

Warszawa, dnia 16 lutego 2023 r.

Poz. 300

**ROZPORZĄDZENIE
MINISTRA INFRASTRUKTURY¹⁾**

z dnia 4 listopada 2022 r.

w sprawie Planu gospodarowania wodami na obszarze dorzecza Wisły^{2), 3)}

Na podstawie art. 321 ustawy z dnia 20 lipca 2017 r. – Prawo wodne (Dz. U. z 2022 r. poz. 2625 i 2687 oraz z 2023 r. poz. 295) zarządza się, co następuje:

§ 1. 1. Przyjmuje się Plan gospodarowania wodami na obszarze dorzecza Wisły stanowiący aktualizację dotychczasowego Planu gospodarowania wodami na obszarze dorzecza Wisły⁴⁾.

2. Plan gospodarowania wodami na obszarze dorzecza Wisły, o którym mowa w ust. 1, stanowi załącznik do rozporządzenia.

§ 2. Rozporządzenie wchodzi w życie z dniem następującym po dniu ogłoszenia.

Minister Infrastruktury: *A. Adamczyk*

¹⁾ Minister Infrastruktury kieruje działem administracji rządowej – gospodarka wodna, na podstawie § 1 ust. 2 pkt 6 rozporządzenia Prezesa Rady Ministrów z dnia 18 listopada 2019 r. w sprawie szczegółowego zakresu działania Ministra Infrastruktury (Dz. U. z 2021 r. poz. 937).

²⁾ Niniejsze rozporządzenie wdraża przepisy dyrektywy 2000/60/WE Parlamentu Europejskiego i Rady z dnia 23 października 2000 r. ustanawiającej ramy wspólnotowego działania w dziedzinie polityki wodnej (Dz. Urz. WE L 327 z 22.12.2000, str. 1 – Dz. Urz. UE Polskie wydanie specjalne rozdz. 15, t. 5, str. 275, Dz. Urz. WE L 331 z 15.12.2001, str. 1 – Dz. Urz. UE Polskie wydanie specjalne rozdz. 15, t. 6, str. 358, Dz. Urz. UE L 81 z 20.03.2008, str. 60, Dz. Urz. UE L 348 z 24.12.2008, str. 84, Dz. Urz. UE L 140 z 05.06.2009, str. 114, Dz. Urz. UE L 226 z 24.08.2013, str. 1, Dz. Urz. UE L 353 z 28.12.2013, str. 8, Dz. Urz. UE L 311 z 31.10.2014, str. 32 oraz Dz. Urz. UE L 158 z 06.05.2021, str. 23).

³⁾ Rozporządzenie ma zastosowanie do sześcioletniego okresu planistycznego gospodarki wodnej obejmującego okres lat 2022–2027.

⁴⁾ Dz. U. z 2016 r. poz. 1911 i 1958.

Załącznik do rozporządzenia Ministra Infrastruktury
z dnia 4 listopada 2022 r. (Dz. U. z 2023 r. poz. 300)

Plan gospodarowania wodami na obszarze dorzecza Wisły

Spis treści

1.	WPROWADZENIE	25
2.	STRUKTURA DOKUMENTU	27
3.	OGÓLNY OPIS CECH CHARAKTERYSTYCZNYCH OBSZARU DORZECZA WRAZ Z WYKAZEM OBSZARÓW CHRONIONYCH	30
3.1.	Wykaz JCWP wraz z podaniem ich typów i ustalonych warunków referencyjnych oraz statusu	43
3.1.1.	Typologia JCWP	46
3.1.2.	Status JCWP	50
3.2.	Wykaz JCWPd	54
3.3.	Wykaz obszarów chronionych, o których mowa w art. 317 ust. 4 ustawy – Prawo wodne	59
3.3.1.	Jednolite części wód przeznaczone do poboru wody na potrzeby zaopatrzenia ludności w wodę przeznaczoną do spożycia przez ludzi, o których mowa w art. 71 ustawy – Prawo wodne	60
3.3.2.	Jednolite części wód przeznaczone do celów rekreacyjnych, w tym kąpieliskowych	60
3.3.3.	Obszary wrażliwe na eutrofizację wywołaną zanieczyszczeniami pochodzącymi ze źródeł komunalnych, rozumianą jako wzbogacanie wód biogenami, w szczególności związkami azotu lub fosforu, powodującymi przyspieszony wzrost glonów oraz wyższych form życia roślinnego, w wyniku którego następują niepożądane zakłócenia biologicznych stosunków w środowisku wodnym oraz pogorszenie jakości tych wód	60
3.3.4.	Obszary przeznaczone do ochrony siedlisk lub gatunków, o których mowa w przepisach ustawy z dnia 16 kwietnia 2004 r. o ochronie przyrody, dla których utrzymanie lub poprawa stanu wód jest ważnym czynnikiem w ich ochronie	61
3.3.5.	Obszary przeznaczone do ochrony gatunków zwierząt wodnych o znaczeniu gospodarczym	61
4.	INFORMACJE DOTYCZĄCE PROGNOZOWANYCH ZMIAN KLIMATU	63
5.	MONITORING WÓD	77
5.1.	Wody powierzchniowe	78
5.1.1.	Monitoring wód powierzchniowych	78
5.1.2.	Mapa sieci monitoringu wód powierzchniowych wraz z prezentacją programów monitoringowych	82
5.1.3.	Wyniki państwowego monitoringu środowiska w zakresie wód powierzchniowych	87
5.2.	Wody podziemne	109
5.2.1.	Monitoring wód podziemnych	109
5.2.2.	Mapa sieci monitoringu wód podziemnych wraz z prezentacją programów monitoringowych	118
5.2.3.	Wynik oceny stanu JCWPd	119
6.	WYKAZ WIELKOŚCI EMISJI I STĘŻEŃ SUBSTANCJI PRIORYTETOWYCH OKREŚLONYCH W PRZEPISACH WYDANYCH NA PODSTAWIE ART. 114 USTAWY – PRAWO WODNE ORAZ INNYCH SUBSTANCJI POWODUJĄCYCH ZANIECZYSZCZENIE, DLA KTÓRYCH ZOSTAŁY OKREŚLONE ŚRODOWISKOWE NORMY JAKOŚCI	132
7.	PODSUMOWANIE IDENTYFIKACJI ZNACZĄCYCH ODDZIAŁYWAŃ ANTROPOGENICZNYCH I OCENY ICH WPŁYWU NA STAN WÓD POWIERZCHNIOWYCH I PODZIEMNYCH	137
7.1.	Wody powierzchniowe	137
7.2.	Wody podziemne	160
8.	CELE ŚRODOWISKOWE DLA JCW I OBSZARÓW CHRONIONYCH	166
8.1.	Cele środowiskowe JCWP	166
8.1.1.	Sposób określenia wartości granicznych dla stanu ekologicznego	171
8.1.2.	Sposób określenia wartości granicznych dla potencjału ekologicznego	171
8.1.3.	Ocena osiągnięcia celów środowiskowych JCWP RW	174
8.1.4.	Ocena osiągnięcia celów środowiskowych JCWP RWr	179
8.1.5.	Ocena osiągnięcia celów środowiskowych JCWP LW	183
8.1.6.	Ocena osiągnięcia celów środowiskowych JCWP TW i CW	187
8.2.	Cele środowiskowe JCWPd	188
8.3.	Cele środowiskowe obszarów chronionych	191

8.4.	Przedłużenie terminu osiągnięcia celów środowiskowych i ustalenie mniej rygorystycznych celów środowiskowych	198
8.5.	Cele środowiskowe a czasowe pogorszenie stanu JCW w wyniku zjawisk o charakterze naturalnym lub na skutek siły wyższej.....	204
9.	OCENA POSTĘPU W OSIĄGANIU CELÓW ŚRODOWISKOWYCH	207
9.1.	Ocena postępu w osiąganiu celów środowiskowych JCWP	208
9.1.1.	Ocena postępu w osiąganiu celów środowiskowych dla stanu/potencjału ekologicznego JCWP RW w okresie od 2016 r. do 2021 r. wraz z wyjaśnieniem przyczyn nieosiągnięcia celów środowiskowych	208
9.1.2.	Ocena postępu w osiąganiu celów środowiskowych dla stanu chemicznego JCWP RW w okresie od 2016 do 2021 r. wraz z wyjaśnieniem przyczyn nieosiągnięcia celów środowiskowych	210
9.1.3.	Ocena postępu w osiąganiu celów środowiskowych dla potencjału ekologicznego JCWP RWr w okresie od 2016 do 2021 r. wraz z wyjaśnieniem przyczyn nieosiągnięcia celów środowiskowych.....	212
9.1.4.	Ocena postępu w osiąganiu celów środowiskowych dla stanu chemicznego JCWP RWr w okresie od 2016 do 2021 r. wraz z wyjaśnieniem przyczyn nieosiągnięcia celów środowiskowych	214
9.1.5.	Ocena postępu w osiąganiu celów środowiskowych dla potencjału ekologicznego JCWP LW w okresie od 2016 do 2021 r. wraz z wyjaśnieniem przyczyn nieosiągnięcia celów środowiskowych	216
9.1.6.	Ocena postępu w osiąganiu celów środowiskowych dla stanu chemicznego JCWP LW w okresie od 2016 do 2021 r. wraz z wyjaśnieniem przyczyn nieosiągnięcia celów środowiskowych	218
9.1.7.	Ocena postępu w osiąganiu celów środowiskowych dla stanu/potencjału ekologicznego JCWP TW i CW w okresie od 2016 do 2021 r. wraz z wyjaśnieniem przyczyn nieosiągnięcia celów środowiskowych	220
9.1.8.	Ocena postępu w osiąganiu celów środowiskowych aPGW dla stanu chemicznego JCWP TW i CW w okresie od 2016–2021 r. wraz z wyjaśnieniem przyczyn nieosiągnięcia celów środowiskowych.....	222
9.2.	Ocena postępu w osiąganiu celów środowiskowych JCWPd.....	224
9.3.	Ocena postępu w osiąganiu celów środowiskowych dla obszarów chronionych.....	228
10.	PODSUMOWANIE DZIAŁAŃ ZAWARTYCH W APGW	232
10.1.	Podsumowanie informacji uzyskanych w wyniku monitorowania realizacji działań zawartych w ostatnim planie gospodarowania wodami na obszarze dorzecza, pozyskanych na podstawie art. 328 ust. 2 ustawy – Prawo wodne	232
10.2.	Działania z aPGW, które nie zostały zrealizowane	240
10.3.	Konieczne, dodatkowe działania podjęte w trakcie realizacji aPGW na obszarze dorzecza.....	241
11.	ANALIZY EKONOMICZNE ZWIĄZANE Z KORZYSTANIEM Z WÓD	242
11.1.	Analiza zwrotu kosztów usług wodnych.....	243
11.1.1.	Zinternalizowane koszty środowiskowe – opłaty za usługi wodne w Polsce w 2019 r.	243
11.1.2.	Koszty środowiskowe.....	245
11.1.3.	Zwrot kosztów usług wodnych w sektorze komunalnym.....	246
11.1.4.	Zwrot kosztów usług wodnych w przemyśle.....	247
11.1.5.	Zwrot kosztów usług wodnych w rolnictwie	247
11.2.	Analiza efektywności jakościowej i kosztowej zestawu działań	248
11.2.1.	Metodyka.....	248
11.2.2.	Wyniki analizy efektywności jakościowej i kosztowej.....	250
11.3.	Analiza ekonomiczna zestawu działań	252
11.3.1.	Ogólne podejście do analiz	252
11.3.2.	Wyniki analiz ekonomicznych – ocena ilościowa	254
11.3.3.	Wyniki analiz ekonomicznych – ocena jakościowa	254
12.	ZESTAW DZIAŁAŃ	256
12.1.	Katalog działań krajowych.....	261
12.2.	Katalogi działań poszczególnych kategorii wód.....	264
12.2.1.	Katalog działań JCWP RW	265
12.2.2.	Katalog działań JCWP RWr.....	269
12.2.3.	Katalog działań JCWP LW	272

12.2.4.	Katalog działań JCWP TW i CW	276
12.2.5.	Katalog działań JCWPd (GW)	279
12.3.	Opis zestawu działań podstawowych i uzupełniających JCW	283
12.3.1.	Zestaw działań podstawowych i uzupełniających JCWP RW	283
12.3.2.	Zestaw działań podstawowych i uzupełniających JCWP RWr	287
12.3.3.	Zestaw działań podstawowych i uzupełniających JCWP LW	291
12.3.4.	Zestaw działań podstawowych i uzupełniających JCWP TW i CW	293
12.3.5.	Zestawy działań dla JCWPd (GW)	294
12.4.	Koszty zestawu działań	297
13.	PODSUMOWANIE DZIAŁAŃ	301
13.1.	Informacje o planowanych i podjętych działaniach, które służą wdrożeniu zasady zwrotu kosztów usług wodnych	301
13.1.1.	Kompleksowe uregulowanie zasady zwrotu kosztów usług wodnych w ustawie – Prawo wodne	301
13.1.2.	System regulacji i zatwierdzania taryf za usługi wodno-kanalizacyjne	304
13.1.3.	Planowane działania	307
13.2.	Podsumowanie działań podjętych dla realizacji celów środowiskowych i wymagań związanych z zaopatrzeniem w wodę	308
13.3.	Informacje dotyczące pozwoleń wodnoprawnych	314
13.4.	Informacje o zezwoleniach na wprowadzanie zanieczyszczeń bezpośrednio do wód podziemnych	319
13.5.	Podsumowanie działań podjętych w celu eliminowania stężeń substancji priorytetowych	320
13.5.1.	Wdrażanie działań w celu eliminowania stężeń substancji priorytetowych	321
13.5.2.	Postęp we wdrażaniu działań w ramach aPGW (2016)	322
13.5.3.	Ocena skuteczności zrealizowanych działań w ramach aPGW	326
13.5.4.	Działania służące eliminacji stężeń substancji priorytetowych w ramach IIaPGW	330
13.6.	Podsumowanie działań podjętych w celu zapobieżenia skutkom zanieczyszczeń niedających się przewidzieć lub łagodzenia tych skutków	331
13.7.	Podsumowanie działań, o których mowa w art. 325 ust. 1 ustawy – Prawo wodne	341
13.8.	Informacje o sposobie prowadzenia działań polegających na utrzymywaniu wód	343
13.8.1.	Działania wykonywane na poziomie obszaru dorzecza oraz regionu wodnego na podstawie PUW	344
13.8.2.	Katalog dobrych praktyk w zakresie robót hydrotechnicznych i prac utrzymaniowych wraz z ustaleniem zasad	346
13.8.3.	Raport dotyczący zrealizowanych prac na przykładzie roku 2019	347
13.9.	Działania związane z ochroną wód morskich	352
13.10.	Informacje o pozostałych działaniach	358
14.	WARUNKI POTWIERDZENIA WAŻNOŚCI POMIARÓW LUB BADAŃ W MONITORINGU JCWP I JCWPd	360
15.	UZASADNIENIE CZĘSTOTLIWOŚCI PROWADZENIA MONITORINGU SUBSTANCJI PRIORYTETOWYCH OKREŚLONEJ W PRZEPISACH WYDANYCH NA PODSTAWIE ART. 350 UST. 1 USTAWY – PRAWO WODNE	362
16.	WYKAZ INWESTYCJI I DZIAŁAŃ, KTÓRE MOGĄ SPOWODOWAĆ NIEOSIĄGNIĘCIE DOBREGO STANU WÓD LUB POGORSZENIE DOBREGO STANU WÓD	367
17.	ZAGROŻENIA DLA SWOBODNEGO PRZEPŁYWU WÓD ORAZ SPŁYWU ŁODÓW	370
18.	BUDOWLE REGULACYJNE I URZĄDZENIA WODNE	374
19.	WYKAZ SZCZEGÓŁOWYCH PROGRAMÓW I PLANÓW GOSPODAROWANIA DLA OBSZARU DORZECZA	376
19.1.	Dokumenty powiązane mające wpływ na ustalenia IIaPGW	378
19.1.1.	Dokumenty o charakterze strategicznym	378
19.1.2.	Dokumenty i inne instrumenty o charakterze operacyjno-wdrożeniowym – komplementarne względem zapisów IIaPGW	385
19.1.3.	Dokumenty i inne instrumenty o charakterze operacyjno-wdrożeniowym – inne powiązane	394
19.2.	Dokumenty powiązane, na które wpływ mają ustalenia IIaPGW	399

20.	PODSUMOWANIE DZIAŁAŃ ZASTOSOWANYCH W CELU INFORMOWANIA SPOŁECZEŃSTWA I KONSULTACJI PUBLICZNYCH, OPIS WYNIKÓW I DOKONANYCH NA ICH PODSTAWIE ZMIAN W PLANIE	401
21.	ORGANY WŁAŚCIWE W SPRAWACH GOSPODAROWANIA WODAMI DLA OBSZARU DORZECZA	406
22.	WSPÓŁPRACA MIĘDZYNARODOWA.....	416
23.	PODSUMOWANIE WSZELKICH ZMIAN LUB UAKTUALNIEŃ DOKONANYCH OD DNIA OGŁOSZENIA POPRZEDNIEGO PLANU GOSPODAROWANIA WODAMI NA OBSZARZE DORZECZA	426
24.	INFORMACJA O SPOSOBACH I PROCEDURACH POZYSKIWANIA INFORMACJI I DOKUMENTACJI ŹRÓDŁOWEJ WYKORZYSTANEJ DO SPORZĄDZENIA IIAPGW ORAZ INFORMACJI O SPODZIEWANYCH WYNIKACH REALIZACJI IIAPGW	430
24.1.	Punkty kontaktowe pozyskiwania informacji o spodziewanych wynikach realizacji planu	430
24.2.	Procedury pozyskiwania źródłowej dokumentacji	431
24.3.	Dokumentacja źródłowa wykorzystana przy sporządzaniu IIaPGW	431
25.	ZAŁĄCZNIKI.....	436

Spis tabel

Tabela 2-1.	Zestawienie rozdziałów IIaPGW w odniesieniu do zakresu wskazanego w pr.w. i r.p.g.w.....	27
Tabela 3-1.	Ogólny opis obszaru dorzecza Wisły	32
Tabela 3-2.	Zestawienie JCWP na obszarze dorzecza Wisły.....	44
Tabela 3-3.	Typy JCWP RW na obszarze dorzecza Wisły.....	47
Tabela 3-4.	Typy JCWP LW na obszarze dorzecza Wisły	48
Tabela 3-5.	Typy JCWP TW na obszarze dorzecza Wisły	49
Tabela 3-6.	Typy dla JCWP CW na obszarze dorzecza Wisły	50
Tabela 3-7.	Zestawienie JCWP z określonym statusem w poszczególnych regionach wodnych.....	52
Tabela 3-8.	Zestawienie JCWPd na obszarze dorzecza Wisły.....	54
Tabela 4-1.	Charakterystyka klimatyczna – obszar dorzecza Wisły, region wodny Małej Wisły	65
Tabela 4-2.	Charakterystyka klimatyczna – obszar dorzecza Wisły, region wodny Górnej-Zachodniej Wisły.....	67
Tabela 4-3.	Charakterystyka klimatyczna – obszar dorzecza Wisły, region wodny Górnej Wschodniej Wisły.....	68
Tabela 4-4.	Charakterystyka klimatyczna – obszar dorzecza Wisły, region wodny Środkowej Wisły	70
Tabela 4-5.	Charakterystyka klimatyczna – obszar dorzecza Wisły, region wodny Dolnej Wisły	71
Tabela 4-6.	Charakterystyka klimatyczna – obszar dorzecza Wisły, region wodny Bugu i Narwi	73
Tabela 5-1.	Kryteria wyboru JCWP do monitorowania w ramach monitoringu diagnostycznego	79
Tabela 5-2.	Kryteria wyboru JCWP do monitorowania w ramach monitoringu operacyjnego	80
Tabela 5-3.	Kryteria wyboru JCWP do monitorowania w ramach monitoringu obszarów chronionych.....	81
Tabela 5-4.	Liczba JCWP RW i RWr planowanych do monitoringu w stosunku do całkowitej liczby JCWP na obszarze dorzecza Wisły (porównanie cykli planistycznych 2016–2021 i 2022–2027)	83
Tabela 5-5.	Liczba JCWP RW i RWr planowanych do MD, MO i/lub MB w latach 2022–2027 w stosunku do całkowitej liczby JCWP danych kategorii w podziale na regiony wodne	84
Tabela 5-6.	Liczba JCWP LW planowanych do monitoringu w stosunku do całkowitej liczby JCWP na obszarze dorzecza Wisły (porównanie cykli planistycznych 2016–2021 i 2022–2027)	85
Tabela 5-7.	Liczba JCWP LW planowanych do MD, MO i/lub MB w latach 2022–2027 w stosunku do całkowitej liczby JCWP danych kategorii w podziale na regiony wodne	86
Tabela 5-8.	Liczba JCWP CW i TW planowanych do monitoringu w stosunku do całkowitej liczby JCWP na obszarze dorzecza Wisły (porównanie cykli planistycznych 2016–2021 i 2022–2027)	87
Tabela 5-9.	Klasyfikacja stanu ekologicznego JCWP	91
Tabela 5-10.	Klasyfikacja potencjału ekologicznego JCWP	91
Tabela 5-11.	Klasyfikacja stanu chemicznego JCWP	92
Tabela 5-12.	Sposób oceny stanu ogólnego JCWP	93
Tabela 5-13.	Liczba JCWP RW zagrożonych nieosiągnięciem celów środowiskowych wraz ze wskazaniem liczby JCWP RW z określoną oceną stanu w podziale na regiony wodne obszaru dorzecza Wisły	94
Tabela 5-14.	Podsumowanie oceny stanu JCWP RW – obszar dorzecza Wisły	97
Tabela 5-15.	Liczba JCWP RWr zagrożonych nieosiągnięciem celów środowiskowych wraz ze wskazaniem liczby JCWP RWr z oceną stanu w podziale na regiony wodne obszaru dorzecza Wisły.....	98
Tabela 5-16.	Podsumowanie oceny stanu JCWP RWr – obszar dorzecza Wisły	100
Tabela 5-17.	Liczba JCWP LW zagrożonych nieosiągnięciem celów środowiskowych wraz z określeniem liczby JCWP LW z oceną stanu w podziale na regiony wodne obszaru dorzecza Wisły	101
Tabela 5-18.	Podsumowanie oceny stanu JCWP LW – obszar dorzecza Wisły	104
Tabela 5-19.	Liczba JCWP TW i CW zagrożonych nieosiągnięciem celów środowiskowych wraz z określeniem liczby JCWP TW i CW z oceną stanu na obszarze dorzecza Wisły	105
Tabela 5-20.	Podsumowanie oceny stanu JCWP TW i CW – obszar dorzecza Wisły.....	106
Tabela 5-21.	Liczba JCWP monitorowanych i niemonitorowanych przeanalizowanych pod kątem klasyfikacji i oceny w podziale na kategorie wód	107
Tabela 5-22.	Podsumowanie statystyczne klasyfikacji i oceny JCWP (JCWP monitorowane i niemonitorowane)	108
Tabela 5-23.	Wyniki analizy tendencji zmian stężeń wskaźników fizykochemicznych w punktach w latach 2007–2019	121
Tabela 5-24.	Wyniki analizy tendencji zmian stężeń wskaźników fizykochemicznych w obszarach JCWPd uznanych za zagrożone lub o stanie słabym w latach 2007–2019	121
Tabela 5-25.	Wyniki analizy położenia zwierciadła wody podziemnej w podziale na 94 JCWPd znajdujących się na obszarze dorzecza Wisły	122

Tabela 5-26.	Stan chemiczny JCWPd na obszarze dorzecza Wisły	123
Tabela 5-27.	Wyniki testu C.1 – Ogólna ocena stanu chemicznego JCWPd	123
Tabela 5-28.	Wyniki testu C.2/1.2 – Ocena wpływu ingresji i ascenzji wód słonych lub innych zdegradowanych na stan wód podziemnych	124
Tabela 5-29.	Wyniki testu C.3 – Ochrona ekosystemów lądowych zależnych od wód podziemnych	124
Tabela 5-30.	Wyniki testu C.4 – Ochrona stanu wód powierzchniowych	124
Tabela 5-31.	Wyniki testu C.5 – Ochrona wód przeznaczonych do spożycia przez ludzi	125
Tabela 5-32.	Wykaz wskaźników, w przypadku których odnotowano przekroczenie wartości progowej dobrego stanu chemicznego na obszarze dorzecza Wisły	126
Tabela 5-33.	Stan ilościowy JCWPd na obszarze dorzecza Wisły	129
Tabela 5-34.	Wyniki testu I.1 – Bilans wodny	129
Tabela 5-35.	Wyniki testu I.3 – Ochrona ekosystemów lądowych zależnych od wód podziemnych	130
Tabela 6-1.	Substancje, dla których zgodnie z r.kl.jcwp stwierdzono przekroczenie środowiskowych norm jakości na obszarze dorzecza Wisły („+” – występuje przekroczenie; „–” – nie występuje przekroczenie)	135
Tabela 6-2.	Podsumowanie dla oznaczeń wykonanych w wodzie i biocie na obszarze dorzecza Wisły	136
Tabela 7-1.	Podsumowanie analizy znaczących oddziaływań antropogenicznych wraz z oceną ryzyka nieosiągnięcia celów środowiskowych dla JCWP RW – obszar dorzecza Wisły	141
Tabela 7-2.	Liczba JCWP RW, dla których wskazano presję znaczącą umiarkowaną lub silną na elementy biologiczne, w podziale na poszczególne regiony wodne obszaru dorzecza Wisły	142
Tabela 7-3.	Liczba JCWP RW zagrożonych nieosiągnięciem celów środowiskowych w podziale na regiony wodne obszaru dorzecza Wisły	149
Tabela 7-4.	Podsumowanie analizy znaczących oddziaływań antropogenicznych wraz z oceną ryzyka nieosiągnięcia celów środowiskowych dla JCWP RWr – obszar dorzecza Wisły	151
Tabela 7-5.	Podsumowanie analizy znaczących oddziaływań antropogenicznych wraz z oceną ryzyka nieosiągnięcia celów środowiskowych dla JCWP LW – obszar dorzecza Wisły	152
Tabela 7-6.	Udział JCWP LW zagrożonych nieosiągnięciem celów środowiskowych w ogólnej liczbie JCWP LW danego regionu wodnego obszaru dorzecza Wisły	154
Tabela 7-7.	Podsumowanie analizy znaczących oddziaływań antropogenicznych wraz z oceną ryzyka nieosiągnięcia celów środowiskowych dla JCWP TW i CW – obszar dorzecza Wisły	156
Tabela 7-8.	Roczna wielkość poborów z ujęć wód podziemnych z podziałem na czynniki sprawcze – obszar dorzecza Wisły	164
Tabela 7-9.	Zestawienie JCWPd na obszarze, których pobór wód podziemnych związany z odwodnieniem kopalni przewyższa pobór na inne cele – obszar dorzecza Wisły	164
Tabela 8-1.	Liczba JCWP RW z poszczególnymi celami środowiskowymi na obszarze dorzecza Wisły wg aPGW (2016–2021)	166
Tabela 8-2.	Liczba JCWP LW z poszczególnymi celami środowiskowymi na obszarze dorzecza Wisły wg aPGW (2016–2021)	167
Tabela 8-3.	Liczba JCWP TW i CW z poszczególnymi celami środowiskowymi na obszarze dorzecza Wisły wg aPGW (2016–2021)	167
Tabela 8-4.	Liczba JCWP RW z poszczególnymi celami środowiskowymi w regionach wodnych dorzecza Wisły wg IIaPGW (2022–2027)	168
Tabela 8-5.	Liczba JCWP zbiornikowych z poszczególnymi celami środowiskowymi w regionach wodnych obszaru dorzecza Wisły wg IIaPGW (2022–2027)	169
Tabela 8-6.	Liczba JCWP LW z poszczególnymi celami środowiskowymi w regionach wodnych obszaru dorzecza Wisły wg IIaPGW (2022–2027)	170
Tabela 8-7.	JCWP TW i CW z poszczególnymi celami środowiskowymi – obszar dorzecza Wisły, region wodny Dolnej Wisły	170
Tabela 8-8.	Osiągnięcie celów środowiskowych ustalonych na lata 2016–2021 dla JCWP rzecznych na obszarze dorzecza Wisły w oparciu o jednostki planistyczne aPGW	174
Tabela 8-9.	Spełnienie celów środowiskowych ustalonych na lata 2016–2021 dla JCWP zbiornikowych (RWr) na obszarze dorzecza Wisły w oparciu o jednostki planistyczne aPGW	180
Tabela 8-10.	Osiągnięcie celów środowiskowych ustalonych na lata 2016–2021 dla JCWP jeziornych (LW) na obszarze dorzecza Wisły w oparciu o jednostki planistyczne aPGW	184
Tabela 8-11.	Osiągnięcie celów środowiskowych ustalonych na lata 2016–2021 dla obszaru dorzecza Wisły	189
Tabela 8-12.	Podsumowanie celów środowiskowych dla JCWPd na obszarze dorzecza Wisły (2022–2027)	191
Tabela 8-13.	Zestawienie liczbowe JCW z odstępstwami od osiągnięcia celów środowiskowych w trybie art. 4 ust. 4 i art. 4 ust. 5 RDW (IIaPGW, 2022–2027)	202

Tabela 9-1.	Ocena postępu w osiąganiu celów środowiskowych) dla stanu/potencjału ekologicznego na obszarze dorzecza Wisły w układzie planistycznym w aPGW (2016–2021) – JCWP RW	208
Tabela 9-2.	Ocena postępu w osiąganiu celów środowiskowych dla stanu/potencjału ekologicznego na obszarze dorzecza Wisły w układzie planistycznym w IIaPGW (2022–2027) – JCWP RW	209
Tabela 9-3.	Analiza przyczyn wpływających na brak postępu w osiąganiu celów środowiskowych dla stanu/potencjału ekologicznego na obszarze dorzecza Wisły – JCWP RW	209
Tabela 9-4.	Ocena postępu w osiąganiu celów środowiskowych dla stanu chemicznego na obszarze dorzecza Wisły w układzie planistycznym w aPGW (2016–2021) – JCWP RW	210
Tabela 9-5.	Ocena postępu w osiąganiu celów środowiskowych dla stanu chemicznego na obszarze dorzecza Wisły bazująca na układzie planistycznym IIaPGW (2022–2027) – JCWP RW	211
Tabela 9-6.	Analiza przyczyn wpływających na brak postępu w osiąganiu celów środowiskowych dla stanu chemicznego na obszarze dorzecza Wisły bazująca na nowym układzie planistycznym IIaPGW (2022–2027) – JCWP RW	212
Tabela 9-7.	Ocena postępu w osiąganiu celów środowiskowych) dla potencjału ekologicznego na obszarze dorzecza Wisły w układzie planistycznym w aPGW (2016–2021) – JCWP RWr	213
Tabela 9-8.	Ocena postępu w osiąganiu celów środowiskowych dla potencjału ekologicznego na obszarze dorzecza Wisły w układzie planistycznym w IIaPGW (2022–2027) – JCWP RWr	213
Tabela 9-9.	Analiza przyczyn wpływających na brak postępu w osiąganiu celów środowiskowych aPGW dla potencjału ekologicznego na obszarze dorzecza Wisły bazująca na nowym układzie planistycznym IIaPGW (2022–2027) – JCWP RWr	214
Tabela 9-10.	Ocena postępu w osiąganiu celów środowiskowych dla stanu chemicznego na obszarze dorzecza Wisły w układzie planistycznym aPGW (2016–2021) – JCWP RWr	215
Tabela 9-11.	Ocena postępu w osiąganiu celów środowiskowych dla stanu chemicznego na obszarze dorzecza Wisły bazująca na nowym układzie planistycznym IIaPGW (2022–2027) – JCWP RWr	215
Tabela 9-12.	Analiza przyczyn wpływających na brak postępu w osiąganiu celów środowiskowych dla stanu chemicznego na obszarze dorzecza Wisły bazująca na nowym układzie planistycznym IIaPGW (2022–2027) – JCWP RWr	216
Tabela 9-13.	Ocena postępu w osiąganiu celów środowiskowych) dla stanu/potencjału ekologicznego na obszarze dorzecza Wisły w układzie aPGW (2016–2021)– JCWP LW.....	217
Tabela 9-14.	Ocena stopnia osiągnięcia celów środowiskowych IIaPGW dla stanu/potencjału ekologicznego na obszarze dorzecza Wisły wykonana w oparciu o nowy układ planistyczny IIaPGW (2022–2027) – JCWP LW	217
Tabela 9-15.	Analiza przyczyn braku postępu w osiąganiu celów środowiskowych dla stanu/potencjału ekologicznego dorzecza Wisły bazująca na nowym układzie planistycznym IIaPGW (2022–2027) – JCWP LW	218
Tabela 9-16.	Ocena postępu w osiąganiu celów środowiskowych aPGW (2016–2021) dla stanu chemicznego na obszarze dorzecza Wisły – JCWP LW	219
Tabela 9-17.	Ocena postępu w osiąganiu celów środowiskowych dla stanu chemicznego na obszarze dorzecza Wisły bazująca na nowym układzie planistycznym IIaPGW (2022–2027) – JCWP LW	219
Tabela 9-18.	Analiza przyczyn wpływających na brak postępu w osiąganiu celów środowiskowych dla stanu chemicznego na obszarze dorzecza Wisły bazująca na nowym układzie planistycznym IIaPGW) – JCWP LW	220
Tabela 9-19.	Ocena postępu w osiąganiu celów środowiskowych dla stanu/potencjału ekologicznego w układzie typologicznym (aPGW, 2016–2021) na obszarze dorzecza Wisły – JCWP TW i CW	221
Tabela 9-20.	Ocena postępu w osiąganiu celów środowiskowych dla stanu/potencjału ekologicznego w nowym układzie typologicznym (IIaPGW, 2022–2027) na obszarze dorzecza Wisły – JCWP TW i CW	221
Tabela 9-21.	Analiza przyczyn wpływających na brak postępu w osiąganiu celów środowiskowych dla stanu/potencjału ekologicznego dorzecza Wisły bazująca na nowym układzie planistycznym (IIaPGW, 2022–2027) – JCWP TW i CW	222
Tabela 9-22.	Ocena postępu w osiąganiu celów środowiskowych aPGW (2016–2021) dla stanu chemicznego w starym układzie typologicznym na obszarze dorzecza Wisły – JCWP TW i CW	223
Tabela 9-23.	Ocena postępu w osiąganiu celów środowiskowych dla stanu chemicznego JCWP na obszarze dorzecza Wisły bazująca na nowym układzie planistycznym IIaPGW – JCWP TW i CW	223
Tabela 9-24.	Analiza przyczyn wpływających na brak postępu w osiąganiu celów środowiskowych dla stanu chemicznego na obszarze dorzecza Wisły bazująca na nowym układzie planistycznym IIaPGW – JCWP TW i CW	223
Tabela 9-25.	Porównanie wyniku oceny stanu JCWPd w latach 2016 i 2019 na obszarze dorzecza Wisły w podziale na regiony wodne obszaru dorzecza Wisły	225

Tabela 9-26.	Ocena postępu w osiągnięciu podstawowych celów środowiskowych dla obszarów chronionych wód przeznaczonych do poboru wody na potrzeby zaopatrzenia ludności w wodę przeznaczoną do spożycia przez ludzi; wód przeznaczonych do celów rekreacyjnych, w tym kąpieliskowych; wrażliwych na eutrofizację wywołaną zanieczyszczeniami pochodzącymi ze źródeł komunalnych rozumianą jako wzbogacanie wód biogenami, w szczególności związkami azotu lub fosforu, powodującymi przyspieszony wzrost glonów oraz wyższych form życia roślinnego, w wyniku którego następują niepożądane zakłócenia biologicznych stosunków w środowisku wodnym oraz pogorszenie jakości tych wód na obszarze dorzecza Wisły (aPGW 2016–2021).....	230
Tabela 10-1.	Stopień realizacji działań podstawowych krajowych	233
Tabela 10-2.	Stopień realizacji działań wynikających z aPWŚK w skali kraju	236
Tabela 10-3.	Działania, o których mowa w art. 325 ust. 1 pkt. 2 pr.w. – katalogi działań JCWP RW, JCWPd IIaPGW	242
Tabela 10-4.	Liczba postępowań będących wynikiem przeglądów pozwoleń wodnoprawnych przeprowadzonych przez organy Wód Polskich – dane za 2019 rok	242
Tabela 11-1.	Opłaty stałe za usługi wodne, uiszczone w 2019 r.	243
Tabela 11-2.	Opłaty zmienne za usługi wodne, uiszczone w 2019 r.	244
Tabela 11-3.	Wysokość jednostkowych opłat za usługi wodne w 2019 r.	244
Tabela 11-4.	Podział kosztów środowiskowych pomiędzy sektory w 2018 r.	245
Tabela 11-5.	Dane finansowe sektora komunalnego w Polsce w 2018 r.	246
Tabela 11-6.	Stopa zwrotu kosztów usług wodnych w sektorze komunalnym w 2018 r.	246
Tabela 11-7.	Wielkość kosztów związanych z gospodarką wodną w rolnictwie w Polsce, dane w mln zł za 2017 r.	247
Tabela 11-8.	Macierz efektywności kosztowej	250
Tabela 11-9.	Wyniki analizy efektywności jakościowej - wskaźnik efektywności dla wód powierzchniowych	250
Tabela 11-10.	Wyniki analizy efektywności jakościowej – wskaźnik efektywności dla wód podziemnych	250
Tabela 11-11.	Wyniki analizy efektywności kosztowej – wody powierzchniowe	251
Tabela 11-12.	Wyniki analizy efektywności kosztowej – wody podziemne	251
Tabela 11-13.	Wskaźnik istotności presji na stan chemiczny JCWPd (Wip)	253
Tabela 11-14.	Wskaźnik prawdopodobieństwa występowania deficytu wody na cele zaopatrzenia ludności w wodę (Wpd)	253
Tabela 11-15.	Analiza ekonomiczna - wskaźniki	254
Tabela 11-16.	Wyniki analiz ekonomicznych - ocena jakościowa	255
Tabela 12-1.	Kodowanie działań w katalogu JCWP	264
Tabela 12-2.	Kodowanie działań w katalogu JCWPd	265
Tabela 12-3.	Liczba działań poszczególnych kodów IIaPGW JCWP RW	267
Tabela 12-4.	Liczba działań poszczególnych kodów IIaPGW JCWP RWr	271
Tabela 12-5.	Liczba działań poszczególnych kodów IIaPGW JCWP LW	274
Tabela 12-6.	Liczba działań poszczególnych kodów IIaPGW	278
Tabela 12-7.	Liczba działań w poszczególnych grupach działań - JCWPd	281
Tabela 12-8.	Zestawienie działań zalecanych do wdrożenia w JCWP RW na obszarze dorzecza Wisły	284
Tabela 12-9.	Zestawienie działań zalecanych do wdrożenia w JCWP RWr na obszarze dorzecza Wisły	289
Tabela 12-10.	Zestawienie działań zalecanych do wdrożenia w JCWP LW na obszarze dorzecza Wisły	291
Tabela 12-11.	Zestawienie działań uzupełniających przypisanych do JCWPd na obszarze dorzecza Wisły	295
Tabela 12-12.	Koszty zestawu działań na obszarze dorzecza Wisły (w tys. zł)	297
Tabela 12-13.	Udział poszczególnych kategorii wód w kosztach ogółem zestawu działań – obszar dorzecza Wisły	298
Tabela 12-14.	Koszty zestawu działań według rodzajów działań (w tys. zł) – obszar dorzecza Wisły	298
Tabela 12-15.	Koszty zestawu działań według kategorii działań (w tys. zł) – obszar dorzecza Wisły	298
Tabela 12-16.	Ocena realności wdrożenia działań – dorzecze Wisły	300
Tabela 13-1.	Działania związane z wdrażaniem zasady zwrotu kosztów usług wodnych ujęte w aPWŚK	301
Tabela 13-2.	Liczba złożonych wniosków taryfowych wg organu regulacyjnego (RZGW)	306
Tabela 13-3.	Liczba wniosków taryfowych złożonych do RZGW WP w Białymstoku, Gdańsku, Gliwicach, Krakowie, Lublinie, Rzeszowie i Warszawie wg formy organizacyjnej przedsiębiorstwa wodociągowo-kanalizacyjnego występującego z wnioskiem	306
Tabela 13-4.	Liczba wniosków taryfowych złożonych do RZGW WP w Białymstoku, Gdańsku, Gliwicach, Krakowie, Lublinie, Rzeszowie i Warszawie wg rodzaju działalności przedsiębiorstwa	307
Tabela 13-5.	Działania planowane na IV cykl planistyczny (2022–2027)	308
Tabela 13-6.	Działania związane z realizacją celów środowiskowych i wymagań związanych z zaopatrzeniem w wodę ujęte w aPWŚK	308

Tabela 13-7.	Zmiany w kompetencjach organów właściwych do spraw czynności podejmowanych w przypadku możliwości nieosiągnięcia celów środowiskowych	310
Tabela 13-8.	Proponowane działania krajowe, wspólne dla wszystkich JCW – obszar dorzecza Wisły	311
Tabela 13-9.	Proponowane działania uzupełniające dla JCWPd	312
Tabela 13-10.	Zestawienie liczby pozwoleń wodnoprawnych wydanych do roku 2018 i obowiązujących w okresie 2022–2027	316
Tabela 13-11.	Zestawienie liczby pozwoleń wodnoprawnych udzielonych w okresie 2018–2019 na obszarze dorzecza Wisły z podziałem na RZGW WP	318
Tabela 13-12.	Wielkość zrzutu w podziale na rodzaj zrzutu na obszarze dorzecza Wisły	319
Tabela 13-13.	Wybrane działania z Katalogu działań krajowych aPWŚK (2016), znaczące dla poprawy stanu jakościowego JCWP	321
Tabela 13-14.	Podsumowanie liczby działań zrealizowanych i zaawansowanych w realizacji, mających znaczenie dla poprawy stanu jakościowego JCWP – wszystkie obszary dorzeczy i kategorie wód	325
Tabela 13-15.	Podsumowanie liczby działań zrealizowanych i zaawansowanych w realizacji, mających znaczenie dla poprawy stanu jakościowego JCWP – obszar dorzecza Wisły	326
Tabela 13-16.	Skuteczność działań dla kategorii JCWP rzecznych w zakresie oceny substancji priorytetowych w wodzie – analiza statystyczna obejmująca wszystkie obszary dorzeczy	327
Tabela 13-17.	Skuteczność działań dla kategorii JCWP jeziornych w zakresie oceny substancji priorytetowych w wodzie – analiza statystyczna obejmująca wszystkie obszary dorzeczy	327
Tabela 13-18.	Skuteczność działań dla kategorii JCWP RW w zakresie oceny substancji priorytetowych w wodzie – analiza statystyczna obejmująca obszar dorzecza Wisły	328
Tabela 13-19.	Skuteczność działań dla kategorii JCWP LW w zakresie oceny substancji priorytetowych w wodzie – analiza statystyczna obejmująca obszar dorzecza Wisły	329
Tabela 13-20.	Zakres obowiązków w celu przeciwdziałania skutkom zanieczyszczeń wraz ze wskazaniem podmiotu odpowiedzialnego i podstawy prawnej działania	332
Tabela 13-21.	Występowanie zdarzeń o znamionach poważnej awarii w okresie 2016–2019 – według rodzajów awarii na obszarze dorzecza Wisły	336
Tabela 13-22.	Występowanie zdarzeń o znamionach poważnej awarii w okresie 2016–2019 na obszarze dorzecza Wisły – według lokalizacji w województwach	337
Tabela 13-23.	Działania pośrednio związane z przeciwdziałaniem skutkom zanieczyszczeń – wynikające z powiązanych przepisów	338
Tabela 13-24.	Działania, o których mowa w art. 325 ust.1 pkt. 2 pr.w. – katalogi działań JCWP RW, JCWPd IIaPGW	342
Tabela 13-25.	Działania dotyczące ochrony wód morskich zaplanowane w IIaPGW	355
Tabela 15-1.	Klasyfikacja stanu chemicznego wód dla kategorii wód na obszarze dorzecza Wisły w oparciu o wyniki oceny stanu GIOŚ za lata 2014–2019 oraz wartości wg <i>Analizy znaczących oddziaływań – JCWP (...)</i> w zlewniach niemonitorowanych	364
Tabela 15-2.	Udział wód objętych programami monitoringu na obszarze dorzecza Wisły	364
Tabela 17-1.	Zestawienie liczby odcinków i liczby JCWP potencjalnie zagrożonych w odniesieniu do poszczególnych regionów wodnych dorzecza Wisły	370
Tabela 18-1.	Budowle regulacyjne na obszarze dorzecza Wisły	374
Tabela 21-1.	Zestawienie organów właściwych w sprawach gospodarowania wodami dla obszaru dorzecza Wisły wraz ze statusem prawnym oraz danymi adresowymi	406
Tabela 23-1.	Porównanie liczby JCWP danej kategorii i o danym statusie wg aPGW (2016–2021) i IIaPGW (2022–2027)	426
Tabela 24-1.	Dane adresowe organów właściwych do udzielania informacji z zakresu IIaPGW dla obszaru dorzecza Wisły	432
Tabela 24-2.	Dane adresowe organów właściwych do udzielania informacji z zakresu monitoringu wód i obszarów chronionych dla obszaru dorzecza Wisły	433

Spis rysunków

Rysunek 1-1.	Relacje głównych zagadnień planu gospodarowania wodami	25
Rysunek 2-1.	Struktura dokumentu IIaPGW	29
Rysunek 3-1.	Graficzne odwzorowanie obszaru dorzecza Wisły	31
Rysunek 3-2.	Etapy procesu wyznaczania silnie zmienionych i sztucznych części wód	51
Rysunek 8-1.	Algorytm decyzyjny zastosowania odstępstw w trybie art. 4 ust. 4 i ust. 5 RDW	200
Rysunek 11-1.	Schemat analizy efektywności kosztowej	249
Rysunek 12-1.	Powiązania wzajemne katalogów i zestawów	259

Rysunek 19-1. Schemat – relacje pomiędzy wybranymi dokumentami systemu zarządzania polityką rozwoju a dokumentem IIaPGW.....	377
Rysunek 20-1. Miejsca spotkań konsultacyjnych projektów IIaPGW	403

Spis wykresów

Wykres 3-1. Udział powierzchni poszczególnych regionów wodnych w powierzchni obszaru dorzecza Wisły.....	34
Wykres 3-2. Udział powierzchni poszczególnych ekoregionów w całkowitej powierzchni regionu wodnego Małej Wisły	35
Wykres 3-3. Udział poszczególnych form zagospodarowania terenu regionu wodnego Małej Wisły	35
Wykres 3-4. Udział powierzchni poszczególnych ekoregionów w obrębie regionu wodnego Górnej-Zachodniej Wisły	36
Wykres 3-5. Udział poszczególnych form zagospodarowania terenu regionu wodnego Górnej-Zachodniej Wisły	37
Wykres 3-6. Udział powierzchni poszczególnych ekoregionów w obrębie regionu wodnego Górnej-Wschodniej Wisły	38
Wykres 3-7. Udział poszczególnych form zagospodarowania terenu regionu wodnego Górnej-Wschodniej Wisły.....	38
Wykres 3-8. Udział poszczególnych form zagospodarowania terenu regionu wodnego Narwi.....	39
Wykres 3-9. Udział poszczególnych form zagospodarowania terenu regionu wodnego Bugu	40
Wykres 3-10. Udział powierzchni poszczególnych ekoregionów w obrębie regionu wodnego Środkowej Wisły	41
Wykres 3-11. Udział poszczególnych form zagospodarowania terenu regionu wodnego Środkowej Wisły	41
Wykres 3-12. Udział powierzchni poszczególnych ekoregionów w obrębie regionu wodnego Dolnej Wisły	42
Wykres 3-13. Udział poszczególnych form zagospodarowania terenu regionu wodnego Dolnej Wisły	43
Wykres 3-14. Udział JCWP RW poszczególnych regionów wodnych w ogólnej liczbie JCWP obszaru dorzecza Wisły	45
Wykres 3-15. Udział JCWP RWr poszczególnych regionów wodnych w ogólnej liczbie JCWP obszaru dorzecza Wisły.....	45
Wykres 3-16. Udział JCWP LW poszczególnych regionów wodnych w ogólnej liczbie JCWP obszaru dorzecza Wisły	46
Wykres 3-17. Udział JCWP RW danego typu w ogólnej liczbie JCWP RW obszaru dorzecza Wisły	48
Wykres 3-18. Udział JCWP LW danego typu JCWP LW w ogólnej liczbie JCWP LW obszaru dorzecza Wisły	49
Wykres 3-19. Udział JCWP TW danego typu w ogólnej liczbie JCWP TW obszaru dorzecza Wisły	50
Wykres 3-20. Udział JCWP RW z określonym statusem w ogólnej liczbie JCWP RW na obszarze dorzecza Wisły.....	53
Wykres 3-21. Udział JCWP LW z określonym statusem w ogólnej liczbie JCWP LW na obszarze dorzecza Wisły.....	53
Wykres 3-22. Udział JCWPd poszczególnych regionów wodnych w ogólnej liczbie JCWPd obszaru dorzecza Wisły	54
Wykres 4-1. Prognozowane tendencje zmian wybranych składowych klimatu.....	74
Wykres 5-1. Udział JCWP RW i RWr planowanych do objęcia monitoringiem w latach 2022–2027 w stosunku do ogólnej liczby JCWP danej kategorii na obszarze dorzecza Wisły	84
Wykres 5-2. Udział JCWP LW planowanych do objęcia monitoringiem w latach 2022–2027 w stosunku do ogólnej liczby JCWP danej kategorii na obszarze dorzecza Wisły	85
Wykres 5-3. Udział JCWP CW i TW planowanych do objęcia monitoringiem w latach 2022–2027 w stosunku do ogólnej liczby JCWP danej kategorii na obszarze dorzecza Wisły	87
Wykres 5-4. Udział JCWP RW z oceną stanu w ogólnej liczbie JCWP RW na obszarze dorzecza Wisły – ocena stanu zgodnie z r.kl.jcwp do 2022 r.	95
Wykres 5-5. Udział JCWP RW z oceną stanu w ogólnej liczbie JCWP RW na obszarze dorzecza Wisły – ocena stanu zgodnie z r.kl.jcwp od 2022 r.	96
Wykres 5-6. Udział JCWP RWr z oceną stanu w ogólnej liczbie JCWP RWr na obszarze dorzecza Wisły – ocena stanu zgodnie z r.kl.jcwp do 2022 r.	99
Wykres 5-7. Udział JCWP RWr z oceną stanu w ogólnej liczbie JCWP RWr na obszarze dorzecza Wisły – ocena stanu zgodnie z r.kl.jcwp od 2022 r.	99
Wykres 5-8. Udział JCWP LW z oceną stanu w ogólnej liczbie JCWP LW na obszarze dorzecza Wisły – ocena stanu zgodnie z r.kl.jcwp do 2022 r.	102
Wykres 5-9. Udział JCWP LW z oceną stanu w ogólnej liczbie JCWP LW na obszarze dorzecza Wisły – ocena stanu zgodnie z r.kl.jcwp od 2022 r.	103
Wykres 5-10. Procent powierzchni regionu wodnego Małej Wisły z JCWPd o słabym stanie chemicznym	127
Wykres 5-11. Procent powierzchni regionu wodnego Górnej-Zachodniej Wisły z JCWPd o słabym stanie chemicznym	127
Wykres 5-12. Procent powierzchni regionu wodnego Górnej-Wschodniej Wisły z JCWPd o słabym stanie chemicznym	128
Wykres 5-13. Procent powierzchni regionu wodnego Środkowej Wisły z JCWPd o słabym stanie chemicznym.....	128
Wykres 5-14. Procent powierzchni regionu wodnego Małej Wisły z JCWPd o słabym stanie ilościowym	130

Wykres 5-15.	Procent powierzchni regionu wodnego Górnej-Zachodniej Wisły z JCWPd o słabym stanie ilościowym	131
Wykres 6-1.	Częstość przekroczeń wartości granicznych ($\geq 50\%$) w wodzie i bocie w podziale na typ wód (LW, RW oraz RWr, TW oraz CW)	135
Wykres 7-1.	Udział liczby JCWP RW ze zidentyfikowaną daną presją znaczącą w ogólnej liczbie JCWP RW poddanych presji – obszar dorzecza Wisły	142
Wykres 7-2.	Udział liczby JCWP o zidentyfikowanej presji znaczącą umiarkowaną i silną na elementy biologiczne zależne od hydromorfologii w podziale na poszczególne regiony wodne obszaru dorzecza Wisły	144
Wykres 7-3.	Udział liczby JCWP ze zidentyfikowaną presją znaczącą umiarkowaną i silną na elementy biologiczne zależne od fizykochemii (trofii) w podziale na poszczególne regiony wodne obszaru dorzecza Wisły	145
Wykres 7-4.	Zestawienie oceny ryzyka nieosiągnięcia celów środowiskowych dla elementów biologicznych zależnych od hydromorfologii w podziale na regiony wodne dorzecza Wisły	146
Wykres 7-5.	Zestawienie oceny ryzyka nieosiągnięcia celów środowiskowych dla elementów biologicznych zależnych od fizykochemii w podziale na regiony wodne dorzecza Wisły	147
Wykres 7-6.	Dominujące źródła presji na wskaźniki fizykochemiczne JCWP RW na obszarze dorzecza Wisły w podziale na poszczególne regiony wodne	148
Wykres 7-7.	Udział JCWP RW zagrożonych nieosiągnięciem celów środowiskowych w ogólnej liczbie JCWP RW obszaru dorzecza Wisły	149
Wykres 7-8.	Udział JCWP RW zagrożonych nieosiągnięciem celów środowiskowych w ogólnej liczbie JCWP RW danego regionu wodnego	150
Wykres 7-9.	Udział liczby JCWP RWr ze zidentyfikowaną daną presją znaczącą w ogólnej liczbie JCWP RWr – obszar dorzecza Wisły	151
Wykres 7-10.	Udział JCWP LW ze zidentyfikowaną daną presją znaczącą w ogólnej liczbie JCWP LW – obszar dorzecza Wisły	153
Wykres 7-11.	Udział JCWP LW zagrożonych nieosiągnięciem celów środowiskowych w ogólnej liczbie JCWP LW obszaru dorzecza Wisły	154
Wykres 7-12.	Udział JCWP LW zagrożonych nieosiągnięciem celów środowiskowych w ogólnej liczbie JCWP LW danego regionu wodnego	155
Wykres 7-13.	Udział na obszarze dorzecza Wisły JCWPd zagrożonych i niezagrożonych nieosiągnięciem celów środowiskowych	161
Wykres 7-14.	Udział różnych typów składowisk na obszarze dorzecza Wisły	162
Wykres 7-15.	Udział rodzajów zrzutów ścieków na obszarze dorzecza Wisły	162
Wykres 7-16.	Stopień wykorzystania zasobów dostępnych do zagospodarowania w poszczególnych regionach wodnych obszaru dorzecza Wisły	165
Wykres 8-1.	Ocena osiągnięcia celów środowiskowych wyznaczonych w aPGW (2016–2021) dla stanu/potencjału ekologicznego w JCWP rzecznych obszaru dorzecza Wisły oraz w poszczególnych regionach wodnych obszaru dorzecza Wisły w oparciu o nowy układ jednostek planistycznych IIaPGW	176
Wykres 8-2.	Ocena osiągnięcia wyznaczonych w aPGW (2016–2021) celów środowiskowych w zakresie migracji ryb w JCWP rzecznych (%) obszaru dorzecza Wisły oraz w poszczególnych regionach wodnych tego dorzecza w oparciu o nowy układ jednostek planistycznych	177
Wykres 8-3.	Ocena osiągnięcia wyznaczonych w aPGW (2016–2021) celów środowiskowych w zakresie stanu chemicznego w JCWP RW na obszarze dorzecza Wisły oraz w poszczególnych regionach wodnych tego dorzecza w oparciu o nowy układ jednostek planistycznych	178
Wykres 8-4.	Ocena osiągnięcia wyznaczonych w aPGW (2016–2021) celów środowiskowych w zakresie stanu ogólnego w JCWP RW na obszarze dorzecza Wisły w oparciu o nowy układ jednostek planistycznych	179
Wykres 8-5.	Spełnienie celów środowiskowych – potencjał ekologiczny, wyznaczonych w aPGW (2016–2021) dla JCWP RWr w regionach wodnych obszaru dorzecza Wisły w oparciu o nowy układ jednostek planistycznych	181
Wykres 8-6.	Ocena osiągnięcia wyznaczonych w aPGW (2016–2021) celów środowiskowych w zakresie stanu chemicznego w JCWP zbiornikowych na obszarze dorzecza Wisły oraz w poszczególnych regionach wodnych tego dorzecza w oparciu o nowy układ jednostek planistycznych	182
Wykres 8-7.	Ocena osiągnięcia wyznaczonych w aPGW (2016–2021) celów środowiskowych w zakresie stanu ogólnego w JCWP zbiornikowych na obszarze dorzecza Wisły w oparciu o nowy układ jednostek planistycznych	183
Wykres 8-8.	Ocena osiągnięcia celów środowiskowych wyznaczonych w aPGW w zakresie stanu ekologicznego, dla JCWP jeziornych na obszarze dorzecza Wisły oraz w poszczególnych regionach wodnych tego dorzecza w oparciu o nowy układ jednostek planistycznych	185
Wykres 8-9.	Ocena osiągnięcia wyznaczonych w aPGW celów środowiskowych w zakresie stanu chemicznego w JCWP jeziornych na obszarze dorzecza Wisły oraz w poszczególnych regionach wodnych tego dorzecza w oparciu o nowy układ jednostek planistycznych IIaPGW	186

Wykres 8-10.	Ocena osiągnięcia wyznaczonych w aPGW celów środowiskowych w zakresie stanu ogólnego w JCWP jeziornych na obszarze dorzecza Wisły w oparciu o nowy układ jednostek planistycznych	187
Wykres 8-11.	Podsumowanie wyniku oceny stanu JCWPd (osiągnięcia celów środowiskowych) na obszarze dorzecza Wisły – podano liczbę JCWPd (ocena stanu JCWPd wykonana w 2020 r. na podstawie wyników monitoringu diagnostycznego z 2019 r.).....	189
Wykres 8-12.	Ocena osiągnięcia wyznaczonych w aPGW (2016–2021) celów środowiskowych dla JCWPd na obszarze dorzecza Wisły	190
Wykres 8-13.	Podsumowanie wyniku oceny osiągnięcia celów środowiskowych obszarów przeznaczonych do ochrony siedlisk lub gatunków ustanowionych w u.o.p., dla których utrzymanie lub poprawa stanu wód jest ważnym czynnikiem w ich ochronie, które uwzględnione zostały w wykazie obszarów przeznaczonych do ochrony siedlisk lub gatunków w latach 2016–2021	194
Wykres 10-1.	Udział działań krajowych z określonym terminem realizacji (aPGW)	234
Wykres 10-2.	Stan realizacji działań krajowych ze wskazanym terminem realizacji (aPGW).....	234
Wykres 10-3.	Udział działań zaplanowanych dla poszczególnych kategorii wód w ogólnej liczbie działań aPGW (cykl planistyczny 2016–2021) (w skali kraju)	235
Wykres 10-4.	Udział działań o określonym statusie w podziale na działania podstawowe i uzupełniające – JCWP RW (w skali kraju)	237
Wykres 10-5.	Udział JCWP LW z przypisanymi działaniami danej kategorii.....	238
Wykres 10-6.	Udział działań o określonym statusie w podziale na działania podstawowe i uzupełniające – JCWP TW i CW (w skali kraju).....	239
Wykres 10-7.	Udział działań o określonym statusie w podziale na działania podstawowe i uzupełniające – JCWPd (w skali kraju)	240
Wykres 12-1.	Udział działań poszczególnych kategorii w katalogu działań krajowych IIaPGW	262
Wykres 12-2.	Udział działań z prolongacji oraz nowych w katalogu działań krajowych IIaPGW.....	263
Wykres 12-3.	Udział działań z określonym terminem realizacji oraz działań ciągłych w katalogu działań krajowych IIaPGW	263
Wykres 12-4.	Udział działań w poszczególnych kategoriach katalogu działań JCWP RW	266
Wykres 12-5.	Udział działań podstawowych oraz uzupełniających w katalogu działań JCWP RW	266
Wykres 12-6.	Udział działań ukierunkowanych na redukcję poszczególnych rodzajów presji.....	267
Wykres 12-7.	Udział działań w poszczególnych kategoriach katalogu działań JCWP RWr	270
Wykres 12-8.	Udział działań podstawowych oraz uzupełniających w katalogu działań JCWP RWr	271
Wykres 12-9.	Udział działań ukierunkowanych na redukcję poszczególnych rodzajów presji.....	271
Wykres 12-10.	Udział działań w poszczególnych kategoriach katalogu działań JCWP LW	273
Wykres 12-11.	Udział działań podstawowych oraz uzupełniających w katalogu działań JCWP LW.....	273
Wykres 12-12.	Udział działań ukierunkowanych na redukcję poszczególnych rodzajów presji.....	274
Wykres 12-13.	Udział działań w poszczególnych kategoriach katalogu działań JCWP TW i CW	277
Wykres 12-14.	Udział działań podstawowych oraz uzupełniających w katalogu działań JCWP TW i CW	277
Wykres 12-15.	Udział działań ukierunkowanych na redukcję poszczególnych rodzajów presji.....	278
Wykres 12-16.	Udział działań w poszczególnych kategoriach katalogu działań JCWPd.....	280
Wykres 12-17.	Udział działań podstawowych oraz uzupełniających w katalogu działań JCWPd.....	280
Wykres 12-18.	Udział działań dla JCWPd w poszczególnych grupach.....	281
Wykres 12-19.	Udział działań ukierunkowanych na redukcję poszczególnych rodzajów presji.....	282
Wykres 12-20.	Udział JCWP RW z przypisanymi zestawami działań w regionach wodnych obszaru dorzecza Wisły	286
Wykres 12-21.	Podział działań w zestawie dla JCWP RW dla obszaru dorzecza Wisły.....	287
Wykres 12-22.	Udział JCWP RWr z przypisanymi zestawami działań w regionach wodnych obszaru dorzecza Wisły	290
Wykres 12-23.	Podział działań w zestawie dla JCWP RWr dla obszaru dorzecza Wisły	290
Wykres 12-24.	Udział JCWP LW z przypisanymi zestawami działań w regionach wodnych obszaru dorzecza Wisły	292
Wykres 12-25.	Podział działań w zestawie dla JCWP LW dla obszaru dorzecza Wisły	293
Wykres 12-26.	Podział działań w zestawie dla TW i CW dla obszaru dorzecza Wisły	294
Wykres 12-27.	Udział JCWPd z przypisanymi zestawami działań w regionach wodnych obszaru dorzecza Wisły	296
Wykres 12-28.	Podział działań w zestawie dla JCWPd dla obszaru dorzecza Wisły	297
Wykres 13-1.	Stan realizacji działań z grupy dostęp do informacji	309
Wykres 13-2.	Stan realizacji działań z grupy działania organizacyjno-prawne.....	310
Wykres 13-3.	Udział poszczególnych typów pozwoleń wodnoprawnych w ogólnej liczbie pozwoleń obowiązujących w okresie 2022–2027 na obszarze dorzecza Wisły	317

Wykres 13-4.	Udział poszczególnych rodzajów pozwoleń wodnoprawnych udzielonych w okresie 2018–2019 na obszarze dorzecza Wisły	318
Wykres 13-5.	Rodzaje udzielonych w okresie 2018–2019 pozwoleń wodnoprawnych na obszarze poszczególnych RZGW WP dorzecza Wisły	319
Wykres 13-6.	Występowanie zdarzeń o znamionach poważnej awarii w okresie 2016–2019 na obszarze dorzecza Wisły – według lokalizacji w województwach, z wyszczególnieniem zdarzeń stwarzających potencjalne zagrożenie dla wód	337
Wykres 13-7.	Liczba wykonanych prac dla kategorii 1 - 3 wg PUW, 2018 r.	348
Wykres 13-8.	Liczba wykonanych prac dla kategorii 4 wg PUW, 2018 r.	348
Wykres 13-9.	Liczba wykonanych prac dla kategorii 5 wg PUW, rok 2018	348
Wykres 13-10.	Liczba wykonanych prac dla kategorii 6 wg PUW, rok 2018	348
Wykres 13-11.	Liczba wykonanych prac dla kategorii 7 wg PUW, rok 2018	349
Wykres 13-12.	Liczba wykonanych prac dla kategorii 8 wg PUW, rok 2018	349
Wykres 13-13.	Liczba wykonanych prac dla kategorii 1 - 4 wg PUW, 2019 r.	349
Wykres 13-14.	Liczba wykonanych prac dla kategorii 5 wg PUW, rok 2019	350
Wykres 13-15.	Liczba wykonanych prac dla kategorii 6 wg PUW, rok 2019	350
Wykres 13-16.	Liczba wykonanych prac dla kategorii 7 wg PUW, rok 2019	350
Wykres 13-17.	Liczba wykonanych prac dla kategorii 8 wg PUW, rok 2019	351
Wykres 13-18.	Liczba podjętych interwencji w podziale na kategorie wg PUW – poszczególne RZGW WP, 2018 r.	351
Wykres 13-19.	Liczba podjętych interwencji w podziale na kategorie wg PUW – poszczególne RZGW WP, 2019 r.	352
Wykres 17-1.	Liczba JCWP z odcinkami potencjalnego zagrożenia dla swobodnego spływu lodu – wykazy 2020 r.	371
Wykres 17-2.	Liczba JCWP z odcinkami potencjalnego zagrożenia dla swobodnego spływu lodu – PUW 2016 r.	371
Wykres 17-3.	Udział JCWP danego regionu wodnego w ogólnej liczbie JCWP z odcinkami potencjalnego zagrożenia spływu wód lub lodu – wykazy 2020 r.	372
Wykres 17-4.	Udział JCWP danego regionu wodnego w ogólnej liczbie JCWP z odcinkami potencjalnego zagrożenia spływu wód lub lodu – PUW 2016 r.	372
Wykres 18-1.	Udział liczby budowli regulacyjnych poszczególnych regionów wodnych w ogólnej liczbie budowli na obszarze dorzecza Wisły	375

Wykaz skrótów stosowanych w planie gospodarowania wodami na obszarze dorzecza Wisły

Skrót	Rozwinięcie
aPGW	aktualizacja Planów gospodarowania wodami na obszarach dorzeczy (2016)
aPWŚK	aktualizacja Programu Wodno-Środowiskowego Kraju
aPOWM	aktualizacja Programu wód morskich
aPZRP	aktualizacja Planów zarządzania ryzykiem powodziowym (2021)
B/C	stosunek korzyści (B) do kosztów (C)
Baza HYMO	baza danych elementów hydromorfologicznych
BAT	najlepsza dostępna technika (<i>eng. best available techniques</i>)
BTX	lotne węglowodory aromatyczne
BZT ₅	pięciodobowe biochemiczne zapotrzebowanie tlenu
ChZT-Cr	chemiczne zapotrzebowanie tlenu oznaczane metodą dwuchromianową
CIS	Wspólna strategia wdrażania Ramowej Dyrektywy Wodnej (<i>ang. Common Implementation Strategy for the Water Framework Directive</i>)
DPE	dobry potencjał ekologiczny
DSE	dobry stan ekologiczny
DWP	dyrektywa 2006/118/WE Parlamentu Europejskiego i Rady z dnia 12 grudnia 2006 r. w sprawie ochrony wód podziemnych przed zanieczyszczeniem i pogorszeniem ich stanu (Dz. Urz. WE L 372 z 27.12.2006, str. 19 oraz Dz. Urz. UE L 182 z 21.06.2014, str. 52)
Dyrektywa Azotanowa	dyrektywa Rady 91/676/EWG z dnia 12 grudnia 1991 r. dotycząca ochrony wód przed zanieczyszczeniami powodowanymi przez azotany pochodzenia rolniczego (Dz. Urz. WE L 375 z 31.12.1991, str. 1 – Dz. Urz. UE Polskie wydanie specjalne, rozdz. 15, t. 2, str. 68, Dz. Urz. WE L 284 z 31.10.2003, str. 1 – Dz. Urz. UE Polskie wydanie specjalne, rozdz. 1, t. 4, str. 447 oraz Dz. Urz. UE L 311 z 21.11.2008, str. 1)
Dyrektywa dot. jakości wody do spożycia	dyrektywa Rady 98/83/WE z dnia 3 listopada 1998 r. w sprawie jakości wody przeznaczonej do spożycia przez ludzi (Dz. Urz. WE L 330 z 05.12.1998, str. 32 – Dz. Urz. UE Polskie Wydanie specjalne, rozdz. 15, t. 4, str. 90, Dz. Urz. WE L 284 z 31.10.2003, str. 1 – Dz. Urz. UE Polskie wydanie specjalne, rozdz. 1, t. 4, str. 447, Dz. Urz. UE L 188 z 18.07.2009, str. 14 oraz Dz. Urz. UE L 260 z 07.10.2015, str. 6) zrewidowana dyrektywą Parlamentu Europejskiego i Rady (UE) 2020/2184 z dnia 16 grudnia 2020 r. w sprawie jakości wody przeznaczonej do spożycia przez ludzi (wersja przekształcona) (Dz. Urz. UE L 435 z 23.12.2020, str. 1)
Dyrektywa ściekowa lub dyrektywa 91/271/EWG	dyrektywa Rady z dnia 21 maja 1991 r. dotycząca oczyszczania ścieków komunalnych (91/271/EWG) (Dz. Urz. WE L 135 z 30.05.1991, str. 40 – Dz. Urz. UE Polskie wydanie specjalne, rozdz. 15, t. 2, str. 26, Dz. Urz. WE L 67 z 07.03.1998, str. 29 – Dz. Urz. UE Polskie wydanie specjalne, rozdz. 15, t. 4, str. 27, Dz. Urz. WE L 284 z 31.10.2003, str. 1 – Dz. Urz. UE Polskie wydanie specjalne, rozdz. 1, t. 4, str. 447, Dz. Urz. UE L 311 z 21.11.2008, str. 1 oraz Dz. Urz. UE L 353 z 28.12.2013, str. 8)
Dyrektywa 2008/105/WE	dyrektywa Parlamentu Europejskiego i Rady 2008/105/WE z dnia 16 grudnia 2008 r. w sprawie środowiskowych norm jakości w dziedzinie polityki wodnej, zmieniająca i w następstwie uchylająca dyrektywy Rady 82/176/EWG, 83/513/EWG, 84/156/EWG, 84/491/EWG i 86/280/EWG oraz zmieniająca dyrektywę 2000/60/WE Parlamentu Europejskiego i Rady (Dz. Urz. UE L 348 z 24.12.2008, str. 84 oraz Dz. Urz. UE L 226 z 24.08.2013, str. 1)
Dyrektywa 2013/39/UE	dyrektywa Parlamentu Europejskiego i Rady 2013/39/UE z dnia 12 sierpnia 2013 r. zmieniająca dyrektywy 2000/60/WE i 2008/105/WE w zakresie substancji priorytetowych w dziedzinie polityki wodnej (Dz. Urz. UE L 226 z dnia 24.08.2013, str. 1)
Dz. U.	Dziennik Ustaw Rzeczypospolitej Polskiej
Dz. Urz. UE L	Dziennik Urzędowy Unii Europejskiej, seria L (Legislacja)
EFI+PL	wielometryczny wskaźnik do oceny stanu/potencjału ekologicznego rzek na podstawie ichtiofauny stosowany w PMŚ w Polsce dla wybranych typów rzek

Skrót	Rozwinięcie
EFROW	Europejski Fundusz Rolny na rzecz Rozwoju Obszarów Wiejskich
E-PRTR	Europejski Rejestr Uwalniania i Transferu Zanieczyszczeń
EQS	środowiskowe normy jakości (ang. <i>environmental quality standards</i>)
EUT	obszary wrażliwe na eutrofizację wywołaną zanieczyszczeniami pochodzącymi ze źródeł komunalnych, rozumianą jako wzbogacanie wód biogenami, w szczególności związkami azotu lub fosforu, powodującymi przyspieszony wzrost glonów oraz wyższych form życia roślinnego, w wyniku którego następują niepożądane zakłócenia biologicznych stosunków w środowisku wodnym oraz pogorszenie jakości tych wód
FS	Fundusz Spójności
GDOŚ	Generalna Dyrekcja Ochrony Środowiska
GIOŚ	Główny Inspektorat Ochrony Środowiska
GUS	Główny Urząd Statystyczny
GZWP	główne zbiorniki wód podziemnych
HIR	hydromorfologiczny indeks rzeczny
IBI_PL	wielometryczny wskaźnik do oceny stanu/potencjału ekologicznego rzek na podstawie ichtiofauny stosowany w PMŚ w Polsce dla wybranych typów rzek
IFPL	wskaźnik oceny fitoplanktonu
IlaPGW	druga aktualizacja Planów gospodarowania wodami na obszarach dorzeczy (2022–2027)
IMGW-PIB	Instytut Meteorologii i Gospodarki Wodnej – Państwowy Instytut Badawczy
IO	wskaźnik oceny fitobentosu
IOŚ	Inspekcja Ochrony Środowiska
JCW	jednolita część wód
JCWP	jednolita część wód powierzchniowych
JCWP CW	jednolita część wód powierzchniowych przybrzeżnych (IlaPGW odnosi się do JCWP w nowym układzie planistycznym)
JCWP LW	jednolita część wód powierzchniowych jeziornych (IlaPGW odnosi się do JCWP w nowym układzie planistycznym)
JCWP RW	jednolita część wód powierzchniowych rzecznych (IlaPGW odnosi się do JCWP w nowym układzie planistycznym)
JCWP RWr	jednolita część wód powierzchniowych zbiornikowych (IlaPGW odnosi się do JCWP w nowym układzie planistycznym)
JCWP TW	jednolita część wód powierzchniowych przejściowych (IlaPGW odnosi się do JCWP w nowym układzie planistycznym)
JCWpd	jednolita część wód podziemnych
JCWpd (GW)	oznaczenie zestawu działań dla jednolitych części wód podziemnych
k.p.a.	ustawa z dnia 14 czerwca 1960 r. – Kodeks postępowania administracyjnego (Dz. U. z 2022 r. poz. 2000)
KE	Komisja Europejska
KPEiK	Krajowy Plan na Rzecz Energii i Klimatu na lata 2021–2030
KPGO	Krajowy Plan Gospodarki Odpadami
KPOŚK	Krajowy program oczyszczania ścieków komunalnych
KPOWM	Krajowy Program Ochrony Wód Morskich (2017)
KPRWP	Krajowy program renaturyzacji wód powierzchniowych
KPZK	Krajowy Plan Zarządzania Kryzysowego

Skrót	Rozwinięcie
KPZL	Krajowy program zwiększania lesistości
KSRR 2030	Krajowa Strategia Rozwoju Regionalnego 2030
KTM	typ działania (ang. <i>Key Types of Measures</i>); Annex 8q: List of Relevant KTM (KTM_Enum) Final Draft v4 WFD Reporting Guidance 2022 - 30.04.2020)
KZGW	Krajowy Zarząd Gospodarki Wodnej
LCh	Laboratorium Chemiczne PIG-PIB
MAHB	Biuro ds. Zagrożeń Poważnymi Awariami (ang. <i>Major Accident Hazard Bureau</i>), funkcjonujące w strukturach UE
MB	monitoring badawczy
MD	monitoring diagnostyczny
MMI_PL	wielometryczny wskaźnik stanu ekologicznego rzek
MO	monitoring operacyjny
MPA	plany adaptacji do zmian klimatu w miastach powyżej 100 tys. mieszkańców — Miejskie plany adaptacji do zmian klimatu
MPE	maksymalny potencjał ekologiczny
MPHP10	Mapa Podziału Hydrograficznego Polski w skali referencyjnej 1:10 000
m p.p.t	metry pod poziomem terenu
NAT	naturalna część wód
NFOŚiGW	Narodowy Fundusz Ochrony Środowiska i Gospodarki Wodnej
NGO	organizacja pozarządowa (ang. <i>Non-government organization</i>)
NW WP	Nadzór Wodny Państwowego Gospodarstwa Wodnego Wody Polskie
OP	obszary priorytetowe
OpZ	grupa robocza do spraw ochrony wód granicznych przed zanieczyszczeniem
OZE	odnawialne źródło energii
p.o.ś. lub Prawo ochrony środowiska	ustawa z dnia 27 kwietnia 2001 r. – Prawo ochrony środowiska (Dz. U. z 2022 r. poz. 2556, i 2687)
PCA	Polskie Centrum Akredytacji
PE	potencjał ekologiczny
PEP2030	Polityka ekologiczna państwa 2030 – strategia rozwoju w obszarze środowiska i gospodarki wodnej
PEP2040	Polityka energetyczna Polski do 2040 r. – strategia rozwoju sektora paliwowo-energetycznego
PGW lub Plan gospodarowania wodami	Plan gospodarowania wodami na obszarze dorzecza
PGW WP	Państwowe Gospodarstwo Wodne Wody Polskie
PIG-PIB	Państwowy Instytut Geologiczny - Państwowy Instytut Badawczy
PLC-7	Opracowanie bilansu ładunków zanieczyszczeń odprowadzanych rzekami do Morza Bałtyckiego - PLC 7, PGW WP, 2019
PMPL	multimetryczny indeks fitoplanktonowy dla polskich jezior
PMŚ	państwowy monitoring środowiska
POZ	pozostałe obszary zlewni JCWP (obszary, które nie stanowią zlewni bezpośrednio JCWP rzecznych)
PPH2	wskaźnik dotyczący budowli piętrzących
ppk	punkt pomiarowo-kontrolny monitoringu Głównego Inspektoratu Ochrony Środowiska

Skrót	Rozwinięcie
PPSS	Plan przeciwdziałania skutkom suszy
pr.w. lub ustawa – Prawo wodne	ustawa z dnia 20 lipca 2017 r. – Prawo wodne (Dz. U. z 2022 r. poz. 2625 i 2687 oraz z 2023 r. poz. 295)
Prognoza OOŚ	prognoza oddziaływania na środowisko
PRR	Program przeciwdziałania niedoborowi wody na lata 2021-2027 z perspektywą do 2030 r. (zwany Programem Rozwoju Retencji)
PRTR	Krajowy Rejestr Uwalniania i Transferu Zanieczyszczeń
PSH	Państwowa Służba Hydrogeologiczna
PUW	plan utrzymania wód
PZO	Plany zadań ochronnych (obszarów Natura 2000)
PZRP	Plany zarządzania ryzykiem powodziowym
r.g.z.w.	rozporządzenie Ministra Rolnictwa i Rozwoju Wsi z dnia 6 maja 2021 r. w sprawie określenia gatunków zwierząt wodnych o znaczeniu gospodarczym oraz obszarów przeznaczonych do ochrony tych gatunków (Dz. U. poz. 896)
r.kl.jcwp	rozporządzenie Ministra Infrastruktury z dnia 25 czerwca 2021 r. w sprawie klasyfikacji stanu ekologicznego, potencjału ekologicznego i stanu chemicznego oraz sposobu klasyfikacji stanu jednolitych części wód powierzchniowych, a także środowiskowych norm jakości dla substancji priorytetowych (Dz. U. poz. 1475)
r.kl.jcwpl lub r.kl.jcwpl (2019)	rozporządzenie Ministra Gospodarki Morskiej i Żeglugi Śródlądowej z dnia 11 października 2019 r. w sprawie kryteriów i sposobu oceny stanu jednolitych części wód podziemnych (Dz. U. poz. 2148), akt uchylony
r.m.jcw	rozporządzenie Ministra Infrastruktury z dnia 13 lipca 2021 r. w sprawie form i sposobu prowadzenia monitoringu jednolitych części wód powierzchniowych i jednolitych części wód podziemnych (Dz. U. poz. 1576)
r.p.g.w.	rozporządzenie Rady Ministrów z dnia 4 października 2019 r. w sprawie szczegółowego zakresu opracowywania planów gospodarowania wodami na obszarach dorzeczy (Dz. U. poz. 2150)
r.s.sz.ś.w.	rozporządzenie Ministra Gospodarki Morskiej i Żeglugi Śródlądowej z dnia 12 lipca 2019 r. w sprawie substancji szczególnie szkodliwych dla środowiska wodnego oraz warunków, jakie należy spełnić przy wprowadzaniu do wód lub do ziemi ścieków, a także przy odprowadzaniu wód opadowych lub roztopowych do wód lub do urządzeń wodnych (Dz. U. poz. 1311)
RDSM	dyrektywa Parlamentu Europejskiego i Rady 2008/56/WE z dnia 17 czerwca 2008 r. ustanawiająca ramy działań Wspólnoty w dziedzinie polityki środowiska morskiego (dyrektywa ramowa w sprawie strategii morskiej) (Dz. Urz. UE L 164 z 25.06.2008 r., str. 19 oraz Dz. Urz. UE L 125 z 18.05.2017, str. 27)
RDW lub Ramowa Dyrektywa Wodna	dyrektywa Parlamentu Europejskiego i Rady 2000/60/WE z 23 października 2000 r. ustanawiająca ramy wspólnotowego działania w dziedzinie polityki wodnej (Dz. Urz. WE L 327 z 22.12.2000 r., str. 1 – Dz. Urz. UE Polskie wydanie specjalne, rozdz. 15, t. 5, str. 275, Dz. Urz. WE L 331 z 15.12.2001, str. 1 – Dz. Urz. UE Polskie wydanie specjalne, rozdz. 15, t. 6, str. 358, Dz. Urz. UE L 81 z 20.03.2008, str. 60, Dz. Urz. UE L 348 z 24.12.2008, str. 84, Dz. Urz. UE L 140 z 05.06.2009, str. 114, Dz. Urz. UE L 226 z 24.08.2013, str. 1, Dz. Urz. UE L 353 z 28.12.2013, str. 8, Dz. Urz. UE L 311 z 31.10.2014, str. 32 oraz Dz. Urz. UE L 158 z 06.05.2021, str. 23)
RK	jednolita część wód przeznaczona do celów rekreacyjnych, w tym kąpieliskowych
RZGW WP	Regionalny Zarząd Gospodarki Wodnej Państwowego Gospodarstwa Wodnego Wody Polskie
s.pr.w.	ustawa z dnia 18 lipca 2001 r. – Prawo wodne (Dz. U. z 2017 r. poz. 1121) akt uchylony
s.r.kl.jcwp (2008)	rozporządzenie Ministra Środowiska z dnia 20 sierpnia 2008 r. w sprawie sposobu klasyfikacji stanu jednolitych części wód powierzchniowych (Dz. U. poz. 1008), akt uchylony
s.r.kl.jcwp (2011)	rozporządzenie Ministra Środowiska z dnia 9 listopada 2011 r. w sprawie sposobu klasyfikacji stanu jednolitych części wód powierzchniowych oraz środowiskowych norm jakości dla substancji priorytetowych (Dz. U. poz. 1545), akt uchylony

Skrót	Rozwinięcie
s.r.kl.jcwp (2014)	rozporządzenie Ministra Środowiska z dnia 22 października 2014 r. w sprawie sposobu klasyfikacji stanu jednolitych części wód powierzchniowych oraz środowiskowych norm jakości dla substancji priorytetowych (Dz. U. poz. 1482), akt uchylony
s.r.kl.jcwp (2016)	rozporządzenie Ministra Środowiska z dnia 21 lipca 2016 r. w sprawie sposobu klasyfikacji stanu jednolitych części wód powierzchniowych oraz środowiskowych norm jakości dla substancji priorytetowych (Dz. U. poz. 1187), akt uchylony
s.r.kl.jcwp (2019)	rozporządzenie Ministra Gospodarki Morskiej i Żeglugi Śródlądowej z dnia 11 października 2019 r. w sprawie klasyfikacji stanu ekologicznego, potencjału ekologicznego i stanu chemicznego oraz sposobu klasyfikacji stanu jednolitych części wód powierzchniowych, a także środowiskowych norm jakości dla substancji priorytetowych (Dz. U. poz. 2149), akt uchylony
s.r.kl.s.e.p. (2009)	rozporządzenie Ministra Środowiska z dnia 22 lipca 2009 r. w sprawie klasyfikacji stanu ekologicznego, potencjału ekologicznego i stanu chemicznego jednolitych części wód powierzchniowych (Dz. U. poz. 1018), akt uchylony
s.r.kl.s.e.p. (2011)	rozporządzenie Ministra Środowiska z dnia 9 listopada 2011 r. w sprawie klasyfikacji stanu ekologicznego, potencjału ekologicznego i stanu chemicznego jednolitych części wód powierzchniowych (Dz. U. poz. 1549), akt uchylony
s.r.m.jcw (2009)	rozporządzenie Ministra Środowiska z dnia 13 maja 2009 r. w sprawie form i sposobu prowadzenia monitoringu jednolitych części wód powierzchniowych i podziemnych (Dz. U. poz. 685), akt uchylony
s.r.m.jcw (2011)	rozporządzenie Ministra Środowiska z dnia 15 listopada 2011 r. w sprawie form i sposobu prowadzenia monitoringu jednolitych części wód powierzchniowych i podziemnych (Dz. U. poz. 1550 oraz z 2013 r. poz. 1558), akt uchylony
s.r.m.jcw (2016)	rozporządzenie Ministra Środowiska z dnia 19 lipca 2016 r. w sprawie form i sposobu prowadzenia monitoringu jednolitych części wód powierzchniowych i podziemnych (Dz. U. poz. 1178), akt uchylony
s.r.m.jcw (2019)	rozporządzenie Ministra Gospodarki Morskiej i Żeglugi Śródlądowej z dnia 9 października 2019 r. w sprawie form i sposobu prowadzenia monitoringu jednolitych części wód powierzchniowych i jednolitych części wód podziemnych (Dz. U. poz. 2147), akt uchylony
SCW	sztuczna część wód
SDF	standardowy formularz opisu obszaru Natura 2000 (ang. <i>Standard Data Form</i>)
SE	stan ekologiczny
Seveso-II	dyrektywa Rady 96/82/WE z dnia 9 grudnia 1996 r. w sprawie kontroli niebezpieczeństwa poważnych awarii związanych z substancjami niebezpiecznymi (Dz. Urz. UE L 10 z 14.01.1997, str. 13 – Dz. Urz. UE Polskie wydanie specjalne, rozdz. 5, t. 2, str. 410, Dz. Urz. WE L 284 z 31.10.2003, str. 1 – Dz. Urz. UE Polskie wydanie specjalne, rozdz. 1, t. 4, str. 447, Dz. Urz. WE L 345 z 31.12.2003, str. 97 – Dz. Urz. UE Polskie wydanie specjalne, rozdz. 5, t. 4, str. 398, Dz. Urz. UE L 311 z 21.11.2008, str. 1 oraz Dz. Urz. UE L 197 z 24.07.2012, str. 1), akt uchylony
Seveso-III	dyrektywa Parlamentu Europejskiego i Rady 2012/18/UE z dnia 4 lipca 2012 r. w sprawie kontroli zagrożeń poważnymi awariami związanymi z substancjami niebezpiecznymi, zmieniająca, a następnie uchylająca dyrektywę Rady 96/82/WE (Dz. Urz. UE L 197 z 24.07.2012 r., str. 1)
SiG	obszary przeznaczone do ochrony siedlisk lub gatunków, o których mowa w przepisach ustawy z dnia 16 kwietnia 2004 r. o ochronie przyrody, dla których utrzymanie lub poprawa stanu wód jest ważnym czynnikiem w ich ochronie
SiNP	Strategia „Sprawne i Nowoczesne Państwo 2030”
SOBWP	sieć obserwacyjno-badawcza wód podziemnych
SOOŚ	strategiczna ocena oddziaływania na środowisko
SP 2030	Strategia produktywności 2030
SPA 2020	Strategiczny plan adaptacji dla sektorów i obszarów wrażliwych na zmiany klimatu do 2020 r. z perspektywą do 2030 r.
SRKS	Strategia rozwoju kapitału społecznego (współdziałanie, kultura, kreatywność) 2030

Skrót	Rozwinięcie
SRT 2030	Strategia zrównoważonego rozwoju transportu do 2030 r.
SZCW	silnie zmieniona część wód
SZRWRiR 2030	Strategia zrównoważonego rozwoju wsi, rolnictwa i rybactwa 2030
śdw	śródlądowa droga wodna
u.i.o.ś.	ustawa z dnia 20 lipca 1991 r. o Inspekcji Ochrony Środowiska (Dz. U. z 2021 r. poz. 1070 oraz z 2022 r. poz. 1726)
u.o.o.	ustawa z dnia 14 grudnia 2012 r. o odpadach (Dz. U. z 2022 r. poz. 699, 1250, 1726 i 2127)
u.o.o.ś.	ustawa z dnia 3 października 2008 r. o udostępnianiu informacji o środowisku i jego ochronie, udziale społeczeństwa w ochronie środowiska oraz o ocenach oddziaływania na środowisko (Dz. U. z 2022 r. poz. 1029, 1260, 1261, 1783 i 1846)
u.o.p.	ustawa z dnia 16 kwietnia 2004 r. o ochronie przyrody (Dz. U. z 2022 r. poz. 916 i 1726)
u.p.i.s.	ustawa z dnia 14 marca 1985 r. o Państwowej Inspekcji Sanitarnej (Dz. U. z 2021 r. poz. 195 oraz z 2022 r. poz. 655 i 1700)
u.p.i.z.p	ustawa z dnia 27 marca 2003 r. o planowaniu i zagospodarowaniu przestrzennym (Dz. U. z 2022 r. poz. 503 i 1846)
u.s.g.	ustawa z dnia 8 marca 1990 r. o samorządzie gminnym (Dz. U. z 2022 r. poz. 559, 583, 1005, 1079 i 1561)
u.z.z.w.o.ś.	ustawa z dnia 7 czerwca 2001 r. o zbiorowym zaopatrzeniu w wodę i zbiorowym odprowadzaniu ścieków (Dz. U. z 2020 r. poz. 2028 oraz z 2022 r. poz. 1549)
WFOŚiGW	Wojewódzki Fundusz Ochrony Środowiska i Gospodarki Wodnej
WIOŚ	Wojewódzki Inspektorat Ochrony Środowiska
Wip	wskaźnik istotności presji w danej JCWPd
Wpd	wskaźnik prawdopodobieństwa występowania deficytu wody na cele zaopatrzenia ludności w wodę
WPGO	wojewódzkie plany gospodarki odpadami
WPR	wspólna polityka rolna
WTP	skłonności do ponoszenia wydatków
WWA	wielopierścieniowe węglowodory aromatyczne
WZMiUW	Wojewódzki Zarząd Melioracji i Urządzeń Wodnych
ZL	jednolita część wód przeznaczona do poboru wody na potrzeby zaopatrzenia ludności w wodę przeznaczoną do spożycia przez ludzi
ZPPŚ	Zespół Poboru Próbek Środowiskowych PIG-PIB
ZZ WP	Zarząd Zlewni Państwowego Gospodarstwa Wodnego Wody Polskie

Wykaz kluczowych pojęć (terminów) stosowanych w planie gospodarowania wodami na obszarze dorzecza Wisły

Stosowane pojęcie – termin	Rozwinięcie
opracowanie i przyjęcie PGW	2011
II cykl planistyczny	2010–2015 (PGW)
opracowanie i przyjęcie aPGW	2016
III cykl planistyczny	2016–2021 (aPGW)
opracowanie i przyjęcie IIaPGW	2022
IV cykl planistyczny	2022–2027 (IIaPGW)
JCWP w starym układzie planistycznym / JCWP (aPGW)	podział na jednolite części wód powierzchniowych funkcjonujący w układzie planistycznym obowiązującym w III cyklu planistycznym 2016–2021, zgodnie z aPGW 2016
JCWP w nowym układzie planistycznym / JCWP (IIaPGW)	podział na jednolite części wód powierzchniowych funkcjonujący w układzie planistycznym obowiązującym w IV cyklu planistycznym 2022–2027, zgodnie z IIaPGW 2021
ppk 2016–2021	reprezentatywne punkty pomiarowo-kontrolne JCWP dla III cyklu planistycznego 2016–2021
ppk w nowym układzie planistycznym	punkty pomiarowo-kontrolne JCWP wskazane przez GIOŚ na etapie przygotowywania do opracowania IIaPGW, jako odpowiednie dla prowadzenia analiz w nowym układzie planistycznym – niereprezentatywne
ppk reprezentatywne 2022–2027	reprezentatywne punkty pomiarowo-kontrolne JCWP dla IV cyklu planistycznego 2022–2027
cele środowiskowe	w rozumieniu art. 56, art. 57, art. 59, art. 61 pr.w.
dobry potencjał ekologiczny	potencjał silnie zmienionych jednolitych części wód powierzchniowych lub sztucznych jednolitych części wód powierzchniowych, który na podstawie klasyfikacji potencjału ekologicznego tych wód, dokonanej z uwzględnieniem definicji klasyfikacji tego potencjału określonej w przepisach wydanych na podstawie art. 53 ust. 4 pr.w. jest określony jako dobry (art. 16 pkt 6 pr.w.)
dobry stan ilościowy wód podziemnych	stan jednolitych części wód podziemnych, który na podstawie oceny stanu ilościowego tych wód, dokonanej z uwzględnieniem definicji klasyfikacji tego stanu, jest określony jako dobry (art. 16 pkt 10 pr.w.);
dobry stan chemiczny wód podziemnych	stan chemiczny JCWPd, który na podstawie oceny stanu chemicznego tych wód, dokonanej z uwzględnieniem definicji klasyfikacji tego stanu, jest określony jako dobry (art. 16 pkt 7 pr.w.);
dobry stan ekologiczny	stan JCW innych niż silnie zmienione jednolite części wód powierzchniowych lub sztuczne jednolite części wód powierzchniowych, który na podstawie klasyfikacji stanu ekologicznego tych wód, dokonanej z uwzględnieniem definicji klasyfikacji tego stanu określonej w przepisach wydanych na podstawie art. 53 ust. 4 pr.w., jest określony jako dobry (art. 16 pkt 9 pr.w.)
dobry stan wód podziemnych	stan JCWPd, w którym stan ilościowy wód podziemnych oraz stan chemiczny tych wód są określone co najmniej jako dobre (art. 16 pkt 11 pr.w.)
dobry stan wód powierzchniowych	stan JCWP charakteryzujący się dobrym stanem chemicznym wód powierzchniowych oraz co najmniej dobrym stanem ekologicznym lub co najmniej dobrym potencjałem ekologicznym (art. 16 pkt 12 pr.w.)
dobry stan chemiczny wód powierzchniowych	stan chemiczny JCWP, który na podstawie klasyfikacji stanu chemicznego tych wód, dokonanej z uwzględnieniem definicji klasyfikacji tego stanu, jest określony jako dobry (art. 16 pkt 8 pr.w.)

Stosowane pojęcie – termin	Rozwinięcie
działania podstawowe	zgodnie z art. 324 ust. 2 pr.w.
działania uzupełniające	zgodnie z art. 324 ust. 4 pr.w.
koszty środowiskowe	rozumie się przez to wartość materialną strat w środowisku powodowanych przez korzystanie z wód (art. 16 pkt 24 pr.w.)
koszty zasobowe	rozumie się przez to wartość utraconych korzyści, które mogłyby być osiągnięte, gdyby zasoby wodne i ich zdolność do samoodtwarzania nie były zmniejszane przez podmioty aktualnie je użytkujące (art. 16 pkt 25 pr.w.)
metodyka referencyjna	metoda pomiarów lub badań, która może obejmować w szczególności sposób poboru próbek, sposób interpretacji uzyskanych danych, a także metodyki modelowania rozprzestrzeniania substancji oraz energii w środowisku (według p.o.ś.)
najefektywniejsza ekonomicznie kombinacja działań	w rozumieniu określonym przez §5 ust. 1 pkt 2 r.p.g.w.
obszary chronione	w rozumieniu określonym przez art. 16 pkt 32 pr.w.: a) JCW przeznaczone do poboru wody na potrzeby zaopatrzenia ludności w wodę przeznaczoną do spożycia przez ludzi, b) JCW przeznaczone do celów rekreacyjnych, w tym kąpieliskowych, c) obszary wrażliwe na eutrofizację wywołaną zanieczyszczeniami pochodzącymi ze źródeł komunalnych, rozumianą jako wzbogacanie wód biogenami, w szczególności związkami azotu lub fosforu, powodującymi przyspieszony wzrost glonów oraz wyższych form życia roślinnego, w wyniku którego następują niepożądane zakłócenia biologicznych stosunków w środowisku wodnym oraz pogorszenie jakości tych wód, d) obszary przeznaczone do ochrony siedlisk lub gatunków, o których mowa w przepisach u.o.p., dla których utrzymanie lub poprawa stanu wód jest ważnym czynnikiem w ich ochronie, e) obszary przeznaczone do ochrony gatunków zwierząt wodnych o znaczeniu gospodarczym.
rejestr wykazów obszarów chronionych	w rozumieniu określonym przez art. 317 ust. 1 pkt 5 i art. 317 ust. 4 pr.w.
substancje priorytetowe	substancje zanieczyszczające szczególnie niebezpieczne dla środowiska wodnego ujęte w rozporządzeniu Ministra Gospodarki Morskiej i Żeglugi Śródlądowej z dnia 1 marca 2019 r. w sprawie wykazu substancji priorytetowych (Dz. U. poz. 528)
typy abiotyczne rzek	w rozumieniu załącznika nr 6 do r.kl.jcwp
typ wód powierzchniowych, potencjał ekologiczny, stan ekologiczny, elementy biologiczne, klasa stanu ekologicznego wód, klasa potencjału ekologicznego wód	w rozumieniu rozporządzenia Ministra Infrastruktury z dnia 25 czerwca 2021 r. w sprawie klasyfikacji stanu ekologicznego, potencjału ekologicznego i stanu chemicznego oraz sposobu klasyfikacji stanu jednolitych części wód powierzchniowych, a także środowiskowych norm jakości dla substancji priorytetowych
utrzymywanie wód, kategorie prac utrzymaniowych	w rozumieniu art. 227 pr.w.
wykaz inwestycji	wykaz planowanych inwestycji lub działań mogących wpłynąć na możliwość osiągnięcia celów środowiskowych, o których mowa w art. 56, art. 57, art. 59 oraz w art. 61 pr.w., zgodnie z art. 435 pr.w.
zanieczyszczenie	rozumie się przez to emisję, która może być szkodliwa dla zdrowia ludzi lub stanu środowiska, może powodować szkodę w dobrach materialnych, może pogarszać walory estetyczne środowiska lub może kolidować z innymi, uzasadnionymi sposobami korzystania ze środowiska, zgodnie z definicją przewidzianą art. 3 pkt 49 p.o.ś.

Stosowane pojęcie – termin	Rozwinięcie
zestaw działań	zbiór wszystkich działań planowanych do wdrożenia we wszystkich JCW, służący osiągnięciu ustanawianych celów środowiskowych obejmuje zestaw działań, o którym mowa w art. 324 ust. 1 pr.w., z uwzględnieniem sposobów osiągania ustanawianych celów środowiskowych, oraz informacje o działaniach, o których mowa w art. 159 ust. 1 i 3 pr.w. (§2 ust. 1 pkt 12 r.p.g.w.) Zestaw działań – program działań według RDW.
zwrot kosztów usług wodnych	w rozumieniu określonym w pr.w.; zgodnie z art. 9 ust. 3 pr.w. gospodarowanie wodami opiera się na zasadzie zwrotu kosztów usług wodnych, uwzględniających koszty środowiskowe i koszty zasobowe oraz analizę ekonomiczną

1. Wprowadzenie

IlaPGW na obszarze dorzecza Wisły stanowi wypełnienie zobowiązań wynikających z postanowień Ramowej Dyrektywy Wodnej w zakresie cyklicznej (sześciolletniej) aktualizacji planów gospodarowania wodami. Jednocześnie dokument umożliwia wypełnienie zobowiązań raportowych Polski do KE.

Zgodnie z RDW każde Państwo Członkowskie zapewnia ustalenie programu środków (działań), dla wszystkich obszarów dorzeczy lub części międzynarodowych obszarów dorzeczy leżących na jego terytorium, uwzględniając wyniki analiz wymaganych art. 5 RDW (w tym przegląd wpływu działalności człowieka na środowisko i analizę ekonomiczną korzystania z wód). Program działań (zgodnie z pr.w. – zestaw działań) powinien być ukierunkowany na osiągnięcie celów środowiskowych dla wód powierzchniowych, podziemnych i obszarów chronionych.

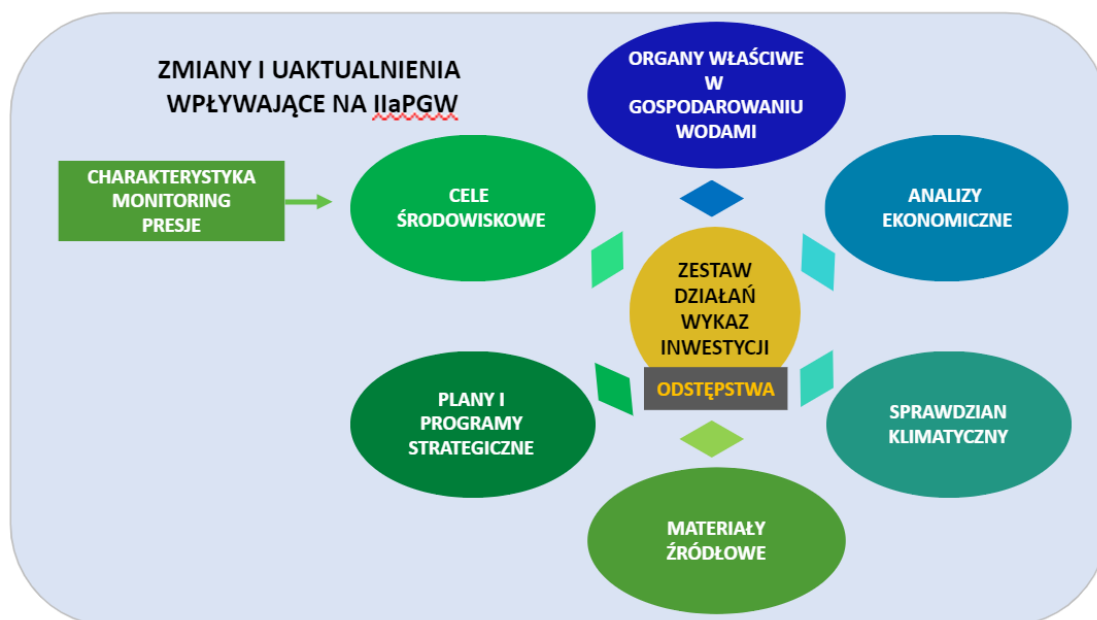
Niniejsza IlaPGW na obszarze dorzecza Wisły jest głównym dokumentem planistycznym w zakresie gospodarowania wodami na tym obszarze dorzecza.

Stanowi on podstawę do podejmowania decyzji kształtujących stan zasobów wodnych na obszarze dorzecza i zasady gospodarowania nimi. Służy także koordynowaniu działań mających na celu osiągnięcie lub utrzymanie co najmniej dobrego stanu wód oraz ekosystemów od wód zależnych, poprawę stanu zasobów wodnych, poprawę możliwości korzystania z wód, zmniejszenie ilości wprowadzanych do wód lub do ziemi substancji mogących negatywnie oddziaływać na wody.

Cały proces opracowania IlaPGW prowadzony jest przez PGW WP poprzez realizację szeregu prac, których wyniki docelowo są wykorzystane w IlaPGW.

Niniejsza IlaPGW na obszarze dorzecza Wisły zawiera wszystkie elementy wymagane art. 318 pr.w. i r.p.g.w.

Plany gospodarowania wodami przedstawiają wynik procesu powiązanych działań realizowanych dla uzyskania pełnego obrazu stanu JCW i postępu w osiąganiu celów środowiskowych.

Rysunek 1-1. Relacje głównych zagadnień planu gospodarowania wodami

Źródło: opracowanie własne

Niniejsza IIaPGW na obszarze dorzecza Wisły poza wskazaniem kierunków działania w okresie kolejnych 6 lat, ma również za zadanie przedstawienie danych i informacji stanowiących podsumowanie aktualnego na koniec III cyklu planistycznego stopnia osiągnięcia celów środowiskowych JCW, ekosystemów od wód zależnych oraz obszarów chronionych. W dokumencie tym znajduje się również podsumowanie prac i działań podjętych w ostatnim cyklu planistycznym wraz z określeniem warunków wyjściowych dla nowego, aktualnego cyklu planistycznego.

Priorytetem IIaPGW na obszarze dorzecza Wisły jest stworzenie w ekosystemach wodnych i od wód zależnych warunków, określonych w RDW, sprzyjających osiągnięciu celów środowiskowych wyznaczonych dla poszczególnych JCW oraz dla obszarów chronionych. Efekt procesu osiągania celów środowiskowych nie został dotychczas w pełni uzyskany. Determinuje to konieczność szczegółowego przeanalizowania przyczyn braku zakładanego postępu w osiąganiu celów środowiskowych oraz przygotowania zaktualizowanego zestawu działań naprawczych dających realną szansę na osiągnięcie celów środowiskowych do roku 2027 dla tych JCW, dla których nadal nie stwierdzono oczekiwanego stanu. Zestaw działań IIaPGW zawiera również działania zmierzające do utrzymania dobrego stanu w tych JCW, które stan ten osiągnęły. W przypadku JCW, dla których został wykazany brak możliwości osiągnięcia celów środowiskowych, przy jednoczesnym spełnianiu przesłanek dla przyznania odstępstw, przygotowane zostały szczegółowe uzasadnienia odstępstw w zakresie konieczności osiągnięcia celu środowiskowego wymaganych RDW.

W IIaPGW na obszarze dorzecza Wisły zawarto również wykaz inwestycji, które mogą doprowadzić do nieosiągnięcia założonych celów środowiskowych, spełniających jednak warunki dopuszczające zastosowanie odstępstwa na podstawie art. 4 ust. 7 RDW.

Projekt planu gospodarowania wodami jest podawany do publicznej wiadomości na zasadach i w trybie określonych w przepisach u.o.o.ś., aby w okresie 6-miesięcznych konsultacji społecznych zainteresowane strony mogły zgłaszać uwagi do ustaleń zawartych w tym dokumencie.

Cały proces konsultacji społecznych ma na celu włączenie wszystkich zainteresowanych stron w proces opracowania IIaPGW, tak aby stanowił on podstawę podejmowania decyzji kształtujących stan zasobów wodnych i zasad gospodarowania nimi w przyszłości.

2. Struktura dokumentu

Zakres informacji prezentowanych w planie gospodarowania wodami, w tym w niniejszym projekcie IIaPGW określony jest pr.w. i r.p.g.w., które wskazują zagadnienia konieczne do uwzględnienia w tym dokumencie.

Dla ułatwienia identyfikacji poszczególnych rozdziałów IIaPGW, w których zaprezentowano wymagane prawem informacje, zostało przygotowane zestawienie (tabela 2-1) wskazujące rozdział/podrozdział, w którym znajduje się odniesienie do danego artykułu pr.w. lub paragrafu r.p.g.w.

Tabela 2-1. Zestawienie rozdziałów IIaPGW w odniesieniu do zakresu wskazanego w pr.w. i r.p.g.w.

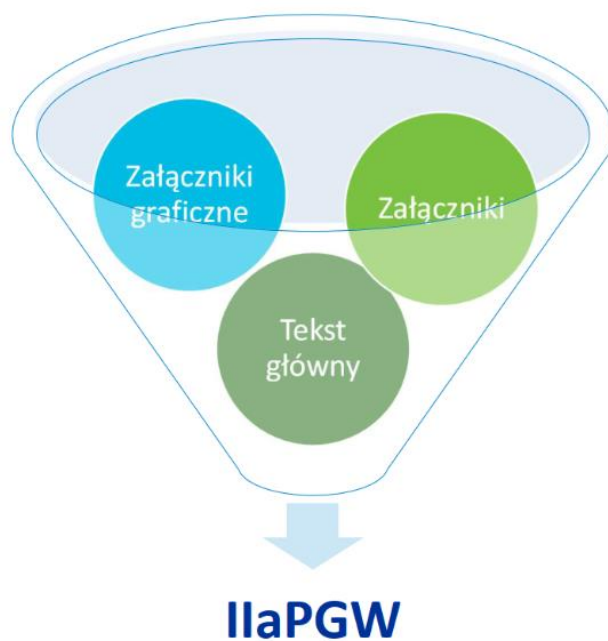
Lp.	Rozdział planu gospodarowania wodami	Rozporządzenie w sprawie zakresu planu gospodarowania wodami	Pr.w.
1.	Rozdział 3	§2 ust. 1 pkt 1 lit. a-d r.p.g.w.	art. 318 ust. 1 pkt 1 pr.w.
2.	Rozdział 7	§2 ust. 1 pkt 39 r.p.g.w. §3 r.p.g.w.	art. 318 ust. 1 pkt 2 pr.w.
3.	Rozdział 3	§2 ust. 1 pkt 1 lit. e r.p.g.w.	art. 318 ust. 1 pkt 3 pr.w.
4.	Rozdział 5.1	§2 ust. 1 pkt 2, pkt 3 lit. a, pkt 6 i 7 r.p.g.w.	art. 318 ust. 1 pkt 4 pr.w.
5.	Rozdział 5.2	§2 ust. 1 pkt 2, pkt 3 lit. b, pkt 4-10 r.p.g.w.	art. 318 ust. 1 pkt 4 pr.w.
6.	Rozdział 8	§2 ust. 1 pkt 11 r.p.g.w. §4 r.p.g.w.	art. 318 ust. 1 pkt 5 pr.w.
7.	Rozdział 11	§2 ust. 1 pkt 40 r.p.g.w. §5 r.p.g.w.	art. 318 ust. 1 pkt 6 pr.w.
8.	Rozdział 12	§2 ust. 1 pkt 12 r.p.g.w.	art. 318 ust. 1 pkt 7 pr.w.
9.	Rozdział 13.1	§2 ust. 1 pkt 14 r.p.g.w.	art. 318 ust. 1 pkt 8 pr.w.
10.	Rozdział 13.2	§2 ust. 1 pkt 15 lit. b- c r.p.g.w.	art. 318 ust. 1 pkt 9 pr.w.
11.	Rozdział 13.3	§2 ust. 1 pkt 16 r.p.g.w.	art. 318 ust. 1 pkt 10 pr.w.
12.	Rozdział 13.4	§2 ust. 1 pkt 17 r.p.g.w.	art. 318 ust. 1 pkt 11 pr.w.
13.	Rozdział 13.5	§2 ust. 1 pkt 18 r.p.g.w.	art. 318 ust. 1 pkt 12 pr.w.
14.	Rozdział 13.6	§2 ust. 1 pkt 19 r.p.g.w.	art. 318 ust. 1 pkt 13 pr.w.
15.	Rozdział 13.7	§2 ust. 1 pkt 20 r.p.g.w.	art. 318 ust. 1 pkt 14 pr.w.
16.	Rozdział 13.8	§2 ust. 1 pkt 21 r.p.g.w.	art. 318 ust. 1 pkt 15 pr.w.
17.	Rozdział 13.9	§2 ust. 1 pkt 15 lit. a r.p.g.w.	art. 318 ust. 1 pkt 16 pr.w.
18.	Rozdział 13.10	§2 ust. 1 pkt 22, pkt 25 i 26 r.p.g.w.	art. 318 ust. 1 pkt 17 pr.w.
19.	Rozdział 19	§2 ust. 1 pkt 27 r.p.g.w.	art. 318 ust. 1 pkt 18 pr.w.
20.	Rozdział 20	§2 ust. 1 pkt 28 r.p.g.w.	art. 318 ust. 1 pkt 19 pr.w.
21.	Rozdział 21	§2 ust. 1 pkt 29 r.p.g.w.	art. 318 ust. 1 pkt 20 pr.w.
22.	Rozdział 24	§2 ust. 1 pkt 30 r.p.g.w.	art. 318 ust. 1 pkt 21 pr.w.

Lp.	Rozdział planu gospodarowania wodami	Rozporządzenie w sprawie zakresu planu gospodarowania wodami	Pr.w.
23.	Rozdział 16	§2 ust. 1 pkt 31 r.p.g.w.	art. 318 ust. 1 pkt 22 pr.w.
24.	Rozdział 14	§2 ust. 1 pkt 23 r.p.g.w.	art. 318 ust. 1 pkt 23 pr.w.
25.	Rozdział 15	§2 ust. 1 pkt 24 r.p.g.w.	art. 318 ust. 1 pkt 24 pr.w.
26.	Rozdział 17	§2 ust. 1 pkt 32 r.p.g.w.	art. 318 ust. 2 pkt 1 pr.w.
27.	Rozdział 18	§2 ust. 1 pkt 33 r.p.g.w.	art. 318 ust. 2 pkt 2 pr.w.
28.	Rozdział 23	§2 ust. 1 pkt 34 r.p.g.w.	art. 318 ust. 6 pkt 1 pr.w.
29.	Rozdział 9	§2 ust. 1 pkt 35 r.p.g.w.	art. 318 ust. 6 pkt 2 pr.w.
30.	Rozdział 10.1	§2 ust. 1 pkt 38 r.p.g.w.	art. 318 ust. 6 pkt 3 pr.w.
31.	Rozdział 10.2	§2 ust. 1 pkt 36 r.p.g.w.	art. 318 ust. 6 pkt 3 pr.w.
32.	Rozdział 10.3	§2 ust. 1 pkt 37 r.p.g.w.	art. 318 ust. 6 pkt 3 pr.w.
33.	Rozdział 6	–	art. 114 pr.w. oraz art. 317 ust. 1 pkt 8 pr.w.
34.	Rozdział 4	§2 ust. 1 pkt 13 r.p.g.w.	–

Źródło: opracowanie własne

Dla zachowania czytelności dokumentu zastosowano następującą strukturę:

- część główna dokumentu – prezentująca w sposób opisowy zagadnienia na poziomie obszaru dorzecza oraz poszczególnych regionów wodnych. Wszelkie zestawienia tabelaryczne oraz zobrazowania mapowe znajdują się w załącznikach;
- załączniki do planu gospodarowania wodami – stanowiące integralną część IIaPGW, prezentujące w sposób szczegółowy zagadnienia zaprezentowane w części głównej, w tym załącznik nr 1 (Zestawienie główne) zawierający zbiorcze zestawienie danych charakteryzujących każdą JCW obszaru dorzecza w zakresie zagadnień objętych planem gospodarowania wodami;
- załączniki nr 20 – 97 do planu gospodarowania wodami prezentujące zobrazowania mapowe zagadnień przedstawionych w części głównej IIaPGW.

Rysunek 2-1. Struktura dokumentu IlaPGW

Źródło: opracowanie własne

Kolejne rozdziały prowadzą przez poszczególne elementy IlaPGW wraz z podsumowaniem wszelkich zmian dokonanych w okresie objętym aPGW (2016–2021).

3. Ogólny opis cech charakterystycznych obszaru dorzecza wraz z wykazem obszarów chronionych

Obszar dorzecza Wisły jest jednym z dziewięciu obszarów dorzeczy w granicach Polski, a zarazem największym. Zajmuje wschodnią i fragment środkowej części kraju, a jego powierzchnia wynosi ok. 185 tys. km², co stanowi ok. 59% powierzchni kraju. Obszar dorzecza Wisły, oprócz dorzecza rzeki Wisły, obejmuje dorzecza rzek uchodzących bezpośrednio do Morza Bałtyckiego: Słupi, Łupawy i Łeby, oraz rzek zasilających Zalew Wiślany, m.in. Pasłęki, Baudy i Elbląga. Podzielony jest na siedem regionów wodnych:

- region wodny Małej Wisły (RZGW Gliwice),
- region wodny Górnej-Zachodniej Wisły (RZGW Kraków),
- region wodny Górnej-Wschodniej Wisły (RZGW Rzeszów),
- region wodny Narwi (RZGW Białystok),
- region wodny Bugu (RZGW Lublin),
- region wodny Środkowej Wisły (RZGW Warszawa),
- region wodny Dolnej Wisły (RZGW Gdańsk).

Pod względem administracyjnym obszar dorzecza Wisły leży w województwach: śląskim, małopolskim, podkarpackim, lubelskim, świętokrzyskim, łódzkim, mazowieckim, podlaskim, warmińsko-mazurskim, kujawsko-pomorskim i pomorskim. Obszar omawianego dorzecza w 87,5% jest położony na terytorium Polski. Źródła rzeki Wisły znajdują się w województwie śląskim (powiat cieszyński, gmina Wiśla) na zachodnim stoku Baraniej Góry w Beskidzie Śląskim. Wiśla uchodzi do Zatoki Gdańskiej.

Najważniejsze lewostronne dopływy Wisły to: Przemsza, Nida, Czarna, Kamienna, Iłżanka, Radomka, Pilica, Bzura, Brda, Wda i Wierzyca (cieki II rzędu). Najważniejsze dopływy prawostronne to: Soła, Skawa, Raba, Dunajec, Wisłoka, San, Wieprz, Świder, Narew, Skrwa, Drwęca, Osa i Liwa (cieki II rzędu). Największe zbiorniki zaporowe znajdujące się na rzece Wiśle to: Wiśla Czarne, Goczałkowice, Włocławek. Do największych jezior na obszarze dorzecza należą: Śniardwy, Łebsko, Jeziorak, Niegocin i Gardno. Górny odcinek Wisły, od źródeł do ujścia Przemszy, nazywany jest Małą Wisłą, a punkt ujścia Przemszy do Wisły oznaczany jest jako punkt 0,0 km, od którego liczony jest początek Wisły żeglownej. Na odcinku źródłowym Wiśla jest rzeką górską, po czym przechodzi w ciek o charakterze wyżynnym, a następnie nizinny. Wiśla jest najdłuższą rzeką zarówno w Polsce, jak i w całym zlewisku Morza Bałtyckiego. Od Torunia do Gdańska rzeka jest uregulowana, a w środkowym i dolnym biegu tworzy liczne meandry i starorzecza. Średnie wzniesienie nad poziom morza obszaru dorzecza Wisły wynosi 270 m.

Wszystkie akweny obszaru dorzecza Wisły, w tym akweny nie będące drogami wodnymi, mają istotne znaczenie dla żeglugi śródlądowej. Na obszarze dorzecza Wisły trwa intensywny rozwój turystyki, której dedykowanych jest wiele programów regionalnych.

Graficzne odwzorowanie obszaru dorzecza Wisły zostało przedstawione na rysunku 3-1, a ogólny opis obszaru dorzecza Wisły zawarto w tabeli 3-1.

Rysunek 3-1. Graficzne odwzorowanie obszaru dorzecza Wisły

Źródło: opracowanie własne

Tabela 3-1. Ogólny opis obszaru dorzecza Wisły

Nazwa obszaru dorzecza	Obszar dorzecza Wisły
Powierzchnia obszaru dorzecza	185 090 km ²
Długość cieków głównego	Wisła – 1020 km
Długość cieków istotnych (ciek lub kilka cieków, dla którego lub których wyznaczono JCWP)	62 765 km
Główne dopływy	lewostronne: Przemsza, Szarniawa, Koprzywianka, Nida, Czarna, Kamienna, Iłżanka, Radomka, Pilica, Bzura, Brda, Wda i Wierzyca. Prawostronne: Soła, Skawa, Raba, Dunajec, Wisłoka, San, Wieprz, Świder, Narew, Skrwa, Drwęca, Osa, Liwa
Regiony wodne	7 regionów wodnych: • region wodny Małej Wisły • region wodny Górnej-Zachodniej Wisły • region wodny Górnej-Wschodniej Wisły • region wodny Narwi • region wodny Bugu • region wodny Środkowej Wisły • region wodny Dolnej Wisły
Liczba JCW	JCWP RW: 1719 JCWP RWr: 26 JCWP LW: 499 JCWP TW: 5 JCWP CW: 2 JCWpd: 94
Liczba obszarów chronionych	obszary chronione w rozumieniu art. 16 pkt 32 pr.w.: • JCW przeznaczone do poboru wody na potrzeby zaopatrzenia ludności w wodę przeznaczoną do spożycia przez ludzi, dalej jako „ZL” • JCW przeznaczone do celów rekreacyjnych, w tym kąpieliskowych, dalej jako „RK” • obszary wrażliwe na eutrofizację wywołaną zanieczyszczeniami pochodzącymi ze źródeł komunalnych, rozumianą jako wzbogacanie wód biogenami, w szczególności związkami azotu lub fosforu, powodującymi przyspieszony wzrost glonów oraz wyższych form życia roślinnego, w wyniku którego następują niepożądane zakłócenia biologicznych stosunków w środowisku wodnym oraz pogorszenie jakości tych wód, dalej jako „EUT” • obszary przeznaczone do ochrony siedlisk lub gatunków, o których mowa w przepisach u.o.p., dalej jako „SiG” • obszary przeznaczone do ochrony gatunków zwierząt wodnych o znaczeniu gospodarczym, dalej jako „GZWod” ZL: 122 JCWP, 94 JCWPd RK: 239 JCWP SiG: 2 056 JCWP EUT: 2 251 JCWP GZWod: 84 obszary w obrębie JCWP 180 JCWP RW, 7 JCWP RWr, 85 JCWP LW

Liczba JCW zagrożonych nieosiągnięciem celów środowiskowych	JCWP RW: 1612 JCWP RW, tj. 94% na obszarze dorzecza Wisły JCWP RWr: 26 JCWP RWr, tj. 100% na obszarze dorzecza Wisły JCWP LW: 302 JCWP LW, tj. 60,5% na obszarze dorzecza Wisły JCWP TW: 5 JCWP, tj. 100% na obszarze dorzecza Wisły JCWP CW: 2 JCWP, tj. 100% na obszarze dorzecza Wisły JCWPD: 20 JCWPd, tj. 21% na obszarze dorzecza Wisły
Główne sposoby użytkowania wód:	• pobór wody na cele komunalne. • pobór wody na cele przemysłowe (w tym na cele technologiczne i chłodnicze) • pobór wody na cele rolnictwa i leśnictwa • energetyka wodna • żegluga śródlądowa • rybactwo i wędkarstwo • turystyka i rekreacja
Zidentyfikowane presje znaczące:	• zrzuty ścieków komunalnych i przemysłowych (presje fizykochemiczne, chemiczne) • zanieczyszczenia obszarowe, głównie z terenów rolniczych (presje fizykochemiczne, chemiczne) • zmiany hydromorfologiczne (regulacja rzek, obwałowania, przerzuty międzyzlewniowe) (presje na elementy biologiczne i hydromorfologiczne) • zanieczyszczenia związane z turystyką i rekreacją

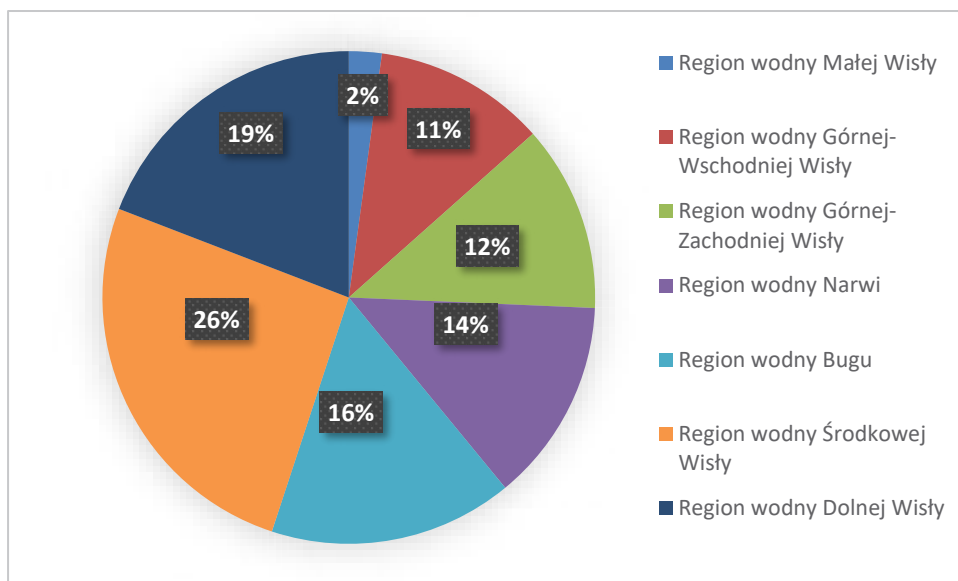
Źródło: opracowanie własne

Poszczególne regiony wodne obszaru dorzecza Wisły obejmują następujące zlewnie¹⁾:

- region wodny Małej Wisły – zlewnia rzeki Wisły od źródeł do ujścia Przemszy,
- region wodny Górnej-Zachodniej Wisły - zlewnia Wisły od przekroju poniżej ujścia Przemszy po ujście Sanny bez zlewni Sanny oraz bez zlewni prawobrzeżnych dopływów: Wisłoka z Breniem, Trześniówki, Łęgu i Sanu,
- region wodny Górnej-Wschodniej Wisły - zlewnie dopływów Wisły: Wisłoki z Breniem, Babulówki, Trześniówki, Łęgu, Sanu i Sanny
- region wodny Narwi - zlewnia Narwi oraz Biebrzy,
- region wodny Bugu - zlewnia Bugu oraz Wieprza,
- region wodny Środkowej Wisły - zlewnia rzeki Wisły od ujścia Sanny do miejscowości Włocławek,
- region wodny Dolnej Wisły - zlewnia rzeki Wisły od miejscowości Włocławek do ujścia do morza oraz dorzecza rzek przymorza.

Udział powierzchni poszczególnych regionów wodnych w powierzchni obszaru dorzecza Wisły przedstawia poniższy wykres 3-1.

¹⁾ W wyniku dokonanych pr.w. zmian, cztery regiony wodne wskazywane w aPGW zostały podzielone na siedem (region wodny Górnej Wisły i region wodny Środkowej Wisły zostały podzielone na odpowiednio – dwa i trzy regiony wodne). Informacje dotyczące zmian i uaktualnień wprowadzonych w okresie od 2016–2021 (aPGW) przedstawia rozdział 23 IIaPGW.

Wykres 3-1. Udział powierzchni poszczególnych regionów wodnych w powierzchni obszaru dorzecza Wisły

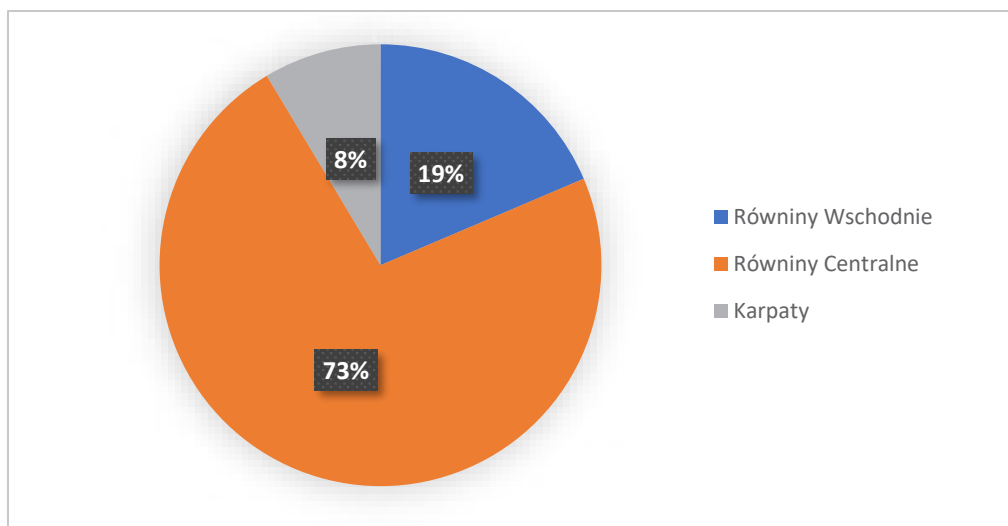
Źródło: opracowanie własne

Ekoregiony oraz typy JCW RW, RWr, LW, TW i CW znajdujące się na terenie obszaru dorzecza Wisły zaprezentowane są na załącznikach nr 21, 22, 23 do planu gospodarowania wodami.

Region wodny Małej Wisły

Region wodny Małej Wisły zajmuje powierzchnię ok. 3942 km². Obejmuje zlewnie Małej Wisły i Przemszy. Zlewnia Małej Wisły odwadnia tereny górskie i podgórskie, natomiast zlewnia Przemszy odwadnia obszary wyżynne. Na całym analizowanym obszarze występują tereny zurbanizowane i uprzemysłowione, ze szczególną koncentracją w części centralnej – Górnośląski Okręg Przemysłowy. Według podziału fizycznogeograficznego region wodny obejmuje Beskid Śląski, Pogórze Śląskie, Dolinę Górnej Wisły oraz Wyżynę Śląską. Do najważniejszych dopływów Wisły w regionie wodnym Małej Wisły należą: Hłownica, Biała, Pszczyńska, Gostynia oraz Przemsza (cieki II rzędu). Całkowita długość sieci hydrograficznej zlewni Małej Wisły wynosi około 2130 km. Największe zbiorniki zaporowe w regionie to: Goczałkowice (pełniący funkcje zbiornika wody pitnej, ochrony przeciwpowodziowej, ochrony przed suszą, służący ochronie przyrody i hodowli ryb), Wisła Czarne (pełniący funkcję zbiornika wody pitnej), Kozłowa Góra (stanowiący źródło zaopatrzenia w wodę pobliskiej stacji uzdatniania wody Górnośląskiego Przedsiębiorstwa Wodociągów, pełniący zadania przeciwpowodziowe, w ograniczonym zakresie wykorzystywany turystycznie i rekreacyjnie), Łąka (pełniący funkcje przeciwpowodziową i rekreacyjną, stanowi zaopatrzenie w wodę przemysłową kopalni Rybnickiego Okręgu Węglowego), Dzieńkowice (zbiornik poeksploatacyjny pełniący funkcję zbiornika wody pitnej). Na większości obszaru regionu wodnego przeważa zasilanie podziemne. Jedynie w południowej części, w odpływie całkowitym, znacznie przeważa zasilanie powierzchniowe.

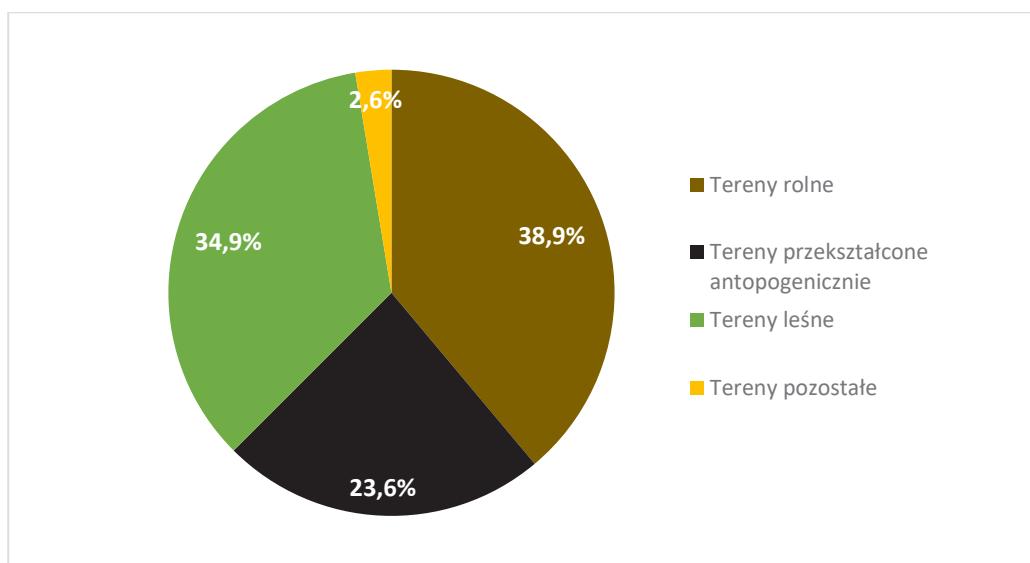
Region wodny Małej Wisły znajduje się w obrębie trzech ekoregionów (wykres 3-2). Są to: Równiny Centralne (72,8% powierzchni regionu), Równiny Wschodnie (18,6% powierzchni regionu) i Karpaty (8,6% powierzchni regionu).

Wykres 3-2. Udział powierzchni poszczególnych ekoregionów w całkowitej powierzchni regionu wodnego Małej Wisły

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych CLC 2018

Na podstawie danych Corine Land Cover²⁾ można stwierdzić, że największy udział w powierzchni regionu mają użytki rolne – około 38,9%, dalej lasy – około 34,9% a tereny przekształcone antropogeniczne – około 23,6%. Tereny pozostałe zajmują około 2,6% (wykres 3-3).

Wykres 3-3. Udział poszczególnych form zagospodarowania terenu regionu wodnego Małej Wisły

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych CLC 2018

Do największych miast w regionie wodnym należą: Katowice, Sosnowiec, Bielsko-Biała, Tychy, a także inne Dąbrowa Górnicza, Chorzów, Jaworzno. Region wodny Małej Wisły jest położony w obrębie Górnośląskiego Okręgu Przemysłowego (GOP), który znajduje się również w regionie wodnym Górnej Odry (leżącym na obszarze dorzecza Odry, więc nieobjętym niniejszym planem). GOP funkcjonuje jako jeden twór powiązany infrastrukturą techniczną, wodociągową i kanalizacyjną. W GOP dominuje przemysł górniczy, hutniczy, transportowy, energetyczny, maszynowy i chemiczny, mający znaczący wpływ na wody powierzchniowe i podziemne.

²⁾ Corine Land Cover (CLC 2018); <https://land.copernicus.eu/pan-european/corine-land-cover>.

Region wodny Górnej-Zachodniej Wisły

Region wodny Górnej-Zachodniej Wisły nie był wydzielony w aPGW. Powstał z regionu wodnego Górnej Wisły w ramach zmian obszarów dorzeczy dokonanych pr.w.

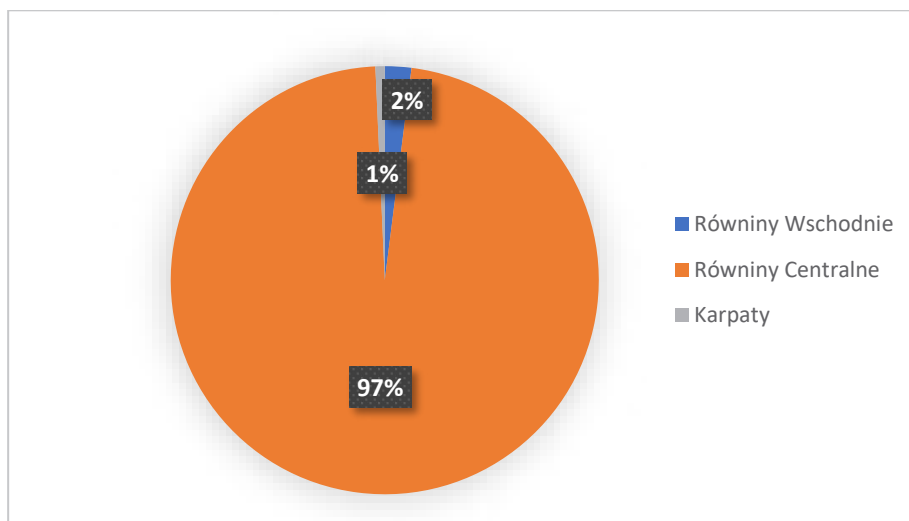
Region wodny Górnej-Zachodniej Wisły zajmuje powierzchnię ok. 22 438 km². Obejmuje zlewnię Wisły od przekroju poniżej ujścia Przemszy po ujście Sanny bez zlewni Sanny oraz bez zlewni prawobrzeżnych dopływów: Wisłoka z Breniem, Trześniówki, Łęgu i Sanu.

Ważniejsze prawobrzeżne dopływy Wisły w regionie wodnym Górnej-Zachodniej Wisły to: Dunajec, Soła, Skawa i Raba (cieki II rzędu). Wśród największych lewobrzeżnych dopływów Wisły w regionie Górnej-Zachodniej Wisły należy wskazać rzeki: Szreniawę, Koprzywiankę, Nidę i Czarną (cieki II rzędu).

Największe zbiorniki zaporowe w regionie to: Rożnów, Tresna (pełniący funkcje ochrony przeciwpowodziowej oraz hydroenergetyczną), Dobczyce (pełniący funkcje zbiornika wody pitnej, ochrony przeciwpowodziowej oraz hydroenergetyczną), Świnna Poręba (służący ochronie przeciwpowodziowej, ochronie przed suszą i hydroenergetyce, wykorzystywany rekreacyjnie oraz jako ośrodek gospodarki rybackiej), Czorsztyn (pełniący funkcje wyrównania przepływów tj. ochrony przeciwpowodziowej i ochrony przed suszą oraz funkcję hydroenergetyczną).

Jeśli chodzi o zaburzenia morfologiczne, to istotnym elementem w regionie jest Kaskada Górnej Wisły, na którą składa się 6 stopni piętrzących: Dwory, Smolice, Łączany, Kościuszkó, Dąbie i Przewóz, umożliwiającą żeglugę na odcinku od ujścia Przemszy do stopnia wodnego Przewóz. Na większości obszaru regionu wodnego przeważa zasilanie powierzchniowe. Na obszarze Karpat udział zasilania powierzchniowego stanowi ponad 65% odpływu całkowitego, w kierunku północnym przewaga zasilania powierzchniowego jest coraz mniejsza. Na niewielkim obszarze w północnej części regionu wodnego występuje przewaga zasilania podziemnego.

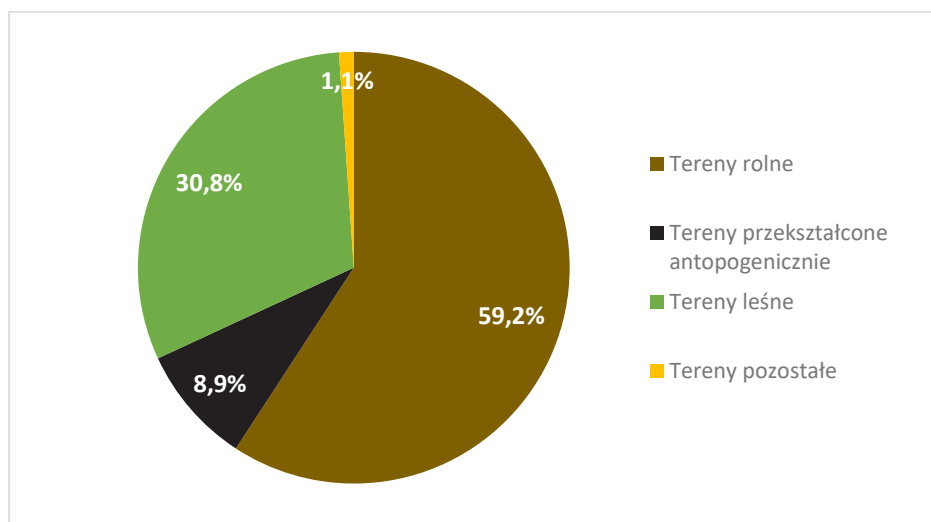
Region wodny Górnej-Zachodniej Wisły znajduje się w obrębie trzech ekoregionów (wykres 3-4). Są to: Równiny Centralne (97%), Równiny Wschodnie (2%) i Karpaty (1%).

Wykres 3-4. Udział powierzchni poszczególnych ekoregionów w obrębie regionu wodnego Górnej-Zachodniej Wisły

Źródło: opracowanie własne

Największy udział w powierzchni regionu mają użytki rolne – ok. 59,2%, dalej lasy – ok. 30,8%, powierzchnia terenów przekształconych antropogenicznie wynosi ok. 8,9%. Tereny pozostałe zajmują około 1,1%³⁾ (wykres 3-5). Obszar dorzecza Wisły cechuje się dużym zróżnicowaniem pod względem gospodarczym. W strukturze funkcjonalno-przestrzennej obszaru dorzecza, większość terenów jest wykorzystywana rolniczo. Do największych miast w regionie wodnym Górnej-Zachodniej Wisły zalicza się: Kraków, Kielce, Tarnów, Nowy Sącz oraz inne większe miasta – Tarnobrzeg, Oświęcim, Chrzanów.

Wykres 3-5. Udział poszczególnych form zagospodarowania terenu regionu wodnego Górnej-Zachodniej Wisły

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych CLC 2018

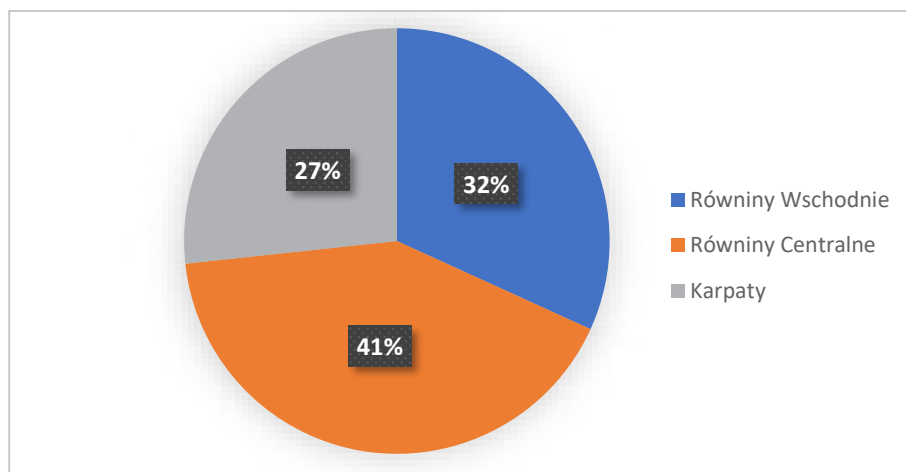
Region wodny Górnej-Wschodniej Wisły

Region wodny Górnej-Wschodniej Wisły nie był wydzielony w aPGW. Powstał z regionu wodnego Górnej Wisły w ramach zmian obszarów dorzeczy dokonanych pr.w. Region wodny Górnej-Wschodniej Wisły zajmuje powierzchnię ok. 20 664 km². Obejmuje zlewnie dopływów Wisły: Wisłoki z Breniem, Babulówki, Trześniówki, Łęgu, Sanu i Sanny. Do ważniejszych rzek regionu należą: Wisłok, San, Wisłoka, Tanew, Łęg.

Największe zbiorniki zaporowe w regionie to: zbiornik Solina na rzece San (pełniący funkcje ochrony przed powodzią, zaopatrzenia w wodę, hydroenergetyczną oraz rekreacyjną), Myczkowce na rzece San (pełniący funkcję wyrównawczą dla Zespołu Elektrowni Wodnych Solina-Myczkowce), Klimkówka na rzece Ropa (pełniący funkcje przeciwpowodziową, hydroenergetyczną, rekreacyjną i turystyczną), Besko na rzece Wisłok (pełniący funkcję przeciwpowodziową, retencyjną i zaopatrzeniową). Na większości obszaru regionu wodnego przeważa zasilanie rzek poprzez spływ powierzchniowy. Na obszarze Karpat udział zasilania powierzchniowego stanowi ponad 65% odpływu całkowitego rzek, w kierunku północnym przewaga zasilania powierzchniowego jest coraz mniejsza. Na niewielkim obszarze w północnej części regionu wodnego występuje przewaga zasilania podziemnego.

Region wodny Górnej-Wschodniej Wisły znajduje się w obrębie trzech ekoregionów (wykres 3-6). Są to: Równiny Centralne (41%), Równiny Wschodnie (32%) i Karpaty (27%).

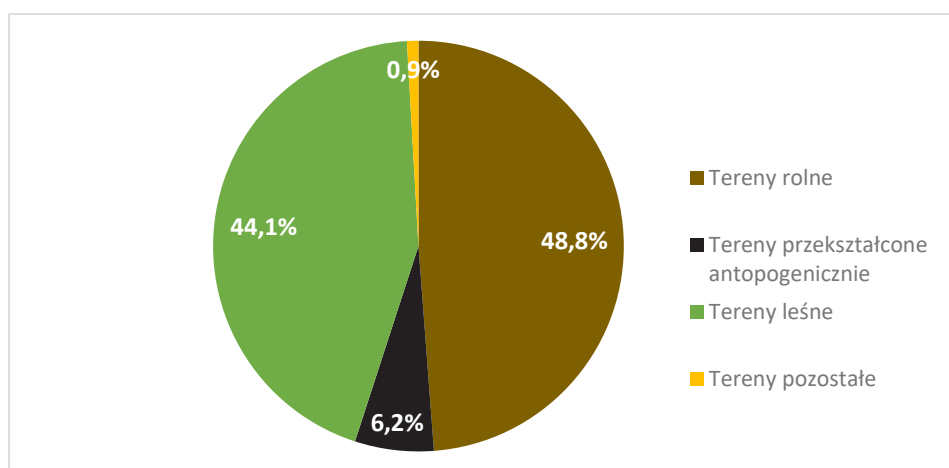
³⁾ Corine Land Cover (CLC 2018); <https://land.copernicus.eu/pan-european/corine-land-cover>.

Wykres 3-6. Udział powierzchni poszczególnych ekoregionów w obrębie regionu wodnego Górnej-Wschodniej Wisły

Źródło: opracowanie własne

Największy udział w powierzchni regionu mają użytki rolne – ok. 48,8%, dalej lasy – ok. 44,1%, a tereny przekształcone antropogenicznie – ok. 6,2%. Tereny pozostałe zajmują około 0,9%⁴⁾ (wykres 3-7). W obrębie regionu wodnego Górnej-Wschodniej Wisły występuje duże zróżnicowanie pod względem gospodarczym. Wśród istotnych aglomeracji miejskich wyróżnia się: Rzeszów, Przemyśl, Stalowa Wola, Mielec oraz Krosno.

Wykres 3-7. Udział poszczególnych form zagospodarowania terenu regionu wodnego Górnej-Wschodniej Wisły

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych CLC 2018

Region wodny Narwi

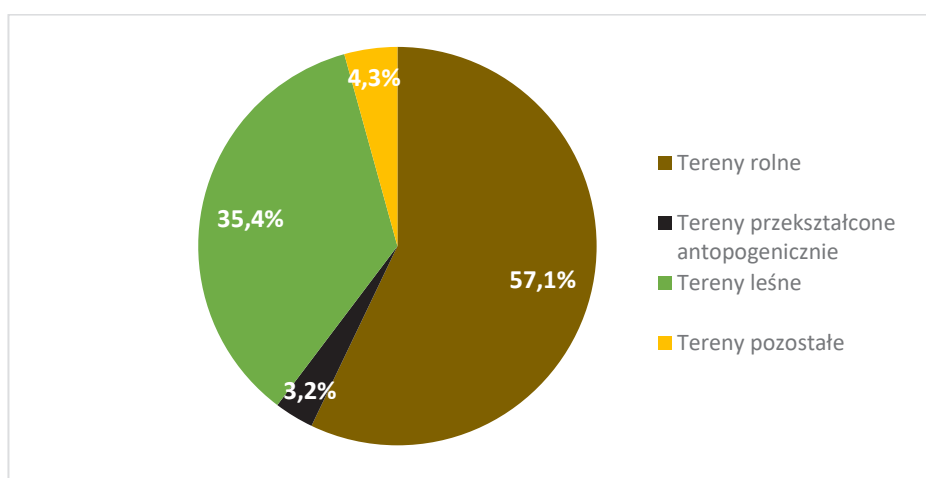
Region wodny Narwi nie był wydzielony w aPGW. Powstał z regionu wodnego Środkowej Wisły w ramach zmian obszarów dorzeczy dokonanych pr.w. Region wodny Narwi zajmuje powierzchnię ok. 24 481 km². Obejmuje zlewnie dolnej, środkowej i górnej Narwi oraz zlewnię Biebrzy na obszarze województw mazowieckiego, podlaskiego i warmińsko-mazurskiego. Całkowita długość rzeki Narwi od źródeł na Białorusi do ujścia do Wisły wynosi 484 km, z czego 448 km w Polsce. Warunki hydrologiczne w zlewni Narwi są typowe dla rzek nizinnych. Charakteryzują się wezbraniem wiosennym, wynikającym z topniejącego śniegu, oraz stosunkowo wyrównanym odpływem letnim (wezbrania letnie występują sporadycznie).

⁴⁾ Corine Land Cover (CLC 2018); <https://land.copernicus.eu/pan-european/corine-land-cover>.

Największe zbiorniki zaporowe w regionie to: Siemianówka na Narwi (służący zasilaniu wodą Narwiańskiego Parku Narodowego, nawadnianiu użytków rolnych, hydroenergetyce, gospodarce rybackiej i rekreacji). Jeziora naturalne o powierzchni powyżej 3 km² w regionie wodnym Narwi to: Śniardwy, Niegocin, Roś, Tałty, Nidzkie. W regionie wodnym występują też obszary bezodpływowe, głównie na terenach młodogłacjalnych, obejmujące m.in. zlewnie bezodpływowe jezior. W regionie wodnym przeważa zasilanie podziemne.

Region wodny Narwi znajduje się w całości w obrębie ekoregionu Równiny Wschodnie (100%).

Region wodny Narwi jest w dużej mierze wykorzystywany rolniczo – użytki rolne zajmują około 57,1% powierzchni regionu, a ich rozmieszczenie jest równomierne (wykres 3-8). Lasy zajmują 35,4% powierzchni regionu, ich koncentrację obserwuje się w rejonie pojezierzy. Tereny przekształcone antropogenicznie zajmują niecałe 3,2% powierzchni regionu i obejmują głównie obszar największych miast. Do największych aglomeracji miejskich regionu wodnego Narwi należą: Białystok, Ełk, Łomża oraz Ostrołęka. Tereny pozostałe zajmują około 4,3%⁵⁾.

Wykres 3-8. Udział poszczególnych form zagospodarowania terenu regionu wodnego Narwi

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych CLC 2018

Region wodny Bugu

Region wodny Bugu nie był wydzielony w aPGW. Powstał z regionu wodnego Środkowej Wisły w ramach zmian obszarów dorzeczy dokonanych pr.w. Region wodny Bugu zajmuje powierzchnię ok. 29 329 km². Obejmuje swoim zasięgiem zlewnie Środkowego Bugu i Dolnego Bugu oraz zlewnię Wieprza na obszarze województw lubelskiego, mazowieckiego, podkarpackiego i podlaskiego. Źródła rzeki Bug są położone na północnym skraju krawędzi Podola, na wysokości 311 m n.p.m. Całkowita długość Bugu od źródeł na Ukrainie do Jeziora Zegrzyńskiego wynosi ok. 772 km, z czego ok. 185 km górnego odcinka znajduje się na Ukrainie. na dalszym odcinku wynoszącym 363 km rzeka stanowi naturalną granicę między Polską, Ukrainą i Białorusią. Dolny odcinek Bugu o długości 224,2 km, poniżej miejscowości Niemirów od granicy z Białorusią do Zalewu Zegrzyńskiego, znajduje się na terenie Polski.

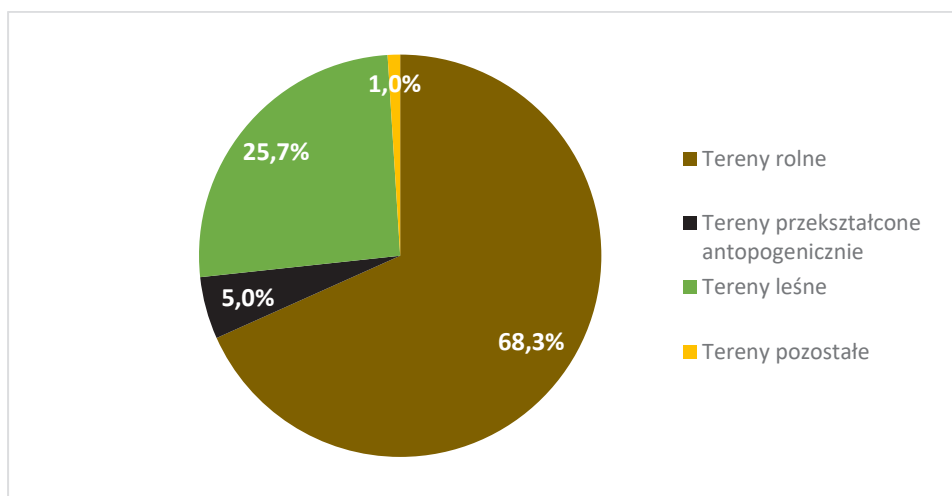
Największy zbiornik zaporowy w regionie to Nielisz na Wieprzu (służący ochronie przeciwpowodziowej i wyrównaniu przepływów). Występujące jeziora w regionie wodnym Bugu to m.in.: Krasne, Łukcze i Uściwierz. W regionie wodnym występuje przewaga zasilania podziemnego.

Region wodny Bugu znajduje się w całości w obrębie ekoregionu Równiny Wschodnie.

Grunty zagospodarowane przez rolnictwo są dominującą formą użytkowania ziemi na przeważającej

⁵⁾ Corine Land Cover (CLC 2018); <https://land.copernicus.eu/pan-european/corine-land-cover>.

części Regionu wodnego Bugu, zajmując 68,3% ogólnej jego powierzchni. Drugie pod względem udziału w strukturze użytkowania ziemi są lasy 25,7%. Dalsze pozycje zajmują tereny przekształcone antropogenicznie (5%) obejmujące obszary największych miast: Lublina, Siedlec, Chełma, Zamościa i Białej Podlaskiej, natomiast pozostałe tereny zajmują około 1% (wykres 3-9)⁶⁾.

Wykres 3-9. Udział poszczególnych form zagospodarowania terenu regionu wodnego Bugu

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych CLC 2018

Region wodny Środkowej Wisły

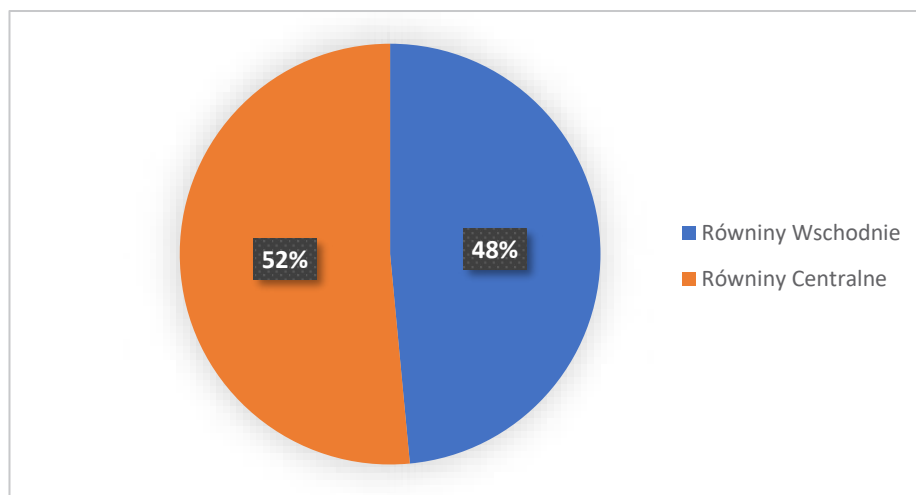
Region wodny Środkowej Wisły w obecnym kształcie powstał z podzielenia regionu wodnego Środkowej Wisły (aPGW) na trzy regiony: region wodny Narwi, region wodny Bugu i region wodny Środkowej Wisły, w ramach zmian obszarów dorzeczy dokonanych pr.w. Region wodny Środkowej Wisły zajmuje powierzchnię ok. 47 249 km². Obejmuje zlewnię rzeki Wisły od ujścia Sanny do miejscowości Włocławek. Główną rzeką regionu wodnego jest Wisła. Do największych prawobrzeżnych dopływów Wisły w tym regionie należą: Wkra, Świder, Skrwa, a lewobrzeżnych: Kamienna, Iłzanka, Radomka, Pilica i Bzura.

Największe zbiorniki zaporowe w regionie to: Włocławek na Wiśle (o funkcjach hydroenergetycznej i turystycznej), Dębe na Narwi (pełniący funkcje akwenu żeglugowego, rekreacyjnego, zbiornika wody pitnej, hydroenergetyczną i rolniczą), Sulejów na Pilicy (o funkcjach retencyjnej i hydroenergetycznej, służący także hodowli ryb), Wióry na Świślinie (o funkcjach przeciwpowodziowej, hydroenergetycznej i turystycznej), Domaniów na Radomce (mający na celu wyrównanie przepływów, nawadnianie i ochronę przeciwpowodziową), Brody (pełniący funkcje przeciwpowodziowe i rekreacyjne - czerpana jest stąd także woda dla zakładów przemysłowych w Starachowicach (na odpływie zbiornika jest mała elektrownia wodna o mocy zainstalowanej 110 kW) oraz Jezioro Zegrzyńskie pełniące funkcje rekreacyjne oraz rezerwar wody pitnej dla aglomeracji warszawskiej.

W regionie wodnym przeważa zasilanie przez spływ powierzchniowy.

Region wodny Środkowej Wisły znajduje się w obrębie dwóch ekoregionów (wykres 3-10). Są to: Równiny Centralne (52%) i Równiny Wschodnie (48%).

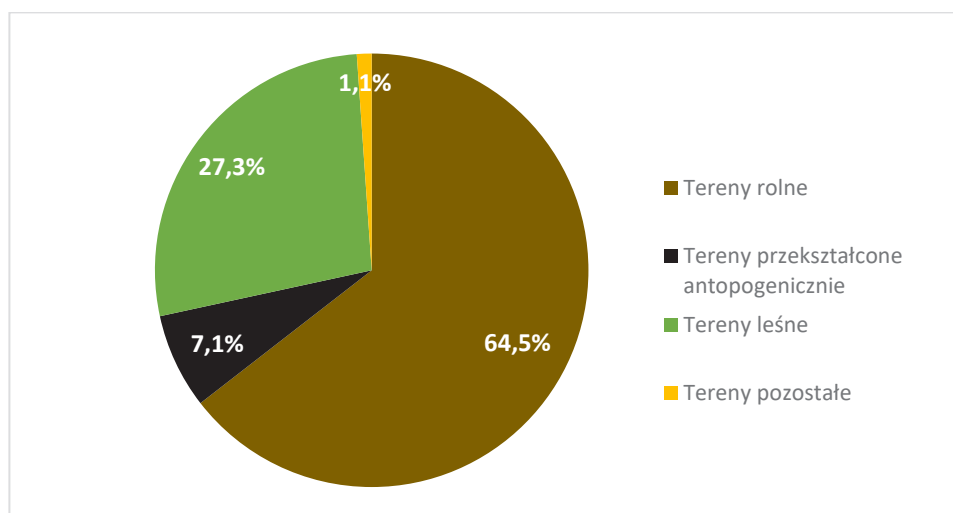
⁶⁾ Corine Land Cover (CLC 2018); <https://land.copernicus.eu/pan-european/corine-land-cover>.

Wykres 3-10. Udział powierzchni poszczególnych ekoregionów w obrębie regionu wodnego Środkowej Wisły

Źródło: opracowanie własne

Region wodny Środkowej Wisły jest w dużej mierze wykorzystywany rolniczo - użytki rolne zajmują ok. 64,5% powierzchni regionu (wykres 3-11). Lasy zajmują 27,3% powierzchni regionu, a tereny przekształcone antropogenicznie – ok. 7,1% powierzchni regionu i obejmują głównie obszar największych miast: Warszawa, Radom, Płock, Włocławek oraz inne większe miasta – Piotrków Trybunalski, Ostrowiec Świętokrzyski, Tomaszów Mazowiecki. Tereny pozostałe zajmują około 1,1%.⁷⁾

Wykres 3-11. Udział poszczególnych form zagospodarowania terenu regionu wodnego Środkowej Wisły

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych CLC 2018

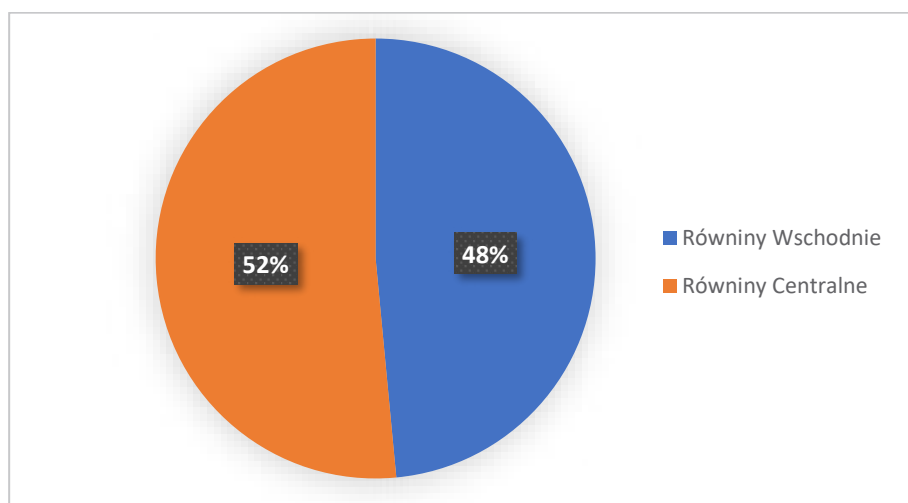
Region wodny Dolnej Wisły

Region wodny Dolnej Wisły zajmuje obszar ok. 35 070 km² i obejmuje północną część obszaru dorzecza Wisły, poniżej Włocławka do ujścia do Morza Bałtyckiego, oraz zlewnie rzek przymorza na zachód od ujścia Wisły po rzekę Słupię włącznie oraz na wschód od ujścia Wisły po rzekę Pasłękę włącznie. Główną osią hydrograficzną i hydromorfologiczną regionu jest dolina Wisły. Obszar dorzecza Wisły stanowi 70,3% całkowitej powierzchni regionu Dolnej Wisły. Pozostałe 29,7% powierzchni stanowią zlewnie rzek przymorza. Obszar leży w całości w zlewisku Morza Bałtyckiego. Głównymi rzekami w regionie

⁷⁾ Corine Land Cover (CLC 2018); <https://land.copernicus.eu/pan-european/corine-land-cover>.

wodnym są Wisła wraz z głównymi dopływami: Brdą, Wdą oraz Drwęcą (cieki II rzędu), rzeki: Słupia, Łupawa, Łeba i Reda, uchodzące bezpośrednio do morza, oraz rzeki: Elbląg, Pasłęka, Bauda, uchodzące do Zalewu Wiślanego (cieki I rzędu). Całkowita długość sieci rzecznej w regionie wodnym wynosi 12 847,2 km, a długość Wisły w granicach regionu ma ok. 260 km. Region wodny charakteryzuje się znaczną liczbą naturalnych zbiorników wodnych. Według Mapy Podziału Hydrograficznego Polski w regionie znajduje się 2290 jezior i zbiorników wodnych o łącznej powierzchni 1087,6 km². Największy naturalny zbiornik wodny w analizowanym obszarze to Zalew Wiślany, stanowiący JCW TW. Zbiornik ten tylko częściowo leży w granicach Polski, a jego powierzchnia w granicach kraju wynosi 328 km². Pozostałe duże naturalne zbiorniki wodne to: jezioro Łebsko, jezioro Jeziorak, jezioro Gardno, Jezioro Żarnowieckie, Jezioro Charzykowskie, jezioro Narie oraz jezioro Druzno. W regionie wodnym występują też obszary bezodpływowe znajdujące się przede wszystkim w jego części pojeziernej. Ponadto na terenie regionu znajduje się 11 sztucznych zbiorników wodnych, z których największe to: Koronowo o powierzchni 15,6 km² w zlewni Brdy (podstawowymi funkcjami zbiornika są hydroenergetyka oraz rekreacja), Żur o powierzchni 3,0 km² w zlewni Wdy (funkcje hydroenergetyczna i rekreacyjna) oraz Pierzchały o powierzchni 2,4 km² w zlewni Pasłęki (funkcje hydroenergetyczna i rekreacyjna).

Region wodny Dolnej Wisły znajduje się w obrębie dwóch ekoregionów (wykres 3-12). Są to: Równiny Centralne (52% powierzchni regionu) i Równiny Wschodnie (48%).

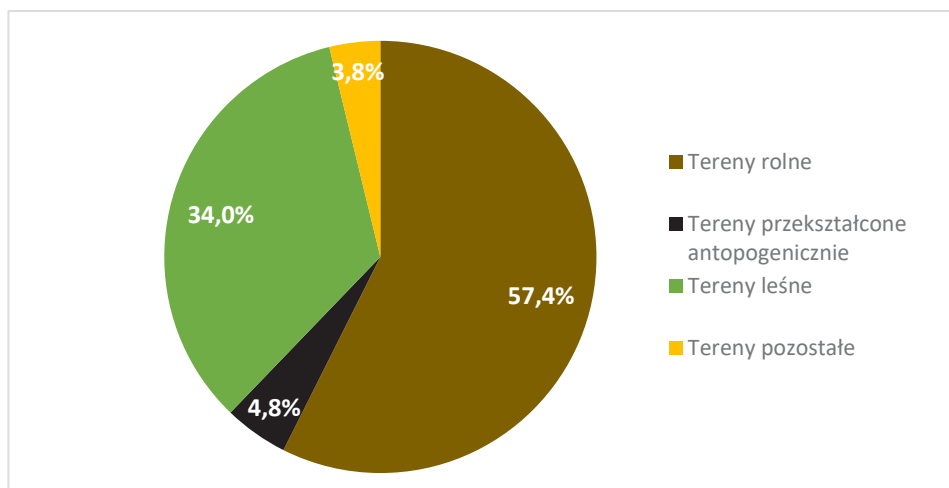

Wykres 3-12. Udział powierzchni poszczególnych ekoregionów w obrębie regionu wodnego Dolnej Wisły

Źródło: opracowanie własne

Z danych Corine Land Cover wynika, że użytki rolne stanowią ok. 57,4% powierzchni regionu wodnego i są formą dominującą (wykres 3-13). Znajdują się głównie w centralnej części zlewni na wschód od rzeki Wisły. Tereny przekształcone antropogenicznie stanowią ok. 4,8% powierzchni regionu wodnego i obejmują obszary największych aglomeracji miejskich tj.: Trójmiasto (Gdańsk, Gdynia i Sopot), Bydgoszcz, Toruń, a także inne większe miasta takie jak Elbląg, Grudziądz oraz Słupsk. Największe powierzchnie obszarów leśnych w regionie wodnym obserwuje się na terenach zlewni rzek Brdy i Wdy, czyli w południowo-zachodniej części regionu. Tereny te obejmują ok. 34% powierzchni regionu wodnego. Tereny pozostałe zajmują około 3,8%⁸⁾.

⁸⁾ Corine Land Cover (CLC 2018); <https://land.copernicus.eu/pan-european/corine-land-cover>.

Wykres 3-13. Udział poszczególnych form zagospodarowania terenu regionu wodnego Dolnej Wisły

Źródło: opracowanie własne

W północnej części dorzecza Wisły największe znaczenie pełni gospodarka morska: przemysł stoczniowy, budowa urządzeń dla przemysłu stoczniowego, rafinerie, transport morski, rybołówstwo morskie i przetwórstwo rybne. Z kolei na północno-wschodnim obszarze dorzecza rozwinęły się gałęzie przemysłu: spożywczy (mleczarski, mięsny, młynarski, rybny, piwowarski), drzewny (tartaczny, meblowy), chemiczny (gumowy) czy maszynowy, elektromaszynowy.

3.1. Wykaz JCWP wraz z podaniem ich typów i ustalonych warunków referencyjnych oraz statusu

Plany gospodarowania wodami, zgodnie z art. 318 ust. 1 pkt 1 pr.w., zawierają wykaz JCWP wraz z podaniem ich typów i ustalonych warunków referencyjnych. Na obszarze dorzecza Wisły wykaz JCWP obejmuje wszystkie kategorie JCWP, tj.: RW, LW, RWr, TW oraz CW.

W związku z dokonanymi w III cyklu planistycznym (2016–2021) zmianami dotyczącymi gospodarowania wodami modyfikacjom uległy również wykazy JCWP⁹⁾. Wprowadzone w tym obszarze zmiany dotyczyły:

- weryfikacji i aktualizacji jednostek planistycznych – zmiany dokonane w wyniku realizacji projektów: Aktualizacja wykazu JCWP i SCWP dla potrzeb kolejnej aktualizacji planów w latach 2015-2021 wraz z weryfikacją typów wód części wód (2015 r.)¹⁰⁾, Analiza i aktualizacja jednostek do planowania z uwzględnieniem MPHP10 (2017 r.)¹¹⁾;
- Przeglądu i weryfikacji metodyk wyznaczania silnie zmienionych i sztucznych części wód powierzchniowych wraz ze wstępnym i ostatecznym wyznaczeniem (2019 r.);
- zmiany rejestru obszarów chronionych – zmiana wprowadzona pr.w.

W wyniku dokonanych zmian w Polsce zostało wyznaczonych łącznie 3116 JCWP RW, 1068 JCWP LW, 4 JCWP CW, 7 JCWP TW oraz 45 JCWP RWr. Zgodnie z aPGW w okresie 2016–2021 wyznaczonych było 4586 JCWP RW (uwzględniających JCWP RWr), 1044 JCWP LW, 10 JCWP CW i 9 JCWP TW. IIaPGW prezentuje odrębnie JCWP RWr, które w poprzednim planie gospodarowania wodami analizowane były w kategorii JCWP RW. Przyjęte podejście pozwala na charakterystykę każdej z kategorii wód

⁹⁾ Informacje dotyczące zmian i uaktualnień wprowadzonych w okresie 2016–2021 (aPGW) przedstawia rozdział 23 IIaPGW.

¹⁰⁾ Aktualizacja wykazu JCWP i SCWP dla potrzeb kolejnej aktualizacji planów w latach 2015–2021 wraz z weryfikacją typów wód części wód, KZGW, Warszawa 2015.

¹¹⁾ Analiza i aktualizacja jednostek do planowania z uwzględnieniem MPHP10, 2017.

JCWP: jcwp RW, JCWP RWr, JCWP LW, JCWP TW, JCWP CW.

Wykaz JCWP występujących na obszarze dorzecza Wisły przedstawiono w załączniku nr 1 (Zestawienie główne) do planu gospodarowania wodami, który prezentuje szczegółowe informacje o poszczególnych JCW. Położenie i granice JCWP na obszarze dorzecza Wisły zobrazowano na mapach stanowiących załącznik nr 20 do planu gospodarowania wodami.

Liczbę JCWP w poszczególnych regionach wodnych prezentuje tabela 3.2.

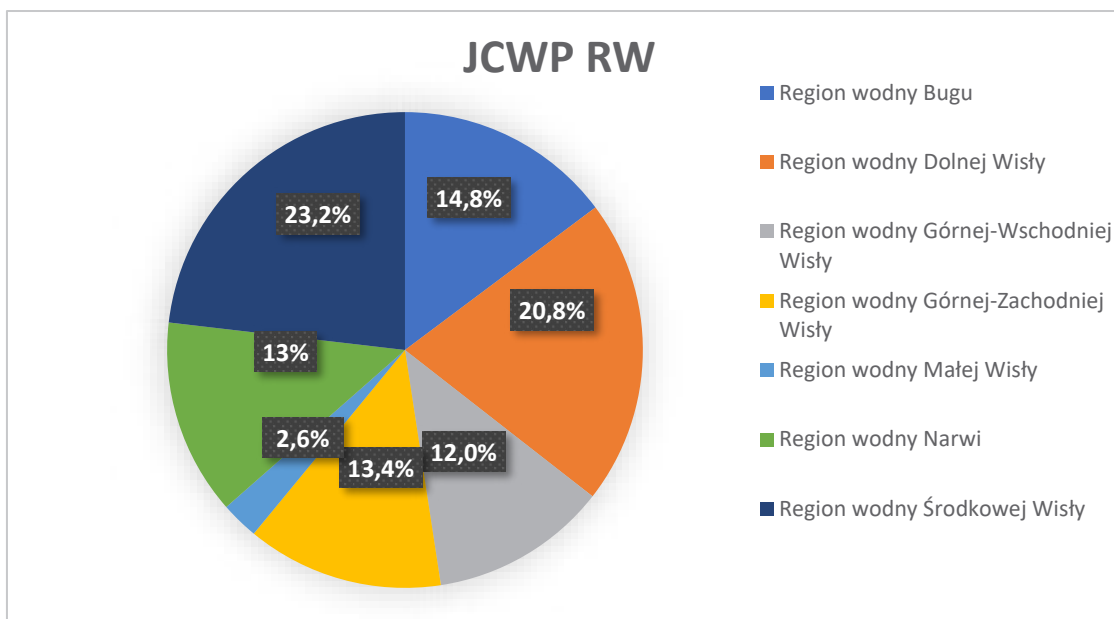
Tabela 3-2. Zestawienie JCWP na obszarze dorzecza Wisły

Region wodny	Liczba JCWP				
	RW	RWr	LW	TW	CW
Małej Wisły	44	4	–	–	–
Górnej-Wschodniej Wisły	208	4	–	–	–
Górnej-Zachodniej Wisły	229	7	–	–	–
Narwi	229	1	162	–	–
Bugu	254	1	23	–	–
Środkowej Wisły	398	5	21	–	–
Dolnej Wisły	357	4	293	5	2
Łącznie na obszarze dorzecza	1719	26	499	5	2

Źródło: opracowanie własne

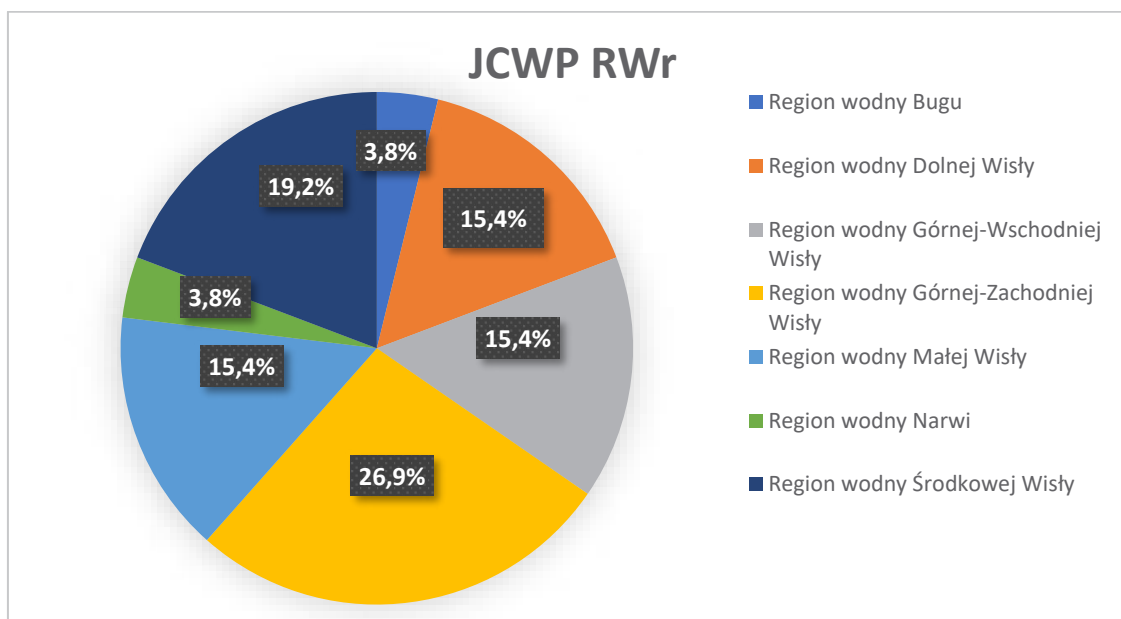
Obszar dorzecza Wisły charakteryzuje się występowaniem w każdym z regionów wodnych zarówno JCWP RW, jak i JCWP RWr. JCWP LW występują w czterech z siedmiu regionów wodnych (Narwi, Bugu, Środkowej Wisły i Dolnej Wisły). JCWP TW i CW występują w regionie wodnym Dolnej Wisły.

Udział JCWP poszczególnych regionów wodnych w ogólnej liczbie JCWP obszaru dorzecza Wisły w danej kategorii wód prezentują poniższe wykresy od 3-14 do 3-16. JCWP TW i CW nie zostały prezentowane na wykresie z uwagi na to, że występują na obszarze wyłącznie jednego regionu wodnego.

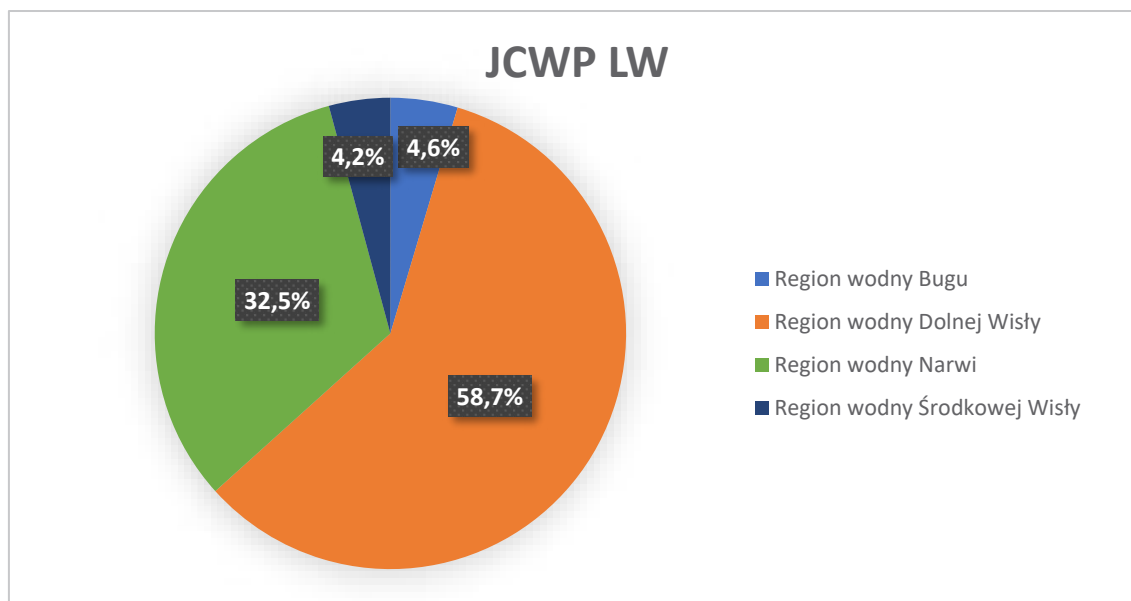
Wykres 3-14. Udział JCWP RW poszczególnych regionów wodnych w ogólnej liczbie JCWP obszaru dorzecza Wisły

Źródło: opracowanie własne

Wykres 3-15. Udział JCWP RWr poszczególnych regionów wodnych w ogólnej liczbie JCWP obszaru dorzecza Wisły

Źródło: opracowanie własne

Wykres 3-16. Udział JCWP LW poszczególnych regionów wodnych w ogólnej liczbie JCWP obszaru dorzecza Wisły

Źródło: opracowanie własne

3.1.1. Typologia JCWP

Typologia abiotyczna jednolitych części wód powierzchniowych stanowi system klasyfikacji wód powierzchniowych opracowany zgodnie z załącznikiem II do RDW i jest podstawowym krokiem na drodze do ustalenia oceny oraz klasyfikacji stanu ekologicznego wód.

Ze względu na różnorodność naturalnych warunków środowiskowych, które mają wpływ na występowanie organizmów wodnych, konieczne jest wydzielenie różnych typów wód, które w warunkach niezakłóconych działalnością człowieka charakteryzują się odrębnymi cechami biologicznymi i będą stanowić wzorzec do określenia stopnia odchylenia przy klasyfikacji stanu ekologicznego wód. Warunki środowiskowe wynikają z takich czynników, jak m.in.: położenie geograficzne, wysokość bezwzględna, geologia i hydromorfologia terenu.

Pierwsza typologia abiotyczna dla JCWP w Polsce została określona w ramach pracy pn. *Typologia wód powierzchniowych i wyznaczenie części wód powierzchniowych i podziemnych zgodnie z wymogami Ramowej Dyrektywy Wodnej 2000/60/WE*¹²⁾. Zgodnie z tym opracowaniem w Polsce wyznaczono 26 typów JCWP RW (oraz typ nieokreślony – „0”), 13 typów JCWP LW, 5 typów JCWP TW oraz 3 typy JCWP CW. Wymieniona typologia została przyjęta w ramach rozporządzeń w sprawie planów gospodarowania wodami na obszarach dorzeczy w Polsce.

W ramach *Aktualizacji wykazu JCWP i SCWP dla potrzeb kolejnej aktualizacji planów w latach 2015–2021 wraz z weryfikacją typów wód części wód*¹³⁾ przeprowadzono weryfikację granic JCWP oraz typów wód powierzchniowych. W wyniku realizacji pracy wydzielono w Polsce 20 typów JCWP RW, 7 typów JCWP LW, 2 typy JCWP CW i 5 typów JCWP TW. Aktualna typologia JCWP prezentuje załącznik nr 6 r.kl.jcwp¹⁴⁾.

Typy JCWP na obszarze dorzecza Wisły przedstawiono w poniższych tabelach (od 3-3 do 3-6) wraz z procentowym udziałem poszczególnych typów JCWP w ogólnej liczbie JCWP danej kategorii

¹²⁾ *Typologia wód powierzchniowych i wyznaczenie części wód powierzchniowych i podziemnych zgodnie z wymogami Ramowej Dyrektywy Wodnej 2000/60/WE*, IMGW-PIB, IOŚ-PIB, Instytut Morski, Warszawa 2004.

¹³⁾ *Aktualizacja wykazu JCWP i SCWP dla potrzeb kolejnej aktualizacji planów w latach 2015–2021 wraz z weryfikacją typów wód części wód*, KZGW, Warszawa 2015.

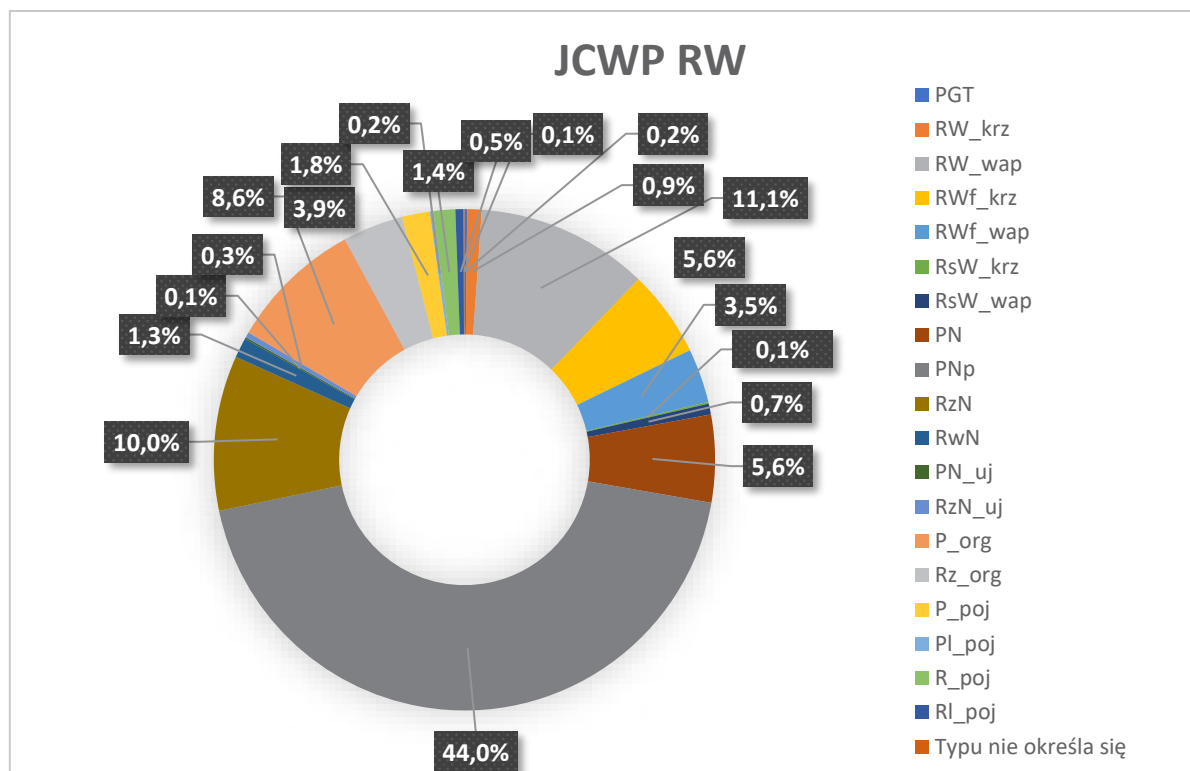
¹⁴⁾ Informacje dotyczące zmian i uaktualnień wprowadzonych w okresie 2016–2021 (aPGW) przedstawia rozdział 23 IIaPGW.

zaprezentowanym na wykresach od 3-17 do 3-19. Ekoregiony na obszarze dorzecza Wisły wraz z typami poszczególnych kategorii JCWP zobrazowano na załącznikach nr 21, 22, 23 do planu gospodarownia wodami.

Tabela 3-3. Typy JCWP RW na obszarze dorzecza Wisły

Kod typu JCWP RW	Nazwa typu	Liczba JCWP danego typu
PGT	potok tatrzański	3
RW_krz	potok lub mała rzeka wyżynna na podłożu krzemianowym	16
RW_wap	potok lub mała rzeka wyżynna na podłożu węglanowym	191
RWf_krz	potok lub mała rzeka fliszowa o charakterze krzemianowym	96
RWf_wap	potok lub mała rzeka fliszowa o charakterze węglanowym	60
RsW_krz	średnia rzeka na podłożu krzemianowym	2
RsW_wap	średnia rzeka na podłożu węglanowym	12
PN	potok lub strumień nizinny	97
PNp	potok lub strumień nizinny piaszczysty	756
RzN	rzeka nizinna	172
RwN	wielka rzeka nizinna	22
PN_uj	potok lub strumień przyujściowy pod wpływem wód słonych	2
RzN_uj	rzeka przyujściowa pod wpływem wód słonych	6
P_org	potok lub struga w dolinie o dużym udziale torfowisk	148
Rz_org	rzeka w dolinie o dużym udziale torfowisk	67
P_poj	potok w systemie rzeczno-jeziorowym pojezierzy	31
PI_poj	potok w systemie rzeczno-jeziorowym pojezierzy łososiowy	4
R_poj	rzeka w systemie rzeczno-jeziorowym pojezierzy	24
RI_poj	rzeka w systemie rzeczno-jeziorowym pojezierzy łososiowa	9
Typu nie określa się (dotyczy SCW RW200000211329)		1

Źródło: opracowanie własne

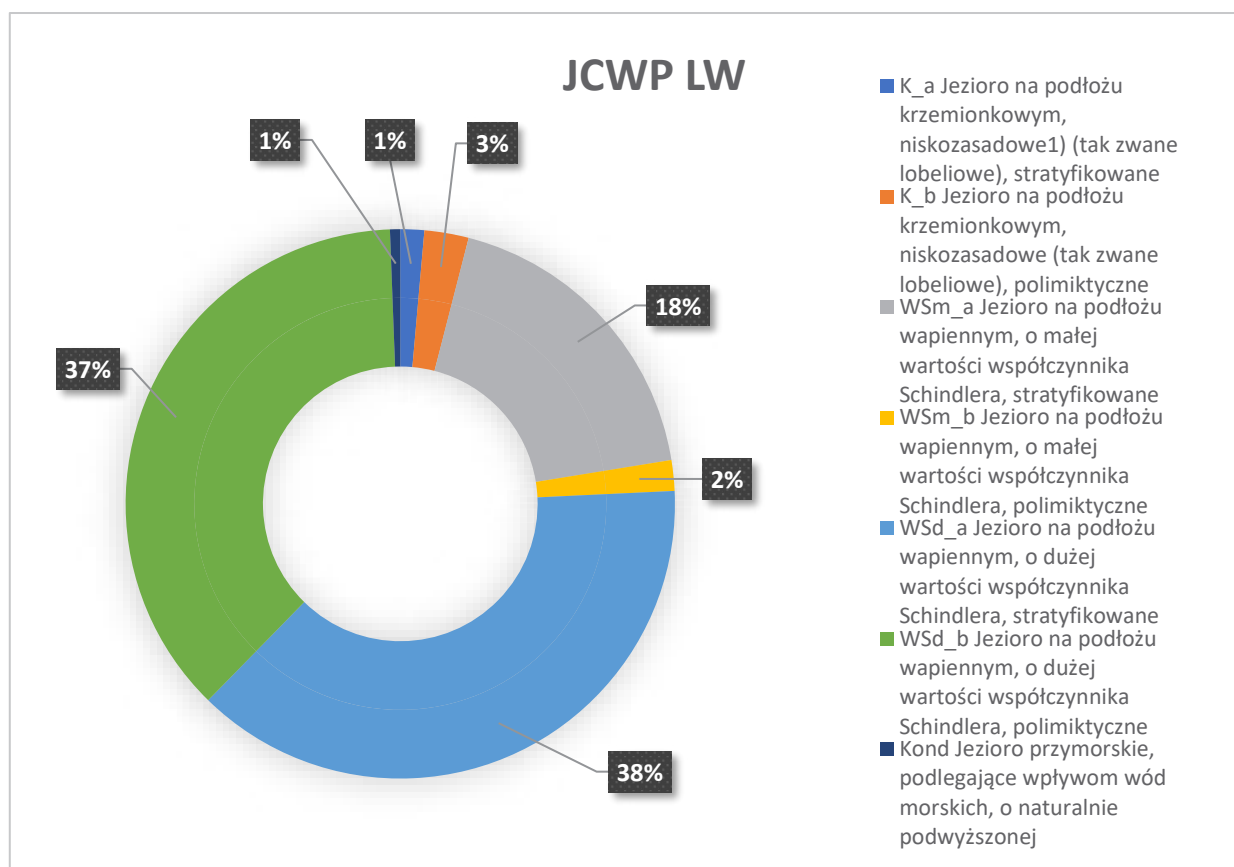
Wykres 3-17. Udział JCWP RW danego typu w ogólnej liczbie JCWP RW obszaru dorzecza Wisły

Źródło: opracowanie własne

Tabela 3-4. Typy JCWP LW na obszarze dorzecza Wisły

Kod typu JCWP LW	Nazwa typu	Liczba JCWP danego typu
K_a	jeziro na podłożu krzemionkowym, niskozasadowe (tak zwane lobeliowe), stratyfikowane	7
K_b	jeziro na podłożu krzemionkowym, niskozasadowe (tak zwane lobeliowe), polimiktyczne	13
WSm_a	jeziro na podłożu wapiennym o małej wartości współczynnika Schindlera, stratyfikowane	92
WSm_b	jeziro na podłożu wapiennym o małej wartości współczynnika Schindlera, polimiktyczne	9
WSd_a	jeziro na podłożu wapiennym o dużej wartości współczynnika Schindlera, stratyfikowane	190
WSd_b	jeziro na podłożu wapiennym o dużej wartości współczynnika Schindlera, polimiktyczne	185
Kond	jeziro przymorskie podlegające wpływom wód morskich o naturalnie podwyższonej przewodności elektrolitycznej, polimiktyczne	3

Źródło: opracowanie własne

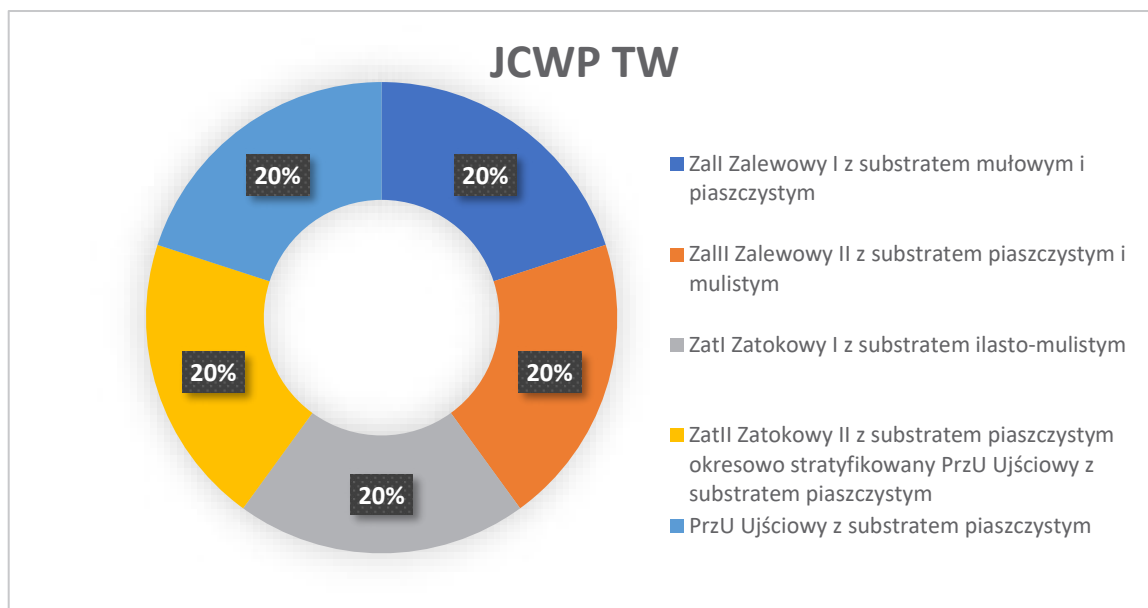
Wykres 3-18. Udział JCWP LW danego typu JCWP LW w ogólnej liczbie JCWP LW obszaru dorzecza Wisły

Źródło: opracowanie własne

Tabela 3-5. Typy JCWP TW na obszarze dorzecza Wisły

Kod typu JCWP TW	Nazwa typu	Liczba JCWP danego typu
Zall	zalewowy i z substratem mułowym i piaszczystym	1
Zalll	zalewowy II z substratem piaszczystym i mulistym	1
Zatl	zatokowy i z substratem ilasto-mulistym	1
ZatlI	zatokowy II z substratem piaszczystym, okresowo stratyfikowany	1
PrzU	ujściowy z substratem piaszczystym	1

Źródło: opracowanie własne

Wykres 3-19. Udział JCWP TW danego typu w ogólnej liczbie JCWP TW obszaru dorzecza Wisły

Źródło: opracowanie własne

Tabela 3-6. Typy dla JCWP CW na obszarze dorzecza Wisły

Kod typu JCWP CW	Nazwa typu	Liczba JCWP danego typu
PbM	mierzejowy	–
PbO	otwarte wybrzeże	2

Źródło: opracowanie własne

W przypadku JCWP RWr typ nie jest określany.

3.1.2. Status JCWP

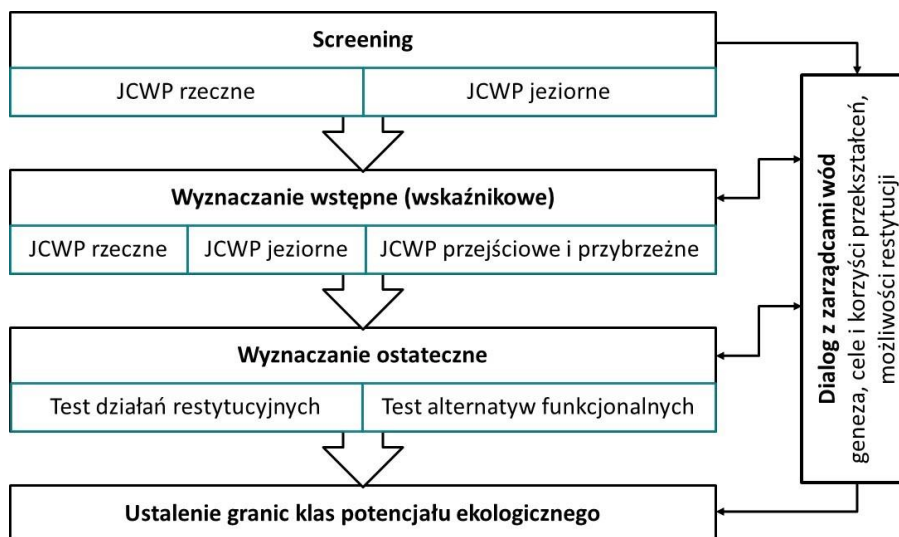
Artykuł 5 ust. 1 RDW zobowiązuje państwa członkowskie do określenia części wód powierzchniowych, które będą używane do oceny postępów w realizacji i osiągnięcia celów środowiskowych RDW. Zgodnie z warunkami art. 4 ust. 3 RDW umożliwia państwom członkowskim wyznaczenie sztucznych i silnie zmienionych części wód. W efekcie dokonanego wyznaczenia JCWP występują z określonym statusem jako: NAT – naturalna część wód, SCW – sztuczna część wód albo SZCW – silnie zmieniona część wód, co zostało przedstawione w załączniku nr 24 do planu gospodarowania wodami. Wyznaczenie JCWP jako SZCW, czy SCW, wynika ze zmian charakterystyk hydromorfologicznych tych jednolitych części wód spowodowanych przez sposób ich użytkowania i wymaga uzasadnienia, że istnieją przesłanki do wyznaczenia JCWP jako SZCW lub SCW¹⁵⁾.

Wyznaczanie SZCW i SCW to procedura towarzysząca każdej aktualizacji planów gospodarowania wodami. Zgodnie z art. 4 ust. 3 RDW kraj członkowski ma prawo wyznaczyć SZCW i SCW, dla których RDW wymaga osiągnięcia dobrego potencjału ekologicznego. Potencjał ten charakteryzuje się złagodzonymi normami środowiskowymi w stosunku do dobrego stanu, wymaganego dla naturalnych części wód. Możliwość wyznaczenia części wód jako silnie zmienionych lub sztucznych dotyczy tych z nich, dla których działania restytucyjne konieczne do osiągnięcia dobrego stanu wód mogłyby oddziaływać znacząco niekorzystnie na środowisko w szerszym znaczeniu lub na cele którym służą

¹⁵⁾ Informacje dotyczące zmian i uaktualnień dokonanych w okresie 2016–2021 (aPGW) przedstawia rozdział 23 IIaPGW.

obecne przekształcenia (żegluga śródlądowa, zaopatrzenie w wodę, ochrona przeciwpowodziowa etc.) a cele te nie mogą być racjonalnie osiągnięte za pomocą innych, korzystniejszych dla środowiska, środków.

W ramach pracy *Przegląd i weryfikacja metodyk wyznaczania silnie zmienionych i sztucznych części wód powierzchniowych wraz ze wstępnym i ostatecznym wyznaczeniem* uwzględnione zostały wytyczne wspólnej strategii wdrażania (CIS) wprowadzając do procesu wyznaczania SZCW i SCW etap screeningu, oparty o oceny stanu biologicznego. Poszczególne etapy procesu wyznaczania SZCW i SCW przedstawia poniższy schemat.

Rysunek 3-2. Etapy procesu wyznaczania silnie zmienionych i sztucznych części wód

Źródło: Ostateczna metodyka wyznaczania silnie zmienionych i sztucznych części wód powierzchniowych wraz z koncepcją określania potencjału ekologicznego, (2019)

Zgodnie z metodyką wyznaczania SZCW i SCW, etap wstępnego wyznaczania opierał się o analizy wskaźnikowe. Dla JCWP RW podstawę wstępnego wyznaczenia stanowił HIR, wzorowany na River Habitat Survey. W przyjętym rozwiązaniu wykorzystana została, zmodyfikowana metoda oceny kameralnej HIR. W procesie wstępnego wyznaczania wykorzystano również część wskaźników, głównie hydrologicznych oraz statusy JCW z II cyklu planistycznego (2010–2015). Przy ocenie i kwalifikacji JCWP LW również wykorzystano wskaźniki zmian morfologicznych i hydrologicznych podzielone na wskaźniki podstawowe i uzupełniające, pomocniczo wskaźniki biologiczne.

Wstępna kwalifikacja JCWP jako silnie zmienionych opiera się na ocenie zbiorczej opartej o grupy wskaźników. JCWP TW i CW ocenione zostały na podstawie zdiagnozowanych w nich przekształceń morfologicznych w oparciu o zbiorczy wskaźnik zmian.

Etap ostatecznego wyznaczenia silnie zmienionych i sztucznych części wód powierzchniowych opierał się, zgodnie z CIS, na testach restytucji i testach alternatyw funkcjonalnych opartych o katalogi działań renaturyzacyjnych i alternatywnych sposobów (opcji) osiągnięcia celów będących przyczyną przekształceń w JCWP. W przypadku JCWP RW warianty restytucji buduje się w oparciu o symulacje możliwości poprawy wskaźnika HIR. Warianty rozwiązań w obu testach analizowane są w oparciu o ocenę wielokryterialną. Szczegółowe informacje dotyczące rozwiązań metodycznych wyznaczenia SZCW i SCW przedstawia dokument *Ostateczna metodyka wyznaczania silnie zmienionych i sztucznych części wód powierzchniowych wraz z koncepcją określania potencjału ekologicznego*¹⁶⁾.

Wykaz SCW i SZCW wraz z uzasadnieniem ich wyznaczenia zawiera załącznik nr 1 (Zestawienie

¹⁶⁾ *Ostateczna metodyka wyznaczania silnie zmienionych i sztucznych części wód powierzchniowych wraz z koncepcją określania potencjału ekologicznego, (2019).*

główne) do planu gospodarowania wodami, który prezentuje szczegółowe informacje o poszczególnych JCWP. Położenie i granice JCWP na obszarze dorzecza Wisły zaprezentowano na mapach stanowiących załącznik nr 20 do planu gospodarowania wodami.

Liczbę JCWP z określonym statusem w poszczególnych regionach wodnych obszaru dorzecza Wisły prezentuje poniższa tabela 3-7.

Tabela 3-7. Zestawienie JCWP z określonym statusem w poszczególnych regionach wodnych

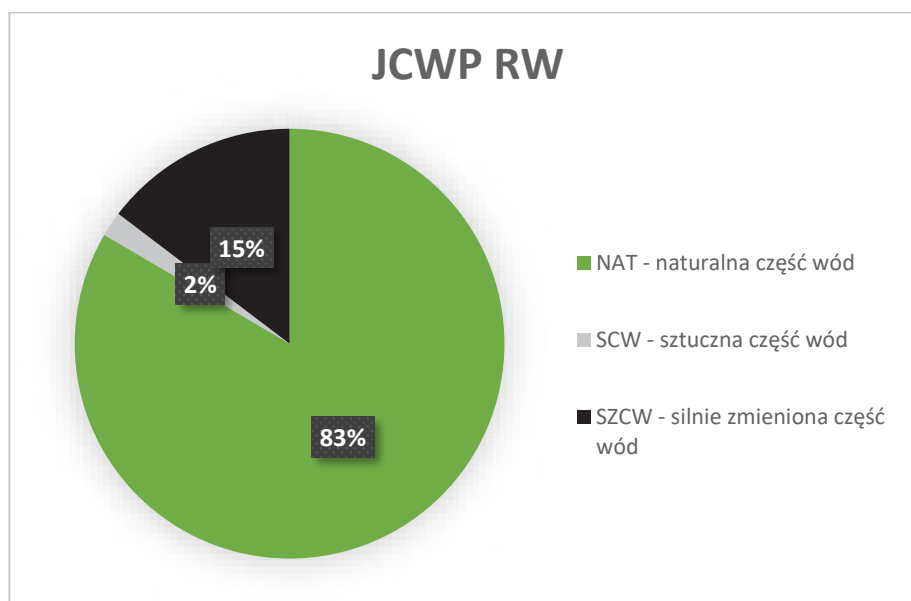
Region wodny	Liczba JCWP z określonym statusem							
	RW		RWr		LW		TW	CW
	NAT	SCW	SZCW	SZCW	NAT	SZCW	NAT	NAT
Małej Wisły	11	3	30	4	–	–	–	–
Górnej-Wschodniej Wisły	171	-	37	4	–	–	–	–
Górnej-Zachodniej Wisły	153	3	73	7	–	–	–	–
Narwi	206	3	20	1	152	10	–	–
Bugu	229	2	23	1	14	9	–	–
Środkowej Wisły	350	4	44	5	20	1	–	–
Dolnej Wisły	302	17	38	4	284	9	5	2
łącznie na obszarze dorzecza	1422	32	265	26	470	29	5	2

Objaśnienia: NAT – naturalna część wód, SCW – sztuczna część wód, SZCW – silnie zmieniona część wód

Źródło: opracowanie własne

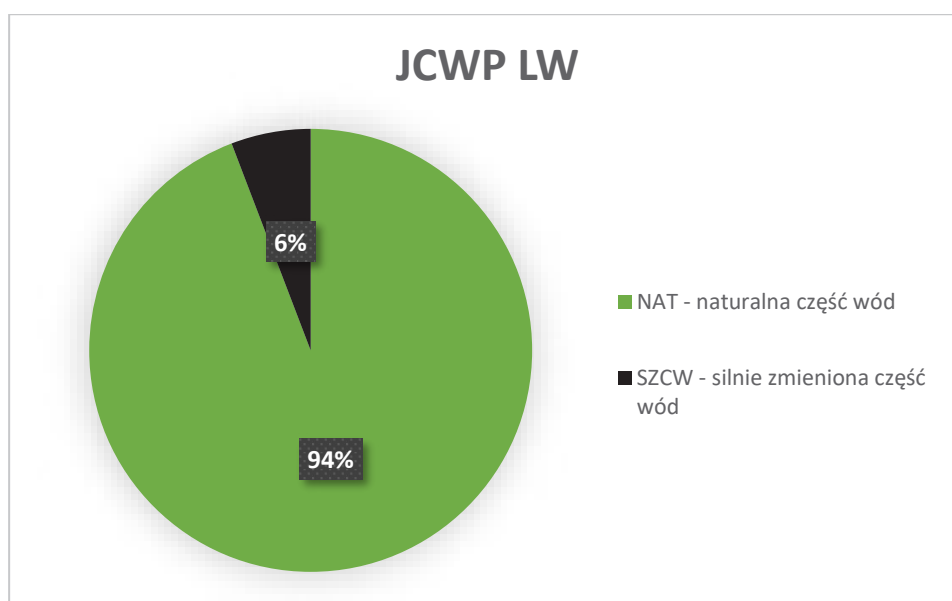
Na obszarze dorzecza Wisły przeważają naturalne części wód. W przypadku TW i CW, zgodnie z dokonany wyznaczeniem, wszystkie JCWP tych kategorii posiadają status naturalnej części wód. Natomiast wszystkie JCWP RWr stanowią SZCW.

Poniższe wykresy 3-20 i 3-21 prezentują udział JCWP z określonym statusem w ogólnej liczbie JCWP danej kategorii na obszarze dorzecza Wisły.

Wykres 3-20. Udział JCWP RW z określonym statusem w ogólnej liczbie JCWP RW na obszarze dorzecza Wisły

Źródło: opracowanie własne

Wykres 3-21. Udział JCWP LW z określonym statusem w ogólnej liczbie JCWP LW na obszarze dorzecza Wisły

Źródło: opracowanie własne

3.2. Wykaz JCWPd

W obrębie dorzecza Wisły znajdują się 94 JCWPd¹⁷⁾. Wykaz JCWPd zawiera załącznik nr 1 (Zestawienie główne), który prezentuje szczegółowe informacje o poszczególnych JCW. Położenie i granice JCWPd na obszarze dorzecza Wisły przedstawiono na mapie stanowiącej załącznik nr 25 do planu gospodarowania wodami.

Liczbę JCWPd w poszczególnych regionach wodnych obszaru dorzecza Wisły określa poniższa tabela 3-8. JCWPd obszarowo mogą obejmować więcej niż 1 region wodny.

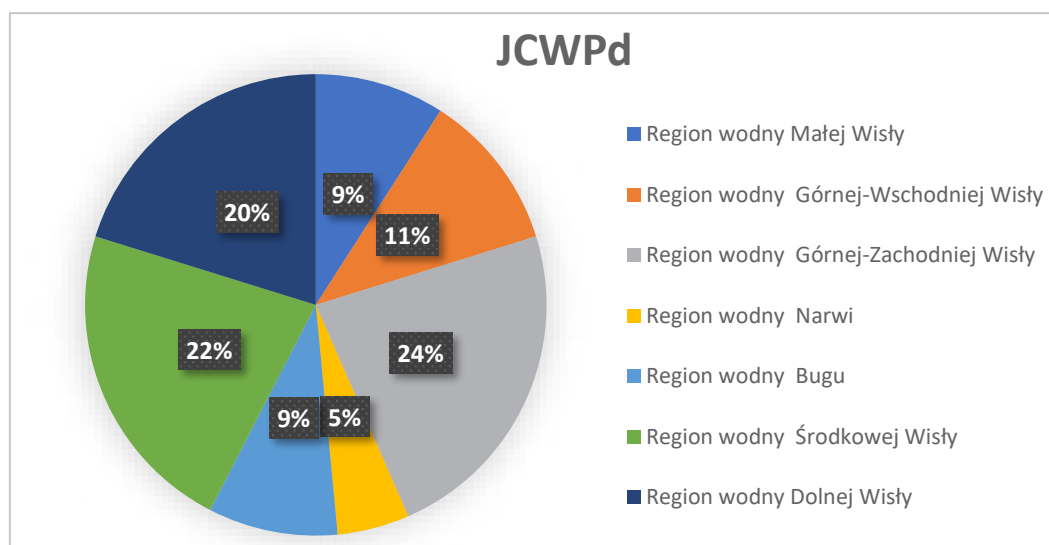
Tabela 3-8. Zestawienie JCWPd na obszarze dorzecza Wisły

Region wodny	Liczba JCWPd	Liczba JCWPd obejmujących obszar więcej niż 1 regionu wodnego w ogólnej liczbie JCWPd danego regionu wodnego
Małej Wisły	9	–
Górnej-Wschodniej Wisły	11	2
Górnej-Zachodniej Wisły	23	2
Narwi	5	2
Bugu	9	1
Środkowej Wisły	22	2
Dolnej Wisły	20	–

Objaśnienia:

Z uwagi na to, że JCWPd są położone na obszarze dwóch regionów wodnych, suma JCWPd w kolumnie „Liczba JCWPd” jest wyższa od ogólnej liczby JCWPd na obszarze dorzecza Wisły wynoszącej 94.

Źródło: opracowanie własne

Wykres 3-22. Udział JCWPd poszczególnych regionów wodnych w ogólnej liczbie JCWPd obszaru dorzecza Wisły

Źródło: opracowanie własne

¹⁷⁾ Informacje o zmianach i uaktualnieniach wprowadzonych w okresie 2016–2021 (aPGW) przedstawia rozdział 23 IIaPGW.

Powierzchnie poszczególnych JCWPd w obrębie dorzecza są mocno zróżnicowane i wynoszą od 30,8 km² dla JCWPd nr 14, położonej w regionie wodnym Dolnej Wisły, do 9484,8 km² dla JCWPd nr 55, położonej w regionie wodnym Bugu i Środkowej Wisły.

Specyfiką obszaru Polski i dorzecza Wisły jest to, że na blisko 80% jego powierzchni występują plejstocenijskie użytkowe poziomy wodonośne z zasobami wód o wysokiej jakości. Wody te mogą służyć do zaopatrzenia ludności w wodę do spożycia, przemysłu wymagającego wody o wysokiej jakości oraz rolnictwa. Blisko 75% zasobów wód podziemnych znajduje się w czwartorzędowych warstwach wodonośnych (tzw. czwartorzędowe piętro wodonośne), wykształconych w ośrodkach skalnych porowych. Znajdują się one na głębokości od kilku do nawet blisko 200 metrów poniżej powierzchni terenu, a lokalnie nawet na większych głębokościach. Te poziomy wodonośne, w zależności od głębokości występowania, są drenowane przez mniejsze lub większe rzeki oraz jeziora. Są głównym źródłem zasilania w wodę ekosystemów wód śródlądowych.

W obrębie dorzecza Wisły w całości lub we fragmencie znajduje się 105 GZWP (tabela 3-9), w tym 17 o randze zbiorników lokalnych. W przypadku 69 GZWP charakter ośrodka wodonośnego jest porowy, w 14 przypadkach porowo-szczelinowy, w 14 krasowo-szczelinowy, 3 zbiorniki mają szczelinowy charakter ośrodka, a 5 – krasowo-porowo-szczelinowy. Ogólnie powierzchnia dorzecza Wisły zajęta przez GZWP wynosi 89 235 km², co stanowi 48,7% powierzchni w granicach Polski.

Tabela 3-9. GZWP występujące w obrębie obszaru dorzecza Wisły

Nr GZWP	Nazwa GZWP zgodna z dokumentacją hydrogeologiczną	Nazwa GZWP wg Rozporządzenia Rady Ministrów z dnia 27 czerwca 2006 r. w sprawie przebiegu granic obszarów dorzeczy i regionów wodnych	Ranga Zbiornika
107	Pradolina rzeki Łeba	Pradolina rzeki Łeba	główny - GZWP
108	Zbiornik międzymorenowy Salino	Zbiornik międzymorenowy Salino	główny - GZWP
109	Dolina kopalna Żarnowiec	Dolina kopalna Żarnowiec	główny - GZWP
110	Pradolina Kaszuby i rzeka Reda	Pradolina Kaszuby i rzeka Reda	główny - GZWP
111	Subniecka Gdańska	Subniecka Gdańska	główny - GZWP
112	Żuławy Gdańskie	Zbiornik Żuławy Gdańskie	główny - GZWP
114	Zbiornik międzymorenowy Maszewo	Zbiornik międzymorenowy Maszewo	główny - GZWP
115	Zbiornik międzymorenowy Łupawa	Zbiornik międzymorenowy Łupawa	główny - GZWP
116	Zbiornik międzymorenowy Gołębiewo	Zbiornik międzymorenowy Gołębiewo	główny - GZWP
117	Zbiornik Bytów	Zbiornik międzymorenowy Bytów	główny - GZWP
121	Zbiornik międzymorenowy Czersk	Zbiornik międzymorenowy Czersk	główny - GZWP
127	Subzbiornik Złotów-Piła-Strzelce Krajeńskie	Subzbiornik Złotów-Piła-Strzelce Krajeńskie	główny - GZWP
128	Zbiornik międzymorenowy Ogorzeliny	Zbiornik międzymorenowy Ogorzeliny	główny - GZWP
129	Dolina rzeki Dolna Osa	Dolina rzeki dolna Osa	główny - GZWP
130	Dolna Wda	Zbiornik rzeki dolna Wda	lokalny - LZWP

Nr GZWP	Nazwa GZWP zgodna z dokumentacją hydrogeologiczną	Nazwa GZWP wg Rozporządzenia Rady Ministrów z dnia 27 czerwca 2006 r. w sprawie przebiegu granic obszarów dorzeczy i regionów wodnych	Ranga Zbiornika
131	Chełmno	Zbiornik międzymorenowy Chełmno	główny - GZWP
132	Zbiornik międzymorenowy Byszewo	Zbiornik międzymorenowy Byszewo	główny - GZWP
138	Pradolina Toruń – Eberswalde	Pradolina Toruń-Eberswalde (Noteć)	główny - GZWP
140	Subzbiornik Bydgoszcz	Subzbiornik Bydgoszcz	główny - GZWP
141	Zbiornik rzeki dolna Wisła	Zbiornik rzeki dolna Wisła	główny - GZWP
143	Subzbiornik Inowrocław - Gniezno	Subzbiornik Inowrocław-Gniezno	główny - GZWP
144	Dolina Kopalna Wielkopolska	Dolina kopalna Wielkopolska	główny - GZWP
203	Dolina Letniki	Dolina Letniki	główny - GZWP
205	Subzbiornik Warmia	Subzbiornik Warmia	główny - GZWP
206	Wielkie Jeziora Mazurskie	Wielkie Jeziora Mazurskie	główny - GZWP
207	Morąg	Zbiornik międzymorenowy Morąg	lokalny - LZWP
208	Zbiornik międzymorenowy Biskupiec	Zbiornik międzymorenowy Biskupiec	główny - GZWP
210	Iława	Zbiornik Iławski	główny - GZWP
212	Olsztynek	Zbiornik międzymorenowy Olsztynek	lokalny - LZWP
213	Olsztyn	Zbiornik międzymorenowy Olsztyn	główny - GZWP
214	Zbiornik Działdowo	Zbiornik Działdowo	główny - GZWP
215	Subniecka warszawska	Subniecka Warszawska	główny - GZWP
216	Sandr Kurpie	Sandr Kurpie	główny - GZWP
217	Pradolina rzeki Biebrzy	Pradolina rzeki Biebrza	główny - GZWP
218	Pradolina rzeki Supraśl	Pradolina rzeki Supraśl (Jurowce-Wasilków)	główny - GZWP
219	Górna Łydynia	Zbiornik międzymorenowy rzeki Górna Łydynia	główny - GZWP
220	Pradolina rzeki Środkowa Wisła (Włocławek - Płock)	Pradolina rzeki Środkowa Wisła (Włocławek-Płock)	główny - GZWP
221	Dolina kopalna Wyszaków	Dolina kopalna Wyszaków	główny - GZWP
222	Dolina środkowej Wisły (Warszawa - Puławy)	Dolina Środkowej Wisły (Warszawa-Puławy)	główny - GZWP
223	Dolina kopalna górnego Liwca	Zbiornik międzymorenowy rzeki górny Liwiec	główny - GZWP

Nr GZWP	Nazwa GZWP zgodna z dokumentacją hydrogeologiczną	Nazwa GZWP wg Rozporządzenia Rady Ministrów z dnia 27 czerwca 2006 r. w sprawie przebiegu granic obszarów dorzeczy i regionów wodnych	Ranga Zbiornika
224	Subzbiornik Podlasie	Subzbiornik Podlasie	główny - GZWP
225	Łanięta	Zbiornik międzymorenowy Chotcza-Łanięta	lokalny - LZWP
226	Krośniewice – Kutno	Zbiornik Krośniewice-Kutno	główny - GZWP
326	Zbiornik Częstochowa (E)	Zbiornik Częstochowa (E)	główny - GZWP
327	Zbiornik Lubliniec – Myszków	Zbiornik Lubliniec-Myszków	główny - GZWP
329	Zbiornik Bytom	Zbiornik Bytom	główny - GZWP
330	Zbiornik Gliwice	Zbiornik Gliwice	główny - GZWP
345	Rybnik	Zbiornik Rybnik	lokalny - LZWP
346	Pszczyna	Zbiornik Pszczyna-Żory	główny - GZWP
347	Dolina rzeki Górna Wisła	Dolina rzeki Górna Wisła	główny - GZWP
348	Zbiornik warstw Godula (Beskid Śląski)	Zbiornik warstw Godula (Beskid Śląski)	lokalny - LZWP
401	Niecka Łódzka	Niecka Łódzka	główny - GZWP
402	Zbiornik Stryków	Zbiornik Stryków	główny - GZWP
403	Zbiornik międzymorenowy Brzeziny - Lipce Reymontowskie	Zbiornik międzymorenowy Brzeziny-Lipce Reymontowskie	główny - GZWP
404	Zbiornik Koluszki - Tomaszów	Zbiornik Koluszki-Tomaszów	główny - GZWP
405	Niecka radomska	Niecka radomska	główny - GZWP
406	Niecka lubelska (Lublin)	Zbiornik Niecka lubelska (Lublin)	główny - GZWP
407	Niecka lubelska (Chełm - Zamość)	Niecka lubelska (Chełm-Zamość)	główny - GZWP
408	Niecka Miechowska (część NW)	Niecka miechowska (NW)	główny - GZWP
409	Niecka Miechowska (część SE)	Niecka miechowska (SE)	główny - GZWP
410	Zbiornik Opoczno	Zbiornik Opoczno	główny - GZWP
411	Końskie	Zbiornik Końskie	lokalny - LZWP
412	Zbiornik Goszczewice - Szydłowiec	Zbiornik Goszczewice-Szydłowiec	główny - GZWP
413	Zbiornik Goszczewice - Szydłowiec	Zbiornik Goszczewice-Szydłowiec	główny - GZWP
414	Zbiornik Zagnańsk	Zbiornik Zagnańsk	główny - GZWP

Nr GZWP	Nazwa GZWP zgodna z dokumentacją hydrogeologiczną	Nazwa GZWP wg Rozporządzenia Rady Ministrów z dnia 27 czerwca 2006 r. w sprawie przebiegu granic obszarów dorzeczy i regionów wodnych	Ranga Zbiornika
415	Górna Kamienna	Zbiornik rzeka Górna Kamienna	główny - GZWP
416	Małogoszcz	Zbiornik Małogoszcz	główny - GZWP
417	Kielce	Zbiornik Kielce	główny - GZWP
418	Gałęzice - Bolechowice - Borków	Zbiornik Gałęzice-Bolechowice-Borków	główny - GZWP
419	Bodzentyn	Zbiornik Bodzentyn	lokalny - LZWP
420	Zbiornik Wierzbica-Ostrowiec	Zbiornik Wierzbica-Ostrowiec	główny - GZWP
421	Zbiornik Włostów	Zbiornik Włostów	główny - GZWP
422	Zbiornik Romanówka	Zbiornik Romanówka	główny - GZWP
423	Subzbiornik Staszów	Subzbiornik Staszów	główny - GZWP
424	Dolina Borowa	brak w Rozporządzeniu z 2006 r.	główny - GZWP
425	Dębica - Stalowa Wola - Rzeszów	Zbiornik Dębica-Stalowa Wola-Rzeszów	główny - GZWP
426	Dolina kopalna Kolbuszowa	Dolina kopalna Kolbuszowa	główny - GZWP
428	Dolina kopalna Biłgoraj - Lubaczów	Dolina kopalna Biłgoraj-Lubaczów	główny - GZWP
429	Dolina Przemyśl	Dolina Przemyśl	główny - GZWP
430	Dolina rzeki San	Dolina rzeki San	główny - GZWP
431	Zbiornik warstw krośnieńskich (Sanok - Lesko)	Zbiornik warstw Krosno (Bieszczady)	lokalny - LZWP
432	Dolina rzeki Wisłok	Dolina rzeki Wisłok	główny - GZWP
433	Dolina rzeki Wisłoka	Dolina rzeki Wisłoka	główny - GZWP
434	Dolina rzeki Biała Tarnowska	Dolina rzeki Biała Tarnowska	główny - GZWP
435	Dolina rzeki Dunajec (Zakliczyn)	Dolina rzeki Dunajec (Zakliczyn)	główny - GZWP
436	Zbiornik warstw Istebna (Ciężkowice)	Zbiornik warstw Istebna (Ciężkowice)	lokalny - LZWP
437	Dolina rzeki Dunajec (Nowy Sącz)	Dolina rzeki Dunajec (Nowy Sącz)	główny - GZWP
438	Zbiornik warstw Magura (Nowy Sącz)	Zbiornik warstw Magura (Nowy Sącz)	główny - GZWP
439	Zbiornik warstw Magura (Gorce)	Zbiornik warstw Magura (Gorce)	główny - GZWP
440	Dolina kopalna Nowy Targ	Dolina kopalna Nowy Targ	główny - GZWP

Nr GZWP	Nazwa GZWP zgodna z dokumentacją hydrogeologiczną	Nazwa GZWP wg Rozporządzenia Rady Ministrów z dnia 27 czerwca 2006 r. w sprawie przebiegu granic obszarów dorzeczy i regionów wodnych	Ranga Zbiornika
441	Zbiornik Zakopane	Zbiornik Zakopane	główny - GZWP
442	Stradomka	Dolina rzeki Stradomka	lokalny - LZWP
443	Raba	Dolina rzeki Raba	lokalny - LZWP
444	Dolina rzeki Skawa	Dolina rzeki Skawa	główny - GZWP
445	Zbiornik warstw Magura (Babia Góra)	Zbiornik warstw Magura (Babia Góra)	lokalny - LZWP
446	Dolina rzeki Soła	Dolina rzeki Soła	lokalny - LZWP
447	Zbiornik warstw Godula (Beskid Mały)	Zbiornik warstw Godula (Beskid Mały)	lokalny - LZWP
448	Dolina rzeki Biała	Dolina rzeki Biała	lokalny - LZWP
450	Dolina rzeki Wisła (Kraków)	Dolina rzeki Wisła (Kraków)	główny - GZWP
451	Subzbiornik Bogucice	Subzbiornik Bogucice	główny - GZWP
452	Zbiornik Chrzanów	Zbiornik Chrzanów	główny - GZWP
453	Zbiornik Biskupi Bór	Zbiornik Biskupi Bór	główny - GZWP
454	Zbiornik Olkusz – Zawiercie	Zbiornik Olkusz-Zawiercie	główny - GZWP
455	Dąbrowa Górnicza	Zbiornik Dąbrowa Górnicza	lokalny - LZWP
2151	Subniecka warszawska (część centralna)	Subniecka Warszawska — część centralna	główny - GZWP

Źródło: opracowanie własne

3.3. Wykaz obszarów chronionych, o których mowa w art. 317 ust. 4 ustawy – Prawo wodne

Zgodnie z art. 317 ust. 1 pkt 5 pr.w. jedną z dokumentacji planistycznych opracowywanych na potrzeby planów gospodarowania wodami jest rejestr wykazów obszarów chronionych. Artykuł ten obliguje do utworzenia rejestru wykazów obszarów chronionych zawierających wykazy:

- JCW przeznaczonych do poboru wody na potrzeby zaopatrzenia ludności w wodę przeznaczoną do spożycia przez ludzi, o których mowa w art. 71 pr.w.;
- JCW przeznaczonych do celów rekreacyjnych, w tym kąpieliskowych;
- obszarów wrażliwych na eutrofizację wywołaną zanieczyszczeniami pochodzącymi ze źródeł komunalnych, rozumianą jako wzbogacanie wód biogenami, w szczególności związkami azotu lub fosforu, powodującymi przyspieszony wzrost glonów oraz wyższych form życia roślinnego, w wyniku którego następują niepożądane zakłócenia biologicznych stosunków w środowisku wodnym oraz pogorszenie jakości tych wód;
- obszarów przeznaczonych do ochrony siedlisk lub gatunków, wskazanych w przepisach u.o.p., dla których utrzymanie lub poprawa stanu wód jest ważnym czynnikiem w ich ochronie;

- obszarów przeznaczonych do ochrony gatunków zwierząt wodnych o znaczeniu gospodarczym.

W Polsce pierwszy rejestr wykazów obszarów chronionych został sporządzony w 2003 r. Od tego czasu jest on poddawany przeglądowi i uaktualniany. Jego ostatnia aktualizacja miała miejsce w 2020 r.¹⁸⁾

3.3.1. Jednolite części wód przeznaczone do poboru wody na potrzeby zaopatrzenia ludności w wodę przeznaczoną do spożycia przez ludzi, o których mowa w art. 71 ustawy – Prawo wodne

Wykaz obszarów chronionych przeznaczonych do poboru wody na potrzeby zaopatrzenia ludności w wodę przeznaczoną do spożycia przez ludzi w skali kraju zawiera łącznie 178 JCWP, z czego 1 to JCWP LW, a pozostałych 177 to JCWP RW, w tym 18 JCWP RWr. Wszystkie JCWPd w Polsce wskazane są jako przeznaczone do poboru wody na potrzeby zaopatrzenia ludności w wodę przeznaczoną do spożycia przez ludzi.

W skali dorzecza Wisły JCW uwzględnione w wykazie obszarów chronionych jako JCW przeznaczone do poboru wody na potrzeby zaopatrzenia ludności w wodę przeznaczoną do spożycia przez ludzi, o których mowa w art. 71 pr.w., stanowią ok. 7% ogólnej liczby JCWP dorzecza Wisły oraz 100% JCWPd.

Wykaz JCW przeznaczonych do poboru wody na potrzeby zaopatrzenia ludności w wodę przeznaczoną do spożycia przez ludzi, o których mowa w art. 71 pr.w., zawiera załącznik nr 1 (Zestawienie główne), który prezentuje szczegółowe informacje o poszczególnych JCW.

Lokalizację JCW przeznaczonych do poboru wody na potrzeby zaopatrzenia ludności w wodę przeznaczoną do spożycia przez ludzi na obszarze dorzecza Wisły przedstawiono na mapie stanowiącej załącznik nr 26 do planu gospodarowania wodami.

3.3.2. Jednolite części wód przeznaczone do celów rekreacyjnych, w tym kąpieliskowych

Wykaz obszarów chronionych przeznaczonych do celów rekreacyjnych, w tym kąpieliskowych w skali kraju zawiera łącznie 413 JCWP, w obrębie których w 2020 r. zostały zarejestrowane 602 kąpieliska.

Spośród wszystkich JCWP przeznaczonych na cele rekreacyjne, w tym kąpieliskowe, na obszarze dorzecza Wisły występuje ponad 50% z nich.

Wykaz JCW przeznaczonych do celów rekreacyjnych, w tym kąpieliskowych, zawiera załącznik nr 1 (Zestawienie główne) do planu gospodarowania wodami, który określa szczegółowe informacje o poszczególnych JCW.

Lokalizację JCW przeznaczonych do celów rekreacyjnych, w tym kąpieliskowych, na obszarze dorzecza Wisły przedstawiono na mapie stanowiącej załącznik nr 27 do planu gospodarowania wodami.

3.3.3. Obszary wrażliwe na eutrofizację wywołaną zanieczyszczeniami pochodzącymi ze źródeł komunalnych, rozumianą jako wzbogacanie wód biogenami, w szczególności związkami azotu lub fosforu, powodującymi przyspieszony wzrost glonów oraz wyższych form życia roślinnego, w wyniku którego następują niepożądane zakłócenia biologicznych stosunków w środowisku wodnym oraz pogorszenie jakości tych wód

¹⁸⁾ Informacje o zmianach i uaktualnieniach wprowadzonych w okresie 2016–2021 (aPGW) przedstawia rozdział 23 IIaPGW.

Wszystkie JCWP w Polsce (4 240 JCWP) są uznane za obszary chronione wrażliwe na eutrofizację ze źródeł komunalnych rozumianą jako wzbogacanie wód biogenami, w szczególności związkami azotu lub fosforu, powodującymi przyspieszony wzrost glonów oraz wyższych form życia roślinnego, w wyniku którego następują niepożądane zakłócenia biologicznych stosunków w środowisku wodnym oraz pogorszenie jakości tych wód.

3.3.4. Obszary przeznaczone do ochrony siedlisk lub gatunków, o których mowa w przepisach ustawy z dnia 16 kwietnia 2004 r. o ochronie przyrody, dla których utrzymanie lub poprawa stanu wód jest ważnym czynnikiem w ich ochronie

Obszary chronione przeznaczone do ochrony siedlisk lub gatunków, włączone do wykazu obszarów o którym mowa w art. 317 ust. 4 pkt 4 pr.w., stanowią wyłącznie obszary przeznaczone do ochrony siedlisk lub gatunków silnie związanych z wodami. Tereny te objęte są różną formą ochrony według u.o.p. Spośród tych obszarów wyróżnia się należące do sieci Natura 2000: parki narodowe, rezerваты przyrody, parki krajobrazowe oraz obszary chronionego krajobrazu.

Łącznie na obszarze dorzecza Wisły występuje około 6,4 tys. obszarów chronionych włączonych do wykazu obszarów, o którym mowa w art. 317 ust. 4 pkt 4 pr.w., w tym: parki narodowe – 15, parki krajobrazowe – 87, rezerваты przyrody – 444, obszary chronionego krajobrazu – 252, zespół przyrodniczo-krajobrazowy – 82, Natura 2000 – 461, użytki ekologiczne – 4660, stanowiska dokumentacyjne przyrody nieożywionej – 23, pomnik przyrody – 128.

Liczba JCWP w obrębie których występują obszary chronione na obszarze dorzecza Wisły wynosi: 2056.

Wykaz obszarów chronionych do ochrony siedlisk lub gatunków, wskazanych w przepisach u.o.p., dla których utrzymanie lub poprawa stanu wód jest ważnym czynnikiem w ich ochronie, prezentuje załącznik nr 2 (Wykaz obszarów chronionych SiG) do planu gospodarowania wodami.

Wskazania występowania obszarów dokonano również w załączniku nr 1 (Zestawienie główne) do planu gospodarowania wodami, który prezentuje szczegółowe informacje o poszczególnych JCW.

Położenie i przebieg granic obszarów chronionych przedstawiono na mapie stanowiącej załącznik nr 28 do planu gospodarowania wodami.

3.3.5. Obszary przeznaczone do ochrony gatunków zwierząt wodnych o znaczeniu gospodarczym

R.g.z.w określiło jako gatunki zwierząt wodnych o znaczeniu gospodarczym:

- troć wędrowną (łac. *Salmo trutta m. trutta*);
- węgorza europejskiego (łac. *Anguilla anguilla*)

określając jednocześnie ciek lub jego odcinek przeznaczony do ochrony danego gatunku, obejmujący jeziora w biegu cieku. W przypadku obszarów przeznaczonych do ochrony troci wędrownej wyłączone z obszarów zostały zbiorniki i jeziora kończące dany obszar oraz jeziora źródłkowe. W przypadku węgorza europejskiego, z uwagi na cykl rozwojowy węgorza, do obszarów przeznaczonych do ochrony tego gatunku włączane są również zbiorniki i jeziora rozpoczynające dany obszar.

Wykaz obszarów chronionych przeznaczonych do ochrony gatunków zwierząt wodnych o znaczeniu gospodarczym w skali obszaru dorzecza Wisły zawiera łącznie:

- **63 obszary przeznaczonych do ochrony troci wędrownej** obejmujące 65 jezior i zbiorników (znajdujących się na ciekach¹⁹⁾). Obszary występują w obrębie: 122 JCWP RW, 13 JCWP LW oraz 3 JCWP RWr,
- **21 obszarów przeznaczonych do ochrony węgorza europejskiego** obejmujących 127 jezior i zbiorników (znajdujących się na ciekach²⁰⁾). Obszary występują w obrębie 62 JCWP RW, 81 JCWP LW oraz 6 JCWP RWr.

Wykaz obszarów chronionych przeznaczonych do ochrony gatunków zwierząt wodnych o znaczeniu gospodarczym, o których mowa w r.g.z.w. prezentuje załącznik nr 3 do planu gospodarowania wodami.

Wskazania występowania obszarów dokonane zostały również w załączniku nr 1 (Zestawienie główne) do planu gospodarowania wodami, który prezentuje szczegółowe informacje o poszczególnych JCW.

Zobrazowanie przestrzenne obszarów przeznaczonych do ochrony gatunków zwierząt wodnych o znaczeniu gospodarczym prezentuje załącznik nr 29 do planu gospodarowania wodami.

¹⁹⁾ W przypadku obszarów przeznaczonych do ochrony troci wędrownej wyłączone z obszarów zostały zbiorniki i jeziora kończące dany obszar oraz jeziora źródłiskowe.

²⁰⁾ W przypadku węgorza europejskiego, z uwagi na cykl rozwojowy węgorza, do obszarów przeznaczonych do ochrony tego gatunku włączane są również zbiorniki i jeziora rozpoczynające dany obszar.

4. Informacje dotyczące prognozowanych zmian klimatu

Zasadniczo prognozy zmian klimatu dla Polski w ujęciu regionalnym Europy Środkowej wskazują następujące zbieżne przestrzenne tendencje zmian krótkoterminowych (na najbliższe 10 lat, do 2030 r.) oraz długoterminowych (do końca wieku)²¹⁾:

1. W stosunku do okresu 1970–2000 obserwowane są niekorzystne zmiany klimatu, ale ich zaawansowanie (częstość, częstotliwość oraz przyrost wartości w stosunku do danych bazowych) nie ma obecnie charakteru znacząco odmiennego od występującego w okresie 2016–2021. Istotne odczuwalne różnice prognozowane są od połowy XXI w.
2. Następuje powolny przyrost średniej rocznej temperatury powietrza, ale w najbliższym dziesięcioleciu zmiana ta nie będzie istotnie wyższa od obserwowanej w okresie 2016–2021.
3. Prognozowany jest wzrost liczby dni z temperaturą powyżej 25°C.
4. Prognozowany jest spadek liczby dni z temperaturą poniżej 0°C; tu zmiany są relatywnie najszybsze – ocieplanie się sezonu chłodnego jest już zauważalne.
5. Prognozowane jest stopniowe wydłużanie się czasu trwania okresu wegetacyjnego.
6. Prognozowany jest wzrost częstości występowania wiatru o dużych prędkościach (trąby powietrzne, porywiste wiatry towarzyszące gwałtownym opadom atmosferycznym o charakterze konwekcyjnym).
7. Sumy roczne opadów nie będą znacząco odmienne od warunków historycznych okresu 1970–2000 (przewidywany jest wzrost nie przekraczający 5% dotychczasowej średniej sumy rocznej), ale prognozowany jest przyrost letniej sumy opadów przy zmniejszaniu się opadów zimowych.
8. W konsekwencji przyrostu średniej temperatury powietrza okresu chłodnego spodziewany jest spadek liczby dni z opadami śniegu oraz czasu utrzymywania się pokrywy śnieżnej.
9. Prognozowana jest zmiana charakteru opadów – wzrost częstości występowania krótkotrwałych intensywnych opadów (opady konwekcyjne), powyżej 10 mm na dobę. Jednocześnie prognozy wskazują na tendencję przyrostu czasu trwania okresu wilgotnego (opady >1 mm/doba).
10. Zmiana rozkładu i charakteru opadów w czasie – wzrost częstości występowania suszy atmosferycznej, a w konsekwencji prawdopodobny wzrost częstości występowania oraz przyrost czasu trwania suszy glebowej (deficyt wody w glebie), przy czym ważne jest zastrzeżenie, że prognozowana liczba dni z opadem równym i większym niż 1 mm na dobę ma tendencję do wydłużania się. Wynika z tego, że opady o niskiej dobowej sumie, niezaspokajające potrzeb wodnych środowiska, nie będą mieć istotnego wpływu na bilans zasobów wód.
11. Z przeprowadzonych badań PIG-PIB wynika, że zasoby wód podziemnych nie reagują deficytem na wahania warunków klimatycznych i generalną tendencję zmian klimatu²²⁾. W najbliższym cyklu planistycznym nie należy oczekiwać zmian zasobów dyspozycyjnych.

²¹⁾ Projekty KLIMAT 2012, KLIMADA 2013, KLIMADA 2.0, CHASE-PL 2017.

²²⁾ P. Herbich i in., *Prognoza zagrożeń dla dostępnych do zagospodarowania zasobów wód podziemnych w warunkach spodziewanych zmian klimatycznych w perspektywie do 2030 r. i do 2050 r. wraz ze wskazaniem do programów działań łagodzących skutki lokalnych deficytów zasobów*, Zadania Państwowej Służby Hydrogeologicznej. Zadanie 22: Etap II. Sprawozdanie, PIG-PIB, Warszawa 2014.

P. Herbich, *Analiza trendów zróżnicowania odpływu podziemnego do rzek wybranych zlewni w wieloletnim obserwacyjnym 1951–2011 oraz prognoza zmian odpływu podziemnego do roku 2020, 2030 i 2050*, Zadania Państwowej Służby Hydrogeologicznej. Zadanie 22: Etap II. Sprawozdanie, PIG-PIB, Warszawa 2014.

W prognozach średnio- i długoterminowych warunków klimatycznych w projektach KLIMADA 2.0 oraz CHASE-PL 2017 ujawniają się typowe dla warunków historycznych oraz współczesnych krótkookresowe 4-6-letnie cykle wahań parametrów klimatu (m.in. temperatury powietrza i sumy opadów). W przyszłości należy się spodziewać dużego zróżnicowania warunków pogodowych i klimatycznych rok do roku. W odróżnieniu od warunków z okresu 1970-2000, prognozowana przyszłość wyraźnie wskazuje wzrost częstości warunków pogody skrajnej. Oznacza to duże zróżnicowanie warunków funkcjonowania ekosystemów wodnych i od wód zależnych, w zależności od dostępnych na bieżąco zasobów wód powierzchniowych²³⁾.

Z punktu widzenia procesów biologicznych przebiegających w wodach powierzchniowych, prognozowany przyrost średniej rocznej temperatury powietrza oraz postępujące wydłużanie okresu wegetacyjnego będzie z dużym prawdopodobieństwem mieć znaczący wpływ na procesy składowe eutrofizacji. Należy oczekiwać, że przyrost temperatury wód powierzchniowych jako konsekwencja wzrostu temperatury powietrza oraz zmiany np. w zlodzeniu (w tym zanik zlodzenia) będą wpływać na zwiększenie masy organizmów wodnych. Z kolei wysoce prawdopodobne zwiększenie parowania z wód otwartych będzie skutkować przyrostem stężeń substancji chemicznych i fizykochemicznych w wodach, w tym substancji aktywnie wpływających na przyspieszenie procesu eutrofizacji.

Prognozy zasobów wód powierzchniowych dla obszaru dorzecza Wisły, wykonane w ramach modelowania CHASE-PL 2017, wskazują na co najmniej brak różnicy w zasobach wód powierzchniowych per saldo dla wielolecia modelowania 2024–2050, tj. bliskiej przyszłości, oraz 2074–2100, tj. dalekiej przyszłości. Wskazywana jest natomiast tendencja do przyrostu wartości przepływów średnich, co będzie wynikiem zmiany natężenia opadów. Prognozowane występowanie w przyszłości krótkich, ale intensywnych opadów będzie skutkować przyrostem liczby wezbrań, co statystycznie będzie powodować przyrost przepływu średniego. W zakresie zasobów wód podziemnych wyniki analiz wieloletniej zmienności stanów wód podziemnych w zakresie płytkiego oraz użytkowego poziomu wodonośnego prowadzonych przez PIG-PIB wskazują, że aktualnie zmiany klimatu nie wpływają zauważalnie na wody podziemne w bilansie zasobów dyspozycyjnych. Zmiany zasobów są wynikiem długookresowych fluktuacji oraz ich eksploatacji na cele gospodarcze. Stwierdzone naturalne fluktuacje zasobów nie wpływają na dostępność wód podziemnych dla użytkowników.

Dla obszaru dorzecza Wisły typowe jest duże zróżnicowanie warunków przyrodniczych wpływających na kształtowanie lokalnej zmienności i natężenia zmian klimatu. Obszar dorzecza jest ekspozycyjny na napływ suchych mas powietrza kontynentalnego, a cechy klimatu mają charakter bliższy typowej przejściowości z elementami klimatu kontynentalnego na wschodzie i północnym wschodzie²⁴⁾. Charakterystykę zmian klimatu na poziomie przestrzennym regionów wodnych przeprowadzono na podstawie dostępnych wyników najnowszego modelowania zmian klimatu w projekcie KLIMADA 2.0, wspierająco - dla obszarów zurbanizowanych – wykorzystano dane na temat prognozowanych zmian klimatu dla obszarów miejskich, dostępne w ramach opracowania Ministerstwa Środowiska *Miejskie plany adaptacji do zmian klimatu* (2018).

Narażenie na czynniki klimatyczne²⁵⁾ dla obszaru dorzecza Wisły uznać należy za jednorodne w kontekście składowych klimatycznych o prognozowanej największej zmianie w przyszłości – można zauważyć przyrost liczby dni z ekstremalnie wysoką temperaturą oraz przyrost liczby dni opadów o ekstremalnym natężeniu. Pomimo, że regionalnie prognozowana bezwzględna zmiana liczby dni

P. Herbich, J. Mikołajków, E. Przytuła, *Prognoza zmian zasobów wód podziemnych w warunkach możliwych zmian klimatycznych do 2050 roku*, PZiTS 2016, Vol. 21, nr 1.

²³⁾ Zgodnie z zatwierdzonymi zasobami dyspozycyjnymi wód podziemnych, zmiany klimatu nie wpływają na dostępność wód podziemnych na rzecz ekosystemów od wód zależnych. Stąd pominięcie tej składowej w prezentowanej analizie.

²⁴⁾ A. Woś, *Klimat Polski*, Warszawa 1999.

²⁵⁾ Narażenie na czynniki klimatyczne jest rozumiane jako ekspozycja obszaru dorzecza/regionu wodnego na zaistnienie negatywnej konsekwencji zmian klimatu wraz ze wskazaniem, które ze składowych klimatycznych są prognozowane jako te, których przyrost/spadek wielkości/natężenia (np. liczba dni z opadem o natężeniu >10 mm/doba, przyrost liczby dni gorących) będzie silnie oddziaływać na warunki obiegu wody.

z temperaturą maksymalną oraz przyrostu liczby dni opadów o ekstremalnym natężeniu są różne, to jednak te dwie składowe klimatyczne wyraźnie dominują na obszarze dorzecza Wisły jako czynniki narażenia.

Region wodny Małej Wisły

Region obejmuje źródłowe odcinki Wisły i jej górskie dopływy niskiego rzędu w strukturze hydrograficznej. Z punktu widzenia zmian klimatu najważniejsze cechy zestawiono w tabeli 4-1. Zasadniczo najważniejszymi przewidywanymi konsekwencjami zmian klimatu będą tu intensywny przyrost średniej temperatury powietrza chłodnej pory roku, co będzie powodowało skrócenie okresu występowania pokrywy śnieżnej, przesunięcie w czasie (wydłużenie) możliwości występowania opadów deszczu oraz prawdopodobnie wcześniejsze występowanie typowego dla regionu wezbrania roztopowego. Dla okresu ciepłego charakterystyczne będą przyrost liczby dni z wyższą temperaturą powietrza i spadek amplitudy temperatury powietrza okresu ciepłego. Dodatkowo ekspozycja dolin śródgórskich wymusza specyficzną lokalną cyrkulację powietrza o charakterze dobowym wynikającą z bilansu energetycznego: różnica temperatury między stokami, a obniżeniem dolinnym powoduje wzmożone konwekcyjne wynoszenie strumienia ciepłego powietrza, co przy prognozowanych wyższych temperaturach powietrza w okresie ciepłym będzie tworzyć (proces jest już zauważalny) warunki do formowania opadów letnich typu konwekcyjnego. Z dużym prawdopodobieństwem będzie to stwarzało lokalne zagrożenie występowania błyskawicznych powodzi górskich, ograniczonych do poszczególnych dolin oraz węzłów hydrologicznych.

Tabela 4-1. Charakterystyka klimatyczna – obszar dorzecza Wisły, region wodny Małej Wisły

Czynnik	Skala zjawiska w bieżącym cyklu planistycznym	Dotychczasowe narażenie	Zmiany klimatu do 2030 r.	Przyszłe narażenie (do 2030 r.)	Zmiany klimatu do 2100 r.	Przyszłe narażenie (do 2100 r.)
Średnia temperatura powietrza	5,2-6,5°C	niskie	wzrost o 0,5°C	niskie	wzrost o 2-5°C	niskie
Roczna amplituda temperatury powietrza okresu ciepłego	5-9°C	średnie	spadek o 1°C	niskie	przyrost o 5°C	niskie
Roczna amplituda temperatury powietrza okresu chłodnego	5°C	niskie	przyrost o 1°C	niskie	przyrost o 9°C	niskie
Roczna suma opadów	900-1600 mm/rok	niskie	spadek o 1% w skali roku	niskie	spadek o 5-7% w skali roku	niskie
Średnia prędkość wiatru	2,0-2,5 m/s	niskie	spadek średniej prędkości	niskie	spadek średniej prędkości	niskie
Sezon wegetacyjny, temperatura powyżej 5°C	od 130 dni w roku	niskie	wydłużenie o 3-5 dni w roku	niskie	wydłużenie o 15-35 dni w roku (40% dni w roku)	niskie
Ekstremalna temperatura dodatnia	powyżej 25°C, ok. 15-36 dni w roku	średnie	wydłużenie o 10-20 dni/rok (10-15%)	wysokie	wydłużenie o 20 a nawet 55 dni/rok (15-20%)	wysokie
Temperatura ujemna	poniżej 0°C, 120-155 dni w roku	średnie	spadek do 110-150 dni/rok (poniżej 25% dni w roku)	niskie	spadek do 100-130 dni/rok (poniżej 20% w roku)	niskie
Liczba dni z opadem w roku	ok. 140-170 dni w roku	średnie	bez prognozowanych zmian, 140-170 dni/rok	średnie	nieznaczny spadek do 140-160 dni/rok	średnie

Czynnik	Skala zjawiska w bieżącym cyklu planistycznym	Dotychczasowe narażenie	Zmiany klimatu do 2030 r.	Przyszłe narażenie (do 2030 r.)	Zmiany klimatu do 2100 r.	Przyszłe narażenie (do 2100 r.)
Opady nawałne	powyżej 10 mm na dobę: 20-30 dni w roku	średnie	przyrost o 2-3 dni na rok	wysokie	przyrost o 3-5 dni na rok	wysokie
	powyżej 20 mm na dobę: 2-3 dni w roku	średnie	przyrost o 1,0-2,5 dnia na rok	wysokie	przyrost o 1,2-2,1 dnia na rok	wysokie
Opady i zaleganie śniegu	do 150 dni rocznie z zaleganiem śniegu	średnie	spadek liczby dni zalegania śniegu	niskie	spadek liczby dni zalegania śniegu, możliwy brak pokrywy śnieżnej	niskie
Susza	okresy suche powyżej 20 dni - 2 razy w roku	średnie	prawdopodobny przyrost liczby dni, duża niepewność wyniku	średnie	prawdopodobny przyrost liczby dni, duża niepewność wyniku	średnie

Źródło: opracowanie własne

Region wodny Górnej-Zachodniej Wisły

W porównaniu do regionów sąsiednich typowe jest tu utrzymanie relatywnie stabilnych sum opadów atmosferycznych; w przyszłości prognozy wskazują niewielką, o ile wystąpi, zmianę w zakresie deficytu opadu. Charakterystykę przewidywanych zmian klimatu zestawiono w tabeli 4-2.

Regionalnie najważniejszą cechą decydującą o intensywności zmian klimatu jest wysoki stopień zurbanizowania. Oznacza to, że przestrzeń zurbanizowana tworzy tzw. miejską wyspę ciepła, wpływającą na wyostrenie ekstremalnych warunków klimatu w zakresie:

- czasu trwania maksymalnej temperatury powietrza – wydłużenie nawet o kilka dni w porównaniu do obszaru niezurbanizowanego;
- występowania, częstości i sum opadów: większa częstość, wyższa nawet do 10% suma opadów, rzadsze i krótsze okresy bezopadowe;
- wyższego zachmurzenia oraz częstszego występowania mgieł i zamglenia, w szczególności o charakterze smogu;
- wyższej średniej temperatury powietrza, wyraźnie cieplejszej chłodnej pory roku, wydłużonego nawet do 3-5 dni okresu wegetacyjnego.

Jednocześnie konsekwencją zarysowanej charakterystyki elementów pogody i klimatu, w połączeniu z wysokim uszczelnieniem powierzchni terenu, jest wysoka częstość występowania w ciągu roku powodzi błyskawicznych, które formowane są w wyniku szybkiego odpływu powierzchniowego. Zagrożenie powodziowe jest przewidywane na obszarach zurbanizowanych oraz w ich bezpośrednim sąsiedztwie – na ciekach przyjmujących odpływ z obszaru zurbanizowanego.

Tabela 4-2. Charakterystyka klimatyczna – obszar dorzecza Wisły, region wodny Górnej-Zachodniej Wisły

Czynnik	Skala zjawiska w bieżącym cyklu planistycznym	Dotychczasowe narażenie	Zmiany klimatu do 2030 r.	Przyszłe narażenie (do 2030 r.)	Zmiany klimatu do 2100 r.	Przyszłe narażenie (do 2100 r.)
Średnia temperatura powietrza	8,9-9,1°C	niskie	wzrost o 0,5°C	niskie	wzrost o 1,5-3,0°C	niskie
Roczna amplituda temperatury powietrza okresu ciepłego	5-7°C	średnie	spadek o 0,5°C	średnie	przyrost o 2-3°C	średnie
Roczna amplituda temperatury powietrza okresu chłodnego	5°C	niskie	przyrost o 1°C	niskie	spadek o 2-3°C	niskie
Roczna suma opadów	750-850 mm/rok	niskie	spadek o ok. 0,5-1,0% w skali roku	niskie	przyrost o 2-3% w skali roku	niskie
Średnia prędkość wiatru	2,4-2,9 m/s	niskie	spadek średniej prędkości	niskie	spadek średniej prędkości	niskie
Sezon wegetacyjny, temperatura powyżej 5°C	od 210 dni w roku	niskie	wydłużenie o 3-5 dni w roku	niskie	wydłużenie o 20-25 dni w roku (40% w roku)	niskie
Ekstremalna temperatura dodatnia	powyżej 25°C, ok. 38-40 dni w roku	średnie	wydłużenie do 40-43 dni/rok	wysokie	wydłużenie do 55-67 dni/rok	wysokie
Temperatura ujemna	poniżej 0°C, 95-102 dni w roku	średnie	spadek do 90-99 dni/rok	niskie	spadek do 71-75 dni/rok	niskie
Liczba dni z opadem w roku	ok. 130-142 dni w roku	średnie	spadek o 1-5 dni/rok	średnie	wzrost o 2-5 dni/rok	średnie
Opady nawałne	powyżej 10 mm na dobę: 22-17 dni w roku	średnie	spadek o 2-3 dni na rok	wysokie	przyrost o 1,5-3,0 dni na rok	wysokie
	powyżej 20 mm na dobę: 6,8-4,7 dnia w roku	średnie	spadek o 0,1-0,5 dnia na rok	wysokie	przyrost o 1,2-2,1 dnia na rok	wysokie
Opady i zaleganie śniegu	do 150 dni rocznie z zaleganiem śniegu	średnie	spadek liczby dni zalegania śniegu	niskie	spadek liczby dni zalegania śniegu, możliwy brak pokrywy śnieżnej	niskie
Susza	liczba dni bez opadu: 230-260	średnie	prawdopodobny przyrost liczby dni, duża niepewność wyniku	średnie	prawdopodobny przyrost liczby dni, duża niepewność wyniku	średnie

Źródło: opracowanie własne

Region wodny Górnej-Wschodniej Wisły

Prognozowane zmiany klimatu w tym regionie (tabela 4-3) są silnie powiązane z lokalnymi warunkami przyrodniczymi oraz warunkami obiegu wody w regionie wodnym Małej Wisły. Podgórska i wyżynna charakterystyka regionu sprzyja szybkiemu odpływowi powierzchniowemu wody, a prognozowany postępujący przyrost średniej temperatury powietrza oraz szybkie ocieplanie się chłodnej pory roku będą skutkować przede wszystkim skróceniem czasu występowania pokrywy śnieżnej oraz modyfikacją struktury opadów – wydłużeniem w roku opadów deszczu oraz skróceniem liczby dni z opadem śniegu. Z hydrologicznego punktu widzenia spowoduje to prawdopodobnie przesunięcie okresu wiosennych roztopów na wczesną wiosnę, a nawet przedwiośnie. W porównaniu do regionu Małej Wisły utrzymane będą bardzo zbliżone tendencje zmian klimatu, choć w formie nieco złagodzonej. Jednym z najistotniejszych podobieństw jest przyrost intensywności opadów, w tym opadów nawałnych.

Tabela 4-3. Charakterystyka klimatyczna – obszar dorzecza Wisły, region wodny Górnej Wschodniej Wisły

Czynnik	Skala zjawiska w bieżącym cyklu planistycznym	Dotychczasowe narażenie	Zmiany klimatu do 2030 r.	Przyszłe narażenie (do 2030 r.)	Zmiany klimatu do 2100 r.	Przyszłe narażenie (do 2100 r.)
Średnia temperatura powietrza	5-7°C	niskie	wzrost o 0,5°C	niskie	wzrost o 2-5°C	niskie
Roczna amplituda temperatury powietrza okresu ciepłego	5-9°C	średnie	spadek o 1°C	niskie	przyrost o 5°C	niskie
Roczna amplituda temperatury powietrza okresu chłodnego	5°C	niskie	przyrost o 1°C	niskie	przyrost o 9°C	niskie
Roczna suma opadów	900-1600 mm/rok	niskie	spadek o 1% w skali roku	niskie	spadek o 5-7% w skali roku	niskie
Średnia prędkość wiatru	2,0-2,5 m/s	niskie	spadek średniej prędkości	niskie	spadek średniej prędkości	niskie
Sezon wegetacyjny, temperatura powyżej 5°C	od 130 dni w roku	niskie	wydłużenie o 3-5 dni w roku	niskie	wydłużenie o 15-35 dni w roku (40% w roku)	niskie
Ekstremalna temperatura dodatnia	powyżej 25°C, ok. 15-36 dni w roku	średnie	10-20 dni /rok (10-15% przyrostu)	wysokie	26-55 dni/rok(15-20% przyrostu)	wysokie
Temperatura ujemna	poniżej 0°C, 120-155 dni w roku	średnie	spadek do 110-150 dni w roku (poniżej 25% dni w roku)	niskie	spadek do 100-130 dni w roku (poniżej 20% dni w roku)	niskie
Liczba dni z opadem w roku	ok. 140-170 dni w roku	średnie	bez prognozowanych zmian, 140-170 dni w roku	średnie	Nieznaczny spadek do 140-160 dni w roku	średnie
Opady nawalne	powyżej 10 mm na dobę: 20-30 dni w roku	średnie	przyrost do 2-3 dni na rok	wysokie	przyrost do 3-5 dni na rok	wysokie
	powyżej 20 mm na dobę: 2-3 dni w roku	średnie	przyrost do 1,0-2,5 dnia na rok	wysokie	przyrost do 1,2-2,1 dnia na rok	wysokie
Opady i zaleganie śniegu	do 150 dni rocznie z zaleganiem śniegu	średnie	spadek liczby dni zalegania śniegu	niskie	spadek liczby dni zalegania śniegu, możliwy brak pokrywy śnieżnej	niskie
Susza	okresy suche powyżej 20 dni - 2 razy w roku	średnie	prawdopodobny przyrost liczby dni, duża niepewność wyniku	średnie	prawdopodobny przyrost liczby dni, duża niepewność wyniku	średnie

Źródło: opracowanie własne

Region wodny Środkowej Wisły

Zmiany klimatu prognozowane w tym regionie mają charakter typowy dla obszaru nizinnego z przewagą równin. Brak wymuszenia pionowego ruchu mas powietrza przez naturalne przeszkody orograficzne powoduje wyraźnie zaznaczający się w prognozach dwoisty charakter scenariusza:

- Na zachód od doliny Wisły przewidywana jest raczej stabilizacja sum rocznych opadów, co wskazuje, że prawdopodobnie nie będą się one różniły od obecnych (na koniec wieku wzrost o ok. 10 mm), ale bilans opadów w tym regionie już jest niekorzystny.

- Na wschód od doliny Wisły na koniec wieku przewidywany jest znaczący (wynoszący 40-60 mm) przyrost rocznej sumy opadów, co jest korzystnym czynnikiem zmiany.

Wzrost sumy opadów wydaje się czynnikiem korzystnym, szczególnie w zestawieniu z prognozą wydłużenia się okresu wegetacyjnego o nawet ponad trzy tygodnie z końcem wieku. Podsumowanie kierunków fluktuacji poszczególnych parametrów meteorologicznych prognozowanej zmiany klimatu zawarto w tabeli 4-4.

Pod względem hydrologicznym Wisła pełni na tym odcinku rolę tranzytową, stwarzając przede wszystkim regionalne zagrożenie powodziąmi opadowymi w górnej części obszaru dorzecza, ale także zmniejszając ryzyko powodzi zatorowych, co jest konsekwencją zanieczyszczenia termicznego wód rzecznych i prawdopodobnie malejącego zagrożenia wystąpienia powodzi roztopowych na skutek wzrostu średniej temperatury okresu chłodnego oraz skrócenia czasu zalegania pokrywy śnieżnej.

Odrębnie należy traktować obszary zurbanizowane, w szczególności aglomerację warszawską, gdzie zgodnie z projektem ADAPTCITY modyfikacja bieżących warunków meteorologicznych i klimatycznych jest dostosowywana do postępującego ocieplania się klimatu oraz jest konsekwencją zaburzenia bilansu cieplnego powierzchni czynnej, czyli przyrostu powierzchni zabudowanej o odmiennej reakcji termicznej na dostawę energii słonecznej. Warunki te tworzą tzw. miejską wyspę ciepła, co powoduje dodatkową zmienną w warunkach kształtujących klimat w przyszłości, przede wszystkim wyostrezenie ekstremalnych warunków klimatu w zakresie:

- czasu trwania maksymalnej temperatury powietrza – wydłużenie nawet o kilka dni w porównaniu do obszaru niezurbanizowanego;
- występowania, częstości i sum opadów: większa częstość, wyższa nawet do 10% suma opadów, rzadsze i krótsze okresy bezopadowe;
- wyższego zachmurzenia oraz częstszego występowania mgieł i zamglenia, w szczególności o charakterze smogu;
- wyższej średniej temperatury powietrza, wyraźnie cieplejszej chłodnej pory roku, wydłużonego nawet o 3-5 dni okresu wegetacyjnego.

Wpływ zmienności i zmian klimatu w obrębie środkowej części obszaru dorzecza Wisły należy rozpatrywać w powiązaniu z presją antropogeniczną. W przyszłości można oczekiwać deficytu zasobów wodnych, wynikającego z ocieplania klimatu (wzrost parowania, skrócenie występowania pokrywy śnieżnej korzystnego z punktu widzenia bilansu wodnego gleby i zasobów wód podziemnych) oraz z narastających potrzeb gospodarczych. W celu łagodzenia niekorzystnej presji zaleca się wdrażanie programów zwiększania retencji powierzchniowej i podziemnej²⁶⁾.

Analizując narażenie na czynniki klimatyczne, należy podkreślić, że w najbliższym cyklu planistycznym nie przewiduje się gwałtownego przyrostu (gwałtownej zmiany) parametrów meteorologicznych. Kontynuowana będzie dotychczasowa tendencja do stopniowego wzrostu średniej temperatury powietrza. Dopiero od drugiej połowy XXI w. należy oczekiwać istotnych dla gospodarki wodnej zmian w wyniku presji klimatycznej. Należy przy tym pamiętać o zasadniczej odrębności warunków typowych dla środowiska przyrodniczego i obszaru zurbanizowanego w reakcji na postępującą zmianę klimatu. Narażenie na czynniki klimatyczne na obszarze zurbanizowanym zaznacza się silnie już obecnie, a proces ten będzie szybko narastał, wyprzedzając reakcję na zmiany klimatu na obszarach o naturalnym charakterze użytkowania.

Zasadniczo narażenie na czynniki klimatyczne jest wysokie w obrębie takich elementów meteorologicznych, jak liczba dni z temperaturą maksymalną powyżej 25°C oraz przyrastająca liczba dni z opadami o wysokim i bardzo wysokim natężeniu dobowym.

²⁶⁾ Zalecenia zgodne z wynikami projektu PPSS.

Tabela 4-4. Charakterystyka klimatyczna – obszar dorzecza Wisły, region wodny Środkowej Wisły

Czynnik	Skala zjawiska w bieżącym cyklu planistycznym	Dotychczasowe narażenie	Zmiany klimatu do 2030 r.	Przyszłe narażenie (do 2030 r.)	Zmiany klimatu do 2100 r.	Przyszłe narażenie (do 2100 r.)
Średnia temperatura powietrza	8,6-8,8°C	niskie	wzrost o 0,5°C	niskie	wzrost o 2-5°C	niskie
Roczna amplituda temperatury powietrza okresu ciepłego	12°C	średnie	spadek o 1°C	niskie	przyrost o 10°C	średnie
Roczna amplituda temperatury powietrza okresu chłodnego	5°C	niskie	przyrost o 1°C	niskie	przyrost o 9°C	niskie
Roczna suma opadów	520-540 mm/rok	niskie	wzrost do 1% w skali roku	niskie	wzrost o 5-7% w skali roku	niskie
Średnia prędkość wiatru	4,3-4,4 m/s	niskie	spadek średniej prędkości	niskie	spadek średniej prędkości	niskie
Sezon wegetacyjny, temperatura powyżej 5°C	160 dni w roku	niskie	wydłużenie o 3-5 dni w roku	niskie	wydłużenie o 15-35 dni w roku (40% dni w roku)	niskie
Ekstremalna temperatura dodatnia	powyżej 25°C, ok. 30 dni w roku	średnie	przyrost o 10-20 dni/rok (10-15% przyrostu)	wysokie	przyrost o 55-75 dni/rok (15-20% przyrostu)	wysokie
Temperatura ujemna	poniżej 0°C, 120 dni w roku	średnie	spadek do 70 dni w roku (poniżej 25% dni w roku)	niskie	spadek do 45-75 dni w roku (poniżej 20% dni w roku)	niskie
Liczba dni z opadem w roku	ok. 115-120 dni w roku	średnie	wzrost do 125-130 dni w roku	średnie	spadek do 115-120 dni w roku	średnie
Średni opad dobowy	ok. 4,8 mm na dobę	średnie	5,0 mm na dobę	średnie	5,8 mm na dobę	wysokie
Opady nawałne	powyżej 10 mm na dobę: 11-12 dni w roku	średnie	przyrost do 5-8 dni na rok	wysokie	przyrost do 15-18 dni na rok	wysokie
	powyżej 20 mm na dobę: 2-3 dni w roku	średnie	przyrost do 1,0-2,5 dnia na rok	wysokie	przyrost do 4,0-4,5 dnia na rok	wysokie
Opady i zaleganie śniegu	od 50 do 60 dni rocznie z zaleganiem śniegu	średnie	spadek liczby dni zalegania śniegu	niskie	spadek liczby dni zalegania śniegu, możliwy brak pokrywy śnieżnej	niskie
Susza	okresy suche powyżej 20 dni - 2 razy w roku	średnie	prawdopodobny przyrost liczby dni, duża niepewność wyniku	średnie	prawdopodobny przyrost liczby dni, duża niepewność wyniku	średnie

Źródło: opracowanie własne

Region wodny Dolnej Wisły

Region wchodzi w znacznej części w skład Pobrzeża Południowobałtyckiego. Pod względem warunków klimatycznych znajduje się w strefie lokalnego, łagodzącego ekstremalne warunki termiczne oddziaływania Morza Bałtyckiego. Prognozowany jest powolny przyrost średniej temperatury powietrza, który będzie zauważalny istotnie dopiero od połowy XXI w. Ogólnie prognozowany jest wzrost sum opadów, w tym przyrost występowania opadów ekstremalnych. Przyrost liczby dni z temperaturą maksymalną jest jednym z najniższych na obszarze dorzecza, co wynika z łagodzącego

wpływu Bałtyku. Zasadniczo im dalej na południe od Bałtyku, tym wyższa jest liczba dni w roku z temperaturą maksymalną (tabela 4-5).

Globalne zmiany klimatu będą skutkowały w przyszłości podniesieniem się stanu wód oceanicznych i morskich; proces przyrostu stanu wody w Bałtyku powinien następować powolnie i początkowo w niewielkim zakresie (prognozuje się przyrost o 5 cm do 2030 r., niemniej prognozy należy traktować z dużą ostrożnością, ze względu na przyrost zawierający się w granicach błędu pomiarowego²⁷⁾) (SPA 2020, KLIMADA 2013). Prognozowane powolne podnoszenie się stanów wód w brzegowej części Bałtyku będzie niekorzystne szczególnie w obrębie Zalewu Wiślanego – należy się spodziewać korespondującego z Bałtykiem wzrostu stanu wody, głównie powolnego wzrostu stanu wód gruntowych w obrębie Żuław Wiślanych. W delcie Wisły w długiej perspektywie podniesienia bazy erozyjnej możliwe jest zwiększone akumulowanie materiału mineralnego i organicznego.

W obrębie obszaru dorzecza usytuowane są znaczącej wielkości ośrodki miejskie o dynamicznym rozwoju przestrzennym (Gdańsk, Gdynia). Udział obszarów zurbanizowanych jest wystarczający do wykształcenia warunków tzw. miejskiej wyspy ciepła, co sprawia, że trzeba uwzględnić dodatkową zmienną w warunkach kształtujących klimat w przyszłości. Istotne jest tu przede wszystkim wyostrenie ekstremalnych warunków klimatu w zakresie:

- czasu trwania maksymalnej temperatury powietrza – wydłużenie nawet o kilka dni w porównaniu do obszaru niezurbanizowanego;
- występowania, częstości i sum opadów: większa częstość, wyższa nawet do 10% suma opadów, rzadsze i krótsze okresy bezopadowe;
- wyższego zachmurzenia oraz częstszego występowania mgieł i zamglenia, w szczególności o charakterze smogu;
- wyższej średniej temperatury powietrza, wyraźnie cieplejszej chłodnej pory roku, wydłużonego nawet do 3-5 dni okresu wegetacyjnego.

Parametry te wskazane są w dokumentacji modelowania zmian klimatu w ramach projektu Ministerstwa Środowiska – *Miejskie plany adaptacji do zmian klimatu* (2018).

Tabela 4-5. Charakterystyka klimatyczna – obszar dorzecza Wisły, region wodny Dolnej Wisły

Czynnik	Skala zjawiska w bieżącym cyklu planistycznym	Dotychczasowe narażenie	Zmiany klimatu do 2030 r.	Przyszłe narażenie (do 2030 r.)	Zmiany klimatu do 2100 r.	Przyszłe narażenie (do 2100 r.)
Średnia temperatura powietrza	8,7-9,2°C	niskie	wzrost o 0,1-0,2°C	niskie	wzrost o 1,6-2,0°C	niskie
Roczna amplituda temperatury powietrza okresu ciepłego	7°C	średnie	spadek o 0,2°C	niskie	spadek o 1,5-1,7°C	niskie
Roczna amplituda temperatury powietrza okresu chłodnego	5,0-4,5°C	niskie	przyrost o 0,1-0,2°C	niskie	przyrost o 1,2-1,5°C	niskie
Roczna suma opadów	640-700 mm/rok	niskie	wzrost o 6-16 mm w skali roku	niskie	wzrost o 20-36 mm w skali roku	niskie

²⁷⁾ Komunikat 02/2021 interdyscyplinarnego Zespołu doradczego do spraw kryzysu klimatycznego przy prezesie PAN na temat zmiany klimatu i wzrostu poziomu morza, Warszawa 26 stycznia 2021 r.
https://informacje.pan.pl/images/2021/Komunikat_02_2021_w_sprawie_wzrostu_poziomu_morza_2001_01_26_FINAL.pdf

Czynnik	Skala zjawiska w bieżącym cyklu planistycznym	Dotychczasowe narażenie	Zmiany klimatu do 2030 r.	Przyszłe narażenie (do 2030 r.)	Zmiany klimatu do 2100 r.	Przyszłe narażenie (do 2100 r.)
Średnia prędkość wiatru	2,8-4,7 m/s	niskie	brak zmiany, niejasna tendencja	niskie	brak zmiany, niejasna tendencja	niskie
Sezon wegetacyjny, temperatura powyżej 5°C	210-220 dni w roku	niskie	wydłużenie o 5-6 dni w roku	niskie	wydłużenie o 26-30 dni w roku	niskie
Ekstremalna temperatura dodatnia	powyżej 25°C, ok. 10-36 dni w roku	średnie	przyrost o 1-2 dni w roku	wysokie	przyrost o 6,2-12,0 dni w roku	wysokie
Temperatura ujemna	poniżej 0°C, 55-84 dni w roku	średnie	spadek o 2,4-4,0 dni w roku	niskie	spadek o nawet 27-29 dni w roku	niskie
Liczba dni z opadem w roku	ok. 130-145 dni w roku	średnie	zwiększenie o 0,8-1,9 dnia w roku	średnie	zwiększenie o 1,1-2,9 dnia w roku	średnie
Średni opad dobowy	ok. 1,7-1,9 mm na dobę	średnie	zwiększenie do 1,8-2,2 mm na dobę	średnie	zwiększenie do 2,0-2,4 mm na dobę	wysokie
Opady nawalne	powyżej 10 mm na dobę: 12,0-16,8 dnia w roku	średnie	przyrost o 0,2-0,7 dnia na rok	wysokie	przyrost o 0,6-2,2 dnia na rok	wysokie
	powyżej 20 mm na dobę: 2,6-3,2 dnia w roku	średnie	przyrost o 0,2-0,5 dnia na rok	wysokie	przyrost o 0,4-0,7 dnia na rok	wysokie
Opady i zaleganie śniegu	od 30 do 50 dni rocznie z zaleganiem śniegu	średnie	spadek liczby dni zalegania śniegu	niskie	spadek liczby dni zalegania śniegu, możliwy brak pokrywy śnieżnej	niskie
Susza	okresy suche - bez opadu do 226-235 dni w roku	średnie	prawdopodobny spadek liczby dni, duża niepewność wyniku, spadek o 0,6-2,1 dnia na rok	średnie	prawdopodobny spadek liczby dni, duża niepewność wyniku, spadek o 0,8-3,0 dni na rok	średnie

Źródło: opracowanie własne

Region wodny Bugu i Narwi

Wyniki modelowania nie wskazują na różnice w prognozowanych zmianach klimatu między regionami wodnymi Bugu i Narwi (tabela 4-6) – stąd prezentowany poniżej opis jest tożsamy dla obydwu regionów.

Dla analizowanych obszarów prognozowane jest ekspozowanie na narastający w czasie wpływ kontynentalnych mas powietrza na kształtowanie warunków pogodowych i klimatu w długim okresie. W najbliższym cyklu planistycznym prognozy nie przewidują dużych różnic względem aktualnej sytuacji; zauważalne ilościowo zmiany prognozowane są dopiero od połowy XXI w. Dotyczą one w największej mierze:

- przyrostu średniej temperatury rocznej powietrza;
- ocieplania się chłodnej pory roku, ale nie tak intensywnego jak w centralnej i południowej części obszaru dorzecza;
- skrócenia okresu występowania pokrywy śnieżnej, ale wciąż zaznaczać się będzie różnica między wschodnim a zachodnim skrajem regionu wodnego, zgodnie z prawidłowością, że im dalej na wschód, tym bardziej będzie się wydłużał czas trwania pokrywy śnieżnej;

- utrzymania w okresie letnim tendencji do występowania przyrastającej liczby dni z temperaturą maksymalną wynoszącą 25°C, ale największy przyrost liczby dni dotyczy zachodniej części regionu wodnego;
- prognozowanego przyrostu sumy opadów, ale nie tak intensywnego jak w południowej części obszaru dorzecza; ogólnie liczba dni z opadem nie będzie się radykalnie zwiększać; należy oczekiwać utrzymania dotychczasowych warunków zmienności okresów opadowych i bezopadowych.

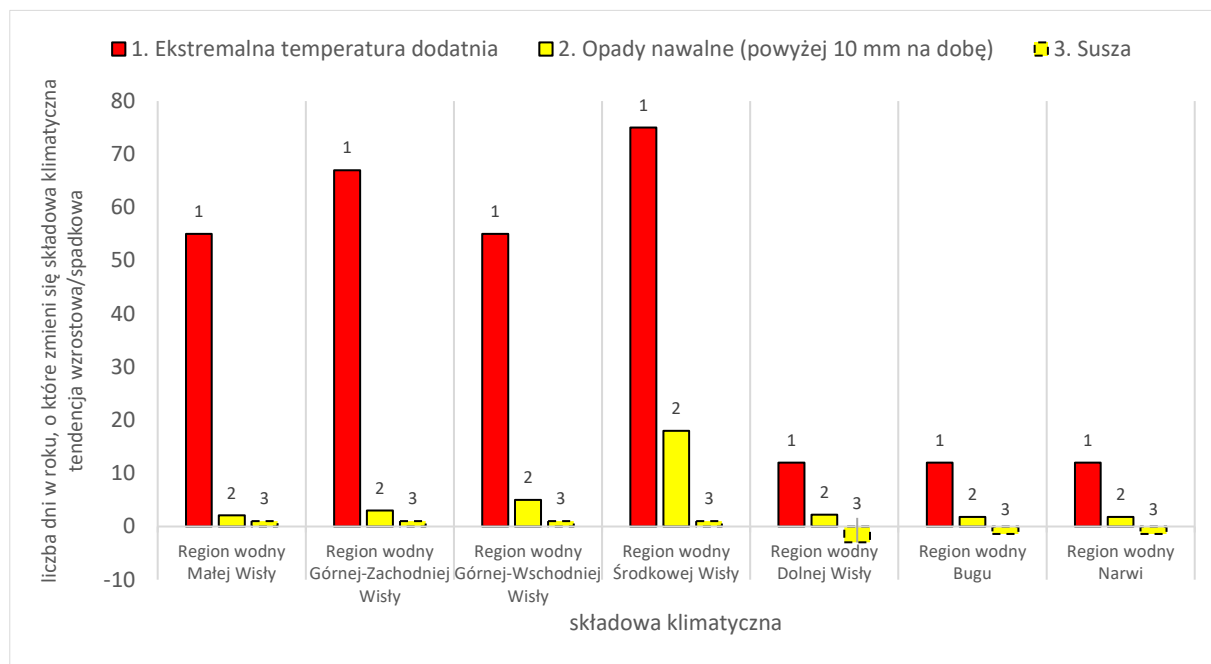
Tabela 4-6. Charakterystyka klimatyczna – obszar dorzecza Wisły, region wodny Bugu i Narwi

Czynnik	Skala zjawiska w bieżącym cyklu planistycznym	Dotychczasowe narażenie	Zmiany klimatu do 2030 r.	Przyszłe narażenie (do 2030 r.)	Zmiany klimatu do 2100 r.	Przyszłe narażenie (do 2100 r.)
Średnia temperatura powietrza	8,2-8,9°C	niskie	wzrost o 0,1°C	niskie	wzrost o 1,5-1,6°C	niskie
Roczna amplituda temperatury powietrza okresu ciepłego	12°C	średnie	bez istotnych zmian	niskie	spadek o 1,6°C	niskie
Roczna amplituda temperatury powietrza okresu chłodnego	6°C	niskie	bez istotnych zmian	niskie	przyrost o 1,7°C	niskie
Roczna suma opadów	690-710 mm/rok	niskie	wzrost o 5,3-15,0 mm w skali roku	niskie	wzrost o 27-35 mm w skali roku	niskie
Średnia prędkość wiatru	3,1 m/s	niskie	bez istotnych zmian	niskie	bez istotnych zmian	niskie
Sezon wegetacyjny, temperatura powyżej 5°C	160 dni w roku	niskie	wydłużenie o 3-5 dni w roku	niskie	wydłużenie o 24,0-25,2 dnia w roku	niskie
Ekstremalna temperatura dodatnia	powyżej 25°C, ok. 35-40 dni w roku	średnie	wydłużenie o ok. 1,2-2,5 dnia w roku	wysokie	wydłużenie o ok. 12 dni w roku	wysokie
Temperatura ujemna	poniżej 0°C, 89-104 dni w roku	średnie	spadek o 3,6-4,5 dnia w roku	niskie	spadek o 27-28 dni w roku	niskie
Liczba dni z opadem w roku	ok. 127-134 dni w roku	średnie	przyrost o 0,0-0,4 dnia w roku	średnie	przyrost o 0,7-2,2 dnia w roku	średnie
Średni opad dobowy	ok. 1,9 mm na dobę	średnie	Brak prognozowanych zmian, 1,9 mm na dobę	średnie	niewielki wzrost do 2 mm na dobę	wysokie
Opady nawalne	powyżej 10 mm na dobę: 14,7-15,8 dnia w roku	średnie	przyrost o 0,0-0,2 dnia na rok	wysokie	przyrost o 1,4-1,8 dnia na rok	wysokie
	powyżej 20 mm na dobę: 3,2-3,7 dnia w roku	średnie	przyrost do 0,1-0,2 dnia na rok	wysokie	przyrost do 0,4-0,6 dnia na rok	wysokie
Opady i zaleganie śniegu	od 60 do 90 dni rocznie z zaleganiem śniegu	średnie	spadek liczby dni zalegania śniegu	niskie	spadek liczby dni zalegania śniegu, możliwy brak pokrywy śnieżnej	niskie
Susza	okresy suche powyżej 232-234 dni w roku	średnie	prawdopodobny spadek liczby dni, duża niepewność wyniku, od -0,4 do 1,7 dnia na rok	średnie	prawdopodobny spadek liczby dni, duża niepewność wyniku, od -2,3 do 1,4 dnia na rok	średnie

Źródło: opracowanie własne

Podsumowanie

Poniższy wykres 4-1 podsumowuje prognozowane zmiany klimatu i narażenie w horyzoncie czasowym do 2100 r. dla trzech składowych klimatycznych wybranych jako najbardziej reprezentatywne parametry prognozowanych zmian klimatu, które najintensywniej wpływają na stan wód. Należą do nich: ekstremalna temperatura dodatnia, opady nawalne powyżej 10 mm na dobę, susza.

Wykres 4-1. Prognozowane tendencje zmian wybranych składowych klimatu

Źródło: opracowanie własne

Prognozowane zmiany klimatu w przedziale najbliższego cyklu planistycznego nie będą znacząco odbiegały od warunków współczesnych. Dopiero od około połowy XXI w. prognozowane jest znaczące przyspieszenie procesu zmian klimatycznych. Jako najważniejsze należy wskazać zmiany temperatury powietrza oraz zmiany struktury opadów – przejście z opadów śniegu i deszczu do znaczącego ograniczenia lub nawet zaniku występowania opadów śniegu (i pokrywy śnieżnej) z końcem bieżącego stulecia. Zmiany takie będą mieć istotne znaczenie dla warunków kształtujących równowagę hydrologiczną i ekosystemową:

- za zmianą struktury opadów należy oczekiwać podążenia zmiany ustroju hydrologicznego cieków, przede wszystkim zatarcia się lub zaniku składowej roztopowej wezbrań rzecznych, niejako w zamian – wezbrania będą podążały za intensywnymi epizodami opadów deszczu, a te (jak wskazują prognozy) nie zmieniają swojej sumy, ale będą częściej występować w formie epizodów o znaczącym natężeniu, zatem z towarzyszeniem:
 - szybkiego spływu powierzchniowego zwiększającego proces erozji gleb, a w konsekwencji ładu biogenów do cieków,
 - zwiększenia ilości ścieków wprowadzonych w ramach zrzutów burzowych,
 - formowania wezbrania opadowego;
- za zmianą ustroju termicznego atmosfery (przyrost średniej temperatury rocznej, prognozowane znaczące ocieplenie okresu chłodnego) należy oczekiwać postępującej zmiany ustroju termicznego wód powierzchniowych, spodziewane skutki można scharakteryzować w następujących obszarach:
 - przyrost temperatury powietrza i wody będzie skutkować wzrostem parowania prowadząc do strat w bilansie wodnym, w tym w chłodnej porze roku,
 - straty parowania będą prowadzić w konsekwencji do wzrostu stężenia substancji rozpuszczonych w wodach powierzchniowych, co może skutkować przekroczeniem norm/klas jakości w zakresie wskaźników fizykochemicznych i chemicznych wód,
 - wydłużenie okresu wegetacyjnego, podążające za przyrostem temperatury powietrza średniej rocznej oraz okresu chłodnego należy wiązać również z przyrostem biomasy produkowanej w ekosystemach wodnych, co w połączeniu ze wzrostem stężeń substancji rozpuszczonych w wodzie w konsekwencji może mieć znaczący wpływ na przyspieszenie procesów eutrofizacji, w tym w szczególności w obrębie zbiorników wodnych,
 - zmiana warunków środowiska fizycznogeograficznego dla wód powierzchniowych (przyrost temperatury wody, zanik zlodzenia, zanik pokrywy śnieżnej) będzie stwarzał nowe warunki ekosystemowe, w konsekwencji należy oczekiwać przebudowy ekosystemów wodnych i wodno-lądowych w zakresie składu gatunkowego – dotychczasowe gatunki mogą nie zdołać zbudować tolerancji dla nowych warunków, spodziewane jest sukcesywne narastanie presji wynikającej z pojawiania się nowych, dotychczas obcych lokalnie gatunków.

Zarysowane warunki wymagają stosowania działań adaptacyjnych zwiększających odporność ekosystemów wodnych, w tym:

- zwiększania retencji wód;
- renaturyzacji cieków;

oraz działań prewencyjnych w szczególności w zakresie:

- bieżącej kontroli parametrów fizykochemicznych i chemicznych wód powierzchniowych oraz działań sukcesywnie ograniczających dopływ zanieczyszczeń ze źródeł antropogenicznych;
- bieżącego monitoringu składu gatunkowego fauny i flory ekosystemów wodnych i wodno-środowiskowych w celu kontroli stabilności ekosystemów oraz prowadzenia działań zapobiegających inwazyjnemu przejmowaniu ekosystemów przez gatunki regionalnie obce.

Informacje o prognozowanych zmianach klimatu dla danej JCWP zaprezentowane są w załączniku nr 1 (Zestawienie główne) do planu gospodarowania wodami.

5. Monitoring wód

Monitoring wód jest częścią monitoringu środowiska, a zasady jego organizacji i funkcjonowania prezentowane są w wieloletnim strategicznym programie państwowego monitoringu środowiska opracowywanym przez Głównego Inspektora Ochrony Środowiska i zatwierdzanego przez ministra właściwego ds. klimatu. Program ten jest wypełnieniem przepisu art. 4a ust. 1 pkt 5 u.i.o.ś. Programy PMŚ były uchwalane od 1991 r. na okresy trzyletnie. Ostatni trzyletni program obejmował lata 2013–2015. Aktualny strategiczny program PMŚ obowiązuje na lata 2020–2025, w latach 2016–2020 obowiązywał „Program państwowego monitoringu środowiska na lata 2016–2020”. Za wdrażanie PMŚ od 1 stycznia 2019 r. jest odpowiedzialny wyłącznie GIOŚ. Do końca 2018 r. jego działania były wspierane przez WIOŚ.

Pr.w. i rozporządzenia²⁸⁾ wykonawcze do ustawy zawierają odpowiednie postanowienia dotyczące monitoringu i oceny stanu wód. Przedstawione w niniejszym rozdziale informacje dotyczące zasad projektowania monitoringu i wykonywania oceny stanu wód bazują na stanie prawnym obowiązującym na koniec cyklu planistycznego 2016–2021 wraz ze wskazaniem zmian prawnych w tym okresie. Ponadto rozdział zawiera syntetyczny opis sieci monitoringu na lata 2022–2027.

Badania i oceny stanu wód, zgodnie z art. 349 ust. 3-9 pr.w. wykonywane są przez następujące podmioty:

- badania wód powierzchniowych w zakresie elementów biologicznych, fizykochemicznych oraz chemicznych wykonuje właściwy organ Inspekcji Ochrony Środowiska;
- badania wód powierzchniowych w zakresie elementów hydrologicznych i morfologicznych wykonuje państwowa służba hydrologiczno-meteorologiczna i przekazuje wyniki tych badań ministrowi właściwemu do spraw gospodarki wodnej, PGW WP, właściwemu organowi Inspekcji Ochrony Środowiska, właściwym organom ochrony przyrody, a także wszystkim podmiotom wykonującym na zamówienie tych organów i podmiotów prace na potrzeby opracowania oceny stopnia osiągnięcia celów środowiskowych, oceny stanu wód powierzchniowych, oceny stanu wód podziemnych oraz oceny stanu wód obszarów chronionych;
- obserwację elementów hydromorfologicznych na potrzeby klasyfikacji stanu ekologicznego i potencjału ekologicznego prowadzi właściwy organ Inspekcji Ochrony Środowiska;
- badania osadów dennych rzek i jezior na potrzeby klasyfikacji stanu chemicznego wód powierzchniowych wykonuje właściwy organ Inspekcji Ochrony Środowiska;
- badania bioakumulacji substancji priorytetowych na potrzeby klasyfikacji stanu chemicznego wód powierzchniowych oraz badania stanu ichtiofauny na potrzeby klasyfikacji stanu ekologicznego lub potencjału ekologicznego wykonuje właściwy organ Inspekcji Ochrony Środowiska;
- badania stanu wód podziemnych w zakresie elementów fizykochemicznych i ilościowych są wykonywane przez PSH (PIG-PIB), zaś w uzasadnionych przypadkach badania uzupełniające wód podziemnych w zakresie elementów fizykochemicznych wykonuje właściwy organ Inspekcji Ochrony Środowiska.

²⁸⁾ r.m.jcw., r.kl.jcwp., r.kl.jcwpd.

5.1. Wody powierzchniowe

5.1.1. Monitoring wód powierzchniowych

Monitoring JCWP prowadzi się w taki sposób, by możliwe było:

1. zakwalifikowanie JCWP do jednej z pięciu klas jakości wód;
2. uzyskanie spójnego i kompletnego obrazu stanu lub potencjału ekologicznego oraz stanu chemicznego w każdym obszarze dorzecza;
3. ocenienie stanu JCWP w każdym obszarze dorzecza;
4. ilościowe ujęcie czasowej i przestrzennej zmienności elementów jakości oraz parametrów wskaźnikowych dla elementów biologicznych, hydromorfologicznych, fizykochemicznych i chemicznych.

Powyższe założenia są realizowane poprzez prowadzenie pomiarów poziomu i objętości lub natężenia przepływu wód w zakresie stosownym dla stanu ekologicznego, potencjału ekologicznego lub stanu chemicznego oraz poprzez prowadzenie badań grup wskaźników lub poszczególnych wskaźników jakości wód.

Zgodnie z r.m.jcw wyróżnia się następujące rodzaje monitoringu JCWP:

1. MD – ustalany na podstawie dokumentacji planistycznych;
2. MO – ustalany na podstawie dokumentacji planistycznych lub wyników monitoring Diagnostycznego;
3. MB;
4. monitoring obszarów chronionych.

Badania monitoringowe są prowadzone w ppk. Sieć ppk jest ustalana na podstawie aktualnego wykazu JCWP wraz z ich charakterystyką obejmującą: status, typ, cele środowiskowe oraz zagrożenie nieosiągnięciem celów środowiskowych, a także rodzaj presji oddziałującej na JCWP. Przy projektowaniu sieci monitoringu wykorzystuje się także aktualne wykazy obszarów chronionych. Nową sieć monitoringu tworzy się poprzez weryfikację sieci istniejącej w poprzednim cyklu gospodarowania wodami. Szczegółowe kryteria wyznaczania ppk stanowią załącznik nr 2 do r.m.jcw.

Sieć ppk, na którą składają się reprezentatywne ppk wyznaczone na potrzeby prowadzenia MD i MO, stanowi postawę do przeprowadzenia badań, których wyniki posłużą do wykonania oceny stanu wód.

5.1.1.1. Monitoring diagnostyczny

MD JCWP prowadzi się w celu:

1. oceny stanu JCWP, tak aby:
 - uzupełnić informacje na temat rodzajów i wielkości znaczących oddziaływań antropogenicznych, na które narażone są JCWP na danym obszarze dorzecza,
 - potwierdzić ocenę wpływu znaczących oddziaływań, w tym antropogenicznych na stan wód powierzchniowych;
2. zaprojektowania pomiarów lub badań przyszłych programów monitoringu;
3. dokonania oceny długoterminowych zmian stanu JCWP w warunkach naturalnych lub spowodowanych oddziaływaniami antropogenicznymi;
4. określenia długoterminowych trendów zmian stężeń substancji priorytetowych i innych zanieczyszczeń w wodzie, faunie wodnej, florze wodnej i osadach dennych;

5. dokonania oceny stopnia eutrofizacji wód powierzchniowych, reprezentatywnej dla występujących oddziaływań antropogenicznych oraz występujących typów wód powierzchniowych.

Rozporządzenie r.m.jcw określa kryteria wyboru JCWP do monitorowania w ramach sieci MD. Załącznik nr 1 do r.m.jcw przedstawia kryteria stosowane od 31 grudnia 2021 r. Poniższa Tabela 5-1 zawiera zestawienie określonych w r.m.jcw kryteriów.

Tabela 5-1. Kryteria wyboru JCWP do monitorowania w ramach monitoringu diagnostycznego

Kryteria wyboru JCWP do monitoringu diagnostycznego zgodnie z r.m.jcw	
Lp.	od 31 grudnia 2021 r. (załącznik nr 1 do r.m.jcw)
1.	JCWP (w tym JCWP występujące na obszarach chronionych uwzględnionych w wykazach obszarów chronionych) w liczbie wystarczającej do dokonania oceny ogólnego stanu wód powierzchniowych na obszarach dorzeczy lub w wyznaczonych zlewniach, reprezentatywnej dla występujących oddziaływań antropogenicznych oraz występujących typów wód powierzchniowych
2.	JCWP zamykające dorzecza lub regiony wodne
3.	JCWP, których ciekim głównym jest rzeka lub jej fragment, o powierzchni zlewni większej niż 2500 km ² , oraz inne cieki wyznaczone jako naturalne, SZCW lub SCW, charakteryzujące się znaczną wielkością przepływu w ramach obszaru dorzecza jako całości
4.	Jeziora oraz inne zbiorniki wodne wyznaczone jako naturalne JCWP, SZCW lub SCW, o powierzchni przekraczającej 50 ha, a także zbiorniki zaporowe wyznaczone jako SZCW, których objętość przekracza 10 mln m ³
5.	Znaczące JCWP przekraczające granicę państwa lub zlokalizowane na granicy państwa
6.	JCWP odprowadzające zanieczyszczenia poza granicę państwa lub do Morza Bałtyckiego, z których pozyskuje się wyniki pomiarów lub badań na potrzeby oszacowania odprowadzanego ładunku zanieczyszczeń
7.	JCWP, na których zostały wyznaczone reperowe ppk, w tym punkty wykorzystywane na potrzeby wymiany informacji między państwami członkowskimi Unii Europejskiej

Źródło: opracowanie własne na podstawie r.m.jcw

MD jest prowadzony w reprezentatywnych ppk monitorowania stanu ekologicznego lub potencjału ekologicznego i stanu chemicznego JCWP w cyklach rocznych z częstotliwością nie mniejszą niż co 6 lat, co najmniej raz w okresie obowiązywania danego planu gospodarowania wodami na obszarze dorzecza.

5.1.1.2. Monitoring operacyjny

MO JCWP prowadzi się w celu:

1. ustalenia stanu JCWP, które uznano za zagrożone niespełnieniem określonych dla nich celów środowiskowych;
2. dokonania oceny zmian stanu JCWP uznanych za zagrożone niespełnieniem celów środowiskowych, wynikających z działań realizowanych w ramach programów mających na celu poprawę jakości JCWP;
3. dokonania oceny zmian stanu JCWP wynikających z działań mających na celu zmniejszenie zanieczyszczenia wód azotanami pochodzącymi ze źródeł rolniczych.

Rozporządzenie r.m.jcw określa kryteria wyboru JCWP do monitorowania w ramach sieci MO. Załącznik nr 1 do r.m.jcw przedstawia kryteria stosowane od 31 grudnia 2021 r. Poniższa tabela 5-2 zawiera zestawienie określonych w r.m.jcw kryteriów.

Tabela 5-2. Kryteria wyboru JCWP do monitorowania w ramach monitoringu operacyjnego

Kryteria wyboru JCWP do monitoringu operacyjnego zgodnie z r.m.jcw	
Lp.	od 31 grudnia 2021 r. (załącznik nr 1 do r.m.jcw)
1.	JCWP (w tym JCWP występujące na obszarach chronionych uwzględnionych w wykazach obszarów chronionych) została uznana na podstawie oceny wpływu znaczących oddziaływań na stan wód powierzchniowych lub monitoringu diagnostycznego za zagrożoną niespełnieniem określonych dla niej celów środowiskowych
2.	JCWP zagrożone znacznym oddziaływaniem ze strony punktowych, liniowych lub obszarowych źródeł zanieczyszczeń, wskazane w dokumentacjach planistycznych
3.	JCWP zagrożone znacznym oddziaływaniem mogącym mieć wpływ na hydromorfologię, wskazane w dokumentacji planistycznej
4.	Do JCWP odprowadzane są substancje z listy substancji priorytetowych oraz inne substancje odprowadzane w znacznych ilościach, wskazane w dokumentacji planistycznej
5.	W zlewniach, w których występują źródła zanieczyszczeń, o których mowa w rozporządzeniu (WE) nr 166/2006 Parlamentu Europejskiego i Rady z dnia 18 stycznia 2006 r. w sprawie ustanowienia Europejskiego Rejestru Uwalniania i Transferu Zanieczyszczeń oraz zmieniającym dyrektywę Rady 91/689/EEG i 96/61/WE (Dz. Urz. UE L 33 z 04.02.2006 r., str. 1, Dz. Urz. UE L 188 z 18.07.2009, str. 14, Dz. Urz. UE L 170 z 25.06.2019, str. 115 oraz Dz. Urz. UE L 198 z 25.07.2019, str. 241)

Źródło: opracowanie własne na podstawie r.m.jcw

MO jest prowadzony dwa razy w sześcioletnim cyklu wodnym (co 3 lata), z wyjątkiem pomiarów stężeń tych substancji szczególnie szkodliwych, dla których w wyniku MD zostały stwierdzone przekroczenia wyznaczonych odpowiednich środowiskowych norm jakości oraz dla których odprowadzanie wskazano w dokumentacji planistycznej (pomiar corocznie, z częstotliwością co miesiąc) oraz elementów hydromorfologicznych (od jednokrotnego pomiaru w sześcioletnim cyklu wodnym dla określenia warunków morfologicznych, ciągłości strugi, strumienia, potoku, rzeki lub kanału oraz reżimu hydrologicznego dla JCWP TW i CW, poprzez comiesięczne pomiary reżimu hydrologicznego dla JCWP LW, w tym SZCW oraz SCW aż do systematycznych pomiarów ciągłych/cyklicznych w sześcioletnim cyklu wodnym dla JCWP RW i RWr, w tym SZCW i SCW).

5.1.1.3. Monitoring badawczy

MB JCWP prowadzi się w celu:

1. wyjaśnienia przyczyn nieosiągnięcia celów środowiskowych określonych dla JCWP, jeżeli wyjaśnienie tych przyczyn jest niemożliwe na podstawie danych MD i operacyjnego;
2. wyjaśnienia przyczyn nieosiągnięcia celów środowiskowych przez daną JCWP, jeżeli z MD wynika, że cele środowiskowe wyznaczone dla danej JCWP nie zostaną osiągnięte, i gdy nie rozpoczęto realizacji MO dla tej JCWP;
3. określenia wielkości i wpływów niedającego się przewidzieć zanieczyszczenia;
4. ustalenia przyczyn rozbieżności między wynikami klasyfikacji stanu ekologicznego lub potencjału ekologicznego na podstawie elementów biologicznych, hydromorfologicznych i fizykochemicznych;
5. zebrania dodatkowych informacji o stanie wód w związku z uwarunkowaniami lokalnymi lub umowami międzynarodowymi.

Dodatkowo MB może być wykorzystywany do optymalizacji sieci monitoringu, weryfikacji presji oraz ich oddziaływania na JCW, a także na potrzeby działań kontrolnych i inne potrzeby lokalne.

Do monitorowania w ramach MB wyznacza się JCWP, dla których jest konieczne wykonanie dodatkowego monitorowania wykraczającego poza cele MD i MO, wyjaśniającego przyczyny omówione powyżej.

Zakres oraz częstotliwość pomiarów i badań w MB JCWP w badawczych ppk wynikają z celu prowadzenia MB. Rozporządzenie r.m.jcw z 2021 r., jak również poprzednie rozporządzenie (s.r.m.jcw z 2019 r.) nie precyzują jego częstotliwości, w przeciwieństwie do rozporządzenia s.r.m.jcw z 2016 r., które wskazywało na comiesięczne pomiary w punktach pomiarowo-kontrolnych intensywnego monitorowania oraz coroczne pomiary we wszystkich stanowiskach pomiarowych punktu reprezentatywnego dla wód przejściowych i przybrzeżnych.

Wyniki MB są wykorzystywane do opracowania programu działań naprawczych (zestawy działań) oraz realizowania konkretnych przedsięwzięć koniecznych do usunięcia skutków przypadkowego zanieczyszczenia oraz do wypełnienia zobowiązań międzynarodowych.

5.1.1.4. Monitoring obszarów chronionych

Monitoring obszarów chronionych ustala się w celu oceny wypełnienia dodatkowych wymagań ustanowionych dla osiągnięcia celów środowiskowych dla obszarów chronionych uwzględnionych w wykazach obszarów chronionych, o których mowa w art. 317 ust. 4 pkt 1, 2 i 4 pr.w.

Rozporządzenie r.m.jcw określa kryteria wyboru JCWP do monitorowania w ramach sieci monitoringu obszarów chronionych. Załącznik nr 1 do r.m.jcw przedstawia kryteria stosowane od 31 grudnia 2021 r. Tabela 5-3 zawiera zestawienie określonych w r.m.jcw kryteriów.

Tabela 5-3. Kryteria wyboru JCWP do monitorowania w ramach monitoringu obszarów chronionych

Kryteria wyboru JCWP do monitoringu obszarów chronionych zgodnie z r.m.jcw	
Lp.	od 31 grudnia 2021 r. (załącznik nr 1 do r.m.jcw)
1.	JCWP zaliczona do JCWP przeznaczonych do poboru wody na potrzeby zaopatrzenia ludności w wodę przeznaczoną do spożycia, jeżeli dana JCWP dostarcza średnio powyżej 100 m ³ na dobę wody przeznaczonej do spożycia przez ludzi
2.	JCWP przeznaczona jest do celów rekreacyjnych, w tym kąpieliskowych
3.	JCWP jest zlokalizowana na obszarze przeznaczonym do ochrony gatunków zwierząt wodnych o znaczeniu gospodarczym
4.	JCWP jest zlokalizowana na obszarze przeznaczonym do ochrony siedlisk lub gatunków, dla których utrzymanie lub poprawa stanu wód jest ważnym czynnikiem w ich ochronie

Źródło: opracowanie własne na podstawie r.m.jcw

Zgodnie z r.m.jcw monitoring obszarów chronionych, w zależności od typu ochrony, prowadzi się z następującą częstotliwością:

- monitoring wód powierzchniowych przeznaczonych do celów rekreacyjnych, w tym kąpieliskowych – w zakresie i częstotliwości jak dla MO, przy czym przyjmuje się, że właściwymi do monitorowania operacyjnego wskaźnikami biologicznymi są:
 - w przypadku rzek – fitoplankton albo fitobentos,
 - w przypadku jezior i zbiorników zaporowych – fitoplankton.
- monitoring jest prowadzony w co najmniej jednym ppk monitoringu obszarów chronionych, zlokalizowanym powyżej lub wewnątrz badanego obszaru;
- monitoring wód powierzchniowych występujących na obszarach wrażliwych na eutrofizację wywołaną zanieczyszczeniami pochodzącymi ze źródeł komunalnych, rozumianą jako wzbogacanie wód biogenami, w szczególności związkami azotu lub fosforu, powodującymi przyspieszony wzrost glonów oraz wyższych form życia roślinnego, w wyniku którego następują niepożądane zakłócenia biologicznych stosunków w środowisku wodnym oraz pogorszenie jakości tych wód – w zakresie i częstotliwości jak dla MD lub MO w przypadku zagrożenia JCWP niespełnieniem określonych dla nich celów środowiskowych;

4. monitoring wód powierzchniowych występujących na obszarach przeznaczonych do ochrony siedlisk lub gatunków – w zakresie i częstotliwości jak dla MD lub MO w przypadku zagrożenia JCWP niespełnieniem określonych dla nich celów środowiskowych;
5. monitoring wód powierzchniowych wyznaczonych jako obszary przeznaczone do ochrony gatunków zwierząt wodnych o znaczeniu gospodarczym na potrzeby wypełnienia dodatkowych wymagań ustanowionych dla spełnienia celów środowiskowych dla tych obszarów chronionych prowadzi się w zakresie i z częstotliwości MO.

R.m.jcw nie precyzuje częstotliwości pomiarów monitoringowych wód powierzchniowych przeznaczonych do poboru wody na potrzeby zaopatrzenia ludności w wodę do spożycia, niemniej wielokrotnie przytacza potrzebę monitoringu takich wód. JCWP przeznaczone do poboru wody na potrzeby zaopatrzenia ludności w wodę do spożycia są przedmiotem monitorowania w reprezentatywnym punkcie monitorowania stanu lub potencjału ekologicznego i stanu chemicznego w ramach MD i MO. Przyjmuje się, że właściwymi do monitorowania operacyjnego wskaźnikami biologicznymi są w przypadku rzek fitoplankton albo fitobentos, a w przypadku jezior i zbiorników zaporowych - fitoplankton. Zakres monitoringu wód powierzchniowych przeznaczonych do poboru wody na potrzeby zaopatrzenia ludności w wodę do spożycia wynika z przepisów wykonawczych wydanych na podstawie art. 74 ust. 1 pr.w., które określają wymagania jakościowe dla tych wód, stanowiące zgodnie z art. 349 ust. 17 pr.w. wymagania dodatkowe dla obszarów chronionych – wód powierzchniowych przeznaczonych do poboru wody na potrzeby zaopatrzenia ludności w wodę do spożycia.

5.1.2. Mapa sieci monitoringu wód powierzchniowych wraz z prezentacją programów monitoringowych

5.1.2.1. Mapa sieci monitoringu na obszarze dorzecza Wisły w cyklu planistycznym 2016–2021

W cyklu planistycznym trwającym od 2016 do 2021 r. zaplanowano do monitoringu 2903 JCWP znajdujących się na obszarze Polski, w układzie planistycznym obowiązującym w tym okresie. Plan monitoringu 2016–2020 przewidywał wzrost liczby przebadanych JCWP w stosunku do planu z poprzedniego cyklu (2010–2015) o 16%. Wzrost liczby planowanych do monitoringu części wód dotyczył zarówno jezior (22% wzrostu w stosunku do planu monitoringu na lata 2010–2015), jak i rzek (15%). W przeznaczonych do badań JCWP zaplanowano większą niż w ubiegłym sześcioletnim cyklu liczbę realizacji programu MD (o 28%), MO (18%) oraz monitoringu obszarów chronionych (8%).

W ramach sieci na lata 2016–2021 na obszarze dorzecza Wisły zaplanowano monitoring 1354 spośród 2660 JCWP RW (51% JCWP RW objętych planowo przynajmniej jednym rodzajem monitoringu). MD był zaplanowany dla 44%, zaś MO dla 95% wszystkich JCWP RW monitorowanych.

Na potrzeby monitoringu jezior na obszarze dorzecza Wisły przewidziano monitorowanie 264 spośród 484 JCWP LW, co stanowi około 55% wszystkich JCWP LW. 94% wszystkich monitorowanych JCWP LW objęto monitoringiem diagnostycznym, zaś 65% – monitoringiem operacyjnym.

W przypadku JCWP TW i CW objęto monitoringiem wszystkie JCWP. Dla każdej z nich tj. dla 4 JCWP TW oraz 7 JCWP CW zaprojektowano zarówno MD, jak i MO.

Działania podjęte w zakresie monitoringu JCWP zapewniły dostępność danych monitoringowych o zdecydowanie wyższym poziomie kompletności niż w poprzednim cyklu planistycznym, co bezpośrednio przełożyło się na wyższy poziom ufności ocen (niższe prawdopodobieństwo błędnej oceny) oraz uzyskanie oceny o odpowiednim poziomie ufności dla większej liczby JCWP.

5.1.2.2. Program sieci monitoringu na obszarze dorzecza Wisły w cyklu planistycznym 2022–2027

Program sieci monitoringu na obszarze dorzecza Wisły w cyklu planistycznym 2022–2027 uwzględnia zmiany związane z ustaleniem nowego układu jednostek planistycznych JCWP, zmiany typologii oraz zmiany w statusach części wód.

Sieć ppk i typów monitoringu w wodach powierzchniowych została zaplanowana ze wskazaniem SCW i SZCW oraz JCWP zagrożonych nieosiągnięciem celów środowiskowych, obejmującym następujące kategorie wód:

- JCWP rzeczne (RW) wraz z JCWP zbiornikowymi (RWr),
- JCWP jeziorne (LW),
- JCWP przejściowe (TW),
- JCWP przybrzeżne (CW).

Podstawą do przygotowania projektu sieci punktów i programów monitoringu był wykaz, o którym mowa w art. 317 ust. 1 pkt 1 pr.w., i dokumentacja planistyczna określająca identyfikację znaczących oddziaływań antropogenicznych wraz z oceną ich wpływu na stan wód powierzchniowych oraz podziemnych (art. 317 ust. 1 pkt 3 pr.w.), a także rejestr wykazów obszarów chronionych, o których mowa w art. 317 ust. 4 pr.w.

Program monitoringu JCWP RW i JCWP RWr

W ramach sieci monitoringu na lata 2022–2027 na obszarze dorzecza Wisły zaplanowano łącznie 1706 ppk monitorujących 1689 spośród 1745 JCWP RW, w tym JCWP RWr, co oznacza, że 96,8% JCWP RW i RWr powinno zostać objętych przynajmniej jednym rodzajem monitoringu (wykres 5-1). Tym samym, w porównaniu do zaplanowanej na obszarze dorzecza Wisły sieci monitoringu w aPGW (2016–2021) nastąpił wzrost liczby JCWP planowanych do objęcia monitoringiem (w stosunku do ogólnej liczby JCWP RW i RWr) o 45,9%. W skali kraju monitoringiem na lata 2022–2027 będzie objętych 96,9% JCWP RW i RWr.

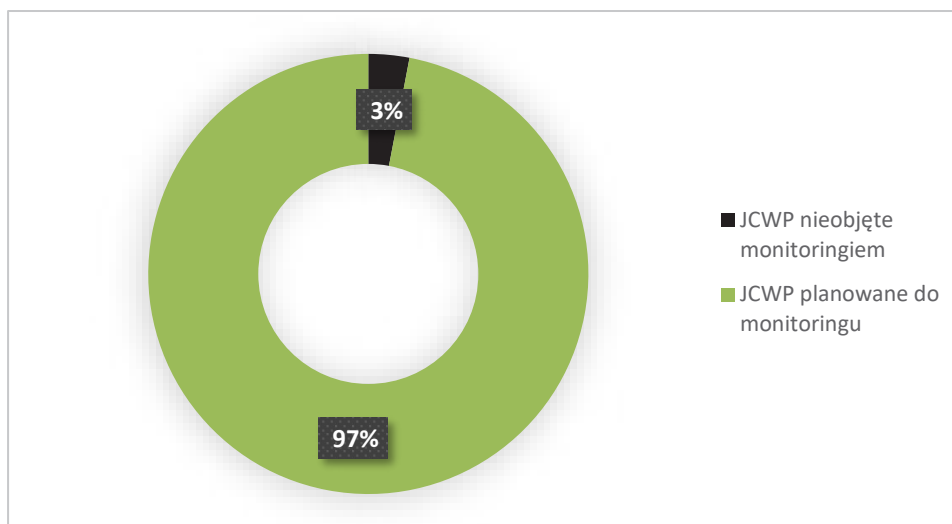
Planowana sieć monitoringu JCWP RW i RWr na lata 2022–2027 przedstawiona została na załącznikach nr 30 i 31 do planu gospodarowania wodami. Informacja o odpowiednim dla danej JCWP ppk znajduje się w załączniku nr 1 (Zestawienie główne) do planu gospodarowania wodami.

Informacje o JCWP RW wraz z JCWP RWr planowanych do MD, MO i/lub MB w latach 2022–2027 na obszarze dorzecza Wisły oraz w poszczególnych regionach wodnych zostały przedstawione w tabelach 5-4 i 5-5.

Tabela 5-4. Liczba JCWP RW i RWr planowanych do monitoringu w stosunku do całkowitej liczby JCWP na obszarze dorzecza Wisły (porównanie cykli planistycznych 2016–2021 i 2022–2027)

Obszar dorzecza	Cykl planistyczny 2016–2021		Cykl planistyczny 2022–2027			
	liczba JCWP RW i RWr	liczba JCWP objęta monitoringiem	liczba JCWP RW	liczba JCWP RW z ppk	liczba JCWP RWr	liczba JCWP RWr z ppk
Wisła	2660	1354	1719	1663	26	26

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych GIOŚ dot. sieci monitoringu 2022–2027

Wykres 5-1. Udział JCWP RW i RWR planowanych do objęcia monitoringiem w latach 2022–2027 w stosunku do ogólnej liczby JCWP danej kategorii na obszarze dorzecza Wisły

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych GIOŚ dot. sieci monitoringu 2022–2027

Tabela 5-5. Liczba JCWP RW i RWR planowanych do MD, MO i/lub MB w latach 2022–2027 w stosunku do całkowitej liczby JCWP danych kategorii w podziale na regiony wodne

Regiony wodne na obszarze dorzecza Wisły	Cykl planistyczny 2022–2027															
	JCWP RW								JCWP RWR							
	liczba JCWP	liczba JCWP z ppk	udział JCWP z MD (%)	udział JCWP z MO (%)	udział JCWP z MB (%)	udział JCWP z MD+MO (%)	udział JCWP z MO+MB (%)	udział JCWP z MD+MO+MB* (%)	liczba JCWP	liczba JCWP z ppk	udział JCWP z MD (%)	udział JCWP z MO (%)	udział JCWP z MB (%)	udział JCWP z MD+MO (%)	udział JCWP z MO+MB (%)	udział JCWP z MD+MO+MB (%)
Małej Wisły	44	44	72,7	100,0	0,0	72,7	0,0	0,0	4	4	100,0	100,0	0,0	100,0	0,0	0,0
Górnej-Zachodniej Wisły	230	226	59,7	100,0	0,9	59,7	0,9	0,9	7	7	100,0	100,0	0,0	100,0	0,0	0,0
Górnej-Wschodniej Wisły	207	199	66,3	99,5	2,5	65,8	2,5	2,5	4	4	100,0	100,0	0,0	100,0	0,0	0,0
Narwi	229	220	63,6	95,9	0,0	59,5	0,0	0,0	1	1	100,0	100,0	0,0	100,0	0,0	0,0
Bugu	254	250	57,2	100,0	4,4	57,2	4,4	4,4	1	1	100,0	100,0	0,0	100,0	0,0	0,0
Środkowej Wisły	398	382	40,3	100,0	0,0	40,3	0,0	0,0	5	5	100,0	100,0	0,0	100,0	0,0	0,0
Dolnej Wisły	357	342	46,5	97,7	0,0	44,2	0,0	0,0	4	4	25,0	100,0	0,0	100,0	0,0	0,0
Razem	1719	1663	53,8	98,9	1,1	52,7	1,1	1,1	26	26	88,5	100,0	0,0	100,0	0,0	0,0

Objaśnienia:

Udział JCWP z MD – udział JCWP, dla których zaplanowano MD w ogólnej liczbie JCWP z ppk.

Udział JCWP z MO – udział JCWP, dla których zaplanowano MO w ogólnej liczbie JCWP z ppk.

Udział JCWP z MB – udział JCWP, dla których zaplanowano MB w ogólnej liczbie JCWP z ppk.

Udział JCWP z MD+MO – udział JCWP, dla których zaplanowano łącznie MD i MO w ogólnej liczbie JCWP z ppk.

Udział JCWP z MO+MB – udział JCWP, dla których zaplanowano łącznie MO i MB w ogólnej liczbie JCWP z ppk.

Udział JCWP z MD+MO+MB – udział JCWP, dla których zaplanowano łącznie MD, MO i MB w ogólnej liczbie JCWP z ppk.

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych GIOŚ dot. sieci monitoringu 2022–2027

Program monitoringu JCWP LW

Aktualnie na obszarze dorzecza Wisły wyznaczonych jest 499 JCWP LW. W programie monitoringu wód powierzchniowych na lata 2022–2027 przewidziano monitorowanie 363 z nich, co stanowi 72,7% JCWP LW (wykres 5-2). W porównaniu do zaplanowanej na obszarze dorzecza Wisły sieci monitoringu w aPGW (2016–2021) nastąpił wzrost liczby JCWP planowanych do objęcia monitoringiem (w stosunku do ogólnej liczby JCWP LW) o 18,2%. W skali kraju monitoringiem na lata 2022–2027 objętych będzie 79,3% JCWP LW.

Programem MD zostaną objęte jeziora o wszystkich typach abiotycznych – zarówno niezagrożone, jak i zagrożone różnymi rodzajami presji, tak by możliwe było opracowanie reprezentatywnej dla obszaru całego kraju oceny stanu polskich jezior. Dlatego też aby utrzymać reprezentatywność uzyskanej oceny, nie ma możliwości objęcia monitoringiem jedynie jezior zagrożonych nieosiągnięciem wskazanych dla nich celów środowiskowych.

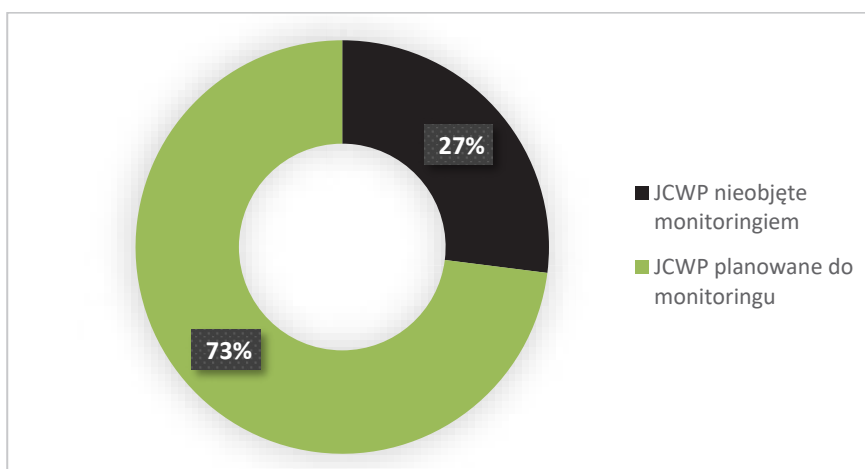
Planowana sieć monitoringu JCWP LW na lata 2022–2027 przedstawiona została na załączniku nr 32 do planu gospodarowania wodami. Informacja o odpowiednim dla danej JCWP ppk znajduje się w załączniku nr 1 (Zestawienie główne) do planu gospodarowania wodami.

Informacje o JCWP LW planowanych do MD, MO i/lub MB w latach 2022–2027 na obszarze dorzecza Wisły oraz w poszczególnych regionach wodnych zostały przedstawione w tabelach 5-6 i 5-7.

Tabela 5-6. Liczba JCWP LW planowanych do monitoringu w stosunku do całkowitej liczby JCWP na obszarze dorzecza Wisły (porównanie cykli planistycznych 2016–2021 i 2022–2027)

Obszar dorzecza	Cykl planistyczny 2016–2021		Cykl planistyczny 2022–2027	
	liczba JCWP LW	liczba JCWP objęta monitoringiem	liczba JCWP LW	liczba JCWP z ppk
Wisła	484	264	499	363

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych GIOŚ dot. sieci monitoringu 2022–2027

Wykres 5-2. Udział JCWP LW planowanych do objęcia monitoringiem w latach 2022–2027 w stosunku do ogólnej liczby JCWP danej kategorii na obszarze dorzecza Wisły

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych GIOŚ dot. sieci monitoringu 2022–2027

Tabela 5-7. Liczba JCWP LW planowanych do MD, MO i/lub MB w latach 2022–2027 w stosunku do całkowitej liczby JCWP danych kategorii w podziale na regiony wodne

Regiony wodne na obszarze dorzecza Wisły	Cykl planistyczny 2022–2027							
	JCWP LW							
	liczba JCWP	liczba JCWP z ppk	udział JCWP z MD (%)	udział JCWP z MO (%)	udział JCWP z MB (%)	udział JCWP z MD+MO (%)	udział JCWP z MO+MB (%)	udział JCWP z MD+MO+MB (%)
Małej Wisły	0	0	–	–	–	–	–	–
Górnej-Zachodniej Wisły	0	0	–	–	–	–	–	–
Górnej-Wschodniej Wisły	0	0	–	–	–	–	–	–
Narwi	162	103	92,2	84,5	0,0	76,7	0,0	0,0
Bugu	23	22	100,0	81,8	0,0	81,8	0,0	0,0
Środkowej Wisły	21	19	68,4	68,4	0,0	36,8	0,0	0,0
Dolnej Wisły	293	219	63,0	76,7	0,0	39,7	0,0	0,0
Razem	499	363	73,8	78,8	0,0	52,6	0,0	0,0

Objaśnienia:

Udział JCWP z MD – udział JCWP, dla których zaplanowano MD w ogólnej liczbie JCWP z ppk.

Udział JCWP z MO – udział JCWP, dla których zaplanowano MO w ogólnej liczbie JCWP z ppk.

Udział JCWP z MB – udział JCWP, dla których zaplanowano MB w ogólnej liczbie JCWP z ppk.

Udział JCWP z MD+MO – udział JCWP, dla których zaplanowano łącznie MD i MO w ogólnej liczbie JCWP z ppk.

Udział JCWP z MO+MB – udział JCWP, dla których zaplanowano łącznie MO i MB w ogólnej liczbie JCWP z ppk.

Udział JCWP z MD+MO+MB – udział JCWP, dla których zaplanowano łącznie MD, MO i MB w ogólnej liczbie JCWP z ppk.

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych GIOŚ dot. sieci monitoringu 2022–2027

Program monitoringu JCWP TW i JCWP CW

Referencyjny wykaz JCW wyróżnia 5 JCWP TW i 2 JCWP CW w latach 2022–2027, podobnie jak dla sieci monitoringu w aPGW, zaplanowano objęcie monitoringiem wszystkich JCWP TW i CW (wykres 5-3). Każda z nich zostanie objęta zarówno MD, jak i MO. Nie planuje się przeprowadzenia MB.

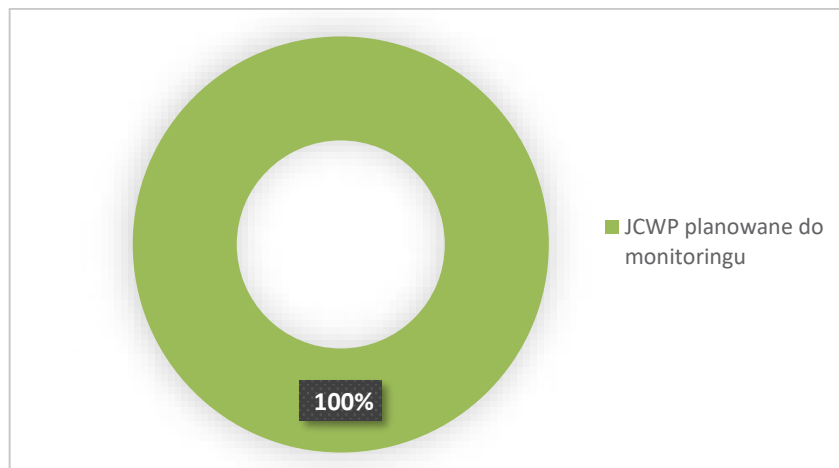
Planowana sieć monitoringu JCWP TW i CW na lata 2022–2027 przedstawiona została na załączniku nr 33 do planu gospodarowania wodami. Informacja o odpowiednim dla danej JCWP ppk znajduje się w załączniku nr 1 (Zestawienie główne) do planu gospodarowania wodami.

Zbiorcza informacja o JCWP TW i CW planowanych do MD i MO w latach 2022–2027 na obszarze dorzecza Wisły została przedstawiona w tabeli 5- 8. Monitoring JCWP TW i CW na obszarze dorzecza Wisły dotyczy wyłącznie regionu wodnego Dolnej Wisły, w której znajdują się wszystkie JCWP TW i CW.

Tabela 5-8. Liczba JCWP CW i TW planowanych do monitoringu w stosunku do całkowitej liczby JCWP na obszarze dorzecza Wisły (porównanie cykli planistycznych 2016–2021 i 2022–2027)

Obszar dorzecza	Cykl planistyczny 2016–2021	Cykl planistyczny 2022–2027				
	liczba JCWP CW i TW	liczba JCWP objęta monitoringiem	liczba JCWP CW i TW	liczba JCWP z ppk	udział JCWP z MD w ogólnej liczbie JCWP z ppk (%)	udział JCWP z MO w ogólnej liczbie JCWP z ppk (%)
Wisła	11	11	7	7	100	100

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych GIOŚ dot. sieci monitoringu 2022–2027

Wykres 5-3. Udział JCWP CW i TW planowanych do objęcia monitoringiem w latach 2022–2027 w stosunku do ogólnej liczby JCWP danej kategorii na obszarze dorzecza Wisły

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych GIOŚ dot. sieci monitoringu 2022–2027

5.1.3. Wyniki państwowego monitoringu środowiska w zakresie wód powierzchniowych

5.1.3.1. Sposób klasyfikacji i interpretacji stanu JCWP

W pr.w. zawarto odpowiednie przepisy dotyczące oceny stanu wód oraz upoważnienie do wydania przez ministra właściwego do spraw gospodarki wodnej w porozumieniu z ministrem właściwym do spraw klimatu oraz ministrem właściwym do spraw środowiska rozporządzeń wykonawczych (art. 53 ust. 4 pr.w.) w tym zakresie. Na koniec cyklu planistycznego 2016–2021 obowiązywało rozporządzenie klasyfikacyjne z 2021 r. (r.kl.jcwp) wprowadzające zweryfikowane metody oceny stanu JCWP.

Odpowiednia interpretacja i prezentacja wyników PMŚ za lata 2014–2019 wymagała uwzględnienia dokonanych zmian w tym obszarze w porównaniu do aPGW:

1. Aktualizacja jednostek planistycznych (wyznaczenie nowych granic JCWP).

W IIaPGW prezentowane są dane sprawozdawcze z III cyklu planistycznego ze wskazaniem danych i informacji odpowiednich dla obowiązującego wówczas układu jednostek planistycznych (dane bazowe), oraz jednocześnie dane i informacje bazowe przeniesione na nowy układ planistyczny. Taki sposób prezentacji danych umożliwia przedstawienie wyników osiągniętych na koniec III cyklu planistycznego, zgodnie z obowiązującymi w tym czasie warunkami, które w ramach IIaPGW uległy zmianie wpływając na prawidłową interpretację wyników. W cyklu planistycznym 2016–2021 ocena stanu dokonana została prawie dla 100% JCWP przy wykorzystaniu oceny z przeniesienia. W wyniku przeniesienia na nowy układ planistyczny, nie wszystkim JCWP możliwe było przypisanie dokonanej oceny stanu 2014–2019. Szczegółowe zestawienia danych wskazane są w poszczególnych podrozdziałach każdej kategorii wód.

2. Zmiany warunków klasyfikacji stanu i potencjału ekologicznego wód wprowadzone r.kl.jcwp. Zmianie uległy:

- zakres elementów biologicznych ocenianych w poszczególnych kategoriach i typach wód;
- przedziały granic klas dla stanu ekologicznego poszczególnych elementów biologicznych;
- liczba ocenianych elementów fizykochemicznych i chemicznych oraz granice klas dla części z nich;
- sposób klasyfikacji potencjału ekologicznego JCWP wyznaczonych jako SZCW i SCW (indywidualne granice klas wyznaczone w ramach aktualizacji PGW).

Podstawowe zmiany dotyczące zasad i zakresu monitoringu stanu lub potencjału ekologicznego wód wprowadzone w ostatnim cyklu planistycznym (2016–2021) są związane z przyjęciem zaktualizowanej typologii wód, uwzględniającej wymagania grup organizmów stanowiących biologiczne elementy oceny stanu lub potencjału ekologicznego wód: fitoplanktonu i fitobentosu, makrofitów, makrobezkręgowców oraz ichtiofauny. Nowa typologia została wprowadzona r.kl.jcwp. W IV cyklu planistycznym zgodnie z załącznikiem nr 6 do r.kl.jcwp obowiązuje podział na: 20 typów JCWP dla kategorii wód rzecznych, 7 typów JCWP – dla wód jeziornych, 5 typów JCWP - dla wód przejściowych i 2 typy JCWP dla wód przybrzeżnych.

Weryfikacja metod klasyfikacji stanu ekologicznego JCWP wyznaczonych jako naturalne części wód oraz wartości granicznych dla klas stanu ekologicznego została wprowadzona w dwóch etapach – część weszła w życie wraz z ogłoszeniem r.kl.jcwp, natomiast kolejne zmiany weszły w życie z dniem 1 stycznia 2022 r. i obowiązują w IV cyklu planistycznym. Zmiany te obejmują zarówno zakres elementów biologicznych ocenianych w poszczególnych kategoriach i typach wód, jak i przedziały granic klas dla stanu ekologicznego poszczególnych elementów biologicznych. Zmieniono także liczbę ocenianych elementów fizykochemicznych i chemicznych oraz granice klas.

Cytowane wyżej rozporządzenie określiło również nowy sposób klasyfikacji potencjału ekologicznego JCWP wyznaczonych jako SZCW i SCW.

Od 1 stycznia 2022 r. obowiązują nowe zasady wyznaczania przedziałów granic potencjału ekologicznego. W obecnym cyklu planistycznym, w ramach opracowania IIaPGW po raz pierwszy określone zostały, zgodnie z załącznikami nr 7-10 do r.kl.jcwp, wartości graniczne dla klas jakości wód powierzchniowych wskaźników jakości wód powierzchniowych, będące podstawą klasyfikacji potencjału ekologicznego JCWP, odnoszące się do JCWP w ciekach naturalnych, kanałach lub zbiornikach zaporowych wyznaczonych jako sztuczne bądź silnie zmienione JCWP.

Ideą wprowadzonych rozporządzeniem zmian było, by klasyfikacja potencjału ekologicznego dla wyznaczonych SZCW i SCW odbywała się w powiązaniu z konkretnymi rodzajami presji decydujących o wyznaczeniu części wód jako silnie zmienione lub sztuczne. Dla elementów biologicznych granice klas potencjału ekologicznego zostały zatem określone na niższym poziomie niż stosowane dla stanu ekologicznego, a stopień złagodzenia wymogów środowiskowych odpowiada nasileniu konkretnych presji hydromorfologicznych w danej JCWP.

Jako podstawowe założenie przyjęto, że:

- dolna wartość graniczna maksymalnego PE zostanie określona na poziomie dolnej granicy dobrego SE dla danego typu abiotycznego rzek lub jezior, zakładając, że w praktyce odpowiada to stanowi ekologicznemu jaki można osiągnąć stosując wszystkie uzasadnione działania restytucyjne (osiągnięcie tego progu oznacza wejście SZCW lub SCW w dobry stan ekologiczny, określony dla naturalnych części wód);
- wartości graniczne dla dobrego PE mieszczą się w przedziale klasy III (umiarkowanego) SE oraz zostaną wyznaczone indywidualnie dla każdej silnie zmienionej lub sztucznej części wód

rzek i jezior w zależności od stopnia jej przekształcenia, którego nie można ograniczyć przez racjonalne działania naprawcze;

- dolne granice dla umiarkowanego i słabego PE zostaną zmienione stosując ten sam procent obniżenia wartości granicznej zastosowany dla dobrego PE proporcjonalnie do szerokości przedziałów kolejnych klas SE.

W celu określenia stopnia przekształcenia silnie zmienionej lub sztucznej części wód dla rzek wykorzystano wyniki obserwacji hydromorfologicznych, wyrażonych za pomocą Hydromorfologicznego Indeksu Rzecznego (HIR) dla stanu aktualnego oraz po zasymulowaniu możliwych działań łagodzących, restytucyjnych, w powiązaniu z oceną ekspercką istotności oddziaływań zidentyfikowanych presji na poszczególne biologiczne elementy klasyfikacji potencjału ekologicznego wód. Natomiast dla JCWP LW wyznaczonych jako SZCW wykorzystane zostały metody eksperckiej redukcji granic klas PE w stosunku do stosowanych dla SE, w oparciu o wskaźnikową ocenę stopnia przekształcenia morfologicznego i hydrologicznego poszczególnych jezior. Podstawowe założenia tych ocen eksperckich były analogiczne jak dla rzek. Szczegółowy sposób określenia granic dobrego potencjału ekologicznego jest opisany w rozdziale 8 IIaPGW.

R.kl.jcwp wprowadzono również zmiany w zakresie wskaźników fizykochemicznych jakie będą klasyfikowane w ramach elementów wspierających. Najwięcej zmian dotyczy JCWP RW, w przypadku których istotnie zredukowano ilość klasyfikowanych wskaźników, pozostawiając takie parametry jak tlen rozpuszczony, BZT₅, ogólny węgiel organiczny, przewodność w 20°C oraz parametry charakteryzujące zawartość biogenów - azot ogólny i jego dwie formy: azot amonowy i azotanowy oraz ortofosforany i fosfor ogólny. Zrezygnowano m.in. z klasyfikowania temperatury (wskaźnik niestabilny, zależny od warunków środowiskowych), chemicznego zapotrzebowania na tlen (parametru umownie obrazującego zawartość związków organicznych i nieorganicznych) oraz kilku wskaźników związanych z zasoleniem, pozostawiając jeden ogólny parametr przewodności w 20°C. Wśród parametrów odnoszących się do substancji biogennych zrezygnowano z klasyfikowania azotu Kjeldahla (wskaźnika obrazującego zawartość azotu organicznego i amonowego) oraz azotu azotynowego (nieatrważnej formy przejściowej). Mniej zmian zaszło w zakresie wskaźników dla jezior, wód przybrzeżnych i przejściowych. W jeziorach zrezygnowano z klasyfikowania zawartości tlenu, natomiast dla jezior lobeliowych (będących siedliskami chronionymi) dodano dwa wskaźniki – barwę i odczyn.

W zakresie zestawu wskaźników odnoszących się do specyficznych zanieczyszczeń syntetycznych i niesyntetycznych wprowadzono istotną redukcję ilości parametrów. Spośród związków organicznych utrzymano węglowodory ropopochodne – indeks oleju mineralnego, rezygnując z klasyfikowania aldehydu mrówkowego i lotnych fenoli. Z 16 metali i półmetali (arsen, bar, bor, chrom, cynk, miedź, glin, molibden, selen, srebro, tal, tytan, wanad, antymon beryl, kobalt) dotychczas klasyfikowanych utrzymano tylko 4 – arsen, chrom (VI), cynk i miedź. Zrezygnowano także z takich wskaźników jak cyjanki i fluorki. Poza aldehydem mrówkowym i glinem wszystkie związki, które usunięto z listy wskaźników klasyfikowanych nadal są wymieniane w innych aktach prawnych jako substancje szczególnie szkodliwe dla środowiska wodnego²⁹⁾ lub składniki niebezpieczne odpadów³⁰⁾.

Środowiskowe normy jakości dla substancji priorytetowych oraz dla innych zanieczyszczeń nie uległy zmianie w nowym rozporządzeniu klasyfikacyjnym ani pod względem zakresu badanych parametrów (53 parametry), ani ich wartości granicznych. Wśród substancji priorytetowych, dla których określone są środowiskowe normy jakości znajdują się związki chemiczne wycofane z produkcji i użytku

²⁹⁾ Rozporządzenie Ministra Gospodarki Morskiej i Żeglugi Śródlądowej z dnia 28 czerwca 2019 r. w sprawie substancji szczególnie szkodliwych dla środowiska wodnego, których wprowadzanie w ściekach przemysłowych do urządzeń kanalizacyjnych wymaga uzyskania pozwolenia wodnoprawnego (Dz. U. poz. 1220).

³⁰⁾ Załącznik nr 4 do u.o.o.

lub których limity zużycia zostały wyraźnie ograniczone, ale monitorowanie ich zawartości w wodach jest nadal konieczne z uwagi na ich trwałość i zdolność do bioakumulacji.

Wprowadzone rozporządzeniem klasyfikacyjnym zmiany uwarunkowań prawnych PMŚ wymagały przygotowania danych z monitoringu elementów biologicznych GIOŚ tak, aby umożliwić osiągnięcie ich zgodności z granicami klas i zasadami oceny wynikających z rozporządzenia klasyfikacyjnego w zakresie obowiązującym od 2022 r. na potrzeby IIaPGW uwzględniane związki hydromorfologicznych i fizykochemicznych elementów jakości z elementami biologicznymi stanowią aspekt pozwalający na dokonanie analizy oceny elementów biologicznych z uwzględnieniem elementów hydromorfologicznych i fizykochemicznych, przy uwzględnieniu wrażliwości poszczególnych elementów biologicznych na określone kategorie presji.

Wyznaczone wartości graniczne dla klas jakości wód powierzchniowych wskaźników jakości wód powierzchniowych, będące podstawą klasyfikacji potencjału ekologicznego JCWP, odnoszące się do JCWP w ciekach naturalnych, kanałach lub zbiornikach zaporowych oraz jeziorach i innych zbiorników wodnych wyznaczonych jako sztuczne lub silnie zmienione JCWP, o których mowa w ust. 1 załącznika nr 7, 8, 9, 10 r.kl.jcwp, zawiera załącznik nr 4 do planu gospodarowania wodami.

Stan lub potencjał ekologiczny JCWP klasyfikuje się na podstawie danych uzyskanych w wyniku realizacji badań monitoringowych w reprezentatywnym ppk.

Stan ekologiczny określa się dla JCWP o statusie NAT, natomiast potencjał ekologiczny określa się dla SCW i SZCW.

Przy klasyfikacji stanu ekologicznego JCWP ocenie poddaje się następujące elementy jakości:

1. elementy biologiczne (skład, liczebność i biomasa fitoplanktonu, skład i obfitość flory wodnej, w tym makrofitów i fitobentosu, makroglonów, roślin okrytozalążkowych, skład i liczebność makrobezkręgowców bentosowych, skład, liczebność i struktura wiekowa ichtiofauny);
2. elementy hydromorfologiczne (reżim hydrologiczny, warunki hydromorfologiczne i inne);
3. elementy fizykochemiczne (warunki ogólne oraz specyficzne zanieczyszczenia syntetyczne i niesyntetyczne).

Szczegółowy zakres ocenianych elementów jakości dla klasyfikacji stanu ekologicznego różni się w zależności od kategorii i typologii JCWP.

Podstawę klasyfikacji stanu/potencjału ekologicznego każdej JCWP stanowią zawsze elementy biologiczne, zaś elementy fizykochemiczne i hydromorfologiczne pełnią jedynie rolę wspomagającą w dokonywanej ocenie stanu.

W przypadku braku danych z pomiarów fizycznych dopuszcza się wykonanie klasyfikacji stanu ekologicznego i potencjału ekologicznego na podstawie:

1. danych uzyskanych dla innej JCWP, charakteryzującej się taką samą kategorią oraz typem wód, stopniem i rodzajem presji zewnętrznej oraz lokalizacją w tej samej zlewni; w przypadku braku tożsamyh JCWP w tej samej zlewni akceptuje się także ekstrapolowanie danych z innych JCWP;
2. wyników modelowania matematycznego;
3. oceny eksperckiej.

Na podstawie oceny badanych w danej JCWP elementów jakości zalicza się ją do jednej z pięciu klas, odpowiadających konkretnemu stanowi ekologicznemu. Wartości graniczne wskaźników jakości wód dla poszczególnych klas oraz procedurę prowadzenia oceny (zarówno stanu, jak i potencjału), której wyniki zaprezentowano w niniejszym rozdziale, określa r.kl.jcwp. Sposób klasyfikacji stanu ekologicznego JCWP przedstawiono w tabeli 5-9.

Tabela 5-9. Klasyfikacja stanu ekologicznego JCWP

Klasa stanu ekologicznego	Stan ekologiczny
I	bardzo dobry
II	dobry
III	umiarkowany
IV	słaby
V	zły

Źródło: opracowanie własne na podstawie r.kl.jcwp

Potencjał ekologiczny klasyfikuje się na podstawie elementów biologicznych, fizykochemicznych i hydromorfologicznych, stosowanych w klasyfikacji stanu ekologicznego tej kategorii naturalnych wód powierzchniowych, która najbardziej przypomina odpowiednią SZCW lub SCW.

Na podstawie oceny elementów biologicznych jakości wód badanej SZCW lub SCW przypisuje się jedną z pięciu klas potencjału ekologicznego. Elementy fizykochemiczne i hydromorfologiczne pełnią jedynie rolę wspomagającą w trakcie oceny.

Przy prezentacji wyników klasyfikacji potencjału ekologicznego przyjmuje się następujące określenia: maksymalny, dobry, umiarkowany, słaby i zły potencjał ekologiczny. Sposób klasyfikacji potencjału ekologicznego przedstawiono w tabeli 5-10.

Tabela 5-10. Klasyfikacja potencjału ekologicznego JCWP

Klasa potencjału ekologicznego	Potencjał ekologiczny
I	maksymalny
II	dobry
III	umiarkowany
IV	słaby
V	zły

Źródło: opracowanie własne na podstawie r.kl.jcwp

Stan chemiczny JCWP jest oceniany na podstawie wielkości stężeń substancji priorytetowych oraz innych zanieczyszczeń, dla których zostały określone EQS. EQS jest definiowany jako takie stężenie substancji lub grupy substancji zanieczyszczających w wodzie, faunie, florze wodnej, osadach dennych, które nie powinno być przekroczone z uwagi na ochronę zdrowia ludzkiego i środowiska zgodnie z r.kl.jcwp.

Do grupy wskaźników determinujących stan chemiczny jednolitych części wód powierzchniowych zaliczamy następujące substancje (wykaz substancji został rozszerzony zgodnie z wytycznymi Dyrektywy 2013/39/UE:

1. substancje priorytetowe w dziedzinie polityki wodnej: alachlor, antracen, atrazyna, benzen, bromowane difenyloetery (PBDE), kadm i jego związki, C10-13-chloroalkany, chlorfenwinfos, chloropirifos (chloropirifos etylowy), 1,2-dichloroetan (EDC), dichlorometan, ftalan di-(2- etyloheksylu) (DEHP), diuron, endosulfan, fluoranten, heksachlorobenzen (HCB), heksachlorobutadien (HCBD), heksachlorocykloheksan (HCH), izoproturon, ołów i jego związki, rtęć i jej związki, naftalen, nikiel i jego związki, nonylofenole (4-nonylofenol), oktylofenole (4-(1,1',3,3'-tetra-metylobutylo)fenol), pentachlorobenzen, pentachlorofenol (PCP), wielopierścieniowe węglowodory aromatyczne (WWA, w tym: benzo(a)piren, benzo(b)fluoranten, benzo(k)fluoranten, benzo(ghi)perylene, indeno(1,2,3-cd)piren), symazyna, związki tributyllocyny (kation tributyllocyny), trichlorobenzeny (TCB), trichlorometan (chloroform), trifluralina, dikofol, kwas perfluorooktanosulfonowy i jego pochodne (PFOS), chinoksyfen, dioksyny i związki dioksynopodobne, aklonifen, bifenoks, cybutryna, cypermetryna, dichlorfos, heksabromocyklododekan (HBCDD), heptachlor i epoksyd heptachloru, terbutryna;
2. wskaźniki innych substancji zanieczyszczających: tetrachlorometan, aldryna, dieldryna, endryna, izodryna, para-para DDT, DDT całkowity, trichloroetylen (TRI), tetrachloroetylen (PER).

Klasyfikacji stanu chemicznego JCWP dokonuje się przez nadanie odpowiedniej klasy stanu chemicznego, zgodnie z poniższą tabelą 5-11.

Tabela 5-11. Klasyfikacja stanu chemicznego JCWP

Klasa stanu chemicznego	Stan chemiczny
I	dobry
II	poniżej dobrego

Źródło: opracowanie własne na podstawie r.kl.jcwp

Klasyfikacji dokonuje się na podstawie zagregowanych danych pomiarowych uzyskanych w wyniku realizacji badań w ramach PMŚ (MD/MO) przeprowadzonego w reprezentatywnych ppk. Liczba wyników wskaźników jakości JCWP uzyskanych poprzez agregację do obliczeń wartości średniej rocznej nie może być mniejsza niż: 12 wyników dla wskaźnika badanego w wodzie albo 1 wynik dla wskaźnika badanego w biocie. W przypadku braku danych z pomiarów fizycznych dopuszcza się wykonanie klasyfikacji stanu chemicznego na podstawie:

1. danych uzyskanych dla innej JCWP, charakteryzującej się taką samą kategorią oraz typem wód, stopniem i rodzajem presji zewnętrznej oraz lokalizacją w tej samej zlewni; w przypadku braku tożsamyh JCWP w tej samej zlewni akceptuje się także ekstrapolowanie danych z innych JCWP;
2. wyników modelowania matematycznego;
3. oceny eksperckiej.

Po uzyskaniu wiarygodnych danych (zgodnie z r.kl.jcw) klasyfikacji stanu chemicznego dokonuje się poprzez porównanie wartości średniej rocznej lub maksymalnej z pomiarów ze środowiskowymi normami jakości z uwzględnieniem kategorii wód powierzchniowych i reguły „najgorszy decyduje” („one out – all out”). Przyjmuje się, że JCWP osiąga dobry stan chemiczny, jeżeli stężenie wszystkich wskaźników determinujących stan chemiczny – zarówno w biocie, jak i w wodzie – nie przekroczyło środowiskowych norm jakości. Oznacza to, że przekroczenie wartości granicznej przynajmniej jednej substancji determinuje klasyfikację stanu chemicznego JCWP jako „poniżej dobrego”.

Ocena ogólnego stanu JCWP jest dokonywana na podstawie analizy wyników oceny stanu lub potencjału ekologicznego oraz stanu chemicznego danej JCWP. Uzyskanie dobrego stanu ogólnego JCWP jest możliwe jedynie w przypadku dobrego stanu chemicznego i jednocześnie co najmniej

dobrego stanu bądź potencjału ekologicznego danej JCWP. Sposób oceny stanu ogólnego JCWP przedstawiono w tabeli 5-12.

Tabela 5-12. Sposób oceny stanu ogólnego JCWP

		Stan chemiczny	
		dobry	poniżej dobrego
Stan ekologiczny/ potencjał ekologiczny	bardzo dobry stan ekologiczny/maksymalny potencjał ekologiczny	dobry stan wód	zły stan wód
	dobry stan ekologiczny/dobry potencjał ekologiczny	dobry stan wód	zły stan wód
	umiarkowany stan ekologiczny/umiarkowany potencjał ekologiczny	zły stan wód	zły stan wód
	słaby stan ekologiczny/słaby potencjał ekologiczny	zły stan wód	zły stan wód
	zły stan ekologiczny/zły potencjał ekologiczny	zły stan wód	zły stan wód

Źródło: opracowanie własne na podstawie r.kl.jcwp

W celu określenia stanu JCWP monitorowanych w danym cyklu planistycznym uwzględnia się tzw. zasadę dziedziczenia. W myśl tej zasady dziedziczona jest klasyfikacja wskaźników determinujących stan JCWP z zastrzeżeniem wykorzystania najnowszych rocznych wyników badań oraz przy zachowaniu ważności wyniku. W przypadku MD przyjmuje się, że dziedziczone mogą być wyniki nie starsze niż 6 lat. Okres ten nie ma zastosowania w stosunku do JCWP objętych, z powodu uznania za zagrożone nieosiągnięciem celów środowiskowych lub z innych przyczyn, monitoringiem operacyjnym. W takim przypadku okres ważności danych biologicznych i fizykochemicznych (w każdym przypadku w zakresie wskaźników wybranych do MO) wynosi 3 lata, a danych hydromorfologicznych - 6 lat, zaś dane dla wskaźników chemicznych wybranych do tego monitorowania w ogóle nie mogą być dziedziczone, gdyż są badane corocznie w MO.

Pomimo zwiększenia liczby JCWP objętych PMŚ część z nich wciąż nie jest monitorowana. Biorąc pod uwagę dokonane zmiany układu jednostek planistycznych (IIaPGW), nie było możliwości przeniesienia stanu ogólnego JCWP ze zlewni monitorowanych na niemonitorowane ze względu na brak szczegółowych analiz podobieństwa zlewni w nowym układzie planistycznym. W takich przypadkach ocena stanu JCWP została dokonana metodą ekspercką, wykorzystującą wyniki przeprowadzonej *Analizy znaczących oddziaływań – JCWP (...)*³¹⁾, w ramach której wyznaczono jedynie prawdopodobny stan bądź potencjał ekologiczny oraz stan chemiczny JCWP, bazując na wartościach wyliczonych w ramach analiz. Ocena ta, wykonana dla JCWP niemonitorowanych, dla których nie dokonano oceny stanu 2014-2019 (PMŚ), jest traktowana jako pogładowa.

PMŚ stanowi podstawę informacji o aktualnym stanie wód. Najaktualniejsze dane monitoringowe są prezentowane przez GIOŚ w formie ogólnodostępnych raportów. Wszelkie analizy opisujące stanu wód powinny uwzględnić najaktualniejsze dostępne dane w czasie całego 6-letniego cyklu planistycznego.

Prezentowane w planie gospodarowania wodami informacje o stanie JCWP zostały przygotowane na podstawie danych z okresu 2014–2019. Z uwagi na zmieniony sposób klasyfikacji od 2022 roku (zgodnie z r.kl.jcwp) prezentowane w IIaPGW dane dotyczące oceny stanu przygotowane zostały w obydwu sposobach klasyfikacji tj.:

³¹⁾ *Analiza znaczących oddziaływań antropogenicznych wraz z oceną ich wpływu na stan wód oraz oceną ryzyka nieosiągnięcia celów środowiskowych, PGW WP, 2020.*

- ocena stanu zgodnie z klasyfikacją r.kl.jcwp obowiązującą do roku 2022 (ocena na podstawie oceny stanu GIOŚ 2014–2019 przeniesiona na nowy układ planistyczny);
- ocena stanu zgodnie z klasyfikacją r.kl.jcwp obowiązującą od roku 2022 (ocena na podstawie danych monitoringowych PMS przeliczona zgodnie z r.kl.jcwp), dla JCWP niemonitorowanych - ocena wykonana metodą ekspercką oraz dla SZCW i SCW przy uwzględnieniu wartości granicznych przedstawionych w załączniku nr 4 (Wartości graniczne SCW, SZCW) do planu gospodarowania wodami będących podstawą klasyfikacji potencjału ekologicznego.

5.1.3.2. Podsumowanie oceny stanu JCWP na obszarze dorzecza Wisły dla cyklu planistycznego 2016–2021

Podsumowanie oceny stanu JCWP na obszarze dorzecza Wisły, dokonanej na podstawie oceny stanu 2014–2019 (GIOŚ), wyników monitoringu oraz wartości pozyskanych metodą ekspercką uzyskanych w latach 2014–2019, przedstawiono poniżej w podziale na kategorie JCWP.

JCWP RW

Na podstawie oceny stanu 2014–2019 (GIOŚ) dla JCWP RW w układzie planistycznym obowiązującym dla cyklu planistycznego aPGW (2016–2021) oceny stanu dokonano dla 2 636 JCWP RW (100% ogólnej liczby JCWP RW), w tym dla 627 JCWP RW była to ocena z przeniesienia³²⁾.

Z uwagi na dokonane zmiany granic JCWP, prezentowane poniżej dane dotyczące aktualnie obowiązującego układu jednostek planistycznych, w przypadku wskazywania liczby JCWP bez oceny stanu, interpretowane powinny być, jako JCWP bez oceny stanu przeniesionej na nowy układ planistyczny.

Informacje o aktualnej ocenie stanu danej JCWP zaprezentowane są w załączniku nr 1 (Zestawienie główne) do planu gospodarowania wodami, zobrażowania mapowe ocen stanu przedstawione zostały w załączniku nr 35 do planu gospodarowania wodami.

Podsumowanie liczby JCWP RW z uzyskaną oceną stanu w odniesieniu do poszczególnych regionów wodnych obszaru dorzecza Wisły prezentuje poniższa tabela. W tabeli 5-13 uwzględnione zostały zarówno wyniki oceny stanu 2014–2019 wg klasyfikacji obowiązującej do roku 2022, jak również poglądowo zmiany w ocenie stanu przy zastosowaniu sposobu klasyfikacji wg r.kl.jcwp obowiązującego od roku 2022 oraz wartości PE dla SZCW przedstawionych w zał. 3 do planu gospodarowania wodami.

Udział procentowy JCWP bez wykonanej oceny według obydwu klasyfikacji przedstawiają wykresy 5-4 i 5-5.

Tabela 5-13. Liczba JCWP RW zagrożonych nieosiągnięciem celów środowiskowych wraz ze wskazaniem liczby JCWP RW z określoną oceną stanu w podziale na regiony wodne obszaru dorzecza Wisły

Region wodny	Liczba JCWP RW	Liczba JCWP RW zagrożonych ^{a)}	Udział JCWP RW zagrożonych ^{a)} (%)	Liczba JCWP RW z oceną stanu r.kl.jcwp do 2022 r.		Liczba JCWP RW z oceną stanu r.kl.jcwp od 2022 r.	
				ocena stanu (PMS) ^{b)}	udział JCWP bez oceny stanu ^{b)} (%)	ocena stanu (PMS+EKS) ^{c)}	udział JCWP bez oceny stanu ^{c)} (%)
Małej Wisły	44	43	98	40	9,1%	44	0,0
Górnej-Zachodniej Wisły	229	219	96	169	26,2%	182	21,0

³²⁾ Ocena z przeniesienia – metoda przenoszenia ocen stanu z monitorowanych JCWP na niemonitorowane (GIOŚ).

Region wodny	Liczba JCWP RW	Liczba JCWP RW zagrożonych ^{a)}	Udział JCWP RW zagrożonych ^{a)} (%)	Liczba JCWP RW z oceną stanu r.kl.jcwp do 2022 r.		Liczba JCWP RW z oceną stanu r.kl.jcwp od 2022 r.	
				ocena stanu (PMŚ) ^{b)}	udział JCWP bez oceny stanu ^{b)} (%)	ocena stanu (PMŚ+EKS) ^{c)}	udział JCWP bez oceny stanu ^{c)} (%)
Górnej-Wschodniej Wisły	208	195	94	182	12,5	185	11,1
Narwi	229	214	93	167	27,1	181	21,0
Bugu	254	239	94	181	28,7	191	24,8
Środkowej Wisły	398	376	94	292	26,6	294	26,1
Dolnej Wisły	357	326	91	267	25,2	302	15,4
Razem	1719	1612	94	1298	24,5	1378	19,8

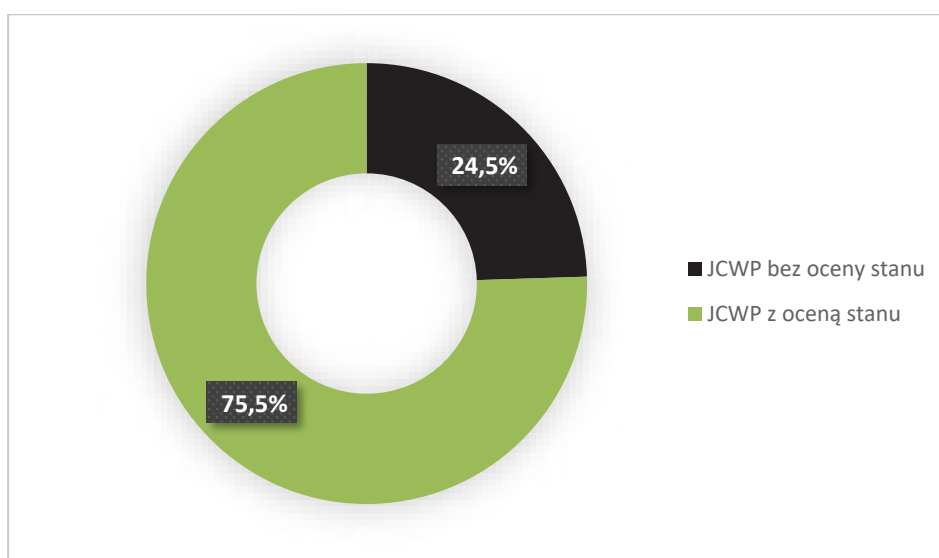
Objaśnienia:

^{a)} JCWP zagrożone – JCWP zagrożone nieosiągnięciem celów środowiskowych.

^{b)} Ocena stanu na podstawie oceny 2014–2019 (GIOŚ) zgodnie z r.kl.jcwp wg klasyfikacji obowiązującej do 01.2022 r. przeniesiona na nowy układ planistyczny. Wartość wskazuje liczbę JCWP RW (spośród sklasyfikowanych w układzie planistycznym aPGW), dla których możliwe było przeniesienie oceny na aktualny układ planistyczny IIaPGW.

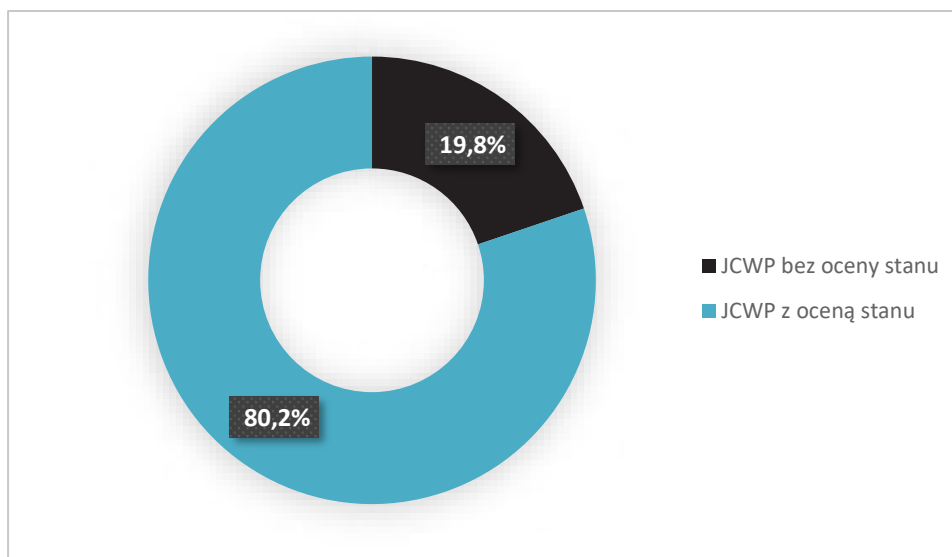
^{c)} Ocena stanu na podstawie oceny 2014–2019 (GIOŚ) przeliczona zgodnie z r.kl.jcwp wg klasyfikacji obowiązującej od 01.2022 r. oraz przy wykorzystaniu wyników Analizy znaczących oddziaływań – JCWP (...) dla JCWP niemonitorowanych, dla których nie dokonano oceny stanu 2014–2019 (PMŚ), jest traktowana jako pogładowa, podlegająca weryfikacji w oparciu o nowe badania stanu wód, zrealizowane zgodnie z metodami PMŚ, normami oraz przepisami w trakcie obowiązywania IIaPGW i akceptacji organu odpowiedzialnego za prowadzenie PMŚ.

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych GIOŚ oraz wyników Analizy znaczących oddziaływań - JCWP (...)

Wykres 5-4. Udział JCWP RW z oceną stanu w ogólnej liczbie JCWP RW na obszarze dorzecza Wisły – ocena stanu zgodnie z r.kl.jcwp do 2022 r.

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych GIOŚ

Wykres 5-5. Udział JCWP RW z oceną stanu w ogólnej liczbie JCWP RW na obszarze dorzecza Wisły – ocena stanu zgodnie z r.kl.jcwp od 2022 r.

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych GIOŚ oraz wyników Analizy znaczących oddziaływań - JCWP (...)

Z uwagi na przyjęty sposób prezentacji danych dotyczących oceny stanu JCWP ze wskazaniem również ocen stanu uzyskanych przy uwzględnieniu postanowień r.kl.jcwp obowiązujących od 2022 roku, poniżej zaprezentowane zostały podsumowania (tabela 5-14) dotyczące ocen stanu bądź potencjału ekologicznego, ocen stanu chemicznego a w efekcie ocen stanu JCWP również przy wyróżnieniu dwóch okresów wskazanych w r.kl.jcwp. Wartości wskazane jako ocena zgodnie z r.kl.jcwp od 2022 r. traktowana jest poglądowo, dla zapewnienia możliwości odniesienia się do klasyfikacji stosowanej w cyklu planistycznym IIaPGW. Wyniki oceny eksperckiej oceny stanu/potencjału ekologicznego dla JCWP RW od roku 2022 przedstawiono w załączniku nr 39 do planu gospodarowania wodami.

Spośród wszystkich JCWP RW obszaru dorzecza Wisły ocenę stanu bądź potencjału ekologicznego przeniesiono na nowy układ planistyczny dla ok. 79% JCWP RW (ocena stanu 2014–2019 GIOŚ wg r.kl.jcwp do 2022 r.), natomiast przy uwzględnieniu klasyfikacji zgodnie z r.kl.jcwp od 2022 roku oraz wyników analiz eksperckich liczba JCWP z uzyskaną poglądową oceną stanu bądź potencjału ekologicznego wynosi ok. 76% JCWP RW na obszarze dorzecza Wisły.

W przypadku stanu chemicznego, spośród wszystkich JCWP RW obszaru dorzecza Wisły klasyfikacja stanu chemicznego przeniesiona została dla ok. 56% JCWP RW (ocena stanu 2014–2019 GIOŚ wg r.kl.jcwp do 2022 r.), natomiast przy uwzględnieniu klasyfikacji zgodnie z r.kl.jcwp od 2022 roku oraz wyników analiz eksperckich liczba JCWP z uzyskaną poglądową klasyfikacją stanu chemicznego wynosi ok. 70% JCWP RW na obszarze dorzecza Wisły. Wyniki oceny eksperckiej klasyfikacji stanu chemicznego dla JCWP RW do roku 2022 przedstawiono w załączniku nr 43 do planu gospodarowania wodami, a od roku 2022 w załączniku nr 47 do planu gospodarowania wodami.

Ocenę stanu wód przeniesiono na nowy układ planistyczny dla blisko 76% JCWP RW spośród wszystkich JCWP RW obszaru dorzecza Wisły (ocena stanu 2014–2019 GIOŚ wg r.kl.jcwp do 2022 r.), natomiast przy uwzględnieniu klasyfikacji zgodnie z r.kl.jcwp od 2022 roku oraz wyników analiz eksperckich liczba JCWP z uzyskaną poglądową oceną stanu wynosi ok. 80% JCWP RW na obszarze dorzecza Wisły.

Ocenę stanu wód dla JCWP RW do roku 2022 przedstawiono w załączniku nr 51 do planu gospodarowania wodami, a od roku 2022 – w załączniku nr 55 do planu gospodarowania wodami.

Tabela 5-14. Podsumowanie oceny stanu JCWP RW – obszar dorzecza Wisły

	R.kl.jcwp do 2022 r.	R.kl.jcwp od 2022 r.		
	liczba JCWP z oceną stanu (PMŚ) ^{a)}	liczba JCWP z oceną stanu ogółem	liczba JCWP z oceną stanu (PMŚ) ^{b)}	liczba JCWP z oceną stanu (EKSP) ^{c)}
Stan/potencjał ekologiczny	1358	1311	1311	0
Bardzo dobry stan ekologiczny/ maksymalny potencjał ekologiczny	2	2	2	0
Dobry stan ekologiczny/ dobry potencjał ekologiczny	131	117	117	0
Umiarkowany stan ekologiczny/ umiarkowany potencjał ekologiczny	743	772	772	0
Słaby stan ekologiczny/ słaby potencjał ekologiczny	343	321	321	0
Zły stan ekologiczny/ zły potencjał ekologiczny	139	99	99	0
Stan chemiczny	959	1206	964	242
Dobry stan chemiczny	136	350	136	214
Stan chemiczny poniżej dobrego	823	856	828	28
Stan wód	1298	1378	–	–
Dobry stan wód	11	16	–	–
Zły stan wód	1287	1362	–	–

Objaśnienia:

- a) Ocena stanu na podstawie oceny 2014–2019 (GIOŚ) zgodnie z r.kl.jcwp wg klasyfikacji obowiązującej do 1 stycznia 2022 r. przeniesiona na nowy układ planistyczny.
- b) Ocena stanu na podstawie oceny 2014–2019 (GIOŚ) przeliczona zgodnie z r.kl.jcwp wg klasyfikacji obowiązującej od 1 stycznia 2022 r.
- c) Ocena wykonana przy wykorzystaniu wyników Analizy znaczących oddziaływań – JCWP (...) dla JCWP niemonitorowanych, dla których nie dokonano oceny stanu 2014–2019 (PMŚ), jest traktowana jako pogładowa, podlegająca weryfikacji w oparciu o nowe badania stanu wód, zrealizowane zgodnie z metodykami PMŚ, normami oraz przepisami w trakcie obowiązywania IIaPGW i akceptacji organu odpowiedzialnego za prowadzenie PMŚ.

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych GIOŚ oraz wyników Analizy znaczących oddziaływań - JCWP (...)

JCWP RWr

Podsumowanie oceny stanu JCWP RWr na obszarze dorzecza Wisły, dokonanej na podstawie wyników monitoringu (ocena stanu GIOŚ 2014–2019), a w przypadku JCWP niemonitorowanych – wyników analizy eksperckiej dla okresu od 01.2022 r., przedstawiono poniżej.

Na podstawie oceny stanu 2014–2019 (GIOŚ) dla JCWP RWr w układzie planistycznym obowiązującym dla cyklu planistycznego aPGW (2016–2021) oceny stanu dokonano dla 24 JCWP RWr (100% ogólnej liczby JCWP RW), w tym dla 1 JCWP RWr była to ocena z przeniesienia³³⁾.

³³⁾ Ocena z przeniesienia – metoda przenoszenia ocen stanu z JCWP monitorowanych na niemonitorowane (GIOŚ).

Z uwagi na dokonane zmiany granic JCWP, prezentowane poniżej dane dotyczące aktualnie obowiązującego układu jednostek planistycznych, w przypadku wskazywania liczby JCWP bez oceny stanu, interpretowane powinny być, jako JCWP bez oceny stanu przeniesionej na nowy układ planistyczny.

Informacje o aktualnej ocenie stanu danej JCWP zaprezentowane są w załączniku nr 1 (Zestawienie główne) do planu gospodarowania wodami, zobrazowania mapowe ocen stanu przedstawione zostały w załączniku nr 37 do planu gospodarowania wodami.

Podsumowanie liczby JCWP RWr z uzyskaną oceną stanu w odniesieniu do poszczególnych regionów wodnych obszaru dorzecza Wisły prezentuje poniższa tabela 5-15 oraz wykresy 5-6 i 5-7. W tabeli uwzględnione zostały zarówno wyniki oceny stanu 2014–2019 wg klasyfikacji obowiązującej do roku 2022, jak również poglądowo zmiany w ocenie stanu przy zastosowaniu sposobu klasyfikacji wg r.kl.jcwp obowiązującego od roku 2022.

Tabela 5-15. Liczba JCWP RWr zagrożonych nieosiągnięciem celów środowiskowych wraz ze wskazaniem liczby JCWP RWr z oceną stanu w podziale na regiony wodne obszaru dorzecza Wisły

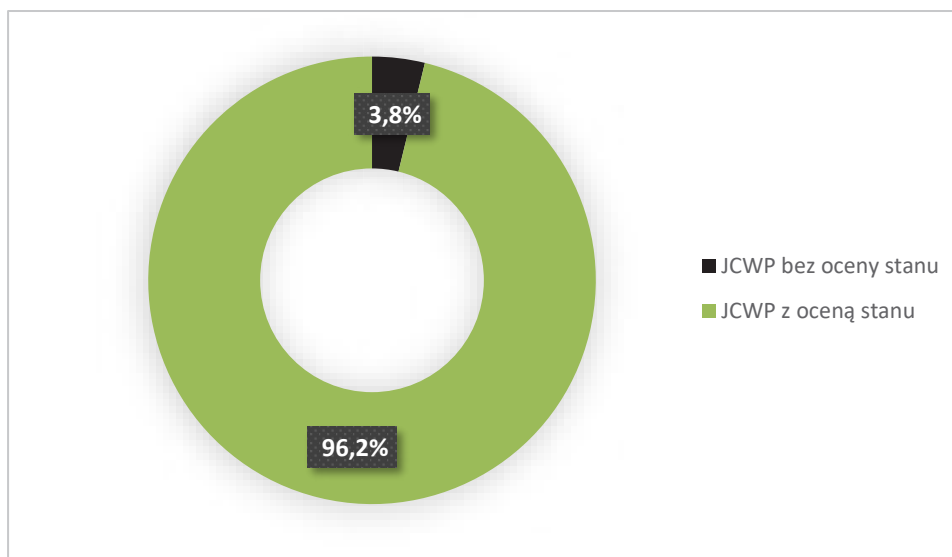
Region wodny obszaru dorzecza Wisły	Liczba JCWP RWr	Liczba JCWP RWr zagrożonych ^{a)}	Udział JCWP RWr zagrożonych ^{a)} (%)	Liczba JCWP RWr z oceną stanu r.kl.jcwp do 2022 r.		Liczba JCWP RWr z oceną stanu r.kl.jcwp od 2022 r.	
				ocena stanu (PMŚ) ^{b)}	udział JCWP bez oceny stanu ^{b)} (%)	ocena stanu (PMŚ+EKS) ^{c)}	udział JCWP bez oceny stanu ^{c)} (%)
Małej Wisły	4	4	100	4	0,0	4	0,0
Górnej-Zachodniej Wisły	7	7	100	6	14,0	6	14,0
Górnej-Wschodniej Wisły	4	4	100	4	0,0	3	25,0
Narwi	1	1	100	1	0,0	1	0,0
Bugu	1	1	100	1	0,0	1	0,0
Środkowej Wisły	5	5	100	5	0,0	5	0,0
Dolnej Wisły	4	4	100	4	0,0	4	0,0
Razem	26	26	100	25	3,8	24	7,7

Objaśnienia:^{a)} JCWP zagrożone – JCWP zagrożone nieosiągnięciem celów środowiskowych.

^{b)} Ocena stanu na podstawie oceny 2014–2019 (GIOŚ) zgodnie z r.kl.jcwp wg klasyfikacji obowiązującej do 1 stycznia 2022 r. przeniesiona na nowy układ planistyczny. Wartość wskazuje liczbę JCWP RWr (spośród sklasyfikowanych w układzie planistycznym aPGW), dla których możliwe było przeniesienie oceny na aktualny układ planistyczny IIaPGW.

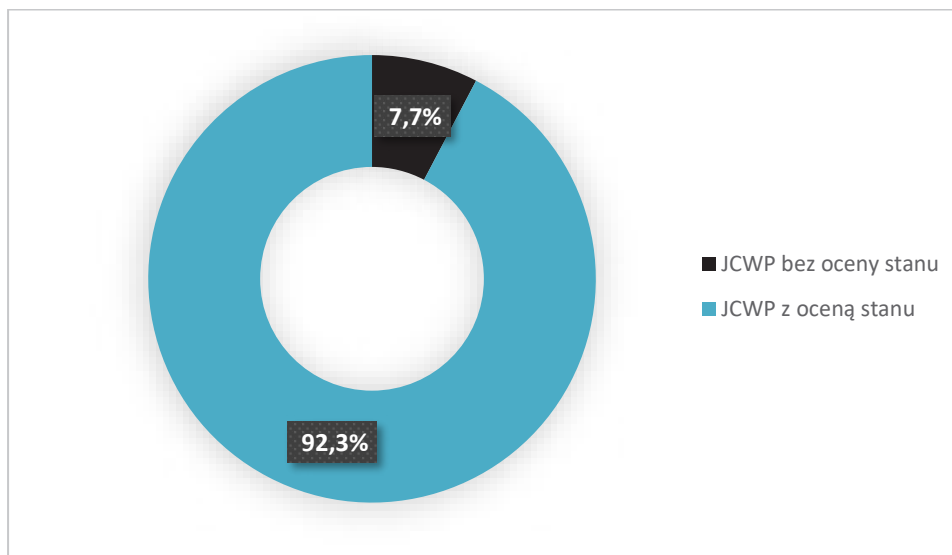
^{c)} Ocena stanu na podstawie oceny 2014–2019 (GIOŚ) przeliczona zgodnie z r.kl.jcwp wg klasyfikacji obowiązującej od 1 stycznia 2022 r. oraz przy wykorzystaniu wyników Analizy znaczących oddziaływań – JCWP (...) dla JCWP niemonitorowanych, dla których nie dokonano oceny stanu 2014–2019 (PMŚ), jest traktowana jako poglądowa, podlegająca weryfikacji w oparciu o nowe badania stanu wód, zrealizowane zgodnie z metodami PMŚ, normami oraz przepisami w trakcie obowiązywania IIaPGW i akceptacji organu odpowiedzialnego za prowadzenie PMŚ.

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych GIOŚ oraz wyników Analizy znaczących oddziaływań - JCWP (...)

Wykres 5-6. Udział JCWP RWr z oceną stanu w ogólnej liczbie JCWP RWr na obszarze dorzecza Wisły – ocena stanu zgodnie z r.kl.jcwp do 2022 r.

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych GIOŚ

Wykres 5-7. Udział JCWP RWr z oceną stanu w ogólnej liczbie JCWP RWr na obszarze dorzecza Wisły – ocena stanu zgodnie z r.kl.jcwp od 2022 r.

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych GIOŚ oraz wyników Analizy znaczących oddziaływań - JCWP (...)

Z uwagi na przyjęty sposób prezentacji danych dotyczących oceny stanu JCWP ze wskazaniem również ocen stanu uzyskanych przy uwzględnieniu zapisów r.kl.jcwp obowiązujących od 2022 roku, poniżej zaprezentowane zostały podsumowania (tabela 5-16) dotyczące ocen stanu bądź potencjału ekologicznego, ocen stanu chemicznego a w efekcie ocen stanu JCWP również przy wyróżnieniu dwóch okresów wskazanych w r.kl.jcwp. Wartości wskazane jako ocena zgodnie z r.kl.jcwp od 2022 r. traktowana jest poglądowo, dla zapewnienia możliwości odniesienia się do klasyfikacji stosowanej w cyklu planistycznym IIaPGW. Wyniki oceny eksperckiej oceny stanu/potencjału ekologicznego dla JCWP RWr od roku 2022 przedstawiono w załączniku nr 40 do planu gospodarowania wodami.

Spośród wszystkich JCWP RWr obszaru dorzecza Wisły ocenę stanu bądź potencjału ekologicznego przeniesiono na nowy układ planistyczny dla ok. 96% JCWP RWr (ocena stanu 2014–2019 GIOŚ wg r.kl.jcwp do 2022 r.), natomiast przy uwzględnieniu klasyfikacji zgodnie z r.kl.jcwp od 2022 roku oraz wyników analiz eksperckich liczba JCWP z uzyskaną poglądową oceną stanu bądź potencjału ekologicznego wynosi ok. 85% JCWP RWr na obszarze dorzecza Wisły.

W przypadku stanu chemicznego, spośród wszystkich JCWP RWr obszaru dorzecza Wisły klasyfikacja stanu chemicznego przeniesiona została dla ok. 92% JCWP RWr (ocena stanu 2014–2019 GIOŚ wg r.kl.jcwp do 2022 r.), natomiast przy uwzględnieniu klasyfikacji zgodnie z r.kl.jcwp od 2022 roku oraz wyników analiz eksperckich liczba JCWP z uzyskaną poglądową klasyfikacją stanu chemicznego wynosi również ok. 92% JCWP RWr na obszarze dorzecza Wisły. Wyniki eksperckiej klasyfikacji stanu chemicznego dla JCWP RWr do roku 2022 przedstawiono w załączniku nr 44 do planu gospodarowania wodami, a od roku 2022 w załączniku nr 48 do planu gospodarowania wodami.

Ocenę stanu wód przeniesiono na nowy układ planistyczny dla 96% JCWP RWr spośród wszystkich JCWP RWr obszaru dorzecza Wisły (ocena stanu 2014–2019 GIOŚ wg r.kl.jcwp do 2022 r.), natomiast przy uwzględnieniu klasyfikacji zgodnie z r.kl.jcwp od 2022 roku oraz wyników analiz eksperckich liczba JCWP z uzyskaną poglądową oceną stanu wynosi ok. 92% JCWP RWr na obszarze dorzecza Wisły.

Ocenę stanu wód dla JCWP RWr do roku 2022 przedstawiono w załączniku nr 52 do planu gospodarowania wodami, a od roku 2022 w załączniku nr 56 do planu gospodarowania wodami.

Tabela 5-16. Podsumowanie oceny stanu JCWP RWr – obszar dorzecza Wisły

	R.kl.jcwp do 2022 r.	R.kl.jcwp od 2022 r.		
	liczba JCWP z oceną stanu (PMŚ) ^{a)}	liczba JCWP z oceną stanu ogółem	liczba JCWP z oceną stanu (PMŚ) ^{b)}	liczba JCWP z oceną stanu (EKSP) ^{c)}
Stan/potencjał ekologiczny	25	22	22	0
Bardzo dobry stan ekologiczny/ maksymalny potencjał ekologiczny	0	0	0	0
Dobry stan ekologiczny/ dobry potencjał ekologiczny	11	12	12	0
Umiarkowany stan ekologiczny/ umiarkowany potencjał ekologiczny	7	4	4	0
Słaby stan ekologiczny/ słaby potencjał ekologiczny	7	6	6	0
Zły stan ekologiczny/ zły potencjał ekologiczny	0	0	0	0
Stan chemiczny	24	24	22	2
Dobry stan chemiczny	1	3	1	2
Stan chemiczny poniżej dobrego	23	21	21	0
Stan wód	25	24		–
Dobry stan wód	0	2	—	–
Zły stan wód	25	22	–	–

Objaśnienia:

- a) Ocena stanu na podstawie oceny 2014–2019 (GIOŚ) zgodnie z r.kl.jcwp wg klasyfikacji obowiązującej do 1 stycznia 2022 r. przeniesiona na nowy układ planistyczny.
- b) Ocena stanu na podstawie oceny 2014–2019 (GIOŚ) przeliczona zgodnie z r.kl.jcwp wg klasyfikacji obowiązującej od 1 stycznia 2022 r.
- c) Ocena wykonana przy wykorzystaniu wyników Analizy znaczących oddziaływań – JCWP (...) dla JCWP niemonitorowanych, dla których nie dokonano oceny stanu 2014–2019 (PMŚ), jest traktowana jako pogładowa, podlegająca weryfikacji w oparciu o nowe badania stanu wód, zrealizowane zgodnie z metodami PMŚ, normami oraz przepisami w trakcie obowiązywania IIaPGW i akceptacji organu odpowiedzialnego za prowadzenie PMŚ.

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych GIOŚ oraz wyników Analizy znaczących oddziaływań - JCWP (...)

JCWP LW

Podsumowanie oceny stanu JCWP LW na obszarze dorzecza Wisły, dokonanej na podstawie wyników monitoringu (ocena stanu GIOŚ 2014–2019), a w przypadku JCWP niemonitorowanych – wyników analizy eksperckiej dla okresu od 01.2022 r., przedstawiono poniżej.

Na podstawie oceny stanu 2014–2019 (GIOŚ) dla JCWP LW w układzie planistycznym obowiązującym dla cyklu planistycznego aPGW (2016–2021) oceny stanu dokonano dla 484 JCWP LW (88% ogólnej liczby JCWP LW), w tym dla 176 JCWP LW była to ocena z przeniesienia³⁴⁾.

Z uwagi na dokonane zmiany granic JCWP, prezentowane poniżej dane dotyczące aktualnie obowiązującego układu jednostek planistycznych, w przypadku wskazywania liczby JCWP bez oceny stanu, interpretowane powinny być, jako JCWP bez oceny stanu przeniesionej na nowy układ planistyczny.

Informacje o aktualnej ocenie stanu danej JCWP zaprezentowane są w załączniku nr 1 (Zestawienie główne) do planu gospodarowania wodami, zobrazowania mapowe ocen stanu przedstawione zostały w załączniku nr 36 do planu gospodarowania wodami. Podsumowanie liczby JCWP LW z uzyskaną oceną stanu w odniesieniu do poszczególnych regionów wodnych obszaru dorzecza Wisły prezentuje poniższa tabela 5-17 oraz wykresy 5-8 i 5-9. W tabeli uwzględnione zostały zarówno wyniki oceny stanu 2014–2019 wg klasyfikacji obowiązującej do roku 2022, jak również pogładowo zmiany w ocenie stanu przy zastosowaniu sposobu klasyfikacji wg r.kl.jcwp obowiązującego od roku 2022 oraz wartości PE dla SZCW przedstawionych w załączniku nr 3 do planu gospodarowania wodami.

Tabela 5-17. Liczba JCWP LW zagrożonych nieosiągnięciem celów środowiskowych wraz z określeniem liczby JCWP LW z oceną stanu w podziale na regiony wodne obszaru dorzecza Wisły

Region wodny	Liczba JCWP LW	Liczba JCWP LW zagrożonych ^{a)}	Udział JCWP LW zagrożonych ^{a)} (%)	Liczba JCWP LW z oceną stanu r.kl.jcwp do 2022 r.		Liczba JCWP LW z oceną stanu r.kl.jcwp od 2022 r.	
				ocena stanu (PMŚ) ^{b)}	udział JCWP bez oceny stanu ^{b)} (%)	ocena stanu (PMŚ+EKS) ^{c)}	udział JCWP bez oceny stanu ^{c)} (%)
Małej Wisły	–	–	–	–	–	–	–
Górnej-Zachodniej Wisły	–	–	–	–	–	–	–
Górnej-Wschodniej Wisły	–	–	–	–	–	–	–

³⁴⁾ Ocena z przeniesienia – metoda przenoszenia ocen stanu z JCWP monitorowanych na niemonitorowane (GIOŚ).

Region wodny	Liczba JCWP LW	Liczba JCWP LW zagrożonych ^{a)}	Udział JCWP LW zagrożonych ^{a)} (%)	Liczba JCWP LW z oceną stanu r.kl.jcwp do 2022 r.		Liczba JCWP LW z oceną stanu r.kl.jcwp od 2022 r.	
				ocena stanu (PMŚ) ^{b)}	udział JCWP bez oceny stanu ^{b)} (%)	ocena stanu (PMŚ+EKS) ^{c)}	udział JCWP bez oceny stanu ^{c)} (%)
Narwi	162	82	50,6	80	50,6	88	45,7
Bugu	23	18	78,3	16	30,4	13	43,5
Środkowej Wisły	21	17	81,0	20	4,8	16	23,8
Dolnej Wisły	293	185	63,1	186	36,5	189	35,5
Razem	499	302	60,5	302	39,5	306	38,7

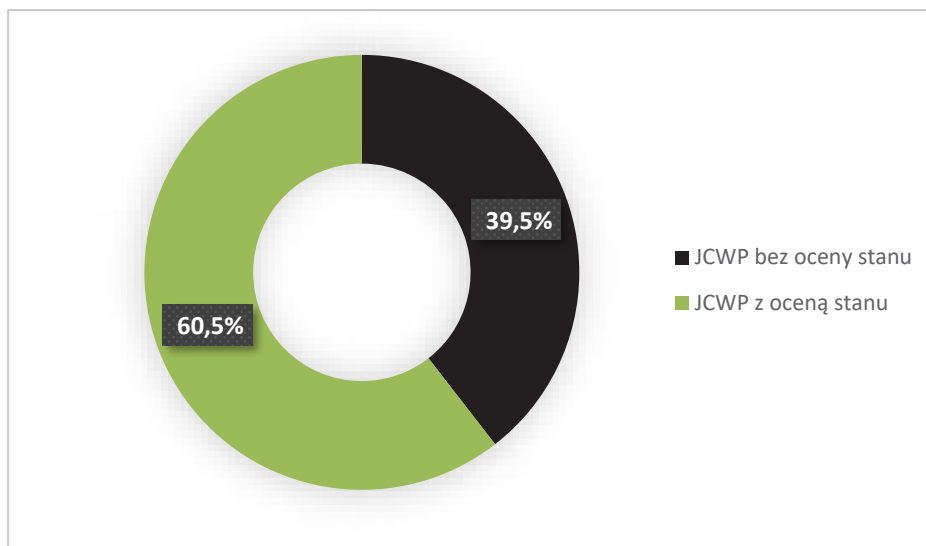
Objaśnienia:

^{a)} JCWP zagrożone – JCWP zagrożone nieosiągnięciem celów środowiskowych.

^{b)} Ocena stanu na podstawie oceny 2014–2019 (GIOŚ) zgodnie z r.kl.jcwp wg klasyfikacji obowiązującej do 1 stycznia 2022 r. przeniesiona na nowy układ planistyczny. Wartość wskazuje liczbę JCWP LW (spośród sklasyfikowanych w układzie planistycznym aPGW), dla których możliwe było przeniesienie oceny na aktualny układ planistyczny IIaPGW.

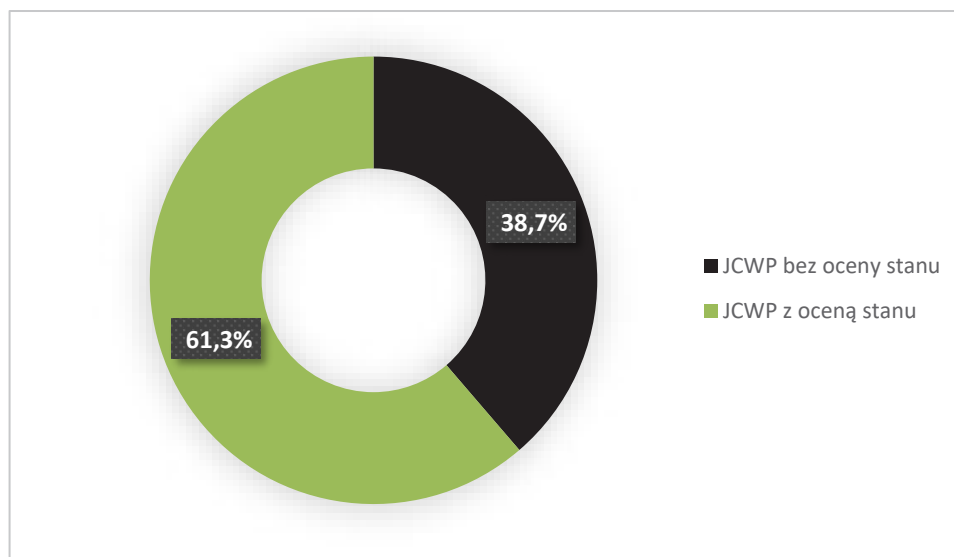
^{c)} Ocena stanu na podstawie oceny 2014–2019 (GIOŚ) przeliczona zgodnie z r.kl.jcwp wg klasyfikacji obowiązującej od 1 stycznia 2022 r. oraz przy wykorzystaniu wyników Analizy znaczących oddziaływań – JCWP (...) dla JCWP niemonitorowanych, dla których nie dokonano oceny stanu 2014–2019 (PMŚ), jest traktowana jako pogładowa, podlegająca weryfikacji w oparciu o nowe badania stanu wód, zrealizowane zgodnie z metodykami PMŚ, normami oraz przepisami w trakcie obowiązywania IIaPGW i akceptacji organu odpowiedzialnego za prowadzenie PMŚ.

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych GIOŚ oraz wyników Analizy znaczących oddziaływań - JCWP (...)

Wykres 5-8. Udział JCWP LW z oceną stanu w ogólnej liczbie JCWP LW na obszarze dorzecza Wisły – ocena stanu zgodnie z r.kl.jcwp do 2022 r.

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych GIOŚ

Wykres 5-9. Udział JCWP LW z oceną stanu w ogólnej liczbie JCWP LW na obszarze dorzecza Wisły – ocena stanu zgodnie z r.kl.jcwp od 2022 r.

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych GIOŚ oraz wyników Analizy znaczących oddziaływań - JCWP (...)

Z uwagi na przyjęty sposób prezentacji danych dotyczących oceny stanu JCWP ze wskazaniem również ocen stanu uzyskanych przy uwzględnieniu postanowień r.kl.jcwp obowiązujących od 2022 roku, poniżej zaprezentowane zostały podsumowania (tabela 5-18) dotyczące ocen stanu bądź potencjału ekologicznego, ocen stanu chemicznego a w efekcie ocen stanu JCWP również przy wyróżnieniu dwóch okresów wskazanych w r.kl.jcwp. Wartości wskazane jako ocena zgodnie z r.kl.jcwp od 2022 roku traktowana jest poglądowo, dla zapewnienia możliwości odniesienia się do klasyfikacji stosowanej w cyklu planistycznym IIaPGW. Wyniki oceny eksperckiej oceny stanu/potencjału ekologicznego dla JCWP LW od roku 2022 przedstawiono w załączniku nr 41 do planu gospodarowania wodami.

Spośród wszystkich JCWP LW obszaru dorzecza Wisły ocenę stanu bądź potencjału ekologicznego przeniesiono na nowy układ planistyczny dla ok. 56% JCWP LW (ocena stanu 2014–2019 GIOŚ wg r.kl.jcwp do 2022 r.), natomiast przy uwzględnieniu klasyfikacji zgodnie z r.kl.jcwp od 2022 roku oraz wyników analiz eksperckich liczba JCWP z uzyskaną poglądową oceną stanu bądź potencjału ekologicznego wynosi ok. 50% JCWP LW na obszarze dorzecza Wisły.

W przypadku stanu chemicznego, spośród wszystkich JCWP LW obszaru dorzecza Wisły klasyfikacja stanu chemicznego przeniesiona została dla ok. 53% JCWP LW (ocena stanu 2014–2019 GIOŚ wg r.kl.jcwp do 2022 r.), natomiast przy uwzględnieniu klasyfikacji zgodnie z r.kl.jcwp od 2022 roku oraz wyników analiz eksperckich liczba JCWP z uzyskaną poglądową klasyfikacją stanu chemicznego wynosi blisko 100% JCWP LW na obszarze dorzecza Wisły. Wyniki eksperckiej klasyfikacji stanu chemicznego dla JCWP LW do roku 2022 przedstawiono w załączniku nr 45 do planu gospodarowania wodami, a od roku 2022 w załączniku nr 49 do planu gospodarowania wodami.

Ocenę stanu wód przeniesiono na nowy układ planistyczny dla blisko 61% JCWP LW spośród wszystkich JCWP LW obszaru dorzecza Wisły (ocena stanu 2014–2019 GIOŚ wg r.kl.jcwp do 2022 r.), natomiast przy uwzględnieniu klasyfikacji zgodnie z r.kl.jcwp od 2022 roku oraz wyników analiz eksperckich liczba JCWP z uzyskaną poglądową oceną stanu ponad 61% JCWP LW na obszarze dorzecza Wisły.

Ocenę stanu wód dla JCWP LW do roku 2022 przedstawiono w załączniku nr 53 do planu gospodarowania wodami, a od roku 2022 w załączniku nr 57 do planu gospodarowania wodami.

Tabela 5-18. Podsumowanie oceny stanu JCWP LW – obszar dorzecza Wisły

	r.kl.jcwp do 2022 r.	r.kl.jcwp od 2022 r.		
	liczba JCWP z oceną stanu (PMŚ) ^{a)}	liczba JCWP z oceną stanu ogółem	liczba JCWP z oceną stanu (PMŚ) ^{b)}	Liczba JCWP z oceną stanu (EKSP) ^{c)}
Stan/potencjał ekologiczny	279	250	250	0
Bardzo dobry stan ekologiczny/ maksymalny potencjał ekologiczny	0	0	0	0
Dobry stan ekologiczny/ dobry potencjał ekologiczny	66	45	45	0
Umiarkowany stan ekologiczny/ umiarkowany potencjał ekologiczny	118	87	87	0
Słaby stan ekologiczny/ słaby potencjał ekologiczny	67	7	7	0
Zły stan ekologiczny/ zły potencjał ekologiczny	28	111	111	0
Stan chemiczny	264	497	264	233
Dobry stan chemiczny	82	269	82	187
Stan chemiczny poniżej dobrego	182	228	182	46
Stan wód	302	306	–	–
Dobry stan wód	30	12	–	–
Zły stan wód	272	294	–	–

Objaśnienia:

^{a)} Ocena stanu na podstawie oceny 2014–2019 (GIOŚ) zgodnie z r.kl.jcwp wg klasyfikacji obowiązującej do 1 stycznia 2022 r. przeniesiona na nowy układ planistyczny.

^{b2)} Ocena stanu na podstawie oceny 2014–2019 (GIOŚ) przeliczona zgodnie z r.kl.jcwp wg klasyfikacji obowiązującej od 1 stycznia 2022 r.

^{c)} Ocena wykonana przy wykorzystaniu wyników Analizy znaczących oddziaływań – JCWP (...) dla JCWP niemonitorowanych, dla których nie dokonano oceny stanu 2014–2019 (PMŚ), jest traktowana jako pogładowa, podlegająca weryfikacji w oparciu o nowe badania stanu wód, zrealizowane zgodnie z metodykami PMŚ, normami oraz przepisami w trakcie obowiązywania IIaPGW i akceptacji organu odpowiedzialnego za prowadzenie PMŚ.

*Źródło: opracowanie własne na podstawie danych GIOŚ oraz wyników
Analizy znaczących oddziaływań - JCWP (...)*

JCWP TW i CW

Podsumowanie oceny stanu JCWP TW i CW na obszarze dorzecza Wisły, dokonanej na podstawie wyników monitoringu (ocena stanu GIOŚ 2014–2019), przedstawiono poniżej. W przypadku JCWP TW i CW wszystkie są objęte monitoringiem.

Na podstawie oceny stanu 2014–2019 (GIOŚ) dla JCWP TW i CW w układzie planistycznym obowiązującym dla cyklu planistycznego aPGW (2016–2021) oceny stanu dokonano dla 11 JCWP TW i CW (100% ogólnej liczby JCWP TW i CW).

Z uwagi na dokonane zmiany granic JCWP, prezentowane poniżej (tabela 5-19) dane dotyczące aktualnie obowiązującego układu jednostek planistycznych, w przypadku wskazywania liczby JCWP bez oceny stanu, interpretowane powinny być, jako JCWP bez oceny stanu przeniesionej na nowy układ planistyczny.

Informacje o aktualnej ocenie stanu danej JCWP zaprezentowane są w załączniku nr 1 (Zestawienie główne) do planu gospodarowania wodami, zobrazowania mapowe ocen stanu przedstawione zostały w załączniku nr 38 do planu gospodarowania wodami.

Podsumowanie liczby JCWP TW i CW z uzyskaną oceną stanu na obszarze dorzecza Wisły przedstawia poniższa tabela. Uwzględniono w niej zarówno wyniki oceny stanu 2014–2019 wg klasyfikacji obowiązującej do roku 2022, jak również poglądowo zmiany w ocenie stanu przy zastosowaniu sposobu klasyfikacji wg r.kl.jcwp obowiązującego od roku 2022. Wszystkie JCWP TW i CW obszaru dorzecza Wisły występują w regionie wodnym Dolnej Wisły.

Tabela 5-19. Liczba JCWP TW i CW zagrożonych nieosiągnięciem celów środowiskowych wraz z określeniem liczby JCWP TW i CW z oceną stanu na obszarze dorzecza Wisły

Obszar dorzecza	Liczba JCWP TW i CW	Liczba JCWP TW i CW zagrożonych ^{a)}	Udział JCWP TW i CW zagrożonych ^{a)} (%)	Liczba JCWP TW i CW z oceną stanu r.kl.jcwp do 2022 r.		Liczba JCWP RW z oceną stanu r.kl.jcwp od 2022 r.	
				ocena stanu (PMŚ) ^{b)}	udział JCWP bez oceny stanu ^{b)} (%)	ocena stanu (PMŚ+EKS) ^{c)}	udział JCWP bez oceny stanu ^{c)} (%)
Wisła	7	7	100	7	0,0	7	0,0

Objaśnienia:

^{a)} JCWP zagrożone – JCWP zagrożone nieosiągnięciem celów środowiskowych.

^{b)} Ocena stanu na podstawie oceny 2014–2019 (GIOŚ) zgodnie z r.kl.jcwp wg klasyfikacji obowiązującej do 1 stycznia 2022 r. przeniesiona na nowy układ planistyczny. Wartość wskazuje liczbę JCWP TW i CW (spośród sklasyfikowanych w układzie planistycznym aPGW), dla których możliwe było przeniesienie oceny na aktualny układ planistyczny IIaPGW.

^{c)} Ocena stanu na podstawie oceny 2014–2019 (GIOŚ) przeliczona zgodnie z r.kl.jcwp wg klasyfikacji obowiązującej od 1 stycznia 2022 r. oraz przy wykorzystaniu wyników Analizy znaczących oddziaływań – JCWP (...) dla JCWP niemonitorowanych, dla których nie dokonano oceny stanu 2014–2019 (PMŚ), jest traktowana jako poglądowa, podlegająca weryfikacji w oparciu o nowe badania stanu wód, zrealizowane zgodnie z metodykami PMŚ, normami oraz przepisami w trakcie obowiązywania IIaPGW i akceptacji organu odpowiedzialnego za prowadzenie PMŚ.

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych GIOŚ oraz wyników Analizy znaczących oddziaływań - JCWP (...)

Z uwagi na przyjęty sposób prezentacji danych dotyczących oceny stanu JCWP ze wskazaniem również ocen stanu uzyskanych przy uwzględnieniu postanowień r.kl.jcwp obowiązujących od 2022 roku, poniżej zaprezentowane zostały podsumowania dotyczące ocen stanu bądź potencjału ekologicznego, ocen stanu chemicznego a w efekcie ocen stanu JCWP również przy wyróżnieniu dwóch okresów wskazanych w r.kl.jcwp. Wartości wskazane jako ocena zgodnie z r.kl.jcwp od 2022 roku traktowana jest poglądowo, dla zapewnienia możliwości odniesienia się do klasyfikacji stosowanej w cyklu planistycznym IIaPGW.

Wyniki oceny eksperckiej oceny stanu/potencjału ekologicznego dla JCWP TWCW od roku 2022 przedstawiono w załączniku nr 42 do planu gospodarowania wodami.

Spośród wszystkich JCWP TW i CW obszaru dorzecza Wisły ocenę stanu bądź potencjału ekologicznego przeniesiono na nowy układ planistyczny dla 100% JCWP TW i CW (ocena stanu 2014–2019 GIOŚ wg r.kl.jcwp do 2022 r.), przy uwzględnieniu klasyfikacji zgodnie z r.kl.jcwp od 2022 roku oraz wyników analiz eksperckich liczba JCWP z uzyskaną poglądową oceną stanu bądź potencjału ekologicznego wynosi również 100% JCWP TW i CW na obszarze dorzecza Wisły.

W przypadku stanu chemicznego, spośród wszystkich JCWP TW i CW obszaru dorzecza Wisły klasyfikacja stanu chemicznego przeniesiona została dla 71% JCWP TW i CW, dwie JCWP CW pozostały bez klasyfikacji stanu chemicznego (ocena stanu 2014–2019 GIOŚ wg r.kl.jcwp do 2022 r.), natomiast przy uwzględnieniu klasyfikacji zgodnie z r.kl.jcwp od 2022 roku oraz wyników analiz eksperckich liczba JCWP z uzyskaną poglądową klasyfikacją stanu chemicznego wynosi 100% JCWP TW i CW na obszarze dorzecza Wisły. Wyniki eksperckiej klasyfikacji stanu chemicznego dla JCWP TWCW do roku 2022 przedstawiono w załączniku nr 46 do planu gospodarowania wodami, a od roku 2022 w załączniku nr 50 do planu gospodarowania wodami.

Ocenę stanu wód przeniesiono na nowy układ planistyczny dla 100% JCWP TW i CW spośród wszystkich JCWP TW i CW obszaru dorzecza Wisły (ocena stanu 2014–2019 GIOŚ wg r.kl.jcwp do 2022 r.), przy uwzględnieniu klasyfikacji zgodnie z r.kl.jcwp od 2022 roku oraz wyników analiz eksperckich liczba JCWP z uzyskaną poglądową oceną stanu wynosi również 100% JCWP TW i CW na obszarze dorzecza Wisły. Ocenę stanu wód dla JCWP TWCW do roku 2022 przedstawiono w załączniku nr 54 do planu gospodarowania wodami, a od roku 2022 w załączniku nr 58 do planu gospodarowania wodami.

Tabela 5-20. Podsumowanie oceny stanu JCWP TW i CW – obszar dorzecza Wisły

	r.kl.jcwp do 2022 r.	r.kl.jcwp od 2022 r.		
	liczba JCWP z oceną stanu (PMŚ) ^{a)}	liczba JCWP z oceną stanu ogółem	liczba JCWP z oceną stanu (PMŚ) ^{b)}	liczba JCWP z oceną stanu (EKSP) ^{c)}
Stan/potencjał ekologiczny	7	7	7	0
Bardzo dobry stan ekologiczny/ maksymalny potencjał ekologiczny	0	0	0	0
Dobry stan ekologiczny/ dobry potencjał ekologiczny	0	0	0	0
Umiarkowany stan ekologiczny/ umiarkowany potencjał ekologiczny	0	0	0	0
Słaby stan ekologiczny/ słaby potencjał ekologiczny	4	4	4	0
Zły stan ekologiczny/ zły potencjał ekologiczny	3	3	3	0
Stan chemiczny	5	7	7	0
Dobry stan chemiczny	0	0	0	0
Stan chemiczny poniżej dobrego	5	7	7	0
Stan wód	7	7	–	–
Dobry stan wód	0	0	–	–
Zły stan wód	7	7	–	–

Objaśnienia:

a) Ocena stanu na podstawie oceny 2014–2019 (GIOŚ) zgodnie z r.kl.jcwp wg klasyfikacji obowiązującej do 1 stycznia 2022 r. przeniesiona na nowy układ planistyczny.

b) Ocena stanu na podstawie oceny 2014–2019 (GIOŚ) przeliczona zgodnie z r.kl.jcwp wg klasyfikacji obowiązującej od 1 stycznia 2022 r.

c) Ocena wykonana przy wykorzystaniu wyników Analizy znaczących oddziaływań – JCWP (...) dla JCWP niemonitorowanych, dla których nie dokonano oceny stanu 2014–2019 (PMŚ), jest traktowana jako poglądowa, podlegająca weryfikacji w oparciu o nowe badania stanu wód, zrealizowane zgodnie z metodami PMŚ, normami oraz przepisami w trakcie obowiązywania IIaPGW i akceptacji organu odpowiedzialnego za prowadzenie PMŚ.

*Źródło: opracowanie własne na podstawie danych GIOŚ oraz wyników
Analizy znaczących oddziaływań - JCWP (...)*

5.1.3.3. Syntetyczny raport dotyczący klasyfikacji i oceny stanu JCWP – podsumowanie

Przedstawione w rozdziale informacje stanowią podsumowanie syntetycznego raportu dotyczącego klasyfikacji i oceny stanu JCWP przygotowanego przez GIOŚ³⁵⁾. Dokonane analizy zostały opracowane zgodnie z r.kl.jcwp obowiązującym do 2022 roku z uwzględnieniem układu planistycznego aPGW.

Zgodnie z r.kl.jcwp dokonano klasyfikacji i oceny stanu jednolitych części wód powierzchniowych za rok 2019 w oparciu o:

- dane uzyskane w ramach PMŚ z okresu 2014–2019;
- zasadę dziedziczenia, o której mowa w § 15 r.kl.jcwp.

W ramach prac łącznie przeanalizowano 4849 JCWP RW, 1066 JCWP LW oraz 19 JCWP CW i TW stanowiących zarówno JCWP podlegające monitoringowi jak również JCWP niemonitorowane (tabela 5-21). Ponadto analizy przeprowadzone w stosunku do JCWP RW dotyczą zarówno części rzecznych jak i zbiornikowych wód powierzchniowych. W odniesieniu do 111 JCWP wykazano brak możliwości przeprowadzenia badań w pełnym zakresie (w ramach PMŚ) ze względu na brak lub niedostateczną ilość wody w punkcie pomiarowo-kontrolnym.

Tabela 5-21. Liczba JCWP monitorowanych i niemonitorowanych przeanalizowanych pod kątem klasyfikacji i oceny w podziale na kategorie wód

Status JCWP	Liczba JCWP		
	JCWP RW	JCWP LW	JCWP CW i TW
Monitorowane	3315	713	19
Niemonitorowane	1534	353	-
Suma	4849	1066	19

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych GIOŚ

W 2020 r. dokonano klasyfikacji JCWP z podziałem na kategorie wód oraz z uwzględnieniem (tabela 5-22):

- stanu ekologicznego,
- potencjału ekologicznego,
- stanu chemicznego,
- oceny stanu ogólnego.

Przeprowadzone analizy bazujące na danych monitoringowych oraz zasadzie dziedziczenia dały pełny obraz liczby JCWP RW, JCWP LW, JCWP CW i TW, dla których możliwe było wyznaczenie stanu wód (tabela 5-22). Liczba niesklasyfikowanych JCWP oznacza liczbę JCWP, dla których badania przeprowadzone w ramach PMŚ nie były wystarczające do przeprowadzenia klasyfikacji stanu/potencjału ekologicznego lub stanu chemicznego oraz dla których pomimo tego możliwa była ocena.

³⁵⁾ Syntetyczny raport z klasyfikacji i oceny stanu jednolitych części wód powierzchniowych wykonanej za 2019 rok na podstawie danych z lat 2014–2019, GIOŚ, Warszawa wrzesień 2020 r.

Tabela 5-22. Podsumowanie statystyczne klasyfikacji i oceny JCWP (JCWP monitorowane i niemonitorowane)

Ocena JCWP		Liczba JCWP		
		JCWP RW	JCWP LW	JCWP CW i TW
Stan ekologiczny	naturalne JCWP sklasyfikowane	3365	866	9
	naturalne JCWP niesklasyfikowane	24	28	–
Potencjał ekologiczny	silnie zmienione/sztuczne JCWP sklasyfikowane	1156	120	1
	silnie zmienione/sztuczne JCWP niesklasyfikowane	13	0	–
Stan chemiczny	JCWP sklasyfikowane	3114	937	10
	JCWP niesklasyfikowane	17	1	–
Ocena stanu	ocenione JCWP	4585	1044	10

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych GIOŚ

JCWP RW

W stosunku do JCWP RW w wyniku wykonanej oceny, stwierdzono zły stan dla 91,5% JCWP, co przede wszystkim związane było z odnotowaniem stanu chemicznego poniżej dobrego oraz stanu/potencjału ekologicznego umiarkowanego albo gorszego (83,4%). Stan chemiczny poniżej dobrego został odnotowany w 87,1% analizowanych JCWP, co głównie było wynikiem przekroczenia wartości EQS w wodzie benzo(a)pirenu (28,9%) oraz biocie difenyloterów bromowanych (21,3%). Z kolei stan/potencjał ekologiczny w JCWP RW był przede wszystkim determinowany przez umiarkowany stan/potencjał ekologiczny (54,9%). Do elementów decydujących o ocenie stanu/potencjału ekologicznego poniżej dobrego przede wszystkim można zaliczyć:

- elementy biologiczne: makrobezkręgowce (30,2%), ichtiofauna (28,5%) oraz fitobentos (23,3%);
- elementy fizykochemiczne (grupa 3.1-3.5): zasolenie (37,7%) oraz substancje biogenne (35,6%);
- elementy fizykochemiczne (grupa 3.6): aldehyd mrówkowy (59,8%) oraz węglowodory ropopochodne – indeks olejowy (14,2%).

JCWP LW

W odniesieniu do JCWP LW w wyniku wykonanej oceny, stwierdzono zły stan dla 88,1% JCWP, co przede wszystkim związane było z odnotowaniem stanu chemicznego poniżej dobrego oraz stanu/potencjału ekologicznego umiarkowanego albo gorszego (51,3%). Stan chemiczny poniżej dobrego został odnotowany w stosunku do 69,4% analizowanych JCWP, co głównie było wynikiem przekroczenia wartości EQS w biocie substancji takich jak: difenyloterety bromowane (33,5%) oraz heptachlor (22,9%). Z kolei stan/potencjał ekologiczny w JCWP LW był przede wszystkim determinowany przez umiarkowany stan/potencjał ekologiczny (36,3%). Do elementów decydujących o ocenie stanu/potencjału ekologicznego poniżej dobrego przede wszystkim można zaliczyć:

- elementy biologiczne: fitoplankton (57,7%), makrofity (17,1%);
- elementy fizykochemiczne (grupa 3.1-3.5): przezroczystość (33,2%), azot ogólny (22,1%);
- elementy fizykochemiczne (grupa 3.6): aldehyd mrówkowy (81,5%).

JCWP CW i TW

W przypadku wszystkich JCWP CW i TW wykazano zły stan wód, co związane było z odnotowaniem stanu chemicznego poniżej dobrego oraz stanu/potencjału ekologicznego umiarkowanego albo gorszego (100,0%). Stan chemiczny poniżej dobrego głównie spowodowany był przez przekroczenie wartości EQS w biocie następujących substancji: difenyletery bromowane (27,7%), rtęć i jej związki (24,1%) oraz heptachlor (22,1%). Z kolei stan/potencjał ekologiczny w JCWP CW i TW był przede wszystkim wynikiem złego stanu/potencjału ekologicznego (47,4%). Do elementów decydujących o ocenie stanu/potencjału ekologicznego poniżej dobrego przede wszystkim można zaliczyć:

- elementy biologiczne: fitoplankton (48,0%), makrobezkręgowce bentosowe (44,0%);
- elementy fizykochemiczne (grupa 3.1-3.5): substancje biogenne w tym: azot ogólny (22,0%), azot azotanowy (16,9%), fosfor ogólny (14,3%), azot mineralny (14,3%);
- elementy fizykochemiczne (grupa 3.6): aldehyd mrówkowy (50,0%), selen (50,0%).

5.2. Wody podziemne

5.2.1. Monitoring wód podziemnych

Zgodnie z postanowieniami r.m.jcw monitoring JCWPd prowadzi się w sposób umożliwiający:

1. dokonywanie oceny stanu JCWPd;
2. wykrycie znaczących i utrzymujących się trendów wzrostu stężeń zanieczyszczeń spowodowanych oddziaływaniami antropogenicznymi;
3. ustalenie wpływu stanu JCWPd na obszary chronione uwzględnione w wykazach obszarów chronionych, o których mowa w art. 317 ust. 4 pkt 1 i pkt 4 pr.w.

5.2.1.1. Monitoring stanu chemicznego JCWPd

Monitoring stanu chemicznego JCWPd jest prowadzony w ramach PMŚ.

R.m.jcw przewiduje, że w ramach monitoringu chemicznego wód podziemnych prowadzi się MD i MO.

Monitoring stanu chemicznego jest prowadzony w celu otrzymania spójnego i całościowego obrazu stanu chemicznego wód podziemnych w ramach każdego dorzecza oraz wykrycia długoterminowych antropogenicznych tendencji wzrostu poziomu zanieczyszczeń.

Monitoring diagnostyczny

MD stanu chemicznego JCWPd ustala się w celu uzupełnienia i sprawdzenia procedury oceny wpływu oddziaływań oraz oceny znaczących i utrzymujących się trendów wzrostu stężeń zanieczyszczeń, w obu przypadkach wynikających z warunków naturalnych i oddziaływań antropogenicznych.

MD stanu chemicznego JCWPd prowadzi się dla JCWPd, które dostarczają średniorocznie powyżej 100 m³ na dobę wody przeznaczonej do spożycia przez ludzi. Wymóg ten jest transpozycją postanowień RDW, artykuł 7 oraz załącznik V dyrektywy. W związku z tym, że w każdej z wydzielonych 94 JCWPd na obszarze dorzecza Wisły ma miejsce pobór wód podziemnych przekraczający średniorocznie 100 m³ na dobę, do MD stanu chemicznego wskazane są wszystkie JCWPd na obszarze dorzecza Wisły.

R.m.jcw określa zakres 55 parametrów fizykochemicznych, które mogą być uwzględnione w monitoringu stanu chemicznego. Wśród wymienionych 55 wskaźników ustawodawca wyróżnił 5 elementów ogólnych i 27 elementów nieorganicznych jako obligatoryjne dla MD; muszą one być zawsze oznaczane w ramach jego realizacji. Ponadto jako parametry nieobligatoryjne wskazano w r.m.jcw 10 elementów nieorganicznych i 13 elementów organicznych. Ustanowienie szerokiej listy

wskaźników oznaczanych w ramach MD jest uzasadnione ze względu na cel, jaki przyświeca temu monitoringowi, tj. m.in. monitorowanie tła hydrogeochemicznego oraz obserwacje naturalnych i wymuszonych presją tendencji zmian stężeń wskaźników fizykochemicznych.

Częstotliwość wykonywania badań w MD stanu chemicznego zdefiniowano w r.m.jcw następująco: „monitoring diagnostyczny stanu chemicznego JCWPd prowadzi się przynajmniej raz w ciągu 6-letniego cyklu aktualizacji planu gospodarowania wodami na obszarze dorzecza”, co jest dokładną transpozycją postanowień RDW. W latach 2022–2027 planowane jest przeprowadzenie MD tylko w pierwszym roku cyklu, tj. w roku 2022. W pozostałych latach badania będą kontynuowane w ramach MO. Opracowanie raportu dotyczącego oceny stanu JCWPd planowane jest w roku następującym po MD, czyli w 2023 r.

Wykonawcą monitoringu chemicznego jest PIG-PIB. W ramach MD sposób poboru, kondycjonowania i transportu próbek do laboratorium jest zgodny z zakresem akredytacji laboratoriów PIG-PIB AB283 na pobieranie próbek i badania właściwości fizycznych wody. Stosowane są metody zgodne ze znowelizowanymi normami PN-ISO 5667-11:2017-10 z wyłączeniem pkt 5.2, 6.1.2, 6.3 (w zakresie pobierania próbek wód podziemnych), PN-77/C-04584 (w zakresie pomiaru temperatury wody), PN-EN ISO 10523:2012 (w zakresie pomiaru odczynu pH metodą potencjometryczną), PN-EN 27888:1999 (w zakresie pomiaru przewodności elektrolitycznej właściwej metodą konduktometryczną), procedurą badawczą ZPPŚ PB-201 (w zakresie oznaczania tlenu rozpuszczonego w próbkach wód podziemnych) i procedurą badawczą ZPPŚ PB-202 (w zakresie pomiaru głębokości zwierciadła wód podziemnych). Wyłączenia wynikają z faktu, że dotyczą metod poboru próbek, które nie mają zastosowania w ramach monitoringu chemicznego PIG-PIB. Analiza próbek odbywa się zgodnie z zasadami opisanymi w załączniku nr 7 do r.m.jcw *Metodyki referencyjne pomiarów i badań w ramach monitoringu jednolitych części wód powierzchniowych i JCWPd*.

Monitoring operacyjny

MO stanu chemicznego JCWPd ustala się w celu oceny stanu chemicznego JCWPd uznanych za zagrożone nieosiągnięciem określonych dla nich celów środowiskowych, o których mowa w art. 59 pr.w., oraz w celu stwierdzenia występowania znaczących i utrzymujących się trendów wzrostu stężeń zanieczyszczeń spowodowanych oddziaływaniami antropogenicznymi.

Art. 59 pr.w. określa następujące cele środowiskowe dla JCWPd:

1. zapobieganie lub ograniczanie wprowadzania do nich zanieczyszczeń;
2. zapobieganie pogorszeniu oraz poprawa ich stanu;
3. ich ochrona i podejmowanie działań naprawczych, a także zapewnianie równowagi między poborem a zasilaniem tych wód, tak aby osiągnąć ich dobry stan.

MO stanu chemicznego JCWPd prowadzi się dla JCWPd uznanych, na podstawie MD oraz oceny wpływu oddziaływań, za zagrożone niespełnieniem określonych dla nich celów środowiskowych, o których mowa w art. 59 pr.w.

Zgodnie z poszerzonymi charakterystykami JCWPd³⁶⁾ na obszarze dorzecza Wisły wskazano łącznie 20 JCWPd zagrożonych nieosiągnięciem celów środowiskowych w cyklu planistycznym 2022–2027. Przyczyną wskazania JCWPd jako zagrożonej nieosiągnięciem celów środowiskowych były presja chemiczna (10 JCWPd, w tym 15, 17, 18, 39, 44, 64, 131, 132, 135, 163), ilościowa (JCWPd 47, 101) oraz presja zarówno chemiczna, jak i ilościowa (8 JCWPd, w tym 111, 112, 130, 145, 146, 147, 156, 157). Ogólna powierzchnia wszystkich JCWPd wskazanych jako zagrożone wynosi 21 064 km², co stanowi ok. 12% obszaru dorzecza Wisły, a presja chemiczna ma większy obszar oddziaływania niż presja ilościowa.

³⁶⁾ A. Gryczko-Gostyńska, *Dalsza charakterystyka wód podziemnych zgodnie z załącznikiem II.2 Ramowej Dyrektywy Wodnej wraz z oceną ryzyka*, Wersja 2, PIG-PIB 2020.

Wyboru wskaźników wskazanych do oznaczania podczas badań w MO dokonuje się spośród 55 wymienionych w załączniku nr 6 do ww. rozporządzenia, charakteryzujących rodzaj zidentyfikowanych oddziaływań antropogenicznych w procedurze oceny presji, mających wpływ na badane wody podziemne oraz tych elementów fizykochemicznych, których wartości stwierdzone na podstawie MD stanu chemicznego JCWPd są wyższe od wartości progowej dobrego stanu chemicznego.

Przeprowadzona w ramach aktualizacji charakterystyki JCWPd ocena ryzyka nieosiągnięcia celów środowiskowych wyróżnia dwa rodzaje presji, tj. presję chemiczną i presję ilościową. Dodatkowo w ramach presji chemicznej można wyróżnić presję, w której dominują czynniki komunalno-rolnicze oraz przemysłowo-urbanizacyjne. W przypadku pierwszego rodzaju presji za główne wskaźniki zanieczyszczenia przyjmuje się składniki biogenne (związki azotu, fosfor), ale także: chlorki, siarczany, bor, potas oraz pestycydy³⁷⁾. Wyniki monitoringu JCWPd w zakresie stanu chemicznego prowadzone w latach 2009–2019 wskazują jednak, że na terenach użytkowanych rolniczo występują również związki organiczne z innych grup, takie jak jedno- i wielopierścieniowe węglowodory aromatyczne, tri- i tetrachloroeten, benzo(a)piren, BTX. W przypadku presji przemysłowo-urbanizacyjnej za główne wskaźniki zanieczyszczeń uznaje się metale, takie jak ołów, cynk, rtęć, bar, chrom, nikiel, arsen, kadm, ale również: sól, chlorki, jon amonowy oraz związki organiczne tri- i tetrachloroeten, WWA, BTX. W przypadku presji ilościowej zakres wskaźników indykatorywnych będzie uwzględniał potencjalne zmiany w chemizmie wód na skutek zmian dynamiki zasilania, w szczególności występowania zjawisk ascenzji i ingresji wód zasolonych. Za takie uważa się: przewodność elektrolityczną właściwą, sól, siarczany, bar, jak również nikiel, glin, kadm i ołów.

Zgodnie z Programem monitoringu JCWPd³⁸⁾ zakres badanych wskaźników w poszczególnych JCWPd będzie dostosowany do rodzaju presji. Ostateczny zakres wskaźników do objęcia badaniami w ramach MO będzie ustalany po uzyskaniu wyników MD, gdyż zgodnie z postanowieniami rozporządzenia MO powinien również zawierać wszystkie wskaźniki, dla których stwierdzono przekroczenia stężeń progowych podczas realizacji MD.

Zgodnie z obowiązującym rozporządzeniem MO należy prowadzić z częstotliwością nie mniejszą niż raz na rok. W cyklu planistycznym 2022–2027 planuje się kontynuację dotychczasowej praktyki realizacji MO z częstotliwością dwa razy w roku - MO będzie prowadzony corocznie w latach 2023–2027, poza rokiem 2022, w którym jest wykonywany MD.

W przypadku MO sposób poboru, kondycjonowania i transportu próbek do laboratorium jest taki sam jak w MD.

5.2.1.2. Monitoring stanu ilościowego JCWPd

Monitoring stanu ilościowego wód podziemnych realizuje państwowa służba hydrogeologiczna poprzez:

1. pomiar położenia zwierciadła wody, wyrażonego w m p.p.t., lub ciśnienia (w otworach ujmujących wody ze zwierciadłem stabilizującym się powyżej poziomu terenu), wyrażonego w metrach słupa wody;
2. pomiar wydajności w ujętych źródłach, wyrażonej w l/s;
3. określenie wielkości średniego wieloletniego poboru rzeczywistego wód podziemnych w JCWPd, wyrażonego w m³ na dobę;
4. określenie ilości dostępnych zasobów wód podziemnych w JCWPd, wyrażonej w m³ na dobę.

³⁷⁾ S. Witczak, J. Kania, E. Kmiecik, *Katalog wybranych fizycznych i chemicznych wskaźników zanieczyszczeń wód podziemnych i metod ich oznaczania*, Biblioteka Monitoringu Środowiska 2013.

³⁸⁾ A. Kuczyńska i in., *Aktualizacja programu monitoringu jednolitych części wód podziemnych w układzie dorzeczy na lata 2022–2027*, PIG-PIB 2020.

Monitoring położenia zwierciadła wody i wydajności źródeł

Monitoring położenia zwierciadła wód podziemnych i wydajności źródeł obejmuje wykonywanie cyklicznych, systematycznych pomiarów położenia zwierciadła wód podziemnych w otworach obserwacyjnych lub wydajności źródeł w punktach sieci obserwacyjno-badawczej wód podziemnych SOBWP. Monitoringiem położenia zwierciadła wody objęte są zarówno punkty ujmujące wody o zwierciadle swobodnym (najczęściej płytkie, nieizolowane poziomy wodonośne, będące w kontakcie z ekosystemami lądowymi), jak i te ujmujące wody o zwierciadle napiętym (poziomy izolowane, często stanowiące główne użytkowe poziomy wodonośne, będące źródłem zbiorowego zaopatrzenia w wodę). Pomiary są wykonywane na stacjach hydrogeologicznych.

Częstotliwość pomiarów zależy od trybu ich realizacji. Punkty wyposażone w automatykę pomiarową dostarczają pomiaru położenia zwierciadła wody 1 raz na dobę. Punkty, w których pomiary są wykonywane w trybie manualnym, dostarczają pomiaru z częstotliwością 1 raz na tydzień, a pomiar jest wykonywany w każdy poniedziałek o godzinie 6:00 UTC.

Pobór wód podziemnych

Przy określaniu ilości poboru wód podziemnych brane są pod uwagę dwie składowe poboru rzeczywistego:

- pobór opomiarowany, obejmujący usługi wodne polegające na zapewnieniu gospodarstwom domowym, podmiotom publicznym oraz podmiotom prowadzącym działalność gospodarczą możliwość korzystania z wód oraz odwodnienia górnictwa;
- pobór nieopomiarowany, obejmujący sumaryczną ilość wód pobieranych w ramach tzw. zwykłego korzystania z wód, służącego zaspokojeniu potrzeb własnego gospodarstwa domowego lub własnego gospodarstwa rolnego.

Dane dotyczące rzeczywistego poboru wód podziemnych są ewidencjonowane w bazie opłatowej EDEN, do której wprowadzone są przez Zarządy Zlewni PGW Wody Polskie oświadczenia za usługi wodne poszczególnych podmiotów (Baza opłatowa EDEN: lokalizacja PGW Wody Polskie (poszczególne Zarządy Zlewni), administrator PGW Wody Polskie (poszczególne Zarządy Zlewni)). Pozyskane z bazy EDEN dane są weryfikowane i przetwarzane w bazie POBORY (lokalizacja PIG-PIB, administrator PIG-PIB). Identyfikacja ujęć w bazie POBORY jest oparta na numerach pozwoleń i zgód wodnoprawnych. Uzyskane wartości są weryfikowane o dane statystyczne opracowane przez Urząd Statystyczny w Białymstoku. Dane w zakresie odwadniania kopalni są pozyskiwane przez PIG-PIB bezpośrednio z zakładów górniczych poprzez ankietyzację, w której uczestniczy około 200 zakładów górniczych. Wielkość poboru nierejestrowanego nie jest ewidencjonowana i jest określana na drodze szacunkowych obliczeń za pomocą szerokiego spektrum metod⁽¹⁰⁶⁾.

Dane opomiarowane powinny być dostępne raz na rok, w miarę przekazywania danych przez PGW WP. Dane nieopomiarowane są dostępne w zależności od możliwości wykorzystania danych ze spisów powszechnych (2020–2021).

Zasoby dyspozycyjne wód podziemnych

Zasoby dyspozycyjne wód podziemnych są ustalane w ramach dokumentacji hydrogeologicznej dla jednostki bilansowej wód podziemnych, w określonych warunkach środowiska i hydrogeologicznych (rozporządzenie Ministra Środowiska z dnia 18 listopada 2016 r. w sprawie dokumentacji hydrogeologicznej i dokumentacji geologiczno-inżynierskiej (Dz. U. poz. 2033)).

Dla całego obszaru kraju dostępne są wartości modułowe pozwalające na przeliczenie wielkości zasobów dyspozycyjnych (ZD) w jednostkach bilansowych wód podziemnych, tj. w obszarach bilansowych i rejonach wodno-gospodarczych, które są przeliczane na wielkość zasobów dostępnych do zagospodarowania w poszczególnych JCWPd (ZDG).

Zasoby dyspozycyjne są aktualizowane corocznie na podstawie nowych zatwierdzonych dokumentacji hydrogeologicznych ustalających zasoby dyspozycyjne wód podziemnych, bieżących informacji o realizowanych projektach i programach prac oraz dokumentacji mających na celu aktualizację zasobów dyspozycyjnych zwykłych wód podziemnych.

5.2.1.3. Monitoring badawczy JCWPd

Zgodnie z r.m.jcw (§ 21) MB JCWPd lub ich części ustala się w celu:

1. wyjaśnienia przyczyn niespełnienia celów środowiskowych określonych dla danej JCWPd, o ile wyjaśnienie przyczyn nie jest możliwe na podstawie danych oraz informacji uzyskanych w wyniku pomiarów lub badań prowadzonych w ramach monitoringu stanu ilościowego JCWPd bądź monitoringu stanu chemicznego JCWPd;
2. zidentyfikowania zasięgu, rodzaju i stężeń zanieczyszczeń, jeżeli nastąpiło zanieczyszczenie JCWPd;
3. zidentyfikowania zasięgu znacznego obniżenia poziomu wód podziemnych, powodującego zagrożenie niespełnieniem celów środowiskowych przez daną JCWPd.

MB stanowi zatem uzupełnienie MD i MO oraz standardowego monitoringu stanu ilościowego. Jego zakres i częstotliwość wynikają z przyczyny jego prowadzenia (zidentyfikowane zanieczyszczenie lub presja) oraz warunków hydrogeologicznych danej JCWPd. MB prowadzony jest poza systemem Państwowego Monitoringu Środowiska. MB realizowany jest przez państwową służbę hydrogeologiczną.

Monitoring obszarów obciążonych presją antropogeniczną

MB obszarów obciążonych silną presją antropogeniczną jest prowadzony w obszarach:

- obciążonych oddziaływaniem górnictwa i przemysłu;
- obciążonych presją aglomeracji metropolitalnych.

Celem prowadzonych prac jest określenie zasięgu i wielkości oddziaływania zidentyfikowanej presji na stan ilościowy i chemiczny JCWPd.

Na obszarze dorzecza Wisły badania w obrębie oddziaływania górnictwa obejmują sześć rejonów wydobywania kopalin: węgla kamiennego (Bogdanka i część Górnośląskiego Zagłębia Węglowego) oraz siarki („Basznia” i Tarnobrzskie Zagłębie Siarkowe). Sieć punktów obserwacyjno-badawczych MB w rejonach oddziaływania górnictwa na obszarze dorzecza Wisły według stanu na dzień 31 grudnia 2019 r. liczyła łącznie 65 punktów³⁹⁾. Badania obejmowały pomiary głębokości zwierciadła wód podziemnych w punktach obserwacyjno-badawczych.

Badania w obszarach aglomeracji metropolitalnych dotyczyły rozpoznania presji w rejonach siedmiu aglomeracji miejsko-przemysłowych: trójmiejskiej, bydgosko-toruńskiej, warszawskiej, lubelskiej, kieleckiej, tarnowskiej i górnośląskiej. Zakres prac i badań wykonanych w rejonach poszczególnych aglomeracji był zróżnicowany. Prowadzono je według opracowanych wcześniej programów badań MB. Jednym z najważniejszych zadań MB wód podziemnych w rejonach aglomeracji jest pozyskanie danych z prowadzonych tam często od wielu lat monitoringów lokalnych wokół komunalnych ujęć wody, odwadnianych wyrobisk górniczych i ognisk zanieczyszczeń. Wymaga to bieżącej współpracy z organami administracji państwowej i samorządowej, właścicielami ujęć wody i innymi podmiotami prowadzącymi monitoringi lokalne. Porozumienia w tej sprawie są dobrowolne i mają charakter

³⁹⁾ A. Kuczyńska i in., *Aktualizacja programu monitoringu jednolitych części wód podziemnych w układzie dorzeczy na lata 2022–2027*, PIG-PIB 2020.

nieformalny lub formalny, wyrażający się podpisaniem listu intencyjnego i notatek służbowych o współpracy i wzajemnej wymianie wyników badań.

Zakłada się, że w cyklu planistycznym 2022–2027 badania monitoringowe w ramach monitoringu obszarów obciążonych presją antropogeniczną obejmą co najmniej tyle samo obszarów co dotychczas i będą realizowane zgodnie z przyjętymi, indywidualnymi programami monitoringu, obejmującymi zakresem zarówno monitoring stanu ilościowego, jak i chemicznego.

Monitoring przygranicznych obszarów JCWPd

Za przygraniczne JCWPd uznano jednostki, których przynajmniej jeden z odcinków określających granicę JCWPd pokrywa się z granicą państwową, z wyjątkiem JCWPd graniczących wyłącznie z Morzem Bałtyckim.

Obserwacje monitoringowe poziomu zwierciadła wody oraz badania stanu chemicznego wód podziemnych wzdłuż granic Polski są prowadzone w ramach zadania państwowej służby hydrogeologicznej pt.: *Monitoring wód podziemnych w strefach granicznych RP na potrzeby realizacji umów i współpracy międzynarodowej*.

Państwowa służba hydrogeologiczna (PSH) uczestniczy we współpracy międzynarodowej i międzypaństwowej, stanowiącej realizację polityki państwa w zakresie gospodarki i ochrony wód podziemnych. Część działań PSH jest związana z bezpośrednią realizacją zadań koordynowanych przez Ministerstwo Infrastruktury, Ministerstwo Klimatu i Środowiska, PGW WP i GIOŚ. Są one realizowane w międzynarodowych komisjach i grupach roboczych, w pracach których przedstawiciele PIG-PIB uczestniczą jako delegaci lub eksperci. Na obszarze dorzecza Wisły działają dwie komisje ds. wód granicznych, polsko-słowacka i polsko-ukraińska.

Uzgodnienia dotyczące zakresu i formy prowadzenia monitoringu wód podziemnych w strefach przygranicznych, które podlegają działalności poszczególnych komisji międzynarodowych, są nadrzędne nad ustaleniami krajowymi. Liczba punktów monitoringu transgranicznego i obszarów objętych badaniami zależy od decyzji podejmowanych w komisjach do spraw wód granicznych. Z tego powodu trudno obecnie przewidzieć w szczegółach, jaki będzie kształt i jakie oczekiwania wobec monitoringu wód podziemnych stref przygranicznych w latach 2022–2027. Na koniec roku 2020, na potrzeby monitoringu wód podziemnych w strefach przygranicznych Polski na obszarze dorzecza Wisły wykorzystywano wyniki pomiarów i badań prowadzonych w 60 punktach obserwacyjnych wód podziemnych.

Na obszarze dorzecza Wisły wyróżniono wymienione poniżej obszary przygraniczne, w których są prowadzone pomiary i badania monitoringowe wód podziemnych.

Strefa przygraniczna z Republiką Słowacką

Celem monitoringu wód podziemnych w strefie przygranicznej Polski ze Słowacją jest ochrona zasobów zwykłych wód podziemnych z uwzględnieniem m.in. ekosystemów zależnych od wód podziemnych. W strefie przygranicznej Polski ze Słowacją oprócz monitoringu zwykłych wód podziemnych bardzo istotne są wdrożenie działań ukierunkowanych na ochronę zasobów oraz właściwości wód termalnych i mineralnych, a także rozwój badań monitoringowych w tym zakresie. Wody lecznicze i termalne zostały zaliczone do kopalin i podlegają wytycznym ustawy – Prawo geologiczne i górnicze, jednak ich monitoring powinien być realizowany w sposób skoordynowany z monitoringiem zwykłych wód podziemnych rejonu pogranicza polsko-słowackiego.

Strefa przygraniczna z Ukrainą

Obserwacje monitoringowe wód podziemnych w strefie przygranicznej Polski z Ukrainą są prowadzone ze względu na występowanie obszarów potencjalnych oddziaływań transgranicznych, które mogą negatywnie wpływać na stan środowiska wodnego, w tym m.in. nieczynne kopalnie siarki, znajdujące się na przygranicznym terytorium Ukrainy, oraz czynna kopalnia siarki w Baszni, znajdująca się

na przygranicznym terytorium Polski, mogilniki lub ich pozostałości oraz nieuregulowana gospodarka wodno-ściekowa, zwłaszcza na obszarach wiejskich na przygranicznym terytorium Ukrainy.

Strefa przygraniczna z Republiką Białorusi

Obserwacje monitoringowe wód podziemnych w strefie przygranicznej Polski z Białorusią są prowadzone w rejonach występowania przepływów transgranicznych wód podziemnych, narażonych na wpływ antropopresji, przemysłu, konkurencyjne szczypanie zasobów wód przez ujęcia komunalne oraz oddziaływanie rolnictwa (duże, państwowe gospodarstwa i fermy na przygranicznym terytorium Białorusi).

Strefa przygraniczna z obwodem kaliningradzkim Federacji Rosyjskiej

Monitoringiem badawczym wód podziemnych w strefie przygranicznej Polski z Rosją zostały objęte czwartorzędowe poziomy wodonośne na obszarach cennych przyrodniczo, w tym w ekosystemach lądowych zależnych od wód podziemnych. Punkty MB wykonano także w rejonie transgranicznego dopływu wód podziemnych do GZWP nr 202 – Sandr Gołdap oraz w rejonach narażonych na transgraniczne presje na wody podziemne.

5.2.1.4. Monitoring wpływu stanu JCWPd na obszary chronione

Pozyskanie informacji o stanie wód obszarów chronionych jest jednym z celów monitoringu wód realizowanego w ramach PMŚ (art. 349 ust. 1 i ust. 2 pr.w.). Zgodnie z art. 16 pkt 32 pr.w. przez obszary chronione, w odniesieniu do wód podziemnych, rozumie się:

1. JCW przeznaczone do poboru wody na potrzeby zaopatrzenia ludności w wodę przeznaczoną do spożycia przez ludzi;
2. obszary przeznaczone do ochrony siedlisk lub gatunków, o których mowa w przepisach u.o.p., dla których utrzymanie lub poprawa stanu wód jest ważnym czynnikiem w ich ochronie.

Wody obszarów chronionych obejmują zarówno wody powierzchniowe, jak i podziemne, zaś ocenie stanu wód obszarów chronionych służą wyniki monitoringu JCWP i JCWPd. W ramach PMŚ nie funkcjonuje odrębna sieć monitoringu obszarów chronionych, tylko z istniejących sieci monitoringowych dobierane są punkty badawcze umożliwiające pozyskanie wyników na potrzeby oceny stanu wód obszarów chronionych.

Zgodnie z powyższym monitoring obszarów chronionych realizowany przez PIG-PIB należy traktować jako monitoring uzupełniający, który funkcjonuje na zasadzie wskazania punktów sieci obserwacyjno-badawczej, znajdujących się w obrębie danego obszaru chronionego lub w strefie zasilania. Badania w tych punktach odbywają się zgodnie z przewidzianymi dla nich zasadami monitoringu stanu ilościowego i/lub chemicznego. Wyniki badań z tych punktów są wykorzystywane dla realizacji odpowiednich testów oceny stanu JCWPd, ukierunkowanych na ocenę wpływu wód podziemnych na dany obszar chroniony.

Monitoring wód podziemnych w strefach zasilania chronionych ekosystemów lądowych bezpośrednio zależnych od wód podziemnych

Na podstawie art. 349 ust. 14 pr.w. sprawujący nadzór nad obszarami przeznaczonymi do ochrony siedlisk lub gatunków, ustanowionymi w przepisach u.o.p., dla których utrzymanie lub poprawa stanu wód jest ważnym czynnikiem w ich ochronie, sporządza ocenę tych obszarów na podstawie badań własnych przedmiotów ochrony zależnych od stanu wód oraz wyników monitoringu, które powstają w ramach PMŚ.

W obszarach chronionych ekosystemów lądowych bezpośrednio zależnych od wód podziemnych oceniany jest wpływ stanu ilościowego, rozumianego tu jako amplituda wahań zwierciadła wód podziemnych, i chemicznego JCWPd – rozumianego jako stan chemiczny i skład chemiczny wód

rozpatrywanej jednolitej części, na stan tych ekosystemów. Do monitoringu tego wskazano punkty badawcze, które są jednocześnie punktami monitoringu położenia zwierciadła i/lub chemizmu wód MD i MO, znajdujące się w strefie dopływu wód podziemnych do ekosystemu. W związku z tym zakres, częstotliwość i metodyka badań w tych punktach są identyczne jak dla punktów pomiarowo-kontrolnych monitoringu stanu ilościowego i chemicznego.

Aktualnie liczba punktów SOBWP reprezentatywnych do monitoringu wód podziemnych w strefach zasilania chronionych ekosystemów lądowych zależnych od wód podziemnych na obszarze dorzecza Wisły wynosi 22.

Monitoring wód ujmowanych do zaopatrzenia ludności w wodę do spożycia

Do monitoringu wód ujmowanych do zaopatrzenia ludności w wodę do spożycia wskazano wybrane punkty MD i MO stanu chemicznego. Są to przede wszystkim punkty, które stanowią potencjalne źródło zaopatrzenia w wodę przeznaczoną do spożycia przez ludzi, czyli punkty wchodzące w skład ujęć komunalnych, punkty, z których woda jest wykorzystywana do spożycia przez ludzi w związku z prowadzoną działalnością handlową lub publiczną (m.in. zakłady produkcyjne, szkoły, szpitale), oraz punkty ujmujące lub monitorujące główne użytkowe poziomy wodonośne (GUPW) i główne zbiorniki wód podziemnych (GZWP). Dla potrzeb tego monitoringu wykorzystuje się wyniki badań w sieci obserwacyjno-badawczej wód podziemnych, wskazane do monitoringu stanu chemicznego.

Aktualnie liczba punktów sieci monitoringu stanu chemicznego monitorująca wody ujmowane do zaopatrzenia ludności w wodę do spożycia na obszarze dorzecza Wisły wynosi łącznie 373. Zakres, metodyka i częstotliwość badań w tych punktach są analogiczne jak dla monitoringu stanu chemicznego.

5.2.1.5. Badania stężeń azotanów na potrzeby oceny skuteczności programu działań

Zgodnie z art. 110 pr.w. w ramach systemu PMŚ prowadzony jest monitoring stężeń azotanów służący dokonaniu oceny skuteczności programu działań.

Monitoring stężeń azotanów jest ukierunkowany na oddziaływanie presji rolniczej na wody podziemne i do 2016 r. był realizowany w wydzielonych obszarach szczególnie narażonych na zanieczyszczenia azotanami pochodzenia rolniczego, których granice aktualizowano co 4 lata. Od 2018 r. *Program działań w celu zmniejszenia zanieczyszczenia wód azotanami pochodzącymi ze źródeł rolniczych oraz zapobieganie dalszemu zanieczyszczeniu* obowiązuje na obszarze całego kraju, dlatego też monitoring stężeń azotanów na potrzeby oceny skuteczności programu działań jest realizowany na obszarze całego kraju.

Zgodnie z postanowieniami Dyrektywy Azotanowej monitoring dotyczy jedynie badań stężeń azotanów. Niemniej w celu przeprowadzenia kontroli jakości wyników zakres oznaczanych wskaźników wymaga oznaczenia również grupy wskaźników podstawowych, niezbędnych do wykonania analizy bilansu jonowego.

Częstotliwość pomiarów stężeń azotanów na potrzeby oceny skuteczności programu działań definiuje Dyrektywa Azotanowa. Monitoring należy prowadzić nie rzadziej niż raz na 4 lata w przypadku punktów, gdzie stężenie azotanów w co najmniej jednej z poprzednich próbek wynosiło powyżej 25 mg/l, a w pozostałych punktach – co 8 lat. Częstotliwość monitoringu nawiązuje do 4-letnich cykli raportowania wymaganych Dyrektywą Azotanową (2016–2019; 2020–2023, 2024–2027).

Stężenia azotanów są badane w ramach monitoringu stanu chemicznego (diagnostycznego i operacyjnego), a wyniki tych badań są wykorzystywane do dokonania oceny skuteczności programu działań. W szczególności wyniki pozyskane podczas MD w 2022 r., który swym zasięgiem obejmuje cały kraj, będą wystarczające do wykonania oceny skuteczności programu działań za okres 2020–2023.

W kolejnym cyklu raportowym Dyrektywy Azotanowej 2024–2027 monitoring stanu chemicznego będzie realizowany jedynie w zakresie MO, a więc będzie dotyczyć ograniczonej liczby JCWPd, tj. tych

które są uznane za zagrożone nieosiągnięciem celów środowiskowych. W celu zapewnienia odpowiedniej puli wyników stężeń azotanów na potrzeby opracowania raportu azotanowego uwzględnione zostaną również badania z punktów z pozostałych JCWPd, w których w co najmniej jednej z poprzednich próbek stężenie NO_3 wyniosło powyżej 25 mg/l. Punkty te zostaną objęte uzupełniającymi badaniami stężeń azotanów, które zaplanowano na 2025 r.

W przypadku badań uzupełniających stężeń azotanów sposób poboru, kondycjonowania i transportu próbek do laboratorium jest taki sam jak w MD i MO.

5.2.1.6. Rozpoznanie jakości wód w aspekcie nowych zanieczyszczeń zgodnie z listą obserwacyjną

Badanie jakości wód w aspekcie nowych zanieczyszczeń nie jest obligatoryjne z punktu widzenia obowiązujących przepisów prawnych na poziomie krajowym i europejskim. Niemniej w preambule DWP zawarto zapis uznający konieczność rozpoznawania nowych zanieczyszczeń wód podziemnych i wskazujący potrzebę ustalenia dla nich listy obserwacyjnej. Bieżąca analiza zanieczyszczenia wód podziemnych nowymi związkami zanieczyszczeń w oparciu o dostępne wyniki monitoringowe, jak również aktualizacja zakresu związków na liście obserwacyjnej wód podziemnych są wykonywane w ramach prac grupy eksperckiej wg Groundwater działającej w strukturze Common Implementation Strategy for the Water Framework Directive and the Floods Directive. Opracowane w 2019 r. wytyczne pt. *Voluntary groundwater watch list concept & methodology*⁴⁰⁾ zawierają listy wskaźników zanieczyszczeń, co do których istnieje duże prawdopodobieństwo obecności w wodach podziemnych, jako rekomendacje do uwzględnienia w lokalnych programach monitoringowych. W zależności od częstotliwości występowania zanieczyszczeń w wodach podziemnych potwierdzonych dostępnymi badaniami monitoringowymi wskaźniki umieszczane są na dwóch rodzajach list, tj. liście wspierającej (*list facilitating*) lub liście obserwacyjnej (*groundwater watch list*). Niebezpieczne nowe substancje organiczne, których występowanie w wodach podziemnych zostało udokumentowane na ustalonym poziomie ufności, są rekomendowane do regulacji na poziomie europejskim w ramach aktualizacji załączników Dyrektywy Wód Podziemnych. Wskaźniki zanieczyszczeń, co do których istnieją dowody o dużej szkodliwości dla zdrowia człowieka i środowiska, lecz ich udokumentowanie nie jest wystarczające, są umieszczane na liście obserwacyjnej.

Na koniec 2020 r. na liście wspierającej rewizję załączników DWP umieszczonych było 12 substancji: 10 związków perfluorowanych PFAS (kwas perfluorobutanosulfonowy PFBS, kwas perfluorooktanowy PFOA, kwas perfluorobutanowy PFBA, kwas perfluorooktanosulfonowy PFOS, kwas perfluoroheksanosulfonowy PFHxS, kwas perfluoropentanowy PFPeA, kwas perfluoroheksanowy PFHxA, kwas perfluoroheptanowy PFHpA, kwas perfluorodekanowy PFDA, kwas perfluorononanowy PFNA) i 2 farmaceutyki (sulfametoksazol oraz karbamazepina). Lista obserwacyjna zawierała 11 substancji (kwas perfluorododekanowy PFDoA, kwas perfluoroundekanowy PFUnA, klopidoł, krotamiton, kwas amidotryzowy, sulfadiazyna, prymidon, sotalol, ibuprofen, erytromycyna, klarytromycyna).

Powyższe substancje rekomendowane są do uwzględnienia w badaniach monitoringowych w zakresie rozpoznania jakości wód w aspekcie nowych zanieczyszczeń. W kolejnych latach zakres analityczny powinien być dopasowywany do aktualnych wytycznych grupy eksperckiej. Aktualnie brak jest możliwości finansowania badań nowych zanieczyszczeń wód podziemnych w zakresie nieobligatoryjnym w ramach PMŚ.

Sugerowana roczna liczba punktów opróbowanych na obszarze dorzecza Wisły wynosi 50.

⁴⁰⁾ <https://circabc.europa.eu>

5.2.2. Mapa sieci monitoringu wód podziemnych wraz z prezentacją programów monitoringowych

5.2.2.1. Mapa sieci monitoringu wód podziemnych na lata 2022–2027

Badania monitoringowe wód podziemnych realizuje się w punktach sieci monitoringu wód podziemnych, w której wyróżnia się sieć monitoringu stanu chemicznego i sieć monitoringu stanu ilościowego. Badania wykonywane w punktach sieci monitoringu stanu chemicznego i ilościowego są wykorzystywane na potrzeby opracowania oceny stanu JCWPd. Niewielka część punktów tych sieci jest wspólna z punktami sieci monitoringów badawczych, które ze względu na swój charakter mają oddzielne programy badań i odpowiednio dopasowaną strukturę sieci monitoringowych, jak również zasilają ocenę stanu JCWPd w formie zinterpretowanej.

5.2.2.2. Mapa sieci monitoringu stanu chemicznego JCWPd

Monitoring stanu chemicznego JCWPd jest prowadzony w ramach PMS w celu otrzymania spójnego i całościowego obrazu stanu chemicznego wód podziemnych w ramach każdego dorzecza oraz wykrycia długoterminowych antropogenicznych tendencji wzrostu poziomu zanieczyszczeń. Sieć monitoringu stanu chemicznego składa się z punktów, które są przypisane do sieci MD i/lub MO.

Monitoring diagnostyczny

MD obejmuje obszar całego kraju. Badania są prowadzone we wszystkich JCWPd obszaru dorzecza Wisły.

Zgodnie z Programem monitoringu JCWPd na lata 2022–2027⁴¹⁾ aktualna liczba punktów sieci monitoringu chemicznego, w których będą prowadzone badania w ramach MD, na obszarze dorzecza Wisły wynosi 754 punkty (załącznik nr 34 do planu gospodarowania wodami). Sieć będzie sukcesywnie uzupełniana o nowe punkty do łącznej liczby 870 punktów, które powinny zapewnić optymalną reprezentatywność sieci na potrzeby oceny stanu JCWPd.

Monitoring operacyjny

MO stanu chemicznego JCWPd prowadzi się w JCWPd uznanych, na podstawie MD oraz oceny wpływu oddziaływań, za zagrożone niespełnieniem określonych dla nich celów środowiskowych, o których mowa w art. 59 pr.w.

Na cykl planistyczny 2022–2027 na obszarze dorzecza Wisły wskazano łącznie 20 JCWPd zagrożonych nieosiągnięciem celów środowiskowych⁴²⁾. Są to JCWPd o numerach 15, 17, 18, 39, 44, 47, 64, 101, 111, 112, 130, 131, 132, 135, 145, 146, 147, 156, 157 i 163.

Zgodnie z Programem monitoringu JCWPd⁴³⁾ aktualna liczba punktów sieci MO na obszarze dorzecza Wisły wynosi 123 (załącznik nr 34 do planu gospodarowania wodami). W miarę możliwości sieć będzie uzupełniana o nowe punkty do łącznej liczby 157 punktów, które powinny zapewnić optymalną reprezentatywność sieci na potrzeby oceny stanu JCWPd.

⁴¹⁾ A. Kuczyńska i in., *Aktualizacja programu monitoringu jednolitych części wód podziemnych w układzie dorzeczy na lata 2022–2027*, PIG-PIB 2020.

⁴²⁾ A. Gryczko-Gostyńska, *Dalsza charakterystyka wód podziemnych zgodnie z załącznikiem II.2 Ramowej Dyrektywy Wodnej wraz z oceną ryzyka*, Wersja 2, PIG-PIB 2020.

⁴³⁾ A. Kuczyńska i in., *Aktualizacja programu monitoringu jednolitych części wód podziemnych w układzie dorzeczy na lata 2022–2027*, PIG-PIB 2020.

5.2.2.3. Mapa sieci monitoringu stanu ilościowego JCWPd

Sieć monitoringu ilościowego wód podziemnych stanowią stacje hydrogeologiczne, na których wykonywane są cykliczne, systematyczne pomiary położenia zwierciadła wód podziemnych lub wydajności źródeł. Monitoringiem położenia zwierciadła wody są objęte zarówno punkty ujmujące wody o zwierciadle swobodnym (najczęściej płytkie, nieizolowane poziomy wodonośne, będące w kontakcie z ekosystemami lądowymi), jak i te ujmujące wody o zwierciadle napiętym (poziomy izolowane, często stanowiące główne użytkowe poziomy wodonośne, będące źródłem zbiorowego zaopatrzenia w wodę).

Zgodnie z Programem monitoringu JCWPd 35 punktów monitoringu stanu ilościowego jest zlokalizowanych we wszystkich JCWPd obszaru dorzecza Wisły. Aktualna liczba punktów sieci monitoringu ilościowego na obszarze dorzecza Wisły wynosi 612 (załącznik nr 34 planu gospodarowania wodami). W miarę możliwości (dostępności środków finansowych) sieć będzie uzupełniana o nowe punkty do łącznej liczby 747 punktów, które powinny zapewnić optymalną reprezentatywność sieci na potrzeby oceny stanu JCWPd.

5.2.3. Wynik oceny stanu JCWPd

Na ocenę stanu JCWPd składa się interpretacja wyników monitoringu stanu chemicznego i monitoringu stanu ilościowego wód podziemnych.

Zakres wykonywanych prac w ramach oceny stanu JCWPd jest zgodny z postanowieniami r.kl.jcwpd oraz r.m.jcw. Spełnia wymogi RDW oraz DWP. Uwzględnia także wytyczne Komisji Europejskiej przedstawione w poradnikach unijnych, a w szczególności w poradniku *Guidance on Groundwater Status and Trend Assessment* (CIS Guidance Document No.18)⁴⁴⁾. Ocena stanu JCWPd jest wykonywana na podstawie wytycznych określonych w opracowaniu *Aktualizacja metodyki oceny stanu JCWPd wraz z opracowaniem metodyki analizy odwracania trendów zanieczyszczeń*⁴⁵⁾.

Konieczność aktualizacji metodyki oceny stanu JCWPd wynikała ze zmian w przepisach prawa krajowego dotyczących kryteriów i sposobu oceny stanu JCWPd, dostępności danych oraz potrzeby uszczegółowienia lub uzupełnienia poszczególnych testów klasyfikacyjnych i analiz wspierających. Aktualizację metodyki oceny stanu JCWPd przeprowadzono w 2020 r.,. Wzięto także pod uwagę doświadczenia z przeprowadzania ocen stanu JCWPd wykonywanych w poprzednich cyklach planistycznych.

Rozbudowana została metodyka analizy trendów chemicznych, uwzględniająca analizę odwracania trendów, oraz metodyka analizy położenia zwierciadła wody. Zweryfikowane zostały także kryteria wiarygodności oceny stanu JCWPd i wartości kryterialnych w testach klasyfikacyjnych C.2, C.3 i C.5 oraz w ocenie końcowej, np. wyniki badań z opracowań o charakterze regionalnym.

Ocena stanu JCWPd została wykonana z uwzględnieniem schematyzacji pionowej JCWPd wprowadzonej do charakterystyk i monitoringu JCWPd w 2013 r. i obowiązującej w latach 2016–2021. Ze względu na skomplikowaną budowę geologiczną i warunki hydrogeologiczne oraz fakt występowania wód podziemnych w wielopoziomowych strukturach mających charakter wielopiętrowych jednostek hydrogeologicznych przyjęto założenie występowania maksymalnie trzech kompleksów wodonośnych w obrębie JCWPd, do których przyporządkowano występujące na obszarze JCWPd poziomy wodonośne, uwzględniając zarówno warunki hydrogeologiczne, dynamikę, jak i presję antropogeniczną. W wyniku przeprowadzonej agregacji wyróżniono następujące trzy kompleksy wodonośne:

1. Pierwszy kompleks to poziomy wodonośne o zwierciadle swobodnym, lokalnie napiętym,

⁴⁴⁾ <https://op.europa.eu>

⁴⁵⁾ D. Palak-Mazur i in., *Aktualizacja metodyki oceny stanu JCWPd wraz z opracowaniem metodyki analizy odwracania trendów zanieczyszczeń*, PIG-PIB 2020.

pozostające w bezpośrednim kontakcie z wodami powierzchniowymi i ekosystemami zależnymi od wód. Charakteryzuje się zazwyczaj wysoką podatnością na zanieczyszczenie z powierzchni terenu.

2. Drugi kompleks tworzą poziomy wodonośne o zwierciadle napiętym, niepozostające w bezpośrednim kontakcie hydraulicznym z wodami pierwszego kompleksu. Kompleks ten często stanowi podstawę zbiorowego zaopatrzenia w wodę do spożycia.
3. Trzeci kompleks to najniżej rozpoznane użytkowe poziomy wodonośne, pozostające niekiedy w kontakcie z niżej występującymi poziomami wód słonych.

Ocena stanu JCWPd składa się z oceny stanu chemicznego i ilościowego. Obie oceny są w stosunku do siebie równorzędne, a za ostateczny stan wód podziemnych przyjmuje się gorszą z tych dwóch ocen. W ramach oceny wykonuje się łącznie dziewięć testów klasyfikacyjnych, które przeprowadza się w odniesieniu do wszystkich JCWPd, niezależnie od wyników pozostałych testów klasyfikacyjnych. Poszczególne testy są ukierunkowane na potrzeby różnych odbiorców wód podziemnych, tzw. receptorów (chronione ekosystemy lądowe zależne od wód podziemnych, wody powierzchniowe, wody przeznaczone do spożycia). Oprócz testów klasyfikacyjnych wykonuje się również dwie analizy wspierające dotyczące zmian długoterminowych. Są to analiza tendencji zmian stężeń wskaźników fizykochemicznych oraz analiza położenia zwierciadła wody. Ponieważ obie analizy zasilają testy klasyfikacyjne, wykonuje się je na początku procedury oceny stanu chemicznego i ilościowego. Wyniki tych analiz wspierają pozostałe testy ilościowe i chemiczne, zwłaszcza końcową ocenę stanu JCWPd.

Zgodnie z wytycznymi przedstawionymi w poradnikach unijnych ocena stanu JCWPd powinna być opatrzona również oceną jej wiarygodności.

W załączniku nr 1 (Zestawienie główne) zestawiono punkty sieci monitoringu wód podziemnych na podstawie których wykonano ocenę stanu JCWPd z 2019 r.

Wyniki oceny stanu JCWPd na obszarze dorzecza Wisły

Przeprowadzona ocena stanu JCWPd w 2020 r., na podstawie danych z 2019 r. objęła analizą wszystkie 94 JCWPd wyznaczone w granicach obszaru dorzecza Wisły.

W pierwszej kolejności przedstawiono wyniki analiz wspierających, czyli analizy trendów zmian stężeń wskaźników fizykochemicznych i analizy położenia zwierciadła wody podziemnej.

Analiza trendów zmian stężeń wskaźników fizykochemicznych

Celem analizy trendów zmian stężeń wskaźników fizykochemicznych jest identyfikacja znaczących i utrzymujących się trendów wzrostowych stężeń zanieczyszczeń. Znaczący i utrzymujący się trend wzrostowy oznacza każdy statystycznie i pod względem środowiskowym istotny wzrost stężenia zanieczyszczeń w wodach podziemnych, w związku z którym istnieje konieczność odwrócenia tego trendu. Zgodnie z przepisami DWP (załącznik IV, część B, punkt 1) punktem początkowym inicjowania działań mających odwrócić znaczące i utrzymujące się trendy wzrostowe jest stan, kiedy stężenie zanieczyszczenia osiąga 75% wartości parametrów norm jakości wód podziemnych określonych w załączniku i i wartości progowych określonych w r.kl.jcwpd, ustalonych zgodnie z art. 3 DWP. na podstawie powyższych przepisów jako znaczące trendy wzrostowe uznano istotne statystycznie trendy rosnące, dla których stwierdzono przekroczenie 75% wartości progowej dobrego stanu chemicznego. Analiza zmian stężeń wskaźników fizykochemicznych ma na celu prześledzenie w czasie zmian zachodzących zarówno w punktach, jak i w JCWPd. Zidentyfikowanie znaczących i utrzymujących się trendów wzrostowych stężeń zanieczyszczeń w obszarach JCWPd uznanych za zagrożone nieosiągnięciem celów środowiskowych pozwala określić, czy dany obszar JCWPd nie wykazuje trwałych tendencji wzrostowych wywołanych antropogenicznie.

Do przeprowadzenia analizy trendów wartości wskaźników fizykochemicznych wykorzystano wszystkie wyniki analiz oznaczeń składu fizykochemicznego próbek wód podziemnych dostępne w bazie Monitoringu Wód Podziemnych – zarówno wyniki analiz wykonanych przez PIG-PIB w ramach PMŚ na zlecenie GIOŚ, jak i wyniki analiz wykonanych przez PIG-PIB w ramach realizacji innych zadań PSH. Za rok bazowy przyjęto 2007 r., a zakres czasowy dotyczył analiz z lat 2007–2019. Dla wszystkich punktów i wskaźników, które spełniły przyjęte kryteria i dla których możliwe było przeprowadzenie analizy tendencji, sporządzono wykresy wraz z naniesioną linią regresji. Wyniki analiz trendów dla punktów z uwzględnieniem podziału na dorzecza przedstawia tabela 5-23, zaś dla obszaru JCWPd – tabela 5-24.

Tabela 5-23. Wyniki analizy tendencji zmian stężeń wskaźników fizykochemicznych w punktach w latach 2007–2019

Obszar dorzecza	Liczba punktów, w których zidentyfikowano znaczący i utrzymujący się trend wzrostowy	Liczba znaczących i utrzymujących się trendów wzrostowych	Wskaźniki ze znaczącym i utrzymującym się trendem wzrostowym
Wisła	9	11	As, NH ₄ , NO ₃ , Cl, K, SO ₄ , Ca, TOC, HCO ₃

Źródło: opracowanie własne

Tabela 5-24. Wyniki analizy tendencji zmian stężeń wskaźników fizykochemicznych w obszarach JCWPd uznanych za zagrożone lub o stanie słabym w latach 2007–2019

Obszar dorzecza	Nr JCWPd, w których wykonano analizę trendów zmian stężeń wskaźników fizykochemicznych	Znaczące i utrzymujące się trendy wzrostowe w punktach w JCWPd Nr JCWPd _wskaźnik ze znaczącym trendem wzrostowym	Znaczące i utrzymujące się trendy wzrostowe na obszarze JCWPd Nr JCWPd _wskaźnik ze znaczącym trendem wzrostowym
Wisła	12, 14, 15, 16, 17, 18, 30, 39, 47, 64, 67, 86, 91, 101, 102, 111, 112, 115, 130, 132, 135, 145, 146, 147, 156, 157	18_K 67_As 130_SO ₄	–

Źródło: opracowanie własne

Oprócz analizy pozwalającej sprawdzić, czy stężenia zanieczyszczeń rosną na przestrzeni lat, wykonano również odwrócenie trendu, które pozwala zidentyfikować zmniejszenie poziomu zanieczyszczenia wód podziemnych. Punktem początkowym inicjowania działań mających odwrócić znaczące i utrzymujące się trendy wzrostowe jest stan, kiedy stężenie zanieczyszczenia osiąga 75% wartości progowej dobrego stanu chemicznego wód podziemnych. Założeniem było przeanalizowanie tych punktów, dla których w latach 2005–2012 zidentyfikowano znaczące i utrzymujące się trendy wzrostowe, i wykazanie, czy istnieje odwrócenie tendencji wzrostowych podczas 15-letniego cyklu badawczego (lata 2005–2019). Do przeprowadzenia analizy odwrócenia tendencji zmian zastosowano poszerzoną metodę regresji liniowej. Jest to model dwuliniowy, w którym następuje jedno załamanie w badanym przedziale czasowym. W poszerzonym modelu regresji dwuliniowej sprawdzana jest istotność statystyczna. W przypadku gdy dla dopasowanych dwóch linii prostych regresji liniowych stwierdzono istotność statystyczną, a dla modelu z jedną prostą regresji liniowej nie wykazano istotności statystycznej, stwierdza się odwrócenie trendu. Ze względu na ograniczony okres badań prowadzonych na obszarze dorzecza Wisły zidentyfikowany został brak danych spełniających kryteria dla analizy zarówno w analizie trendów zmian stężeń wskaźników fizykochemicznych, jak i w analizie odwrócenia trendów.

Analiza położenia zwierciadła wody podziemnej

Analiza położenia zwierciadła wody podziemnej jest opisem sytuacji hydrogeologicznej w punktach monitoringu stanu ilościowego i traktuje się ją jako analizę wstępną, wspierającą pozostałe testy klasyfikacyjne oceny stanu ilościowego wód podziemnych. Polega ona na ustaleniu, czy w wyniku działań antropogenicznych nie doszło do niekorzystnych zmian położenia zwierciadła lub do zmian kierunków przepływu wód podziemnych, prowadzących do ich zanieczyszczenia bądź pogorszenia warunków bytowania powiązanych z wodami podziemnymi ekosystemów. Podstawą przeprowadzenia analizy są długoletnie nieprzerwane ciągi obserwacyjne, kilkunastoletnie, a najlepiej ponad trzydziestoletnie. Pozwala to odróżnić ewentualne trendy zmian położenia zwierciadła wody od jego sezonowych lub wieloletnich zmian cyklicznych.

Podstawą analizy było stwierdzenie, jak na tle wielolecia 2009–2018 i wyznaczonych na tej podstawie stref stanów zostały zakwalifikowane wyniki pomiarów z 2019 r. Dodatkowo uwzględniono: czy średnia z roku hydrologicznego 2019 była niższa niż minimum wielolecia 2009–2018, wyniki i interpretację analizy trendów dla punktów z przynajmniej 20-letnim okresem obserwacji i brakiem znaczących przerw w obserwacjach, zidentyfikowaną znaczącą antropopresją, strefy stanów wyznaczone pomocniczo dla wielolecia 1991–2018, wykresy i interpretację ekspercką.

Analizę przeprowadzono na dostępnych danych ze 172 JCWPd wraz z subczęściami – z uwzględnieniem podziału na kompleksy wodonośne. Następnie rozszerzono wyniki na 174 JCWPd. Strefa stanów niskich przeważająca w przynajmniej jednym kompleksie wodonośnym była podstawą do poszerzonej analizy i jeżeli wyniki nadal potwierdzały taki stan, cała JCWPd była wskazywana do zakwalifikowania do stanu słabego w testach oceny stanu ilościowego.

Na terenie Polski na obszarze dorzecza Wisły znajdują się 94 JCWPd. W ramach analizy położenia zwierciadła wody podziemnej w 89 z nich nie stwierdzono wskazań do stanu słabego. Wskazania do stanu słabego stwierdzono w 5 JCWPd (tabela 5-25).

Tabela 5-25. Wyniki analizy położenia zwierciadła wody podziemnej w podziale na 94 JCWPd znajdujących się na obszarze dorzecza Wisły

Wskazania do oceny stanu ilościowego JCWPd według analizy położenia zwierciadła wody podziemnej	Wiarygodność oceny	Liczba JCWPd	Numery JCWPd
Brak wskazań do stanu słabego	dostateczna – DW	86	11, 12, 13, 14, 15, 16, 17, 18, 19, 27, 28, 29, 30, 31, 32, 36, 37, 38, 39, 44, 45, 46, 47, 48, 49, 50, 51, 52, 54, 55, 56, 57, 63, 64, 65, 66, 67, 73, 74, 84, 85, 86, 87, 88, 90, 91, 100, 101, 102, 103, 104, 112, 114, 115, 116, 117, 118, 119, 120, 121, 131, 132, 133, 134, 135, 136, 145, 147, 148, 149, 150, 151, 152, 153, 154, 157, 158, 160, 161, 162, 163, 165, 166, 167, 168, 172
Brak wskazań do stanu słabego	niska – NW	3	89, 113, 159
Wskazania do stanu słabego	dostateczna – DW	1	75
Wskazania do stanu słabego	niska – NW	4	111, 130, 146, 156

Źródło: opracowanie własne

Wyniki testów klasyfikacyjnych*Klasyfikacja stanu chemicznego*

Klasyfikację stanu chemicznego 94 JCWPd znajdujących się na obszarze dorzecza Wisły przeprowadzono w 2020 r. na podstawie 751 punktów pomiarowych opróbowanych w 2019 r. W 91 jednostkach stan chemiczny określono jako dobry. Stan słaby stwierdzono w 3 JCWPd o numerach: 64, 135 i 145. Stan chemiczny JCWPd na obszarze dorzecza Wisły przedstawia tabela 5-26. Klasyfikację stanu chemicznego JCWPd przedstawiono również w załączniku nr 59 do planu gospodarowania wodami.

Tabela 5-26. Stan chemiczny JCWPd na obszarze dorzecza Wisły

Obszar dorzecza		Numer JCWPd	
kod europejski	nazwa	stan dobry	stan słaby
2000	Wiśła	11, 12, 13, 14, 15, 16, 17, 18, 19, 27, 28, 29, 30, 31, 32, 36, 37, 38, 39, 44, 45, 46, 47, 48, 49, 50, 51, 52, 54, 55, 56, 57, 63, 65, 66, 67, 73, 74, 75, 84, 85, 86, 87, 88, 89, 90, 91, 100, 101, 102, 103, 104, 111, 112, 113, 114, 115, 116, 117, 118, 119, 120, 121, 130, 131, 132, 133, 134, 136, 146, 147, 148, 149, 150, 151, 152, 153, 154, 156, 157, 158, 159, 160, 161, 162, 163, 165, 166, 167, 168, 172	64, 135, 145
Liczba JCWPd		91	3

Źródło: opracowanie własne

Poniżej w zestawieniach tabelarycznych znajdują się wyniki testów klasyfikacyjnych dla JCWPd zlokalizowanych na obszarze dorzecza Wisły w zakresie stanu chemicznego.

Tabela 5-27. Wyniki testu C.1 – Ogólna ocena stanu chemicznego JCWPd

Nazwa obszaru dorzecza	Powierzchnia JCWPd na obszarze dorzecza (km ²)	Wyniki testu C.1	Numery JCWPd	Liczba JCWPd	Powierzchnia JCWPd na obszarze dorzecza (km ²)	Udział w powierzchni JCWPd na obszarze dorzecza (%)
Wiśła	182 857,96	stan dobry	11, 12, 13, 14, 15, 16, 17, 18, 19, 27, 28, 29, 30, 31, 32, 36, 37, 38, 39, 44, 45, 46, 47, 48, 49, 50, 51, 52, 54, 55, 56, 57, 63, 65, 66, 67, 73, 74, 75, 84, 85, 86, 87, 88, 89, 90, 91, 100, 101, 102, 103, 104, 111, 112, 113, 114, 115, 116, 117, 118, 119, 120, 121, 130, 131, 132, 133, 134, 136, 146, 147, 148, 149, 150, 151, 152, 153, 154, 156, 157, 158, 159, 160, 161, 162, 163, 165, 166, 167, 168, 172	91	180 166,522	98,53
		stan słaby	64, 135, 145	3	2691,435	1,47

Źródło: opracowanie własne

Tabela 5-28. Wyniki testu C.2/I.2 – Ocena wpływu ingresji i ascenzji wód słonych lub innych zdegradowanych na stan wód podziemnych

Nazwa obszaru dorzecza	Powierzchnia JCWPd na obszarze dorzecza (km ²)	Wyniki testu C.2/I.2	Numery JCWPd	Liczba JCWPd	Powierzchnia JCWPd na obszarze dorzecza (km ²)	Udział w powierzchni JCWPd na obszarze dorzecza (%)
Wisła	182 857,96	stan dobry	11, 12, 13, 14, 15, 16, 17, 18, 19, 27, 28, 29, 30, 31, 32, 36, 37, 38, 39, 44, 45, 46, 47, 48, 49, 50, 51, 52, 54, 55, 56, 57, 63, 64, 65, 66, 67, 73, 74, 75, 84, 85, 86, 87, 88, 89, 90, 91, 100, 101, 102, 103, 104, 111, 112, 113, 114, 115, 116, 117, 118, 119, 120, 121, 130, 131, 132, 133, 134, 135, 136, 145, 146, 147, 148, 149, 150, 151, 152, 153, 154, 156, 157, 158, 159, 160, 161, 162, 163, 165, 166, 167, 168, 172	94	182 857,96	100,00
		stan słaby	–	0	–	–

Źródło: opracowanie własne

Tabela 5-29. Wyniki testu C.3 – Ochrona ekosystemów lądowych zależnych od wód podziemnych

Nazwa obszaru dorzecza	Powierzchnia JCWPd na obszarze dorzecza (km ²)	Wyniki testu C.3	Numery JCWPd	Liczba JCWPd	Powierzchnia JCWPd na obszarze dorzecza (km ²)	Udział w powierzchni JCWPd na obszarze dorzecza (%)
Wisła	182 857,96	stan dobry	31, 32, 50, 52, 55, 64, 67, 73, 84, 165	10	46 739,47	25,56
		brak danych	11, 12, 13, 16, 17, 19, 27, 28, 30, 36, 37, 39, 44, 47, 49, 51, 54, 56, 63, 65, 66, 75, 85, 86, 90, 91, 100, 101, 115, 118, 119, 120, 121, 131, 136, 148, 156, 158, 159, 162, 163, 166, 167, 168, 172	45	95 928,00	52,46
		nie dotyczy	14, 15, 18, 29, 38, 45, 46, 48, 57, 74, 87, 88, 89, 102, 103, 104, 111, 112, 113, 114, 116, 117, 130, 132, 133, 134, 135, 145, 146, 147, 149, 150, 151, 152, 153, 154, 157, 160, 161	39	40 190,50	21,98

Źródło: opracowanie własne

Tabela 5-30. Wyniki testu C.4 – Ochrona stanu wód powierzchniowych

Nazwa obszaru dorzecza	Powierzchnia JCWPd na obszarze dorzecza (km ²)	Wyniki testu C.4	Numery JCWPd	Liczba JCWPd	Powierzchnia JCWPd na obszarze dorzecza (km ²)	Udział w powierzchni JCWPd na obszarze dorzecza (%)
Wisła	182 857,96	stan dobry	11, 12, 13, 14, 15, 16, 17, 18, 19, 27, 28, 29, 30, 31, 32, 36, 37, 38, 39, 44, 45, 46, 47, 48, 49, 50, 51, 52,	94	182 857,96	100,00

Nazwa obszaru dorzecza	Powierzchnia JCWPd na obszarze dorzecza (km ²)	Wyniki testu C.4	Numery JCWPd	Liczba JCWPd	Powierzchnia JCWPd na obszarze dorzecza (km ²)	Udział w powierzchni JCWPd na obszarze dorzecza (%)
			54, 55, 56, 57, 63, 64, 65, 66, 67, 73, 74, 75, 84, 85, 86, 87, 88, 89, 90, 91, 100, 101, 102, 103, 104, 111, 112, 113, 114, 115, 116, 117, 118, 119, 120, 121, 130, 131, 132, 133, 134, 135, 136, 145, 146, 147, 148, 149, 150, 151, 152, 153, 154, 156, 157, 158, 159, 160, 161, 162, 163, 165, 166, 167, 168, 172			
		stan słaby	–	0	–	–

Źródło: opracowanie własne

Tabela 5-31. Wyniki testu C.5 – Ochrona wód przeznaczonych do spożycia przez ludzi

Nazwa obszaru dorzecza	Powierzchnia JCWPd na obszarze dorzecza (km ²)	Wyniki testu C.5	Numery JCWPd	Liczba JCWPd	Powierzchnia JCWPd na obszarze dorzecza (km ²)	Udział w powierzchni JCWPd na obszarze dorzecza (%)
Wisła	182 857,96	stan dobry	11, 12, 13, 14, 15, 16, 17, 18, 19, 27, 28, 29, 30, 31, 32, 36, 37, 38, 39, 44, 45, 46, 47, 48, 49, 50, 51, 52, 54, 55, 56, 57, 63, 64, 65, 66, 67, 73, 74, 75, 84, 85, 86, 87, 88, 89, 90, 91, 100, 101, 102, 103, 104, 111, 112, 113, 114, 115, 116, 117, 118, 119, 120, 121, 130, 131, 132, 133, 134, 135, 136, 145, 146, 147, 148, 149, 150, 151, 152, 153, 154, 156, 157, 158, 159, 160, 161, 162, 163, 165, 166, 167, 168, 172	94	182 857,96	100,00
		stan słaby	–	0	–	–
		brak danych	–	0	–	–

Źródło: opracowanie własne

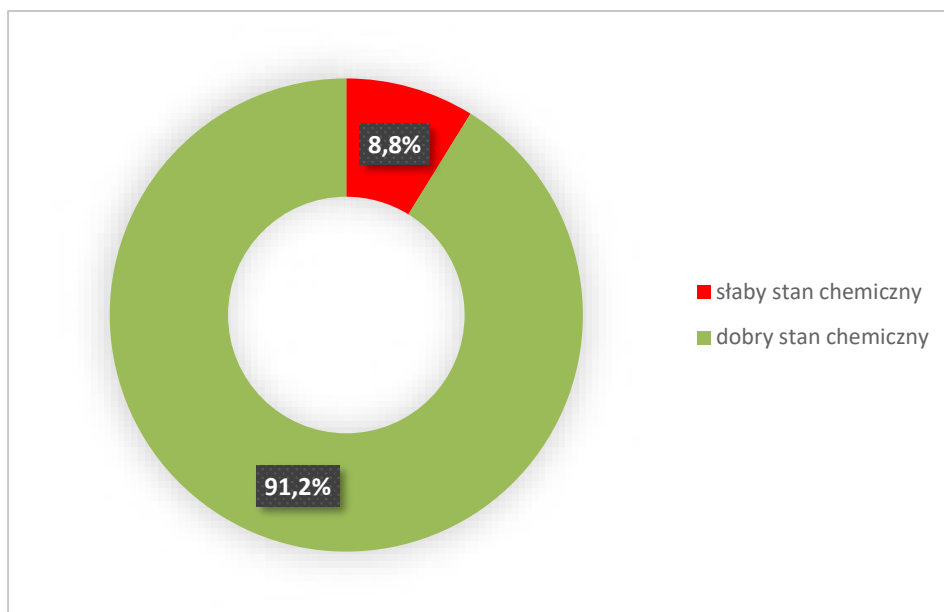
Poniżej w tabeli 5-32 przedstawiono zestawienie wskaźników, w przypadku których odnotowano przekroczenie wartości progowej dobrego stanu chemicznego z uwzględnieniem rodzaju presji, jakiemu odpowiadają, i podziałowi na regiony wodne.

Tabela 5-32. Wykaz wskaźników, w przypadku których odnotowano przekroczenie wartości progowej dobrego stanu chemicznego na obszarze dorzecza Wisły

Wskaźnik, w przypadku którego odnotowano przekroczenie wartości progowej dobrego stanu chemicznego	Rodzaj presji: A1 – presja chemiczna (przemysł/urbanizacja); A2 – presja chemiczna (rolnictwo/gospodarka komunalna); B – presja ilościowa	Nr JCWPd/region wodny		
		64	135	145
		Środkowej Wisły	Górnej-Wschodniej Wisły, Górnej-Zachodniej Wisły	Małej Wisły
K	A1, A2	–	X	–
As	A1, A2	–	X	–
K	A1, A2	–	–	X
B	A1, A2	X	–	–
Ca	A1, A2	–	–	X
Benzo(a)piren	A1, A2	X	–	–
pH	A1, A2, B	–	X	X
SO ₄	A1, A2, B	–	X	X
Na	A1, A2, B	X	–	–
Cl	A1, A2, B	X	–	–
PEW	A1, A2, B	X	–	–
TOC	A1, A2, B, geogeniczne	X	X	–
Ni	A1, B	–	–	X
al.	A1, B	–	X	–
NO ₃	A2	–	–	X
Fe	Geogeniczne	X	X	X
Mn	Geogeniczne	X	X	X
NH ₄	A1, A2, geogeniczne	X	–	–

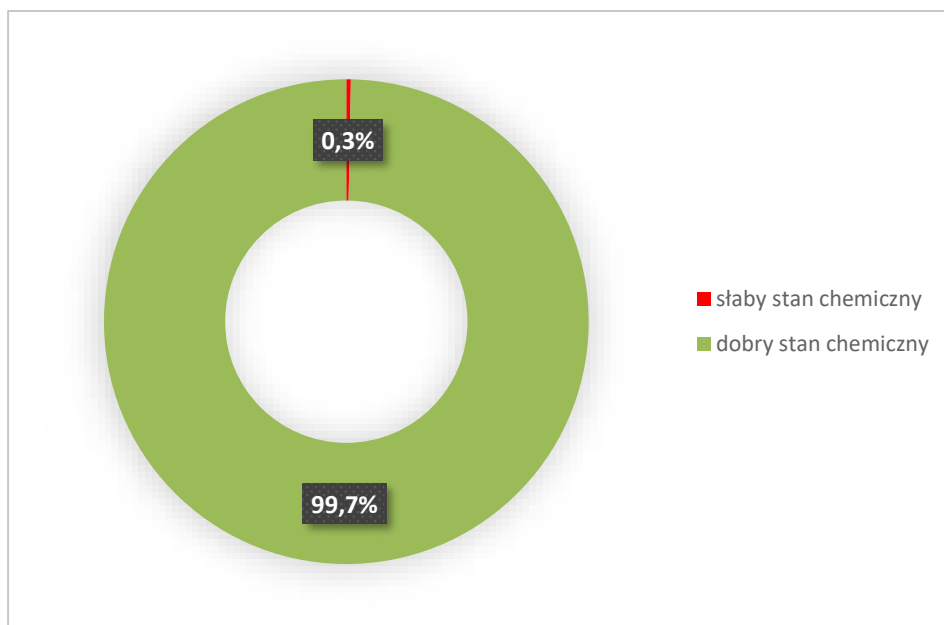
Źródło: opracowanie własne

Słaby stan chemiczny odnotowano w regionach: Środkowej Wisły, Górnej-Wschodniej Wisły, Górnej-Zachodniej Wisły i Małej Wisły (wykresy: 5-10; 5-11; 5-12; 5-13). W pozostałych regionach wodnych stan chemiczny wód podziemnych jest dobry.

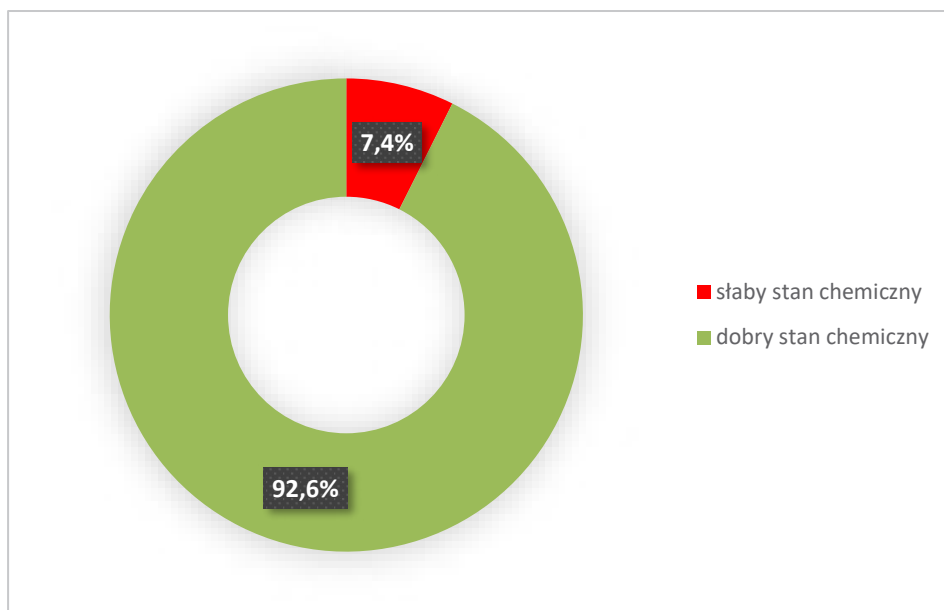
Wykres 5-10. Procent powierzchni regionu wodnego Małej Wisły z JCWPd o słabym stanie chemicznym

Źródło: opracowanie własne

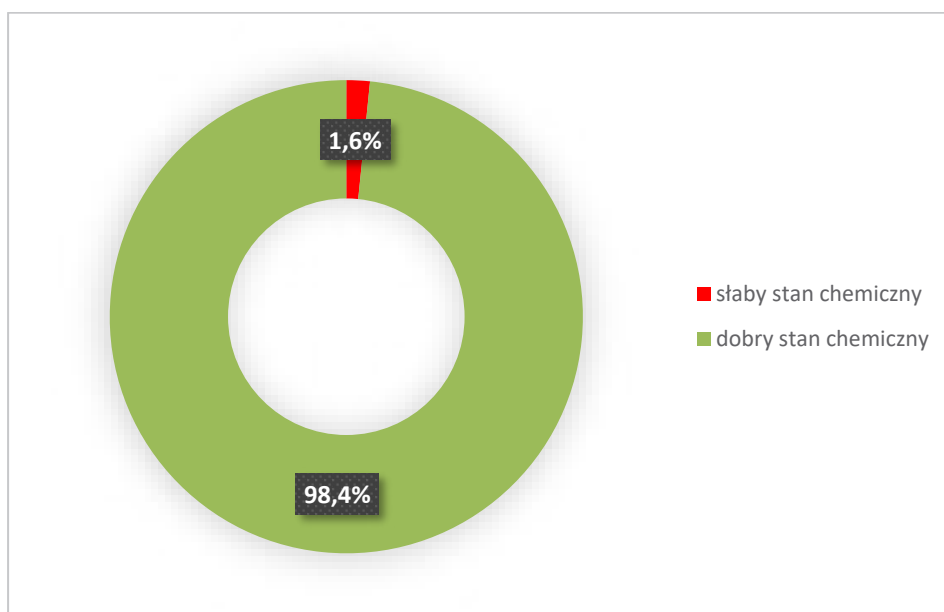
Wykres 5-11. Procent powierzchni regionu wodnego Górnej-Zachodniej Wisły z JCWPd o słabym stanie chemicznym

Źródło: opracowanie własne

Wykres 5-12. Procent powierzchni regionu wodnego Górnej-Wschodniej Wisły z JCWPd o słabym stanie chemicznym

Źródło: opracowanie własne

Wykres 5-13. Procent powierzchni regionu wodnego Środkowej Wisły z JCWPd o słabym stanie chemicznym

Źródło: opracowanie własne

Ocena stanu ilościowego

Ocenę stanu ilościowego przeprowadzono dla wszystkich 94 JCWPd znajdujących się na obszarze dorzecza Wisły. W 89 jednostkach stan ilościowy określono jako dobry. Stan słaby stwierdzono w 5 JCWPd o numerach: 111, 130, 146, 147 i 157. Stan ilościowy JCWPd na obszarze dorzecza Wisły przedstawia tabela 5-33. Ocenę stanu ilościowego JCWPd przedstawiono również w załączniku nr 60 do planu gospodarowania wodami.

Tabela 5-33. Stan ilościowy JCWPd na obszarze dorzecza Wisły

Obszar dorzecza			Numer JCWPd	
kod europejski	nazwa	powierzchnia (km ²)	stan dobry	stan słaby
2000	Wiśła	182 857,96	11, 12, 13, 14, 15, 16, 17, 18, 19, 27, 28, 29, 30, 31, 32, 36, 37, 38, 39, 44, 45, 46, 47, 48, 49, 50, 51, 52, 54, 55, 56, 57, 63, 64, 65, 66, 67, 73, 74, 75, 84, 85, 86, 87, 88, 89, 90, 91, 100, 101, 102, 103, 104, 112, 113, 114, 115, 116, 117, 118, 119, 120, 121, 131, 132, 133, 134, 135, 136, 145, 148, 149, 150, 151, 152, 153, 154, 156, 158, 159, 160, 161, 162, 163, 165, 166, 167, 168, 172	111, 130, 146, 147, 157
Liczba JCWPd			89	5

Źródło: opracowanie własne

Poniżej w zestawieniach tabelarycznych znajdują się wyniki testów klasyfikacyjnych dla JCWPd znajdujących się na obszarze dorzecza Wisły w zakresie stanu ilościowego.

Tabela 5-34. Wyniki testu I.1 – Bilans wodny

Nazwa obszaru dorzecza	Powierzchnia JCWPd na obszarze dorzecza (km ²)	Wyniki testu I.1	Numer JCWPd	Liczba JCWPd	Powierzchnia JCWPd na obszarze dorzecza (km ²)	Udział w powierzchni JCWPd na obszarze dorzecza (%)
Wiśła	182 857,96	stan dobry	11, 12, 13, 14, 15, 16, 17, 18, 19, 27, 28, 29, 30, 31, 32, 36, 37, 38, 39, 44, 45, 46, 47, 48, 49, 50, 51, 52, 54, 55, 56, 57, 63, 64, 65, 66, 67, 73, 74, 75, 84, 85, 86, 87, 88, 89, 90, 91, 100, 101, 102, 103, 104, 112, 113, 114, 115, 116, 117, 118, 119, 120, 121, 131, 132, 133, 134, 135, 136, 145, 148, 149, 150, 151, 152, 153, 154, 156, 158, 159, 160, 161, 162, 163, 165, 166, 167, 168, 172	89	180 440,82	98,68%
		stan słaby	111, 130, 146, 147, 157	5	2417,14	1,32%

Źródło: opracowanie własne

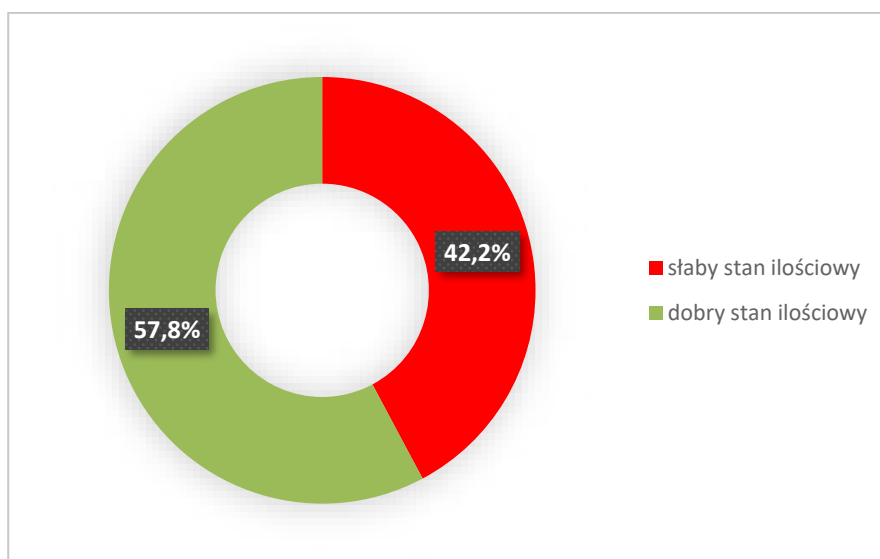
Tabela 5-35. Wyniki testu I.3 – Ochrona ekosystemów lądowych zależnych od wód podziemnych

Nazwa obszaru dorzecza	Powierzchnia JCWPd na obszarze dorzecza (km ²)	Wyniki testu I.3	Numery JCWPd	Liczba JCWPd	Powierzchnia JCWPd na obszarze dorzecza (km ²)	Udział w powierzchni JCWPd na obszarze dorzecza (%)
Wisła	182 857,96	stan dobry	11, 12, 13, 16, 17, 19, 27, 28, 30, 31, 32, 36, 37, 39, 44, 47, 49, 50, 51, 52, 54, 55, 56, 63, 64, 65, 66, 67, 73, 75, 84, 85, 86, 90, 91, 100, 101, 115, 118, 119, 120, 121, 131, 136, 148, 156, 158, 159, 162, 163, 165, 166, 167, 168, 172	55	142 667,46	78%
		słaby	–	0	0	0
		nie dotyczy	14, 15, 18, 29, 38, 45, 46, 48, 57, 74, 87, 88, 89, 102, 103, 104, 111, 112, 113, 114, 116, 117, 130, 132, 133, 134, 135, 145, 146, 147, 149, 150, 151, 152, 153, 154, 157, 160, 161	39	40 190,50	22%

Źródło: opracowanie własne

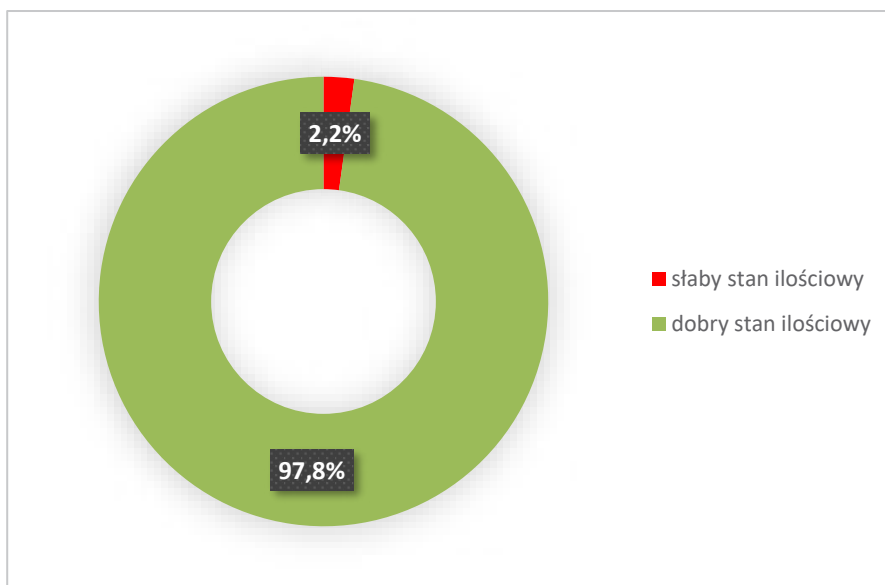
Najczęstszą przyczyną słabego stanu chemicznego JCWPd były przekroczenia wartości progowych dobrego stanu wód podziemnych, a stanu ilościowego przekroczenia zasobów dostępnych przez pobór wód podziemnych. Przyczyną takiej sytuacji jest najlepsza jakość i kompletność danych uwzględnianych w testach C.1: Ogólna ocena stanu chemicznego i I.1: Bilans wodny, pozwalająca na szczegółową analizę sytuacji we wszystkich JCWPd.

Słaby stan ilościowy odnotowano w regionach Górnej-Zachodniej Wisły i Małej Wisły (wykresy 5-14 i 5-15). W pozostałych regionach wodnych stan ilościowy wód podziemnych jest dobry.

Wykres 5-14. Procent powierzchni regionu wodnego Małej Wisły z JCWPd o słabym stanie ilościowym

Źródło: opracowanie własne

Wykres 5-15. Procent powierzchni regionu wodnego Górnej-Zachodniej Wisły z JCWPd o słabym stanie ilościowym

Źródło: opracowanie własne

Syntezę wyników poszczególnych testów klasyfikacyjnych w JCWPd, które w analizie stanu JCWPd oceniono jako mające stan słaby, zawiera załącznik nr 9 (Podsumowanie wyników oceny stanu JCWPd na obszarze dorzecza Wisły – JCWPd o stanie słabym).

6. Wykaz wielkości emisji i stężeń substancji priorytetowych określonych w przepisach wydanych na podstawie art. 114 ustawy – Prawo wodne oraz innych substancji powodujących zanieczyszczenie, dla których zostały określone środowiskowe normy jakości

Cele środowiskowe określone w planach gospodarowania wodami na obszarach dorzeczy osiąga się między innymi poprzez wdrażanie działań ukierunkowanych na stopniową eliminację źródeł zanieczyszczeń powodujących presję na stan chemiczny JCWP. Zgodnie z r.kl.jcwp stan chemiczny ocenia się na podstawie wartości wskaźników chemicznych charakteryzujących występowanie substancji szczególnie szkodliwych dla środowiska wodnego (substancji priorytetowych w dziedzinie polityki wodnej oraz innych substancji zanieczyszczających).

Zgodnie z RDW substancje priorytetowe określane są jako substancje stanowiące szczególne zagrożenie dla środowiska wodnego. Wśród nich wyróżniono grupę substancji niebezpiecznych, czyli substancji, które powodują znaczne ryzyko ze względu na trwałość, toksyczność, bioakumulację, małą podatność na degradację i ryzyko dla zdrowia ludzi. Dla substancji priorytetowych oraz innych substancji zanieczyszczających zostały ustanowione środowiskowe normy jakości (EQS) zgodnie z Dyrektywą 2008/105/WE, która została zaktualizowana na mocy Dyrektywy 2013/39/UE. Polską podstawą prawną przedstawiającą pełną listę substancji priorytetowych prezentuje załącznik do rozporządzenia Ministra Gospodarki Morskiej i Żeglugi Śródlądowej z dnia 1 marca 2019 r. w sprawie wykazu substancji priorytetowych.

Jako jeden z celów środowiskowych dla wszystkich JCW wskazuje się dążenie przez wszystkie państwa członkowskie UE do stopniowego redukowania zanieczyszczenia substancjami priorytetowymi i zaprzestania lub stopniowego eliminowania emisji, zrzutów i strat niebezpiecznych substancji priorytetowych. Zgodnie z art. 317 ust. 1 pkt 8 pr.w. W celu opracowania planów gospodarowania wodami na obszarach dorzeczy sporządza się wykaz:

- a. substancji priorytetowych określonych w przepisach wydanych na podstawie art. 114 pr.w.,
- b. substancji innych niż wskazane w lit. a, powodujących zanieczyszczenie, dla których zostały określone środowiskowe normy jakości.

W ramach IIaPGW został sporządzony spójny i jednolity w skali kraju wykaz wielkości emisji i stężeń substancji priorytetowych (dalej jako Wykaz emisji i stężeń) określonych w przepisach wydanych na podstawie art. 114 pr.w. oraz innych substancji powodujących zanieczyszczenie, dla których zostały określone środowiskowe normy jakości. Opracowany wykaz stężeń ma na celu podsumowanie wyników badań monitoringu substancji szczególnie szkodliwych dla środowiska wodnego (substancji priorytetowych w dziedzinie polityki wodnej oraz innych substancji zanieczyszczających). Tym samym, wykaz ten umożliwia ocenę występowania substancji oraz przekroczeń w odniesieniu do monitorowanych parametrów jakościowych. Wykaz stężeń jest podstawą analizy skuteczności podjętych działań oraz osiągnięcia założeń przyjętych w aPGW. Wykaz nie tylko określa ilościowo liczbę i wielkość przekroczeń EQS, ale stanowi również element służący wyznaczeniu celów, które należy spełnić w ramach drugiej aktualizacji planów gospodarowania wodami na obszarach dorzeczy. Wykaz emisji ma z kolei na celu przedstawienie wielkości zrzutów substancji priorytetowych oraz innych substancji zanieczyszczających do ziemi/wody wraz ze wskazaniem ich lokalizacji względem jednolitych części wód powierzchniowych. Umożliwia to określenie czynnika sprawczego presji i podjęcia kolejnych kroków w celu wyeliminowania/redukcji zanieczyszczeń w wodach powierzchniowych.

Wykaz stężeń został wykonany na podstawie danych monitoringowych z lat 2014–2019. Wykaz emisji został opracowany na podstawie wykazów sporządzonych przez poszczególne RZGW WP dla okresu 2015–2017, które następnie zostały zaktualizowane w oparciu o dane obejmujące 2018 r., pochodzące z Krajowego Rejestru Uwalniania i Transferu Zanieczyszczeń (PRTR) oraz opłat za usługi wodne. Wykaz został opracowany zgodnie z wytycznymi Komisji Europejskiej zawartymi w dokumencie pn. *Guidance*

*Document No. 28, Technical Guidance on the Preparation of an Inventory of Emissions, Discharges and Losses of Priority and Priority Hazardous Substances*⁴⁶⁾ oraz przy uwzględnieniu zaleceń i wytycznych określonych w *Przewodniku do opracowania wykazu wielkości emisji i stężeń substancji priorytetowych oraz innych zanieczyszczeń, dla których zostały określone środowiskowe normy jakości*⁴⁷⁾, który implementuje wymagania określone w wytycznych Komisji Europejskiej.

Wykaz emisji i stężeń składa się z następujących części będących załącznikiem nr 5 (Wykaz emisji i stężeń) do planu gospodarowania wodami:

- Wykaz stężeń substancji w JCWP:
 - metryka JCWP⁴⁸⁾;
 - wykaz stężeń substancji priorytetowych oraz innych substancji zanieczyszczających;
 - ranking istotności występowania substancji priorytetowych oraz innych substancji zanieczyszczających.
- Wykaz emisji do JCWP:
 - metryka podmiotu emitującego substancje priorytetowe oraz inne substancje zanieczyszczające;
 - wykaz ładunków substancji priorytetowych wyemitowanych przez poszczególne podmioty posiadające pozwolenie wodnoprawne/zintegrowane na odprowadzanie substancji stanowiących o stanie chemicznym do ziemi/wód.

Wykaz emisji i stężeń obejmuje wartości rzeczywiste substancji priorytetowych oraz innych substancji zanieczyszczających przedstawione w udostępnionych danych i sprawozdawane przez organy odpowiedzialne za monitoring środowiska oraz podmioty zobowiązane do sprawozdawczości wielkości emisji. Dodatkowo sporządzony wykaz obejmuje dane dotyczące JCWP niemonitorowanych na podstawie dokumentu *Analiza znaczących oddziaływań – JCWP (...)*⁴⁹⁾. Uwzględnione dane stanowią element opracowania, pozwalający na wskazanie prawdopodobnego stanu chemicznego niemonitorowanych JCWP.

Sporządzony został również ranking występowania substancji priorytetowych oraz pozostałych substancji powodujących zanieczyszczenie w wodzie, faunie oraz florze wodnej (biota). Ranking uwzględnia najnowsze roczne pomiary danej substancji z okresu 2014–2019 (woda) oraz 2016–2019 (biota) i obejmuje następujące etapy:

1. etap I – wykaz substancji z przekroczeniem normy jakości – obejmuje wykaz substancji o częstotliwości występowania przekroczeń środowiskowych norm jakości (wyrażonej w procentach) w stosunku do całkowitej wykonanej liczby oznaczeń, z klasyfikacją substancji na tej podstawie w kolejności malejącej;

⁴⁶⁾ *Guidance Document No. 28, Technical Guidance on the Preparation of an Inventory of Emissions, Discharges and Losses of Priority and Priority Hazardous Substances, Common Implementation Strategy for the Water Framework Directive (2000/60/EC); Technical Report - 2012-058; European Communities, 2012.*

⁴⁷⁾ *Przewodnik do opracowania wykazu wielkości emisji i stężeń substancji priorytetowych oraz innych zanieczyszczeń, dla których zostały określone środowiskowe normy jakości*, Instytut Ekologii Terenów Uprzemysłowionych, Katowice 2012.

⁴⁸⁾ Metryka JCWP zawiera podstawowe informacje charakteryzujące każdą z jednolitych części wód powierzchniowych tj. nazwa oraz kod JCWP, nazwa cieku/zbiornika wodnego, region wodny, Regionalny Zarząd Gospodarki Wodnej (RZGW), któremu podlega dana część wód, zlewnia bilansowa, powierzchnia JCWP, informacje czy dana JCWP podlega monitoringowi czy też nie, obszar dorzecza, numer oraz kod punktu pomiarowo-kontrolnego (PPK), współrzędne GPS dla PPK oraz dane hydrologiczne tj. przepływ (SSQ (m³/s) w PPK). Przepływ stanowi wartości pomierzone przez IMGW jak również wartości obliczone, które zostały zaadaptowane z projektu *Analiza znaczących oddziaływań antropogenicznych wraz z oceną ich wpływu na stan wód oraz oceną ryzyka nieosiągnięcia celów środowiskowych*, PGW WP, 2020.

⁴⁹⁾ *Analiza znaczących oddziaływań antropogenicznych wraz z oceną ich wpływu na stan wód oraz oceną ryzyka nieosiągnięcia celów środowiskowych*, PGW WP, 2020.

2. etap II – wykaz substancji bez przekroczenia normy jakości - obejmuje wykaz substancji o częstości występowania (wyrażonej w procentach) poszczególnych substancji w stosunku do całkowitej wykonanej liczby oznaczeń, z klasyfikacją substancji na tej podstawie w kolejności malejącej;
3. etap III – wykaz substancji, które występowały poniżej granicy oznaczalności bądź nie były w ogóle badane – obejmuje wykaz substancji niesklasyfikowanych w etapach I oraz II.

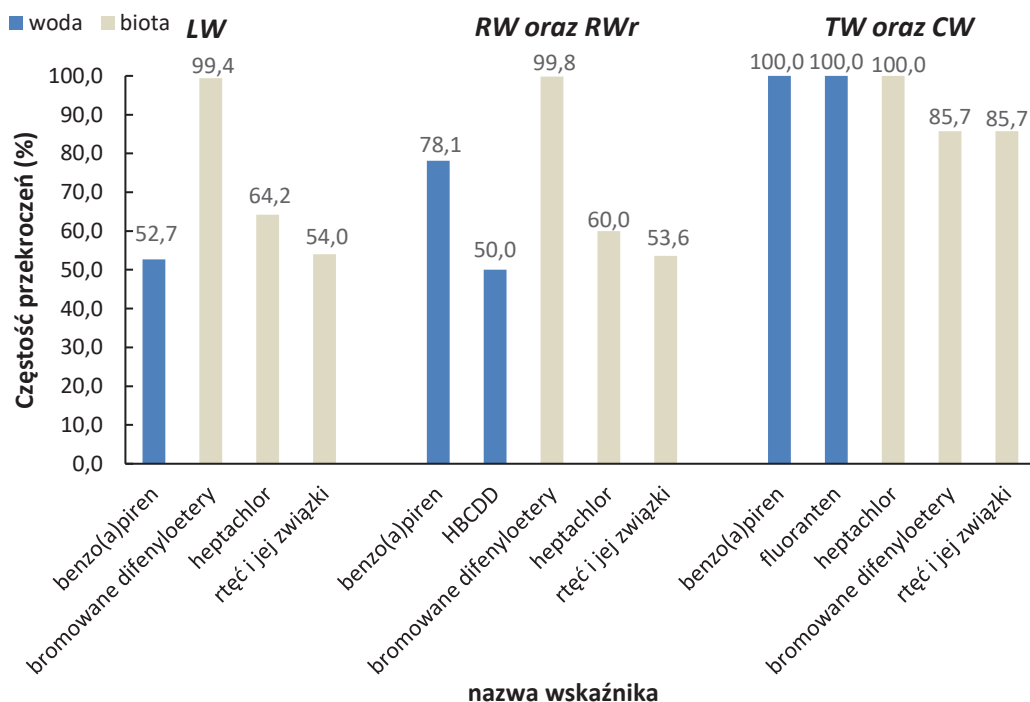
Ranking został przedstawiony w formie załącznika nr 5 (Wykaz emisji i stężeń) niniejszego opracowania.

Zgodnie z przeprowadzonymi analizami na obszarze dorzecza Wisły w latach 2014–2019 odnotowano przekroczenia 31 substancji (w biocie oraz wodzie) należących do grupy substancji priorytetowych oraz pozostałych substancji zanieczyszczających (tabela 6-1). W odniesieniu do poszczególnych regionów wodnych, odnotowano następującą liczbę wskaźników o wartości stężeń >EQS:

- Region wodny Małej Wisły: 12 substancji;
- Region wodny Górnej Zachodniej Wisły: 13 substancji;
- Region wodny Górnej Wschodniej Wisły: 16 substancji;
- Region wodny Narwi: 16 substancji;
- Region wodny Środkowej Wisły: 23 substancje;
- Region wodny Bugu: 12 substancji;
- Region wodny Dolnej Wisły: 15 substancji.

W skali całego dorzecza przeprowadzono ponad 50 000 oznaczeń stężeń substancji stanowiących o stanie chemicznym JCWP, z czego ok. 86% stanowiły oznaczenia wykonane dla wody powierzchniowej. Biorąc pod uwagę udział przekroczeń wartości granicznych ustanowionych dla substancji priorytetowych oraz innych substancji zanieczyszczających w odniesieniu do liczby oznaczeń, wyższy odsetek odnotowano w stosunku do bioty (tabela 6-2).

Substancje, w stosunku do których odnotowano najczęstsze przekroczenia wartości granicznych ($\geq 50\%$ częstości przekroczeń), z podziałem na matryce oraz typ wód zostały przedstawione na wykresie 6-1.

Wykres 6-1. Częstość przekroczeń wartości granicznych ($\geq 50\%$) w wodzie i biocie w podziale na typ wód (LW, RW oraz RWr, TW oraz CW)

Źródło: opracowanie własne

Czynniki sprawcze presji powodujące przekroczenia wartości granicznych substancji priorytetowych oraz pozostałych substancji zanieczyszczających zostały przedstawione w rozdziale 7 IIaPGW.

Tabela 6-1. Substancje, dla których zgodnie z r.kl.jcwp stwierdzono przekroczenie środowiskowych norm jakości na obszarze dorzecza Wisły („+” – występuje przekroczenie; „-” – nie występuje przekroczenie)

Nazwa substancji	Obszar dorzecza Wisły	
	biota	woda
Aklonifen	–	+
Alachlor	–	+
Antracen	–	+
Endosulfan	–	+
Fluoranten	+	+
Heptachlor	+	+
Izoproturon	–	+
Rtęć i jej związki	+	+
Ołów i jego związki	–	+
Kadm i jego związki	–	+
Nikiel i jego związki	–	+

Nazwa substancji	Obszar dorzecza Wisły	
	biota	woda
Bbenzo(a)piren	+	+
Benzo(b)fluoranten	–	+
Benzo(k)fluoranten	–	+
Benzo(g,h,i)perylene	–	+
Bromowane difenyletery	+	–
Heksabromocyklododekan (HBCDD)	+	+
Związki tributylocyny	–	+
Kwas perfluorooktanosulfonowy i jego pochodne (PFOS)	+	–
Chloropirifos	–	+
Cypermetyna	–	+
DDT całkowity	–	+
DDT izomer	–	+
Dioksyny i związki dioksynopodobne	+	–
Cichlorfos	–	+
Ftalan di(2-etyloheksylu) (DEHP)	–	+
Heksachlorocykloheksan (HCH)	–	+
Nonylofenole	–	+
Oktylofenole	–	+
Terbutryna	–	+
Chloroalkany, C ₁₀₋₁₃	–	+

Źródło: opracowanie własne

Tabela 6-2. Podsumowanie dla oznaczeń wykonanych w wodzie i biocie na obszarze dorzecza Wisły

Matryca	Liczba oznaczeń	Występowanie wartości >LOQ	Liczba oznaczeń >EQS	Częstość występowania substancji (%)	Udział przekroczeń normy w odniesieniu do ilości wykonanych pomiarów (%)
Woda	46 236	15 654	1 464	33,9	3,2
Biota	7 545	2 495	1 565	33,1	20,7

Źródło: opracowanie własne

7. Podsumowanie identyfikacji znaczących oddziaływań antropogenicznych i oceny ich wpływu na stan wód powierzchniowych i podziemnych

Zgodnie z wymaganiami wskazanymi w art. 5 RDW państwa członkowskie mają obowiązek cyklicznego przeglądu wpływu działalności człowieka na środowisko. W zakresie przeglądu przeprowadzana jest identyfikacja znaczących oddziaływań oraz ich ocena wpływu na stan wód powierzchniowych i podziemnych. Odpowiednia ocena presji mających wpływ na JCW umożliwia ustalenie środków dla osiągnięcia celów środowiskowych określonych zgodnie z art. 4 RDW lub powołanie się na wyłączenia w ramach tego przepisu.

7.1. Wody powierzchniowe

Kompleksowe – środowiskowe ujęcie problemu identyfikacji znaczącej presji antropogenicznej na JCWP wymaga posiadania kompletu danych dla wszystkich JCWP, co możliwe jest przy połączeniu wyników monitoringu PMS i informacji o emisjach do środowiska z metodami umożliwiającymi wiarygodne uzupełnienie danych.

Identyfikacja znaczących oddziaływań antropogenicznych JCWP wraz z ich analizą i oceną ryzyka nieosiągnięcia celów środowiskowych przeprowadzona została na potrzeby IIaPGW w ramach realizacji *Analizy znaczących oddziaływań – JCWP (...)*⁵⁰⁾ oraz jej uzupełnienia o dane monitoringowe z roku 2019.

Celem wykonanych analiz było:

- uzyskanie niezbędnych danych ilościowych i jakościowych charakteryzujących każdą JCWP;
- przeprowadzenie analizy presji antropogenicznych dla każdej JCWP (monitorowanej i niemonitorowanej);
- zidentyfikowanie JCWP ze znaczącą presją antropogeniczną oraz presją skumulowaną;
- zidentyfikowanie źródła/źródeł znaczących presji antropogenicznych;
- wskazanie JCWP z istniejącym ryzykiem nieosiągnięcia wyznaczonych celów środowiskowych.

Analizy wykonywane były dla każdej kategorii JCWP w zakresie następujących rodzajów presji:

- presji wywieranych na stan hydromorfologiczny;
- presji wywieranych na elementy biologiczne;
- presji wywieranych na elementy fizykochemiczne;
- presji wywieranych na stan chemiczny;
- presji wywieranych na zasoby wód powierzchniowych.

Wyznaczenie wartości wskaźników granicznych identyfikujących znaczące presje antropogeniczne pozwoliło na wytypowanie w każdym z powyższych obszarów JCWP poddanych określonemu rodzajowi presji antropogenicznej. Sumarycznie, otrzymany wynik identyfikuje wszystkie JCWP o zdiagnozowanej presji znaczącej, przy jednoczesnej identyfikacji presji skumulowanej.

Uzyskanie wyniku identyfikacji presji znaczącej na poziomie każdej JCWP było możliwe, dzięki zastosowaniu metod i narzędzi identyfikacji presji antropogenicznej takich jak m.in.:

1. wykorzystanie właściwości zlewni JCWP i przedstawienie ich jako potencjału sorpcyjnego – czyli

⁵⁰⁾ *Analiza znaczących oddziaływań antropogenicznych wraz z oceną ich wpływu na stan wód oraz oceną ryzyka nieosiągnięcia celów środowiskowych*, PGW WP, 2020.

wrażliwości na presję antropogeniczną. Potencjał sorpcyjny JCWP jest ilościowym opisem warunków przyrodniczych, w jakich następuje obieg wody i substancji chemicznych zlewni. Poprzez ściśle zdefiniowaną, ilościową klasyfikację właściwości środowiska fizycznogeograficznego decydującego o warunkach ilościowych obiegu wody oraz zaawansowania działań antropogenicznych (np. charakterystyka użytkowania terenu, stopnia przekształcenia struktury hydrograficznej czy nawożenia) możliwe jest przypisanie każdej zlewni JCWP liczbowego określenia potencjału sorpcyjnego. Potencjał sorpcyjny odpowiada na pytanie: jakie są możliwości przyrodnicze (naturalne) zlewni do retencjonowania w trójwymiarowej przestrzeni zlewni wprowadzanych do środowiska substancji antropogenicznych. Każda zlewnia JCWP została zakwalifikowana do ściśle określonej klasy potencjału sorpcyjnego, bazując na sumarycznym indeksie składającym się z sumy indeksów opisujących poszczególne składowe charakteryzujące zlewnię. Końcowa klasyfikacja umożliwia porównywanie warunków naturalnych zlewni – jako potencjału sorpcyjnego bez konieczności odwoływania się do wskaźników cząstkowych.

2. wykorzystanie zasobów danych o stanie hydromorfologicznym wód powierzchniowych (Baza HYMO – bazy danych projektu *Identyfikacja presji (...)*); (lokalizacja budowli poprzecznych na obszarze dorzecza Wisły przedstawiona została na załączniku nr 72 do planu gospodarowania wodami);
3. wykorzystanie zasobów danych o istniejących presjach antropogenicznych (bazy danych projektu *Identyfikacja presji (...)*), wraz z innymi dodatkowymi bazami danych stanowiącymi źródło informacji w zakresie presji w tym sprawozdania z wykonania akPOŚK (2017), E-PRTR 2018; (lokalizacja zakładów przemysłowych bazy E-PRTR przedstawiona została na załączniku nr 69 do planu gospodarowania wodami);

W strukturze bazy *Identyfikacji presji* presje antropogeniczne zostały pogrupowane w punktowe, rozproszone i obszarowe oraz inne (pozostałe) presje antropogeniczne. Kluczowymi danymi w zakresie punktowych źródeł presji są:

- pobory wód powierzchniowych (załącznik nr 67 do planu gospodarowania wodami);
- pobory wód podziemnych (załącznik nr 67 do planu gospodarowania wodami);
- przerzuty wód;
- zrzuty ścieków komunalnych (załącznik nr 66 do planu gospodarowania wodami);
- zrzuty ścieków bytowych (załącznik nr 66 do planu gospodarowania wodami);
- zrzuty ścieków przemysłowych (załącznik nr 66 do planu gospodarowania wodami).

Natomiast w zakresie rozproszonych i obszarowych źródeł presji kluczowe dane bazy *Identyfikacji presji* stanowią:

- zużycie nawozów mineralnych;
- produkcja nawozów naturalnych;
- odpływ miejski;
- transport drogowy;
- ludność niepodłączona do sieci kanalizacyjnej;
- depozycja atmosferyczna;
- identyfikacja presji antropogenicznych na poziomie danych o ładunkach wejściowych.

Suma proponowanych rozwiązań umożliwiła uzyskanie kompleksowego i wiarygodnego wyniku identyfikującego znaczącą presję antropogeniczną. Zastosowanie relacji <identyfikacja presji> – <właściwości zlewni JCWP> pozwoliło na identyfikację tych JCWP, dla których istniejące procesy antropogeniczne są realnym zagrożeniem do utrzymania lub osiągnięcia wyznaczonych celów środowiskowych.

Do wyznaczenia poziomu ryzyka nieosiągnięcia celów środowiskowych dla JCWP wykorzystane zostały:

- ocena poziomu presji na elementy biologiczne zależne od elementów fizykochemicznych;
- ocena poziomu presji na elementy biologiczne zależne od stanu hydromorfologicznego;
- ocena poziomu presji na elementy fizykochemiczne;
- ocena poziomu presji na hydromorfologię;
- ocena poziomu presji na zasoby wodne;
- ocena poziomu presji na stan chemiczny w zakresie substancji priorytetowych dozwolonych;
- ocena poziomu presji na stan chemiczny w zakresie substancji priorytetowych zakazanych;
- potencjał sorpcyjny wykorzystany do korekty oceny ryzyka nieosiągnięcia celów środowiskowych.

Uzyskany wynik stanowi określenie poszczególnej JCWP jako zagrożonej albo niezagrożonej nieosiągnięciem celu środowiskowego. Za zagrożoną nieosiągnięciem celu środowiskowego uznano każdą JCWP, w której dla któregośkolwiek elementu stanu wód stwierdzono ryzyko nieosiągnięcia celów środowiskowych, przy czym decydującym jest stan elementów biologicznych – biologicznych zależnych od fizykochemii lub biologicznych zależnych od hydromorfologii. Tym samym w ocenie ryzyka nieosiągnięcia celów środowiskowych uwzględniona została wspomagająca rola elementów fizykochemicznych i hydromorfologicznych w stosunku do elementów biologicznych.

Poziom ryzyka nieosiągnięcia celu środowiskowego odnoszącego się do dobrego stanu/potencjału ekologicznego dla każdej JCWP został wyznaczony w pracy Analiza znaczących oddziaływań – JCWP (...) ⁵¹⁾. Uwzględniono zasadę, że elementy biologiczne roślinne (fitoplankton, fitobentos, makrofity) wykazują korelację ze stanem elementów fizykochemicznych, zaś elementy biologiczne zwierzęce (makrobezkręgowce, ichtiofauna) ze stanem hydromorfologii. Zasadę tę w pełni zastosowano w przypadku JCWP RW. W JCWP LW, RWr i TW ocena ichtiofauny nie jest korelowana z hydromorfologią, gdyż element ten w tych kategoriach wód jest uzależniony od innych czynników niż stan hydromorfologiczny zbiornika wodnego. Zgodnie z wymaganiami RDW w wodach przybrzeżnych ichtiofauna nie podlega monitoringowi i ocenie.

W przypadku substancji priorytetowych i innych substancji zanieczyszczających, ocenę ryzyka nieosiągnięcia celów środowiskowych wykonano odrębnie dla grupy substancji dozwolonych do obrotu i stosowania oraz grupy substancji zakazanych.

Natomiast presję znaczącą na stan ilościowy wód wskazywano w przypadku stwierdzenia: ryzyka zaniku przepływu, zarówno stwierdzonego w raportach GIOŚ jak również ryzyka zaniku przepływu zdefiniowanego jako konsekwencja zakończenia odwadniania kopalń.

Presja znacząca była również przypisywana w przypadku łącznego występowania:

- ryzyka znaczącej presji poborów wraz z ryzykiem słabego stanu ilościowego JCWPd,
- ryzyka znaczącej presji poborów wraz z ryzykiem silnego lub ekstremalnego zagrożenia suszą,

⁵¹⁾ Analiza znaczących oddziaływań antropogenicznych wraz z oceną ich wpływu na stan wód oraz oceną ryzyka nieosiągnięcia celów środowiskowych, PGW WP, 2020

- ryzyka słabego stanu ilościowego JCWPd wraz z występowaniem silnego lub ekstremalnego zagrożenia suszą.

Przeprowadzone analizy presji obejmowały również aspekt występowania obszarów chronionych. Ocena ryzyka nieosiągnięcia celu środowiskowego odnoszącego się do dobrego stanu/potencjału ekologicznego i dobrego stanu chemicznego została przeniesiona z opracowania *Analiza znaczących oddziaływań – JCWP (...)*⁵²⁾ z uwzględnieniem nowych danych z PMŚ za 2019 rok wraz z dokonaniem korekty ryzyka o następujące czynniki:

- dla wód przeznaczonych do poboru wody na potrzeby zaopatrzenia ludności w wodę przeznaczoną do spożycia przez ludzi – uwzględnienie obecności zrzutów ścieków powyżej ujęcia;
- dla wód przeznaczonych do celów rekreacyjnych, w tym kąpieliskowych – uwzględnienie obecności zrzutów ścieków w otoczeniu obszarów, korekta ryzyka w zależności od występowania w promieniu 1 km przelewów burzowych i zrzutu ścieków;
- dla obszarów wrażliwych na eutrofizację wywołaną zanieczyszczeniami pochodzącymi ze źródeł komunalnych rozumianą jako wzbogacanie wód biogenami, w szczególności związkami azotu lub fosforu, powodującymi przyspieszony wzrost glonów oraz wyższych form życia roślinnego, w wyniku którego następują niepożądane zakłócenia biologicznych stosunków w środowisku wodnym oraz pogorszenie jakości tych wód – analiza danych monitoringowych dla wskaźników fizykochemicznych będących markerami zanieczyszczeń ze źródeł komunalnych – BZT₅, OWO, azot ogólny, fosfor ogólny
- dla obszarów przeznaczonych do ochrony siedlisk lub gatunków, ustanowionych w u.o.p, dla których utrzymanie lub poprawa stanu wód jest ważnym czynnikiem w ich ochronie, ocena ryzyka nieosiągnięcia celów środowiskowych została przeprowadzona zgodnie z kartą metodyczną C3 z pracy *Analiza znaczących oddziaływań – JCWP (...)*⁵³⁾;
- w przypadku obszarów przeznaczonych do ochrony gatunków zwierząt wodnych o znaczeniu gospodarczym dla których celem środowiskowym jest zapewnienie drożności cieku dla migracji gatunków o znaczeniu gospodarczym (węgorz europejski, troć wędrowną), czynnikiem decydującym była identyfikacja presji znaczących na elementy biologiczne zależne od hydromorfologii.

Podczas analizy presji mogących powodować ryzyko nieosiągnięcia celów środowiskowych w danej JCW uwzględnione zostały presje skumulowane:

- pochodzące ze źródeł z innych zlewni;
- związane z wpływem zjawisk tj. susza hydrologiczna czy hydrogeologiczna, które mogą istotnie wpłynąć na stan ilościowy i jakościowy JCWP oraz powodować trudność we wdrożeniu działań zaplanowanych w ramach IIaPGW, takie jak zaniki przepływu wody. Oddziaływania te mogą negatywnie wpływać na skuteczność zaplanowanego w danej JCWP działania;
- z wodami podziemnymi, które mogą zwiększać ryzyko nieosiągnięcia celów środowiskowych JCWP zwłaszcza będących pod presją poborów lub zlokalizowanych w zlewniach bardzo lub ekstremalnie zagrożonych suszą, w efekcie mogą powodować także trudność we wdrożeniu działań zaplanowanych w ramach IIaPGW. Podstawowe dane wykorzystane

⁵²⁾ *Analiza znaczących oddziaływań antropogenicznych wraz z oceną ich wpływu na stan wód oraz oceną ryzyka nieosiągnięcia celów środowiskowych*, PGW WP, 2020.

⁵³⁾ *Analiza znaczących oddziaływań antropogenicznych wraz z oceną ich wpływu na stan wód oraz oceną ryzyka nieosiągnięcia celów środowiskowych*, PGW WP, 2020.

w celu analizy oddziaływań skumulowanych dotyczących JCWPd stanowiła ocena ryzyka nieosiągnięcia celów środowiskowych z punktu widzenia stanu ilościowego JCWPd.

Zobrazowanie przestrzenne JCWP z występującą presją poborów na obszarze dorzecza Wisły przedstawia załącznik nr 74 do planu gospodarowania wodami.

Zastosowane podejście metodyczne analizy i identyfikacji presji znaczących pozwoliło na uzyskanie maksymalnie pełnej informacji o presjach występujących na obszarze dorzecza.

Informacje o uzyskanych wynikach identyfikacji znaczących oddziaływań antropogenicznych i oceny ich wpływu na stan wód powierzchniowych w podziale na poszczególne kategorie wód przedstawione zostały poniżej.

JCWP RW

Przeprowadzone analizy i identyfikacja znaczących oddziaływań antropogenicznych na JCWP RW na obszarze dorzecza Wisły wykazały zagrożenie nieosiągnięciem celów środowiskowych dla ponad 94% JCWP RW obszaru dorzecza Wisły.

Zestawienie liczby JCWP RW ze zidentyfikowanymi poszczególnymi kategoriami presji wraz z określeniem udziału w ogólnej liczbie JCWP RW obszaru dorzecza Wisły prezentuje poniższa tabela 7-1.

Tabela 7-1. Podsumowanie analizy znaczących oddziaływań antropogenicznych wraz z oceną ryzyka nieosiągnięcia celów środowiskowych dla JCWP RW – obszar dorzecza Wisły

Obszar dorzecza	Liczba JCWP RW	Liczba JCWP RW ze zidentyfikowaną znaczącą presją ^{a)}								Ocena ryzyka (liczba JCWP zagrożonych)
		BIO_HM	BIO_FIZ	FIZ	CHEM	CHEM_B	CHEM_SZ	OCH	IL	
Wisła	1719	1380	670	957	804	491	26	1553	65	1612
Udział w ogólnej liczbie JCWP RW (%)		80	39	56	47	29	2	90	4	94

^{a)} Wskazane wartości oznaczają liczbę JCWP ze zidentyfikowanym danym rodzajem presji znaczącej. Presje znaczące występować mogą łącznie w JCWP.

Objaśnienia:

BIO_HM – presja na elementy biologiczne zależne od hydromorfologii.

BIO_FIZ – presja na elementy biologiczne zależne od fizykochemii.

FIZ – presja na elementy fizykochemiczne.

CHEM – presja na cechy chemiczne (woda, substancje dozwolone).

CHEM_B – presja na cechy chemiczne (biota, substancje dozwolone).

CHEM_SZ – presja na cechy chemiczne (substancje zakazane, biota i woda).

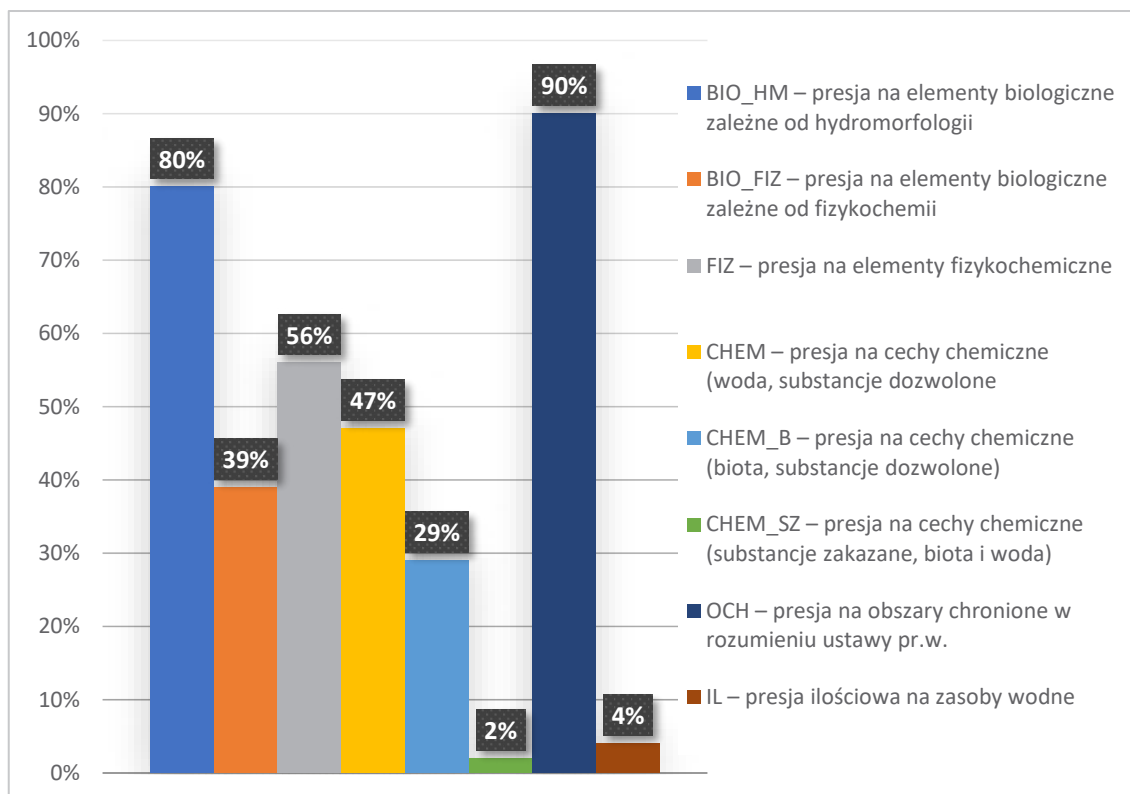
OCH – presja na obszary chronione.

IL – presja ilościowa na zasoby wodne.

JCWP zagrożone – JCWP zagrożone nieosiągnięciem celów środowiskowych.

Źródło: opracowanie własne na podstawie Analizy znaczących oddziaływań — JCWP (...) – aktualizacja

Uzyskane wyniki wskazują, że spośród wszystkich JCWP RW największa liczba JCWP poddana jest presji na elementy biologiczne zależne od hydromorfologii (80%) oraz presji na elementy fizykochemiczne (56%) oraz cechy chemiczne (47%). Presja w zakresie obszarów chronionych dotyczy 90% JCWP RW na obszarze dorzecza Wisły (wykres 7-1).

Wykres 7-1. Udział liczby JCWP RW ze zidentyfikowaną daną presją znaczącą w ogólnej liczbie JCWP RW poddanych presji – obszar dorzecza Wisły

Źródło: opracowanie własne na podstawie Analizy znaczących oddziaływań - JCWP (...) - aktualizacja

Podczas oceny presji na elementy biologiczne zależne od fizykochemii presję znaczącą umiarkowaną lub silną zidentyfikowano w 670 JCWP RW (najniższa ocena z monitoringu dla wskaźników IFPL, IO i makrofitowego indeksu rzeczno (MIR)) w danej JCWP była poniżej klasy II). W przypadku elementów zależnych od hydromorfologii było to 1380 JCWP (najniższa ocena z monitoringu dla wskaźników MMI_PL i EFI+PL/IBI_PL w danej JCWP była poniżej klasy II, a w przypadku braku monitoringu najniższa ocena według oceny hydromorfologicznej wskazywała na presję znaczącą umiarkowaną, silną lub bardzo silną). W 558 JCWP RW wskazano jednocześnie presję znaczącą umiarkowaną lub silną na elementy biologiczne zależne zarówno od hydromorfologii, jak i od trofii (tabela 7-2).

Tabela 7-2. Liczba JCWP RW, dla których wskazano presję znaczącą umiarkowaną lub silną na elementy biologiczne, w podziale na poszczególne regiony wodne obszaru dorzecza Wisły

Region wodny	Presja znacząca umiarkowana lub silna na elementy biologiczne zależne od hydromorfologii	Presja znacząca umiarkowana lub silna na elementy biologiczne zależne od hydromorfologii i trofii	Presja znacząca umiarkowana lub silna na elementy biologiczne zależne od trofii
Bugu	212	76	88
Dolnej Wisły	263	88	111
Górnej-Wschodniej Wisły	158	80	108
Górnej-Zachodniej Wisły	191	101	119

Region wodny	Presja znacząca umiarkowana lub silna na elementy biologiczne zależne od hydromorfologii	Presja znacząca umiarkowana lub silna na elementy biologiczne zależne od hydromorfologii i trofii	Presja znacząca umiarkowana lub silna na elementy biologiczne zależne od trofii
Małej Wisły	40	28	31
Narwi	171	43	54
Środkowej Wisły	345	142	159

Źródło: opracowanie własne na podstawie Analizy znaczących oddziaływań - JCWP (...) - aktualizacja

Najczęstsze źródła presji znaczącej umiarkowanej i silnej na elementy biologiczne zależne od hydromorfologii to (wykres 7-2):

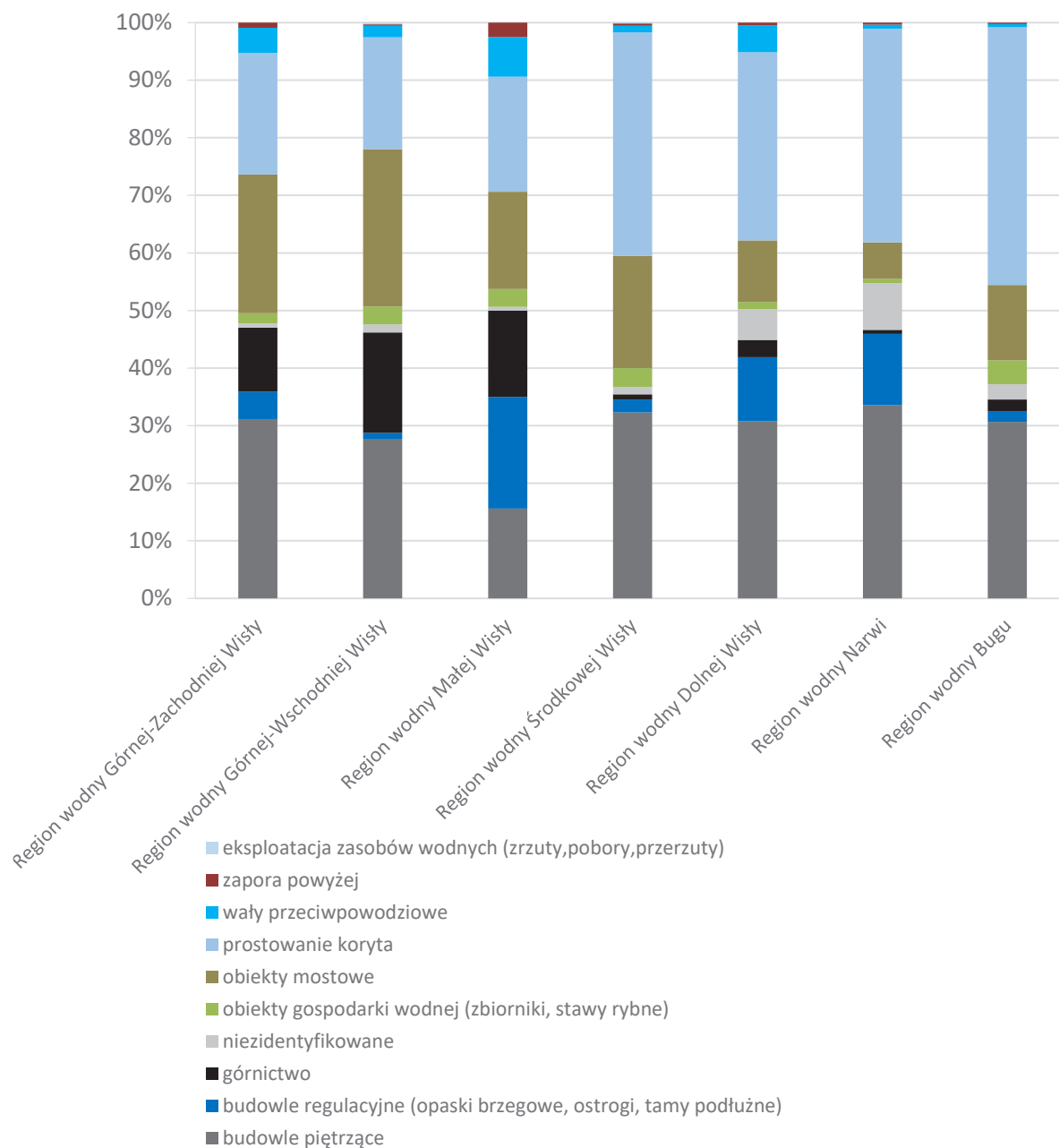
- prostowanie koryt,
- budowle piętrzące,
- obiekty mostowe,
- budowle regulacyjne (opaski brzegowe, ostrogi, tamy podłużne),
- wały przeciwpowodziowe,
- obiekty gospodarki wodnej,
- górnictwo.

W przypadku 76 JCWP RW nie zidentyfikowano źródła presji na elementy biologiczne zależne od hydromorfologii.

Źródłami presji znaczącej umiarkowanej i silnej na elementy biologiczne zależne od fizykochemii (trofii) były najczęściej (wykres 7-3):

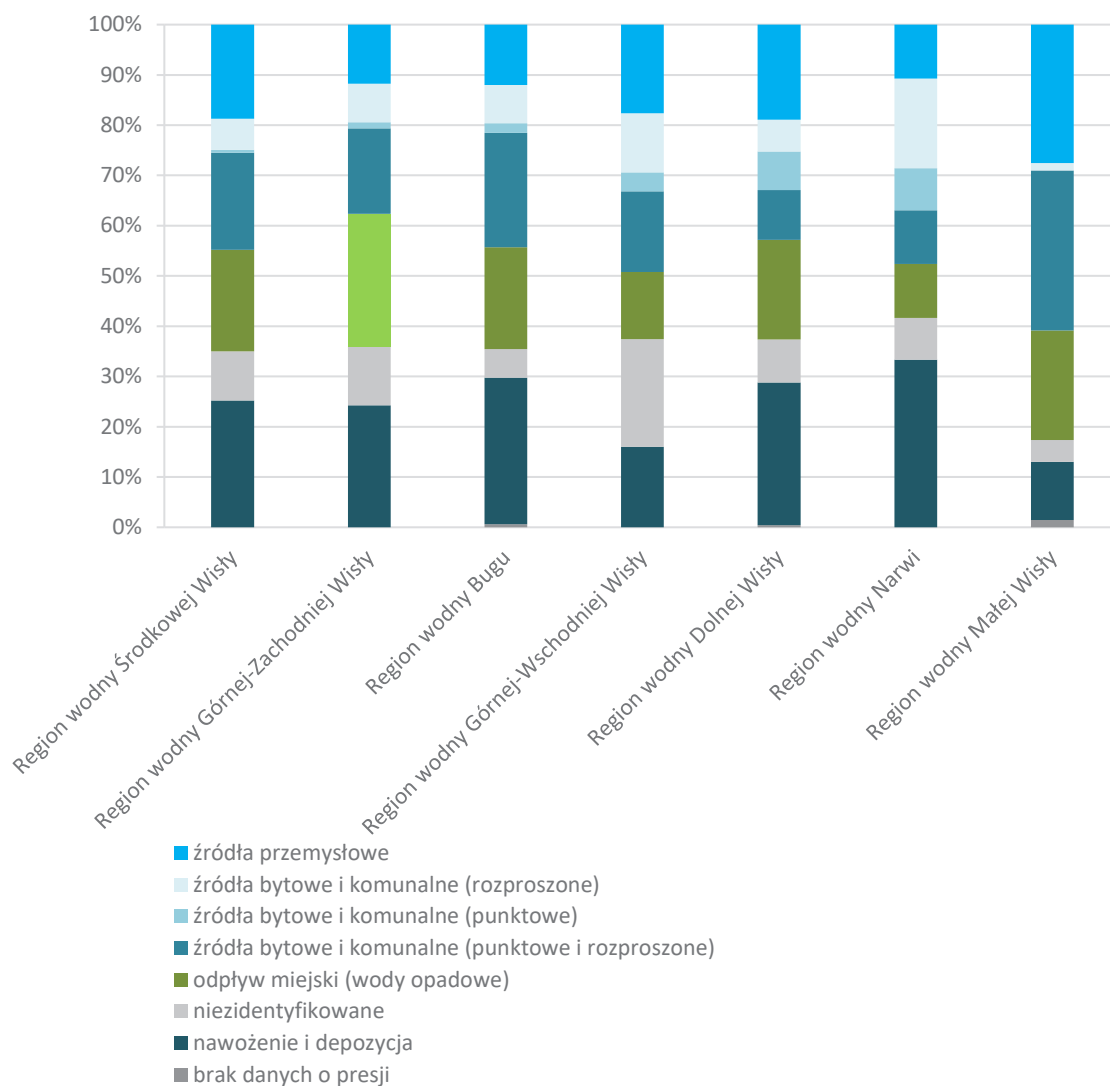
- nawożenie historyczne i depozycja,
- odpływ miejski (wody opadowe),
- źródła przemysłowe,
- źródła bytowe i komunalne (punktowe i rozproszone).

W przypadku 143 JCWP RW nie zidentyfikowano źródeł presji lub nie posiadano danych o presji.

Wykres 7-2. Udział liczby JCWP o zidentyfikowanej presji znacząco umiarkowaną i silną na elementy biologiczne zależne od hydromorfologii w podziale na poszczególne regiony wodne obszaru dorzecza Wisły

Źródło: opracowanie własne na podstawie Analizy znaczących oddziaływań - JCWP (...) - aktualizacja

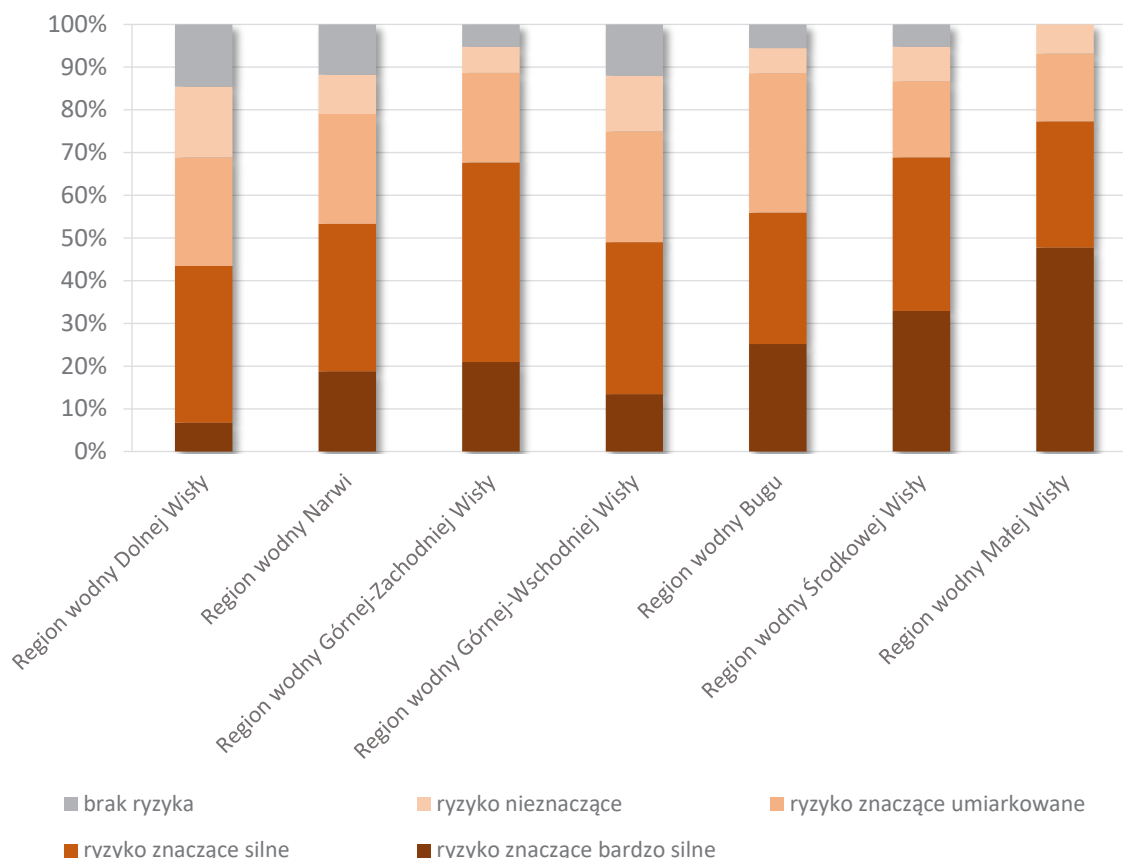

Wykres 7-3. Udział liczby JCWP ze zidentyfikowaną presją znaczącą umiarkowaną i silną na elementy biologiczne zależne od fizykochemii (trofii) w podziale na poszczególne regiony wodne obszaru dorzecza Wisły

Źródło: opracowanie własne na podstawie Analizy znaczących oddziaływań - JCWP (...) - aktualizacja

Ogólna ocena ryzyka nieosiągnięcia celów środowiskowych wykazała, że dla elementów biologicznych zależnych od hydromorfologii w regionach wodnych dorzecza Wisły w co najmniej 60% JCWP występuje znaczące ryzyko nieosiągnięcia celów środowiskowych (ryzyko znaczące umiarkowane, silne i bardzo silne wykres 7-4). Liczba JCWP z ryzykiem znaczącym w poszczególnych regionach wodnych wyniosła:

- region wodny Bugu (212 JCWP),
- region wodny Dolnej Wisły (263 JCWP),
- region wodny Górnej-Wschodniej Wisły (158 JCWP),
- region wodny Górnej-Zachodniej Wisły (191 JCWP),
- region wodny Małej Wisły (40 JCWP),
- region wodny Narwi (171 JCWP),
- region wodny Środkowej Wisły (345 JCWP).

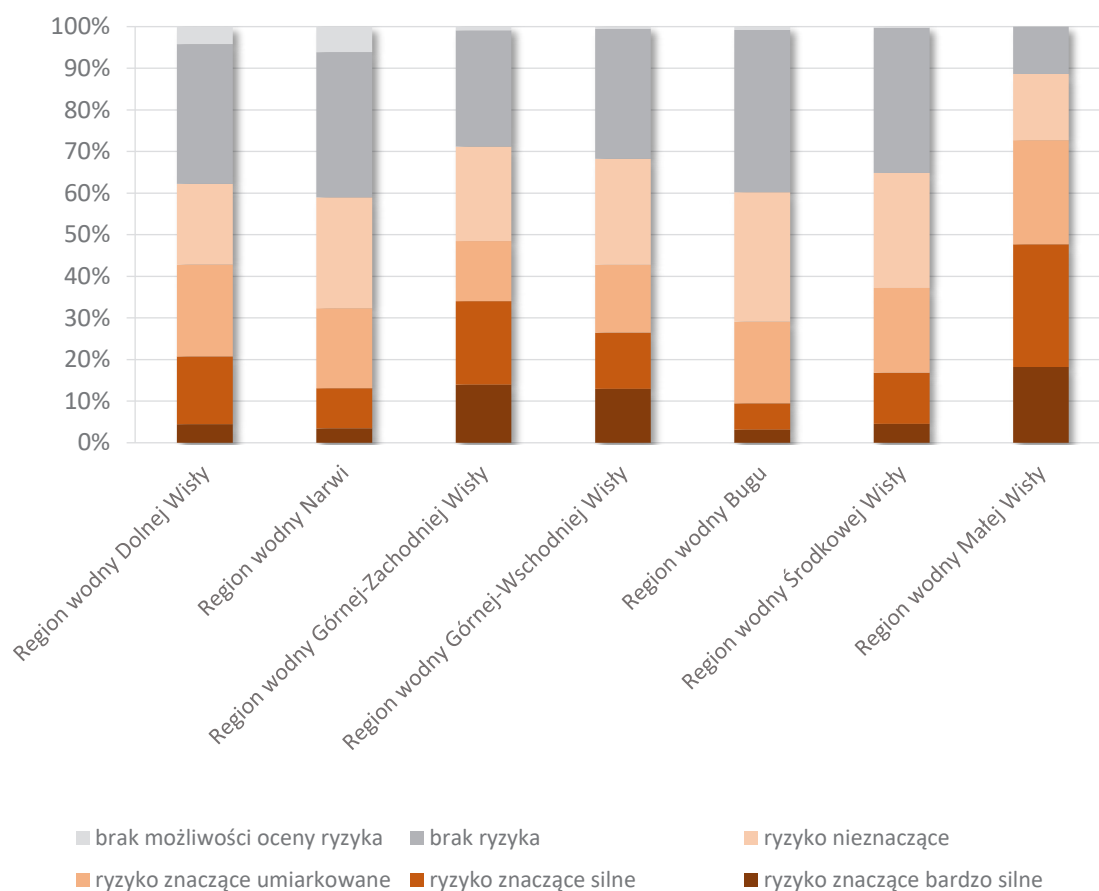
Wykres 7-4. Zestawienie oceny ryzyka nieosiągnięcia celów środowiskowych dla elementów biologicznych zależnych od hydromorfologii w podziale na regiony wodne dorzecza Wisły

Źródło: opracowanie własne na podstawie Analizy znaczących oddziaływań - JCWP (...) - aktualizacja

Największy procentowy udział JCWP RW z brakiem ryzyka nieosiągnięcia celów środowiskowych dla elementów biologicznych zależnych od hydromorfologii lub ryzykiem nieznaczącym, wskazano w regionie wodnym Dolnej Wisły (około 30%).

W przypadku elementów biologicznych zależnych od trofii ryzyko nieosiągnięcia celów środowiskowych wskazano w mniejszej liczbie JCWP niż dla elementów zależnych od hydromorfologii. Wartość wyniosła maksymalnie ok. 73% JCWP (region wodny Małej Wisły). Liczba JCWP z ryzykiem znaczącym dla elementów biologicznych zależnych od trofii kształtuje się następująco w regionach wodnych:

- region wodny Bugu (88 JCWP),
- region wodny Dolnej Wisły (111 JCWP),
- region wodny Górnej-Wschodniej Wisły (108 JCWP),
- region wodny Górnej-Zachodniej Wisły (119 JCWP),
- region wodny Małej Wisły (31 JCWP),
- region wodny Narwi (54 JCWP),
- region wodny Środkowej Wisły (159 JCWP).

Wykres 7-5. Zestawienie oceny ryzyka nieosiągnięcia celów środowiskowych dla elementów biologicznych zależnych od fizykochemii w podziale na regiony wodne dorzecza Wisły

Źródło: opracowanie własne na podstawie Analizy znaczących oddziaływań - JCWP (...) - aktualizacja

Ocena presji na elementy stanu chemicznego JCWP RW wskazuje na liczne występowanie szerokiego spektrum źródeł substancji zanieczyszczających przedostających się do wód oraz bioty. Ze względu na głównie antropogeniczne pochodzenie substancji stanowiących o stanie chemicznym JCWP, najczęstszym powodem nieosiągania celu środowiskowego jest dopływ zanieczyszczeń pochodzących ze źródeł punktowych i obszarowych, takich jak: zrzuty substancji do wód i ziemi oraz depozycja zanieczyszczeń pochodzących z niskiej i wysokiej emisji na obszarze zlewni. Informacja o skali występowania oraz rodzaju substancji powodujących przekroczenia na obszarze dorzecza została przedstawiona w rozdziale 6 omawiającym opracowany wykaz emisji i stężeń substancji priorytetowych.

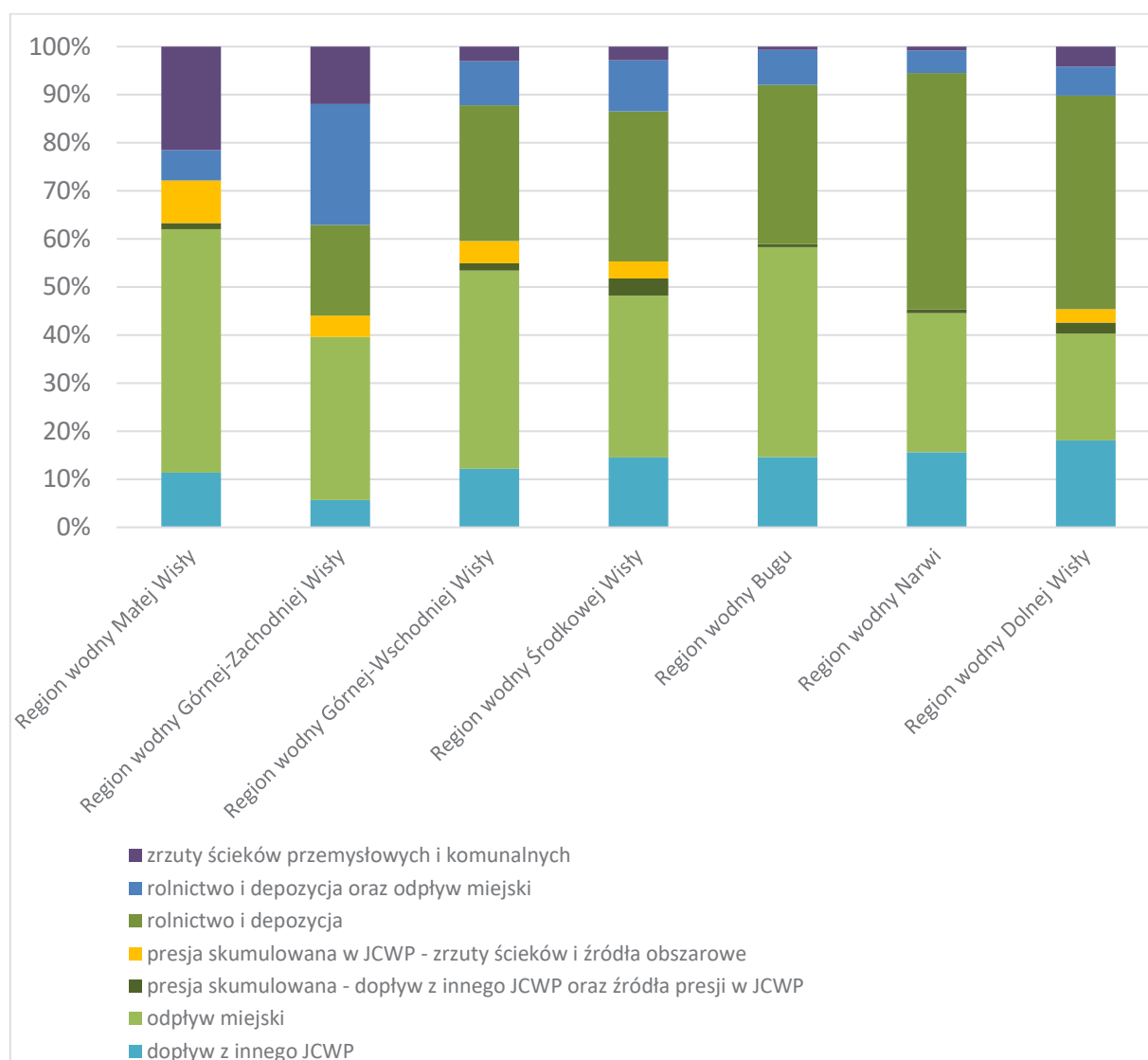
W pracy *Analiza znaczących oddziaływań – JCWP (...)*⁵⁴⁾ zostały wyznaczone prawdopodobne, główne źródła presji powodujące przekroczenie wartości granicznych substancji priorytetowych. Wykonane analizy wykazały, że za obniżenie stanu chemicznego JCWP RW na obszarze dorzecza Wisły odpowiada najczęściej pochodzenie substancji zanieczyszczających ze źródeł rozproszonych, skutkujące niekontrolowaną (ze względu na warunki meteorologiczno-hydrologiczne) depozycją i transportem zanieczyszczeń do wód powierzchniowych.

Istotnym dla analizy stanu chemicznego jest, że za złą ocenę we wszystkich kategoriach wód na obszarze dorzecza Wisły, odpowiada często przekroczenie wartości granicznych w biocie. Wynika to

⁵⁴⁾ *Analiza znaczących oddziaływań antropogenicznych wraz z oceną ich wpływu na stan wód oraz oceną ryzyka nieosiągnięcia celów środowiskowych, PGW WP, 2020.*

z przekroczeń głównie takich substancji, jak: rtęć, bromowane difenyloetery, ale również substancji pochodzących z nieznanego źródła jak np. heptachlor. W przypadku analizy pochodzenia substancji priorytetowych w organizmach, odmienna jest droga bezpośredniego transportu do matrycy. Substancje zarówno dopływające z innych zlewni, jak i spływające z pobliskich obszarów, ulegają akumulacji w osadzie i materii zawieszanej, gdzie następnie w wyniku procesu bioakumulacji i biomagnifikacji przedostają się do organizmów podlegających badaniom w ramach monitoringu. Stwierdzone przekroczenia wartości granicznych substancji w biocie są efektem nawet kilkuletniego pobierania zanieczyszczeń, pochodzących ze wszystkich dróg migracji. Jednocześnie droga eliminacji substancji z organizmu jest znikoma, co oznacza, że przekroczenia wartości granicznych w biocie, ze względu na substancje priorytetowe, nie stanowią odpowiedzi na aktualny stan tych samych zanieczyszczeń w wodzie.

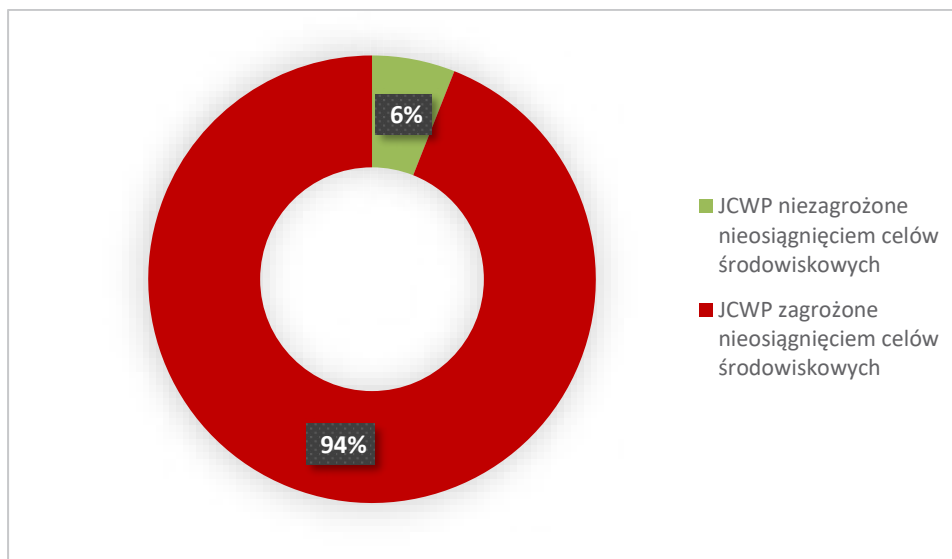
W JCWP RW we wszystkich regionach wodnych obszaru dorzecza Wisły dominującymi źródłami presji na wskaźniki fizykochemiczne są rolnictwo z depozycją atmosferyczną oraz odpływ miejski, które łącznie stanowią połowę presji znaczących wpływających na jakość wód powierzchniowych.

Wykres 7-6. Dominujące źródła presji na wskaźniki fizykochemiczne JCWP RW na obszarze dorzecza Wisły w podziale na poszczególne regiony wodne

Źródło: opracowanie własne na podstawie Analizy znaczących oddziaływań - JCWP (...) - aktualizacja

Zobrazowanie przestrzenne potencjalnych presji skumulowanych na zasoby wodne na obszarze dorzecza Wisły przedstawia załącznik nr 75 do planu gospodarowania wodami. Na obszarze dorzecza Wisły 94% JCWP RW jest zagrożonych nieosiągnięciem celów środowiskowych.

Wykres 7-7. Udział JCWP RW zagrożonych nieosiągnięciem celów środowiskowych w ogólnej liczbie JCWP RW obszaru dorzecza Wisły

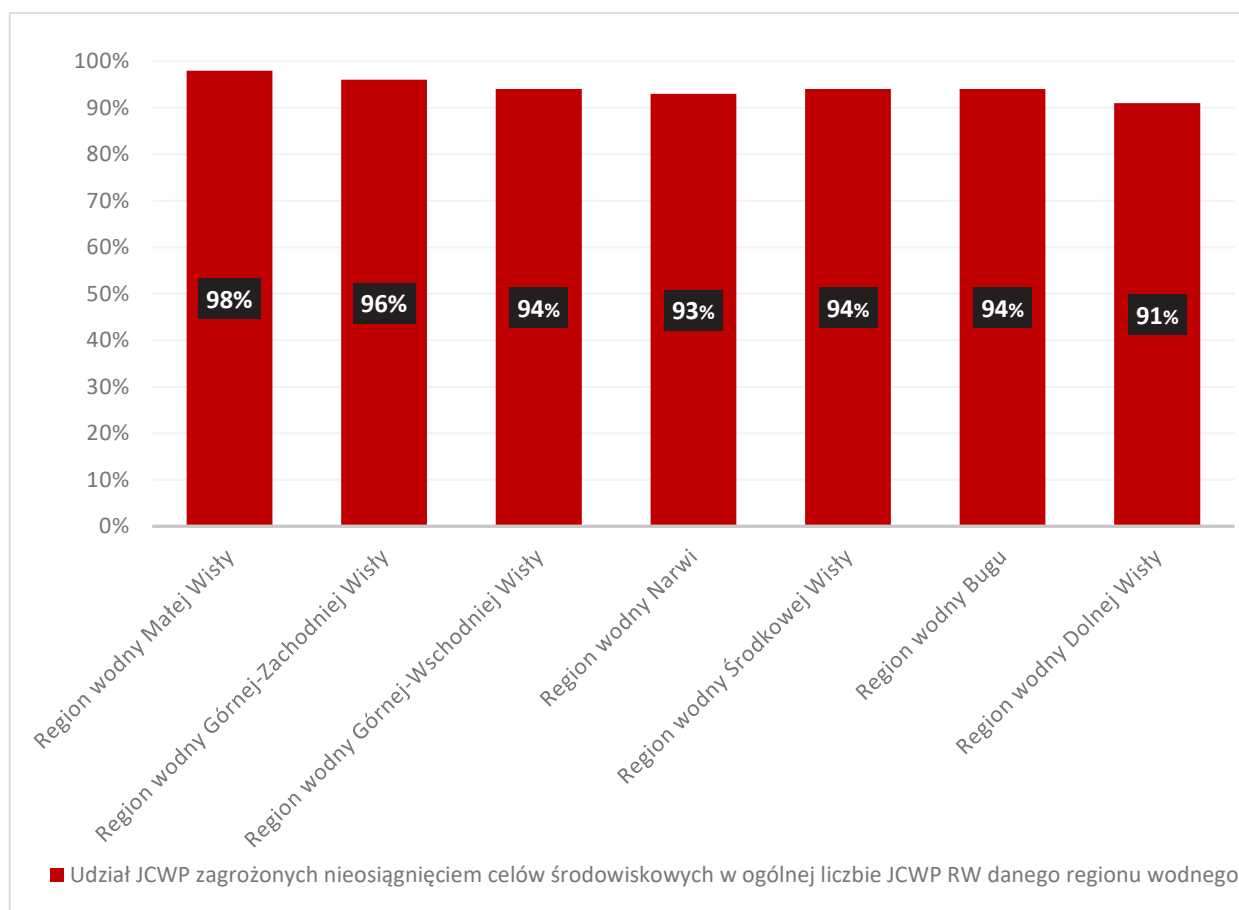
Źródło: opracowanie własne na podstawie Analizy znaczących oddziaływań - JCWP (...) - aktualizacja

Na poziomie poszczególnych regionów wodnych obszaru dorzecza Wisły zagrożenie nieosiągnięciem celów środowiskowych ma rozkład równomierny osiągając w każdym z regionów ponad 90% ogólnej liczby JCWP RW danego regionu (tabela 7-3 i wykres 7-8).

Tabela 7-3. Liczba JCWP RW zagrożonych nieosiągnięciem celów środowiskowych w podziale na regiony wodne obszaru dorzecza Wisły

Region wodny	Liczba JCWP niezagrożonych nieosiągnięciem celów środowiskowych	Liczba JCWP zagrożonych nieosiągnięciem celów środowiskowych
Małej Wisły	1	43
Górnej-Zachodniej Wisły	10	219
Górnej-Wschodniej Wisły	13	195
Narwi	15	214
Środkowej Wisły	22	376
Bugu	15	239
Dolnej Wisły	31	326

Źródło: opracowanie własne na podstawie Analizy znaczących oddziaływań - JCWP (...) - aktualizacja

Wykres 7-8. Udział JCWP RW zagrożonych nieosiągnięciem celów środowiskowych w ogólnej liczbie JCWP RW danego regionu wodnego

Źródło: opracowanie własne na podstawie Analizy znaczących oddziaływań - JCWP (...) - aktualizacja

Informacja dotycząca presji znaczących oraz oceny ryzyka nieosiągnięcia celów środowiskowych dla poszczególnych JCWP RW zawarta jest w załączniku nr 1 (Zestawienie główne). Zobrazowanie przestrzenne JCWP RW z oceną ryzyka nieosiągnięcia celów środowiskowych prezentuje załącznik nr 61 do planu gospodarowania wodami.

JCWP RWr

Przeprowadzone analizy i identyfikacja znaczących oddziaływań antropogenicznych JCWP RWr na obszarze dorzecza Wisły wykazały zagrożenie nieosiągnięcia celów środowiskowych dla wszystkich występujących JCWP RWr.

Zestawienie liczby JCWP RWr ze zidentyfikowanymi poszczególnymi kategoriami presji wraz z określeniem udziału w ogólnej liczbie JCWP RWr obszaru dorzecza Wisły prezentuje tabela 7-4.

Tabela 7-4. Podsumowanie analizy znaczących oddziaływań antropogenicznych wraz z oceną ryzyka nieosiągnięcia celów środowiskowych dla JCWP RWr – obszar dorzecza Wisły

Obszar dorzecza	Liczba JCWP RWr	Liczba JCWP RWr ze zidentyfikowaną znaczącą presją ^{a)}							Ocena ryzyka (liczba JCWP zagrożonych)
		BIO_HM	BIO_FIZ	FIZ	CHEM	CHEM_B	CHEM_SZ	OCH	
Wisła	26	6	13	9	19	18	2	26	26
Udział w ogólnej liczbie JCWP RWr (%)		23	50	35	73	69	8	100	100

^{a)} Wskazane wartości oznaczają liczbę JCWP ze zidentyfikowanym danym rodzajem presji znaczącej. Presje znaczące występować mogą łącznie w JCWP.

Objaśnienia:

BIO_HM – presja na elementy biologiczne zależne od hydromorfologii.

BIO_FIZ – presja na elementy biologiczne zależne od fizykochemii.

FIZ – presja na elementy fizykochemiczne.

CHEM – presja na cechy chemiczne (woda, substancje dozwolone).

CHEM_B – presja na cechy chemiczne (biota, substancje dozwolone).

CHEM_SZ – presja na cechy chemiczne (substancje zakazane, biota i woda).

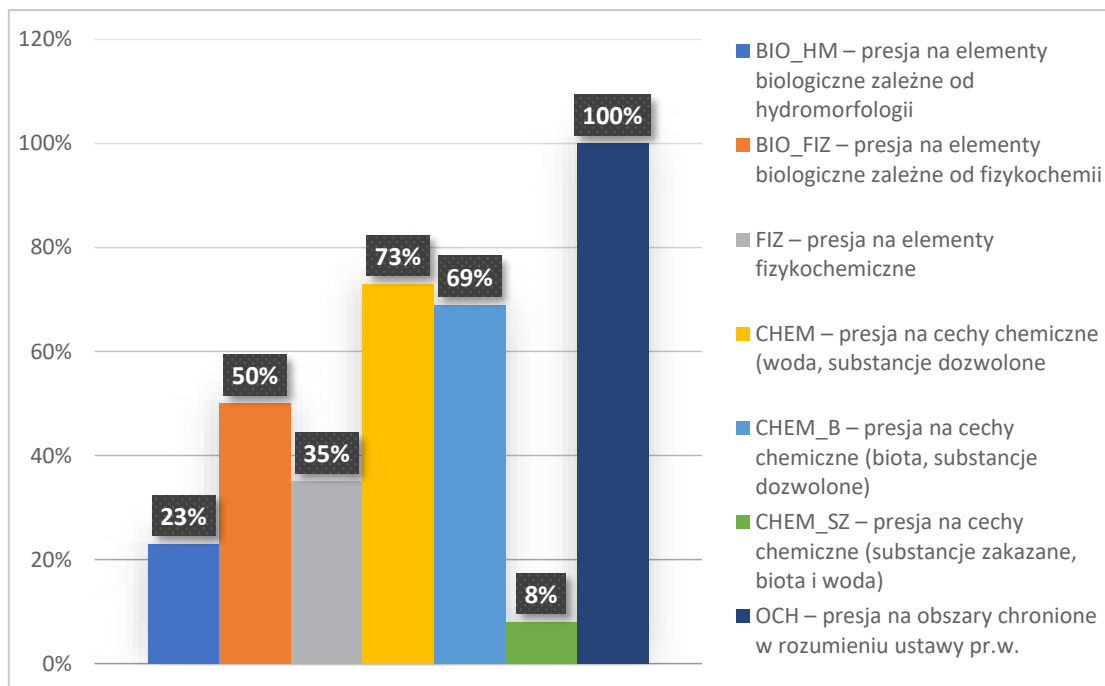
OCH – presja na obszary chronione.

IL – presja ilościowa na zasoby wodne.

JCWP zagrożone – JCWP zagrożone nieosiągnięciem celów środowiskowych.

Źródło: opracowanie własne na podstawie Analizy znaczących oddziaływań - JCWP (...) - aktualizacja

Uzyskane wyniki wskazują, że wszystkie najliczniejszą grupę stanowią presje na cechy chemiczne (woda i substancje dozwolone), które zidentyfikowane zostały w 73% JCWP RWr. Presja na obszary chronione występuje w 100% JCWP RWr. Pozostałe rodzaje presji stanowią odpowiednio presje na cechy chemiczne – biota (73%), presje na elementy biologiczne zależne od fizykochemii – 50%, elementy fizykochemiczne – 35%, oraz w przypadku 23% JCWP RWr zidentyfikowano presje na elementy biologiczne zależne od hydromorfologii (wykres 7-9).

Wykres 7-9. Udział liczby JCWP RWr ze zidentyfikowaną daną presją znaczącą w ogólnej liczbie JCWP RWr - obszar dorzecza Wisły

Źródło: opracowanie własne na podstawie Analizy znaczących oddziaływań - JCWP (...) - aktualizacja

Podczas oceny presji dla elementów zależnych od hydromorfologii i fizykochemii w przypadku 3 JCWP RWr wskazano jednocześnie presję znaczącą umiarkowaną lub silną na elementy biologiczne zależne zarówno od hydromorfologii, jak i od trofii.

W przypadku elementów stanu chemicznego JCWP RWr, wyniki uzyskane w projekcie *Analiza znaczących oddziaływań – JCWP (...)*⁵⁵⁾, podobnie jak dla JCWP RW, wskazują na antropogeniczne pochodzenie substancji priorytetowych ze źródeł punktowych i obszarowych. Istotnym czynnikiem presji jest depozycja zanieczyszczeń pochodzących z niskiej i wysokiej emisji w całej zlewni JCWP. Czynniki presji przedstawiono w opracowanym do planu gospodarowania wodami, wykazie emisji i stężeń substancji priorytetowych – załącznik nr 5 (Wykaz emisji i stężeń) do planu gospodarowania wodami. Poza punktowymi zrzutami ścieków, specyfiką zidentyfikowanych presji chemicznych jest brak możliwości zlokalizowania źródeł emisji na obszarze dorzecza.

Ogólna ocena ryzyka nieosiągnięcia celów środowiskowych (po uwzględnieniu wpływu prac utrzymaniowych i potencjału sorpcyjnego zlewni) wykazała, że dla elementów biologicznych zależnych od hydromorfologii w regionach wodnych obszaru dorzecza Wisły we wszystkich JCWP RWr występuje ryzyko nieosiągnięcia celów środowiskowych.

W JCWP RWr głównym źródłem presji jest dopływ ładunków z innych JCWP. Jedynie w regionie wodnym Narwi dominującym źródłem presji fizykochemicznych w przypadku JCWP RWr są ładunki pochodzące ze zrzutów ścieków.

Ogólna ocena ryzyka nieosiągnięcia celów środowiskowych wskazuje na zagrożenie nieosiągnięcia celów środowiskowych dla wszystkich JCWP RWr na obszarze dorzecza Wisły.

Informacja dotycząca presji znaczących oraz oceny ryzyka nieosiągnięcia celów środowiskowych dla poszczególnych JCWP RWr zawarta jest w załączniku nr 1 (Zestawienie główne) do planu gospodarowania wodami. Zobrazowanie przestrzenne JCWP RWr z oceną ryzyka nieosiągnięcia celów środowiskowych prezentuje załącznik nr 62 do planu gospodarowania wodami.

JCWP LW

Przeprowadzone analizy i identyfikacja znaczących oddziaływań antropogenicznych JCWP LW na obszarze dorzecza Wisły wykazały zagrożenie nieosiągnięcia celów środowiskowych dla ponad 61% JCWP. Spośród zidentyfikowanych presji znaczących największa liczba JCWP LW poddana jest presji na elementy fizykochemiczne i biologiczne zależne od fizykochemii oraz presji na cechy chemiczne, wraz ze zidentyfikowaną presją na obszary chronione na poziomie 48% ogólnej liczby JCWP na obszarze dorzecza Wisły.

Zestawienie liczby JCWP LW ze zidentyfikowanymi poszczególnymi kategoriami presji wraz z określeniem udziału w ogólnej liczbie JCWP LW obszaru dorzecza Wisły prezentuje tabela 7-5.

Tabela 7-5. Podsumowanie analizy znaczących oddziaływań antropogenicznych wraz z oceną ryzyka nieosiągnięcia celów środowiskowych dla JCWP LW – obszar dorzecza Wisły

Obszar dorzecza	Liczba JCWP LW	Liczba JCWP LW ze zidentyfikowaną znaczącą presją ^{a)}						Ocena ryzyka (liczba JCWP zagrożonych)
		BIO_HM	BIO_FIZ	FIZ	CHEM	CHEM_B	OCH	
Wisły	499	126	175	218	111	173	240	302
Udział w ogólnej liczbie JCWP LW (%)		25	35	44	22	35	48	61

⁵⁵⁾ *Analiza znaczących oddziaływań antropogenicznych wraz z oceną ich wpływu na stan wód oraz oceną ryzyka nieosiągnięcia celów środowiskowych*, PGW WP, 2020.

a) Wskazane wartości oznaczają liczbę JCWP ze zidentyfikowanym danym rodzajem presji znaczącej. Presje znaczące występować mogą łącznie w JCWP.

Objaśnienia:

BIO_HM – presja na elementy biologiczne zależne od hydromorfologii.

BIO_FIZ – presja na elementy biologiczne zależne od fizykochemii.

FIZ – presja na elementy fizykochemiczne.

CHEM – presja na cechy chemiczne (woda, substancje dozwolone).

CHEM_B – presja na cechy chemiczne (biota, substancje dozwolone).

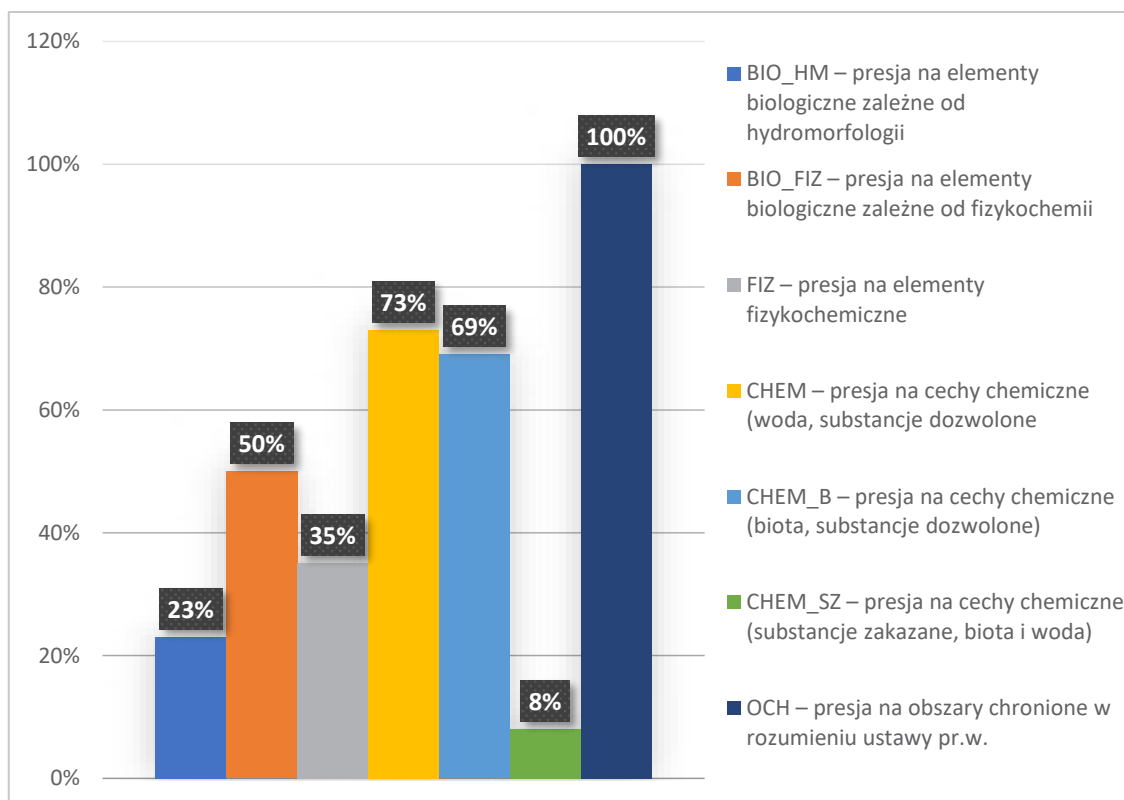
OCH – presja na obszary chronione.

IL – presja ilościowa na zasoby wodne.

JCWP zagrożone – JCWP zagrożone nieosiągnięciem celów środowiskowych.

Źródło: opracowanie własne na podstawie Analizy znaczących oddziaływań - JCWP (...) – aktualizacja

Udział JCWP LW ze zidentyfikowaną daną presją znaczącą w ogólnej liczbie JCWP LW – obszar dorzecza Wisły prezentuje poniższy wykres 7-10.

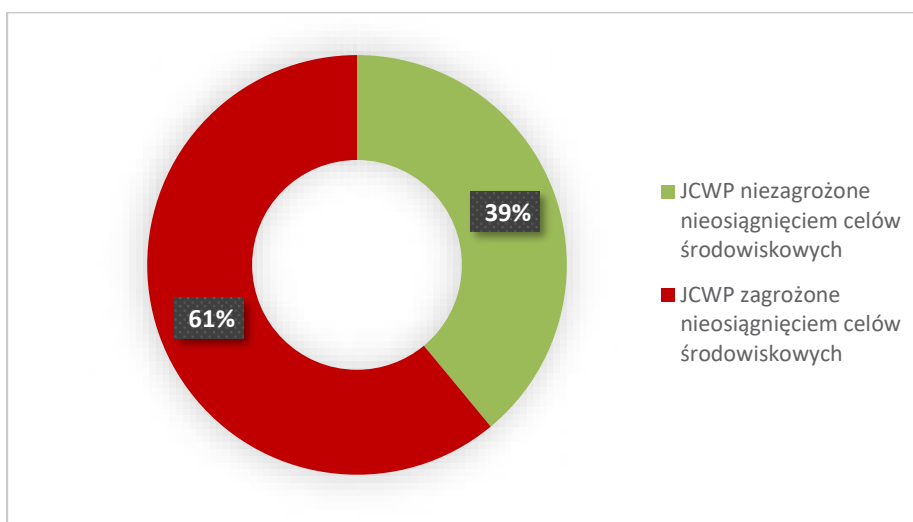
Wykres 7-10 Udział JCWP LW ze zidentyfikowaną daną presją znaczącą w ogólnej liczbie JCWP LW – obszar dorzecza Wisły

Źródło: opracowanie własne na podstawie Analizy znaczących oddziaływań - JCWP (...) – aktualizacja

Najistotniejszym czynnikiem oddziałującym na jakość JCWP LW są zanieczyszczenia pochodzące ze spływów obszarowych z terenów użytkowanych rolniczo. Ładunki azotu i fosforu z terenów rolniczych (grunty orne, pastwiska, obszary intensywnej hodowli) a także z rozproszonej zabudowy wiejskiej oraz rekreacyjnej (położonej w zlewni bezpośredniej jezior) nasilają eutrofizację wód jezior. W przypadku niektórych jezior ładunek biogenów pochodzących z depozycji atmosferycznej oraz z terenów leśnych może mieć też istotny udział w całkowitym ładunku powstającym w zlewni jeziora. Znaczenie ładunków zanieczyszczeń ze źródeł punktowych (głównie ścieki komunalne) w kształtowaniu jakości wód jezior w ostatnich latach ulega ograniczeniu, przy czym wprowadzane są one do jezior głównie za pośrednictwem dopływów. Bezpośrednie zrzuty do jezior są rzadkie.

Zły stan chemiczny wód jeziornych jest powodowany, podobnie jak dla wskaźników fizykochemicznych, dopływem zanieczyszczeń ze źródeł rozproszonych. Za istotne źródło presji w jeziorach uznaje się także dopływ substancji używanych dawniej jako środki ochrony roślin, których produkcja i stosowanie jest obecnie prawnie zakazane (z tego względu źródło presji zostało określone jako nieznane). Ich obecność w wodach powierzchniowych jest związana z sukcesywnym wymywaniem tych substancji z obszarów rolnych i leśnych, które często stanowią główny typ zagospodarowania terenu zlewni JCWP LW.

Przeprowadzona ocena ryzyka nieosiągnięcia celów wykazała zagrożenie nieosiągnięciem celów środowiskowych dla ponad 60% JCWP LW na obszarze dorzecza Wisły (wykres 7-11).

Wykres 7-11. Udział JCWP LW zagrożonych nieosiągnięciem celów środowiskowych w ogólnej liczbie JCWP LW obszaru dorzecza Wisły

Źródło: opracowanie własne na podstawie Analizy znaczących oddziaływań - JCWP (...) - aktualizacja

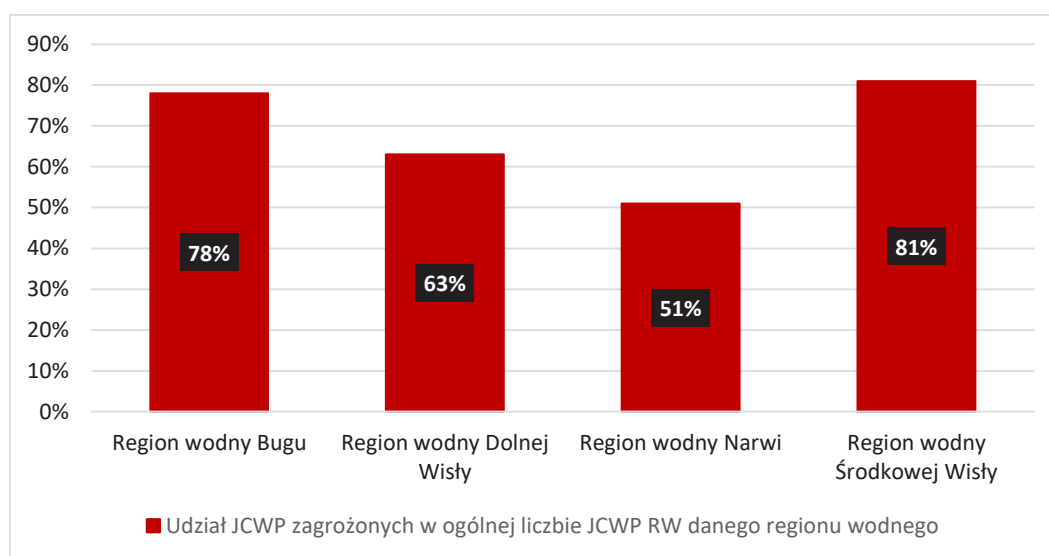
Na poziomie poszczególnych regionów wodnych obszaru dorzecza Wisły zagrożenie nieosiągnięciem celów środowiskowych ma rozkład nierównomierny osiągając poziom od 50% do 80% ogólnej liczby JCWP LW danego regionu wodnego (wykres 7-12).

Tabela 7-6. Udział JCWP LW zagrożonych nieosiągnięciem celów środowiskowych w ogólnej liczbie JCWP LW danego regionu wodnego obszaru dorzecza Wisły

Region wodny	Liczba JCWP niezagrożonych nieosiągnięciem celów środowiskowych	Liczba JCWP zagrożonych nieosiągnięciem celów środowiskowych
Małej Wisły	0	0
Górnej-Zachodniej Wisły	0	0
Górnej-Wschodniej Wisły	0	0

Region wodny	Liczba JCWP niezagrażonych nieosiągnięciem celów środowiskowych	Liczba JCWP zagrożonych nieosiągnięciem celów środowiskowych
Narwi	80	82
Środkowej Wisły	4	17
Bugu	5	18
Dolnej Wisły	108	185

Źródło: opracowanie własne na podstawie Analizy znaczących oddziaływań - JCWP (...) – aktualizacja

Wykres 7-12. Udział JCWP LW zagrożonych nieosiągnięciem celów środowiskowych w ogólnej liczbie JCWP LW danego regionu wodnego

Źródło: opracowanie własne na podstawie Analizy znaczących oddziaływań - JCWP (...) - aktualizacja

Informacja dotycząca presji znaczących oraz oceny ryzyka nieosiągnięcia celów środowiskowych dla poszczególnych JCWP LW zawarta jest w załączniku nr 1 (Zestawienie główne). Zobrazowanie przestrzenne JCWP LW z oceną ryzyka nieosiągnięcia celów środowiskowych prezentuje załącznik nr 63 do planu gospodarowania wodami.

JCWP TW i CW

Przeprowadzone analizy i identyfikacja znaczących oddziaływań antropogenicznych JCWP TW i CW na obszarze dorzecza Wisły wykazały zagrożenie nieosiągnięciem celów środowiskowych dla wszystkich JCWP TW i CW. Presja znacząca na elementy biologiczne zależne od hydromorfologii nie została zidentyfikowana w żadnej JCWP TW i CW. Pozostałe rodzaje presji występują we wszystkich JCWP TW i CW na obszarze dorzecza Wisły.

Zestawienie liczby JCWP TW i CW ze zidentyfikowanymi poszczególnymi kategoriami presji wraz z określeniem udziału w ogólnej liczbie JCWP TW i CW obszaru dorzecza Wisły prezentuje tabela 7-7.

Tabela 7-7. Podsumowanie analizy znaczących oddziaływań antropogenicznych wraz z oceną ryzyka nieosiągnięcia celów środowiskowych dla JCWP TW i CW – obszar dorzecza Wisły

Obszar dorzecza	Liczba JCWP TW CW	Liczba JCWP TW CW ze zidentyfikowaną znaczącą presją ^{a)}							Ocena ryzyka (liczba JCWP zagrożonych)
		BIO_HM	BIO_FIZ	CHEM	FIZ	CHEM_B	CHEM_SZ	OCH	
Wisła	7	0	7	7	7	7	7	7	7
Udział w ogólnej liczbie JCWP TW i CW (%)		0	100	100	100	100	100	100	100

^{a)} Wskazane wartości oznaczają liczbę JCWP ze zidentyfikowanym danym rodzajem presji znaczącej. Presje znaczące występować mogą łącznie w JCWP.

Objaśnienia:

BIO_HM – presja na elementy biologiczne zależne od hydromorfologii.

BIO_FIZ – presja na elementy biologiczne zależne od fizykochemii.

FIZ – presja na elementy fizykochemiczne.

CHEM – presja na cechy chemiczne (woda, substancje dozwolone).

CHEM_B – presja na cechy chemiczne (biota, substancje dozwolone).

CHEM_SZ – presja na cechy chemiczne (substancje zakazane, biota i woda).

OCH – presja na obszary chronione.

IL – presja ilościowa na zasoby wodne.

JCWP zagrożone – JCWP zagrożone nieosiągnięciem celów środowiskowych.

Źródło: opracowanie własne na podstawie Analizy znaczących oddziaływań - JCWP (...) - aktualizacja

Dla JCWP TW i CW dominującym źródłem presji (ładunków zanieczyszczeń) jest dopływ z innych JCWP (JCWP RW) oraz punktowe rzuty ścieków. W ładunku zanieczyszczeń transportowanych do JCWP główny udział stanowią substancje pochodzące z presji obszarowych ze źródeł rozproszonych oraz nieznanymi. Stan chemiczny w wodach przejściowych i przybrzeżnych jest zależny od występowania źródeł presji obecnych w innych częściach dorzecza Wisły.

Presje na elementy chemiczne, wyrażane wskaźnikami zanieczyszczenia metalami ciężkimi oraz związkami organicznymi, związane są głównie z substancjami pochodzącymi ze źródeł emisji, takich jak spalanie paliw kopalnych, a także procesy wytopienia rud w przemyśle hutniczym. W przypadku wód przejściowych i przybrzeżnych istotne ładunki tych zanieczyszczeń wprowadzane są z wodami rzek. Analogicznie, do wód morskich migrują rzekami trwałe związki organiczne będące substancjami aktywnymi albo pochodnymi substancji aktywnych różnego rodzaju pestycydów jak DDT, heksachlorobenzen czy atrazyna, a także polichlorowane bifenyle.

Według *Krajowego raportu z prac w ramach bilansu PLC-7* z października 2020 roku, realizowanego w ramach pracy *Opracowanie bilansu ładunków zanieczyszczeń odprowadzanych rzekami do Morza Bałtyckiego PLC-7*, „rolnictwo jest bezwzględnie dominującym źródłem biogenów docierających do wód śródlądowych i do Bałtyku”. Wyniki analizy statystycznej danych o ładunkach biogenów i zużyciu nawozów wskazują na silny związek statystyczny pomiędzy ilością stosowanych nawozów a ładunkami biogenów trafiających do wód, szczególnie w przypadku azotu. Wyniki raportu PLC-7 wskazują, że:

- źródłem biogenów odprowadzanych z Polski do Bałtyku jest rolnictwo ze względu na wzrost produkcji rolniczej i wzrost jej intensywności;
- możliwości uzyskania dalszego postępu poprzez działania w gospodarce ściekowej kurczą się – przyczyny tego zjawiska dopatrywać się można w spadku efektywności kosztowej dalszych inwestycji w przełożeniu na redukcję zanieczyszczeń;

- nie ma możliwości istotnej redukcji ładunków biogenów i zbliżenia się do progów wynikających z Planu Działań dla Morza Bałtyckiego HELCOM bez szeroko zakrojonych działań ograniczających ładunki zanieczyszczeń z rolnictwa.

Te konkluzje w równym stopniu dotyczą także wód śródlądowych, a problemy z osiągnięciem celów RDW w zakresie wskaźników eutrofizacji są niemożliwe do rozwiązania bez ograniczenia zanieczyszczeń z rolnictwa.

Nową informacją o presjach wywieranych na środowisko JCWP TW i CW jest ocena stanu elementów hydromorfologicznych przedstawiona w ocenie GIOŚ z 2020 roku. Ocena ta została zawarta w załączniku do *Syntetycznego raportu z klasyfikacji i oceny stanu jednolitych części wód powierzchniowych wykonanej za 2019 rok na podstawie danych z lat 2014–2019*.

W porównaniu do wcześniejszej oceny w przypadku JCWP CW20001WB2 Polskie wody przybrzeżne Basenu Gotlandzkiego nastąpiła zmiana klasy z bardzo dobrej na dobrą. W przypadku pozostałych JCWP stan elementów hydromorfologicznych oceniono poniżej dobrego. Na obszarze dorzecza Wisły do JCWP TW o stanie elementów hydromorfologicznych poniżej dobrego należą: JCWP TW20001WB1 Zalew Wiślan, JCWP TW20002WB4 Zalew Pucki i JCWP TW20005WB7 Ujście Wisły Przekop, natomiast wśród JCWP CW jest to: JCWP CW20001WB1 Półwysep Hel.

Podsumowanie presji znaczących zidentyfikowanych w poszczególnych JCWP TW i CW obszaru dorzecza Wisły przedstawiono poniżej w ujęciu opisowym.

Informacja dotycząca presji znaczących oraz oceny ryzyka nieosiągnięcia celów środowiskowych dla poszczególnych JCWP TW i CW zawarta jest w załączniku nr 1 (Zestawienie główne). Zobrazowanie przestrzenne JCWP TW i CW z oceną ryzyka nieosiągnięcia celów środowiskowych prezentuje załącznik nr 64 do planu gospodarowania wodami.

Półwysep Hel CW20001WB1

Dla JCW przybrzeżnej Półwysep Hel CW20001WB1 stwierdzono brak presji hydromorfologicznej, a presję na elementy biologiczne oceniono jako znacząco silną. Presja znacząca bardzo silna oddziałuje na elementy fizykochemiczne (więcej niż 4 elementy występują w klasie >2, a ich wielkość przekroczenia wynosi więcej niż 100% wartości granicznej).

W JCW nie występują substancje zakazane, czyli wycofane z produkcji i obrotu. Ocena presji na stan chemiczny wody związany z występowaniem substancji dozwolonych, których produkcja i stosowanie są dopuszczalne jest znacząco umiarkowana (maks. 4 elementy pochodzą z klasy >2, a wielkość ich przekroczenia jest mniejsza bądź równa 50% wartości granicznej). W zlewni zidentyfikowano substancje dozwolone, których stężenie przekracza środowiskowe normy jakości, są to: bromowane difenyletery, rtęć, heptachlor. Presja na stan chemiczny jest znacząco silna z uwagi na występowanie w badanych organizmach substancji zakazanych i dozwolonych.

Wskaźnikami presji, mającej decydujące źródło w badanej zlewni (>80%) i nieznaczące poza nią (≤20%) są: azot ogólny, fosfor ogólny, BZT₅, arsen, chrom, miedź oraz cynk, pochodzące głównie ze zrzutu ścieków komunalnych.

Polskie wody przybrzeżne Basenu Gotlandzkiego CW20001WB2

Dla JCWP Polskie wody przybrzeżne Basenu Gotlandzkiego CW20001WB2 stwierdzono brak presji hydromorfologicznej, a presję na elementy biologiczne oceniono jako znacząco silną. Presja znacząco umiarkowana oddziałuje na elementy fizykochemiczne (maks. 4 elementy występują w klasie >2, a ich wielkość przekroczenia wynosi mniej, bądź równo 50% wartości granicznej). W JCWP nie występują substancje zakazane, czyli wycofane z produkcji i obrotu, a presja substancji dozwolonych, których produkcja i stosowanie są dopuszczalne jest nieznacząca. W zlewni występują substancje dozwolone, których stężenie przekracza środowiskowe normy jakości, są to: bromowane difenyletery, rtęć, heptachlor. Presja na stan chemiczny jest znacząco silna z uwagi na występowanie w badanych organizmach substancji zakazanych i dozwolonych.

Wskaźnikami presji, mającej decydujące źródło poza badaną zlewnią (>80%) i nieznaczące w badanej (<=20%) są: azot ogólny, fosfor ogólny, OWO, BZT₅, chrom, miedź, cynk. Nie zidentyfikowano głównych źródeł ich pochodzenia.

Zalew Wiślany TW20001WB1

Dla JCW przejściowej Zalew Wiślany TW20001WB1 stwierdzono brak presji hydromorfologicznej, a presję na elementy biologiczne oceniono jako znacząco silną. Presja znacząca bardzo silna oddziałuje na elementy fizykochemiczne (więcej niż 4 elementy występują w klasie >2, a ich wielkość przekroczenia wynosi więcej bądź równo 50% wartości granicznej).

W JCWP nie występują substancje zakazane, czyli wycofane z produkcji i obrotu. Ocena presji na stan chemiczny wody związany z występowaniem substancji dozwolonych, których produkcja i stosowanie są dopuszczalne jest znacząco silna (maks. 4 elementy pochodzą z klasy >2, a wielkość ich przekroczenia jest większa od 100% wartości granicznej). W zlewni występują substancje dozwolone, których stężenie przekracza środowiskowe normy jakości, są to: rtęć, dioksyny, heptachlor. Presja na stan chemiczny jest znacząco silna z uwagi na występowanie w biota substancji zakazanych i dozwolonych.

Azot i fosfor ogólny są wskaźnikami presji pochodzącymi głównie ze ścieków komunalnych ze źródeł znajdujących się w 60-80% poza badaną JCWP a jedynie w przypadku 20-40% mających źródło w badanej JCWP (z uwagi na proporcje źródła te traktowane są jako towarzyszące). Wskaźnikiem presji mającej decydujące znaczenie (poza zlewnią 80%, w 20%) jest OWO. BZT₅ jest wskaźnikiem presji punktowej, przeważającej (60-80%) i towarzyszącej ze źródeł obszarowych (20-40%). Źródłem presji punktowej są zrzuty pochodzące ze ścieków komunalnych. Wskaźnikiem presji mającej decydujące znaczenie w badanej zlewni (80%) i nieznaczące poza nią (20%) są: chrom, miedź oraz cynk. Nie zidentyfikowano źródeł ich pochodzenia.

Zalew Pucki TW20002WB4

Dla JCWP przejściowej Zalew Pucki TW20002WB4 stwierdzono brak presji hydromorfologicznej, a presję na elementy biologiczne oceniono jako znacząco silną. Presja znacząca silna oddziałuje na elementy fizykochemiczne (maks. 4 elementy występują w klasie >2, a ich wielkość przekroczenia wynosi więcej niż 100% wartości granicznej).

W JCWP nie występują substancje zakazane, a presja substancji dozwolonych, których produkcja i stosowanie są dopuszczalne jest nieznacząca. W zlewni występują substancje dozwolone, których stężenie przekracza środowiskowe normy jakości, są to: bromowane difenyletery, rtęć, heptachlor. Presja na stan chemiczny jest znacząco umiarkowana z uwagi na występowanie w biota substancji dozwolonych oraz znacząca silna z uwagi na występowanie substancji zakazanych.

Wskaźnikami presji mającej decydujące źródło poza badaną zlewnią (>80%) i nieznaczące w badanej (<=20%) jest azot ogólny, pochodzący ze zrzutu ścieków komunalnych. Fosfor ogólny jest wskaźnikiem presji mającej przeważające źródło poza badaną JCWP (60-80%) i towarzyszącej mającą źródło w badanej zlewni (20-40%). Wskaźnikiem presji mającej decydujące znaczenie (poza zlewnią 80%, w 20%) jest OWO. BZT₅ jest wskaźnikiem presji obszarowej, przeważającej (60-80%) i towarzyszącą ze źródeł punktowych (20-40%). Źródłem presji punktowej są zrzuty pochodzące ze ścieków komunalnych. Wskaźnikami presji mającej decydujące znaczenie w badanej zlewni (80%) i nieznaczące poza nią (20%) są: chrom, miedź oraz cynk. W większości nie zidentyfikowano ich źródeł pochodzenia. Jedynym zidentyfikowanym źródłem pochodzenia cynku jest zrzut ścieków komunalnych.

Zatoka Pucka Zewnętrzna TW20003WB5

Dla JCWP przejściowej Zatoka Pucka Zewnętrzna TW20003WB5 stwierdzono brak presji hydromorfologicznej, a presję na elementy biologiczne oceniono jako znacząco umiarkowaną. Presja znacząca silna oddziałuje na elementy fizykochemiczne (maks. 4 elementy występują w klasie >2, a ich wielkość przekroczenia wynosi więcej niż 100% wartości granicznej).

W JCWP nie występują substancje zakazane, czyli wycofane z produkcji i obrotu, a presja substancji dozwolonych, których produkcja i stosowanie są dopuszczalne jest nieznacząca. W zlewni występują substancje dozwolone, których stężenie przekracza środowiskowe normy jakości, są to: bromowane difenyloetery, rtęć, heptachlor. Presja na stan chemiczny jest znacząco silna z uwagi na występowanie w biota substancji zakazanych i dozwolonych.

Wskaźnikami presji mającymi decydujące źródło w badanej zlewni (>80%) i nieznaczące poza nią (≤20%) są: azot ogólny, fosfor ogólny, BZT₅, arsen, chrom, miedź oraz cynk. Główne źródło pochodzenia pochodzi ze zrzutu ścieków komunalnych.

Zatoka Gdańska Wewnętrzna TW20004WB6

Dla JCWP przejściowej Zatoka Gdańska Wewnętrzna TW20004WB6 stwierdzono brak presji hydromorfologicznej, a presję na elementy biologiczne oceniono jako znacząco silną. Presja znacząco umiarkowana oddziałuje na elementy fizykochemiczne (maks. 4 elementy występują w klasie >2, a ich wielkość przekroczenia wynosi mniej bądź równo 50% wartości granicznej).

W JCWP nie występują substancje zakazane. Ocena presji na stan chemiczny wody związany z występowaniem substancji dozwolonych, których produkcja i stosowanie są dopuszczalne jest znacząco silna (przyjęto, że presja znacząco silna występuje, gdy maks. 4 elementy pochodzą z klasy >2, a wielkość ich przekroczenia jest większa od 100% wartości granicznej).

W zlewni występują substancje dozwolone, których stężenie przekracza środowiskowe normy jakości, są to: bromowane difenyloetery oraz heptachlor. Presja na stan chemiczny jest znacząco umiarkowana z uwagi na występowanie bioty substancji dozwolonych, (maks. 4 elementy (JCW monitorowane) lub maks. 2 elementy (JCW niemonitorowane) występują w klasie >2, a ich wielkość przekroczenia jest mniejsza, bądź równa 50% wartości granicznej). Natomiast presja substancji zakazanych określona została jako znacząco umiarkowana (maks. 2 elementy (JCW monitorowane) są w klasie >2, a ich wielkość przekroczenia jest mniejsza bądź równa 100% wartości granicznej).

Wskaźnikami presji mającej decydujące źródło w badanej zlewni (>80%) i nieznaczące poza nią (≤20%) są: azot ogólny, fosfor ogólny, OWO, chrom, miedź, cynk, pochodzące głównie ze zrzutu ścieków komunalnych. BZT₅ jest wskaźnikiem presji punktowej, przeważającej (60-80%) i towarzyszącej ze źródeł obszarowych (20-40%). Źródłem presji punktowej są zrzuty ścieków komunalnych.

Ujście Wisły Przekop TW20005WB7

Dla JCWP przejściowej Ujście Wisły Przekop TW20005WB7 stwierdzono brak presji hydromorfologicznej, a presję na elementy biologiczne oceniono jako znacząco silną. Presja znacząco silna oddziałuje na elementy fizykochemiczne (więcej niż 2 elementy występują w klasie >2, a ich wielkość przekroczenia wynosi mniej, bądź równo 100% wartości granicznej).

W JCWP nie występują substancje zakazane. Ocena presji na stan chemiczny wody związany z występowaniem substancji dozwolonych, których produkcja i stosowanie są dopuszczalne, jest znacząco silna (maks. 4 elementy pochodzą z klasy >2, a wielkość ich przekroczenia jest większa od 100% wartości granicznej). W zlewni występują substancje dozwolone, których stężenie przekracza środowiskowe normy jakości, są to: rtęć, dioksyny, heptachlor. Presja na stan chemiczny jest znacząco silna z uwagi na występowanie w biota substancji zakazanych i dozwolonych.

Wskaźnikami presji mającej decydujące źródło poza badaną zlewnią (>80%) i nieznaczące w badanej (≤20%) są: azot ogólny, fosfor ogólny, chrom, miedź, cynk. Nie zidentyfikowano ich głównych źródeł pochodzenia.

Ocena ryzyka wskazuje na zagrożenie nieosiągnięciem celów środowiskowych przez wszystkie JCWP TW i CW na obszarze dorzecza Wisły, które zlokalizowane są w regionie wodnym Dolnej Wisły.

7.2. Wody podziemne

Dla wszystkich 174 JCWPd w Polsce opracowano tzw. wstępne charakterystyki, mające na celu ocenę ryzyka nieosiągnięcia celów środowiskowych ustalonych dla każdej części wód podziemnych na mocy art. 4 RDW. Na obszarze dorzecza Wisły przeanalizowano 94 JCWPd. Do analizy wykorzystano zgodnie z Załącznikiem II.2 RDW istniejące dane z zakresu hydrogeologii, hydrologii, geologii, pedologii, przeznaczenia gruntów w zlewni, wielkości zasobów i wykorzystania wód podziemnych oraz innych niezbędnych danych.

Podstawą wyznaczenia JCWPd zagrożonych nieosiągnięciem celów środowiskowych był przegląd presji na wody podziemne, a następnie analiza skutków środowiskowych wywołanych oddziaływaniami antropogenicznymi na układ krążenia wód podziemnych oraz ich stan chemiczny zarówno w skali regionalnej, jak również w obrębie poszczególnych JCWPd. W analizie uwzględnione były warunki hydrogeologiczne oraz analiza trendów zmian wartości wskaźników jakości wód podziemnych w obrębie poszczególnych JCWPd.

Elementem wpływającym na wyniki oceny stanu chemicznego wód podziemnych był przede wszystkim sposób użytkowania terenu i rozmieszczenie źródeł zanieczyszczeń. Zagrożenie wód podziemnych zanieczyszczeniami pochodzenia antropogenicznego zależy między innymi od głębokości występowania warstw wodonośnych czy też stopnia izolacji od powierzchni terenu przez utwory słabo przepuszczalne. Na podstawie przeprowadzonych analiz stwierdzono, że w największym stopniu zagrożone są wody podziemne, których zwierciadło występuje na głębokości mniejszej niż 5 m, znajdujące się w obrębie aglomeracji miejsko-przemysłowych (aglomeracja warszawska, śląska).

Natomiast przyczyną słabego stanu ilościowego była przede wszystkim intensywna działalność górnicza.

Końcowym etapem przeprowadzonych analiz presji było zestawienie otrzymanych wyników. Następnie, z uwzględnieniem wyników przeprowadzonej oceny stanu JCWPd wykonano ocenę ryzyka nieosiągnięcia przez JCWPd celów środowiskowych. W ocenie ryzyka uwzględniono ocenę stanu wód podziemnych przeprowadzoną w oparciu o dane z monitoringu z roku 2016 i 2019. Wyniki analizy presji przedstawiono w opracowaniu *Dalsza charakterystyka wód podziemnych zgodnie z załącznikiem II.2 Ramowej Dyrektywy Wodnej wraz z oceną ryzyka. Wersja 2*⁵⁶⁾.

W wyniku przeprowadzonej analizy presji i oddziaływań antropogenicznych, na obszarze dorzecza Wisły wskazano łącznie 20 JCWPd jako zagrożone nieosiągnięciem celów środowiskowych w cyklu planistycznym 2022–2027 (o dwie mniej niż w poprzednim cyklu planistycznym). Przyczyną wskazania JCWPd jako zagrożone nieosiągnięciem celów środowiskowych była presja chemiczna (9 JCWPd), ilościowa (1 JCWPd) oraz presja zarówno chemiczna jak i ilościowa (10 JCWPd).

W obrębie dorzecza Wisły znajduje się w sumie 94 JCWPd zakwalifikowanych do:

- liczba JCWPd o stanie dobrym – 86,
- liczba JCWPd o stanie słabym chemicznym – 3,
- liczba JCWPd o stanie słabym ilościowym – 5,
- liczba JCWPd niezagrożonych nieosiągnięciem celu środowiskowego – 74,
- liczba JCWPd zagrożonych nieosiągnięciem celu środowiskowego – zagrożone chemicznie – 10,
- liczba JCWPd zagrożonych nieosiągnięciem celu środowiskowego – zagrożone ilościowo – 2,

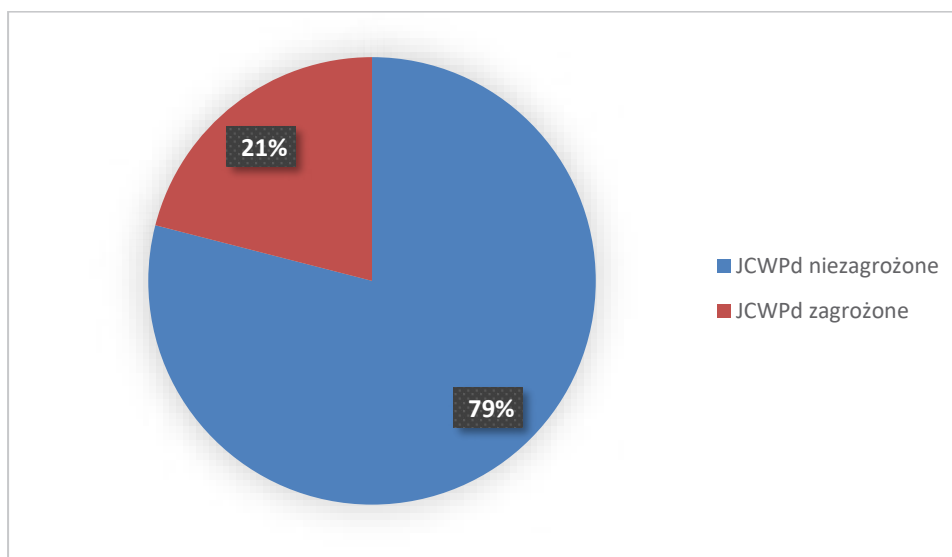
⁵⁶⁾ A. Gryczko-Gostyńska i in., *Dalsza charakterystyka wód podziemnych zgodnie z załącznikiem II.2 Ramowej Dyrektywy Wodnej wraz z oceną ryzyka. Wersja 2*, PIG-PIB 2020.

- liczba JCWPd zagrożonych nieosiągnięciem celu środowiskowego – zagrożone chemicznie i ilościowo – 8,
- liczba JCWPd bez presji – 35.

Informacja dotycząca presji znaczących oraz oceny ryzyka nieosiągnięcia celów środowiskowych dla JCWPd na obszarze dorzecza Wisły zawarta jest w załączniku nr 1 (Zestawienie główne) do planu gospodarowania wodami. Ocenę ryzyka nieosiągnięcia celów środowiskowych dla JCWPd na obszarze dorzecza Wisły przedstawiono na załączniku nr 65 do planu gospodarowania wodami.

W odniesieniu do wyników z poprzedniego cyklu planistycznego ocena ryzyka została podtrzymana w przypadku 13 JCWPd. W przypadku 8 JCWPd uznanych jako zagrożone nieosiągnięciem celów środowiskowych stwierdzono jednocześnie słaby stan ogólny, co jest jednoznaczne z na tyle silnym oddziaływaniem zidentyfikowanych presji, że jest to odzwierciedlone w wynikach monitoringu lub innych testach kwalifikacyjnych wykonywanych w ramach procedury oceny stanu. Jednocześnie wyróżniono 12 jednolitych części wód podziemnych zakwalifikowanych jako zagrożone nieosiągnięciem celów środowiskowych, lecz posiadających status dobrego stanu wód w 2019 r.

Dla wszystkich JCWPd bez względu na stopień zagrożenia i ocenę ryzyka nieosiągnięcia celów środowiskowych opracowano tzw. dalsze charakterystyki zawierające istotne informacje na temat wpływu działalności człowieka na stan wód podziemnych oraz informacje w takim zakresie jaki został określony zgodnie z Załącznikiem II.2 RDW.

Wykres 7-13. Udział na obszarze dorzecza Wisły JCWPd zagrożonych i niezagrożonych nieosiągnięciem celów środowiskowych

Źródło: opracowanie własne

W ramach identyfikacji znaczących oddziaływań antropogenicznych, mających wpływ na stan JCWPd, przeanalizowano wszystkie presje i podzielono je na kategorie ze względu na czynniki sprawcze:

- punktowe źródła zanieczyszczeń;
- rozproszone/obszarowe źródła zanieczyszczeń;
- pobory wód.

Wszystkie wymienione presje oddziałują na wody podziemne w różnym stopniu, a ich oddziaływania mogą się kumulować i negatywnie wpływać na stan wód powierzchniowych oraz stan ekosystemów zależnych od wód podziemnych. Zostały one uwzględnione w trakcie wykonywania oceny stanu JCWPd w roku 2020 (na danych z monitoringu z 2019 r.) Wykaz wykorzystanych danych został podany w Metodocy opracowania projektów IIaPGW.

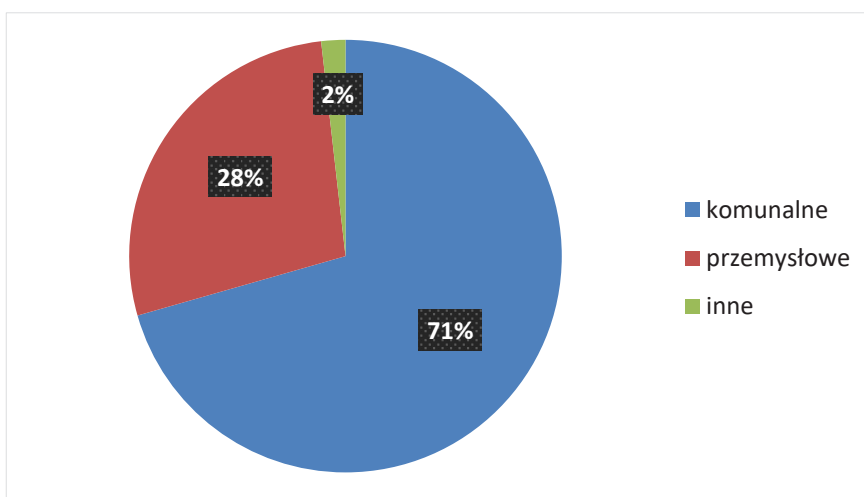
Punktowe źródła zanieczyszczeń

Głównymi czynnikami presji punktowych źródeł zanieczyszczeń są (wykres 7-14):

- składowiska odpadów przemysłowych;
- składowiska odpadów komunalnych;
- składowiska inne.

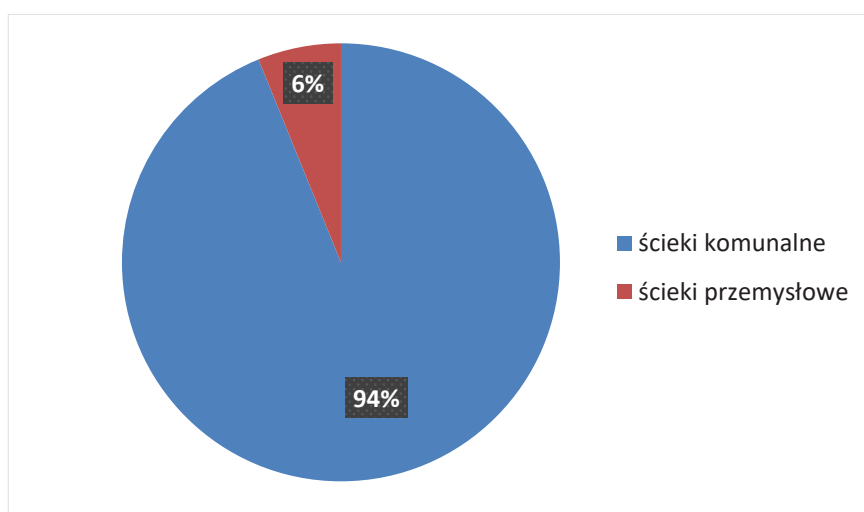
Głównymi czynnikami sprawczymi w zakresie zrzutu ścieków są (wykres 7-15):

- gospodarka komunalna (zrzut ścieków komunalnych do wód i do ziemi);
- przemysł (zrzut ścieków przemysłowych do wód i do ziemi).

Wykres 7-14. Udział różnych typów składowisk na obszarze dorzecza Wisły

Źródło: opracowanie własne, PIG-PIB

Wykres 7-15. Udział rodzajów zrzutów ścieków na obszarze dorzecza Wisły

Źródło: opracowanie własne, PIG-PIB

Punktowe źródła zanieczyszczeń analizowano głównie pod kątem ich wpływu na stan chemiczny JCWPd. Szczegółowo analizowano rozmieszczenie i potencjalne oddziaływanie punktowych ognisk zanieczyszczeń na obszarach gdzie naturalne właściwości ochronne warstw wodonośnych są słabe, a które wyrażone są m.in. poprzez stopień zagrożenia głównego użytkowego poziomu wodonośnego, izolację od powierzchni terenu, a także głębokość występowania wód podziemnych i rodzaj ośrodka wodonośnego – porowy, szczelinowo-porowy lub szczelinowo-krasowy. Wykaz materiałów źródłowych zawarto w Metodocy opracowania projektów IIaPGW.

Skutkiem zanieczyszczenia wód podziemnych, zwłaszcza w rejonach silnie zurbanizowanych i wykorzystywanych gospodarczo, jest ich słaby stan chemiczny, stwierdzony w punktach pomiarowych, objawiający się głównie niską wartością pH (spowodowane między innymi zrzutem kwaśnych wód kopalnianych do wód powierzchniowych), obecnością lekkich węglowodorów, w pojedynczych punktach pomiarowych występującymi podwyższonymi stężeniami metali ciężkich oraz zmianą typu chemicznego wód, która przejawia się podwyższonymi stężeniami jonów: sodowych, potasowych, chlorkowych, azotanowych i siarczanowych.

Rozmieszczenie składowisk przemysłowych i komunalnych na JCWPd na obszarze dorzecza Wisły przedstawiono na załączniku nr 68 do planu gospodarowania wodami.

Rozproszone źródła zanieczyszczeń

Czynnikami sprawczymi rozproszonych i obszarowych źródeł zanieczyszczeń są między innymi:

- obszary intensywnego użytkowania rolniczego;
- sposób użytkowania terenu;
- wielkość nawożenia gruntów wykorzystywanych rolniczo;
- intensywność hodowli zwierzęcej na obszarze JCWPd;
- wpływ aglomeracji miejsko-przemysłowych oraz presji liniowych;
- jak również stopień skanalizowania gmin (do analiz wzięto jako wskaźnik powierzchnię obszaru JCWPd nie objętą siecią kanalizacyjną).

Znaczący wpływ na stan ilościowy mają przede wszystkim melioracje (np. region wodny Dolnej Wisły), odwodnienia górnicze (kopalnie i odkrywki) występujące głównie w regionie wodnym Małej Wisły oraz aglomeracje miejsko-przemysłowe, co przejawia się obniżeniem zwierciadła wód podziemnych, zarówno w użytkowym, jak i pierwszym poziomie wodonośnym (leje depresji). Znaczące obniżenia zwierciadła wód podziemnych mogą powodować istotne szkody w ekosystemach prawnie chronionych zależnych od wód podziemnych, ingresje wód słonych i innych powodujących zanieczyszczenie wód podziemnych oraz ascensję wód zasolonych, a także utrudnienia w eksploatacji ujęć wód podziemnych stanowiących źródło zaopatrzenia ludności w wodę do spożycia.

Pobory wody

Głównymi czynnikami sprawczymi słabego stanu ilościowego JCWPd są:

- odwodnienia wyrobisk kopalnianych;
- ujęcia wód na cele komunalne;
- ujęcia wód na cele przemysłowe.

Całkowita ilość wody ujmowanej w skali całego obszaru dorzecza Wisły wynosi 1 300 965 tys. m³ na rok (pobór rejestrowany w 2018 r.) i jest ona większa o około 9% od poboru w 2011 roku (baza POBORY, 2011 r.), z czego prawie 29% tego poboru związana jest z odwadnianiem kopalń. Roczną wielkość poborów z ujęć wód podziemnych z uwzględnieniem celu korzystania przedstawia tabela 7-8.

Tabela 7-8. Roczna wielkość poborów z ujęć wód podziemnych z podziałem na czynniki sprawcze – obszar dorzecza Wisły

Cel poboru	Pobór wody (tys. m ³ na rok)	Udział (%)
Zaopatrzenie ludności w wodę	759 503	58,4
Przemysł, usługi, handel	144 931	11,1
Rolnicze	13 787	1,1
Usługi, wojsko, lasy, parki	4 961	0,4
Z odwodnień kopalnianych	377 782	29,0
Suma	1 300 965	100,0

Źródło: opracowanie własne, PIG-PIB

Odwadnianie kopalń to najistotniejszy rodzaj presji w stosunku do pozostałych zidentyfikowanych czynników sprawczych. Udział wskazanej presji przekracza niekiedy 90% zasobów dostępnych do zagospodarowania i w związku z tym odwodnienia górnicze należy uznać za jedną z głównych presji na obszarze dorzecza Wisły. Zestawienie JCWPd na obszarze, których pobór wód podziemnych związany z odwodnieniem kopalni przewyższa pobór związany z innymi czynnikami sprawczymi przedstawia tabela 7-9.

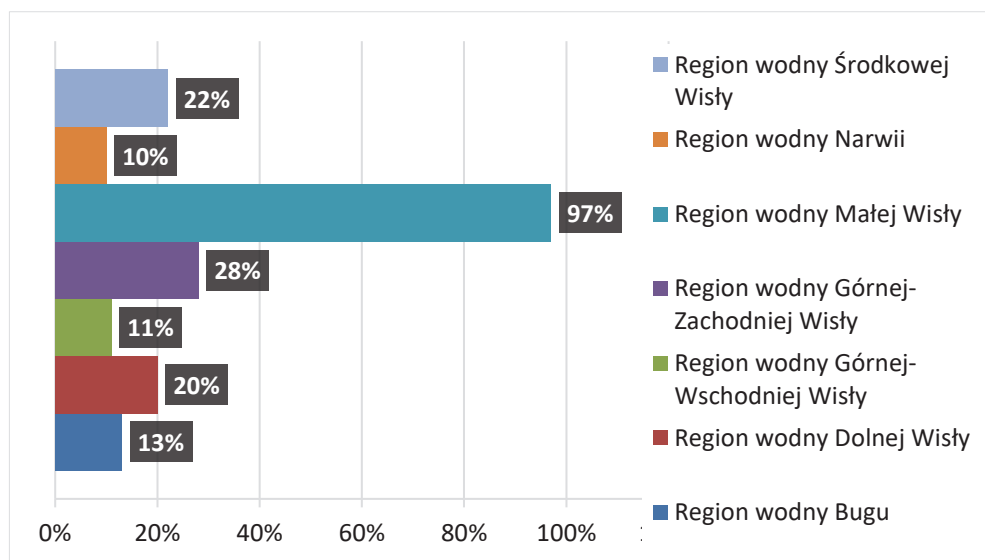
Tabela 7-9. Zestawienie JCWPd na obszarze, których pobór wód podziemnych związany z odwodnieniem kopalni przewyższa pobór na inne cele – obszar dorzecza Wisły

Kod JCWPd	Pobór wody związany z odwadnianiem kopalni		Pobór wody na inne cele	
	tys. m ³ na rok	%	tys. m ³ na rok	%
Region wodny Bugu				
PLGW200091	6614	73,4	2392	26,6
Region wodny Górnej-Zachodniej Wisły				
PLGW2000101	30808	56,5	23732	43,5
PLGW2000111	36002	91,2	3455	8,8
PLGW2000116	6021	60,0	4015	40,0
PLGW2000147	10093	51,7	9444	48,3
Region wodny Małej Wisły				
PLGW2000130	162749	91,6	14912	8,4
PLGW2000145	23405	81,0	5476	19,0
PLGW2000146	44161	97,9	936	2,1
PLGW2000156	3820	60,9	2452	39,1
PLGW2000157	16221	87,8	2246	12,2

Źródło: opracowanie własne, PIG-PIB

Innym ważnym problemem jest nadmierne wykorzystanie zasobów wód podziemnych w skali poszczególnych JCWPd. W przypadku skoncentrowanej i intensywnej eksploatacji ujęć wód podziemnych oraz odwodnień górniczych może dojść do regionalnego obniżenia zwierciadła wód podziemnych.

Stopień wykorzystania zasobów dostępnych do zagospodarowania (stan na 2018 rok) w poszczególnych regionach wodnych dorzecza Wisły zmienia się od 10%, w regionie wodnym Narwi do 97% w regionie wodnym Małej Wisły. Stopień wykorzystania tych zasobów w poszczególnych regionach wodnych dorzecza Wisły przedstawiono na wykresie 7-16.

Wykres 7-16. Stopień wykorzystania zasobów dostępnych do zagospodarowania w poszczególnych regionach wodnych obszaru dorzecza Wisły

Źródło: opracowanie własne, PIG-PIB

Stopień wykorzystania zasobów dostępnych do zagospodarowania wód podziemnych na obszarze dorzecza Wisły, z podziałem na JCWPd, przedstawia załącznik nr 70 do planu gospodarowania wodami.

8. Cele środowiskowe dla JCW i obszarów chronionych

Plany gospodarowania wodami wskazują ustalone cele środowiskowe dla JCW i obszarów chronionych wraz z prezentacją wyników przeprowadzonej oceny stopnia osiągnięcia celów środowiskowych.

W ramach IIaPGW przeprowadzona została ocena stopnia osiągnięcia celów środowiskowych będąca podstawą do wskazania ostatecznych celów dla JCW.

Poniżej przedstawione zostały informacje dotyczące ustalonych celów środowiskowych dla poszczególnych kategorii wód i obszarów chronionych, wraz z prezentacją oceny stopnia wdrożenia celów oraz informacji o wyznaczonych odstępstwach z art. 4 RDW.

Ponadto w załączniku nr 6 (Cele środowiskowe) wskazano cele środowiskowe poszczególnych JCW na obszarze dorzecza Wisły, zaś w załączniku nr 18 (Wykaz JCW wskazanych do odstępstw) do planu gospodarowania wodami zestawiono te z JCW, dla których ustalono odstępstwa. Zobrazowania mapowe JCW na obszarze do dorzecza Wisły, dla których ustalono odstępstwa znajdują się w załącznikach nr 82–86 do planu gospodarowania wodami.

8.1. Cele środowiskowe JCWP

W cyklu planistycznym 2016–2021 cele środowiskowe ustalone były w odniesieniu do wymagań dla stanu lub potencjału ekologicznego oraz stanu chemicznego (tabela 8-1, tabela 8-2, tabela 8-3). W przypadku JCW stanowiących obszary chronione przeznaczone do poboru wody na potrzeby zaopatrzenia ludności w wodę do spożycia oraz części wód przeznaczonych do celów rekreacyjnych wyznaczony był dodatkowy cel środowiskowy, odnoszący się do norm jakości wody dla tych wód. Dla JCWP przeznaczonych do poboru wody na potrzeby zaopatrzenia ludności w wodę do spożycia, w celach wskazano również, że jakość wody nie powinna ulegać pogorszeniu. Dla obszarów chronionych przyrodniczo (obszarów przeznaczonych do ochrony siedlisk lub gatunków) cele środowiskowe dotyczące wód przypisano na podstawie wymagań dla tych obszarów. Podstawą w tym przypadku były akty ustanawiające dany obszar, plany ochrony, plany zadań ochronnych, czy zadania ochronne. Dodatkowo dla obszarów Natura 2000 założono przywrócenie lub zachowanie właściwego stanu gatunków i siedlisk będących przedmiotem ochrony. Cele te uzupełniono również o informacje na temat wymagań wodnych niezbędnych do ich osiągnięcia i utrzymania. Dodatkowy cel środowiskowy zdefiniowano także dla JCWP rzecznych w odniesieniu do możliwości migracji organizmów wodnych na odcinku cieków istotnego (tabela 8-4).

Tabela 8-1. Liczba JCWP RW z poszczególnymi celami środowiskowymi na obszarze dorzecza Wisły wg aPGW (2016–2021)

Cele środowiskowe JCWP RW	Region wodny			
	Dolnej Wisły	Górnej Wisły	Małej Wisły	Środkowej Wisły
Możliwość migracji organizmów wodnych na odcinku cieków istotnego	42	65	-	53
Bardzo dobry stan ekologiczny	1	10	1	-
Dobry potencjał ekologiczny	140	222	47	143
Dobry stan ekologiczny	320	531	37	1208
Dobry stan chemiczny	461	763	85	1351

Źródło: opracowanie własne

Tabela 8-2. Liczba JCWP LW z poszczególnymi celami środowiskowymi na obszarze dorzecza Wisły wg aPGW (2016–2021)

Cele środowiskowe JCWP LW	Region wodny	
	Środkowej Wisły	Dolnej Wisły
Bardzo dobry stan ekologiczny	16	12
Dobry potencjał ekologiczny	11	8
Dobry stan ekologiczny	169	258
Maksymalny potencjał ekologiczny	1	-
Mniej rygorystyczny cel środowiskowy - brak możliwości technicznych	2	7
Dobry stan chemiczny	199	285

*Źródło: opracowanie własne***Tabela 8-3. Liczba JCWP TW i CW z poszczególnymi celami środowiskowymi na obszarze dorzecza Wisły wg aPGW (2016–2021)**

Cele środowiskowe JCWP TW i CW	Region wodny
	Dolnej Wisły
Bardzo dobry stan ekologiczny	–
Dobry potencjał ekologiczny	1
Dobry stan ekologiczny	8
Maksymalny potencjał ekologiczny	–
Mniej rygorystyczny cel środowiskowy – brak możliwości technicznych	2
Dobry stan chemiczny	11

Źródło: opracowanie własne

W trakcie wyznaczania celów środowiskowych dla wód powierzchniowych na IV cykl planistyczny (2022–2027) bazowano na procedurze przyjętej w cyklu poprzednim 2016–2021 (aPGW). Analogicznie, cele środowiskowe ustalono w odniesieniu do wymagań dla stanu lub potencjału ekologicznego oraz stanu chemicznego. Podczas oceny stanu wód i wyznaczania celów środowiskowych wykorzystano najnowsze dane i opracowania, w tym nowe metodyki określania stanu elementów biologicznych i hydromorfologicznych, aktualizację wyznaczania SZCW i SCW, oraz zweryfikowaną typologię wód.

Zgodnie z art. 4 ust. 1 RDW celem dla wód powierzchniowych jest:

- nie pogarszanie się stanu wód powierzchniowych oraz ochrona i przywrócenie dobrego stanu JCW;
- osiągnięcie, co najmniej dobrego stanu lub potencjału ekologicznego wód powierzchniowych;
- stopniowe eliminowanie, a w rezultacie zaprzestanie zrzutów do wód powierzchniowych substancji priorytetowych i niebezpiecznych, a także zapobieganie dopływowi zanieczyszczeń do wód podziemnych;

- odwrócenie każdej znaczącej i ciągłej tendencji wzrostu stężenia każdego zanieczyszczenia wynikającego z wpływu działalności człowieka w celu stopniowej redukcji zanieczyszczenia wód podziemnych;
- osiągnięcie zgodności ze wszystkimi normami i celami określonymi w ustawodawstwie wspólnotowym dla obszarów chronionych.

Zgodnie z powyższym, celem środowiskowym dla części wód niewyznaczonych jako SCW lub SZCW, którym w konsekwencji nadano status NAT, jest:

- dobry stan ekologiczny i dobry stan chemiczny, w przypadku oceny z monitoringu wód wskazującej na stan dobry lub zły;
- bardzo dobry stan ekologiczny, w przypadku JCWP, dla których wyniki monitoringu wskazują na bardzo dobry stan ekologiczny;
- stan dobry, w przypadku JCWP niemonitorowanych;
- spełnienie warunków określonych dla obszarów chronionych.

W przypadku części wód wyznaczonych jako SCW lub SZCW celem środowiskowym jest:

- dobry potencjał ekologiczny i dobry stan chemiczny, w przypadku oceny z monitoringu wód wskazującej na stan dobry lub zły;
- maksymalny potencjał ekologiczny w przypadku JCWP, dla których wyniki monitoringu wskazują na maksymalny potencjał ekologiczny;
- stan dobry w przypadku JCWP niemonitorowanych;
- spełnienie warunków określonych dla obszarów chronionych.

Celem środowiskowym dla JCWP RW i RWr jest również zapewnienie drożności cieku dla migracji ryb. Rozmieszczenie przestrzenne JCWP z ustalonymi celami środowiskowymi dotyczącymi zapewnienia drożności przedstawia załącznik nr 73 do planu gospodarowania wodami. Zestawienie celów środowiskowych poszczególnych kategorii wód przedstawiono w tabelach 8-4÷8-7.

Tabela 8-4. Liczba JCWP RW z poszczególnymi celami środowiskowymi w regionach wodnych dorzecza Wisły wg IIaPGW (2022–2027)

Cele środowiskowe JCWP RW	Region wodny						
	Bugu	Dolnej Wisły	Górnej-Wschodniej Wisły	Górnej-Zachodniej Wisły	Małej Wisły	Narwi	Środkowej Wisły
Dobry potencjał ekologiczny i dobry stan chemiczny	13	24	8	22	3	6	16
Dobry stan ekologiczny i dobry stan chemiczny	131	140	50	58	3	63	130
Zapewnienie drożności cieku dla migracji ichtiofauny na odcinku cieku istotnego lub na cieku głównym	9	37	24	25	0	6	12
Zapewnienie drożności cieku dla migracji ichtiofauny o ile jest monitorowany	156	176	150	135	24	132	308

Cele środowiskowe JCWP RW	Region wodny						
	Bugu	Dolnej Wisły	Górnej- Wschodniej Wisły	Górnej- Zachodniej Wisły	Małej Wisły	Narwi	Środkowej Wisły
wskaźnik diadromiczny D							
Zapewnienie drożności cieku według wymagań gatunków chronionych	45	86	63	63	6	72	55
Zapewnienie drożności cieku dla migracji gatunków zwierząt wodnych o znaczeniu gospodarczym	0	87	20	27	0	26	6
Odstępstwa z art. 4 ust. 4 lub art. 4 ust. 5 RDW (łącznie)	213	326	193	207	44	211	349
Odstępstwo z art. 4 ust. 4 RDW	196	292	150	187	43	189	313
Odstępstwo z art. 4 ust. 5 RDW ^{a)}	128	193	150	149	38	160	252

Objaśnienia:

^{a)} Wskazane w tabeli JCWP z odstępstwem z art. 4 ust 5 RDW mają cel środowiskowy: w przypadku, gdy wskaźnikiem determinującym wskazanie do odstępstwa jest wskaźnik klasyfikacji stanu ekologicznego: umiarkowany stan ekologiczny (złagodzone wskaźniki wraz z klasą przedstawione w załączniku nr 1 oraz 6, pozostałe wskaźniki – II klasa jakości); w przypadku, gdy wskaźnikiem determinującym wskazanie do odstępstwa jest wskaźnik klasyfikacji stanu chemicznego: stan chemiczny, dla złagodzonych wskaźników przedstawionych w załączniku nr 1 oraz 6 – poniżej stanu dobrego, dla pozostałych wskaźników – stan dobry.

Źródło: opracowanie własne

Tabela 8-5. Liczba JCWP zbiornikowych z poszczególnymi celami środowiskowymi w regionach wodnych obszaru dorzecza Wisły wg IIaPGW (2022–2027)

Cele środowiskowe JCWP RWr	Region wodny						
	Bugu	Dolnej Wisły	Górnej- Wschodniej Wisły	Górnej- Zachodniej Wisły	Małej Wisły	Narwi	Środkowej Wisły
Dobry potencjał ekologiczny i dobry stan chemiczny	0	2	1	4	0	0	0
Zapewnienie drożności dla migracji ichtiofauny	0	2	0	4	0	0	3
Zapewnienie drożności cieku dla migracji zwierząt wodnych o znaczeniu gospodarczym	0	2	0	2	0	1	2
Odstępstwa z art. 4 ust 4 lub art. 4 ust 5 RDW (łącznie), w tym:	1	4	4	6	4	1	5
Odstępstwo z art. 4 ust. 4 RDW	1	3	3	4	4	1	4

Cele środowiskowe JCWP RWr	Region wodny						
	Bugu	Dolnej Wisły	Górnej-Wschodniej Wisły	Górnej-Zachodniej Wisły	Małej Wisły	Narwi	Środkowej Wisły
Odstępstwo z art. 4 ust. 5 RDW ^{a)}	1	2	3	3	4	1	5

Objaśnienia:

^{a)} Wskazane w tabeli JCWP z odstępstwem z art. 4 ust 5 RDW mają cel środowiskowy: w przypadku, gdy wskaźnikiem determinującym wskazanie do odstępstwa jest wskaźnik klasyfikacji stanu ekologicznego: umiarkowany stan ekologiczny (złagodzone wskaźniki wraz z klasą przedstawione w załączniku nr 1 oraz 6, pozostałe wskaźniki – II klasa jakości); w przypadku, gdy wskaźnikiem determinującym wskazanie do odstępstwa jest wskaźnik klasyfikacji stanu chemicznego: stan chemiczny, dla złagodzonych wskaźników przedstawionych w załączniku nr 1 oraz 6 – poniżej stanu dobrego, dla pozostałych wskaźników – stan dobry.

Źródło: opracowanie własne

Tabela 8-6. Liczba JCWP LW z poszczególnymi celami środowiskowymi w regionach wodnych obszaru dorzecza Wisły wg IIaPGW (2022–2027)

Cele środowiskowe JCWP LW	Region wodny			
	Bugu	Dolnej Wisły	Narwi	Środkowej Wisły
Dobry potencjał ekologiczny i dobry stan chemiczny	5	6	9	0
Dobry stan ekologiczny i dobry stan chemiczny	6	213	125	11
Zapewnienie drożności cieku dla migracji gatunków zwierząt wodnych o znaczeniu gospodarczym	0	41	44	0
Odstępstwo z art. 4 ust. 4 lub art. 4 ust. 5 RDW (łącznie)	16	221	90	18
Odstępstwo z art. 4 ust. 4 RDW	11	198	87	17
Odstępstwo z art. 4 ust. 5 RDW ^{a)}	11	74	28	10

Objaśnienia:

^{a)} Wskazane w tabeli JCWP z odstępstwem z art. 4 ust 5 RDW mają cel środowiskowy: w przypadku, gdy wskaźnikiem determinującym wskazanie do odstępstwa jest wskaźnik klasyfikacji stanu ekologicznego: umiarkowany stan ekologiczny (złagodzone wskaźniki wraz z klasą przedstawione w załączniku nr 1 oraz 6, pozostałe wskaźniki – II klasa jakości); w przypadku, gdy wskaźnikiem determinującym wskazanie do odstępstwa jest wskaźnik klasyfikacji stanu chemicznego: stan chemiczny, dla złagodzonych wskaźników przedstawionych w załączniku nr 1 oraz 6 – poniżej stanu dobrego, dla pozostałych wskaźników – stan dobry.

Źródło: opracowanie własne

Tabela 8-7. JCWP TW i CW z poszczególnymi celami środowiskowymi – obszar dorzecza Wisły, region wodny Dolnej Wisły

Cele środowiskowe JCWP TW i CW	Region wodny
	Dolnej Wisły
Dobry stan ekologiczny i dobry stan chemiczny	0
Odstępstwa z art. 4 ust. 4 lub art. 4 ust. 5 RDW (łącznie)	7
Odstępstwo z art. 4 ust. 4 RDW	7

Cele środowiskowe JCWP TW i CW	Region wodny
	Dolnej Wisły
Odstępstwo z art. 4 ust. 5 RDW ^{a)}	7

Objaśnienia:

^{a)} Wskazane w tabeli JCWP z odstępstwem z art. 4 ust 5 RDW mają cel środowiskowy: w przypadku, gdy wskaźnikiem determinującym wskazanie do odstępstwa jest wskaźnik klasyfikacji stanu ekologicznego: umiarkowany stan ekologiczny (złagodzone wskaźniki wraz z klasą przedstawione w załączniku nr 1 oraz 6, pozostałe wskaźniki – II klasa jakości); w przypadku, gdy wskaźnikiem determinującym wskazanie do odstępstwa jest wskaźnik klasyfikacji stanu chemicznego: stan chemiczny, dla złagodzonych wskaźników przedstawionych w załączniku nr 1 oraz 6 – poniżej stanu dobrego, dla pozostałych wskaźników – stan dobry.

Źródło: opracowanie własne

Informacje dotyczące celów środowiskowych ustalonych dla każdej JCW zaprezentowane są w załączniku nr 6 (Cele środowiskowe) oraz stanowią element załącznika nr 1 (Zestawienie główne).

8.1.1. Sposób określenia wartości granicznych dla stanu ekologicznego

Wartości graniczne dla stanu ekologicznego określone są r.kl.jcwp.

Dokonana w okresie poprzedniego cyklu planistycznego weryfikacja metod klasyfikacji stanu ekologicznego JCWP wyznaczonych jako naturalne części wód oraz wartości granicznych dla klas stanu ekologicznego została wprowadzona w dwóch etapach – część weszła w życie wraz z ogłoszeniem r.kl.jcwp, natomiast kolejne zmiany weszły w życie z dniem 1 stycznia 2022 r. i będą obowiązywały w IV cyklu planistycznym. Zmiany te obejmują zarówno zakres elementów biologicznych ocenianych w poszczególnych kategoriach i typach wód, jak i przedziały granic klas dla stanu ekologicznego poszczególnych elementów biologicznych. Zmianie uległa także liczba ocenianych elementów fizykochemicznych oraz granice klas.

Cele środowiskowe naturalnych JCWP dla wspierających elementów fizykochemicznych określono zgodnie z załącznikiem nr 7 i nr 8 r.kl.jcwp, za wyjątkiem TW i CW których dotyczy załącznik nr 9 i nr 10 r.kl.jcwp.

W przypadku specyficznych substancji syntetycznych i niesyntetycznych cele środowiskowe zostały przyjęte zgodnie z załącznikiem nr 11 r.kl.jcwp.

8.1.2. Sposób określenia wartości granicznych dla potencjału ekologicznego

Zgodnie z r.kl.jcwp od 1 stycznia 2022 r. obowiązują nowe zasady wyznaczania przedziałów granic potencjału ekologicznego. Zgodnie z załącznikami do r.kl.jcwp wartości graniczne dla klas jakości wód powierzchniowych wskaźników jakości wód powierzchniowych, będące podstawą klasyfikacji potencjału ekologicznego JCWP, odnoszące się do JCWP w ciekach naturalnych, kanałach lub zbiornikach zaporowych (załącznik nr 7 do r.kl.jcwp) oraz odnoszące się do jednolitych części wód powierzchniowych, takich jak jezioro lub inny zbiornik wodny (załącznik nr 8 do r.kl.jcwp) wyznaczonych jako sztuczne bądź silnie zmienione JCWP, o których mowa w ust. 1 r.kl.jcwp, określa się w ramach planu gospodarowania wodami na obszarze dorzecza lub jego aktualizacji, w rozporządzeniu, o którym mowa w art. 321 pr.w. (wartości graniczne wskazane są w załączniku nr 4 IIaPGW (Wartości graniczne SCW i SZCW).

W przypadku ustalenia celów środowiskowych dla SZCW i SCW uwzględniono zaktualizowane statusy JCWP. W odniesieniu do potencjału ekologicznego dla rzek wprowadzono odrębne od stanu ekologicznego wartości graniczne, które wyznacza się indywidualnie dla każdej SZCW lub SCW w zależności od stopnia przekształcenia. Dla jezior wprowadzono sumy wskaźników oceny stanu morfologicznego oraz wybranych wskaźników biologicznych (makrofity, ichtiofauna) dla stanu lub potencjału ekologicznego, stanowiących dolne granice dla wyznaczenia części wód jako naturalnej.

Przyjętymi założeniami metodycznymi dla wyznaczenia potencjału ekologicznego dla SZCW i SCW rzek, jezior i zbiorników zaporowych były:

1. Wybór odpowiednich elementów biologicznych do klasyfikacji potencjału ekologicznego - przyjęto zestaw elementów wykorzystywanych w ocenie najbliższej porównywalnej kategorii wód naturalnych:
 - dla SZCW rzeki czy SCW kanału – rzeka;
 - dla SZCW jeziora – jezioro;
 - dla SZCW zbiornika zaporowego reolimnicznego lub przejściowego – rzeka;
 - dla SZCW zbiornika limnicznego – jezioro.
2. Jako dolną wartość graniczną maksymalnego potencjału ekologicznego przyjęcie dolnej granicy dobrego stanu ekologicznego dla danego typu abiotycznego rzek, zakładając, że w praktyce odpowiada to stanowi jaki można osiągnąć stosując wszystkie uzasadnione działania restytucyjne.
3. Wartości graniczne dla dobrego potencjału ekologicznego mieszczą się w przedziale klasy umiarkowanego stanu ekologicznego, a ich odchylenie od górnej granicy stanu umiarkowanego jest proporcjonalne do stopnia przekształcenia danej SZCW lub SCW w stosunku do wartości HIR i wskaźników oceny stanu morfologicznego jezior (Grupy A-E lub A-F) przyjętych jako dolne granice dla wyznaczenia części wód jako naturalnej.
4. Określenie potencjału ekologicznego w zakresie elementów hydromorfologicznych dla SZCW i SCW rzek wg wzoru:

$$DPE_d = DSE_d - \left[\left(1 - \frac{HIR_{max}}{HIR_{0,60}} \right) \cdot (DSE_d - USE_d) \right]$$

gdzie:

DPE_d – dolna granica dobrego potencjału ekologicznego

DSE_d – dolna granica dobrego stanu ekologicznego

USE_d – dolna granica umiarkowanego stanu ekologicznego

$HIR_{0,60}$ – wartość wskaźnika $HIR=0,60$ (podstawa do wyznaczenia JCWP jako NAT)

HIR_{max} – maksymalna wartość wskaźnika HIR po restytucji i teście alternatyw dla danej SZCW/SCW

Wyznaczone wartości graniczne podlegały dodatkowo korekcie eksperckiej:

- redukcję granic klas dla wskaźnika oceny fitobentosu (IO) oraz fitoplanktonu (IFPL) wskazano tylko dla części SZCW i SCW rzek podlegających bardzo silnej presji lub jej określonym rodzajom. Dla ustalenia poziomu redukcji nie zastosowano współczynnika $1 - HIR_{max}/HIR_{0,60}$ danej SZCW lub SCW, lecz przyjęto 25% jego mediany obliczonej ze wszystkich SZCW i SCW. Dla SCW i SZCW dla których nie została przewidziana redukcja granic klas dla wskaźników IO oraz IFPL, wartości granic klas potencjału ekologicznego pozostają dla tych dwóch wskaźników biologicznych tożsame z wartościami granic stanu ekologicznego;

- w przypadku niektórych SZCW zrezygnowano z indeksu D w ocenie potencjału ekologicznego ze względu na liczne przegrody ($PPH2g \geq 6$) oraz na podstawie oceny eksperckiej;
 - dla SZCW i SCW, których wartości współczynnika HIR_{max} odbiegały bardzo nieznacznie od wartości $HIR_{0,6}$, współczynnik $1 - HIR_{max} / HIR_{0,60}$ został zastąpiony wartością ustaloną na podstawie oceny eksperckiej. Dotyczy to między innymi JCWP, dla których podjęto ekspercką decyzję o wyznaczeniu jako SZCW.
5. Określenie potencjału ekologicznego w zakresie elementów hydromorfologicznych SZCW jezior wg wzorów:

$$DPE_d = DSE_d - \left[\left(1 - \frac{25 \text{ pkt}}{\sum \text{pkt Wsk A - E}} \right) \cdot (DSE_d - USE_d) \right]$$

$$DPE_d = DSE_d - \left[\left(1 - \frac{25 \text{ pkt}}{\sum \text{pkt Wsk A - F}} \right) \cdot (DSE_d - USE_d) \right]$$

gdzie:

DPE_d – dolna granica dobrego potencjału ekologicznego

DSE_d – dolna granica dobrego stanu ekologicznego

USE_d – dolna granica umiarkowanego stanu ekologicznego

$\sum \text{pkt Wsk A-E}$ – suma punktów wskaźników z grup A do E

$\sum \text{pkt Wsk A-F}$ – suma punktów wskaźników z grup A do F

25 pkt – minimalna wartość sumy pkt wskaźników – A-E albo A-F będąca podstawą do wyznaczenia JCWP jako SZCW

W odróżnieniu od rzek przyjęto redukcję klas dla wszystkich wskaźników, w tym dla fitoplanktonu (PMPL), ponieważ przekształcenie morfologiczne brzegów jezior czy zmiany ich reżimu hydrologicznego lub termicznego wpływają pośrednio na poziom trofii wód.

6. Dla kategorii SZCW wyznaczonych jako zbiorniki zaporowe istnieją już i są przyjęte w PMŚ dwa dedykowane wskaźniki potencjału ekologicznego: FLORA (ocena fitoplanktonu i fitobentosu) oraz MZB (ocena makrobezkręgowców). Zasady stosowania tych wskaźników w PMŚ i sposób klasyfikacji stanu JCWP RWr określa r.kl.jcwp.
7. W zakresie elementów fizykochemicznych JCWP RW i JCWP LW dla MPE oraz dla DPE zostały przyjęte odpowiednio na poziomie dolnej granicy dla bardzo dobrego SE oraz dobrego SE w danym typie wód według r.kl.jcwp. Odnotować należy przy tym, że w wyniku analizy przedstawionej w załączniku nr 18 dla części tych wskaźników zastosowano odstępstwo od osiągnięcia wartości stanu ekologicznego elementów fizykochemicznych określonych w r.kl.jcwp.
8. Dla JCWP będących wyłącznie zbiornikami zaporowymi wyznaczone zostały wartości graniczne PE dla wybranych wspomagających elementów fizykochemicznych, które również powinny być odpowiednio stosowane. Przyjęta zasada opiera się na podziale zbiorników zaporowych na typy: reolimniczne, przejściowe i limniczne. Dla JCWP RWr w typie:
- reolimnicznym (czas retencji poniżej 20 dni), jako odpowiednik wskazano typ rzeki, na której zbudowany jest zbiornik (JCWP poniżej zapory);

- przejściowym (czas retencji 20-40 dni), jako odpowiednik naturalny wskazano wielkie rzeki nizinne (typ RwN wg nowej typologii);
 - limnicznym (czas retencji ponad 40 dni), jako naturalny odpowiednik został wskazany odpowiedni typ jezior, z uwzględnieniem głębokości i możliwości wykształcenia stratyfikacji termicznej w zbiorniku (typ WSd_a lub WSd_b wg nowej typologii).
9. Ponieważ żadnej z JCWP TW i CW nie wyznaczono jako SZCW tym samym nie ustalono granic klas potencjału ekologicznego dla tych kategorii wód.

Wartości graniczne dla potencjału ekologicznego przedstawia załącznik nr 4 (Wartości graniczne SCW i SZCW).

8.1.3. Ocena osiągnięcia celów środowiskowych JCWP RW

Ocena osiągnięcia celów środowiskowych w odniesieniu do jednostek planistycznych obowiązujących w cyklu planistycznym 2016–2021 (aPGW)

Cele środowiskowe w odniesieniu do stanu i potencjału ekologicznego oraz stanu chemicznego zostały wskazane w aPGW dla 2660 JCWP RW (zgodnie z obowiązującym w okresie 2016–2021 układem planistycznym wg którego nie były odrębnie wydzielone JCWP RWr). Ocena stopnia osiągnięcia celów środowiskowych dobrego stanu/potencjału ekologicznego na układzie jednostek planistycznych aPGW (2016–2021) wykazała, że cel środowiskowy stanu/potencjału osiągnięto w 215 JCWP RW (ok. 8% wszystkich JCWP rzecznych na obszarze dorzecza Wisły). W przypadku stanu chemicznego było to 266 JCWP (ok. 10% wszystkich JCWP rzecznych na obszarze dorzecza Wisły). Analiza stopnia osiągnięcia celów środowiskowych wykazała, że dobry stan wód osiągnięto 39 JCWP RW (ok. 1,5% wszystkich JCWP na obszarze dorzecza Wisły) (tabela 8-8). Tabelaryczne podsumowanie oceny osiągnięcia celów środowiskowych JCWP RW ustalonych na lata 2016–2021 w oparciu o jednostki planistyczne aPGW (2016–2021) przedstawia załącznik nr 7 (Ocena osiągnięcia celów środowiskowych JCWP).

Tabela 8-8. Osiągnięcie celów środowiskowych ustalonych na lata 2016–2021 dla JCWP rzecznych na obszarze dorzecza Wisły w oparciu o jednostki planistyczne aPGW

Region wodny	Liczba JCWP RW ogółem	Liczba JCWP RW z odstępstwem wskazanym w aPGW (2016–2021)		Liczba JCWP RW, które osiągnęły cele środowiskowe		
		art. 4 ust. 4 RDW	art. 4 ust. 5 RDW	stan ekologiczny/potencjał ekologiczny	stan chemiczny	stan ogólny
Małej Wisły	85	68	7	6	3	1
Górnej Wisły	763	369	10	57	123	7
Środkowej Wisły	1351	1093	2	100	102	21
Dolnej Wisły	461	266	2	52	38	10

Źródło: opracowanie własne

Ocena osiągnięcia celów środowiskowych w odniesieniu aktualnych jednostek planistycznych (aktualny układ planistyczny IIaPGW, 2022–2027)

W wyniku dokonanej zmiany układu jednostek planistycznych, cel środowiskowy wyznaczony w aPGW przeniesiono dla 1339 JCWP RW (77,9%) spośród wszystkich 1719 JCWP RW na obszarze dorzecza Wisły. Dla 380 nowo wyznaczonych JCWP RW (22,1%) cele środowiskowe nie zostały przeniesione.

W zakresie stanu i potencjału ekologicznego jako cel wskazano:

- dobry stan ekologiczny dla 966 JCWP RW (56,2%);
- dobry potencjał ekologiczny dla 366 JCWP RW (21,3%);
- bardzo dobry stan ekologiczny dla 7 JCWP RW (0,4%).

W przypadku 130 JCWP RW (7,6%) spośród wymienionych cel środowiskowy w zakresie stanu ekologicznego został uszczegółowiony ze względu na znaczenie danej JCWP dla migracji ichtiofauny (cieki istotne i szczególnie istotne dla migracji ryb wyznaczone w opracowaniu *Ocena potrzeb i priorytetów udroźnienia ciągłości morfologicznej rzek (...)*⁵⁷⁾.

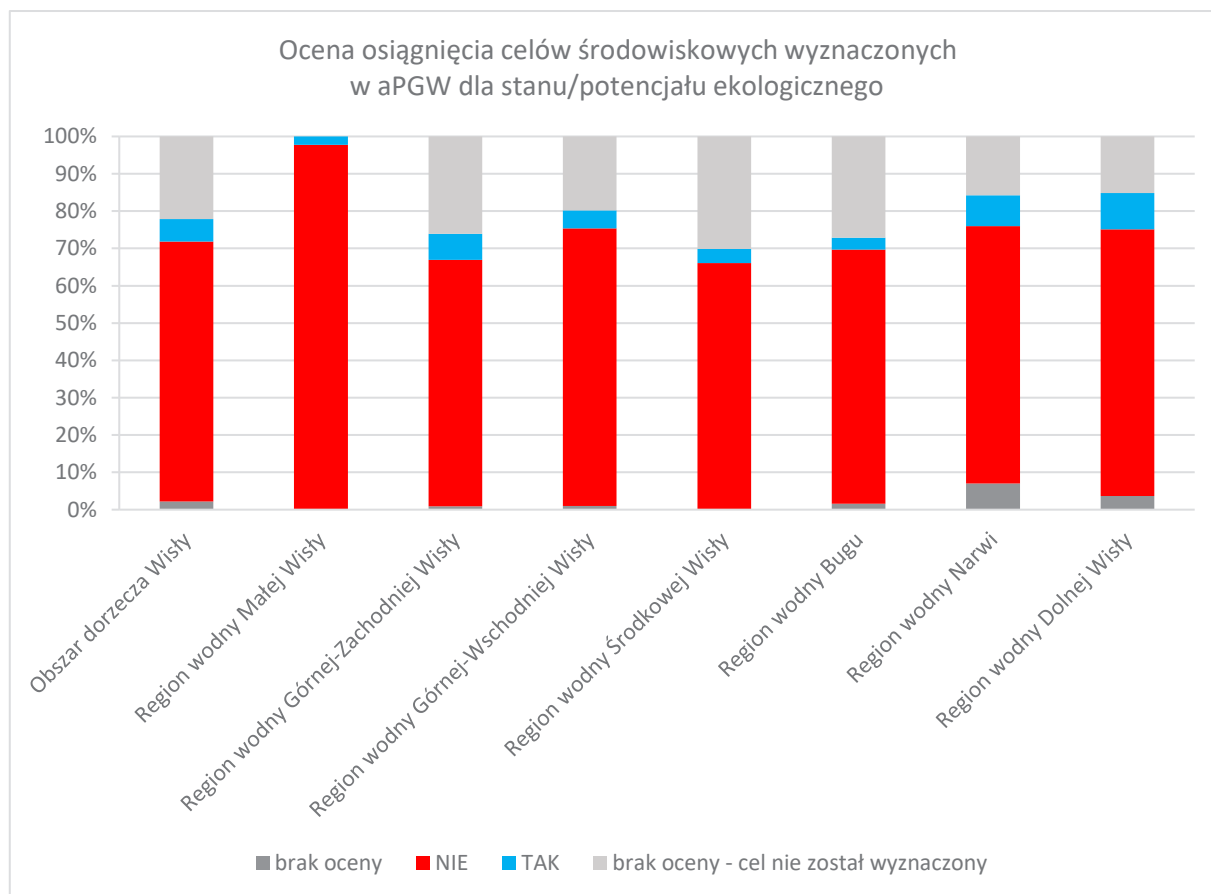
Ocena stopnia osiągnięcia celów środowiskowych w zakresie stanu i potencjału ekologicznego z okresu przyjętego do analizy, tj. lat 2016–2021, była dostępna dla 1302 JCWP RW (75,7%) spośród wszystkich na obszarze dorzecza Wisły, podczas gdy dla 37 JCWP (2,1%) taka ocena nie była możliwa (wykres 8-1). W odniesieniu do stanu chemicznego ocena taka była możliwa dla 953 JCWP RW (71,2%), dla których w aPGW wyznaczono cel środowiskowy w tym zakresie. Dostępność oceny stopnia osiągnięcia celów środowiskowych wynika z przeprowadzonego przeniesienia na nowy układ planistyczny celów środowiskowych JCWP, które wyznaczone były w aPGW (2016–2021).

W zakresie stanu i potencjału ekologicznego:

- 104 JCWP RW (8,0%) z dostępną oceną stanu i potencjału osiągnęło cel środowiskowy. Poprawę stanu/potencjału ekologicznego zidentyfikowano w odniesieniu do 50 JCWP RW. W sumie 42, JCWP osiągnęły gorszy stan lub potencjał ekologiczny: 2 JCWP RW ze stanu bardzo dobrego do dobrego, 14 JCWP RW ze stanu co najmniej dobrego i 26 JCWP RW ze stanu dobrego i powyżej dobrego osiągnęły stan dobry. W sumie 12 JCWP RW utrzymało stan dobry;
- 1198 JCWP RW (92,0%) na obszarze dorzecza Wisły nie osiągnęło celu środowiskowego w zakresie stanu i potencjału ekologicznego;
- dla 380 nowych JCWP RW (wydzielonych w związku z dokonaną zmianą układu jednostek planistycznych) (22,1%) na obszarze dorzecza Wisły, które nie miały wyznaczonych celów środowiskowych w aPGW, nie można było dokonać oceny ich osiągnięcia (wykres 8-1).

Podkreślić przy tym należy, że na każdym etapie tej procedury obowiązuje zasada „najgorszy decyduje”, co oznacza, że aby dana jednolita część wód uzyskała stan dobry, żaden z badanych i ocenianych wskaźników nie może przekroczyć wartości granicznych określonych dla dobrego stanu. Z tego właśnie powodu przypadki jednolitych części wód będących w dobrym stanie wciąż jeszcze nie są liczne.

⁵⁷⁾ J. Błachuta, J. Rosa, W. Wiśniewolski, J. Zgrabczyński, R. Bartel, W. Białokoz, I. Borzęcka, Ł. Chybowski, R. Depowski, P. Dębowski, J. Domagała, K. Drożdżyński, P. Hausa, K. Kukuła, D. Kubacka, K. Kulesza, J. Ligieza, M. Ludwiczak, M. Pawłowski, J. Picińska-Fałtynowicz, K. Lisiński, A. Witkowski, D. Zgrabczyński, M. Zgrabczyńska, *Ocena potrzeb i priorytetów udroźnienia ciągłości morfologicznej rzek w kontekście osiągnięcia dobrego stanu i potencjału części wód w Polsce*, Krajowy Zarząd Gospodarki Wodnej, Warszawa 2010.

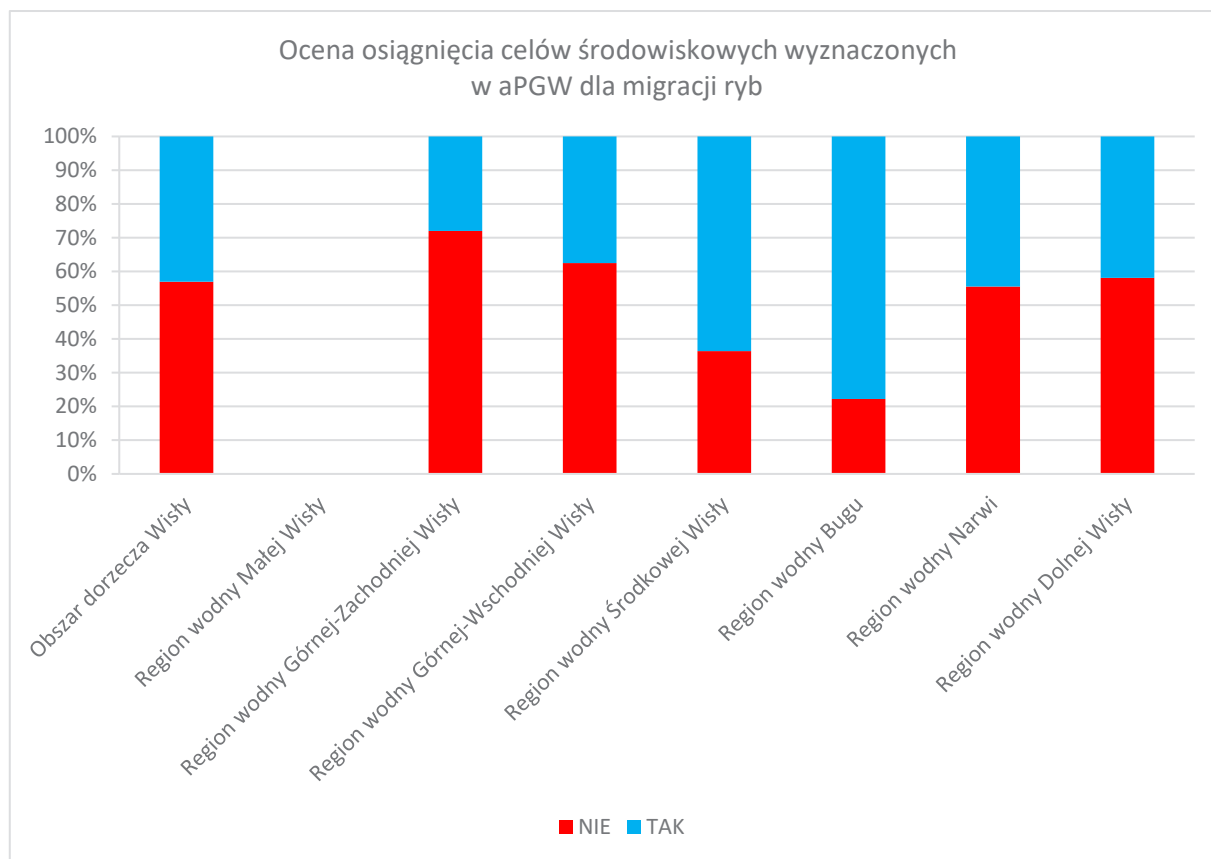

Wykres 8-1. Ocena osiągnięcia celów środowiskowych wyznaczonych w aPGW (2016–2021) dla stanu/potencjału ekologicznego w JCWP rzecznych obszaru dorzecza Wisły oraz w poszczególnych regionach wodnych obszaru dorzecza Wisły w oparciu o nowy układ jednostek planistycznych IIaPGW

Źródło: opracowanie własne

Ocena osiągnięcia celów środowiskowych w zakresie drożności cieków (cele środowiskowe dotyczące zapewnienia drożności na ciekach istotnych i szczególnie istotnych z opracowania *Ocena potrzeb i priorytetów udrożnienia ciągłości morfologicznej rzek (...)*⁵⁸⁾ wskazuje, że spośród 130 JCWP RW w 56 z nich (43,1%) taki cel został osiągnięty, podczas gdy w pozostałych 74 JCWP cel ten nie został osiągnięty (wykres 8-2). Oceniono, że w sumie w 6 JCWP na obszarze dorzecza Wisły został spełniony cel w postaci zachowania lub osiągnięcia co najmniej dobrego stanu bądź potencjału ekologicznego i jednocześnie cel w zakresie drożności cieków dla migracji ryb. W przypadku regionu wodnego Małej Wisły nie zostały wyznaczone w aPGW cele środowiskowe w zakresie drożności cieków dla migracji ryb, tym samym dla regionu wodnego Małej Wisły nie została przeprowadzona ocena stopnia osiągnięcia celów środowiskowych wyznaczonych w aPGW dla migracji ryb.

⁵⁸⁾ J. Błachuta, J. Rosa, W. Wiśniewolski, J. Zgrabczyński, R. Bartel, W. Białokoz, I. Borzęcka, Ł. Chybowski, R. Depowski, P. Dębowski, J. Domagała, K. Drożdżyński, P. Hausa, K. Kukuła, D. Kubacka, K. Kulesza, J. Ligieza, M. Ludwiczak, M. Pawłowski, J. Picińska-Fałtynowicz, K. Lisiński, A. Witkowski, D. Zgrabczyński, M. Zgrabczyńska, *Ocena potrzeb i priorytetów udrożnienia ciągłości morfologicznej rzek w kontekście osiągnięcia dobrego stanu i potencjału części wód w Polsce*, Krajowy Zarząd Gospodarki Wodnej, Warszawa 2010.

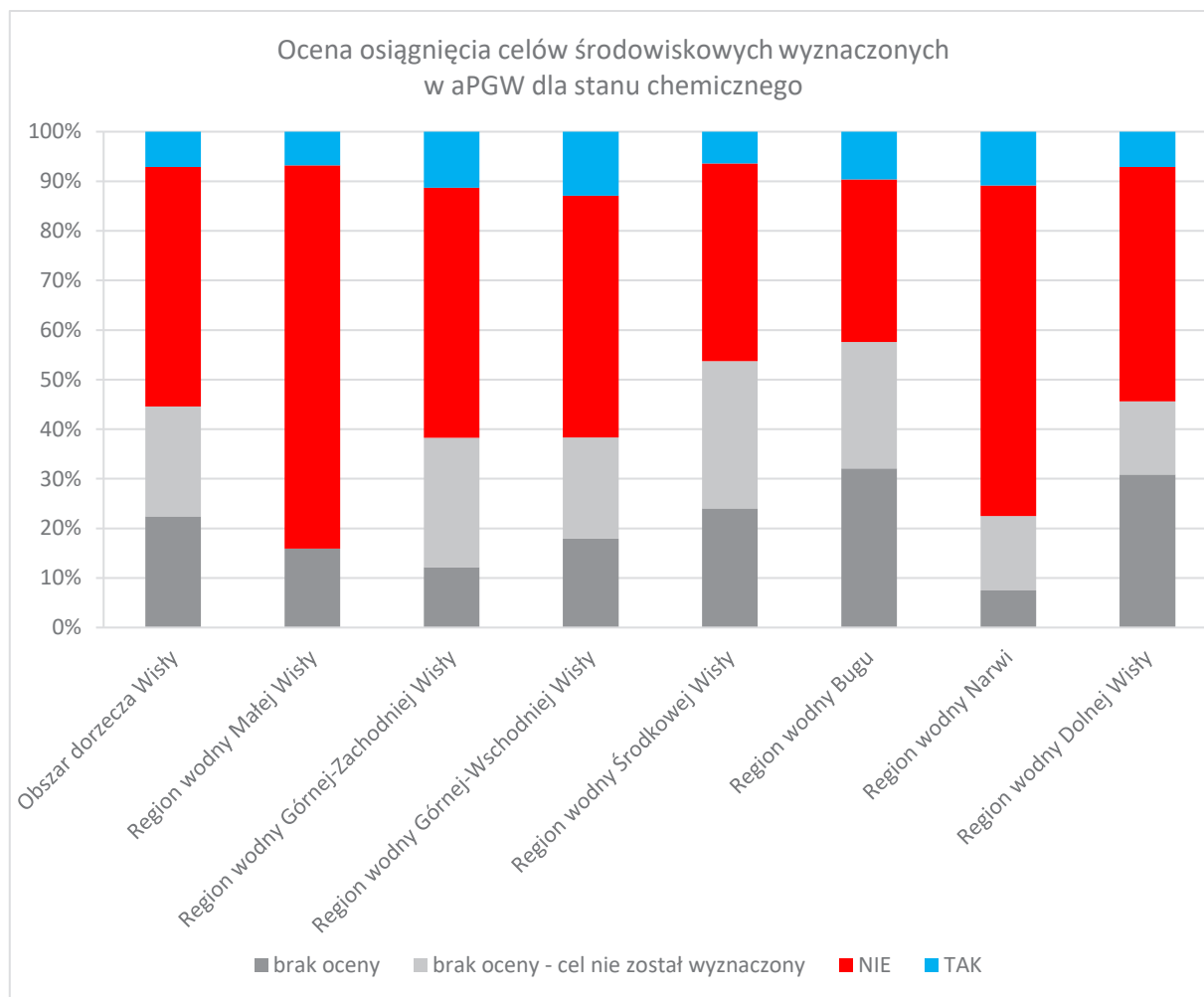
Wykres 8-2. Ocena osiągnięcia wyznaczonych w aPGW (2016–2021) celów środowiskowych w zakresie migracji ryb w JCWP rzecznych (%) obszaru dorzecza Wisły oraz w poszczególnych regionach wodnych tego dorzecza w oparciu o nowy układ jednostek planistycznych

Źródło: opracowanie własne

W stosunku do JCWP RW wyznaczono jeden cel środowiskowy w zakresie chemii – dobry stan chemiczny (określony na podstawie klasyfikacji stanu chemicznego tych wód, dokonanej z uwzględnieniem definicji klasyfikacji tego stanu zgodnie z art. 16 pkt 8 pr.w.). Zgodnie z oceną aPGW, 1069 JCWP RW na obszarze dorzecza Wisły charakteryzowały się dobrym stanem chemicznym. Analiza danych z lat 2016–2021 wskazuje, że 114 spośród tych JCWP utrzymało dobry stan chemiczny, podczas gdy w 634 JCWP stan ten pogorszył się do poniżej dobrego. W odniesieniu do 8 JCWP rzecznych wykazano poprawę stanu chemicznego. Przyczyny nieosiągnięcia celu środowiskowego wyznaczonego w aPGW są związane przede wszystkim z dopływem zanieczyszczeń antropogenicznych, co zostało przedstawione w rozdziale 7 IIaPGW. Ponadto pośrednie przyczyny zostały także wskazane w rozdziale 9 niniejszego opracowania. W stosunku do 766 JCWP rzecznych nie można wskazać stopnia realizacji celu środowiskowego w nowym układzie planistycznym, albowiem ze względu na dokonane zmiany nie wszystkie JCWP posiadają ustanowiony cel środowiskowy oraz nie wszystkie posiadają przeniesioną klasyfikację stanu chemicznego 2014–2019.

Zgodnie z przeprowadzonymi analizami, w każdym regionie wodnym znajdującym się na obszarze dorzecza Wisły, stopień osiągnięcia celu środowiskowego w zakresie stanu chemicznego wyniósł poniżej 50%. W przypadku JCWP RW cel został osiągnięty w zakresie od 3,5% w regionie wodnym Bugu do 15,5% w regionie wodny Górnej-Wschodniej Wisły.

Powyższe dane w przeliczeniu na wszystkie 1719 JCWP RW zlokalizowane na obszarze dorzecza Wisły przedstawiono na wykresie 8-3.

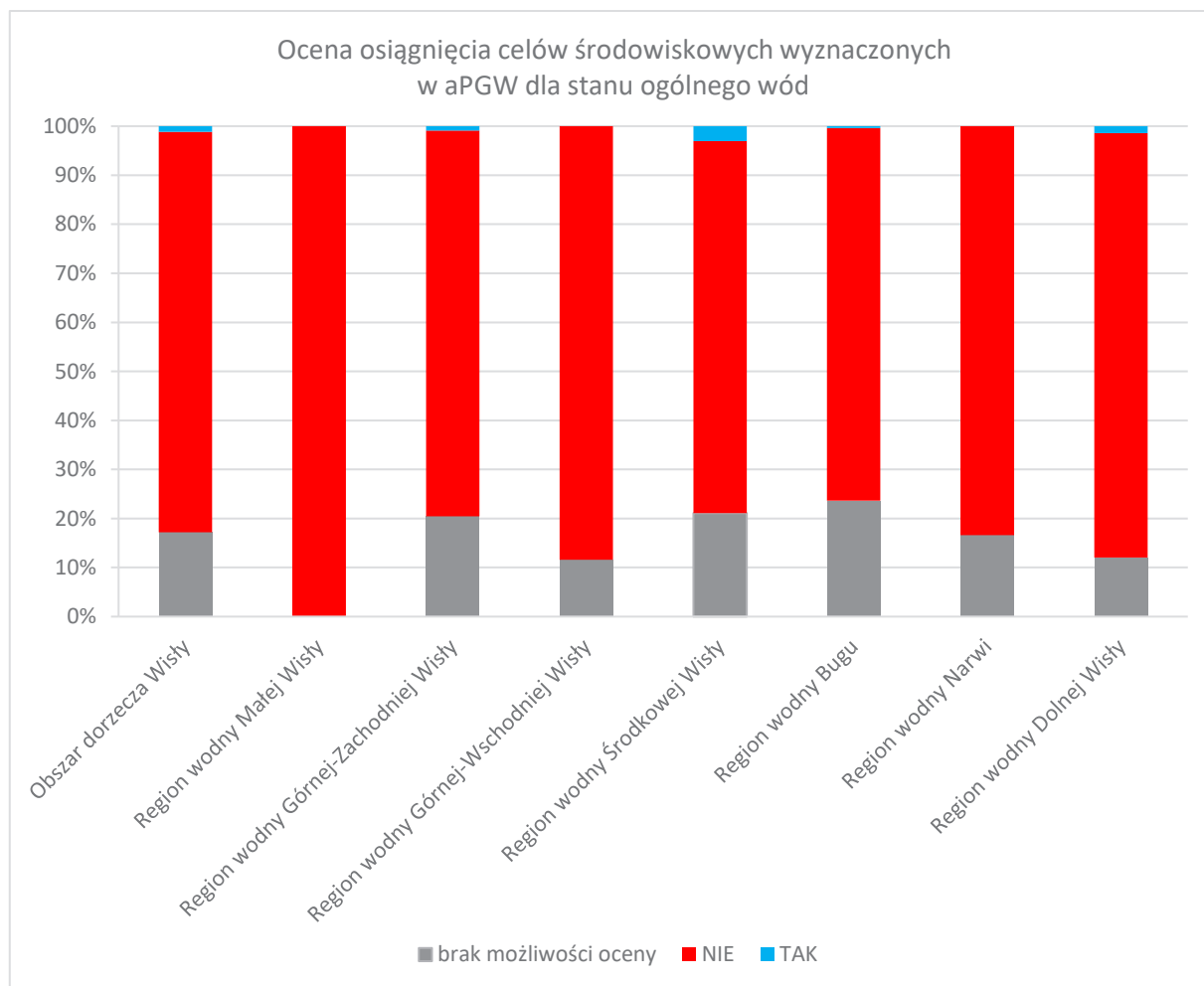

Wykres 8-3. Ocena osiągnięcia wyznaczonych w aPGW (2016–2021) celów środowiskowych w zakresie stanu chemicznego w JCWP RW na obszarze dorzecza Wisły oraz w poszczególnych regionach wodnych tego dorzecza w oparciu o nowy układ jednostek planistycznych

Źródło: opracowanie własne

Połączenie wyników analizy osiągnięcia celów środowiskowych w odniesieniu do wszystkich 1719 JCWP RW znajdujących się na obszarze dorzecza Wisły na nowym układzie jednostek planistycznych umożliwiło ocenę osiągnięcia celów środowiskowych w zakresie stanu ogólnego:

- 20 JCWP RW (1,2%) osiągnęło cel środowiskowy w zakresie wszystkich wymagań, a więc stan wód został w nich określony jako dobry (JCWP zlokalizowane w regionie wodnym Górnej-Zachodniej Wisły oraz Dolnej Wisły);
- 1403 JCWP RW (81,6%) nie osiągnęło celów dla stanu ogólnego;
- w przypadku 296 JCWP RW (17,2%), w tym JCWP nowych (zmiana układu jednostek planistycznych IIaPGW), zlokalizowanych na obszarze dorzecza Wisły brak danych uniemożliwił ocenę stanu bądź osiągnięcia celów w zakresie stanu ogólnego (wykres 8-4).

Wykres 8-4. Ocena osiągnięcia wyznaczonych w aPGW (2016–2021) celów środowiskowych w zakresie stanu ogólnego w JCWP RW na obszarze dorzecza Wisły w oparciu o nowy układ jednostek planistycznych

Źródło: opracowanie własne

Informacje dotyczące celów środowiskowych ustalonych dla każdej JCWP RW przedstawia załącznik nr 6 do planu gospodarowania wodami oraz dodatkowo załącznik nr 1 (Zestawienie główne) do planu gospodarowania wodami podsumowujący zbiorczo informacje dotyczące każdej JCWP.

8.1.4. Ocena osiągnięcia celów środowiskowych JCWP RWr

Ocena osiągnięcia celów środowiskowych w odniesieniu do jednostek planistycznych w cyklu planistycznym 2016–2021 (aPGW)

Cele środowiskowe w odniesieniu do stanu i potencjału ekologicznego oraz stanu chemicznego zostały wskazane w aPGW dla 24 JCWP RWr (zgodnie z obowiązującym w okresie 2016–2021 układem planistycznym). Ocena stopnia osiągnięcia celów środowiskowych dobrego stanu/potencjału ekologicznego na aktualnym układzie jednostek planistycznych wykazała, że cel środowiskowy osiągnięto w 9 JCWP RWr (37,5% wszystkich JCWP zbiornikowych na obszarze dorzecza Wisły). W przypadku stanu chemicznego cel został osiągnięty tylko w stosunku do jednego JCWP (4,2% wszystkich JCWP zbiornikowych na obszarze dorzecza Wisły). Dla 15 JCWP (62,5% wszystkich JCWP) zaplanowano odstępstwo z art. 4 ust. 4 RDW. Analiza stopnia osiągnięcia celów środowiskowych wykazała, że dobry stan wód nie został osiągnięty w żadnych JCWP zbiornikowym (tabela 8-9). Tabelaryczne podsumowanie oceny osiągnięcia celów środowiskowych JCWP przedstawia załącznik nr 7 (Ocena osiągnięcia celów środowiskowych JCWP) do planu gospodarowania wodami.

Tabela 8-9. Spełnienie celów środowiskowych ustalonych na lata 2016–2021 dla JCWP zbiornikowych (RWr) na obszarze dorzecza Wisły w oparciu o jednostki planistyczne aPGW

Region wodny	Liczba JCWP RWr ogółem	Liczba JCWP RWr z odstępstwem na lata 2016–2021		Liczba JCWP RWr, które osiągnęły cele środowiskowe		
		art. 4 ust. 4 RDW	art. 4 ust. 5 RDW	stan/potencjał ekologiczny	stan chemiczny	stan ogólny
Małej Wisły	4	4	0	0	0	0
Górnej Wisły	9	2	0	8	0	0
Środkowej Wisły	7	5	0	1	0	0
Dolnej Wisły	4	4	0	0	1	0

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych aPGW

Ocena osiągnięcia celów środowiskowych w odniesieniu do aktualnych jednostek planistycznych w IIaPGW (2022–2027)

W stosunku do JCWP RWr wyznaczono jeden cel środowiskowy w zakresie chemii – dobry stan chemiczny (określony na podstawie klasyfikacji stanu chemicznego tych wód, dokonanej z uwzględnieniem definicji klasyfikacji tego stanu zgodnie z art. 16 pkt 8 pr.w.). W związku ze zmianą układu jednostek planistycznych, cel środowiskowy w zakresie stanu chemicznego został przypisany w odniesieniu do nowych 24 JCWP RWr (92,3%). W stosunku do stanu/potencjału ekologicznego cel został wyznaczony dla wszystkich JCWP zbiornikowych znajdujących się na obszarze dorzecza Wisły.

W zakresie stanu i potencjału ekologicznego jako cel wskazano:

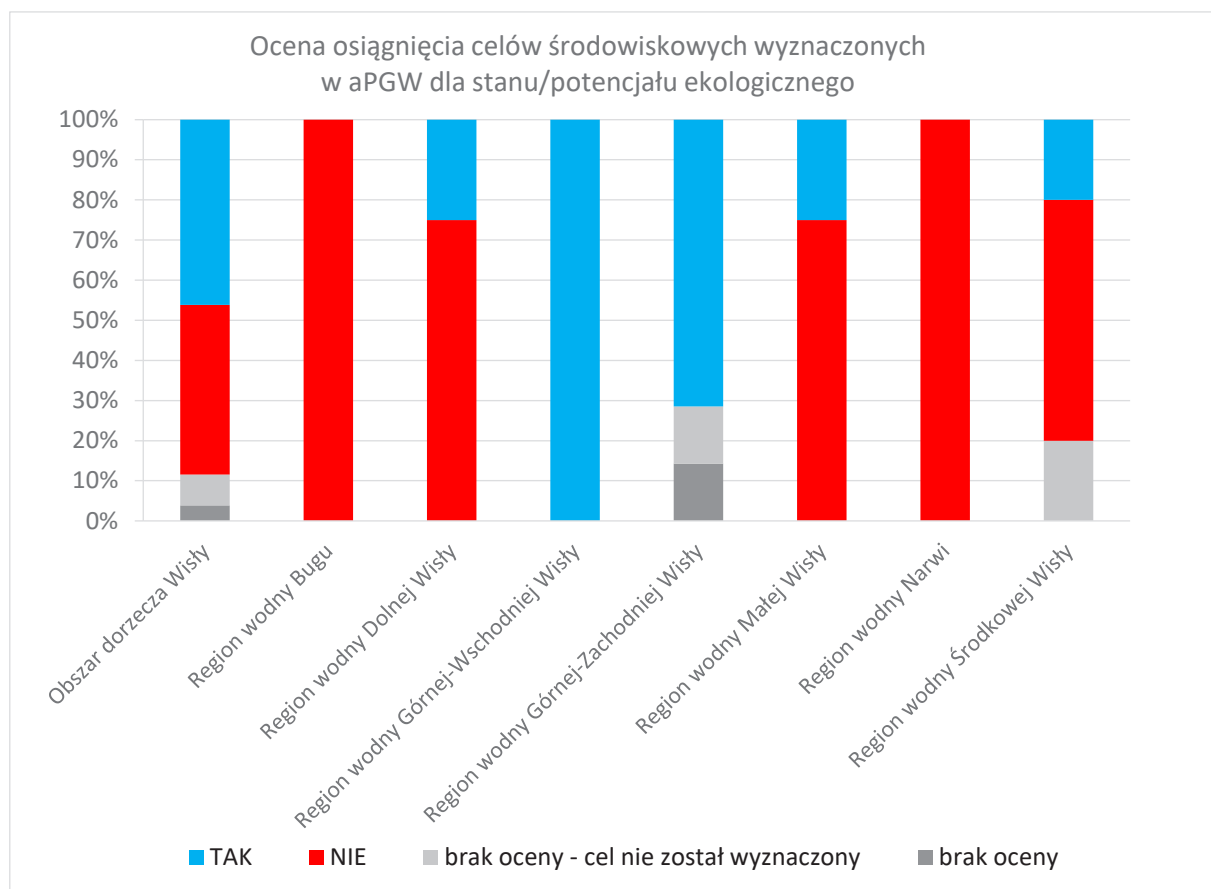
- dobry potencjał ekologiczny dla JCWP RWr (100%).

W przypadku 9 JCWP RWr (34,6%) spośród wymienionych cel środowiskowy w zakresie stanu ekologicznego został uszczegółowiony ze względu na znaczenie danej JCWP dla migracji ichtiofauny (cieki istotne i szczególnie istotne dla migracji ryb wyznaczone w opracowaniu *Ocena potrzeb i priorytetów udroźnienia ciągłości morfologicznej rzek (...)*⁵⁹⁾.

Ocena stopnia osiągnięcia celów środowiskowych w zakresie potencjału ekologicznego z okresu przyjętego do analizy, tj. lat 2016–2021, była dostępna dla 23 JCWP RWr (88,5%) spośród wszystkich 26 na obszarze dorzecza Wisły. Dla 3 JCWP (11,5%) nie było możliwości przeprowadzenia oceny stopnia osiągnięcia celów środowiskowych z powodu braku danych (1 JCWP RWr) oraz w związku z brakiem wyznaczenia celów środowiskowych w wyniku dokonanej zmiany układu jednostek planistycznych. Spełnienie celów środowiskowych dotyczyło 12 JCWP RWr (46,2% wszystkich RWr) na obszarze dorzecza Wisły (z których 5 JCWP miało wskazane odstępstwo czasowe w osiąganiu celu do 2021 i 2027 r.) w przypadku 11 JCWP RWr (42,3% wszystkich JCWP RWr) oceniono, że cele środowiskowe nie zostały osiągnięte (wśród nich 10 JCWP posiada wskazanie w aPGW odstępstwa czasowego w osiąganiu celów do 2021 i 2027 r.) (wykres 8-5).

⁵⁹⁾ J. Błachuta, J. Rosa, W. Wiśniewolski, J. Zgrabczyński, R. Bartel, W. Białokoz, I. Borzęcka, Ł. Chybowski, R. Depowski, P. Dębowski, J. Domagała, K. Drożdżyński, P. Hausa, K. Kukuła, D. Kubacka, K. Kulesza, J. Ligieza, M. Ludwiczak, M. Pawłowski, J. Picińska-Fałtynowicz, K. Lisiński, A. Witkowski, D. Zgrabczyński, M. Zgrabczyńska, *Ocena potrzeb i priorytetów udroźnienia ciągłości morfologicznej rzek w kontekście osiągnięcia dobrego stanu i potencjału części wód w Polsce*, Krajowy Zarząd Gospodarki Wodnej, Warszawa 2010.

W odniesieniu do 9 JCWP (34,6%, czyli wszystkich z takim celem środowiskowym) ocena osiągnięcia celu w postaci możliwości migracji organizmów wodnych na odcinku cieku istotnego nie była możliwa z powodu braku odpowiednich danych.

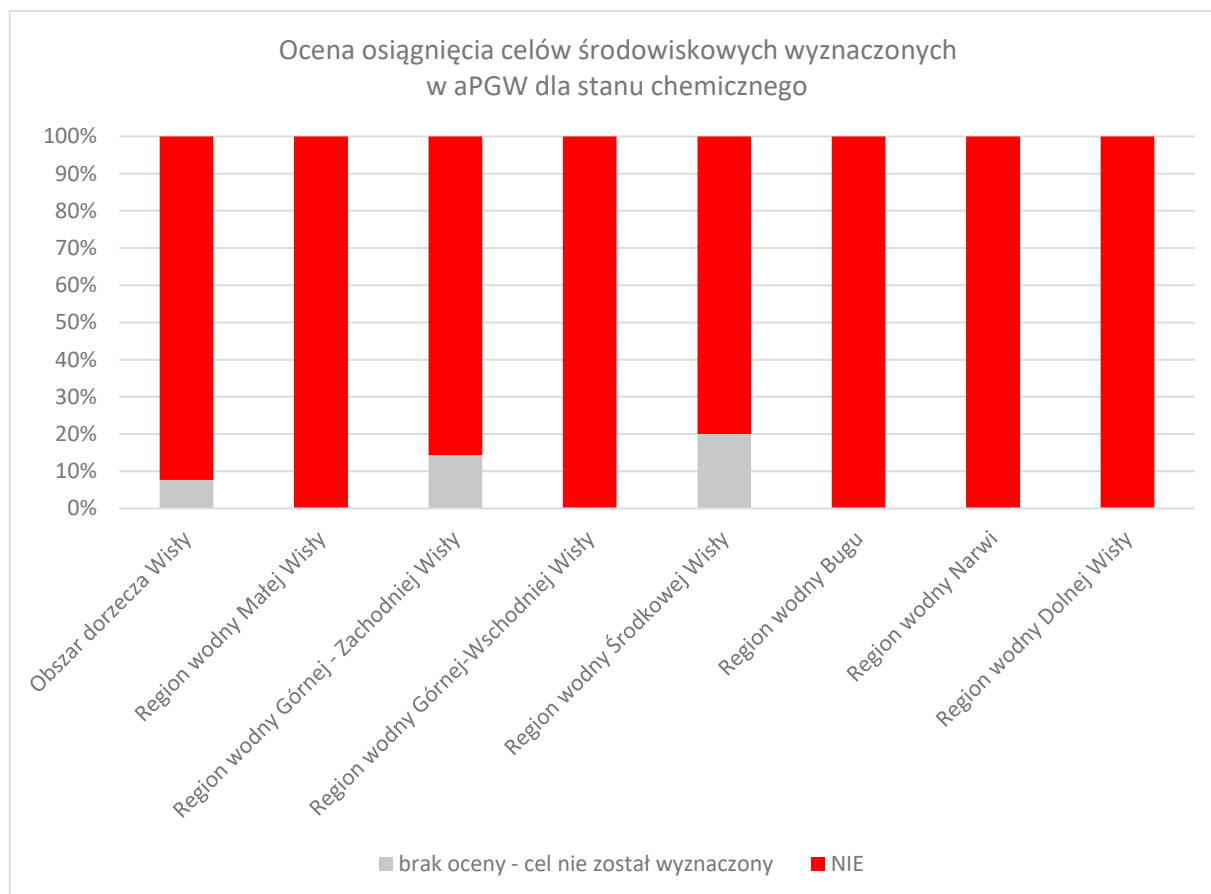
Wykres 8-5. Spełnienie celów środowiskowych – potencjał ekologiczny, wyznaczonych w aPGW (2016–2021) dla JCWP RWr w regionach wodnych obszaru dorzecza Wisły w oparciu o nowy układ jednostek planistycznych

Źródło: opracowanie własne, PIG-PIB

Zgodnie z oceną aPGW 17 JCWP RWr zlokalizowanych na obszarze dorzecza Wisły charakteryzowało się dobrym stanem chemicznym. Analiza danych z lat 2016–2021 wskazuje, że w przypadku każdego JCWP wykazano pogorszenie się stanu chemicznego. Nie wykazano także poprawy stanu w zakresie substancji priorytetowych oraz pozostałych substancji zanieczyszczających. Przyczyny nieosiągnięcia celu środowiskowego wyznaczonego w aPGW są związane przede wszystkim z dopływem zanieczyszczeń antropogenicznych, co zostało przedstawione w rozdziale 7 IIaPGW. Ponadto pośrednie przyczyny zostały także wskazane w rozdziale 9 IIaPGW. W stosunku do dwóch JCWP RWr nie można wskazać stopnia realizacji celu środowiskowego ze względu na nowo wyznaczone JCWP, do których cel nie został ustanowiony w ramach poprzedniego cyklu planistycznego.

Zgodnie z przeprowadzonymi analizami, w żadnym regionie wodnym znajdującym się na obszarze dorzecza Wisły nie został osiągnięty cel środowiskowy w zakresie stanu chemicznego. W stosunku do dwóch JCWP (region wodny Górnej - Zachodniej Wisły oraz Środkowej Wisły) cel nie został wyznaczony, co uniemożliwiło ocenę jego spełnienia.

Powyższe dane w przeliczeniu na wszystkie 26 JCWP RWr zlokalizowane na obszarze dorzecza Wisły przedstawiono na wykresie 8-6.

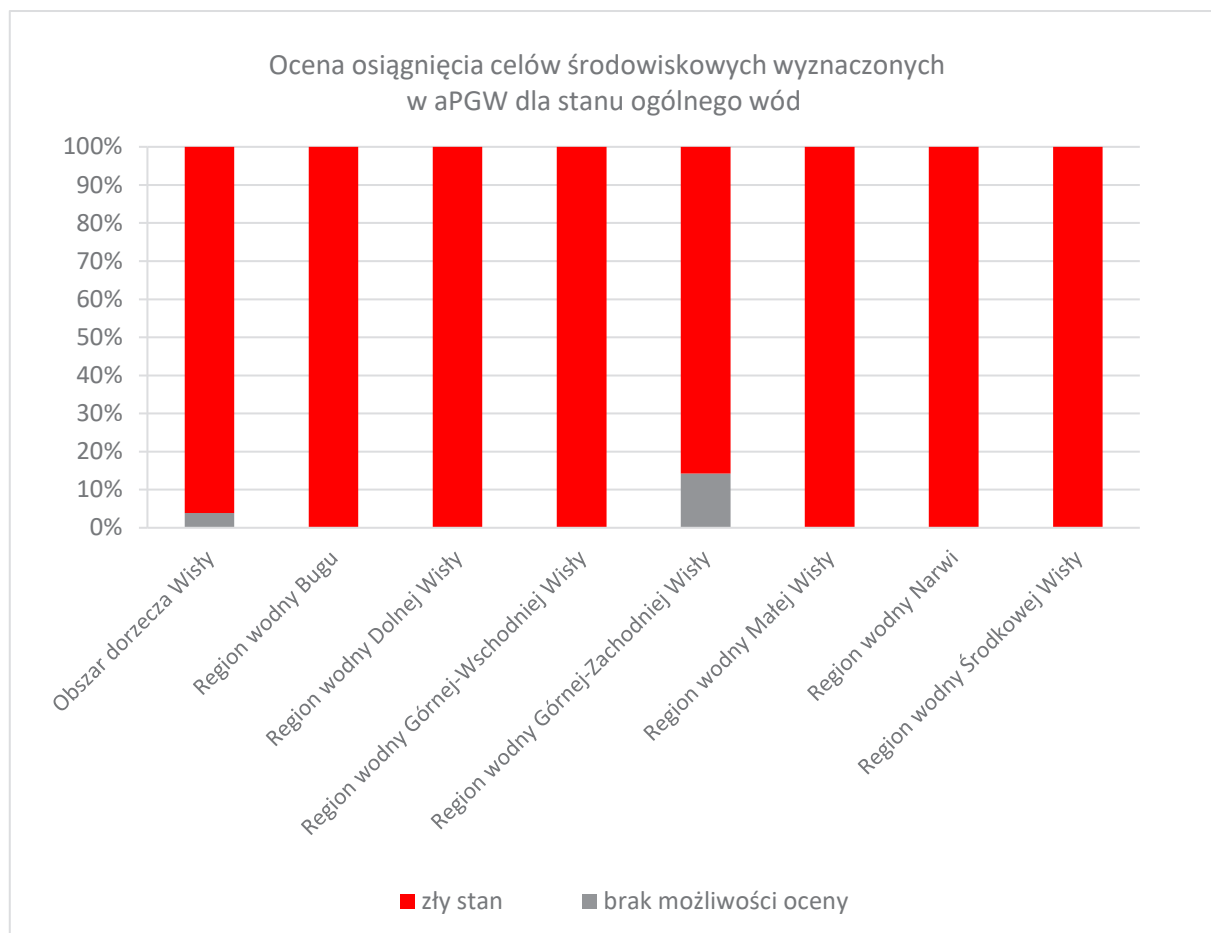

Wykres 8-6. Ocena osiągnięcia wyznaczonych w aPGW (2016–2021) celów środowiskowych w zakresie stanu chemicznego w JCWP zbiornikowych na obszarze dorzecza Wisły oraz w poszczególnych regionach wodnych tego dorzecza w oparciu o nowy układ jednostek planistycznych

Źródło: opracowanie własne, PIG-PIB

Połączenie wyników analizy osiągnięcia celów środowiskowych w odniesieniu do wszystkich 26 JCWP RWr znajdujących się na obszarze dorzecza Wisły na nowym układzie jednostek planistycznych umożliwiło ocenę stanu ogólnego (wykres 8-7):

- brak JCWP RWr spełniających cel środowiskowy w zakresie wszystkich wymagań;
- 26 JCWP RW nie spełniło celów dla stanu ogólnego.

Wykres 8-7. Ocena osiągnięcia wyznaczonych w aPGW (2016–2021) celów środowiskowych w zakresie stanu ogólnego w JCWP zbiornikowych na obszarze dorzecza Wisły w oparciu o nowy układ jednostek planistycznych

Źródło: opracowanie własne, PIG-PIB

Na kolejny cykl planistyczny (2022–2027) w odniesieniu do wszystkich 26 JCWP zbiornikowych na obszarze dorzecza Wisły przypisano cel środowiskowy – dobry potencjał ekologiczny. Ponadto, w odniesieniu do 9 spośród tych JCWP przypisano także cele środowiskowe w zakresie możliwości migracji organizmów wodnych na odcinku cieku istotnego

Informacje dotyczące celów środowiskowych ustalonych dla każdej JCWP wraz z ustanowionymi odstępstwami od osiągnięcia celów środowiskowych stanowią element załącznika nr 1 (Zestawienie główne) do planu gospodarowania wodami. Załącznik nr 1 do planu gospodarowania wodami przedstawia również uzasadnienia dla wyznaczonych odstępstw z art. 4 RDW.

8.1.5. Ocena osiągnięcia celów środowiskowych JCWP LW

Ocena osiągnięcia celów środowiskowych w odniesieniu do jednostek planistycznych cyklu planistycznym 2016–2021 (aPGW)

Cele środowiskowe w odniesieniu do stanu i potencjału ekologicznego oraz stanu chemicznego zostały wskazane w aPGW dla 484 JCWP LW (zgodnie z obowiązującym w okresie 2016–2021 układem planistycznym). Ocena stopnia osiągnięcia celów środowiskowych dobrego stanu/potencjału ekologicznego na aktualnym układzie jednostek planistycznych wykazała, że cel środowiskowy osiągnięto w 67 JCWP LW (13,8% wszystkich JCWP jeziornych na obszarze dorzecza Wisły). W przypadku stanu chemicznego cel został osiągnięty tylko w stosunku do 86 JCWP (17,8% wszystkich JCWP jeziornych na obszarze dorzecza Wisły). Dla 2 JCWP (0,4% wszystkich JCWP) zaplanowano odstępstwo z art. 4 ust. 4 RDW, a dla 9 (1,9% wszystkich JCWP) z art. 4 ust. 5 RDW. Analiza stopnia

osiągnięcia celów środowiskowych wykazała, że dobry stan wód został osiągnięty w stosunku do 9 JCWP zbiornikowych (1,9%) (tabela 8-10). Tabelaryczne podsumowanie oceny osiągnięcia celów środowiskowych JCWP przedstawia załącznik nr 7 (Ocena osiągnięcia celów środowiskowych JCWP) do planu gospodarowania wodami.

Tabela 8-10. Osiągnięcie celów środowiskowych ustalonych na lata 2016–2021 dla JCWP jeziornych (LW) na obszarze dorzecza Wisły w oparciu o jednostki planistyczne aPGW

Region wodny	Liczba JCWP LW ogółem	Liczba JCWP LW z odstępstwem na lata 2016–2021		Liczba JCWP LW, w których spełniony został cel środowiskowy		
		art. 4 ust. 4 RDW	art. 4 ust. 5 RDW	stan/potencjał ekologiczny	stan chemiczny	stan ogólny
Małej Wisły	0	0	0	0	0	0
Górnej Wisły	0	0	0	0	0	0
Środkowej Wisły	199	0	2	30	36	2
Dolnej Wisły	285	2	7	37	50	9

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych aPGW

Ocena osiągnięcia celów środowiskowych w odniesieniu do nowych jednostek planistycznych (jednostek w IIaPGW)

Cel środowiskowy w odniesieniu do stanu i potencjału ekologicznego oraz stanu chemicznego został wskazany w aPGW dla 470 JCWP LW (94,2%) spośród wszystkich 499 JCWP LW na obszarze dorzecza Wisły. W odniesieniu do nowych 29 JCWP LW (5,8%) nie wyznaczono takiego celu środowiskowego.

W zakresie stanu/potencjału ekologicznego wskazany został jako cel:

- bardzo dobry stan ekologiczny dla 28 JCWP (5,6%);
- maksymalny potencjał ekologiczny dla 1 JCWP (0,2%);
- dobry stan ekologiczny dla 414 JCWP (83,0%);
- dobry potencjał ekologiczny dla 18 JCWP (3,6%);
- mniej rygorystyczny cel środowiskowy dla 9 JCWP (1,8%).

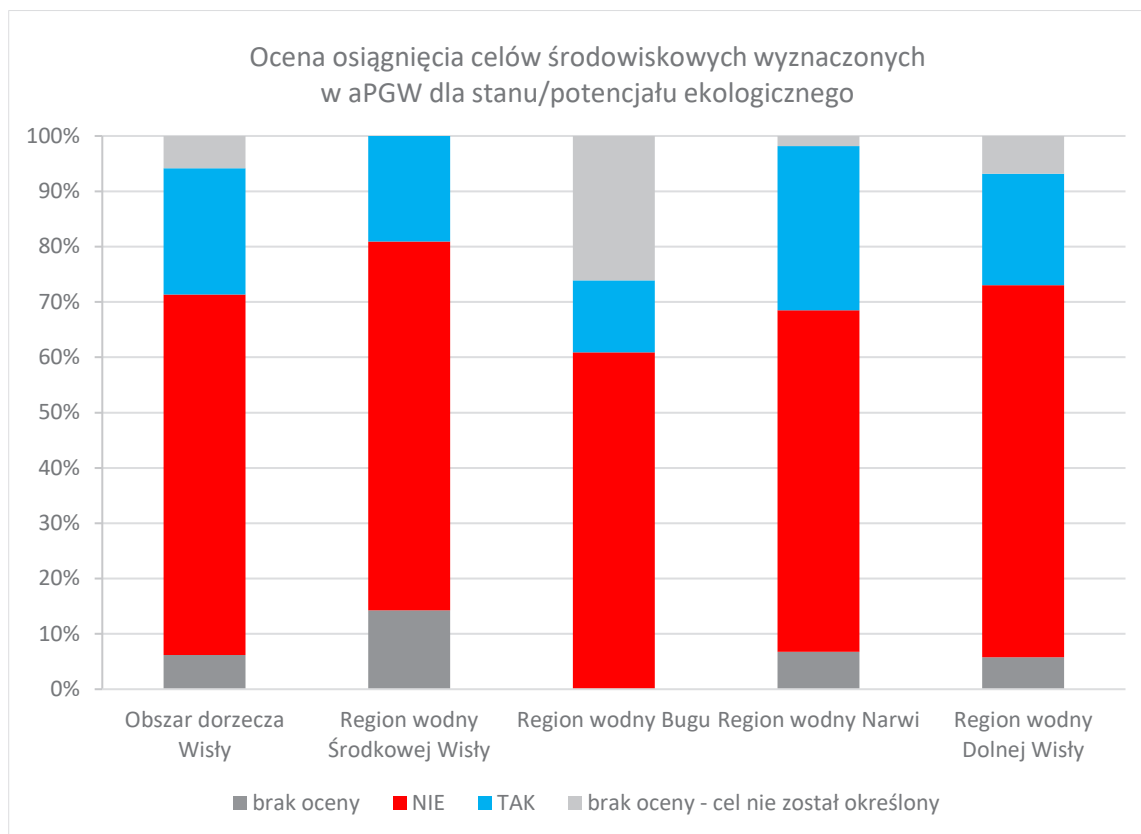
Dodatkowo dla 40 JCWP (8,0%) spośród wszystkich jezior na obszarze dorzecza Wisły cel środowiskowy został uszczegółowiony, ze względu na to, że znajdują się one w wykazie JCWP przeznaczonych do celów rekreacyjnych, w tym kąpieliskowych. Z kolei dla 445 JCWP (89,2%) celem środowiskowym jest osiągnięcie norm i celów wynikających z przepisów dotyczących obszarów przeznaczonych do ochrony siedlisk lub gatunków, ustanowionych w u.o.p., dla których utrzymanie lub poprawa stanu wód jest ważnym czynnikiem w ich ochronie.

Ocena stopnia osiągnięcia celów środowiskowych w zakresie stanu/potencjału ekologicznego z okresu przyjętego do analizy, tj. lat 2016 –2021 była dostępna dla 439 JCWP (87,9%) spośród wszystkich 499 na obszarze dorzecza Wisły, podczas gdy dla 60 JCWP (12,1%) taka ocena nie była możliwa. W odniesieniu do stanu chemicznego ocena taka była możliwa w przypadku 469 JCWP LW (99,8%), spośród wszystkich 470 dla których w aPGW wyznaczono cel środowiskowy w tym zakresie.

W zakresie stanu/potencjału ekologicznego:

- 114 JCWP (22,8%) z dostępną oceną stanu/potencjału utrzymało/osiągnęło cel środowiskowy;
- 325 JCWP (65,1%) na obszarze dorzecza Wisły nie osiągnęło celu środowiskowego w zakresie stanu/potencjału ekologicznego;

- dla 29 nowych JCWP (5,8%) na obszarze dorzecza Wisły, które nie miały wyznaczonych celów środowiskowych w aPGW nie można było dokonać oceny ich osiągnięcia (wykres 8-8).

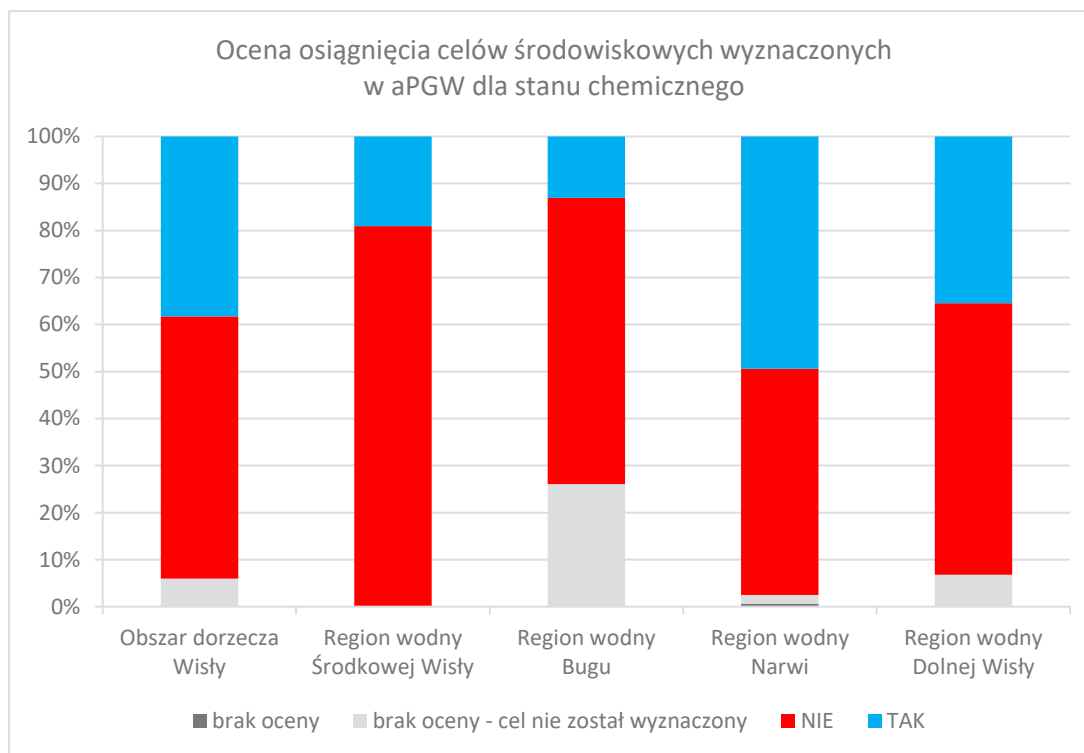
Wykres 8-8. Ocena osiągnięcia celów środowiskowych wyznaczonych w aPGW w zakresie stanu ekologicznego, dla JCWP jeziornych na obszarze dorzecza Wisły oraz w poszczególnych regionach wodnych tego dorzecza w oparciu o nowy układ jednostek planistycznych

Źródło: opracowanie własne, PIG-PIB

Zgodnie z oceną aPGW 108, JCWP jeziornych znajdujących się na obszarze dorzecza Wisły charakteryzowały się dobrym stanem chemicznym. Analiza danych z lat 2016–2021 wskazuje, że w przypadku 24 JCWP wykazano utrzymanie stanu dobrego. Natomiast w stosunku do 84 JCWP pogorszenie się stanu chemicznego. Dla jednego JCWP wykazano poprawę stanu w zakresie substancji priorytetowych oraz pozostałych substancji zanieczyszczających. Przyczyny nieosiągnięcia celu środowiskowego wyznaczonego w aPGW są związane przede wszystkim z dopływem zanieczyszczeń antropogenicznych, co zostało przedstawione w rozdziale 7 IIaPGW. Ponadto pośrednie przyczyny zostały także wskazane w rozdziale 9 niniejszego opracowania. W stosunku do 30 JCWP jeziornych nie można wskazać stopnia realizacji celu środowiskowego ze względu na to, że nie został ustanowiony.

Zgodnie z przeprowadzonymi analizami, w każdym regionie wodnym znajdującym się na obszarze dorzecza Wisły, stopień osiągnięcia celu środowiskowego w zakresie stanu chemicznego wyniósł poniżej 55%. W przypadku JCWP jeziornych cel został osiągnięty w zakresie od 13,0% w regionie wodnym Bugu do 49,4% w regionie wodny Narwi.

Powyższe dane w przeliczeniu na wszystkie 499 JCWP jeziorne zlokalizowane na obszarze dorzecza Wisły przedstawiono na wykresie 8-9.

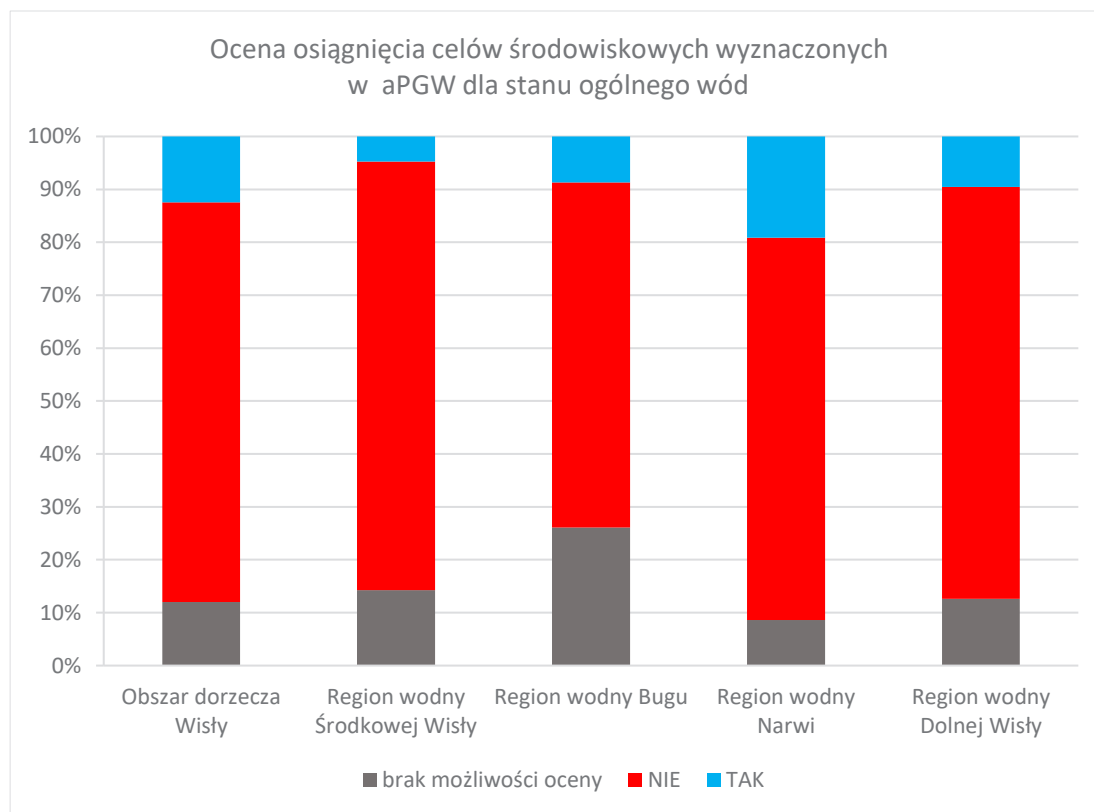

Wykres 8-9. Ocena osiągnięcia wyznaczonych w aPGW celów środowiskowych w zakresie stanu chemicznego w JCWP jeziornych na obszarze dorzecza Wisły oraz w poszczególnych regionach wodnych tego dorzecza w oparciu o nowy układ jednostek planistycznych IIaPGW

Źródło: opracowanie własne, PIG-PIB

Połączenie wyników analizy osiągnięcia celów środowiskowych przez stan ekologiczny i stan chemiczny w odniesieniu do wszystkich 499 JCWP znajdujących się na obszarze dorzecza Wisły umożliwiło ocenę stanu ogólnego (wykres 8-10):

- 62 JCWP (12,4%) spełniło cel środowiskowy w zakresie wymagań dotyczących zarówno stanu ekologicznego jak i chemicznego, a więc stan wód został w nich określony jako dobry;
- 377 JCWP (75,5%) nie spełniło celów dla stanu ogólnego;
- w przypadku 60 JCWP (12,0%), w tym 29 nowych JCWP na obszarze dorzecza Wisły brak danych uniemożliwił ocenę osiągnięcia celów w zakresie stanu ogólnego.

Wykres 8-10. Ocena osiągnięcia wyznaczonych w aPGW celów środowiskowych w zakresie stanu ogólnego w JCWP jeziornych na obszarze dorzecza Wisły w oparciu o nowy układ jednostek planistycznych

Źródło: opracowanie własne, PIG-PIB

Informacje dotyczące celów środowiskowych ustalonych dla każdej JCWPd wraz ze wskazaniem JCWP LW z ustanowionymi odstępstwami od osiągnięcia celów środowiskowych stanowią element załącznika nr 1 (Zestawienie główne). Załącznik nr 1 przedstawia również uzasadnienia dla wyznaczonych odstępstw z art. 4 RDW.

8.1.6. Ocena osiągnięcia celów środowiskowych JCWP TW i CW

Celem środowiskowym dla JCWP TW i CW na obszarze dorzecza Wisły jest osiągnięcie dobrego stanu ekologicznego oraz dobrego stanu chemicznego. Na wszystkich JCWP TW i CW ustanowiono obszary chronione – wynikające z przeznaczenia JCWP do celów rekreacyjnych, w tym kąpieliskowych oraz przeznaczonych do ochrony siedlisk lub gatunków o których mowa w przepisach u.o.p. Aktualnie, stan ekologiczny i chemiczny wszystkich JCWP jest, odpowiednio, umiarkowany lub zły oraz poniżej dobrego. W granicach JCWP TW i CW nie wyznaczono obszarów chronionych do poboru wody na potrzeby zaopatrzenia ludności w wodę przeznaczoną do spożycia.

Ocena stopnia osiągnięcia celów środowiskowych dokonana została na podstawie analizy elementów fizykochemicznych, chemicznych, biologicznych i hydromorfologicznych, przeprowadzonej na podstawie wyników monitoringu prowadzonego przez GIOŚ potwierdziła niezadawalający stan elementów warunkujących stan ekologiczny i chemiczny.

Skuteczność działań zaplanowanych dla JCWP w zakresie poprawy ich parametrów fizykochemicznych ma bezpośrednie przełożenie na te parametry w szczególności wód przejściowych, w dalszej kolejności – przybrzeżnych. Ocena ta będzie przede wszystkim wynikać z jakości/parametrów fizykochemicznych wprowadzanych do wód przejściowych i przybrzeżnych z wodami JCWP rzecznych.

W przypadku wód TW, w mniejszym stopniu – CW – istotne znaczenie dla osiągnięcia celów środowiskowych ma presja pochodząca od czynników pochodzących z wód śródlądowych, przede

wszystkim w odniesieniu do jakości wód powierzchniowych, a także migracji ryb dwuśrodowiskowych, wymienionych w rozporządzeniu Ministra Środowiska z dnia 13 kwietnia 2010 r. w sprawie siedlisk przyrodniczych oraz gatunków będących przedmiotem zainteresowania Wspólnoty, a także kryteriów wyboru obszarów kwalifikujących się do uznania lub wyznaczania jako obszary Natura 2000 (Dz. U. z 2014 r. poz. 1713). Osiągnięcie celów środowiskowych dla wód TW i CW w znaczącym stopniu zależeć będzie od stopnia osiągnięcia celów środowiskowych dla JCW, dla których wody TW i CW są odbiornikami. Tabelaryczne podsumowanie oceny osiągnięcia celów środowiskowych JCWP przedstawia załącznik nr 7 (Ocena osiągnięcia celów środowiskowych JCWP).

Informacje dotyczące celów środowiskowych ustalonych dla każdej JCWPd wraz ze wskazaniem JCWP TW i CW z ustanowionymi odstępstwami od osiągnięcia celów środowiskowych stanowią element załącznika nr 1 (Zestawienie główne). Załącznik nr 1 przedstawia również uzasadnienia dla wyznaczonych odstępstw z art. 4 RDW.

8.2. Cele środowiskowe JCWPd

Zgodnie z art. 59 pr.w. celem środowiskowym dla JCWPd jest:

1. zapobieganie lub ograniczanie wprowadzania do nich zanieczyszczeń;
2. zapobieganie pogorszeniu oraz poprawa ich stanu;
3. ich ochrona i podejmowanie działań naprawczych, a także zapewnianie równowagi między poborem a zasilaniem tych wód, tak aby osiągnąć ich dobry stan.

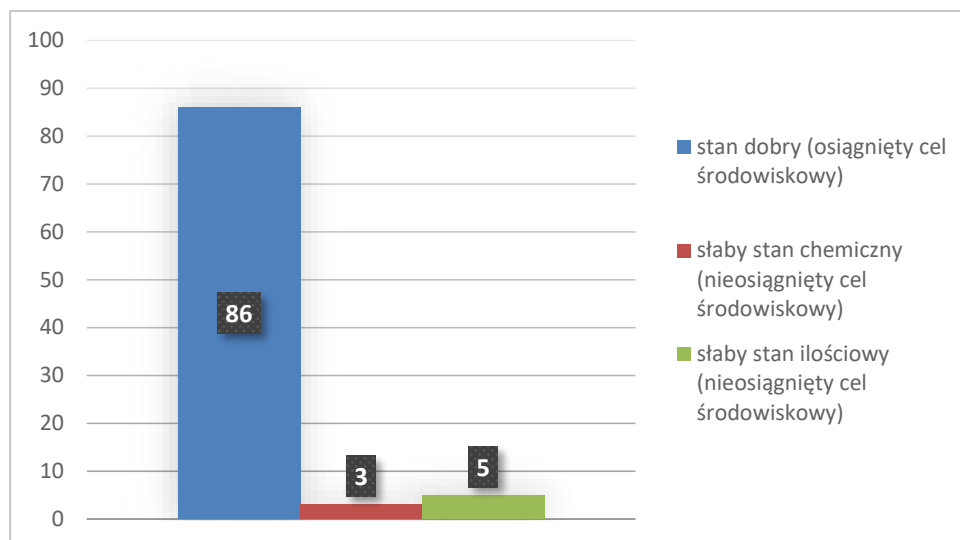
Działania służące osiągnięciu ustalonych dla JCWPd celów środowiskowych polegają w szczególności na stopniowym redukowaniu zanieczyszczenia wód podziemnych przez odwracanie znaczących i utrzymujących się tendencji wzrostowych zanieczyszczenia powstałego w wyniku działalności człowieka.

Podstawowym celem środowiskowym dla JCWPd jest utrzymanie lub osiągnięcie dobrego stanu, definiowanego w art. 2 RDW jako stan osiągnięty przez część wód podziemnych, jeżeli zarówno jej stan ilościowy, jak i chemiczny jest określony jako co najmniej „dobry”. Ogólny stan JCWPd określany jest zatem na podstawie oceny stanu ilościowego oraz oceny stanu chemicznego JCWPd, przy czym o ogólnej ocenie stanu decyduje gorszy wynik.

Ocena stanu JCWPd w rozumieniu RDW i DWP jest kontrolą stanu środowiska wodnego wykonywaną w określonych odstępach czasu. Nastawiona jest głównie na zidentyfikowanie wielkoobszarowych zagrożeń i ich wpływu na środowisko wodne (ocena wpływu) z pominięciem oddziaływań o zasięgu lokalnym, niemających znaczenia w skali całej JCWPd. Metodyka wykonywania oceny stanu JCWPd została przedstawiona w rozdziale 5.

W aPGW na obszarze dorzecza Wisły jako cele środowiskowe ustalono osiągnięcie dobrego stanu chemicznego oraz dobrego stanu ilościowego. Dla 5 JCWPd (nr 17, 67, 102, 115 i 132) ustalono odstępstwo czasowe (odstępstwo z tytułu art. 4 ust. 4 RDW), wskazując jako termin osiągnięcia celów środowiskowych rok 2027. Dla 7 JCWPd (nr 86, 101, 111, 130, 145, 146 i 157) ustalono mniej rygorystyczny cel (odstępstwo z tytułu art. 4 ust. 5 RDW): ochrona stanu ilościowego przed dalszym pogorszeniem.

Podstawą dla określenia osiągnięcia celów środowiskowych jest wynik oceny stanu JCWPd. Przy wykorzystaniu oceny stanu JCWPd wykonanej w 2020 r. (w oparciu o wyniki MD z 2019 r.) w ogólnej licznie 94 JCWPd wydzielonych na obszarze dorzecza Wisły zidentyfikowano 8 JCWPd o stanie słabym, w tym 3 JCWPd otrzymały słaby stan chemiczny, zaś 5 słaby stan ilościowy (wykres 8-11).

Wykres 8-11. Podsumowanie wyniku oceny stanu JCWPd (osiągnięcia celów środowiskowych) na obszarze dorzecza Wisły – podano liczbę JCWPd (ocena stanu JCWPd wykonana w 2020 r. na podstawie wyników monitoringu diagnostycznego z 2019 r.)

Źródło: opracowanie własne

Odnosząc ustalone na lata 2016–2021 cele środowiskowe do wyników powyższej oceny stanu, 86 JCWPd (91%) osiągnęło określone dla nich cele środowiskowe (dobry stan chemiczny i dobry stan ilościowy). 5 JCWPd (o numerach: 17, 67, 102, 115 i 132) osiągnęły cel środowiskowy w terminie wcześniejszym niż określony w aPGW. W przypadku 2 JCWPd (o numerach: 86 i 101), w związku z osiągnięciem dobrego stanu ilościowego, ustaje potrzeba ustalenia mniej rygorystycznego celu środowiskowego. Brak osiągnięcia celów środowiskowych stwierdzono w 8 JCWPd (o numerach: 64, 111, 130, 135, 145, 146, 147, 157), w tym w przypadku 3 JCWPd nastąpiło pogorszenie stanu. Podsumowanie osiągnięcia celów środowiskowych ustalonych na lata 2016–2021 w podziale na poszczególne regiony wodne obszaru dorzecza Wisły przedstawiono w tabeli 8-11, zaś procentowy udział JCWPd z osiągniętym celem środowiskowym w poszczególnych regionach wodnych na wykresie 8-12.

Tabela 8-11. Osiągnięcie celów środowiskowych ustalonych na lata 2016–2021 dla obszaru dorzecza Wisły

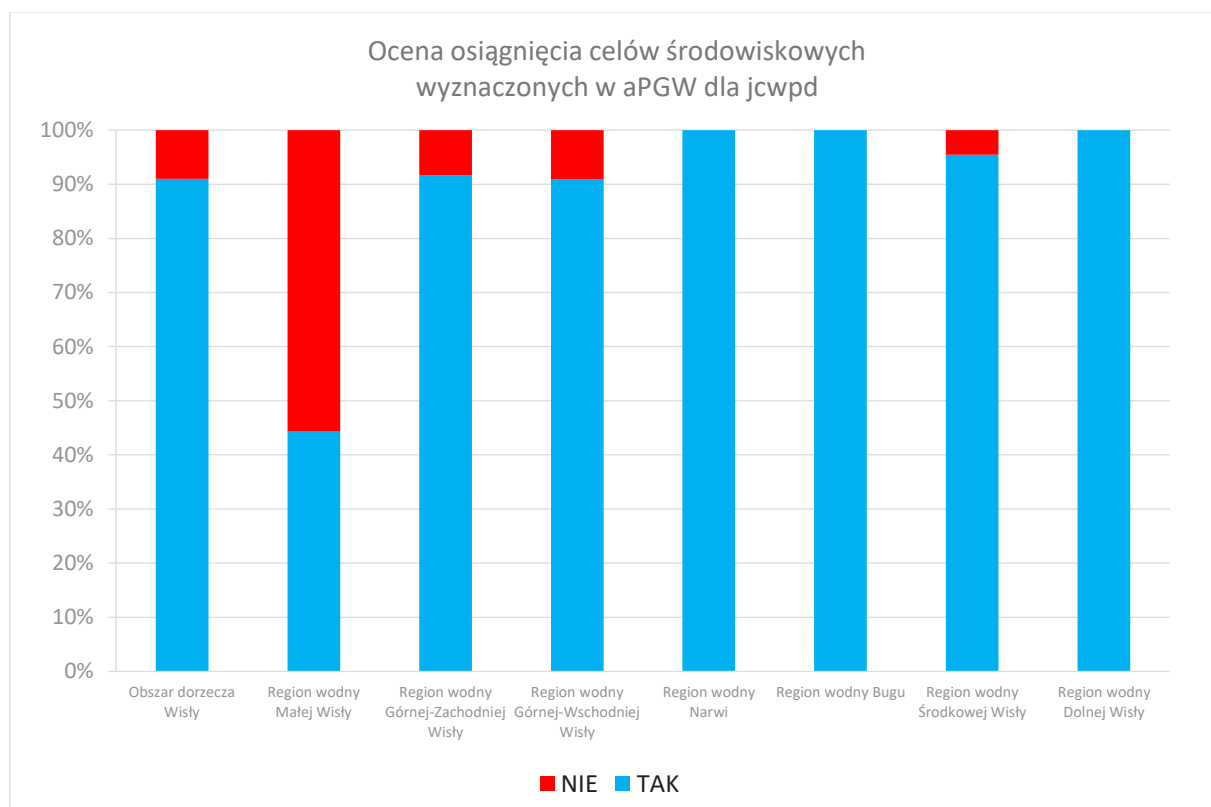
Region wodny	Liczba JCWPd ogółem ^{a)}	Liczba JCWPd z odstępstwem na lata 2016–2021		Liczba JCWPd, które osiągnęły cele środowiskowe		
		art. 4 ust. 4	art. 4 ust. 5	dobry stan chemiczny	dobry stan ilościowy	stan ogólny
Małej Wisły	9	-	5	8	5	4
Górnej-Zachodniej Wisły	24	2	1	23	23	22
Górnej-Wschodniej Wisły	11	-	-	10	11	10
Narwi	5	-	-	5	5	5
Bugu	9	1	-	9	9	9
Środkowej Wisły	22	1	1	21	22	21
Dolnej Wisły	20	1	-	20	20	20

Region wodny	Liczba JCWPd ogółem ^{a)}	Liczba JCWPd z odstępstwem na lata 2016–2021		Liczba JCWPd, które osiągnęły cele środowiskowe		
		art. 4 ust. 4	art. 4 ust. 5	dobry stan chemiczny	dobry stan ilościowy	stan ogólny
Łącznie dla obszaru dorzecza*	100	5	7	96	95	91

Objaśnienia:

^{a)} Z uwagi na to, że JCWPd są położone na obszarze dwóch regionów wodnych, wskazana w tabeli suma JCWPd dla obszaru dorzecza jest wyższa od faktycznej liczby JCWPd, która wynosi na obszarze dorzecza Wisły 94 JCWPd

Źródło: opracowanie własne

Wykres 8-12. Ocena osiągnięcia wyznaczonych w aPGW (2016–2021) celów środowiskowych dla JCWPd na obszarze dorzecza Wisły

Źródło: opracowanie własne, PIG-PIB

Celem środowiskowym dla JCWPd na lata 2022–2027 jest dobry stan chemiczny i ilościowy. Tak ustalony cel odniesiono do otrzymanego wyniku oceny stanu JCWPd wykonanej w 2020 r. (w oparciu o wyniki monitoringu diagnostycznego z 2019 r.). Dla JCWPd o stanie słabym określono przyczyny stanu słabego (wynik poszczególnych testów klasyfikacyjnych) oraz wskazano dla jakich wskaźników zostały przekroczone wartości progowe dobrego stanu.

W przypadku JCWPd, które zostały zidentyfikowane jako zagrożone i będące w stanie słabym, zgodnie najbardziej aktualną oceną stanu wykonaną w 2020 r., przeprowadzono procedurę wyłączeń, czyli ustalenia odstępstw od celów środowiskowych. Biorąc pod uwagę przyczyny stanu słabego, w tym wynik testu klasyfikacyjnego decydującego o stanie słabym, a także analizę presji oraz charakterystyki JCWPd, zaproponowano odstępstwa od celów środowiskowych w postaci przedłużenia terminu osiągnięcia celów (odstępstwo z tytułu art. 4 ust. 4. RDW) bądź ustalenia mniej rygorystycznych celów (odstępstwo z tytułu art. 4 ust. 5 RDW). Cele środowiskowe dla JCWPd na obszarze dorzecza Wisły, w podziale na regiony wodne, ustalone na lata 2022–2027 przedstawiono w tabeli 8-12.

Tabela 8-12. Podsumowanie celów środowiskowych dla JCWPd na obszarze dorzecza Wisły (2022–2027)

Region wodny	Liczba JCWPd ogółem ^{a)}	Cel środowiskowy (liczba JCWPd)		
		dobry stan chemiczny i ilościowy	odstępstwo z art. 4 ust. 4. RDW	odstępstwo z art. 4 ust. 5 RDW
Małej Wisły ^{b)}	9	4	1	5
Górnej-Zachodniej Wisły	24	22	–	2
Górnej-Wschodniej Wisły	11	10	–	1
Narwi	5	5	–	–
Bugu	9	9	–	–
Środkowej Wisły	22	21	1	–
Dolnej Wisły	20	20	–	–
łącznie dla obszaru dorzecza^{a)}	100	91	2	8

Objaśnienia:

^{a)} Z uwagi na to, że JCWPd są położone na obszarze dwóch regionów wodnych, wskazana w tabeli suma JCWPd dla obszaru dorzecza jest wyższa od faktycznej liczby JCWPd, która wynosi na obszarze dorzecza Wisły 94 JCWPd.

^{b)} W regionie wodnym Małej Wisły dla JCWPd nr 145 ustalono odstępstwo z art. 4 ust 4 oraz art. 4. ust 5.

Źródło: opracowanie własne, PIG-PIB

Informacje dotyczące celów środowiskowych ustalonych dla każdej JCWPd wraz ze wskazaniem JCWPd z ustanowionymi odstępstwami od osiągnięcia celów środowiskowych stanowią element załącznika nr 1 (Zestawienie główne) do planu gospodarowania wodami. Załącznik nr 1 do planu gospodarowania wodami przedstawia również uzasadnienia dla wyznaczonych odstępstw z art. 4 RDW.

8.3. Cele środowiskowe obszarów chronionych

Obszary chronione zgodnie z art. 317 ust. 4 pr.w. obejmują:

- JCW przeznaczone do poboru wody na potrzeby zaopatrzenia ludności w wodę przeznaczoną do spożycia przez ludzi;
- JCW przeznaczone do celów rekreacyjnych, w tym kąpieliskowych;
- obszary wrażliwe na eutrofizację wywołaną zanieczyszczeniami pochodzącymi ze źródeł komunalnych rozumianą jako wzbogacanie wód biogenami, w szczególności związkami azotu lub fosforu, powodującymi przyspieszony wzrost glonów oraz wyższych form życia roślinnego, w wyniku którego następują niepożądane zakłócenia biologicznych stosunków w środowisku wodnym oraz pogorszenie jakości tych wód;
- obszary przeznaczone do ochrony siedlisk lub gatunków, ustanowionych w u.o.p., dla których utrzymanie lub poprawa stanu wód jest ważnym czynnikiem w ich ochronie;
- obszary przeznaczone do ochrony gatunków zwierząt wodnych o znaczeniu gospodarczym.

Celem środowiskowym obszarów chronionych jest osiągnięcie zgodności ze wszystkimi normami i celami wynikającymi z przepisów szczególnych, na podstawie których obszary chronione zostały utworzone/ustanowione.

Aktualizacje dokonane w zakresie celów środowiskowych dla obszarów chronionych na cykl planistyczny 2022–2027 dotyczą:

1) JCW przeznaczone do poboru wody na potrzeby zaopatrzenia ludności w wodę przeznaczoną do spożycia

Do określenia celów środowiskowych wykorzystane zostało rozporządzenie Ministra Gospodarki Morskiej i Żeglugi Śródlądowej z dnia 29 sierpnia 2019 roku w sprawie wymagań, jakim powinny odpowiadać wody powierzchniowe wykorzystywane do zaopatrzenia ludności w wodę przeznaczoną do spożycia (Dz. U. poz. 1747).

Zgodnie z metodyką przyjętą w opracowaniu *Ustalenie celów środowiskowych (...)*⁶⁰⁾ istnienie obszaru chronionego będącego jednolitymi częściami wód powierzchniowych przeznaczonymi do poboru wody na potrzeby zaopatrzenia ludności w wodę przeznaczoną do spożycia, oznacza, że cel środowiskowy dla tego obszaru został spełniony. Na obszarze dorzecza Wisły wyznaczono jako JCW przeznaczone do poboru wody na potrzeby zaopatrzenia ludności w wodę przeznaczoną do spożycia:

- 109 JCWP RW,
- 13 JCWP RWr.

2) JCW przeznaczone do celów rekreacyjnych, w tym kąpieliskowych

Do określenia celów środowiskowych wykorzystano aktualny akt prawa krajowego, który reguluje wymogi co do jakości wód w kąpielisku – rozporządzenie Ministra Zdrowia z dnia 17 stycznia 2019 roku w sprawie nadzoru nad jakością wody w kąpielisku i miejscu okazjonalnie wykorzystywanym do kąpieli (Dz. U. poz. 255). Zapisy odnoszące się do warunków sanitarnych w kąpielisku zostały przyjęte jako cel środowiskowy. Dodatkowe cele związane z wymaganiami ww. rozporządzenia zostały określone jedynie dla kąpielisk mających połączenie hydrologiczne z JCWP, tym samym nie wszystkie JCWP RK posiadają ustalone dodatkowe cele środowiskowe.

Zgodnie z metodyką przyjętą w opracowaniu *Ustalenie celów środowiskowych (...)*⁶¹⁾ istnienie obszaru chronionego będącego jednolitymi częściami wód powierzchniowych przeznaczonymi do celów rekreacyjnych, w tym kąpieliskowych, oznacza, że cel środowiskowy dla tego obszaru został spełniony. Na obszarze dorzecza Wisły wyznaczono jako JCW przeznaczone do celów rekreacyjnych, w tym kąpieliskowych:

- 164 JCWP RW,
- 7 JCWP RWr,
- 91 JCWP LW,
- 1 JCWP CW,
- 3 JCWP TW.

3) Obszary wrażliwe na eutrofizację wywołaną zanieczyszczeniami pochodzącymi ze źródeł komunalnych rozumianą jako wzbogacanie wód biogenami, w szczególności związkami azotu lub fosforu, powodującymi przyspieszony wzrost glonów oraz wyższych form życia roślinnego, w wyniku którego następują niepożądane zakłócenia biologicznych stosunków w środowisku wodnym oraz pogorszenie jakości tych wód

⁶⁰⁾ *Ustalenie celów środowiskowych dla jednolitych części wód wraz z opracowaniem rejestru wykazów obszarów chronionych*, PGW WP, 2019.

⁶¹⁾ *Ibidem*

Art. 15 ust. 2 dyrektywy 91/271/EWG, wprowadza wymóg odpowiedniego monitoringu wód, do których są zrzucane ścieki komunalne, jeżeli przewiduje się znaczący wpływ zrzutów na stan środowiska. Ewentualny lny monitoring powinien obejmować wskaźniki, dla których dyrektywa określa normy emisji. Oznacza to, że oprócz wskaźników fizykochemicznych monitorowanych w celu oceny stanu/potencjału ekologicznego danego typu JCWP, może istnieć potrzeba monitoringu dodatkowych wskaźników fizykochemicznych (o ile nie są uwzględnione w standardowym monitoringu:

- w ciekach będących kanałami – zawiesiny ogólne, BZT₅, ChZT-Cr, azot ogólny i fosfor ogólny;
- w zbiornikach zaporowych – zawiesiny ogólne;
- w jeziorach – zawiesiny ogólne, BZT₅ i ChZT-Cr.

Zgodnie z Wytycznymi WFD CIS do oceny eutrofizacji (2009) ocena stopnia eutrofizacji części wód w Polsce wymagana dyrektywą 91/271/EWG w świetle polityki wodnej UE jest tożsama z klasyfikacją stanu ekologicznego. Wobec powyższego osiągnięcie, co najmniej dobrego stanu przez JCWP oznacza spełnienie wymogu z powyższych „norm i celów”. W związku z powyższym w zakresie obszarów wrażliwych na eutrofizację wywołaną zanieczyszczeniami pochodzącymi ze źródeł komunalnych rozumianą jako wzbogacanie wód biogenami, w szczególności związkami azotu lub fosforu, powodującymi przyspieszony wzrost glonów oraz wyższych form życia roślinnego, w wyniku którego następują niepożądane zakłócenia biologicznych stosunków w środowisku wodnym oraz pogorszenie jakości tych wód nie założono dodatkowych wymagań.

4) Obszary przeznaczone do ochrony siedlisk lub gatunków ustanowionych w u.o.p., dla których utrzymanie lub poprawa stanu wód jest ważnym czynnikiem w ich ochronie

Dotychczasowy rejestr obszarów chronionych przeznaczonych do ochrony siedlisk lub gatunków ustanowionych w u.o.p., dla których utrzymanie lub poprawa stanu wód jest ważnym czynnikiem w ich ochronie, wymagał aktualizacji w związku z:

- powstaniem, od czasu sporządzenia dotychczasowego rejestru, nowych obszarów chronionych (obszary Natura 2000, rezerваты przyrody, parki krajobrazowe);
- aktualizacją prowadzonego przez GDOŚ Centralnego Rejestru Form Ochrony Przyrody (CRFOP) do formy, która obecnie umożliwia praktyczne wykorzystanie zawartych w niej danych.

W ramach prac nad IIaPGW dla każdej formy ochrony przyrody została zweryfikowana jej „wodozależność”, tj. istnienie zależności celu ochrony obszaru chronionego od wód powierzchniowych lub podziemnych. Dla obszarów ujętych w aktualnym rejestrze, tj. parków narodowych, rezerwatów, parków krajobrazowych oraz obszarów Natura 2000 poprawność identyfikacji ich „wodozależności” została sprawdzona. Dla pozostałych obszarów poszukiwane były przesłanki ewentualnej zależności od wód. W ramach opracowania *Ustalenie celów środowiskowych (...)*⁶²⁾ dla wszystkich obszarów przeprowadzono analizę pod kątem identyfikacji, czy jest to zależność od wód powierzchniowych czy podziemnych, czy też od jednych i drugich.

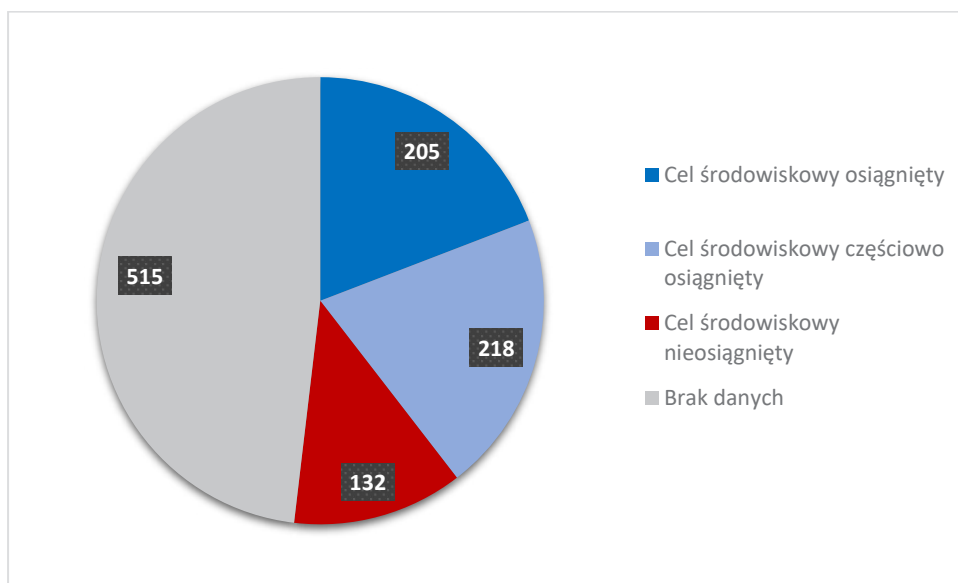
Zgodnie z opracowaniem *Ustalenie celów środowiskowych (...)*⁶³⁾, tam, gdzie było to możliwe, cele środowiskowe dla obszarów chronionych zostały objaśnione w sposób „wskaźnikowy”, tj. z podaniem maksymalnie konkretnych, najlepiej ilościowych wskaźników ich osiągnięcia odnoszących się do wód. Cele środowiskowe dla obszarów chronionych są z definicji „normami i celami” określonymi

⁶²⁾ *Ustalenie celów środowiskowych dla jednolitych części wód wraz z opracowaniem rejestru wykazów obszarów chronionych*, PGW WP, 2019.

⁶³⁾ *Ibidem*.

w przepisach odrębnych, a tym samym możliwość ich konkretyzacji jest ograniczona precyzją, z jaką są one określone w dokumentach planistycznych ochrony przyrody.

Ocena osiągnięcia celów środowiskowych dla obszarów, dla których w aPGW określono cel środowiskowy (parki narodowe, rezerваты, parki krajobrazowe, obszary Natura 2000) została wykonana na podstawie ankietyzacji jednostek sprawujących nadzór nad poszczególnymi obszarami. Na obszarze dorzecza Wisły cel środowiskowy został wyznaczony dla 1070 obszarów przeznaczonych do ochrony siedlisk lub gatunków ustanowionych w u.o.p., dla których utrzymanie lub poprawa stanu wód jest ważnym czynnikiem w ich ochronie. Dla 515 (48%) obszarów, ze względu na brak danych nie była możliwa ocena osiągnięcia celu środowiskowego. W przypadku 205 (19%) obszarów stwierdzono osiągnięcie, a w przypadku 218 (21%) – częściowe osiągnięcie celów środowiskowych. W przypadku 132 obszarów (12%) oceniono, że cel nie został osiągnięty (wykres 8-13).

Wykres 8-13. Podsumowanie wyniku oceny osiągnięcia celów środowiskowych obszarów przeznaczonych do ochrony siedlisk lub gatunków ustanowionych w u.o.p., dla których utrzymanie lub poprawa stanu wód jest ważnym czynnikiem w ich ochronie, które uwzględnione zostały w wykazie obszarów przeznaczonych do ochrony siedlisk lub gatunków w latach 2016–2021

Źródło: opracowanie własne

Dla obszarów, w których przedmiotami ochrony są ryby dwuśrodowiskowe (np. jesiotr ostronosy *Acipenser oxyrinchus*, łosoś atlantycki *Salmo salar*, minóg rzeczny *Lampetra fluviatilis*), cel środowiskowy w postaci zapewnienia ciągłości ekologicznej dla odpowiednich gatunków ryb został dodatkowo przypisany do wszystkich wód stanowiących trasę migracji tych gatunków między wykorzystywanymi środowiskami. Dla obszarów, w których przedmiotami ochrony są inne gatunki ryb, cel środowiskowy w postaci zapewnienia ciągłości ekologicznej dla odpowiednich gatunków ryb został przypisany do odcinków cieków nie krótszych, niż wymagania ekologiczne odpowiednich gatunków ryb co do odbywania lokalnych migracji (na podstawie: *Warunki migracji*, w: *Monitoring gatunków zwierząt(...)*):

- jeżeli JCWP stanowiła ciek naturalny (ale nie sztuczną część wód) na obszarze chronionym Natura 2000 wyznaczonym dla ochrony siedliska przyrodniczego 3260 (nizinne i podgórskie rzeki ze zbiorowiskami włosieniczników), to takiej JCWP przypisano wymóg „Stan hydromorfologii wg wymogów rzek włosienicznikowych (HQA $\geq$ 50 i HMS $\leq$ 20, con. 3 naturalne elementy morfologiczne)”;
- jeżeli JCWP znajdowała się na obszarze Natura 2000 wyznaczonym dla ochrony bolenia lub brzanki, a wg oceny eksperckiej charakter cieku odpowiada wymaganiom ekologicznym tych gatunków ryb i długość danej JCWP jest istotna dla osiągnięcia właściwego stanu siedliska tych ryb w odpowiednim obszarze Natura 2000, to takiej JCWP przypisano wymóg „Drożność wg wymagań bolenia i brzanki”;
- jeżeli JCWP znajdowała się na obszarze Natura 2000 wyznaczonym dla ochrony minogów, a wg oceny eksperckiej charakter cieku odpowiada wymaganiom ekologicznym minogów i długość danej JCWP jest istotna dla osiągnięcia właściwego stanu siedliska minogów w odpowiednim obszarze Natura 2000, to takiej JCWP przypisano wymóg „Drożność wg wymagań minogów”;
- jeżeli JCWP znajdowała się na obszarze Natura 2000 wyznaczonym dla ochrony kiełbia Kesslera, kiełbia białopłetwego, głowacza białopłetwego, kozy, kozy złotawej, piskorza lub różanki, a wg oceny eksperckiej charakter cieku odpowiada wymaganiom ekologicznym tych gatunków ryb i długość danej JCWP jest istotna dla osiągnięcia właściwego stanu siedliska tych ryb w odpowiednim obszarze Natura 2000, to takiej JCWP przypisano jej wymóg „Drożność wg wymagań małych ryb chronionych”;
- jeżeli JCWP stanowi część trasy migracyjnej między morzem a obszarem Natura 2000 wyznaczonym dla ochrony tarlisk ryb dwuśrodowiskowych (w praktyce: łososia atlantyckiego lub minoga rzeczno-morskiego), to takiej JCWP przypisano wymóg „Trasa migracji ryb dwuśrodowiskowych od morza do obszaru chroniącego ich tarliska”. Nawet jeśli taki ciek nie leży na obszarze chronionym, to z istnienia obszaru chroniącego tarliska w wyższej części dorzecza wynika wymóg, by odpowiednie gatunki ryb mogły dotrzeć na swoje tarliska;
- jeżeli JCWP znajduje się na obszarze wyznaczonym dla ochrony siedlisk przyrodniczych lub gatunków zależnych od częstych wylewów wód rzecznych, a w wyniku analizy eksperckiej zidentyfikowano, że siedliska takie w danym obszarze chronionym znajdują się w zasięgu wylewów pochodzących od danej JCWP, to takiej JCWP przypisano wymóg „Ponadkorytowy charakter przepływu Q50 i niezredukowana antropogenicznie częstotliwość jego występowania”. Jednak warunkiem przypisania takiego wymogu do danej JCWP było zidentyfikowanie przesłanek, że elementy zależne od częstych zalewów są w danym obszarze Natura 2000 powiązane z tym konkretnym ciekiem. W tym celu prowadzono analizę ekspercką, biorącą pod uwagę zgromadzone informacje o konkretnym obszarze Natura 2000, publikacje fizjograficzne i naukowe, dane z przyrodniczych baz danych, fotointerpretacyjną analizę występowania łęgów na bazie fotomapy i topografii terenu. Jeżeli, mimo występowania na obszarze Natura 2000 przedmiotów ochrony zależnych od częstych zalewów, nie udało się taką analizą ekspercką potwierdzić istnienia takich elementów w zasięgu zalewów od danej JCWP, to nie przypisywano wymogu do JCWP; w takich sytuacjach pozostaje on tylko elementem celu dla obszaru chronionego. Podejście takie zastosowano, chcąc uniknąć nadmiernego przypisania wymogu do cieków, na których może nie być przedmiotów ochrony.

W przypadku zbiorników zaporowych, wyznaczonych jako odrębne JCW, dodatkowe cele związane z drożnością przypisano dla 11 z nich, zaś dla 15 nie wskazano takich celów. Dodatkowo ustalono, że w zakresie ciągłości cieków z wymagań dla chronionych w danym obszarze gatunków ryb wybierany jest jeden cel „najbardziej rygorystyczny” – odpowiadający maksymalnej wysokości przegród dla najbardziej wymagającego z występujących gatunków.

W ramach opracowania *Ustalenie celów środowiskowych (...)*⁶⁴⁾, poza wymaganiami dla chronionych obszarów i gatunków, zagadnienie związane z drożnością dla migracji ryb dwuśrodowiskowych uwzględniono również za pomocą dodatkowego celu środowiskowego dla JCWP w postaci wskaźnika diadromicznego (D). Podejście stosowane dotychczas opierało się na stwierdzeniu możliwości migracji na odcinku ocenianej JCWP (brak przegród lub ich drożność – określana zwykle na podstawie informacji o istnieniu przepławki bez badania jej funkcjonalności) w oderwaniu od całego obszaru zlewni niezbędnego dla podtrzymania populacji gatunków dwuśrodowiskowych. Podejście to zmieniono poprzez uwzględnienie wymagań drożności do danej JCWP. Przykładowo: dla JCWP położonej w górze zlewni większej rzeki (na obszarze historycznych tarlisk gatunków anadromicznych), cel środowiskowy wartości wskaźnika $D \geq 0,5$ obowiązuje dla wszystkich JCWP położonych w zlewni poniżej – na trasie wędrówki do morza. Dodatkowo w ramach aktualizacji celów środowiskowych, przeprowadzonych w ramach IIaPGW, dla odcinków rzek wskazanych w opracowaniu „Ocena potrzeb i priorytetów udroźnienia ciągłości morfologicznej rzek w kontekście osiągnięcia dobrego stanu i potencjału części wód w Polsce” (Błachuta i in., 2010), przypisano cel środowiskowy odnoszący się do drożności na odcinku cieku istotnego, wraz ze wskazaniem dla jakich gatunków ryb drożność ta powinna być zachowana.

W związku z przedstawionymi powyżej założeniami, cel środowiskowy związany z osiągnięciem wartości Indeksu $D \geq 0,5$ oraz inne cele określające wymagania drożności dla migracji ichtiofauny, przypisano dla JCWP rzek według następujących zasad:

- dla JCWP w typie abiotycznym, dla którego Indeks D jest elementem oceny stanu ichtiofauny i brak gatunków chronionych – Cel: zapewnienie drożności cieku dla migracji ichtiofauny, o ile jest monitorowany wskaźnik diadromiczny D (Indeks $D \geq 0,5$);
- dla JCWP w typie abiotycznym, dla którego Indeks D jest elementem oceny stanu ichtiofauny i występują gatunki chronione (lub JCWP leży na szlaku migracji chronionych gatunków dwuśrodowiskowych do i od morza) – Cel: zapewnienie drożności cieku dla migracji ichtiofauny, o ile jest monitorowany wskaźnik diadromiczny D (Indeks $D \geq 0,5$); zapewnienie drożności cieku według wymagań gatunków chronionych;
- analogiczny jak wyżej cel przypisano dla 1 SCW (przekop Wisły) ze względu na jej szczególne położenie na szlaku migracji ryb dwuśrodowiskowych do całej zlewni Wisły. Pozostałym SCW nie przypisano celu drożności;
- dla JCWP w typie abiotycznym, gdy Indeks D nie jest elementem oceny stanu ichtiofauny, ale zidentyfikowano gatunki chronione – Cel: zapewnienie drożności cieku według wymagań gatunków chronionych;
- dla JCWP w typie RzN_uj – niepodlegających ocenie stanu w oparciu o ichtiofaunę, ale będących ważnymi drogami migracji gatunków dwuśrodowiskowych i w których nie zidentyfikowano gatunków chronionych – Cel: zapewnienie drożności cieku dla migracji ichtiofauny na cieku głównym;
- dla JCWP w typie abiotycznym, dla którego Indeks D nie jest elementem oceny stanu ichtiofauny, ale z SDF dla położonych w zlewni powyżej obszarów Natura 2000 wynika, że

⁶⁴⁾ *Ustalenie celów środowiskowych dla jednolitych części wód wraz z opracowaniem rejestru wykazów obszarów chronionych*, PGW WP, 2019.

JCWP jest na trasie migracji ryb dwuśrodowiskowych od morza do obszaru chroniącego ich tarliska i w których nie zidentyfikowano gatunków chronionych – Cel: zapewnienie drożności cieku dla migracji ichtiofauny na cieku głównym;

- dla JCWP w typie abiotycznym, gdy Indeks D nie jest elementem oceny stanu ichtiofauny, ale z SDF dla położonych w zlewni powyżej obszarów Natura 2000 wynika, że JCWP jest na trasie migracji ryb dwuśrodowiskowych od morza do obszaru chroniącego ich tarliska; oraz w JCWP zidentyfikowano gatunki chronione – Cel: zapewnienie drożności cieku dla migracji ichtiofauny na cieku głównym, zapewnienie drożności według wymagań gatunków chronionych;
- dla JCWP wskazanych w opracowaniu „Ocena potrzeb i priorytetów udroźnienia ciągłości morfologicznej rzek w kontekście osiągnięcia dobrego stanu i potencjału części wód w Polsce” – Cel: zapewnienie drożności cieku dla migracji ichtiofauny na odcinku cieku istotnego;
- dla JCWP wskazanych w opracowaniu „Ocena potrzeb i priorytetów udroźnienia ciągłości morfologicznej rzek w kontekście osiągnięcia dobrego stanu i potencjału części wód w Polsce” i występują gatunki chronione – Cel: zapewnienie drożności cieku dla migracji ichtiofauny na odcinku cieku istotnego; zapewnienie drożności cieku według wymagań gatunków chronionych;
- nie przypisano celu dotyczącego drożności dla JCWP w typie abiotycznym, dla którego Indeks D jest elementem oceny stanu ichtiofauny, jeżeli:
 - status JCWP określono jako SCW ze względu na brak znaczenia jako historyczne szlaki migracji gatunków dwuśrodowiskowych (za wyjątkiem JCWP Przekop Wisły);
 - JCWP znajdują się powyżej JCWP RWr, której nie przypisano celu dotyczącego drożności (w zlewniach zbiornikowych);
 - wyjątek stanowią 2 JCWP w zlewni Pasłęki powyżej Zbiornika Pierzchała, ponieważ w SDF obszaru Natura 2000 jest wskazana drożność dla gatunku dwuśrodowiskowego – minoga rzeczny – stąd przypisano jako cel: zapewnienie drożności cieku dla migracji ichtiofauny, o ile jest monitorowany wskaźnik diadromiczny D (Indeks $D \geq 0,5$); zapewnienie drożności cieku według wymagań gatunków.

5) Obszary przeznaczone do ochrony zwierząt wodnych o znaczeniu gospodarczym

Dla obszarów przeznaczonych do ochrony gatunków zwierząt wodnych o znaczeniu gospodarczym, wyznaczonych po raz pierwszy r.g.z.w., celem środowiskowym jest zapewnienie drożności migracji dla gatunków ryb określonych, jako gatunki zwierząt wodnych o znaczeniu gospodarczym tj:

- troć wędrowna (łac. *Salmo trutta m. trutta*),
- węgorz europejski (łac. *Anguilla anguilla*).

Obszarom tym przypisano następujący cel środowiskowy: zapewnienie drożności cieku dla migracji gatunków o znaczeniu gospodarczym na odcinku cieku głównego (dla wskazanego w rozporządzeniu gatunku).

Informacje dotyczące celów środowiskowych ustalonych dla obszarów chronionych w obrębie danej JCWP zaprezentowane zostały w załączniku nr 1 (Zestawienie główne).

8.4. Przedłużenie terminu osiągnięcia celów środowiskowych i ustalenie mniej rygorystycznych celów środowiskowych

Odstępstwem od osiągnięcia celów środowiskowych jest każdy przypadek, w którym ocena stanu wód wskazała na to, że stan JCW jest gorszy niż dobry. RDW w art. 4 ust. 4-9 wskazuje warunki, jakie muszą zostać spełnione, aby można było uznać dopuszczalność odstępstwa. W świetle tych postanowień zakres wyłączeń od osiągnięcia celów środowiskowych dla JCW obejmuje:

1. przedłużenie terminu osiągnięcia celów środowiskowych (art. 4 ust. 4 RDW);
2. ustanowienie mniej rygorystycznych celów środowiskowych (art. 4 ust. 5 RDW) w przypadkach, kiedy osiągnięcie zasadniczych celów jest niemożliwe lub nieproporcjonalnie kosztowne;
3. tymczasowe pogorszenie stanu JCWP (art. 4 ust. 6 RDW), dotyczące zdarzeń, których nie można było przewidzieć (zjawisk o charakterze naturalnym lub awarii);
4. nieosiągnięcie celu środowiskowego (lub pogorszenie stanu) JCWP lub JCWPd wskutek nowych zmian w charakterystyce fizycznej JCWP lub zmian poziomu JCWPd, a także pogorszenie się JCWP ze stanu bardzo dobrego do dobrego wskutek nowych zrównoważonych form działalności gospodarczej człowieka (art. 4 ust. 7 RDW).

Dwa pierwsze przypadki dotyczą sytuacji, w których nie został osiągnięty dobry stan wód w zakładanej perspektywie planistycznej. Podobnie jak w innych przypadkach, tak i tu RDW dopuszcza zastosowanie odstępstw, uzależnia to jednak od spełnienia określonych warunków.

Trzeci przypadek odnosi się do zjawisk o charakterze wyjątkowym (rozdział 8.5), natomiast czwarty odnosi się do rozstrzygnięć dopuszczających wybrane działania, inwestycje i przedsięwzięcia, które kolidują z celami środowiskowymi (rozdział 16).

Odstępstwo w trybie art. 4 ust. 4 RDW polega na dopuszczalności odroczenia w czasie terminu osiągnięcia celów środowiskowych JCW (generalnie pierwotny termin był wyznaczony na 2015 r., zgodnie z art. 4 ust. 1 RDW). Jest ono uzasadnione, jeżeli spełnione są trzy główne przesłanki, a spełnienie co najmniej jednej z nich skutkuje możliwością ustanowienia odstępstwa:

Państwa członkowskie ustalają, że wszystkie niezbędne poprawy stanu JCW mogą być w sposób racjonalny osiągnięte w okresie czasu wymienionym w tym ustępie ze względu na przynajmniej jedną z następujących przyczyn:

1. *ze względu na możliwości techniczne, skala wymaganych popraw może być osiągnięta tylko w etapach przekraczających określony czas,*
2. *zakończenie poprawy w tej skali czasowej byłoby nieproporcjonalnie kosztowne,*
3. *naturalne warunki nie pozwalają na zgodne z czasem poprowadzenie się stanu JCW.*

Przedmiotowe odstępstwo ma charakter terminowy i powinno być ograniczone do maksimum dwóch dalszych uaktualnień PGW (licząc od zakładanej w RDW daty osiągnięcia celów środowiskowych, tj. do końca 2015 r.), co oznacza że osiągnięcie celów środowiskowych co do zasady może być odroczone do 2027 r., o ile zostały wdrożone wszystkie działania naprawcze. Nie dotyczy to przypadków, w których odstępstwo wynika z warunków naturalnych, determinujących tempo osiągania celów środowiskowych po wdrożeniu działań naprawczych oraz możliwość naturalnej regeneracji ekosystemów. Perspektywa terminowa wygląda inaczej w odniesieniu do substancji wymienionych w Dyrektywie 2013/39/UE zmieniającej RDW i Dyrektywę 2008/105/WE w zakresie substancji priorytetowych w dziedzinie polityki wodnej. Wprowadzono normy środowiskowe dla dodatkowych 12 substancji (poza 33 substancjami priorytetowymi i ośmioma innymi substancjami zanieczyszczającymi już wprowadzonymi na mocy aneksu II do Dyrektywy 2008/105/WE) zidentyfikowanych jako niebezpieczne dla środowiska wodnego oraz zmieniono normy środowiskowe

dla niektórych substancji już włączonych do listy. Dla tych 12 substancji cel środowiskowy może być odroczony do 2039 r. ze względu na przesłanki uwzględniające nie tylko warunki naturalne, ale również brak możliwości technicznych i nieproporcjonalne koszty. Substancje, o których mowa powyżej, to: dikofol, kwas perfluorooktanosulfonowy i jego pochodne (PFOS), chinoksyfen, dioksyny i związki dioksynopodobne, aklonifen, bifenoks, cybutryna, cypermetryna, dichlorfos, heksabromocyklododekany (HBCDD), terbutryna, heptachlor i epoksyd heptachloru. Pełna lista substancji priorytetowych jest wyszczególniona w rozporządzeniu Ministra Gospodarki Morskiej i Żeglugi Śródlądowej z dnia 1 marca 2019 r. w sprawie wykazu substancji priorytetowych. Są one również uwzględnione w r.kl.jcwp.

Odstępstwo w trybie art. 4 ust. 5 RDW oraz art. 63 pr.w. dotyczy złagodzenia celów środowiskowych. Jego zastosowanie jest dopuszczalne jedynie dla tych jednolitych części wód, w których warunki naturalne lub działalność człowieka sprawiają, że:

- osiągnięcie dobrego stanu wód jest niewykonalne lub/i
- nie istnieje wykonalna technicznie alternatywa dla presji antropogenicznej zaspokajającej ważną potrzebę społeczno-gospodarczą, lub istnieje – ale jej wdrożenie rodziłoby nieproporcjonalnie wysokie koszty w stosunku do spodziewanych korzyści i jednocześnie byłyby spełnione przesłanki wskazane w ww. przepisach.

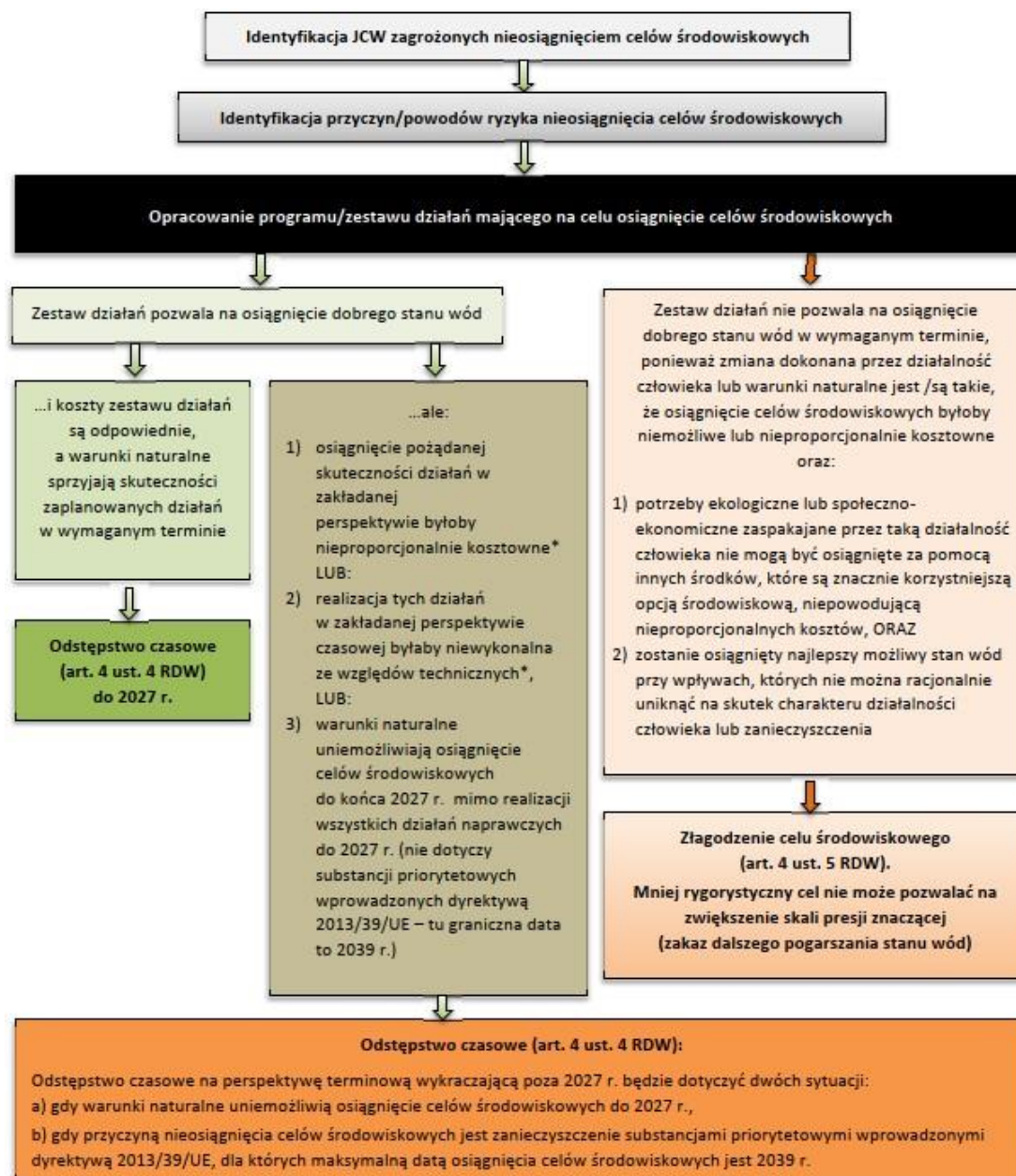
Do tego typu odstępstwa wytypowano JCW:

- których stan oceniono jako zły (na podstawie badań PMŚ za lata 2014–2019 w odniesieniu do wartości wskazanych w r.kl.jcwp obowiązujących od 2022 r.), ale prognozowana skuteczność programu działań pozwala na osiągnięcie celów środowiskowych do 2027 r. (lub 2039 r. w odniesieniu do substancji priorytetowych wprowadzonych Dyrektywą 2013/39/UE),
- które są niemonitorowane i znajdują się pod wpływem presji zagrażającej celom środowiskowym, jednak skuteczność programu działań zakłada możliwość osiągnięcia tych celów (w takim przypadku przyjęto, że cele zostaną osiągnięte po 2027 r.),
- występowanie warunków naturalnych trwale uniemożliwiających osiągnięcie dobrego stanu wód,
- brak pożądanej (tj. dającej wysokie prawdopodobieństwo osiągnięcia celów środowiskowych) skuteczności działań naprawczych i brak alternatywy (wykonalnej technicznie i niepowodującej nieproporcjonalnych kosztów) dla prowadzonej działalności człowieka zaspokajającej ważne potrzeby społeczno-gospodarcze (w tym - w zakresie środowiska).

RDW nie zakłada hierarchicznego związku między odstępstwem w trybie art. 4 ust. 4 i art. 4 ust. 5 RDW. W ramach analiz związanych z opracowywaniem IIaPGW została dokonana ocena, czy pełna realizacja zestawów działań pozostawia ryzyko nieosiągnięcia celów środowiskowych (do 2027 r., po 2027 r. lub - w odniesieniu do substancji priorytetowych wprowadzonych Dyrektywą 2013/39/UE - do 2039 r.). Jeżeli takie ryzyko wykluczono, to przedstawiono uzasadnienie dla odroczenia w czasie terminu osiągnięcia celów środowiskowych.

W przypadku stwierdzenia ryzyka trwałego nieosiągnięcia celów środowiskowych (pomimo pełnego wdrożenia zestawów działań i dążenia do osiągnięcia możliwie najlepszego stanu wód), przedstawiono uzasadnienie dla odstępstwa polegającego na złagodzeniu celów środowiskowych oraz sformułowano ten cel w sposób adekwatny do dostępnych danych. Powyższe oznacza, że przy wyjaśnianiu odstępstw w trybie art. 4 ust. 5 RDW w pierwszej kolejności należało udowodnić wykluczenie przedłużenia terminu osiągnięcia celów środowiskowych, a dopiero w drugiej kolejności wskazywano na mniej rygorystyczne cele.

Na poniższym diagramie przedstawiono schemat decyzyjny w zakresie typowania przypadków wymagających odstępstw (diagram opracowany na podstawie art. 4 ust. 4–5 RDW).

Objaśnienia:

*przesłanka możliwa do zastosowania tylko w przypadku, gdy zagrożone jest osiągnięcie celów środowiskowych dla substancji priorytetowych wprowadzonych dyrektywą 2013/39/UE

Rysunek 8-1. Algorytm decyzyjny zastosowania odstępstw w trybie art. 4 ust. 4 i ust. 5 RDW

Źródło: opracowanie własne

Analiza konieczności oraz możliwości zastosowania odstępstw od osiągnięcia celów środowiskowych została przeprowadzona na podstawie:

1. oceny stanu JCW (w odniesieniu do monitorowanych JCW),
2. zagrożenia nieosiągnięciem celów środowiskowych,
3. zidentyfikowanych oddziaływań antropogenicznych, będących przyczyną tego zagrożenia,

4. programów działań (i ich skuteczności) dla części wód.

Ocena spełnienia przesłanek warunkujących dopuszczalność odstępstwa została przeanalizowana dla tych JCW, których stan został oceniony poniżej dobrego (według wartości obowiązujących od 2022 r.). W przypadku gdy dane uzyskane w ramach PMŚ nie pozwoliły na dokonanie oceny stanu wód, przeprowadzono analizę istotności presji, co pozwoliło na zidentyfikowanie tych JCWP, dla których z dużym stopniem prawdopodobieństwa występuje zagrożenie dla celów środowiskowych.

Konieczność uzasadniania odstępstw nie była analizowana dla tych JCW, dla których w ramach PMŚ nie stwierdzono złego stanu wód oraz dla tych JCW o nieznanym stanie (niemonitorowanych), które w ramach oceny ryzyka nie zostały ocenione jako zagrożone nieosiągnięciem celów środowiskowych (taka ocena oznacza, że dobry stan najprawdopodobniej został osiągnięty, wobec czego stosowanie jakiegokolwiek odstępstwa jest niezasadne).

W ramach IIaPGW konsumowane są wyniki wszystkich zrealizowanych prac wchodzących w zakres merytorycznego przygotowania planu, w tym między innymi *Analizy znaczących oddziaływań – JCWP (...)*⁶⁵⁾, która zawiera wyniki oceny ryzyka nieosiągnięcia celów środowiskowych, przeprowadzonej w sposób zgodny z wymogami RDW, tzn. przy założeniu, że determinantem uznania JCWP za zagrożoną są presje na elementy biologiczne zależne od fizykochemii oraz od hydromorfologii. Oznacza to, że jeśli stan stwierdzonych elementów biologicznych był umiarkowany i nie zidentyfikowano presji, to taka JCWP nie była uznawana za „zagrożoną”. Oznacza to także, że jeśli stan elementów biologicznych jest dobry, a stan elementów fizykochemicznych został stwierdzony jako gorszy niż II klasa (ale nie miał wpływu na zagrożenie dla elementów biologicznych), to taki przypadek nie był przesłanką do nadania statusu zagrożenia dla celów środowiskowych JCWP.

Na potrzeby uzasadnienia odstępstw w IIaPGW konieczne jest dodatkowe uwzględnienie klasyfikacji stanu ekologicznego lub potencjału ekologicznego (zgodnie z r.kl.jcwp), co oznacza uwzględnienie w ocenie warunków do odstępstw bieżącego przekroczenia wartości granicznych wskaźników fizykochemicznych, które w warunkach utrzymywania się w przyszłości mogą negatywnie wpłynąć na stan elementów biologicznych. Proces reakcji organizmów wodnych i wodozależnych na cechy chemiczne i fizykochemiczne wód jest rozciągnięty w czasie i zależy od wielu czynników (m.in. warunków naturalnych). Rozłożona w czasie reakcja organizmów wodnych i wodozależnych na poprawę cech chemicznych i fizykochemicznych przebiega podobnie – stąd tak trudne jest uzyskanie szybkiej poprawy warunków biologicznych w wodach powierzchniowych po uzyskaniu wysokiej jakości parametrów fizykochemicznych wód.

W konsekwencji przyjęto, że jeżeli klasyfikacja stanu ekologicznego lub potencjału ekologicznego jest gorsza niż stan dobry (czego przyczyną mogło być np. znaczne przekroczenie wartości granicznych klasy II jednego wskaźnika fizykochemicznego, zgodnie z pkt X.6 w zał. 12 i pkt XII.3 w zał. 13 do r.kl.jcwp), to tak oceniona JCWP była typowana do odstępstwa terminowego – mimo że w *Analizie znaczących oddziaływań* nie była uznana za zagrożoną. Przyjęte wartości progowe przekroczeń dla uznania ich jako znaczące i wpływające na konieczność wskazania do odstępstw są identyczne, co do zasady, z wartościami progowymi zastosowanymi w *Analizie znaczących oddziaływań – JCWP (...)*⁶⁶⁾.

Przy przypisywaniu JCW do któregoś z typów odstępstw uwzględniono fakt, że ocena skuteczności zestawów działań odnosi się do zamierzeń przypisanych konkretnym JCW, bez uwzględnienia działań o charakterze krajowym oraz działań ukierunkowanych na cele środowiskowe obszarów ochrony przyrody. W związku z powyższym uznano, że działania dedykowano obszarom chronionym korzystnie wpłyną na efektywność dążenia do osiągnięcia celów środowiskowych. W rezultacie w sytuacji, gdy przypisany dla JCWP zestaw działań nie zapewniał osiągnięcia celów środowiskowych, ale w granicach

⁶⁵⁾ *Analiza znaczących oddziaływań antropogenicznych wraz z oceną ich wpływu na stan wód oraz oceną ryzyka nieosiągnięcia celów środowiskowych*, PGW WP, 2020.

⁶⁶⁾ *Analiza znaczących oddziaływań antropogenicznych wraz z oceną ich wpływu na stan wód oraz oceną ryzyka nieosiągnięcia celów środowiskowych*, PGW WP, 2020.

JCWP występował obszar chroniony z przypisanymi do niego działaniami (wynikającymi z wdrażania ustaleń przyjętych planów ochrony, zadań ochronnych i planów zadań ochronnych), to uznano że ich efektywność pozwoli na osiągnięcie celów środowiskowych JCWP w zakresie stanu/potencjału ekologicznego – lecz w czasie późniejszym (po 2027 r.) ze względu na warunki naturalne determinujące skuteczność działań.

Zgodnie z opisanym podejściem na obszarze dorzecza Wisły zidentyfikowano przypadki odstępstwa od osiągnięcia celów środowiskowych. Ich zestawienie liczbowe przedstawiono w tabeli 8-14). Szczegółowe dane o odstępstwach znajdują się w dedykowanej części załącznika nr 6 (Cele środowiskowe). Ponadto w załączniku nr 6 wskazano cele środowiskowe poszczególnych JCW na obszarze dorzecza Wisły, zaś w załączniku nr 18 (Wykaz JCW wskazanych do odstępstw) zestawiono te z JCWP, dla których ustalono odstępstwa. Zobrazowania mapowe JCW na obszarze dorzecza Wisły, dla których ustalono odstępstwa znajdują się w załącznikach nr 82, 83, 84, 85 oraz 86 do planu gospodarowania wodami.

Tabela 8-13. Zestawienie liczbowe JCW z odstępstwami od osiągnięcia celów środowiskowych w trybie art. 4 ust. 4 i art. 4 ust. 5 RDW (IIaPGW, 2022–2027)

Lp.	Rodzaj odstępstwa	Kategorie wód	Liczba JCW	Udział w ogólnej liczbie JCW (%)
1.	Odroczenie terminu osiągnięcia celów środowiskowych ze względu na warunki naturalne mające wpływ na skuteczność działań – art. 4 ust. 4 lit. a(iii) RDW	RW	1369	79,6
2.		RWr	20	76,9
3.		LW	313	62,7
4.		TW	5	100
5.		CW	2	100
6.	Odroczenie terminu osiągnięcia celów środowiskowych ze względu na możliwości techniczne i/lub nieproporcjonalne koszty – art. 4 ust. 4 lit. a(i-ii) RDW	RW	299	17,4
7.		RWr	7	26,9
8.		LW	113	22,6
9.		TW	5	100
10.		CW	2	100
11.	Mniej rygorystyczne cele środowiskowe ze względu na warunki naturalne – art. 4 ust. 5 RDW	RW	235	13,7
12.		RWr	6	23,1
13.		LW	11	2,2
14.		TW	5	100
15.		CW	2	100
16.	Mniej rygorystyczne cele środowiskowe ze względu na działalność człowieka – art. 4 ust. 5 RDW	RW	1068	62,0
17.		RWr	19	73,1
18.		LW	122	24,4

Lp.	Rodzaj odstępstwa	Kategorie wód	Liczba JCW	Udział w ogólnej liczbie JCW (%)
19.		TW	5	100
20.		CW	2	100
21.	Odroczenie terminu osiągnięcia celów środowiskowych ze względu na warunki naturalne mające wpływ na skuteczność działań – JCWPd, dla których złagodzone cele środowiskowe ze względu na warunki naturalne – art. 4 ust. 4 lit. a(iii) RDW	JCWPd	2	1,2
22.	Mniej rygorystyczne cele środowiskowe ze względu na warunki naturalne – art. 4 ust. 5 pkt 3 RDW	JCWPd	2	2,1
23.	Mniej rygorystyczne cele środowiskowe ze względu na działalność człowieka – art. 4 ust. 5 pkt 1 RDW	JCWPd	45	5,3

Objaśnienia: RW – JCWP rzeczne, RWr – JCWP zbiornikowe, LW – JCWP jeziorne, TW – JCWP przejściowe, CW – JCWP przybrzeżne

Źródło: opracowanie własne

Wykaz odstępstw w trybie art. 4 ust. 4 i ust. 5 RDW przedstawiono w załączniku nr 18 (Wykaz JCW wskazanych do odstępstw) w podziale na JCWPd i JCWP (z wyodrębnieniem JCWP: RW, RWr, LW oraz CW i TW). Dla każdego przypadku odstępstwa przedstawiono szczegółowe wyjaśnienie i uzasadnienie, na które składają się wynikowe elementy poszczególnych kolumn, wśród których w szczególności należy wymienić:

- informacje o stanie wód i o presjach zagrażających celom środowiskowym, w tym: identyfikacja wskaźników determinujących ocenę stanu/potencjału ekologicznego znajdujących się w złym stanie (według danych PMŚ) lub znajdujących się pod wpływem presji zagrażającej osiągnięciu celów środowiskowych; w odniesieniu do stanu chemicznego – zidentyfikowano wskaźniki należące do grupy substancji priorytetowych wprowadzonych Dyrektywą 2013/39/UE;
- wskazanie przyczyny złego stanu wód lub zagrożenia osiągnięcia celu środowiskowego (z uwzględnieniem antropopresji, dopływów z innych JCWP oraz warunków naturalnych);
- syntetyczna informacja o ocenie skuteczności programu działań (przy założeniu jego pełnego i terminowego wdrożenia) dla wskaźników determinujących zły stan wód; wyodrębniono tu wskaźniki, dla których program działań (przy założeniu jego pełnego wdrożenia):
 - daje wysoki stopień pewności na osiągnięcie celów środowiskowych,
 - nie daje wysokiego stopnia pewności osiągnięcia celów środowiskowych;
- informacje warunkujące odstępstwo czasowe (w trybie art. 4 ust. 4 RDW):
 - warunki naturalne uniemożliwiające osiągnięcie celów środowiskowych w perspektywie do końca 2027 r. (lub 2039 r. – dla substancji priorytetowych wprowadzonych Dyrektywą 2013/39/UE),
 - informacje o technicznej wykonalności i proporcjonalności kosztów - w odniesieniu do substancji priorytetowych wprowadzonych Dyrektywą 2013/39/UE; jeżeli występują tego typu przesłanki (tj. w adekwatnej komórce tabeli podano „TAK”), to należy tę informację

rozumieć jako wskazanie, że terminem osiągnięcia celu środowiskowego dla ww. substancji priorytetowych jest 2039 r.;

5. informacje warunkujące ustalenie mniej rygorystycznych celów środowiskowych (odstępstwo w trybie art. 4 ust. 5 RDW):

- warunki naturalne będące trwałą przyczyną nieosiągnięcia celów środowiskowych,
- dominujące źródło presji antropogenicznej determinującej stan wód,
- potrzeba społeczno-ekonomiczna zaspokajana przez źródło presji antropogenicznej determinującej stan wód w stopniu zagrażającym osiągnięciu celów środowiskowych,
- uzasadnienie braku alternatywnych opcji;

6. podsumowaniem tabeli są kolumny przedstawiające wskaźniki, których cel środowiskowy:

- może być odroczony w czasie,
- może być złagodzony do poziomu poniżej stanu dobrego (w odniesieniu do wskaźników stanu lub potencjału ekologicznego JCWP lub stanu ilościowego JCWPd) lub poniżej środowiskowych norm jakości (w odniesieniu do wskaźników stanu chemicznego); dla takich wskaźników nie może nastąpić dalsze pogorszenie stanu wód – za wyjątkiem odstępstwa w trybie art. 4 ust. 6 lub ust. 7 RDW. Przy tym, dla części JCWP pod silną presją zasolającą wynikającą z presji przemysłowej, w tym presji górniczej, w załączniku nr 1 i nr 6 określono dla przewodności elektrolitycznej właściwej w 20°C maksymalną dopuszczalną wartość w wodzie jako wartość referencyjną warunkującą korzystanie z wód: 2740 $\mu\text{S}/\text{cm}$. Wartość ta nawiązuje do wartości granicznej dla przewodności elektrolitycznej właściwa w 20°C odpowiadając na sumaryczną zawartość stężeń chlorków i siarczanów na poziomie 1000 mg/l (na podstawie regresji liniowej), o której mowa w § 12 r.s.sz.ś.w.

8.5. Cele środowiskowe a czasowe pogorszenie stanu JCW w wyniku zjawisk o charakterze naturalnym lub na skutek siły wyższej

Pr.w. wskazuje w art. 65 ust. 1 (w ślad za art. 4 ust. 6 RDW) warunki dopuszczalności odstępstwa polegającego na czasowym pogorszeniu stanu wód w wyniku zjawisk o charakterze naturalnym lub będących skutkiem siły wyższej, nadzwyczajnych lub niemożliwych do przewidzenia,

w szczególności ekstremalnych zjawisk powodziowych lub długotrwałej suszy, zdarzeń o charakterze terrorystycznym, zakłócenia funkcjonowania infrastruktury krytycznej w rozumieniu art. 3 pkt 2 ustawy z dnia 26 kwietnia 2007 r. o zarządzaniu kryzysowym (Dz. U. z 2022 r. poz. 261 i 583) lub niedających się przewidzieć katastrof. Powyższe zjawiska nie muszą zostać objęte stanem klęski żywiołowej.

Wśród warunków dopuszczalności ww. odstępstwa wymienia się m.in. zawarcie w planie gospodarowania wodami warunków i wskaźników kwalifikowania okoliczności i zjawisk powodujących czasowe pogorszenie stanu jednolitych części wód. Ponadto działania, jakie powinny być podjęte w takich wyjątkowych okolicznościach, również muszą być włączone w program działań i nie zagrażać odzyskaniu jakości przez część wód po ustaniu tych okoliczności. Oddziaływania okoliczności i zjawisk powodujących czasowe pogorszenie stanu jednolitych części wód powinny być corocznie analizowane, a podsumowanie skutków tych okoliczności oraz działań podjętych (lub które będą podjęte) musi być zawarte w następnym uaktualnieniu PGW.

Dotychczas obowiązujące aPGW nie określały:

- warunków, w których okoliczności wyjątkowe lub niedające się racjonalnie przewidzieć mogą być ogłoszone, włączając przyjęcie właściwych wskaźników;

- działań, jakie powinny być podjęte w takich wyjątkowych okolicznościach (powinny być włączone w program działań i nie zagrażać odzyskaniu jakości przez część wód po ustaniu tych okoliczności).

W związku z powyższym, w niniejszym dokumencie nie ma możliwości przedstawienia informacji o dopuszczalności odstępstwa wynikającego z art. 4 ust. 6 RDW w odniesieniu do zjawisk występujących w III cyklu planistycznym. Niemniej, w ramach *Analizy znaczących oddziaływań – JCWP (...)*⁶⁷⁾ uwzględniono zjawiska naturalne w postaci susz i powodzi, które mogły przyczynić się do nieosiągnięcia celów środowiskowych.

W ramach niniejszego IIaPGW ustanawia się następujące definicje zjawisk i ich wskaźniki, które powinny być traktowane jako jedna z przesłanek (art. 65 ust. 1 pkt 2 pr.w.) warunkującej zastosowanie ww. odstępstwa:

Okoliczności charakteru naturalnego lub siły wyższe – wszelkie nie dające się przewidzieć i niemożliwe do zapobieżenia zdarzenia wynikające z działań sił przyrody, które doprowadziły do naruszenia zakładanych wskaźników stanu/potencjału ekologicznego lub chemicznego JCWP i obniżenia ich o co najmniej jedną klasę - z zastrzeżeniem, że skutki o których mowa mogą utrzymać się przez co najmniej 60 dni, a przywrócenie stanu wód sprzed wystąpienia zdarzenia losowego wymaga ingerencji człowieka;

Ekstremalna powódź – każdy z typów powodzi (powódź rzeczna, opadowa, od wód gruntowych, od strony morza, w wyniku nieprzewidzianej awarii urządzeń hydrotechnicznych oraz wywołana innymi czynnikami, w tym o nieznanej genezie), która doprowadziła do naruszenia zakładanych wskaźników stanu/potencjału ekologicznego lub chemicznego JCWP i obniżenia ich o co najmniej jedną klasę z zastrzeżeniem, że skutki o których mowa mogą utrzymać się przez co najmniej 60 dni, a przywrócenie stanu wód sprzed wystąpienia powodzi wymaga natychmiastowej ingerencji człowieka;

Przedłużająca się susza – zjawisko polegające na wystąpieniu suszy hydrologicznej lub hydrogeologicznej na poziomie lokalnym, subregionalnym lub regionalnym, które doprowadziło do naruszenia zakładanych wskaźników stanu/potencjału ekologicznego lub chemicznego JCWP (lub: stanu ilościowego i chemicznego JCWPd) i obniżenia ich o co najmniej jedną klasę z zastrzeżeniem, że skutki o których mowa utrzymują się przez co najmniej 60 dni, a przywrócenie stanu wód sprzed wystąpienia suszy wymaga ingerencji człowieka;

Nieprzewidziana awaria – nieprzewidziana poważna awaria jakiegokolwiek zakładu, instalacji lub urządzenia, w wyniku której do środowiska wodnego przedostały się substancje powodujące naruszenie zakładanych wskaźników stanu/potencjału ekologicznego lub chemicznego JCWP i obniżenia ich o co najmniej jedną klasę z zastrzeżeniem, że skutki o których mowa mogą utrzymać się przez co najmniej 60 dni, a przywrócenie pierwotnego stanu wód sprzed wystąpienia awarii wymaga natychmiastowej ingerencji człowieka. Z pewnością powinny to być awarie, o których mowa w rozporządzeniu Ministra Środowiska z dnia 30 grudnia 2002 r. w sprawie poważnych awarii objętych obowiązkiem zgłoszenia do Głównego Inspektora Ochrony Środowiska (Dz. U. z 2021 r. poz. 1555).

Przedstawione powyżej definicje i wskaźniki uwzględniają specyfikę i cele RDW oraz odnoszą się do celów środowiskowych w zakresie stanu lub potencjału ekologicznego oraz stanu chemicznego, którego osiągnięcie zostało czasowo uniemożliwione.

⁶⁷⁾ *Analiza znaczących oddziaływań antropogenicznych wraz z oceną ich wpływu na stan wód oraz oceną ryzyka nieosiągnięcia celów środowiskowych*, PGW WP, 2020.

9. Ocena postępu w osiągnięciu celów środowiskowych

Informacją uzyskiwaną w każdej aktualizacji procesu jest określenie jego postępu, co w przypadku IIaPGW oznacza ocenę postępu w osiągnięciu przez JCW celów środowiskowych, zgodnie z art. 318 ust. 6 pkt 2 pr.w. oraz zgodnie z §2 ust. 1 pkt 35 r.p.g.w.

Nowy układ planistyczny wprowadzony IIaPGW determinuje konieczność przedstawienia danych i informacji równocześnie dla dwóch perspektyw czasowych dla zachowania spójności i ciągłości informacji pomiędzy następującymi po sobie cyklami planistycznymi. Zgodnie z informacjami prezentowanymi we wcześniejszych rozdziałach, zmiana układu jednostek planistycznych poza wpływem na możliwość przeniesienia ocen stanu JCWP na nowy układ, miała również wpływ na możliwość ustalenia celów środowiskowych dla JCWP. Cele środowiskowe ustalone dla JCWP w aPGW (2016–2021) w wyniku konieczności przeniesienia na nowy układ planistyczny nie w każdym przypadku zostały ustalone. Ocena postępu w osiągnięciu celów środowiskowych jest procesem kontynuowanym w każdej kolejnej aktualizacji planów gospodarowania wodami, dlatego też dla zachowania ciągłości procesu konieczne jest przedstawienie oceny postępu zarówno w odniesieniu do układu jednostek planistycznych obowiązującego w aPGW (2016–2021) – jako element sprawozdawczy dla zakończonego cyklu planistycznego, ale również dla nowego, aktualnie obowiązującego układu jednostek planistycznych (IIaPGW) co stanowić będzie punkt odniesienia dla oceny postępu w osiągnięciu celów w kolejnej aktualizacji planów gospodarowania wodami.

Poniżej zaprezentowane zostały dokonane oceny postępu w osiągnięciu celów środowiskowych dla poszczególnych kategorii wód obszaru dorzecza Wisły.

W ramach analiz stanu JCWP, poza zidentyfikowaną presją (rozdział 7 IIaPGW), wyznaczono dodatkowo pięć grup prawdopodobnych przyczyn nieosiągnięcia celów środowiskowych tj.:

1. **zmiany obowiązujących przepisów** zmiana wartości granicznych wskaźników decydujących o stanie/potencjale ekologicznym i stanie chemicznym JCWP; zmiana typologii wód dla stanu/potencjału ekologicznego;
2. **zmiana zakresu monitoringu** – rozszerzenie monitoringu wskaźników decydujących o stanie chemicznym JCWP zgodnie z Dyrektywą 2013/39/UE oraz rozpoczęcie monitoringu bioty;
3. **stopień realizacji oraz skuteczność zestawu działań** – analiza stopnia wdrożenia zaproponowanych działań w ramach aPGW wraz z oceną skuteczności działań dla JCWP w nowym układzie planistycznym;
4. **uwarunkowania zlewni** – analiza wpływu niskiego potencjału sorpcyjnego zlewni oraz dopływu wód ze zlewni powyżej z uwzględnieniem ich chemizmu;
5. **inne** – w tym działania, które pomimo wdrożenia i skuteczności nie doprowadziły do obniżenia stężeń substancji chemicznych poniżej EQS.

Podstawę dla wykonanych analiz i zaprezentowanych w poniższych podrozdziałach wyników stanowią wyniki oceny spełnienia celów środowiskowych oraz uzyskane oceny stanu JCW.

Szczegółowe informacje podsumowujące dotyczące każdej JCW przedstawia załącznik nr 1 (Zestawienie główne).

9.1. Ocena postępu w osiągnięciu celów środowiskowych JCWP

9.1.1. Ocena postępu w osiągnięciu celów środowiskowych dla stanu/potencjału ekologicznego JCWP RW w okresie od 2016 r. do 2021 r. wraz z wyjaśnieniem przyczyn nieosiągnięcia celów środowiskowych

Ocena postępu w osiągnięciu celów środowiskowych dla stanu/potencjału ekologicznego JCWP RW (układ planistyczny aPGW, 2016–2021)

206 JCWP RW (7,8% wszystkich JCWP w tym obszarze dorzecza) osiągnęło cele środowiskowe uzyskania stanu dobrego. Dobry stan/potencjał ekologiczny utrzymało 89 JCWP (3,4% wszystkich JCWP RW na obszarze dorzecza Wisły), natomiast w przypadku 117 JCWP RW nastąpiła poprawa do dobrego stanu/potencjału. W 2398 JCWP (91,0%) spośród wszystkich 2636 JCWP RW na obszarze dorzecza cele środowiskowe nie zostały osiągnięte, w tym w 1654 JCWP (62,8% spośród wszystkich JCWP) z powodu braku poprawy stanu/potencjału ekologicznego do dobrego i w 613 (23,2%) z powodu pogorszenia się do stanu/potencjału ekologicznego poniżej dobrego. W przypadku 131 JCWP, pomimo nieosiągnięcia celów środowiskowych, odnotowano poprawę stanu/potencjału ekologicznego. W odniesieniu do 32 JCWP (1,2% wszystkich JCWP na obszarze dorzecza Wisły) nie sporządzono oceny postępu w osiągnięciu celów środowiskowych (tabela 9-1) ze względu na brak oceny stanu/potencjału ekologicznego.

Tabela 9-1. Ocena postępu w osiągnięciu celów środowiskowych) dla stanu/potencjału ekologicznego na obszarze dorzecza Wisły w układzie planistycznym w aPGW (2016–2021) – JCWP RW

Stopień osiągnięcia celu	Liczba JCWP RW	Udział JCWP (%)
Brak możliwości oceny postępu w osiągnięciu celów środowiskowych	32	1,2
Cel środowiskowy dla stanu/potencjału ekologicznego nieosiągnięty – brak postępu	1654	62,8
Cel środowiskowy dla stanu/potencjału ekologicznego nieosiągnięty – pogorszenie do stanu/potencjału poniżej dobrego	613	23,2
Cel środowiskowy dla stanu/potencjału ekologicznego osiągnięty – poprawa stanu/potencjału	117	4,4
Cel środowiskowy dla stanu/potencjału ekologicznego osiągnięty – utrzymanie dobrego stanu/potencjału	89	3,4
Cel środowiskowy dla stanu/potencjału ekologicznego nieosiągnięty – ale poprawa stanu/potencjału	131	5,0
Liczba JCWP RW na obszarze dorzecza	2636	100,0

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych aPGW

Ocena postępu w osiągnięciu celów środowiskowych dla stanu/potencjału ekologicznego JCWP RW (układ planistyczny IIaPGW, 2022–2027)

104 JCWP osiągnęło cel środowiskowy (6% wszystkich JCWP w tym obszarze dorzecza), w tym w efekcie utrzymania i poprawy do dobrego stanu/potencjału ekologicznego, w odpowiednio 54 (3,1%) i 50 (2,9%) JCWP. W 1197 JCWP (69,6%) spośród wszystkich 1719 JCWP na opisywanym obszarze dorzecza cele środowiskowe nie zostały osiągnięte, w tym w 911 JCWP (53,0% spośród wszystkich JCWP) z powodu braku postępu w ich osiągnięciu i w 263 (15,3%) z powodu pogorszenia się do złego stanu/potencjału ekologicznego, a dla 23 (1,3%) cel nie został osiągnięty, ale odnotowano poprawę stanu/potencjału o co najmniej jedną klasę. W odniesieniu do 418 JCWP (24,3% wszystkich JCWP w obszarze dorzecza Wisły) brak było możliwości oceny postępu w osiągnięciu celów środowiskowych (tabela 9-2).

Tabela 9-2. Ocena postępu w osiąganiu celów środowiskowych dla stanu/potencjału ekologicznego na obszarze dorzecza Wisły w układzie planistycznym w IIaPGW (2022–2027) – JCWP RW

Stopień osiągnięcia celu	Liczba JCWP RW	Udział JCWP (%)
Cel środowiskowy dla stanu/potencjału ekologicznego nieosiągnięty – brak postępu	911	53,0
Cel środowiskowy dla stanu/potencjału ekologicznego nieosiągnięty – pogorszenie do stanu/potencjału poniżej dobrego	263	15,3
Cel środowiskowy dla stanu/potencjału ekologicznego nieosiągnięty – ale poprawa stanu/potencjału	23	1,4
Cel środowiskowy dla stanu/potencjału ekologicznego osiągnięty – utrzymanie dobrego stanu/potencjału	54	3,1
Cel środowiskowy dla stanu/potencjału ekologicznego osiągnięty – poprawa stanu/potencjału	50	2,9
Brak możliwości oceny postępu w osiąganiu celów środowiskowych	418	24,3
Liczba JCWP RW na obszarze dorzecza	1719	100

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych GIOŚ

Najczęstszą przyczyną nieosiągnięcia celów środowiskowych w 1197 JCWP, na obszarze dorzecza Wisły było utrzymujące się oddziaływanie presji, skutkujące złym stanem/potencjałem ekologicznym, który dla 911 spośród tych JCWP (76,1%) wynikał z braku postępu w osiąganiu stanu dobrego, a dla dalszych 263 JCWP (22,0%) z pogorszenia się stanu/potencjału ekologicznego do poniżej dobrego (informacje podsumowujące przeprowadzoną identyfikację presji przedstawia rozdział 7). Drugą z przyczyn, która miała wpływ na nieosiągnięcie celów środowiskowych w sumie, w 885 JCWP (51,5%) były uwarunkowania naturalne (dopływ zanieczyszczeń z innego JCWP, niski potencjał sorpcyjny JCWP, zanik przepływu lub zagrożenie suszą). W efekcie wymienionych uwarunkowań brak postępu w osiąganiu stanu dobrego i pogorszenie stanu/potencjału ekologicznego do poniżej dobrego wskazano odpowiednio, dla 687 (77,6%) i 183 (20,7%) JCWP. Poza wymienionymi, także zmiany legislacyjne, takie jak zmiana wartości granicznych klas i typologii abiotycznej przyczyniły się do braku postępu w osiąganiu celów środowiskowych - w 263 JCWP odnotowano pogorszenie się stanu/potencjału do poniżej dobrego (15,3% wszystkich JCWP) na obszarze dorzecza Wisły (tabela 9-3).

Tabela 9-3. Analiza przyczyn wpływających na brak postępu w osiąganiu celów środowiskowych dla stanu/potencjału ekologicznego na obszarze dorzecza Wisły – JCWP RW

Analiza przyczyn braku postępu w osiąganiu celu środowiskowego dla stanu/potencjału ekologicznego		
przyczyna braku postępu	liczba JCWP RW	udział JCWP (%)
Zmiany legislacyjne (zmiana wartości granicznych klas, typologii abiotycznej)		
Analizowana przyczyna łącznie	263	100,0
Stan/potencjał poniżej dobrego – brak postępu w osiąganiu dobrego stanu/potencjału	0	0,0
Pogorszenie do stanu/potencjału poniżej dobrego	263	100,0
Brak postępu – ale poprawa stanu/potencjału	0	0,0
Dalsze występowanie presji lub niewystarczające ograniczenie jej negatywnego wpływu na stan wód		
Analizowana przyczyna łącznie	1197	100,0
Stan/potencjał poniżej dobrego – brak postępu w osiąganiu dobrego stanu/potencjału	911	76,1

Analiza przyczyn braku postępu w osiągnięciu celu środowiskowego dla stanu/potencjału ekologicznego		
Pogorszenie do stanu/potencjału poniżej dobrego	263	22,0
Brak postępu – ale poprawa stanu/potencjału	23	1,9
Uwarunkowania zlewni (dopływ zanieczyszczeń z innego JCWP, niski potencjał sorpcyjny JCWP, zanik przepływu wody w korycie lub zagrożenie suszą)		
Analizowana przyczyna łącznie	886	100,0
Stan/potencjał poniżej dobrego – brak postępu w osiągnięciu dobrego stanu/potencjału	702	77,6
Pogorszenie do stanu/potencjału poniżej dobrego	183	20,7
Brak postępu – ale poprawa stanu/potencjału	1	1,7

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych GIOŚ i opracowania Ustalenie celów środowiskowych

9.1.2. Ocena postępu w osiągnięciu celów środowiskowych dla stanu chemicznego JCWP RW w okresie od 2016 do 2021 r. wraz z wyjaśnieniem przyczyn nieosiągnięcia celów środowiskowych

Ocena postępu w osiągnięciu celów środowiskowych dla stanu chemicznego JCWP RW (układ planistyczny aPGW, 2016–2021)

449 JCWP RW (17,0% wszystkich JCWP w tym obszarze dorzecza) osiągnęło cele środowiskowe. Dobry stan chemiczny został utrzymany w stosunku do 238 (9,0%) JCWP, natomiast dla 211 wykazano poprawę (8,0%). W 1576 JCWP (59,8%) spośród wszystkich 2636 JCWP RW zlokalizowanych na obszarze dorzecza Wisły cele środowiskowe nie zostały osiągnięte, w tym w 347 JCWP (13,2% spośród wszystkich JCWP) z powodu braku poprawy stanu chemicznego i w 1229 (46,6%) z powodu obniżenia stanu do poniżej dobrego. W odniesieniu do 611 JCWP (23,2% wszystkich JCWP na obszarze dorzecza Wisły) nie sporządzono oceny postępu w osiągnięciu celów środowiskowych ze względu na brak danych monitoringowych i brak celu środowiskowego z przeniesienia dla nowo powstałych JCWP (tabela 9-4).

Tabela 9-4. Ocena postępu w osiągnięciu celów środowiskowych dla stanu chemicznego na obszarze dorzecza Wisły w układzie planistycznym w aPGW (2016–2021) – JCWP RW

Stopień osiągnięcia celu	Liczba JCWP RW	Udział JCWP (%)
Brak możliwości oceny postępu	611	23,2
Cel nieosiągnięty – brak postępu	347	13,2
Cel nieosiągnięty – pogorszenie stanu	1229	46,6
Cel osiągnięty – poprawa stanu	211	8,0
Cel osiągnięty – utrzymanie dobrego stanu	238	9,0
Liczba JCWP RW na obszarze dorzecza	2636	100,0

Źródło: opracowanie własne

Ocena postępu w osiąganiu celów środowiskowych dla stanu chemicznego JCWP RW (układ planistyczny IIaPGW, 2022–2027)

Zgodnie z informacjami przedstawionymi w rozdziale 8 IIaPGW, w stosunku do JCWP na obszarze dorzecza Wisły, nie odnotowano pełnego stopnia realizacji celów środowiskowych (dobry stan chemiczny) wyznaczonych w poprzednim cyklu planistycznym (aPGW, 2016–2021).

Zgodnie z przeprowadzonymi analizami cel środowiskowy tj. dobry stan chemiczny został osiągnięty w 10,0% JCWP rzecznych obszaru dorzecza Wisły. W stosunku do 6,1% (104 JCWP) dobry stan chemiczny został utrzymany a dla 3,9% (67 JCWP) wykazano poprawę. Największą część stanowiły JCWP RW (43,3%), dla których odnotowano stan chemiczny poniżej dobrego, co powoduje nieosiągnięcie wyznaczonego w aPGW celu środowiskowego (tabela 9-5).

Tabela 9-5. Ocena postępu w osiąganiu celów środowiskowych dla stanu chemicznego na obszarze dorzecza Wisły bazująca na układzie planistycznym IIaPGW (2022–2027) – JCWP RW

Stopień osiągnięcia celu	Liczba JCWP RW	Udział JCWP (%)
Cel nieosiągnięty – brak postępu	740	43,0
Cel nieosiągnięty – pogorszenie stanu	6	0,3
Cel osiągnięty – utrzymanie dobrego stanu	104	6,1
Cel osiągnięty – poprawa stanu	67	3,9
Brak możliwości oceny postępu	802	46,7
Liczba JCWP RW na obszarze dorzecza	1719	100

Źródło: opracowanie własne

Powodów wpływających na nieosiągnięcie dobrego stanu chemicznego JCWP jest wiele. Począwszy od niskiej skuteczności wprowadzanych działań przez uwarunkowania środowiskowe zlewni a kończąc na dopływie zanieczyszczeń antropogenicznych, co zostało przedstawione w rozdziale 7 IIaPGW. Biorąc pod uwagę aspekty niezwiązane z bezpośrednim dopływem zanieczyszczeń do zlewni, najczęstszą przyczyną nieosiągnięcia celów środowiskowych w JCWP było przekroczenie wartości granicznych w biocie, czyli matrycy wprowadzonej do Państwowego Monitoringu Środowiska w 2016 roku. Dodatkowo wykazano także przekroczenia EQS w stosunku do nowych substancji, dodanych do grupy wskaźników chemicznych w myśl Dyrektywy 2013/39/UE. Ponadto obniżenie wartości granicznych substancji również może mieć wpływ na stan chemiczny JCWP. Łącznie zmiany legislacyjne miały pośredni wpływ na stopień spełnienia celów środowiskowych 626 JCWP. Niemniej jednak na obniżenie stanu chemicznego JCWP w znacznym stopniu wpłynął słaby stopień realizacji lub skuteczności działań z aPWŚK (494 JCWP), co związane było między innymi z niedopasowaniem działań do źródła presji (tabela 9-6). Ponadto w niektórych przypadkach wykazano, że zestaw wdrożonych działań powoduje obniżenie stężeń substancji priorytetowych oraz innych substancji zanieczyszczających. Jednak ze względu np. na znaczne przekroczenie wartości granicznej, nie odnotowuje się wystarczającego obniżenia stężeń w jednym cyklu planistycznym. Przeprowadzone analizy wykazały, że stopień osiągnięcia celów środowiskowych w rzekach jest także zależny od uwarunkowań środowiskowych zlewni. Pomimo wprowadzanych działań mających na celu ograniczanie dopływu zanieczyszczeń do JCWP, niski potencjał sorpcyjny zlewni (na poziomie 1) uniemożliwia poprawę stanu chemicznego jednolitych części wód powierzchniowych. Ponadto odnotowuje się także znaczny udział dopływu zanieczyszczeń ze zlewni powyżej, co łącznie wpłynęło na utrzymanie bądź doprowadzenie do przekroczenia wartości granicznych w 126 JCWP (tabela 9-6).

Tabela 9-6. Analiza przyczyn wpływających na brak postępu w osiąganiu celów środowiskowych dla stanu chemicznego na obszarze dorzecza Wisły bazująca na nowym układzie planistycznym IIaPGW (2022–2027) – JCWP RW

Analiza przyczyn braku postępu w osiąganiu celu środowiskowego dla stanu chemicznego		
przyczyna braku postępu	liczba JCWP RW	udział JCWP (%)
Zmiany legislacyjne (zmiana wartości granicznych klas)		
Analizowana przyczyna łącznie	626	36,4
Cel nieosiągnięty – brak postępu	626	36,4
Cel nieosiągnięty – obniżenie stanu	0	0
Zmiana zakresu monitoringu		
Analizowana przyczyna łącznie	434	25,2
Cel nieosiągnięty – brak postępu	434	25,2
Cel nieosiągnięty – obniżenie stanu	0	0
Dalsze występowanie presji lub niewystarczające ograniczenie jej negatywnego wpływu na stan wód		
Analizowana przyczyna łącznie	494	28,7
Cel nieosiągnięty – brak postępu	488	28,4
Cel nieosiągnięty – obniżenie stanu	6	0,3
Uwarunkowania zlewni (dopływ zanieczyszczeń z innego JCWP, niski potencjał sorpcyjny JCWP)		
Analizowana przyczyna łącznie	126	7,3
Cel nieosiągnięty – brak postępu	126	7,3
Cel nieosiągnięty – obniżenie stanu	0	0
Inne (w tym działania niewystarczające do obniżenia presji w jednym cyklu planistycznym)		
Analizowana przyczyna łącznie	252	14,7
Cel nieosiągnięty – brak postępu	252	14,7
Cel nieosiągnięty – obniżenie stanu	0	0

Źródło: opracowanie własne

9.1.3. Ocena postępu w osiąganiu celów środowiskowych dla potencjału ekologicznego JCWP RWr w okresie od 2016 do 2021 r. wraz z wyjaśnieniem przyczyn nieosiągnięcia celów środowiskowych

Ocena postępu w osiąganiu celów środowiskowych dla potencjału ekologicznego JCWP RWr (układ planistyczny aPGW, 2016–2021)

9 JCWP RWr (37,5% wszystkich JCWP RWr w tym obszarze dorzecza) osiągnęło cele środowiskowe. Dobry potencjał ekologiczny utrzymało 8 JCWP (33,5% wszystkich JCWP RWr na obszarze dorzecza Wisły), natomiast w przypadku jednej nastąpiła poprawa do dobrego potencjału ekologicznego. W 15 JCWP (62,5%) spośród wszystkich 24 JCWP RWr na opisywanym obszarze dorzeczu cele środowiskowe nie zostały osiągnięte, w tym w 8 JCWP (33,5% spośród wszystkich JCWP) z powodu braku poprawy potencjału ekologicznego do dobrego i w 6 (25%) z powodu pogorszenia się do potencjału ekologicznego poniżej dobrego. W przypadku 1 JCWP, pomimo nieosiągnięcia celów środowiskowych, odnotowano poprawę potencjału ekologicznego (tabela 9-7).

Tabela 9-7. Ocena postępu w osiąganiu celów środowiskowych dla potencjału ekologicznego na obszarze dorzecza Wisły w układzie planistycznym w aPGW (2016–2021) – JCWP RWr

Stopień osiągnięcia celu	Liczba JCWP RWr	Udział JCWP (%)
Cel nieosiągnięty – brak postępu	8	34
Cel nieosiągnięty – pogorszenie	6	25
Cel osiągnięty – poprawa potencjału	1	4
Cel osiągnięty – utrzymanie dobrego potencjału	8	34
Cel nieosiągnięty – ale poprawa potencjału	1	4
Brak możliwości oceny postępu	–	0
Liczba JCWP RWr na obszarze dorzecza	24	100

*Źródło: opracowanie własne***Ocena postępu w osiąganiu celów środowiskowych dla potencjału ekologicznego JCWP RWr (układ planistyczny IIaPGW, 2022–2027)**

Osiągnięcie celów środowiskowych stwierdzono w 12 JCWP (46,1% wszystkich JCWP RWr w tym dorzeczu), w tym w zakresie utrzymania dobrego potencjału ekologicznego – w 11 JCWP i poprawy do dobrego potencjału ekologicznego – w 1 JCWP. Cele środowiskowe nie zostały osiągnięte w 11 JCWP na obszarze dorzecza Wisły, w tym w 8 JCWP (30,8% spośród wszystkich JCWP) z powodu braku postępu w ich osiąganiu i w 3 (11,5%) z powodu pogorszenia się potencjału ekologicznego. W odniesieniu do 3 JCWP (11,5% wszystkich JCWP RWr na obszarze dorzecza Wisły) nie było możliwości oceny postępu w osiąganiu celów środowiskowych (tabela 9-8).

Tabela 9-8. Ocena postępu w osiąganiu celów środowiskowych dla potencjału ekologicznego na obszarze dorzecza Wisły w układzie planistycznym w IIaPGW (2022–2027) – JCWP RWr

Stopień osiągnięcia celu	Liczba JCWP RWr	Udział JCWP (%)
Cel nieosiągnięty – brak postępu	8	31
Cel nieosiągnięty – pogorszenie	3	12
Cel osiągnięty – utrzymanie dobrego potencjału	11	42
Cel osiągnięty – poprawa potencjału	1	4
Brak możliwości oceny postępu	3	12
Liczba JCWP RWr na obszarze dorzecza	26	100

Źródło: opracowanie własne

Najczęstszą przyczyną nieosiągnięcia celów środowiskowych w 11 JCWP RWr (43%) położonych na obszarze dorzecza Wisły był zbyt krótki okres od zakończenia realizacji działań, niewystarczający, aby spowodować redukcję presji. Z tego powodu w 4 JCWP nie doszło do osiągnięcia dobrego potencjału, a w kolejnych 7 JCWP miało miejsce obniżenie potencjału ekologicznego. Dalsze występowanie presji spowodowało także brak postępu w osiągnięciu dobrego potencjału ekologicznego i obniżenie potencjału ekologicznego w odpowiednio, 1 JCWP RWr i 5 JCWP RWr. Kolejną z przyczyn nieosiągnięcia celów środowiskowych były uwarunkowania środowiskowe zlewni, takie jak dopływ zanieczyszczeń z innych JCWP i niski potencjał sorpcyjny. W efekcie wymienionych przyczyn, dla 2 JCWP RWr (7,7% wszystkich na obszarze dorzecza Wisły) wskazano obniżenie

potencjału ekologicznego. W jednej JCWP nie wskazano osiągnięcia celów środowiskowych z powodu zmiany wartości granicznych klas i typologii abiotycznej (tabela 9-9).

Tabela 9-9. Analiza przyczyn wpływających na brak postępu w osiąganiu celów środowiskowych aPGW dla potencjału ekologicznego na obszarze dorzecza Wisły bazująca na nowym układzie planistycznym IIaPGW (2022–2027) – JCWP RWr

Analiza przyczyn braku postępu w osiąganiu celu środowiskowego dla potencjału ekologicznego		
przyczyna braku postępu	liczba JCWP RWr	udział JCWP (%)
Zmiany legislacyjne (zmiana wartości granicznych klas lub typologii abiotycznej)		
Analizowana przyczyna łącznie	1	100,0
Cel nieosiągnięty – brak postępu	0	0,0
Cel nieosiągnięty – obniżenie potencjału	1	100
Dalsze występowanie presji lub niewystarczające ograniczenie jej negatywnego wpływu na stan wód		
Analizowana przyczyna łącznie	6	100,0
Cel nieosiągnięty – brak postępu	1	16,7
Cel nieosiągnięty – obniżenie potencjału	5	83,3
Uwarunkowania naturalne (dopływ zanieczyszczeń z innego JCWP, niski potencjał sorpcyjny JCWP, zanik przepływu lub zagrożenie suszą)		
Analizowana przyczyna łącznie	2	100,0
Cel nieosiągnięty – brak postępu	0	0,0
Cel nieosiągnięty – obniżenie potencjału	2	100,0
Inne (w tym działania niewystarczające do obniżenia presji w jednym cyklu planistycznym)		
Analizowana przyczyna łącznie	11	100,0
Cel nieosiągnięty – brak postępu	4	36,4
Cel nieosiągnięty – obniżenie potencjału	7	63,6

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych GIOŚ

9.1.4. Ocena postępu w osiąganiu celów środowiskowych dla stanu chemicznego JCWP RWr w okresie od 2016 do 2021 r. wraz z wyjaśnieniem przyczyn nieosiągnięcia celów środowiskowych

Ocena postępu w osiąganiu celów środowiskowych dla stanu chemicznego JCWP RWr (układ planistyczny aPGW, 2016–2021)

Jedna JCWP RWr (4,2% wszystkich JCWP w tym obszarze dorzecza) osiągnęła wyznaczone cele środowiskowe. W stosunku do jednej JCWP wykazano także poprawę stanu chemicznego (4,2%). W 22 JCWP (91,7%) spośród wszystkich 24 JCWP RWr na obszarze dorzecza Wisły cele środowiskowe nie zostały osiągnięte, w tym w 6 JCWP (25,0% spośród wszystkich JCWP) z powodu braku poprawy stanu chemicznego i w 16 (66,7%) z powodu obniżenia stanu do poniżej dobrego. W odniesieniu do jednej JCWP (4,2% wszystkich JCWP na obszarze dorzecza Wisły) nie sporządzono oceny postępu w osiąganiu celów środowiskowych ze względu na brak danych (tabela 9-10).

Tabela 9-10. Ocena postępu w osiąganiu celów środowiskowych dla stanu chemicznego na obszarze dorzecza Wisły w układzie planistycznym aPGW (2016–2021) – JCWP RWr

Stopień osiągnięcia celu	Liczba JCWP RWr	Udział JCWP (%)
Brak możliwości oceny postępu	1	4,2
Cel nieosiągnięty – brak postępu	6	25,0
Cel nieosiągnięty – pogorszenie stanu	16	66,7
Cel osiągnięty – poprawa stanu	1	4,2
Liczba JCWP RWr na obszarze dorzecza	24	100,0

*Źródło: opracowanie własne***Ocena postępu w osiąganiu celów środowiskowych dla stanu chemicznego JCWP RWr (układ planistyczny IIaPGW, 2022–2027)**

W stosunku do JCWP RWr, nie stwierdzono spełnienia celów środowiskowych w zakresie stanu chemicznego. Głównie było to związane z pogorszeniem się stanu JCWP (17 JCWP) (tabela 9-10). Przyczyną nieosiągnięcia zamierzonych celów środowiskowych była kumulacja różnych uwarunkowań. Najczęstszą przyczyną nieosiągnięcia celu środowiskowego było odnotowanie przekroczeń EQS w nowej matrycy (biota), tak samo jak w przypadku pozostałych typów wód. Wraz z rozpoczęciem pomiarów substancji chemicznych w biocie, stan chemiczny JCWP uległ pogorszeniu ze stanu dobrego na poniżej dobrego, co jest wynikiem kumulowania się zanieczyszczeń w faunie i florze. Ponadto obniżenie wartości granicznych, między innymi substancji pochodzących ze spalania paliw stałych/płynnych, spowodowało wzrost przekroczeń EQS. Podobnie jak w przypadku rzek i jezior, niski stopień realizacji/skuteczności działań również przyczynił się do nieosiągnięcia dobrego stanu chemicznego JCWP a niektóre z działań pomimo skutecznego wdrożenia nie doprowadziły do wystarczającej redukcji stężeń substancji. W przypadku zbiorników znajdujących się na obszarze dorzecza Wisły, uwarunkowania środowiskowe rozumiane jako niski potencjał sorpcyjny wpłynęły na nieosiągnięcie celu środowiskowego w dwóch JCWP (tabela 9-11).

Tabela 9-11. Ocena postępu w osiąganiu celów środowiskowych dla stanu chemicznego na obszarze dorzecza Wisły bazująca na nowym układzie planistycznym IIaPGW (2022–2027) – JCWP RWr

Stopień osiągnięcia celu	Liczba JCWP RWr	Udział JCWP (%)
Cel nieosiągnięty – brak postępu	7	26,9
Cel nieosiągnięty – pogorszenie stanu	17	65,4
Cel osiągnięty – utrzymanie dobrego stanu	0	0,0
Cel osiągnięty – poprawa stanu	0	0,0
Brak możliwości oceny postępu	2	7,7
Liczba JCWP RWr na obszarze dorzecza	26	100,0

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych GIOS

Tabela 9-12. Analiza przyczyn wpływających na brak postępu w osiąganiu celów środowiskowych dla stanu chemicznego na obszarze dorzecza Wisły bazująca na nowym układzie planistycznym IIaPGW (2022–2027) – JCWP RWr

Analiza przyczyn braku postępu w osiąganiu celu środowiskowego dla stanu chemicznego		
przyczyna braku postępu	liczba JCWP RWr	udział JCWP (%)
Zmiany legislacyjne (zmiana wartości granicznych klas)		
Analizowana przyczyna łącznie	13	50,0
Cel nieosiągnięty – brak postępu	6	23,1
Cel nieosiągnięty – obniżenie stanu	7	26,9
Zmiana zakresu monitoringu		
Analizowana przyczyna łącznie	17	65,4
Cel nieosiągnięty – brak postępu	5	19,2
Cel nieosiągnięty – obniżenie stanu	12	46,2
Dalsze występowanie presji lub niewystarczające ograniczenie jej negatywnego wpływu na stan wód		
Analizowana przyczyna łącznie	10	38,5
Cel nieosiągnięty – brak postępu	2	7,7
Cel nieosiągnięty – obniżenie stanu	8	30,8
Uwarunkowania zlewni (dopływ zanieczyszczeń z innego JCWP, niski potencjał sorpcyjny JCWP)		
Analizowana przyczyna łącznie	2	7,7
Cel nieosiągnięty – brak postępu	0	0,0
Cel nieosiągnięty – obniżenie stanu	2	7,7
Inne (w tym działania niewystarczające do obniżenia presji w jednym cyklu planistycznym)		
Analizowana przyczyna łącznie	14	53,8
Cel nieosiągnięty – brak postępu	5	19,2
Cel nieosiągnięty – obniżenie stanu	9	34,6

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych GIOŚ

9.1.5. Ocena postępu w osiąganiu celów środowiskowych dla potencjału ekologicznego JCWP LW w okresie od 2016 do 2021 r. wraz z wyjaśnieniem przyczyn nieosiągnięcia celów środowiskowych

Ocena postępu w osiąganiu celów środowiskowych dla stanu/potencjału ekologicznego JCWP LW (układ planistyczny aPGW)

Na obszarze dorzecza Wisły ocenie poddano 258 (53,3%) spośród wszystkich 484 JCWP jeziornych. Dla 226 jezior (46,7%) z uwagi na ograniczone dane monitoringowe i brak możliwości porównania stanów/potencjałów ekologicznych na początku i na końcu okresu porównawczego, ocena postępu była niemożliwa do przeprowadzenia. W okresie od 2016 do 2021 roku cel środowiskowy został utrzymany lub osiągnięty w przypadku 74 jezior, co stanowi 15,3% JCWP jeziornych na obszarze dorzecza. 54 jeziora utrzymały co najmniej dobry stan/potencjał ekologiczny. Dla 20 osiągnięcie celu środowiskowego spowodowane było poprawą stanu/potencjału ekologicznego.

Założone cele środowiskowe dla stanu/potencjału ekologicznego nie zostały osiągnięte dla 184 JCWP, tj. dla 38,0% jezior na obszarze dorzecza. W 76 przypadkach (15,7% ogólnej liczby JCWP) powodem nieosiągnięcia celów środowiskowych był brak poprawy stanu/potencjału ekologicznego. Niewystarczającą do osiągnięcia celów środowiskowych poprawę klasy stanu/potencjału ekologicznego stwierdzono w przypadku 12 JCWP jeziornych, tj. 2,5% ogółu jezior na obszarze dorzecza, a pogorszenie do złego stanu/potencjału ekologicznego w 96 kolejnych (19,8%).

Tabela 9-13. Ocena postępu w osiąganiu celów środowiskowych) dla stanu/potencjału ekologicznego na obszarze dorzecza Wisły w układzie aPGW (2016–2021)– JCWP LW

Stopień osiągnięcia celu	Liczba JCWP LW	Udział JCWP (%)
Brak możliwości oceny postępu	226	47
Cel nieosiągnięty – ale poprawa stanu/potencjału	12	3
Cel osiągnięty – poprawa stanu	20	4
Cel osiągnięty – utrzymanie dobrego stanu	54	11
Cel nieosiągnięty – brak postępu	76	16
Cel nieosiągnięty – pogorszenie do stanu złego	96	20
Liczba JCWP LW na obszarze dorzecza	484	100

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych GIOŚ

Ocena postępu w osiąganiu celów środowiskowych dla stanu/potencjału ekologicznego JCWP LW (aktualny układ planistyczny IIaPGW)

Analiza przyczyn nieosiągnięcia celów środowiskowych w latach 2016–2021 stanowi podstawę do planowania działań naprawczych w ramach IIaPGW, tym samym koniecznym stało się odwołanie się do nowego układu planistycznego z jednoczesnym uwzględnieniem zmian w sposobie klasyfikacji stanu potencjału/ekologicznego, wprowadzonych r.kl.jcwp. W poniższej tabeli 9-14 zamieszczono wyniki oceny stopnia osiągnięcia celów środowiskowych w odniesieniu do nowego układu planistycznego, tj. w podziale na 1068 JCWP. Dla celów porównawczych wprowadzono dodatkowe kategorie; cel osiągnięty – aktualizacja oceny stanu/potencjału, cel nieosiągnięty – aktualizacja oceny stanu/potencjału dla nowych JCWP, dla których zaktualizowano ocenę stanu/potencjału ekologicznego w ramach IIaPGW.

Tabela 9-14. Ocena stopnia osiągnięcia celów środowiskowych IIaPGW dla stanu/potencjału ekologicznego na obszarze dorzecza Wisły wykonana w oparciu o nowy układ planistyczny IIaPGW (2022–2027) – JCWP LW

Stopień osiągnięcia celu	Liczba JCWP LW	Udział JCWP (%)
Cel osiągnięty – utrzymanie stanu/potencjału ekologicznego	9	2
Cel osiągnięty – poprawa stanu/potencjału ekologicznego	6	1
Cel osiągnięty – aktualizacja oceny stanu/potencjału ekologicznego	26	5
Cel nieosiągnięty – brak postępu	88	18
Cel nieosiągnięty – pogorszenie stanu/potencjału ekologicznego	34	7
Cel nieosiągnięty – aktualizacja oceny stanu/potencjału ekologicznego	87	17

Stopień osiągnięcia celu	Liczba JCWP LW	Udział JCWP (%)
Brak możliwości oceny stopnia osiągnięcia celu	249	50
Liczba JCWP LW na obszarze dorzecza	499	100

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych GIOŚ

Do zasadniczych przyczyn złego stanu/potencjału ekologicznego JCWP jeziornych zaliczyć należy uwarunkowania środowiskowe, w tym sposób użytkowania zlewni, jej potencjał sorpcyjny oraz zasilanie wewnętrzne, które są źródłem głównych presji fizyczno-chemicznych, w tym w szczególności związków biogennych niekorzystnie oddziałujących na elementy biologiczne jeziora. Część z presji decydujących o niskiej klasie elementów fizyczno-chemicznych jest trudna zarówno do monitorowania (np. zasilanie wewnętrzne jeziora, spływy obszarowe), jak i do całkowitego wyeliminowania, pomimo wdrożenia działań naprawczych. W analizie przyczyn braku postępu w osiąganiu celów środowiskowych, niski stopień realizacji i słabą skuteczność zaplanowanych w aPWŚK działań naprawczych potwierdzono dla 198 JCWP jeziornych (39,7% JCWP na obszarze dorzecza). Uwarunkowania zlewniowe, w tym niski potencjał sorpcyjny, ograniczone zasilanie wodami podziemnymi oraz dopływ zanieczyszczeń z JCWP powiązanych zaliczono do przyczyn nieosiągnięcia co najmniej dobrego stanu/potencjału ekologicznego w przypadku 51 JCWP jeziornych (10,2%), a zmiany legislacyjne i zakresu monitoringu odpowiednio dla 21 (4,2%) i 87 (17,4%) jezior.

Tabela 9-15. Analiza przyczyn braku postępu w osiąganiu celów środowiskowych dla stanu/potencjału ekologicznego dorzecza Wisły bazująca na nowym układzie planistycznym IIaPGW (2022–2027) – JCWP LW

Analiza przyczyn braku postępu w osiąganiu celu środowiskowego dla stanu/potencjału ekologicznego		
przyczyna braku postępu	liczba JCWP LW	udział JCWP (%)
Zmiana zakresu - rozszerzenie monitoringu	87	17,4
Zmiany legislacyjne	21	4,2
Uwarunkowania zlewni	51	10,2
Stopień realizacji oraz skuteczność zestawu działań	198	39,7

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych GIOŚ

9.1.6. Ocena postępu w osiąganiu celów środowiskowych dla stanu chemicznego JCWP LW w okresie od 2016 do 2021 r. wraz z wyjaśnieniem przyczyn nieosiągnięcia celów środowiskowych

Ocena postępu w osiąganiu celów środowiskowych dla stanu chemicznego JCWP LW (układ planistyczny aPGW, 2016–2021)

20 JCWP LW (4,1% wszystkich JCWP w tym obszarze dorzecza) osiągnęło cele środowiskowe. Dobry stan chemiczny został utrzymany w stosunku do 19 (3,9%) JCWP, natomiast dla jednego wykazano poprawę (0,2%). W 82 JCWP (16,9%) spośród wszystkich 484 JCWP LW na obszarze dorzecza Wisły cele środowiskowe nie zostały osiągnięte, co związane było z pogorszeniem się stanu chemicznego JCWP. W odniesieniu do 382 JCWP (78,9% wszystkich JCWP na obszarze dorzecza Wisły) nie sporządzono oceny postępu w osiąganiu celów środowiskowych ze względu na brak danych monitoringowych i brak celu środowiskowego z przeniesienia dla nowo powstałych JCWP (tabela 9-16).

Tabela 9-16. Ocena postępu w osiąganiu celów środowiskowych aPGW (2016–2021) dla stanu chemicznego na obszarze dorzecza Wisły – JCWP LW

Stopień osiągnięcia celu	Liczba JCWP LW	Udział JCWP (%)
Brak możliwości oceny postępu	382	78,9
Cel nieosiągnięty – brak postępu	0	0,0
Cel nieosiągnięty – pogorszenie stanu	82	16,9
Cel osiągnięty – poprawa stanu	1	0,2
Cel osiągnięty – utrzymanie dobrego stanu	19	3,9
Liczba JCWP LW na obszarze dorzecza	484	100,0

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych GIOŚ

Ocena postępu w osiąganiu celów środowiskowych dla stanu chemicznego JCWP LW (układ planistyczny IIaPGW, 2022–2027)

W przypadku JCWP LW, cel środowiskowy został osiągnięty dla 5,0% zlewni. Stan chemiczny poniżej dobrego powodujący nieosiągnięcie celu środowiskowego stwierdzono w 16,8% jednolitych częściach wód powierzchniowych jeziornych (tabela 9-16). Ze względu na brak klasyfikacji stanu chemicznego w wielu JCWP LW na etapie aPGW, obecnie jest brak możliwości oceny postępu w realizacji celów środowiskowych (tabela 9-17).

Tabela 9-17. Ocena postępu w osiąganiu celów środowiskowych dla stanu chemicznego na obszarze dorzecza Wisły bazująca na nowym układzie planistycznym IIaPGW (2022–2027) – JCWP LW

Stopień osiągnięcia celu	Liczba JCWP LW	Udział JCWP (%)
Cel nieosiągnięty – brak postępu	0	0,0
Cel nieosiągnięty – pogorszenie stanu	84	16,8
Cel osiągnięty – utrzymanie dobrego stanu	24	4,8
Cel osiągnięty – poprawa stanu	1	0,2
Brak możliwości oceny postępu	390	78,2
Liczba JCWP LW na obszarze dorzecza	499	100,0

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych GIOŚ

Tak samo jak w przypadku JCWP RW, w JCWP LW stwierdzono wiele czynników powodujących nieosiągnięcie celów środowiskowych. Najczęstszą przyczyną był niski stopień realizacji/skuteczności działań. Ponadto na nieosiągnięcie dobrego stanu chemicznego JCWP wpłynęło przekroczenie wartości granicznych w biocie (rozszerzenie monitoringu) oraz w stosunku do nowych substancji wprowadzonych do Państwowego Monitoringu Środowiska w myśl Dyrektywy 2013/39/UE. Zostało to odnotowane szczególnie w stosunku do zlewni, w których po rozpoczęciu monitoringu bioty stwierdzono stan chemiczny poniżej dobrego. Ponadto ze względu na znaczne obniżenie wartości granicznych wielu parametrów chemicznych, nie odnotowuje się poprawy stanu JCWP pomimo spadku stężeń. Natomiast niektóre z działań, doprowadziły do redukcji stężeń substancji w wodzie, jednak nie doprowadziły do obniżenia wartości poniżej EQS. W stosunku do JCWP LW, istotny wpływ odgrywają także uwarunkowania zlewni – przede wszystkim niski potencjał sorpcyjny, który był jednym z przyczyn złego stanu chemicznego 24 JCWP (tabela 9-18).

Tabela 9-18. Analiza przyczyn wpływających na brak postępu w osiąganiu celów środowiskowych dla stanu chemicznego na obszarze dorzecza Wisły bazująca na nowym układzie planistycznym IIaPGW) – JCWP LW

Analiza przyczyn braku postępu w osiąganiu celu środowiskowego dla stanu chemicznego		
przyczyna braku postępu	liczba JCWP LW	udział JCWP (%)
Zmiany legislacyjne (zmiana wartości granicznych klas)		
Analizowana przyczyna łącznie	26	5,2
Cel nieosiągnięty – brak postępu	0	0,0
Cel nieosiągnięty – obniżenie stanu	26	5,2
Zmiana zakresu monitoringu		
Analizowana przyczyna łącznie	76	15,2
Cel nieosiągnięty – brak postępu	0	0,0
Cel nieosiągnięty – obniżenie stanu	76	15,2
Dalsze występowanie presji lub niewystarczające ograniczenie jej negatywnego wpływu na stan wód		
Analizowana przyczyna łącznie	47	9,4
Cel nieosiągnięty – brak postępu	0	0,0
Cel nieosiągnięty - obniżenie stanu	47	9,4
Uwarunkowania zlewni (dopływ zanieczyszczeń z innego JCWP, niski potencjał sorpcyjny JCWP)		
Analizowana przyczyna łącznie	24	4,8
Cel nieosiągnięty – brak postępu	0	0,0
Cel nieosiągnięty – obniżenie stanu	24	0,0
Inne (w tym działania niewystarczające do obniżenia presji w jednym cyklu planistycznym)		
Analizowana przyczyna łącznie	16	3,2
Cel nieosiągnięty – brak postępu	0	0,0
Cel nieosiągnięty – obniżenie stanu	16	3,2

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych GIOŚ i aPGW

9.1.7. Ocena postępu w osiąganiu celów środowiskowych dla stanu/potencjału ekologicznego JCWP TW i CW w okresie od 2016 do 2021 r. wraz z wyjaśnieniem przyczyn nieosiągnięcia celów środowiskowych

Przeprowadzając ocenę postępu w osiągnięciu celów środowiskowych ustalonych w aPGW dla stanu/potencjału JCWP przejściowych i przybrzeżnych, dla potrzeb opracowania IIaPGW wykorzystano najnowszą ocenę stanu JCWP przejściowych i przybrzeżnych za lata 2014–2019 zawartą w pracy GIOŚ z września 2020 roku „Syntetyczny raport z klasyfikacji i oceny stanu jednolitych części wód powierzchniowych wykonanej za 2019 rok na podstawie danych z lat 2014-2019”, przeniesioną na zaktualizowany podział typologiczny JCWP przejściowych i przybrzeżnych.

Ocena postępu została wykonana dla JCWP w zaktualizowanym podziale typologicznym, w którym występuje nowa JCWP (polskie wody przybrzeżne Basenu Gotlandzkiego CW20001WB2), dla której nie ustalono celu w aPGW. Z oceny wyłączono także JCWP Mierzeja Wiślana (d. CWIWB1) obecnie włączona do JCWP Zatoka Gdańska Wewnętrzna PLTW20004WB6.

Biorąc pod uwagę termin osiągnięcia celów środowiskowych i odstępstwa, tylko dwie z JCWP TW: Zalew Pucki PLTW20002WB4 (dawne TWIWB2) i Zatoka Pucka Zewnętrzna PLTW20003WB5 (d. TWIWB3) miały osiągnąć stan dobry w 2021 roku. Pomimo tego, że dla pozostałych JCWP TW wyznaczono w aPGW termin osiągnięcia celów środowiskowych na 2027 rok, także ustalono stopień osiągnięcia celów środowiskowych.

Na podstawie analizy stanu ekologicznego JCWP TW i CW (GIOŚ 2020) stwierdzono, że stan ekologiczny wszystkich ocenianych wód TW i CW na obszarze dorzecza Wisły jest poniżej stanu dobrego, co oznacza nieosiągnięcie celu środowiskowego przez 90,9% JCWP ocenianych w starym układzie typologicznym (tabela 9-19) oraz odpowiednio 85,7% w nowym (tabela 9-20).

Tabela 9-19. Ocena postępu w osiąganiu celów środowiskowych dla stanu/potencjału ekologicznego w układzie typologicznym (aPGW, 2016–2021) na obszarze dorzecza Wisły – JCWP TW i CW

Stopień osiągnięcia celu	Liczba JCWP TW i CW	Udział JCWP (%)
Cel nieosiągnięty – ale poprawa stanu/potencjału	1	9,1
Cel nieosiągnięty – brak postępu	10	90,9
Liczba JCWP TW i CW na obszarze dorzecza	11	100,0

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych GIOŚ i aPGW

Tabela 9-20. Ocena postępu w osiąganiu celów środowiskowych dla stanu/potencjału ekologicznego w nowym układzie typologicznym (IIaPGW, 2022–2027) na obszarze dorzecza Wisły – JCWP TW i CW

Stopień osiągnięcia celu	Liczba JCWP TW i CW	Udział JCWP (%)
Cel nieosiągnięty – brak postępu	6	85,7
Cel nieosiągnięty – pogorszenie	0	0
Cel osiągnięty – utrzymanie dobrego stanu	0	0
Cel osiągnięty – poprawa stanu	0	0
Brak możliwości oceny postępu	1	14,3
Liczba JCWP TW i CW na obszarze dorzecza	7	100,0

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych GIOŚ

Analizując przyczyny nieosiągnięcia celów środowiskowych wzięto pod uwagę także wyniki oceny stanu środowiska morskiego, w tym JCWP wód TW i CW zawartych w opracowaniu GIOŚ z 2020 roku *Ocena stanu środowiska polskich obszarów morskich Bałtyku na podstawie danych monitoringowych z roku 2019 na tle dziesięciolecia 2009–2018*. Wynika z nich, że w analizowanym okresie utrzymywał się stan tych wód poniżej dobrego w zakresie fitoplanktonu (chlorofil a), przezroczystości, czy też substancji biogennych. Na przykład w JCWP Zalew Wiślany PLTW20001WB1 (d. TWIWB1) średnie stężenia chlorofilu a od 2015 roku utrzymywały się powyżej średniej wieloletniej 50 mg m⁻³, co znacznie przekraczało wartość graniczną (23,2 mg m⁻³), a średnia przezroczystość wynosiła około 0,5 m. Z kolei stężenia azotu ogólnego wykazywały spadek w stosunku do średniej wieloletniej, jednak były wciąż

większe od wartości granicznej stanu dobrego, natomiast stężenia fosforu ogólnego po okresowym spadku poniżej wartości progowej w latach 2017 i 2019, ponownie były większe w 2019 roku.

Wartości powyższych wskaźników są przede wszystkim związane z czynnikami presji oddziaływującymi na te wody (rozdział 7 IIaPGW). Stąd można wnioskować, że dotychczasowe działania w zakresie ograniczania odpływu azotu i fosforu ze zlewni rzecznych (działania w obrębie jednolitych części wód rzecznych) oraz z systemów oczyszczania wód (realizacja PWŚK) nie były wystarczające do osiągnięcia zakładanych celów. Dodatkowy udział w zasilaniu wód morskich biogenami ma uwalnianie ich z osadów oraz depozycja atmosferyczna związana z transportem morskim, czyli odpowiednio czynnikami naturalnymi oraz czynnikami antropogenicznymi występującymi głównie poza obszarem JCWP przejściowych i przybrzeżnych (tabela 9-21).

Do czynników niezależnych od Polski należy także transport transgraniczny zanieczyszczeń, głównie poprzez otwarte granice wód przybrzeżnych. W przypadku JCWP przejściowej Zalew Wiślany TW20001WB1 transport ten może pochodzić z rosyjskiej części Zalewu.

Tabela 9-21. Analiza przyczyn wpływających na brak postępu w osiągnięciu celów środowiskowych dla stanu/potencjału ekologicznego dorzecza Wisły bazująca na nowym układzie planistycznym (IIaPGW, 2022–2027) – JCWP TW i CW

Analiza przyczyn braku postępu w osiągnięciu celu środowiskowego		
przyczyna braku postępu	liczba JCWP TW i CW	udział JCWP (%)
Niski stopień realizacji lub skuteczności działań z aPWŚK		
Analizowana przyczyna łącznie	7	100
Cel nieosiągnięty – brak postępu	2	28,6
Cel nieosiągnięty – obniżenie stanu	0	0
Uwarunkowania zlewni (dopływ zanieczyszczeń z innej JCWP)		
Analizowana przyczyna łącznie	7	100
Cel nieosiągnięty – brak postępu	5	71,4
Cel nieosiągnięty – obniżenie stanu	0	0,0
Inne (czynniki naturalne, transport transgraniczny, depozycja atmosferyczna)		
Analizowana przyczyna łącznie	7	100
Cel nieosiągnięty – brak postępu	3	43
Cel nieosiągnięty – obniżenie stanu	0	0

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych GIOŚ i aPGW

9.1.8. Ocena postępu w osiągnięciu celów środowiskowych aPGW dla stanu chemicznego JCWP TW i CW w okresie od 2016–2021 r. wraz z wyjaśnieniem przyczyn nieosiągnięcia celów środowiskowych

W wodach TW i CW zarówno w starym (tabela 9-22), jak nowym układzie typologicznym (tabela 9-23) JCWP przejściowych i przybrzeżnych nie stwierdzono osiągnięcia celów środowiskowych. Oznacza to, że w każdej z 7 JCWP określono zły stan chemiczny, co związane było głównie z pogorszeniem się stanu chemicznego 4 JCWP z dobrego na zły (tabela 9-24).

Nie biorąc pod uwagę aspektów związanych z położeniem jednolitych części wód oraz czynników powodujących presję (opisane w rozdziale 7 IIaPGW), głównymi przyczynami nieosiągnięcia celów środowiskowych było przekroczenie dopuszczalnych stężeń niektórych substancji priorytetowych stwierdzone w wyniku monitoringu bioty oraz przekroczenia nowych wartości granicznych dla substancji priorytetowych wprowadzonych s.r.kl.jcwp (2016) (tabela 9–24).

Tabela 9-22. Ocena postępu w osiągnięciu celów środowiskowych aPGW (2016–2021) dla stanu chemicznego w starym układzie typologicznym na obszarze dorzecza Wisły – JCWP TW i CW

Stopień osiągnięcia celu	Liczba JCWP TW i CW	Udział JCWP (%)
Brak możliwości oceny postępu	5	45,5
Cel nieosiągnięty – pogorszenie do stanu złego	6	54,5
Liczba JCWP TW i CW na obszarze dorzecza	11	100,0

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych GIOŚ i aPGW

Tabela 9-23. Ocena postępu w osiągnięciu celów środowiskowych dla stanu chemicznego JCWP na obszarze dorzecza Wisły bazująca na nowym układzie planistycznym IIaPGW – JCWP TW i CW

Stopień osiągnięcia celu	Liczba JCWP TW i CW	Udział JCWP (%)
Cel nieosiągnięty – brak postępu	0	0,0
Cel nieosiągnięty – pogorszenie	4	57,1
Cel osiągnięty – utrzymanie dobrego stanu	0	0,0
Cel osiągnięty – poprawa stanu	0	0,0
Brak możliwości oceny postępu	3	42,9
Liczba JCWP TW i CW na obszarze dorzecza	7	100,0

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych GIOŚ i aPGW

Tabela 9-24. Analiza przyczyn wpływających na brak postępu w osiągnięciu celów środowiskowych dla stanu chemicznego na obszarze dorzecza Wisły bazująca na nowym układzie planistycznym IIaPGW – JCWP TW i CW

Analiza przyczyn braku postępu w osiągnięciu celu środowiskowego dla stanu chemicznego		
przyczyna braku postępu	liczba JCWP TW i CW	udział JCWP (%)
Zmiany legislacyjne (zmiana wartości granicznych klas)		
Analizowana przyczyna łącznie	2	28,6
Cel nieosiągnięty – brak postępu	0	0,0
Cel nieosiągnięty – obniżenie stanu	2	28,6
Zmiana zakresu monitoringu		
Analizowana przyczyna łącznie	4	57,1

Analiza przyczyn braku postępu w osiągnięciu celu środowiskowego dla stanu chemicznego		
przyczyna braku postępu	liczba JCWP TW i CW	udział JCWP (%)
Cel nieosiągnięty – brak postępu	0	0,0
Cel nieosiągnięty – obniżenie stanu	4	57,1

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych GIOŚ i aPGW

9.2. Ocena postępu w osiągnięciu celów środowiskowych JCWPd

Przedstawiony w ocenie stanu JCWPd zakres pomiarów, wyników analiz fizykochemicznych, innych danych uzyskanych od wykonawców zewnętrznych i ich interpretacja, umożliwiło ocenę stanu wód podziemnych zgodnie z przyjętą metodyką nawiązującą do r.m.jcw, RDW i DWP⁶⁸⁾.

Porównania oceny stanu JCWPd na podstawie danych z 2019 r. dokonano w odniesieniu do oceny stanu z roku 2016, którą wykonano w podziale na 172 JCWPd, obowiązującego w cyklu planistycznym 2016 –2021. Ocena stanu na podstawie danych z 2019 r. wykonana została według zmodyfikowanej względem obowiązującej w 2016 r. metodyki oceny stanu JCWPd⁶⁹⁾, co wpłynęło na interpretację i końcową ocenę stanu JCWPd. Szczególnie zauważalne jest to w wynikach testów: C.3/I.3 - Ochrona ekosystemów zależnych od wód podziemnych; C.4 - Ochrona wód powierzchniowych; C.5 - Ochrona wód przeznaczonych do spożycia.

Wyniki i wnioski z kolejnych raportów oceny stanu JCWPd są na bieżąco analizowane, a potrzeby wykonania bardziej rozbudowanych analiz umożliwiających lepsze rozpoznanie sytuacji hydrogeologicznej w JCWPd i wybiegających poza zakres metodyki oceny stanu JCWPd, są uwzględniane w realizacjach prac zespołu PSH.

Stan rozpoznania budowy geologicznej, warunków hydrodynamicznych i hydrogeochemicznych JCWPd z roku na rok jest coraz lepszy i ma to znaczący wpływ na końcowy wynik oceny stanu JCWPd i porównanie wyników ocen pomiędzy kolejnymi edycjami raportu oceny stanu JCWPd. Informacje są uaktualniane i uzupełniane, w związku z czym zmiany wyniku oceny stanu nie zawsze będą świadectwem faktycznej poprawy lub pogorszenia się stanu środowiska wodnego, a związane będą ze zmianą stopnia rozpoznania badanej jednostki. Dla przykładu, w ostatnich latach wzrosła liczba oznaczeń tych samych par wskaźników w monitoringu wód podziemnych i powierzchniowych, które podlegały ocenie w teście C.4 - Ochrona wód powierzchniowych. Spowodowało to, że stan niektórych JCWPd został określony z większą wiarygodnością.

W roku 2019 liczba JCWPd o dobrym stanie chemicznym wyniosła 91, a w 2016 r. – 86, natomiast liczba JCWPd w stanie słabym wyniosła odpowiednio 3 i 8. Dobry stan ilościowy zarówno w roku 2019 i 2016 stwierdzono w 89 JCWPd a stan słaby w 5.

Poniżej w tabeli 9-25 znajduje się zestawienie wyników ocen stanu chemicznego i ilościowego JCWPd z lat 2016 i 2019 w odniesieniu do regionów wodnych.

⁶⁸⁾ D. Palak-Mazur i in., *Aktualizacja metodyki oceny stanu JCWPd wraz z opracowaniem metodyki analizy odwracania trendów zanieczyszczeń*, PIG-PIB 2020.

⁶⁹⁾ D. Palak-Mazur i in., *Aktualizacja metodyki oceny stanu JCWPd wraz z opracowaniem metodyki analizy odwracania trendów zanieczyszczeń*, PIG-PIB 2020.

Tabela 9-25. Porównanie wyniku oceny stanu JCWPd w latach 2016 i 2019 na obszarze dorzecza Wisły w podziale na regiony wodne obszaru dorzecza Wisły

Region wodny	Porównanie wyników oceny stanu chemicznego JCWPd				Porównanie wyników oceny stanu ilościowego JCWPd			
	2016		2019		2016		2019	
	dobry	słaby	dobry	słaby	dobry	słaby	dobry	słaby
Bugu	8	–	8	–	8	–	8	–
Bugu, Środkowej Wisły	1	–	1	–	1	–	1	–
Dolnej Wisły	17	3	20	–	20	–	20	–
Górnej-Wschodniej Wisły	8	–	8	–	8	–	8	–
Górnej-Wschodniej Wisły, Górnej-Zachodniej Wisły	2	1	2	1	3	–	3	–
Górnej-Zachodniej Wisły	20	1	21	–	21	–	20	1
Małej Wisły	6	3	8	1	4	5	5	4
Narwi	3	–	3	–	3	–	3	–
Narwi, Środkowej Wisły	2	–	2	–	2	–	2	–
Środkowej Wisły	19	–	18	1	19	–	19	–
Suma końcowa	86	8	91	3	89	5	89	5

Źródło: opracowanie własne, PIG-PIB

W porównaniu z oceną wykonaną wg danych z 2016 r. stan JCWPd uległ zmianie w 7 JCWPd o numerach 15, 18, 39, 64, 111, 132, 145, 147, 156. Poniżej przedstawione zostało uzasadnienie dla zmian wyniku oceny stanu JCWPd w stosunku do roku 2016:

JCWPd nr 15 – zmiana oceny stanu chemicznego ze słabego na dobry wynika z bardzo dobrego rozpoznania obszaru JCWPd nr 15 zrealizowanego w ramach zadań państwowej służby hydrogeologicznej (zadanie PSH), a poniżej znajduje się syntetyczny opis sytuacji hydrogeologicznej w JCWPd nr 15.

JCWPd nr 15 obejmuje Żuławy Gdańskie (zachodnia część delty Wisły). Wody podziemne, które spełniają wymogi wód pitnych, zostały rozpoznane w dwóch poziomach wodonośnych: plejstoceno-holoceno (Qpl-h) i kredowym (K). Wody poziomu Qpl-h cechuje dobra jakość, zwłaszcza w zachodniej części jednostki, która jest intensywnie zasilana dopływem lateralnym z zachodu, czyli z Pojezierza Kaszubskiego. Zasilanie infiltracyjne na terenie tej części Żuław jest niewielkie, ponieważ wody opadowe są odprowadzane do gęstej sieci rowów melioracyjnych. Ponadto odwrócony gradient hydrauliczny na obszarach polderowych uniemożliwia infiltrację opadów w głąb systemu wodonośnego.

Stan chemiczny wód Qpl-h kształtuje zatem dopływ lateralny czystych wód z zachodu oraz naturalne procesy hydrochemiczne:

- naturalne wahania zwierciadła wód gruntowych w serii deltowej powodują lokalny rozkład torfów i namułów, utlenienie związków żelaza i manganu i ich migrację do użytkowego poziomu wodonośnego oraz podwyższoną barwę, TOC, NH_4 . W efekcie tych naturalnych procesów geogenicznych jakość wód podziemnych na znacznych obszarach JCWPd 15 w poziomie Qpl-h jest obniżona, a wody nie spełniają wymogów dla wód pitnych;
- dodatkowym czynnikiem obniżającym jakość wód Qpl-h są podwyższone stężenia chlorków. Ich obecność w wodach podziemnych jest świadectwem historycznych wlewów morza na teren lądu (tzw. wody młodoreliktowe) oraz współczesnych ingresji wód morskich z Zatoki Gdańskiej, ujścia Martwej Wisły do warstw wodonośnych. Ingresje te nie wynikają z nadmiernej eksploatacji wód w pobliskich ujęciach, ale naturalnych wahań poziomu wód morskich i spiętrzeń sztormowych, powodujących zjawisko tzw. cofki.

Niezależnie od tego na stan chemiczny wód mają wpływ czynniki antropogeniczne. Są one związane z obszarami miejsko-przemysłowymi (Gdańsk, Tczew, Pruszcz i inne). Do najważniejszych ognisk zanieczyszczeń można zaliczyć niektóre zakłady przemysłowe i składowe, szlaki komunikacyjne, rurociągi przesyłowe paliw płynnych, stacje paliw, składowiska odpadów komunalnych i przemysłowych oraz zanieczyszczenia historyczne związane z funkcjonowaniem dawnych zakładów chemicznych. Jak wykazały badania prowadzone w ramach dokumentowania obszarów ochronnych GZWP 112, MB Aglomeracji Trójmiejskiej oraz inne prace badawcze podejmowane przez lokalne instytucje odpowiedzialne za gospodarkę wodną, łączna powierzchnia tych obszarów sięga kilku km^2 . Natomiast ubytek zasobów dyspozycyjnych nie przekracza 3% ich wartości – ok. $165 \text{ m}^3/\text{h}$. Wyróżniają się dwa rejonu:

- w pobliżu ujęć komunalnych „Czarny Dwór” i „Zaspa”, gdzie rozpoznano strefę wód zanieczyszczonych na skutek presji zanieczyszczeń historycznych, związanych z dawnymi zakładami chemicznymi „Polifarb”;
- rejon ujęcia „Lipce”, gdzie stwierdzono historyczne zanieczyszczenia związane z dawnymi zakładami produkcji papy.

Punkt monitoringu stanu chemicznego 2311 jest płytkim piezometrem zlokalizowanym na skraju JCWPd nr 15 tuż nad morzem, a właściwie na Wyspie Sobieszewskiej. Prawie ze wszystkich stron otaczają go akweny: wody Martwej Wisły (ok. 150 m), jeziora Karaś i Ptasi Raj (0,3-0,8 km) oraz Zatoki Gdańskiej (ok. 1,6 km). Z uwagi na specyficzne położenie tego punktu, obniżona jakość wód w otoczeniu piezometru w żadnym wypadku nie zagraża całej JCWPd 15, tym bardziej że ognisko jest zlokalizowane w pobliżu bazy drenażu, którą jest Martwa Wisła i brzeg morza. Z uwagi na dynamikę wód podziemnych występuje tu lokalny system krążenia, związany z wałem wydmy nadmorskich. Z tego względu wody podziemne mają krótki bieg, które kończą w pobliskich bazach drenażu (Martwa Wisła, Zatoka Gdańska). Zanieczyszczenia z rejonu punktu 2311 zatem docierają tylko do brzegu Martwej Wisły i morza. Mając powyższe na uwadze należy stwierdzić, że ognisko ma charakter lokalny, strefa wód zanieczyszczonych nie przekracza kilku ha. Co stanowi ok. 0,003% powierzchni JCWPd nr 15.

JCWPd nr 18 – zmiana oceny stanu chemicznego ze słabego na dobry wynika z wartości szacowanego zasięgu przekroczeń TV nieprzekraczającego 40% całej JCWPd. Odnotowano przekroczenie wartości progowej dobrego stanu chemicznego wód podziemnych następujących wskaźników: HCO_3 , NH_4 , K, Fe i Mn. Brak przekroczeń wartości TV w kompleksie drugim. Opróbowane były te same punkty co w 2016 r. W okresie między ocenami nastąpiła korekta kompleksów wodonośnych i tak punkt 2177 ujmuje wody kompleksu drugiego. To spowodowało, że szacowany zasięg zanieczyszczenia odnoszony jest do 40 a nie do 20% całej JCWPd.

JCWPd nr 39 – zmiana oceny stanu chemicznego ze słabego na dobry wynika z wartości szacowanego zasięgu przekroczeń TV nieprzekraczającego 40% całej JCWPd. Odnotowano przekroczenie wartości progowej dobrego stanu chemicznego wód podziemnych następujących wskaźników: Fe, NO₃, NH₄, K. Przekroczenia TV w przypadku Fe i pH w kompleksie drugim mają charakter geogeniczny. Brak przekroczeń TV w kompleksie trzecim. Ze względu na brak danych nie udało się przeprowadzić testu C.3, który w ocenie za 2016 r. zdecydował o stanie słabym. W przypadku Testu C.4, wspólnym wskaźnikiem przekroczeń stanu dobrego w wodach podziemnych i powierzchniowych były azotany. Wartości stężeń azotu azotanowego (wody podziemne: NO₃ po przeliczeniu na N-NO₃ to 26,87 mg/l, 2019 r.; śr. z lat 2014–2019: 22,92 mg/l) są wyższe niż w JCWP o kodzie PLRW2000172966929 (N-NO₃: 6,04 mg/l; 2017 r.). Punkt monitoringowy wód podziemnych nr 1753 znajduje się na obszarze zlewniowym wspomnianej JCWP niecałe 100 m od cieku, stąd jest wysoce prawdopodobna migracja stwierdzonego zanieczyszczenia z warstwy wodonośnej ujętej tym punktem do rzeki. Uwzględniając niewielką miąższość warstwy wodonośnej (ok 4 m) i wielkość obszaru, który ten punkt dokumentuje, szacuje się, że w przypadku rozważanego zanieczyszczenia ładunek z wód podziemnych nie przekracza 50% całego ładunku w wodach powierzchniowych będących w kontakcie hydraulicznym z JCWPd nr 39, dlatego jej stan określono jako dobry wg danych z 2019 r.

JCWPd nr 64 – zmiana oceny stanu chemicznego z dobrego na słaby wynika z wartości szacowanego zasięgu przekroczeń TV powyżej 40% całej JCWPd. Odnotowano przekroczenie wartości progowej dobrego stanu chemicznego wód podziemnych następujących wskaźników: Na, TOC, Mn, NH₄, Fe, PEW, B, Cl, temp, Benzo(a)piren. Odnotowane przekroczenia wartości progowej dobrego stanu chemicznego w przypadku temp, TOC i Mn w punktach 1702 i 1703 (kompleks 1⁷⁰⁾) mają przyczynę geogeniczną i nie wpływają na stan chemiczny całej jednostki.

JCWPd nr 111 – zmiana oceny stanu chemicznego ze słabego na dobry ze względu na zmianę kryteriów w teście C.5 - Ochrona wód przeznaczonych do spożycia a także większa liczba punktów wziętych do analizy – ocena na podstawie 6 punktów. Zasięg odnotowanych przekroczeń wartości progowej dobrego stanu chemicznego w przypadku pH, Ni w punkcie 2686 (kompleks 1) i SO₄ w punkcie 2230 (kompleks 2) ma charakter lokalny i nie wpływa na stan chemiczny całej jednostki. Ze względu na przekroczenie zasobów dyspozycyjnych w skali roku z powodu poboru odwodnieniowego (rejon GZW), stan ilościowy pozostaje słaby.

JCWPd nr 132 – zmiana oceny stanu chemicznego ze słabego na dobry wynika z braku przekroczeń wartości progowej dobrego stanu chemicznego wód podziemnych. Punkt 1228, w którym odnotowano przekroczenia TV w 2016 r. został wyłączony z monitoringu stanu chemicznego – studnia kopana o głębokości 6,60 m. W 2019 r. opróbowano 3 punkty monitoringowe.

JCWPd nr 145 – zmiana oceny stanu ilościowego ze słabego na dobry ze względu na niższy stopień wykorzystania zasobów z uwagi na zmniejszenie wielkości poboru odwodnieniowego. Ponadto część tego poboru to wody inne niż zwykłe i może pochodzić z zasobów wzbudzonych. Należy pamiętać, że JCWPd 145 jest objęta wpływem rozległego obniżenia zwierciadła wód podziemnych głównego i pierwszego poziomu wodonośnego w rejonie GZW. Z uwagi na zmienność wartość poboru na przestrzeni wielolecia proponuje się wynik słaby o niskiej wiarygodności. Ze względu na przekroczenie wartości progowej dobrego stanu chemicznego w przypadku K, NO₃, Ca, pH, Ni, Fe, Mn, SO₄ w kompleksie 1. Przekroczenia TV w kompleksie drugim mają charakter geogeniczny. Obliczony zasięg przekroczeń wartości progowej dobrego stanu chemicznego wód podziemnych w pierwszym kompleksie przekracza 27%. Nie obliczono zasięgu przekroczeń TV dla drugiego kompleksu gdyż mają charakter geogeniczny. Choć zasięg przekroczeń nie przekracza 40% zdecydowano o nadaniu JCWPd 145 stanu słabego, ze względu na to, że wody pierwszego kompleksu

⁷⁰⁾ Pierwszy kompleks wodonośny to poziomy wodonośny o zwierciadle swobodnym, lokalnie napiętym, pozostające w bezpośrednim kontakcie z wodami powierzchniowymi i ekosystemami zależnymi od wód. Charakteryzuje się on zazwyczaj wysoką podatnością na zanieczyszczenie z powierzchni terenu;

to przede wszystkim pozbawione izolacji wody piętra czwartorzędowego (plejstocen Q1, Q2), czwartorzędowo-neogeńskiego, triasu środkowego i dolnego oraz karbonu górnego.

JCWPD nr 147 – zmiana oceny stanu ilościowego z dobrego na słaby wynika z przekroczenia zasobów dyspozycyjnych w skali roku z powodu poboru odwodnieniowego (rejon GZW). W porównaniu z poprzednią oceną stopień wykorzystania wyższy z uwagi na zmniejszenie wielkości zasobów (lepsze udokumentowanie) oraz wyższe wartości odwodnień górniczych. Jest to JCWPD objęta wpływem rozległego obniżenia zwierciadła wód podziemnych głównego i pierwszego poziomu wodonośnego w rejonie GZW. Porównanie wprost znanej wartości poboru i zasobów wskazuje, że pobór odwodnieniowy górnictwa może przekraczać lub co najmniej równoważyć zasoby dostępne nawet jeśli część poboru nie powinna być brana do obliczeń ponieważ może pochodzić z zasobów wzbudzonych. Obszar oddziaływania odwodnień górniczych obejmuje znaczny obszar całej JCWPD i jest udokumentowany lejami depresji. W związku z tym, że znaczna część poboru odwodnieniowego to wody inne niż zwykle proponuje się stan słaby o niskiej wiarygodności.

JCWPD nr 156 – zmiana oceny stanu chemicznego ze słabego na dobry wynika z tego, że odnotowane przekroczenia wartości progowej dobrego stanu chemicznego w wodach pierwszego kompleksu wodonośnego mają charakter geogeniczny i nie wpływają na stan chemiczny całej jednostki. Ze względu na brak danych nie udało się przeprowadzić testu C.3 - Ochrona ekosystemów zależnych od wód podziemnych, który w ocenie za 2016 r. zdecydował o stanie słabym. W przypadku Testu C.4, wspólnym wskaźnikiem przekroczeń stanu dobrego w wodach podziemnych i powierzchniowych był azot amonowy (punkt monitoringu stanu chemicznego nr 1170) i powierzchniowych (JCWP – kod: PLRW200017211669). Ustalono, że stężenia azotu amonowego są na podobnym poziomie w obu analizowanych środowiskach (w wodach podziemnych są niższe) i wyklucza się tym samym, aby ładunek wymienionego zanieczyszczenia z wód podziemnych przekraczał 50% całego ładunku w wodach powierzchniowych będących w więzi hydraulicznej z JCWPD nr 156.

Porównanie oceny stanu JCWPD z roku 2016 z oceną stanu JCWPD z roku 2019 przedstawia załącznik nr 8 (Porównanie oceny stanu JCWPD 2016, 2019).

9.3. Ocena postępu w osiąganiu celów środowiskowych dla obszarów chronionych

Dla obszarów chronionych, o których mowa w art. 317 ust. 4 pr.w.:

1. JCW przeznaczonych do poboru wody na potrzeby zaopatrzenia ludności w wodę przeznaczoną do spożycia przez ludzi, o których mowa w art. 71 pr.w.;
2. JCW przeznaczonych do celów rekreacyjnych, w tym kąpieliskowych;
3. obszarów wrażliwych na eutrofizację wywołaną zanieczyszczeniami pochodzącymi ze źródeł komunalnych rozumianą jako wzbogacanie wód biogenami, w szczególności związkami azotu lub fosforu, powodującymi przyspieszony wzrost glonów oraz wyższych form życia roślinnego, w wyniku którego następują niepożądane zakłócenia biologicznych stosunków w środowisku wodnym oraz pogorszenie jakości tych wód;

podstawowym celem jest osiągnięcie dobrego stanu/potencjału ekologicznego i dobrego stanu chemicznego, zatem ocena postępu w osiąganiu celów dla tych obszarów będzie równoznaczna z oceną postępu w osiąganiu celów dla JCWP.

W III cyklu planistycznym aPGW (2016–2021):

1. Przepisy rozporządzenia w sprawie jakości JCWP wykorzystywanych do spożycia (rozporządzenie Ministra Gospodarki Morskiej i Żeglugi Śródlądowej z dnia 29 sierpnia 2019 roku w sprawie wymagań, jakim powinny odpowiadać wody powierzchniowe wykorzystywane do zaopatrzenia ludności w wodę przeznaczoną do spożycia) zawierają wymagania

nieprzekraczania wartości granicznych wskaźników fizykochemicznych i bakteriologicznych jakości wody, odpowiadających ustalonym kategoriom jakości wody w zależności od tego, jakim procesom uzdatniania woda musi być poddawana, aby nadawała się do spożycia: A1, A2, A3. Jednakże spośród 37 wskaźników służących ocenie kategorii jakości znakomita większość jest również podstawą klasyfikacji stanu ekologicznego i chemicznego wód, ale wartości graniczne dla kategorii wód przeznaczonych do uzdatniania są dużo bardziej liberalne w stosunku do wartości służących ocenie stanu wód, nawet uwzględniając zróżnicowanie typologiczne. W tej sytuacji również dość powszechnym zjawiskiem jest występowanie ujęcia na JCWP o złym stanie, co w żaden sposób nie jest podstawą zamknięcia ujęcia. Nieznane są przypadki wyłączania dużych ujęć komunalnych z powodów pogarszania się jakości wód płynących. W takim przypadku dostosowuje się technologie na Stacji Uzdatniania Wody (SUW).

Ze względu na powyższe uwarunkowania w przypadku JCWP przeznaczonych do poboru wody na potrzeby zaopatrzenia ludności w wodę przeznaczoną do spożycia przy ocenie stopnia spełnienia celów środowiskowych zgodnie z metodyką przyjętą w opracowaniu *Ustalenie celów środowiskowych (...)*⁷¹⁾ jest porównanie wykazu JCWP z aPGW, na których znajdowały się ujęcia ze zaktualizowanym wykazem opracowanym na potrzeby cyklu planistycznego IIaPGW 2022 – 2027. Porównanie tych dwóch wykazów pozwala na identyfikację JCWP, które utrzymały swoje funkcje w tym zakresie, co oznacza że spełniają one cel środowiskowy obszaru chronionego.

Na obszarze dorzecza Wisły:

- 131 JCWP RW wskazane w aPGW ponownie wyznaczono jako JCWP przeznaczone do poboru wody do spożycia,
- 17 JCWP RW wskazanych w aPGW nie zostało ponownie wyznaczonych jako JCWP przeznaczone do poboru wody do spożycia, bowiem na obszarze ich zlewni nie zlokalizowano ujęć wód powierzchniowych. W tym przypadku ocena osiągnięcia celu jest niemożliwa do wykonania. Nieznane są przyczyny utraty funkcji przez JCWP.

Dla obszarów chronionych wód przeznaczonych do poboru wody na potrzeby zaopatrzenia ludności w wodę przeznaczoną do spożycia przez ludzi na obszarze dorzecza Wisły cel dla stanu/potencjału został osiągnięty dla 20 JCWP (13,4%), a dla stanu chemicznego dla 23 JCWP (15,4%) spośród 149 JCWP z tym typem obszaru chronionego (tabela 9-24).

2. Wynikiem niespełnienia celów środowiskowych JCWP w zakresie obszaru chronionego o przeznaczeniu wód do celów rekreacyjnych, w tym kąpieliskowych (zgodnie z wytycznymi rozporządzenia Ministra Zdrowia z dnia 17 stycznia 2019 roku w sprawie nadzoru nad jakością wody w kąpielisku i miejscu okazjonalnie wykorzystywanym do kąpeli), jest w prosty sposób zamknięcie kąpieliska, co może być działaniem trwałym bądź chwilowym. W związku z tym zgodnie z metodyką przyjętą w opracowaniu *Ustalenie celów środowiskowych (...)*⁷²⁾ na potrzeby oceny spełnienia celów środowiskowych przez jednolite części wód powierzchniowych przeznaczone do celów rekreacyjnych, w tym kąpieliskowych jest porównanie wykazu JCWP z aPGW, na których zlokalizowany był ten typ obszaru chronionego ze zaktualizowanym wykazem opracowanym na potrzeby cyklu planistycznego IIaPGW 2022–2027. Porównanie tych dwóch wykazów pozwala na identyfikację JCWP, które utrzymały swoje funkcje w tym zakresie, co oznacza że spełniają one cel środowiskowy obszaru chronionego.

Dla JCWP RW

⁷¹⁾ *Ustalenie celów środowiskowych dla jednolitych części wód wraz z opracowaniem rejestru wykazów obszarów chronionych*, PGW WP, 2019.

⁷²⁾ Ibidem

- 25 JCWP RW wskazanych w aPGW osiągnęło cel środowiskowy;
- 15 JCWP RW wskazanych w aPGW, które nie zostały ponownie wyznaczone w IIaPGW jako JCWP przeznaczone do celów kąpieliskowych, i na obszarze ich zlewni nie zlokalizowano kąpielisk (brak w serwisie kąpieliskowym w 2020 r.) – ocena osiągnięcia celu jest niemożliwa do wykonania, bowiem nieznane są przyczyny utraty funkcji rekreacyjne przez JCWP. Powody braku wyznaczenia kąpielisk najczęściej mają charakter formalno-organizacyjny lub finansowy, niekoniecznie wynikający z pogorszenia jakości wód.

Dla JCWP LW

- 11 JCWP LW wskazanych w aPGW osiągnęło cel środowiskowy;
- 4 JCWP LW wskazane w aPGW, które nie zostały ponownie wyznaczone w IIaPGW jako JCWP przeznaczone do celów kąpieliskowych, i na obszarze ich zlewni nie zlokalizowano kąpielisk (brak w serwisie kąpieliskowym w 2020 r.) – ocena osiągnięcia celu jest niemożliwa do wykonania, bowiem nieznane są przyczyny utraty funkcji rekreacyjne przez JCWP. Powody braku wyznaczenia kąpielisk najczęściej mają charakter formalno-organizacyjny lub finansowy, niekoniecznie wynikający z pogorszenia jakości wód.

Dla JCWP TW i CW:

- 10 JCWP wskazanych w aPGW zostało ponownie wyznaczonych jako JCWP przeznaczone do celów kąpieliskowych – osiągnęły cel środowiskowy.

Dla obszarów chronionych wód przeznaczonych do celów rekreacyjnych, w tym kąpieliskowych na obszarze dorzecza Wisły cel dla stanu/potencjału został osiągnięty dla 3 JCWP (4,6%), a dla stanu chemicznego dla 11 JCWP (16,9%) spośród 65 JCWP z tym typem obszaru chronionego (tabela 9-24).

Dla obszarów chronionych wód wrażliwych na eutrofizację wywołaną zanieczyszczeniami pochodzącymi z zanieczyszczeniami pochodzącymi ze źródeł komunalnych rozumianą jako wzbogacanie wód biogenami, w szczególności związkami azotu lub fosforu, powodującymi przyspieszony wzrost glonów oraz wyższych form życia roślinnego, w wyniku którego następują niepożądane zakłócenia biologicznych stosunków w środowisku wodnym oraz pogorszenie jakości tych wód, na obszarze dorzecza Wisły cel dla stanu/potencjału został osiągnięty dla 289 JCWP (9,2%), a dla stanu chemicznego dla 470 JCWP (14,9%) spośród 3149 JCWP z tym typem obszaru chronionego (tabela 9-26).

Tabela 9-26. Ocena postępu w osiąganiu podstawowych celów środowiskowych dla obszarów chronionych wód przeznaczonych do poboru wody na potrzeby zaopatrzenia ludności w wodę przeznaczoną do spożycia przez ludzi; wód przeznaczonych do celów rekreacyjnych, w tym kąpieliskowych; wrażliwych na eutrofizację wywołaną zanieczyszczeniami pochodzącymi ze źródeł komunalnych rozumianą jako wzbogacanie wód biogenami, w szczególności związkami azotu lub fosforu, powodującymi przyspieszony wzrost glonów oraz wyższych form życia roślinnego, w wyniku którego następują niepożądane zakłócenia biologicznych stosunków w środowisku wodnym oraz pogorszenie jakości tych wód na obszarze dorzecza Wisły (aPGW 2016–2021)

Stopień osiągnięcia celu	Stan/potencjał ekologiczny		Stan chemiczny	
	liczba JCWP	udział JCWP na obszarze dorzecza (%)	liczba JCWP	udział JCWP na obszarze dorzecza (%)
Obszary chronione wód przeznaczonych do poboru wody na potrzeby zaopatrzenia ludności w wodę przeznaczoną do spożycia przez ludzi				
Brak możliwości oceny postępu	1	0,7	7	4,7

Stopień osiągnięcia celu	Stan/potencjał ekologiczny		Stan chemiczny	
	liczba JCWP	udział JCWP na obszarze dorzecza (%)	liczba JCWP	udział JCWP na obszarze dorzecza (%)
Cel nieosiągnięty – brak postępu	45	30,2	25	16,8
Cel nieosiągnięty – ale poprawa stanu/potencjału	6	4,0	0	0,0
Cel nieosiągnięty – pogorszenie	77	51,7	94	63,1
Cel osiągnięty – poprawa stanu/potencjału	2	1,3	0	0,0
Cel osiągnięty – utrzymanie dobrego stanu/potencjału	18	12,1	23	15,4
łączna liczba JCWP na obszarze dorzecza	149	100,0	149	100,0
Obszary chronione wód przeznaczonych do celów rekreacyjnych, w tym kąpieliskowych				
Brak możliwości oceny postępu	7	10,8	23	35,38
Cel nieosiągnięty – brak postępu	34	52,3	4	6,15
Cel nieosiągnięty – ale poprawa stanu/potencjału	12	18,5	0	0,00
Cel nieosiągnięty – pogorszenie	9	13,8	27	41,54
Cel osiągnięty – poprawa stanu/potencjału	1	1,5	2	3,08
Cel osiągnięty – utrzymanie dobrego stanu/potencjału	2	3,1	9	13,85
łączna liczba JCWP na obszarze dorzecza	65	100,0	65	100,0
Obszary chronione wód wrażliwych na eutrofizację wywołaną zanieczyszczeniami pochodzącymi ze źródeł komunalnych				
Brak możliwości oceny postępu	261	8,3	997	31,7
Cel nieosiągnięty – brak postępu	1740	55,3	353	11,2
Cel nieosiągnięty – ale poprawa stanu/potencjału	144	4,6	0	0,0
Cel nieosiągnięty – pogorszenie	715	22,7	1329	42,2
Cel osiągnięty – poprawa stanu/potencjału	138	4,4	212	6,7
Cel osiągnięty – utrzymanie dobrego stanu/potencjału	151	4,8	258	8,2
łączna liczba JCWP na obszarze dorzecza	3149	100,0	3149	100,0

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych GIOŚ i aPGW

10. Podsumowanie działań zawartych w aPGW

10.1. Podsumowanie informacji uzyskanych w wyniku monitorowania realizacji działań zawartych w ostatnim planie gospodarowania wodami na obszarze dorzecza, pozyskanych na podstawie art. 328 ust. 2 ustawy – Prawo wodne

Podsumowanie działań zawartych w aPGW przygotowane zostało na podstawie dokumentów, przy sporządzaniu których wykorzystano dane z monitoringu realizacji działań (w ramach sprawozdawczości podmiotów odpowiedzialnych za realizację działań):

- *Ocena postępu we wdrażaniu programów działań dla JCWP i JCWPd wynikających z aPWŚK (2018)*⁷³⁾, który syntetycznie przedstawia informacje na temat stopnia realizacji działań w latach 2016–2018;
- Sprawozdania roczne z realizacji działań za lata 2018–2019.

Obowiązek prawny w zakresie monitorowania działań zawartych m.in. w planach gospodarowania wodami na obszarach dorzeczy wynika z art. 328 ust. 2 pr.w., który wskazuje organy zobowiązane do sprawozdawania realizacji działań zawartych w dokumentach planistycznych z zakresu gospodarki wodnej: PGW WP oraz wojewodowie, marszałkowie województw, dyrektorzy urzędów morskich oraz wójtowie, burmistrzowie lub prezydenci miast.

Sprawozdania z realizacji PGW powinny być sporządzane w oparciu o zakres informacji wskazany w rozporządzeniu Ministra Gospodarki Morskiej i Żeglugi Śródlądowej z dnia 14 grudnia 2018 r. w sprawie zakresu informacji z realizacji działań zawartych w planach gospodarowania wodami na obszarach dorzeczy, planach zarządzania ryzykiem powodziowym i programie ochrony wód morskich (Dz. U. poz. 2390).

Informacje dotyczące statusu realizacji działań zaplanowanych w poprzednim cyklu planistycznym stanowiły element prac analitycznych mających na celu zbudowanie skutecznych zestawów działań dla JCW w IIaPGW.

W poprzednim cyklu planistycznym (2016–2021) w aPWŚK (stanowiącym „program działań” w rozumieniu RDW), podobnie jak w IIaPGW, zaplanowano działania podstawowe i uzupełniające, przy jednoczesnym wydzieleniu działań podstawowych na poziomie krajowym i na poziomie konkretnych JCW. Te ostatnie łącznie z działaniami uzupełniającymi stanowiły katalog, z którego dokonywano wyboru działań na potrzeby budowy zestawu działań dla poszczególnych JCW. Działania podstawowe krajowe odnosiły się do wymagań dyrektyw wskazujących zasady wpływające na zapewnienie osiągnięcia celów środowiskowych, do obowiązku wypełniania obowiązujących przepisów prawnych oraz opracowania programów i dokumentów dobrych praktyk, wspierających osiągnięcie celów środowiskowych.

W katalogu działań podstawowych krajowych aPWŚK, w którym znajdowało się łącznie 131 działań wśród których 7 posiadało określony termin realizacji Stopień realizacji działań określony został dla działań innych, niż ciągłe (tabela 10-1).

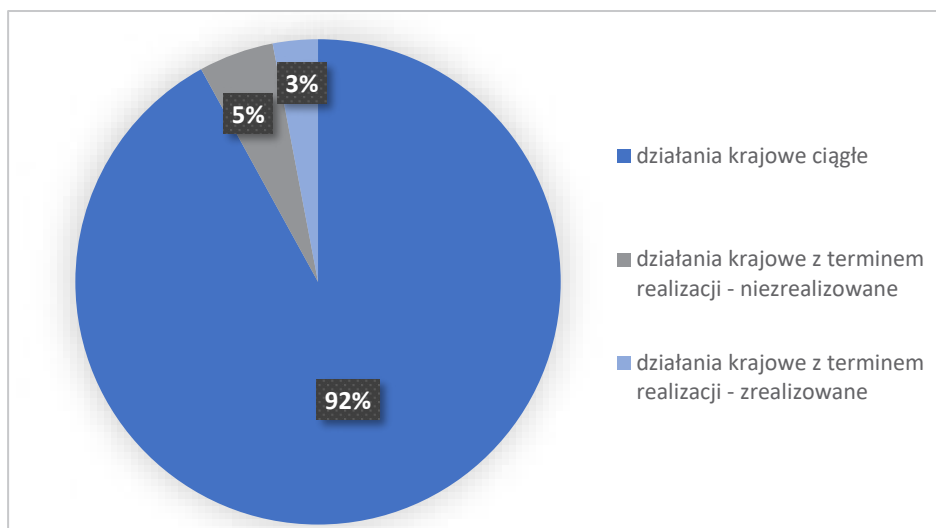
⁷³⁾ *Ocena postępu we wdrażaniu programów działań dla JCWP i JCWPd wynikających z aPWŚK, PGW WP, 2018.*

Tabela 10-1. Stopień realizacji działań podstawowych krajowych

Lp.	Działanie	Jednostka odpowiedzialna	Harmonogram realizacji	Stopień realizacji
1.	Obowiązek opracowania i weryfikacji warunków korzystania z wód regionu, jako aktu prawa miejscowego wspomagającego osiągnięcie celów środowiskowych	dyrektor RZGW WP	do końca IV kw. 2016 r.	zróżnicowany stopień realizacji
2.	Uporządkowanie gospodarki wodami opadowymi lub roztopowymi – przygotowanie opracowania dotyczącego zaostreżenia warunków, jakie należy spełnić przy wprowadzaniu do jezior i zbiorników retencyjnych wód opadowych lub roztopowych w zakresie oczyszczania z substancji biogennych, celem przedłożenia Ministrowi Środowiska na potrzeby zmiany rozporządzenia Ministra Środowiska z dnia 18 listopada 2014 r. w sprawie warunków, jakie należy spełnić przy wprowadzaniu ścieków do wód lub do ziemi oraz w sprawie substancji szczególnie szkodliwych dla środowiska wodnego	Minister Środowiska	IV kw. 2018 r.	nie zrealizowano; zmiana podstawy prawnej w 2017 r.
3.	Weryfikacja sposobu oceny potencjału ekologicznego dla SZCW i SCW	Minister Środowiska	IV kw. 2021 r.	zrealizowano
4.	Opracowanie Kodeksu Dobrej Praktyki wędkarskiej regulujących m.in. stosowanie zanęt	Minister Rolnictwa i Rozwoju Wsi, Minister Środowiska	IV kw. 2018 r.	nie zrealizowano
5.	Przygotowanie dobrych praktyk dotyczących ochrony środowiska wodnego przy zrzucie wody ze stawów hodowlanych w celu wsparcia merytorycznego dla inwestorów oraz organów wydających decyzje administracyjne	Minister Rolnictwa i Rozwoju Wsi, Minister Środowiska	IV kw. 2018 r.	zrealizowano
6.	Opracowanie dobrych praktyk w zakresie robót hydrotechnicznych i prac utrzymaniowych wraz z ustaleniem zasad ich wdrażania	Minister Środowiska	IV kw. 2018 r.	zrealizowano
7.	Opracowanie krajowego programu renaturyzacji wód powierzchniowych	Prezes KZGW	IV kw. 2021 r.	zrealizowano

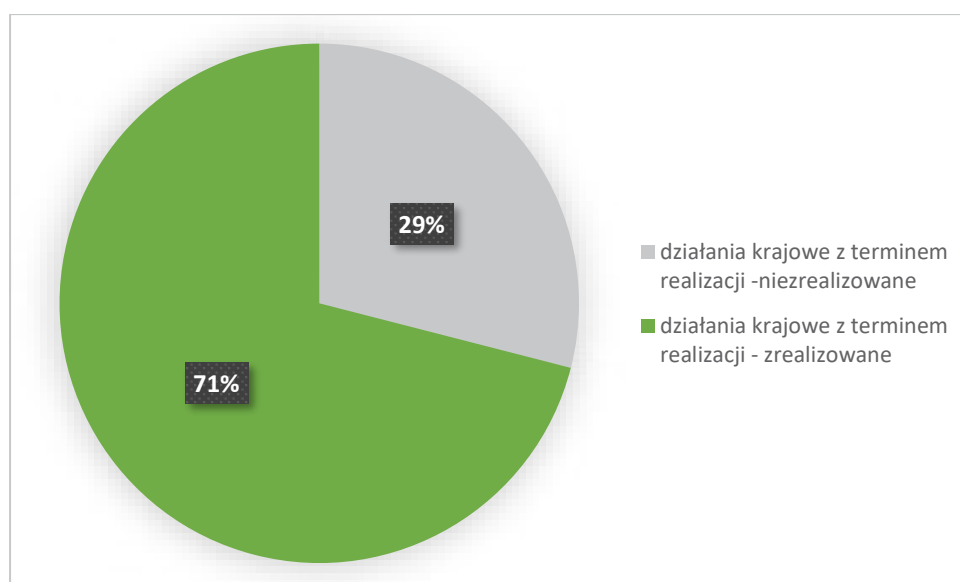
Źródło: opracowanie własne

Spośród zidentyfikowanych 7 działań z określonym terminem realizacji, zrealizowano 5 z nich co stanowi 71% wszystkich działań katalogu działań krajowych z określonym terminem realizacji (wykres 10-1 i wykres 10-2). Wskazany w przypadku działania: Obowiązek opracowania i weryfikacji warunków korzystania z wód regionu, jako aktu prawa miejscowego wspomagającego osiągnięcie celów środowiskowych, zróżnicowany stopień realizacji, wynika ze zmiany postanowień w pr.w., która nie przewiduje wydawania przez dyrektorów RZGW WP rozporządzeń ustalających warunki korzystania z wód. Rozporządzenia, zgodnie z zapisami aPWŚK stanowią efekt rzeczowy działania, którego realizacja w tym kontekście stała się bezprzedmiotowa.

Wykres 10-1. Udział działań krajowych z określonym terminem realizacji (aPGW)

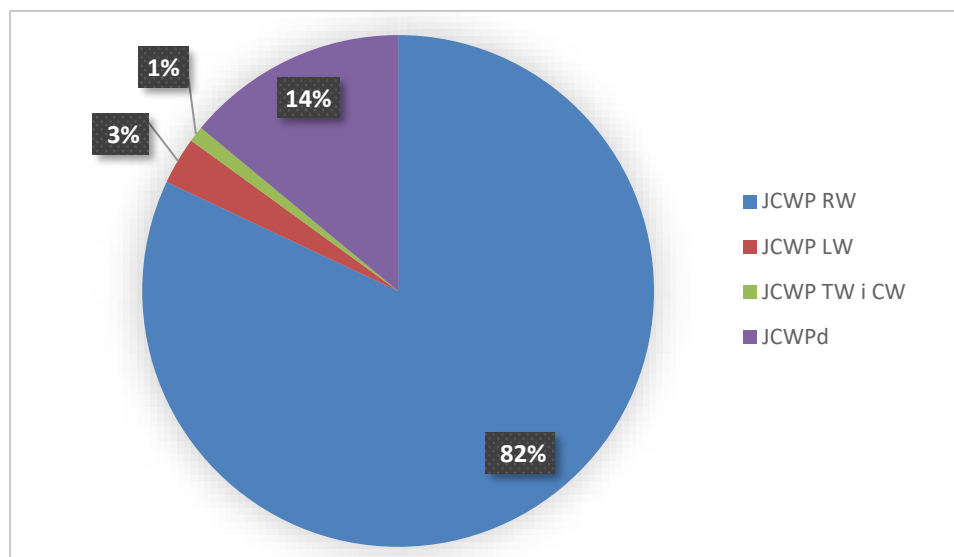
Źródło: opracowanie własne na podstawie Oceny postępu we wdrażaniu programów działań dla JCWP i JCWPd wynikających z aPWŚK (2018)

Wykres 10-2. Stan realizacji działań krajowych ze wskazanym terminem realizacji (aPGW)

Źródło: opracowanie własne na podstawie Oceny postępu we wdrażaniu programów działań dla JCWP i JCWPd wynikających z aPWŚK (2018)

Ogólna liczba działań zaplanowanych do realizacji w cyklu planistycznym 2016–2021 w aPGW w skali kraju wyniosła łącznie ok. 25 tys. działań, w tym ponad 82% stanowiły działania dotyczące JCWP RW. Udział działań poszczególnych kategorii wód w ogólnej liczbie działań aPGW prezentuje poniższy wykres 10-3.

Wykres 10-3. Udział działań zaplanowanych dla poszczególnych kategorii wód w ogólnej liczbie działań aPGW (cykl planistyczny 2016–2021) (w skali kraju)

Źródło: opracowanie własne na podstawie Oceny postępu we wdrażaniu programów działań dla JCWP i JCWPd wynikających z aPWŚK (2018)

Stopień zaawansowania realizacji działań w poszczególnych kategoriach wód wyniósł średnio ok. 10%. Średni stopień zaawansowania realizacji działań w poszczególnych kategoriach odnosi się do uzyskanej informacji co do zaawansowania realizacji w stosunku do wszystkich działań zaplanowanych w aPWŚK (zgodnie z przyjętym sposobem prezentacji danych w opracowaniu *Ocena postępu we wdrażaniu działań (...) ⁷⁴⁾*, który zakłada włączenie do grupy działań niezrealizowanych również działań dla których nie uzyskano informacji o statusie zaawansowania). Należy zauważyć, że wartość ta jest pesymistycznym szacunkiem stopnia zaawansowania realizacji działań, gdyż w przypadku braku odpowiedzi na ankietę, działania zostały potraktowane jako niezrealizowane (uzyskany zwrot ankiet dotyczących działań innych, niż działania krajowe, wyniósł 67%, jednakże analiza ankiet wykazała jednak dość znaczny udział ankiet pustych lub bez podawania konkretnych odpowiedzi). Ponadto średni stopień zaawansowania realizacji działań nie uwzględnia działań zrealizowanych od 2019 r. Informacje dotyczące stopnia realizacji działań z wyszczególnieniem zastosowanego podziału statusu, przedstawia poniższa tabela (tabela 10-2).

⁷⁴⁾ *Ocena postępu we wdrażaniu programów działań dla JCWP i JCWPd wynikających z aPWŚK*

Tabela 10-2. Stopień realizacji działań wynikających z aPWŚK w skali kraju

Kategoria wód	Liczba działań w aPWŚK	Stopień realizacji działań wynikających z aPWŚK (%)					
		działania, dla których podmioty sprawozdające się nie przekazały danych	nierozpoczęte	w trakcie przygotowania	w trakcie realizacji	zakończone	stan zaawansowania realizacji (przy traktowaniu braku odpowiedzi jako działania niezrealizowane)
JCWP RW	20 504	12,4	23,7	3,5	20,9	39,5	10,2
JCWP LW	780	40,0	1,0	0,0	57,9	1,0	— ^{a)}
JCWP TW i CW	173	0,6	17,3	1,2	20,8	60,1	10,3
JCWPD	3 485	12,4	25,2	1,1	14,7	46,6	11,82

Objaśnienia:

^{a)} brak możliwości określenia stopnia zaawansowania realizacji z uwagi na przeważający charakter działań ciągłych.

Źródło: opracowanie własne na podstawie Oceny postępu we wdrażaniu programów działań dla JCWP i JCWPd wynikających z aPWŚK (2018)

Poniżej przedstawiony został opis stopnia realizacji zaplanowanych działań w podziale na poszczególne kategorie wód. Szczegółowe informacje dotyczące postępu wdrożenia poszczególnych działań dla JCWP i JCWPd wynikających z aPWŚK zawarte są w pracy *Ocena postępu we wdrażaniu programów działań dla JCWP i JCWPd wynikających z aPWŚK*⁷⁵⁾ oraz *Ocena skuteczności działań z aPWŚK kategorii gospodarka komunalna*. Podsumowania działań podjętych i planowanych w podziale na poszczególne kategorie przedstawia rozdział 13 IIaPGW.

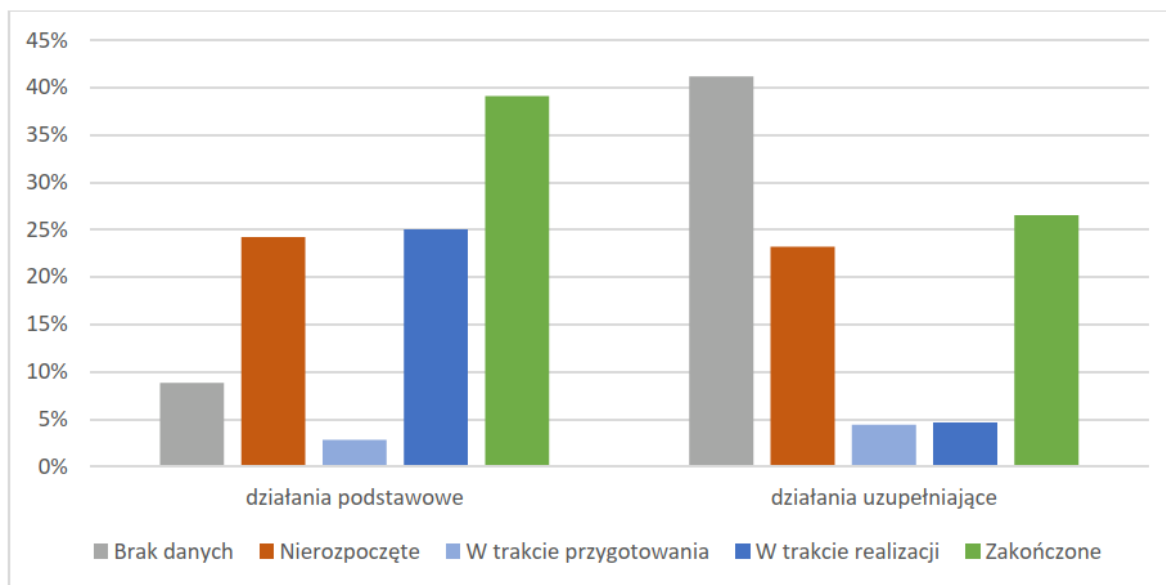
JCWP RW

W aPWŚK dla JCWP RW zaplanowanych zostało ponad 20 tys. działań podzielonych na 7 kategorii:

- gospodarka komunalna;
- rolnictwo;
- kształtowanie stosunków wodnych oraz ochrona ekosystemów od wód zależnych (w tym morfologia i zachowanie ciągłości biologicznej cieków);
- monitoring;
- działania kontrolne;
- działania organizacyjno-prawne i edukacyjne;
- rekultywacja.

Średni stopień realizacji działań dla JCWP RW zgodnie z deklaracjami podmiotów realizujących prace, wyniósł 10,2%. W większym stopniu zaawansowane są działania podstawowe niż działania uzupełniające. Dla działań uzupełniających w większym stopniu jednostki zadeklarowały brak danych pozwalających na określenie statusu realizacji. Udział działań nierozpoczętych jest podobny dla obu rodzajów działań (wykres 10-4). Kategorią działań o najmniejszym stwierdzonym stopniu zaawansowania są działania organizacyjno-prawne i edukacyjne, których stopień zaawansowania określony został na poziomie ok. 20%.

⁷⁵⁾ *Ocena postępu we wdrażaniu programów działań dla JCWP i JCWPd wynikających z aPWŚK*, PGW WP, 2018.

Wykres 10-4. Udział działań o określonym statusie w podziale na działania podstawowe i uzupełniające – JCWP RW (w skali kraju)

Źródło: Ocena postępu we wdrażaniu programów działań dla JCWP i JCWPd wynikających z aPWŚK (2018)

JCWP LW

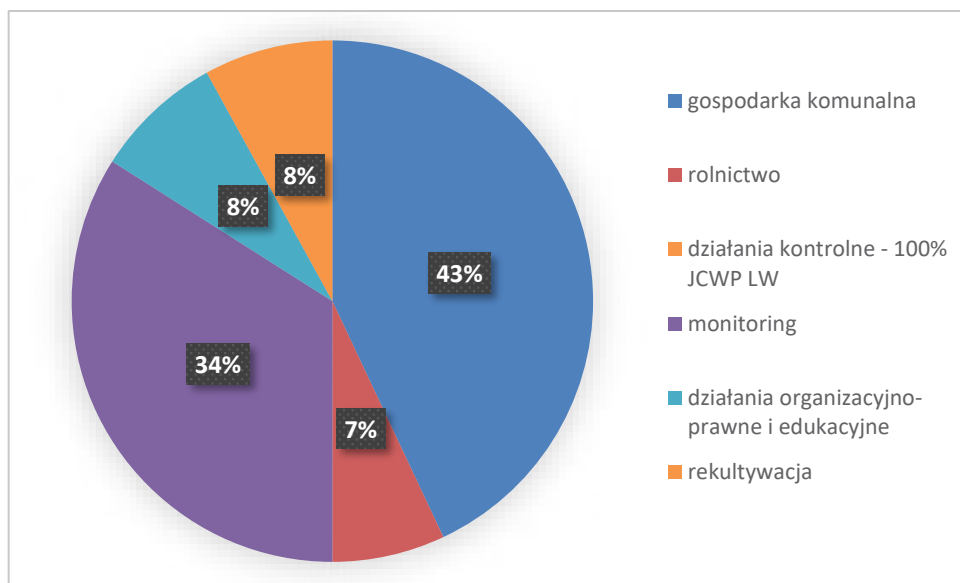
Program działań w aPWŚK, dotyczących JCWP LW obejmował 33 działania zgrupowane w sześciu kategoriach:

- gospodarka komunalna
- rolnictwo,
- działania organizacyjno-prawne i edukacyjne,
- rekultywacja,
- monitoring,
- działania kontrolne.

Łącznie, wszystkim 769 JCWP LW (układ planistyczny aPGW) ze wskazanymi działaniami, przypisane zostały 1842 działania. Dodatkowo, 215 JCWP przypisano działanie o brzmieniu „część wód przepływowa, niezagrożona – tylko działania na poziomie krajowym oraz dla JCWP rzek”, co oznacza, że nie miały one wskazanych żadnych dedykowanych działań dla JCWP LW.

Największej liczbie jezior zostały przypisane działania kontrolne (wszystkie JCWP wskazane do przypisania działań tj. 769 w skali kraju) i z zakresu gospodarki komunalnej, najmniejszej zaś działania z kategorii rolnictwa i działań organizacyjno-prawnych i edukacyjnych (wykres 10-5). W przypadku JCWP LW kategorią działań o najniższym stopniu zaawansowania stanowi kategoria monitoring.

W przypadku JCWP LW działania ciągłe, dla których nie ma możliwości określenia stopnia ich realizacji, z powodu braku danych przekazanych przez podmioty odpowiedzialne za sprawozdawczość, stanowią 58% wszystkich działań zaplanowanych na obszarze dorzecza Wisły dla JCWP LW.

Wykres 10-5. Udział JCWP LW z przypisanymi działaniami danej kategorii

Źródło: opracowanie własne na podstawie Oceny postępu we wdrażaniu programów działań dla JCWP i JCWPd wynikających z aPWŚK (2018)

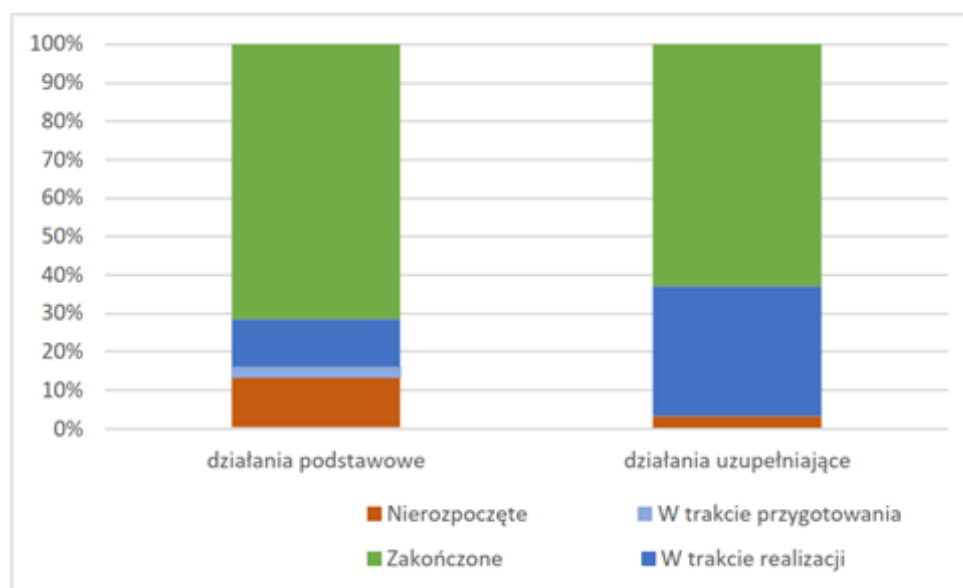
JCWP TW i CW

Działania przypisane do wód przejściowych i przybrzeżnych w programie działań aPWŚK zgrupowane zostały w 7 kategorii:

- gospodarka komunalna,
- rolnictwo,
- kształtowanie naturalnych warunków hydrologicznych,
- kształtowanie naturalnych warunków hydrodynamicznych,
- monitoring,
- działania organizacyjno-prawne i edukacyjne,
- projekt badawczy.

Kategorii podzielone są dodatkowo na 12 grup obejmujących łącznie 30 typów działań.

Dla JCWP TW i CW ogólny stopień realizacji działań zaplanowanych dla JCWP występujących na obszarze dorzecza Wisły wynosi 10,3%. Więcej zadeklarowanych ukończonych działań dotyczy działań podstawowych. Wśród działań nierozpoczętych dominują działania podstawowe. Żadne z działań uzupełniających nie jest zaklasyfikowane jako w trakcie przygotowania.

Wykres 10-6. Udział działań o określonym statusie w podziale na działania podstawowe i uzupełniające – JCWP TW i CW (w skali kraju)

Źródło: Ocena postępu we wdrażaniu programów działań dla JCWP i JCWPd wynikających z aPWŚK (2018)

JCWPd

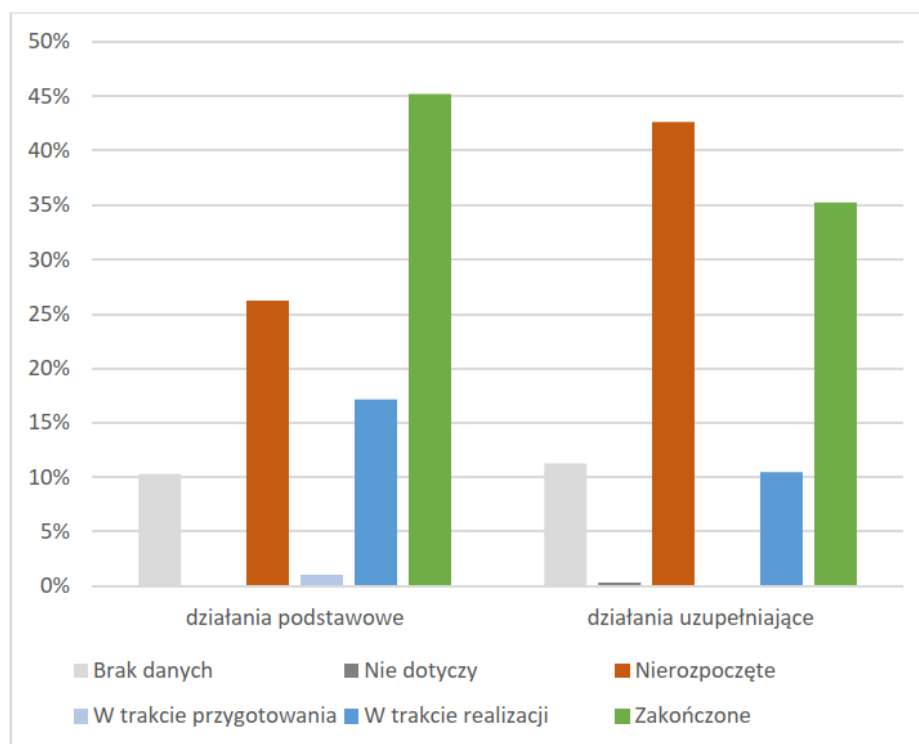
Działania przypisane do JCWPd w aPWŚK zgrupowano w 7 kategorii:

- działania kontrolne,
- działania organizacyjno-prawne i edukacyjne,
- gospodarka komunalna,
- gospodarka komunalna/przemysł,
- przemysł,
- monitoring,
- rolnictwo.

Wyżej wymienione kategorie zostały dodatkowo podzielone na 9 grup działań obejmujących łącznie 31 typów działań.

Dla wszystkich 172 JCWPd (układ planistyczny aPGW) i zaplanowanych dla nich działań uśredniona wartość stopnia zaawansowania realizacji działań wynosi 12%. Działania zakończone stanowią 44%, natomiast działania nierozpoczęte 29%. Istotne znaczenie ma też fakt, że dla 678 działań pomimo wypełnienia ankiety nie było możliwe określenie postępu w realizacji.

Udział działań zakończonych jest większy dla działań podstawowych i wynosi około 45% – w przypadku działań uzupełniających – 35%. Natomiast nie rozpoczęto wdrażania 26% działań podstawowych i 42% działań uzupełniających (wykres 10-7). W przypadku JCWPd najmniejszy stopień zaawansowania realizacji działań stwierdzono w przypadku działań z grupy Ograniczanie rozprzestrzeniania zanieczyszczeń w JCWPd (ok. 28% działań zrealizowanych).

Wykres 10-7. Udział działań o określonym statusie w podziale na działania podstawowe i uzupełniające – JCWPd (w skali kraju)

Źródło: Ocena postępu we wdrażaniu programów działań dla JCWP i JCWPd wynikających z aPWŚK (2018)

10.2. Działania z aPGW, które nie zostały zrealizowane

Działania zaplanowane w aPWŚK zostały zrealizowane w zróżnicowanym stopniu. Rozpoczęto (lub kontynuowano) wdrażanie wszystkich kluczowych działań (zwłaszcza w dziedzinie gospodarki komunalnej w aglomeracjach, w związku z wdrażaniem KPOŚK).

Wprowadzone pr.w. zmiany miały na celu pełne wdrożenie przepisów UE w tym przede wszystkim RDW. Przejęcie kompetencji przez jeden organ (PGW WP) pozwoliło na skuteczniejsze monitorowanie realizacji działań, przy jednoczesnym zapewnieniu weryfikacji ich zasadności.

Pr.w. było kompleksową zmianą uregulowań prawnych, które zmieniało kompetencje organów właściwych w sprawach gospodarowania wodami, w tym organy odpowiedzialne za wykonanie przeglądów pozwoleń wodnoprawnych. Dodatkowo zmiany legislacyjne unieważniły zasadność dalszej realizacji działań polegających na opracowaniu warunków korzystania z wód. Dokonane zmiany wpłynęły jednocześnie na brak możliwości pełnego zrealizowania zaplanowanych w aPGW działań.

Wśród działań w przypadku których nie otrzymano odpowiedniego zwrotu informacji od podmiotów odpowiedzialnych za ich wdrożenie, znajdują się gminne działania inwestycyjne z zakresu porządkowania gospodarki komunalnej na obszarach pozaaglomeracyjnych⁷⁶⁾.

Według ustaleń opracowania pn. *Ocena postępu (...)*⁷⁷⁾, głównymi przeszkodami w realizacji działań zgłoszonymi przez podmioty były brak zapewnienia finansowania oraz brak mechanizmów wdrażania. Pośród innych przeszkód wskazywano także na braki kadrowe, brak świadomości potrzeby realizacji

⁷⁶⁾ Ocena postępu we wdrażaniu programów działań dla JCWP i JCWPd wynikających z aPWŚK, PGW WP, 2018.

⁷⁷⁾ Ibidem.

działań, bariery infrastrukturalne, problemy przy procedurach przetargowych oraz zmiany administracyjne. Szczegółowe informacje dotyczące poszczególnych działań zawarte są w pracy *Ocena postępu (...)*⁷⁸⁾ oraz *Ocena skuteczności działań z aPWŚK kategorii gospodarka komunalna*⁷⁹⁾.

Podsumowania działań podjętych i planowanych w podziale na poszczególne kategorie przedstawia rozdział 13 IIaPGW, w tym podsumowanie działań podjętych w celu eliminowania stężeń substancji priorytetowych do których zalicza się działania kategorii gospodarka komunalna (rozdział 13.5 IIaPGW).

Dla zapewnienia pełnej informacji o statusie realizowanych działań IIaPGW niezbędne jest skuteczne informowanie podmiotów odpowiedzialnych za realizację działań o zaplanowanych w ramach IIaPGW działaniach wraz ze skutecznym egzekwowaniem informacji sprawozdawczych z realizacji.

10.3. Konieczne, dodatkowe działania podjęte w trakcie realizacji aPGW na obszarze dorzecza

Zgodnie z art. 11 ust. 5 RDW, jeżeli monitorowanie (lub inne dane) wskazują, że cele środowiskowe prawdopodobnie nie będą osiągnięte, państwa UE zapewniają:

1. zbadanie przyczyn możliwego niepowodzenia;
2. zbadanie i kontrolę odpowiednich pozwoleń i zezwoleń, w oparciu o które wywierana jest presja na stan wód;
3. przegląd i dostosowania programów monitorowania;
4. podjęcie dodatkowych środków, jakie mogą być konieczne do osiągnięcia celów, które zostaną ustalone, włączając, jeżeli to stosowne, ustalenie bardziej restrykcyjnych środowiskowych norm jakości.

Pr.w. w art. 325 ust. 1 stanowi, że jeżeli wyniki monitoringu wód lub innych danych wskazują, że jest zagrożone osiągnięcie celów środowiskowych:

1. dokonuje się analizy przyczyn tych zagrożeń i wprowadza do planu gospodarowania wodami na obszarze dorzecza lub jego aktualizacji działania uzupełniające, o których mowa w art. 324 ust. 4 pr.w., w tym, jeżeli jest to uzasadnione, ustala się bardziej restrykcyjne środowiskowe normy jakości; w takim przypadku minister właściwy do spraw gospodarki wodnej dokonuje analizy przyczyny zagrożeń i wprowadza do planu gospodarowania wodami na obszarze dorzecza lub jego aktualizacji działania uzupełniające;
2. dokonuje się dodatkowego przeglądu udzielonych pozwoleń wodnoprawnych;
3. poddaje się przeglądowi programy monitoringu wód i w razie potrzeby właściwie je dostosowuje w celu zapewnienia osiągnięcia celów środowiskowych.

Ponadto, art. 416 ust. 2 pr.w. wskazuje, że jeżeli na podstawie wyników monitoringu wód lub innych danych (w tym danych uzyskanych w toku opracowywania projektu planu gospodarowania wodami na obszarze dorzecza lub jego aktualizacji) minister właściwy do spraw gospodarki wodnej stwierdził, że jest zagrożone osiągnięcie celów środowiskowych, to organ właściwy w sprawach pozwoleń wodnoprawnych dokonuje (w oparciu o dane wskazane przez ministra – zob. art. 325 ust. 4 pr.w.) dodatkowego przeglądu pozwoleń wodnoprawnych na pobór wód lub wprowadzanie ścieków do wód lub do ziemi.

Działania, o których mowa w art. 325 ust. 1. pkt 2–3 pr.w. w aPGW uznano jako działanie o charakterze ciągłym i włączono do katalogu działań krajowych. IIaPGW wprowadza działania polegające na

⁷⁸⁾ Ibidem.

⁷⁹⁾ *Ocena skuteczności działań z aPWŚK kategorii gospodarka komunalna, 2018, PGW WP*

przeprowadzeniu dodatkowych przeglądów pozwoleń wodnoprawnych (JCWP i JCWPd), jako działania uzupełniające indywidualne dla poszczególnych JCW w zestawach działań (załączniki nr 13-17 do IIaPGW). Zestawienie działań z katalogów poszczególnych kategorii wód, w zakresie działań, o których mowa w art. 325 ust. 1 pkt 2 pr.w., przedstawia poniższa tabela.

Tabela 10-3. Działania, o których mowa w art. 325 ust. 1 pkt. 2 pr.w. – katalogi działań JCWP RW, JCWPd IIaPGW

Nazwa działania	Podstawa prawna	Harmonogram realizacji
Dodatkowy przegląd pozwoleń wodnoprawnych, uwzględniający faktyczne zapotrzebowanie na wodę oraz dostępne zasoby wód podziemnych, a nie możliwości techniczne poboru wody z ujęcia (działanie uzupełniające)	art. 325 pr.w.	działanie ciągłe
Dodatkowy przegląd pozwoleń wodnoprawnych (działanie uzupełniające)	art. 325 pr.w.	2024

Źródło: opracowanie własne

Oprócz przeglądu dodatkowego, o którym mowa powyżej, organy właściwe w sprawach pozwoleń wodnoprawnych w myśl art. 416 ust. 1 pr.w. dokonują systematycznie, co najmniej raz na 4 lata, przeglądu pozwoleń wodnoprawnych na pobór wód lub wprowadzanie ścieków do wód lub do ziemi, lub do urządzeń kanalizacyjnych, a także realizacji tych pozwoleń. Konsekwencją takiego przeglądu może być również cofnięcie lub ograniczenie pozwolenia (bez odszkodowania), jednak z innych względów niż w przypadku przeglądu dodatkowego. Powodem cofnięcia lub ograniczenia pozwolenia może być np. zmiana celu i zakresu korzystania z wód lub warunków wykonywania uprawnień ustalonych w pozwoleniu wodnoprawnym bądź wykonanie urządzenia wodnego niezgodnie z warunkami ustalonymi w pozwoleniu (por. art. 415 pr.w.).

Zestawienie liczby postępowań będących wynikiem przeglądów pozwoleń wodnoprawnych przeprowadzonych przez organy Wód Polskich wg danych za rok 2019 na obszarze dorzecza Wisły przedstawia poniższa tabela 10-4.

Tabela 10-4. Liczba postępowań będących wynikiem przeglądów pozwoleń wodnoprawnych przeprowadzonych przez organy Wód Polskich – dane za 2019 rok

Obszar działania	Liczba zakończonych postępowań w sprawie cofnięcia lub ograniczenia pozwolenia wodnoprawnego	Liczba cofniętych pozwoleń	Liczba ograniczonych pozwoleń	Liczba postępowań umorzonych
RZGW WP Kraków	8	2	1	5

Źródło: dane PGW WP

Podsumowanie działań, o których mowa w art. 325 ust. 1 pr.w. przedstawiające informacje o działaniach podjętych i planowanych przedstawia rozdział 13.7 IIaPGW.

11. Analizy ekonomiczne związane z korzystaniem z wód

Punktem wyjścia do analiz ekonomicznych są wymogi określone w Załączniku III RDW, zgodnie z którym analiza ekonomiczna zawiera wystarczające informacje o odpowiedniej szczegółowości (uwzględniając koszty związane z zebraniem odpowiednich danych) w celu:

1. wykonania odpowiednich obliczeń niezbędnych dla uwzględnienia określonej na mocy art. 9 RDW zasady zwrotu kosztów za usługi wodne z włączeniem prognoz długoterminowych dotyczących zaopatrzenia i zapotrzebowania na wodę na obszarze dorzecza oraz w miarę potrzeby:
 - oszacowania dotyczące wielkości, cen i kosztów związanych z usługami wodnymi;

- oszacowania odpowiednich inwestycji, obejmujące prognozowanie takich inwestycji;
2. dokonania oceny najbardziej efektywnego ekonomicznie połączenia środków w odniesieniu do korzystania z wód, które będą zawarte w programie środków działania na mocy art. 11 RDW, opartego na oszacowaniach potencjalnych kosztów takich środków.

Powyższe postanowienia znalazły swoje odzwierciedlenie w prawodawstwie krajowym. Zgodnie z art. 324 ust. 6 pr.w. dla potrzeb sporządzania planów gospodarowania wodami przeprowadza się analizy ekonomiczne związane z korzystaniem z wód z uwzględnieniem zasady zwrotu kosztów usług wodnych oraz długoterminowych prognoz, dotyczących możliwości zaspokojenia potrzeb w zakresie korzystania z zasobów wodnych na obszarze dorzecza, obejmujących śródlądowe wody powierzchniowe i wody podziemne, morskie wody wewnętrzne oraz wody przejściowe i wody przybrzeżne znajdujące się na obszarze dorzecza.

Z kolei w § 5 pkt 1 r.p.g.w. wskazuje się, że zakres analiz ekonomicznych, o których mowa w art. 324 ust. 6 pr.w., związanych z korzystaniem z wód, obejmuje:

- analizę usług wodnych na obszarze dorzecza i stopnia zwrotu ich kosztów przy uwzględnieniu wkładu wniesionego przez użytkowników wód oraz kosztów środowiskowych i zasobowych;
- informacje związane z dokonaniem wyboru najefektywniejszych ekonomicznie kombinacji działań odnoszących się do sposobów korzystania z wód i zawartych w zestawie działań, o którym mowa w art. 318 ust. 1 pkt 7 pr.w., opartego na oszacowaniach potencjalnych kosztów tych działań i uwzględniającego wkład wniesiony przez użytkowników wód.

Mając powyższe na uwadze, koncepcja podejścia do analiz została przedstawiona w podziale na następujące obszary:

- analiza zwrotu kosztów usług wodnych;
- analiza efektywności kosztowej poszczególnych działań w celu wyboru najefektywniejszej ekonomicznie kombinacji działań – stanowiąca element opracowywania zestawów działań;
- analiza ekonomiczna kosztów i korzyści, będąca uzupełnieniem procesu decyzyjnego w zakresie wyboru najefektywniejszej ekonomicznie kombinacji działań.

11.1. Analiza zwrotu kosztów usług wodnych

11.1.1. Zinternalizowane koszty środowiskowe – opłaty za usługi wodne w Polsce w 2019 r.

W 2019 r. użytkownicy wód uścili łącznie 568,3 mln zł tytułem opłat za usługi wodne, z czego opłaty stałe, których podstawę stanowi pozwolenie wodnoprawne lub pozwolenie zintegrowane, wyniosły 15,8 mln zł (tabela 11-1), a opłaty zmienne, które zależą od faktycznego zakresu korzystania z wód, 552,5 mln zł (tabela 11-2). Wysokość opłat jednostkowych za usługi wodne w 2019 r. przedstawia tabela 11-3.

Tabela 11-1. Opłaty stałe za usługi wodne, uiszczone w 2019 r.

Rodzaj usługi wodnej	Suma (zł)
Pobór wód powierzchniowych	2 875 126
Pobór wód podziemnych	6 223 589
Wprowadzanie ścieków	5 033 857
Odprowadzanie do wód wód pochodzących z odwodnienia gruntów	104

Rodzaj usługi wodnej	Suma (zł)
Odprowadzanie do wód wód opadowych lub roztopowych	840 170
Pobór wód podziemnych do wytwarzania energii	1325
Pobór wód powierzchniowych do wytwarzania energii	812 241
RAZEM opłaty stałe	15 786 412

Źródło: opracowanie własne

Tabela 11-2. Opłaty zmienne za usługi wodne, uiszczone w 2019 r.

Rodzaj usługi wodnej	Suma (zł)
Pobór wód powierzchniowych	80 444 061
Pobór wód podziemnych	159 489 989
Wprowadzanie ścieków	202 163 173
Odprowadzanie do wód wód opadowych lub roztopowych	108 534 260
Pobór wód na potrzeby chowu i hodowli ryb	548 500
Wydobywanie z wód kamieni, żwiru i piasku oraz wycinanie roślin	1 323 679
RAZEM opłaty zmienne	552 503 662

Źródło: opracowanie własne

Tabela 11-3. Wysokość jednostkowych opłat za usługi wodne w 2019 r.

Rodzaj usługi wodnej	Jednostka	Liczba jednostek	Suma opłat (w zł)	Cena jednostkowa
Pobór wód powierzchniowych	m ³	1 223 206 974	83 319 188	0,07 zł/m ³
Pobór wód podziemnych	m ³	1 926 291 168	165 713 578	0,09 zł/m ³
Wprowadzanie ścieków ^{a)}	m ³	7 689 100 000	207 197 031	0,03 zł/m ³
Odprowadzanie do wód wód opadowych lub roztopowych	m ³	190 698 712	109 374 430	0,57 zł/m ³
Pobór wód na potrzeby chowu i hodowli ryb	ha	158 806	548 500	3,45 zł/ha
Wydobywanie z wód kamieni, żwiru i piasku oraz wycinanie roślin ^{b)}	t	5 731 091	1 323 679	0,23 zł/t

Objaśnienia:

^{a)} Dane o ilości wprowadzonych ścieków za 2019 r. podane na podstawie opracowania GUS Ochrona środowiska 2020.^{b)} Przyjęto założenie, że średnia masa nasypowa trzciny wynosi 135 kg/m³.

Źródło: opracowanie własne

11.1.2. Koszty środowiskowe

Koszty środowiskowe⁸⁰⁾ zostały oszacowane za pomocą metody wyceny warunkowej, a dokładnie poprzez pomiar wskaźnika WTP (skłonności do ponoszenia wydatków). Zadeklarowana gotowość do płacenia na rzecz poprawy jakości wód jest utożsamiana z wartością utraconych korzyści wynikających z nieprawidłowego stanu zasobów wodnych. Podstawowe badania zostały zrealizowane na Uniwersytecie Warszawskim w 2004 r.⁸¹⁾, a w 2007 r. opracowano metodę aktualizacji wyników w oparciu o zmianę podstawowych parametrów socjoekonomicznych oraz postępu prac w zakresie poprawy jakości wód.

Finalnie przyjęto wartość WTP w wysokości 134,3 zł/os./r. w 2017 r. – jako średnią dla całej Polski. Na potrzeby IIaPGW wartość ta została dodatkowo skorygowana o wskaźnik wzrostu dochodu rozporządzalnego w 2018 r. (według danych GUS wyniósł on 5,94%) celem uwzględnienia tych danych w szacowaniu stopy zwrotu kosztów usług wodnych w 2018 r. Dlatego też wartość wskaźnika WTP dla 2018 r. wyniosła średnio 149,2 zł/os./r. dla obszaru całej Polski⁸²⁾.

Łączne koszty środowiskowe dla całego kraju w 2018 r. wyniosły 5726,6 mln zł, przy czym dla obszaru dorzecza Wisły koszty środowiskowe w 2018 r. wyniosły 3521,2 mln zł.

Powyższe koszty środowiskowe zostały podzielone na sektor komunalny, przemysłowy oraz rolnictwo według zrzuć ładunków oszacowanego dla sektora komunalnego oraz przemysłu na podstawie danych GUS, a w przypadku rolnictwa według presji mierzzonej w DJP przy założeniu określonego współczynnika sptywu ładunku.

Tabela 11-4. Podział kosztów środowiskowych pomiędzy sektory w 2018 r.

Sektor	Klucz podziału ⁸³⁾ (%)	Wartość kosztów środowiskowych w Polsce w mln zł	Wartość kosztów środowiskowych obszar dorzecza Wisły w mln zł
Komunalny	33	1889,78	1 161,99
Przemysł	8	458,13	281,70
Rolnictwo	59	3378,70	2 077,50
RAZEM	100	5726,61	3 521,19

Źródło: opracowanie własne

⁸⁰⁾ Koszty środowiskowe zostały obliczone na podstawie metodologii zawartej w opracowaniu *Analiza zwrotu kosztów za usługi wodne wraz z prognozą rozwoju oraz analiza zwrotu kosztów środowiskowych i zasobowych w regionach wodnych i na obszarach dorzeczy (konkluzje)*, przygotowanym na zlecenie PGW WP, reprezentowanego przez RZGW w Krakowie, Gliwice 2019.

⁸¹⁾ A. Markowska, *Koszty i korzyści wdrożenia w Polsce Dyrektywy 91/271/EWG w sprawie oczyszczania ścieków komunalnych*, Uniwersytet Warszawski, Wydział Nauk Ekonomicznych, Warszawa 2004.

⁸²⁾ Wartość obliczona na podstawie założenia, że wzrost dochodu rozporządzalnego o 1 zł powoduje wzrost wartości wskaźnika WTP o 5 gr.

⁸³⁾ Klucz podziału przyjęty na podstawie opracowania *Analiza zwrotu kosztów za usługi wodne wraz z prognozą rozwoju oraz analiza zwrotu kosztów środowiskowych i zasobowych w regionach wodnych i na obszarach dorzeczy (konkluzje)*, Gliwice 2019, tabela 25, s. 44.

11.1.3. Zwrot kosztów usług wodnych w sektorze komunalnym

Zwrot kosztów usług wodnych w sektorze komunalnym został oszacowany na podstawie próby pochodzących z całego kraju 1899 podmiotów odpowiedzialnych za świadczenie usług w sektorze wodno-kanalizacyjnym, które w 2018 r. złożyły do PGW WP wnioski w przedmiocie akceptacji taryf za usługi wodno-kanalizacyjne.

Szczegółowe dane finansowe sektora komunalnego zostały przedstawione w poniższej tabeli.

Tabela 11-5. Dane finansowe sektora komunalnego w Polsce w 2018 r.

Liczba przedsiębiorstw wodno-kanalizacyjnych	1 899
Suma przychodów (mln zł)	24 483,30
Suma kosztów (mln zł)	23 228,87
Suma zysku (mln zł)	1 254,44
Średnia stopa zysku (%)	5,12
Liczba przedsiębiorstw ze stratą	700
Udział przedsiębiorstw ze stratą (%)	36,86
Liczba przedsiębiorstw generujących zysk	1 199
Udział przedsiębiorstw generujących zysk (%)	63,14

Źródło: opracowanie własne

Łączna stopa zysku osiągniętego w 2018 r. wyniosła 5,12%, co oznacza, że przychody generowane z taryf za usługi wodno-kanalizacyjne pokryły z nadwyżką koszty finansowe świadczenia usług wodno-kanalizacyjnych, przy czym należy wskazać, że ok. 37% podmiotów wykazało stratę, a 63% odnotowało zysk. Łączne przychody sektora komunalnego oszacowane na wspomnianej próbie wyniosły 24,5 mld zł, a koszty finansowe 23,2 mld zł.

Ekonomiczna stopa zwrotu usług wodnych w sektorze komunalnym (tabela 11-6) została wyliczona po uwzględnieniu kosztów środowiskowych⁸⁴⁾, które dla sektora komunalnego wynoszą 1889,78 mln zł.

Tabela 11-6. Stopa zwrotu kosztów usług wodnych w sektorze komunalnym w 2018 r.

Finansowa stopa zwrotu usług wodnych w sektorze komunalnym (%)	105,12
Koszty środowiskowe w sektorze komunalnym (mln zł)	1 889,78
Ekonomiczna stopa zwrotu usług wodnych w sektorze komunalnym (%)	97,40

Źródło: opracowanie własne

Ekonomiczna stopa zwrotu usług wodnych w sektorze komunalnym była na poziomie 97,40%, co oznacza, że przychody z opłat za usługi wodno-kanalizacyjne uiszczane przez odbiorców końcowych pokryły koszty finansowe, zinternalizowane koszty zasobowe oraz koszty środowiskowe w 97,40%.

⁸⁴⁾ Zinternalizowane koszty zasobowe w postaci opłat za usługi wodne zostały już uwzględnione w kosztach finansowych.

11.1.4. Zwrot kosztów usług wodnych w przemyśle

Przedsiębiorstwa sektora przemysłowego ponoszą pełne koszty działalności w zakresie poboru wód i zrzutu ścieków. Finansowa stopa zwrotu dla sektora przemysłowego wynosi zatem 100%, co wskazuje na pełne wdrożenie zasady, zgodnie z którą płacą użytkownik oraz zanieczyszczający.

Dla poziomu ekonomicznego stopa zwrotu jest inna – niższa. Aby oszacować ekonomiczną stopę zwrotu kosztów ponoszonych na bieżącą ochronę wód, należy oszacować zewnętrzne koszty środowiskowe. Łączne koszty (środowiskowe, zasobowe oraz ochrony netto⁸⁵⁾) w sektorze przemysłu, związane z gospodarką wodną, oszacowano na poziomie 3331,1 mln zł/r. (dane za 2019 r.). W ramach analiz uwzględniono dwa podstawowe źródła kosztów związanych z gospodarką wodną w sektorze przemysłu. Największe są koszty ochrony netto, które GUS oszacował na poziomie 2873 mln zł/r.⁸⁶⁾ Drugą pozycją są koszty środowiskowe i zasobowe. Wysokość tych kosztów oszacowano na poziomie 458,1 mln zł/r., przy czym faktycznie jest to oszacowanie kosztów środowiskowych, gdyż kosztom zasobowym przypisano umowną wartość 0⁸⁷⁾.

Ekonomiczną stopę zwrotu w 2017 r. dla sektora przemysłu oszacowano na poziomie 82,6%.

11.1.5. Zwrot kosztów usług wodnych w rolnictwie

W prowadzonych badaniach zidentyfikowano dwa podstawowe źródła kosztów związanych z gospodarką wodną w sektorze rolnictwa. Dominujące są koszty środowiskowe, które dla obszaru całego kraju oszacowano na poziomie 3027,3 mln zł/r. Drugim co do wielkości źródłem kosztów są koszty związane z działalnością melioracyjną. Wysokość tych kosztów oszacowano na poziomie 485 mln zł (za 2017 r.). Pozostałe koszty to opłaty wniesione z tytułu poboru wód oraz zrzutu ładunków zanieczyszczeń.

Tabela 11-7. Wielkość kosztów związanych z gospodarką wodną w rolnictwie w Polsce, dane w mln zł za 2017 r.

Rodzaj kosztów	Wartość (mln zł)
Koszty środowiskowe przypisane do rolnictwa	3 027,3
Wydatki na działalność melioracyjną ogółem	484,8
W tym: Partycypacja w kosztach utrzymania melioracji szczegółowych	94,7
Opłaty za pobór wód	brak danych
Opłaty za zrzut ładunków zanieczyszczeń	brak danych
Nienaliczone opłaty za pobór wód powierzchniowych	24,4-40,7

Źródło: Analiza zwrotu kosztów za usługi wodne wraz z prognozą rozwoju oraz analiza zwrotu kosztów środowiskowych i zasobowych w regionach wodnych i na obszarach dorzeczy (konkluzje), Gliwice 2019

Finansowa stopa zwrotu dla sektora rolniczego za 2017 r. wyniosła 19,5%, natomiast ekonomiczna stopa zwrotu uwzględniająca koszty środowiskowe i nienaliczone opłaty za pobór wód wyniosła 2,7%.

⁸⁵⁾ „Koszty bieżące ochrony środowiska netto są to koszty brutto pomniejszone o przychody i oszczędności osiągnięte z tytułu funkcjonowania urządzeń ochronnych, subwencje z innych sektorów oraz przychody za usługi ochrony środowiska (głównie za oczyszczanie ścieków oraz transport i unieszkodliwianie odpadów)”. Za: GUS, *Ekonomiczne aspekty ochrony środowiska*.

⁸⁶⁾ Na podstawie danych GUS: *Ekonomiczne aspekty ochrony środowiska*, 2020, tabl. 24.

⁸⁷⁾ *Analiza zwrotu kosztów za usługi wodne wraz z prognozą rozwoju oraz analiza zwrotu kosztów środowiskowych i zasobowych w regionach wodnych i na obszarach dorzeczy (konkluzje)*, Gliwice 2019, s. 45

11.2. Analiza efektywności jakościowej i kosztowej zestawu działań

11.2.1. Metodyka

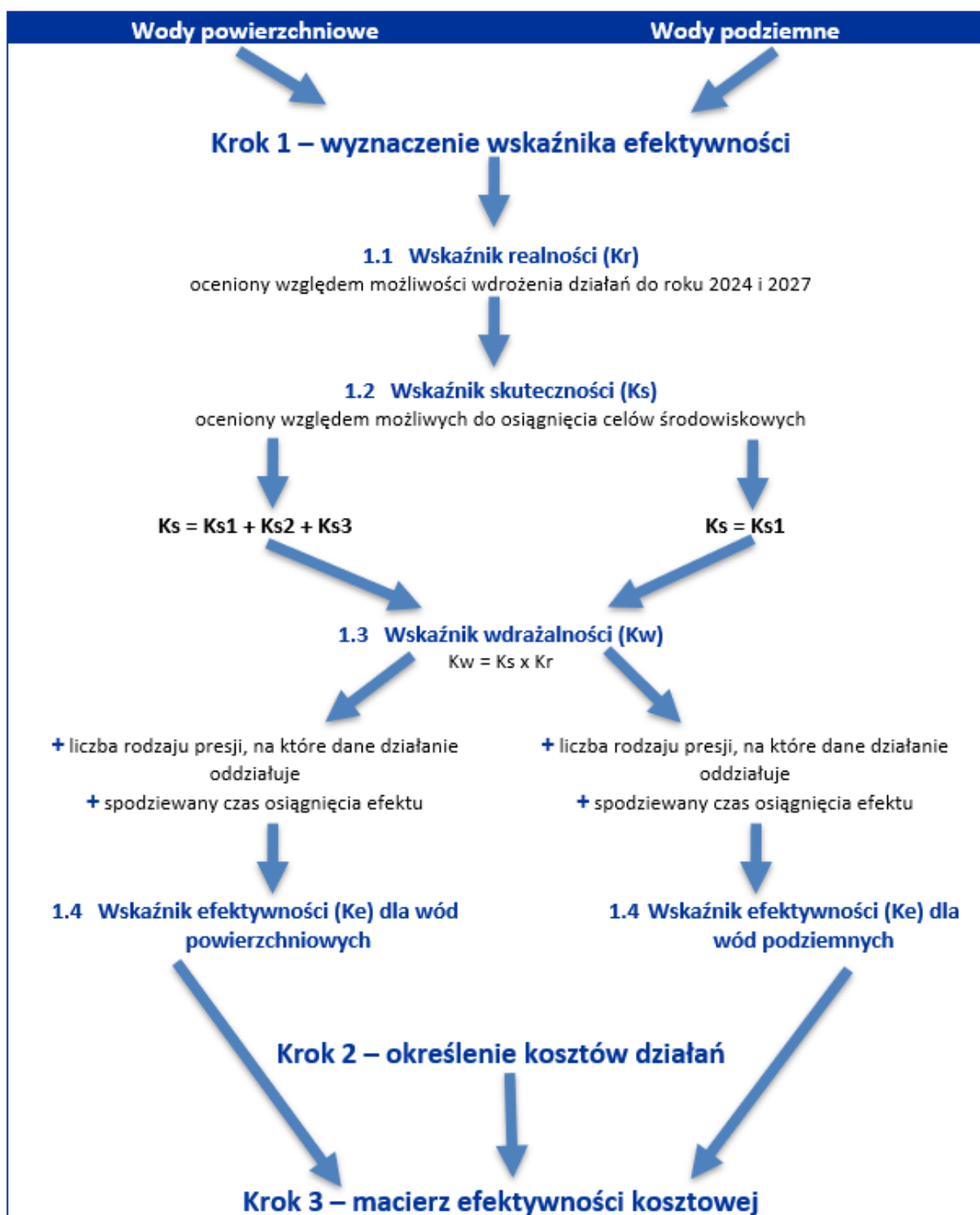
Punktem wyjścia do przeprowadzenia analizy efektywności kosztowej poszczególnych działań jest ocena jakościowa oparta o:

- skuteczność działań w odniesieniu do realizacji celów RDW (Ks1), celów środowiskowych obszarów i gatunków chronionych (Ks2) oraz prognozowanych zmian klimatu i wpływu na łagodzenie skutków zmian klimatu (Ks3);
- realność wdrożenia poszczególnych działań w perspektywie do 2027 roku (Kr);
- liczbę rodzajów presji, na redukcję których wpływa dane działanie;
- czas osiągnięcia efektu przez dane działanie.

Wynik oceny jakościowej reprezentowany jest poprzez wskaźnik efektywności (Ke) oceniony w 5-stopniowej skali od efektywności bardzo niskiej (1) do efektywności bardzo wysokiej (5).

Następnie tak wykonana analiza jakościowa zestawiona została z kosztami danego działania, również ocenianymi w 5-stopniowej skali według uszeregowania danego działania w określonej grupie centylowej w zestawie działań dla danego typu JCW.

Analiza efektywności kosztowej poszczególnych działań w zestawie przeprowadzona została zgodnie z poniższym schematem:

Rysunek 11-1. Schemat analizy efektywności kosztowej

Źródło: opracowanie własne

Efektywność kosztowa każdego z działań została określona w oparciu o koszty oraz wskaźnik efektywności zgodnie z poniższą macierzą (tabela 11-8):

Tabela 11-8. Macierz efektywności kosztowej

Efektywność kosztowa		Wskaźnik efektywności				
		5	4	3	2	1
Wskaźnik kosztowy	1	3	3	2	1	1
	2	3	3	3	2	1
	3	4	4	3	2	2
	4	5	4	3	3	3
	5	5	5	4	3	3

Źródło: opracowanie własne

11.2.2. Wyniki analizy efektywności jakościowej i kosztowej

W ramach zestawu działań dla dorzecza Wisły zidentyfikowano łącznie 12 489 działań, które zostały ocenione pod kątem efektywności jakościowej i kosztowej w skali od 1 do 5 (zgodnie z tabelami poniżej).

Statystyki liczby działań w odniesieniu do poszczególnych poziomów efektywności jakościowej przedstawiają poniższe tabele.

Tabela 11-9. Wyniki analizy efektywności jakościowej - wskaźnik efektywności dla wód powierzchniowych

Stopień efektywności jakościowej	Ocena jakościowa	Liczba działań	Udział (%)
1	bardzo niska efektywność	0	0,00
2	niska efektywność	3140	25,62
3	średnia efektywność	3750	30,59
4	wysoka efektywność	3202	26,12
5	bardzo wysoka efektywność	2166	17,67

Źródło: opracowanie własne

Tabela 11-10. Wyniki analizy efektywności jakościowej – wskaźnik efektywności dla wód podziemnych

Stopień efektywności jakościowej	Ocena jakościowa	Liczba działań	Udział (%)
1	bardzo niska efektywność	0	0,00
2	niska efektywność	192	75,00
3	średnia efektywność	54	21,09
4	wysoka efektywność	10	3,91
5	bardzo wysoka efektywność	0	0,00

Źródło: opracowanie własne

Podsumowanie analizy efektywności jakościowej wskazuje, że w przypadku wód powierzchniowych średnią i wysoką efektywnością jakościową wykazuje się odpowiednio ok. 31% i 26% działań, które obejmują następujące grupy działań:

- w zakresie zapewnienia drożności i ciągłości biologicznej,
- kontrolne i monitoringowe (w tym w zakresie kontroli pozwoleń wodno-prawnych),
- naprawcze dla obszarów chronionych, w tym wynikające planów ochrony i planów zadań ochronnych dla obszarów chronionych,
- z zakresu retencji,
- w zakresie gospodarki ściekowej,
- obejmujące realizację programów renaturyzacji,
- w zakresie rekultywacji jezior,
- obejmujące weryfikację programów ochrony środowiska,
- w zakresie monitoringu suszy
- edukacyjne i doradcze dla rolników,
- związane z zapobieganiem dalszym antropogenicznym zmianom strefy brzegowej,
- usuwanie zanieczyszczeń i odpadów z wód.

W przypadku wód podziemnych 75% działań charakteryzuje się niską efektywnością jakościową, a 21% wykazuje efektywność średnią. Są to działania administracyjne, edukacyjne, związane z monitoringiem środowiska oraz organizacyjno-prawne.

W poniższych tabelach 11-11 i 11-12 zaprezentowano wyniki analizy efektywności kosztowej:

Tabela 11-11. Wyniki analizy efektywności kosztowej – wody powierzchniowe

Stopień efektywności kosztowej	Ocena jakościowa	Liczba działań	Udział (%)
1	bardzo niska efektywność	91	0,74
2	niska efektywność	1664	13,58
3	średnia efektywność	2164	17,65
4	wysoka efektywność	460	3,75
5	bardzo wysoka efektywność	97	0,79
0	brak danych do analizy efektywności kosztowej	7781	63,48

Źródło: opracowanie własne

Tabela 11-12. Wyniki analizy efektywności kosztowej – wody podziemne

Stopień efektywności kosztowej	Ocena jakościowa	Liczba działań	Udział (%)
1	bardzo niska efektywność	12	4,69
2	niska efektywność	32	12,50
3	średnia efektywność	180	70,31

Stopień efektywności kosztowej	Ocena jakościowa	Liczba działań	Udział (%)
4	wysoka efektywność	22	8,59
5	bardzo wysoka efektywność	0	0,00
0	brak danych do analizy efektywności kosztowej	10	3,91

Źródło: opracowanie własne

Analiza efektywności kosztowej w przypadku 63% działań dla wód powierzchniowych wykazała brak danych kosztowych do przeprowadzenia analizy efektywności kosztowej. W pozostałym zakresie 18% działań wykazuje się średnią efektywnością kosztową, a 14% wskazuje na niską efektywność. W przypadku wód podziemnych 70% działań wykazuje się przeciętną efektywnością kosztową.

11.3. Analiza ekonomiczna zestawu działań

11.3.1. Ogólne podejście do analiz

Analiza ekonomiczna pokazuje i ocenia wpływ zestawu działań na wzrost ekonomicznego dobrobytu środowiska. Wpływ ten określany jest poprzez wycenę efektów społecznych i ekonomicznych. W odróżnieniu od analizy finansowej, rozpatrującej projekt z punktu widzenia właściciela, analiza ekonomiczna jest rozpatrywana z punktu widzenia interesów społeczności lokalnej i wpływu na otoczenie społeczno-gospodarcze. Ocena ekonomiczna może zostać przeprowadzona w oparciu o analizę kosztów i korzyści związanych z realizacją projektu. Nie mniej ważnym od wymiaru ekonomicznego jest wymiar społeczny, w tym przewidywane korzyści społeczne, jakie zostaną uzyskane w wyniku realizacji przyjętego zestawu działań. Analiza ekonomiczna powstała na podstawie przyjętych założeń szacunkowych dotyczących kosztów realizacji i utrzymania poszczególnych działań. W analizie ekonomicznej należy rozpatrywać wszystkie działania w dwojaki sposób:

- po pierwsze – w ujęciu nieco szerszym niż w analizie finansowej, uwzględniając korzyści oraz koszty związane z wdrożeniem zestawu działań, które pojawią się zarówno dla podmiotu odpowiedzialnego za wdrożenie danego działania, jak i u innych podmiotów, które nie są bezpośrednio zaangażowane w jego realizację (tzw. zewnętrzne otoczenie projektu);
- po drugie – można także rozważać efektywność wykorzystania posiadanych środków finansowych, m.in. rozpatrując aspekty związane z określeniem maksymalnych korzyści uzyskiwanych dzięki zaangażowaniu konkretnej wielkości środków pieniężnych bądź też z określaniem ich minimalnego zaangażowania celem uzyskania oczekiwanych korzyści.

Jak wskazują dotychczasowe analizy, wdrożenie zestawu działań nie może być rozpatrywane jako przedsięwzięcie o charakterze komercyjnym, nastawione na korzyści finansowe z zaangażowanego kapitału. W rachunku powinny zostać uwzględnione możliwe do wiarygodnego oszacowania i wyrażenia w wartościach pieniężnych korzyści społeczne realizowane dzięki zestawowi.

W celu oszacowania korzyści dla wód podziemnych i powierzchniowych został wykorzystany przede wszystkim wskaźnik bazujący na skłonności do ponoszenia wydatków celem osiągnięcia dobrego stanu wód – zastosowano wskaźnik WTP, który dla obszaru kraju został określony w wysokości 134,3 zł/os./r. (wartość oszacowana na 2017 r.). Następnie wartość ta została zaprognozowana w oparciu o przewidywany wzrost dochodu rozporządzalnego w kolejnych latach⁸⁸⁾. Roczne korzyści zostały

⁸⁸⁾ Prognoza wskaźnika WTP jest przeprowadzana przy założeniu, że wzrost dochodu rozporządzalnego o 1 zł powoduje wzrost wartości wskaźnika WTP o 5 gr.

obliczone jako iloczyn liczby ludności na obszarze dorzecza oraz wartości wskaźnika WTP w danym roku.

Jako uzupełnienie analizy korzyści dla wód podziemnych przeprowadzono oszacowanie tzw. kosztów unikniętych w wyniku podjęcia proponowanych działań. Takie podejście jest uzasadnione z uwagi na fakt, że w odniesieniu do wód podziemnych większość działań ma charakter prewencyjny, a nie interwencyjny (naprawczy). Ochrona ilościowa i jakościowa wód podziemnych jest realizowana przede wszystkim poprzez wdrażanie działań ochronnych oraz monitorowanie stanu wód. Analiza została przeprowadzona oddzielnie dla presji chemicznej i ilościowej.

Na potrzeby oszacowania unikniętych kosztów związanych z redukcją skutków spodziewanej presji na stan chemiczny JCWPd zostały uwzględnione prawdopodobne koszty remediacji, oszacowane oddzielnie dla presji związanej z przemysłem/urbanizacją i rolnictwem/gospodarką komunalną. Średni koszt remediacji (za km²) mnożony był przez obliczoną powierzchnię obszaru wymagającego remediacji oraz wskaźnik istotności presji w danej JCWPd (Wip) zgodnie z poniższą tabelą (tabela 11-13).

Tabela 11-13. Wskaźnik istotności presji na stan chemiczny JCWPd (Wip)

<20% powierzchni JCWPd (znikoma presja na stan chemiczny, zanieczyszczenie wód podziemnych w skali lokalnej)	20-80% powierzchni JCWPd (istotna presja na stan chemiczny)	>80% powierzchni JCWPd (silna presja na stan chemiczny, regionalne zanieczyszczenie wód podziemnych)
1	2	3

Źródło: opracowanie własne

W odniesieniu do presji na stan ilościowy JCWPd zastosowano wskaźnik prawdopodobieństwa występowania deficytu wody na cele zaopatrzenia ludności w wodę (Wpd) zgodnie z tabelą 11-14. Wskaźnik ten został przemnożony przez średni koszt budowy nowego ujęcia oraz szacowaną liczbę nowych ujęć potrzebnych w danej JCWPd w celu redukcji presji ilościowej (zaspokojenie potrzeb wodnych).

Suma uzyskanych kosztów związanych z neutralizacją prawdopodobnych skutków presji zaistniałych w przypadku braku wdrożenia działań stanowi tzw. uniknięte koszty, jeżeli działania zostaną wdrożone.

Tabela 11-14. Wskaźnik prawdopodobieństwa występowania deficytu wody na cele zaopatrzenia ludności w wodę (Wpd)

<50% wykorzystania zasobów wód podziemnych w JCWPd (brak presji ilościowej, niskie prawdopodobieństwo deficytu wody, możliwe lokalne niedobory)	50-90% wykorzystania zasobów wód podziemnych w JCWPd (umiarkowana presja ilościowa, średnie prawdopodobieństwo deficytu wody)	>90% wykorzystania zasobów wód podziemnych w JCWPd (silna presja ilościowa, wysokie prawdopodobieństwo deficytu wody)
1	2	3

Źródło: opracowanie własne

Analiza ekonomiczna została przeprowadzona przy przyjęciu następujących założeń:

- okres analizy wynosi 15 lat, licząc od 2028 r.;
- wszelkie obliczenia zostały wykonane w cenach netto (bez uwzględnienia podatku VAT) oraz w cenach stałych (bez uwzględnienia inflacji);
- przyjęto stopę dyskonta wynoszącą 5%;

- zastosowano metodę kasową analizy – pozycje, które nie mają charakteru przepływu (np. amortyzacja), nie były brane pod uwagę przy obliczaniu wskaźników efektywności ekonomicznej.

11.3.2. Wyniki analiz ekonomicznych – ocena ilościowa

Analizując zestaw działań dla dorzecza, uzyskano dodatnią ekonomiczną bieżącą wartość netto inwestycji (ENPV) wynoszącą 11,7 mld zł, świadczącą o tym, że inwestycja generuje korzyści społeczno-ekonomiczne prowadzące do wzrostu dobrobytu społeczeństwa. Z ekonomicznego punktu widzenia realizacja zestawu działań pomimo konieczności poniesienia dużych nakładów inwestycyjnych przyczyni się do wystąpienia znacznych korzyści społeczno-ekonomicznych, przewyższających ponoszone koszty, a wynikających przede wszystkim z poprawy jakości wód powierzchniowych i podziemnych. Podsumowanie wyników analizy ekonomicznej zaprezentowano w poniższej tabeli (tabela 11-15).

Tabela 11-15. Analiza ekonomiczna - wskaźniki

Stopa dyskonta	(%)	5,0
ENPV	(tys. PLN)	11 679 438
B/C	-	1,88

Źródło: opracowanie własne

Wskaźnik B/C (tabela 11-15) obrazujący stosunek korzyści (B) do kosztów (C) informuje nas, że na każdą złotówkę stanowiącą koszt projektu przypada 1,88 zł korzyści społecznych wynikających z realizacji zaplanowanych inwestycji.

11.3.3. Wyniki analiz ekonomicznych – ocena jakościowa

W ocenie jakościowej zbadano wpływ poszczególnych działań w zestawie na otoczenie społeczno-gospodarcze w trzech obszarach: środowiskowym, społecznym i gospodarczym. Punktem wyjścia do oceny skutków społeczno-gospodarczych poszczególnych działań była ocena skuteczności poszczególnych działań. Dokonano oceny wpływu każdego działania na skutki społeczno-gospodarcze według poniższej skali:

- bardzo pozytywny – działanie oceniono wysoko lub bardzo wysoko pod względem skuteczności oraz wywołuje ono pozytywne skutki we wszystkich trzech obszarach oceny;
- pozytywny – działanie oceniono wysoko lub bardzo wysoko pod względem skuteczności oraz wywołuje ono pozytywne skutki w dwóch z trzech obszarów oceny;
- umiarkowany – skuteczność działania oceniona jako średnia bez względu na liczbę obszarów, w których wywołuje pozytywne skutki, lub działanie, które zostało ocenione jako bardzo pozytywne lub pozytywne, może wywoływać jednocześnie znaczące koszty społeczne (np. zmniejszenie produkcji rolnej);
- brak znaczącego wpływu – skuteczność działania oceniona jako niska lub bardzo niska, bez względu na liczbę obszarów, w których wywołuje pozytywne skutki.

Zestawienie liczby działań w podziale na poszczególne poziomy oddziaływania przedstawia tabela poniżej (tabela 11-16).

Tabela 11-16 . Wyniki analiz ekonomicznych - ocena jakościowa

Ocena wpływu na skutki społeczno-gospodarcze	Liczba działań	Udział (%)	Grupy działań
Wpływ bardzo pozytywny	1 328	10,67	działania z zakresu gospodarki ściekowej, ochrony i zwiększania retencji oraz przebudowy budowli piętrzących, dla których skuteczność wdrożenia jest wysoka lub bardzo wysoka.
Wpływ pozytywny	6 639	53,36	działania dotyczące obszarów chronionych, z zakresu hydromorfologii, retencji, gospodarki ściekowej, udrażniania przegród poprzecznych, renaturyzacji i rekultywacji jezior oraz inne działania organizacyjno- prawne, dla których skuteczność wdrożenia jest wysoka lub bardzo wysoka.
Wpływ umiarkowany	448	3,60	działania edukacyjne, doradcze, z zakresu poprawy warunków wodnych i siedliskowych jezior, dotyczące obszarów chronionych, gospodarki wodami opadowymi, realizacji KPOŚK, działania organizacyjno-prawne, edukacyjne, administracyjne i monitoringowe, dla których skuteczność wdrożenia jest średnia lub mogą wykazywać potencjalne negatywne skutki społeczno-gospodarcze niezależnie od skuteczności wdrożenia.
Brak znaczącego wpływu	4 028	32,37	działania edukacyjne, doradcze, kontrolne i monitoringowe, dotyczące obszarów chronionych, działania w zakresie retencji, przebudowy budowli piętrzących, udrażniania przegród, poprawy warunków siedliskowych, gospodarki ściekowej, ograniczania zanieczyszczania pestycydami, renaturyzacji, rekultywacji jezior, działania z zakresu hydromorfologii, ochrony przez zanieczyszczeniami, działania zapobiegawcze w strefie brzegowej, dotyczące rekultywacji terenów zanieczyszczonych oraz działania naukowo-badawcze, administracyjne i organizacyjno - prawne, dla których skuteczność wdrożenia jest niska lub bardzo niska.

Źródło: opracowanie własne

12. Zestaw działań

Każde państwo członkowskie zapewnia ustalenie programu środków (działań), dla wszystkich obszarów dorzeczy lub części międzynarodowych obszarów dorzeczy leżących na jego terytorium, uwzględniając wyniki analiz wymaganych art. 5 RDW (w tym przegląd wpływu działalności człowieka na środowisko i analiza ekonomiczna korzystania z wód). Program działań (zgodnie z pr.w. - zestaw działań) powinien być ukierunkowany na osiągnięcie celów środowiskowych dla wód powierzchniowych, podziemnych i obszarów chronionych.

Niniejszy rozdział przedstawia informacje dotyczące zestawu działań wypracowanego w ramach IIaPGW dla JCW obszaru dorzecza Wisły wraz z uwzględnieniem obszarów chronionych. Według pr.w. plan gospodarowania wodami powinien zawierać zestaw działań z uwzględnieniem sposobów osiągania ustanawianych celów środowiskowych wraz z jego podsumowaniem. Szczegółowy zakres informacji koniecznych do sporządzania planów gospodarowania wodami na obszarach dorzeczy obejmuje zestaw działań, o których mowa w art. 324 ust. 1 pr.w., z uwzględnieniem sposobów osiągania ustanawianych celów środowiskowych oraz informacje o działaniach, o których mowa w art. 159 ust. 1 i ust. 3 pr.w. (§2 ust. 1 pkt 12 r.p.g.w.). Zestaw działań po raz pierwszy stanowi element planu gospodarowania wodami, do tej pory plan podsumowywał działania zawarte w odrębnym dokumencie, tj. programie wodno-środowiskowym kraju.

Każdy zestaw działań zawiera „podstawowe” działania określone w art. 11 ust. 3 RDW, oraz, jeśli to stosowne, działania „uzupełniające”, które mogą zostać przyjęte w celu osiągnięcia przez JCW celów środowiskowych, wskazane w art. 11 ust. 4 RDW.

Pomimo, że działania podstawowe określone są mianem wymogów minimalnych, to ich zakres jest bardzo szeroki. Po pierwsze obejmują one wszystkie działania wymagane dla wdrożenia prawodawstwa UE dotyczącego ochrony wód wychodzącego poza zakres RDW, po drugie obejmują one działania niezbędne do realizacji celów wskazanych w samej RDW (art. 4, art. 7, art. 9, art. 10), w tym precyzyjnie określone w art. 11 ust. 3 RDW obowiązki i zakazy, które należy wdrożyć do prawodawstwa krajowego.

Katalog działań uzupełniających ma natomiast charakter otwarty – przykłady działań uzupełniających wskazano w części B Załącznika VI RDW. Ich zadaniem jest wsparcie działań podstawowych w realizacji celów zasadniczych z art. 4 RDW.

Zgodnie z art. 11 oraz załącznikiem VI RDW działania podstawowe to środki wymagane na mocy następujących dyrektyw i rozporządzeń Parlamentu Europejskiego:

- dyrektywa Parlamentu Europejskiego i Rady 2011/92/UE z dnia 13 grudnia 2011 r. w sprawie oceny skutków wywieranych przez niektóre przedsięwzięcia publiczne i prywatne na środowisko (Dz. Urz. UE L 26 z 28.01.2012, str.1, Dz. Urz. UE L 124 z 25.04.2014, str. 1, Dz. Urz. UE L 174 z 03.07.2015, str. 44 oraz Dz. Urz. UE L 245 z 25.09.2019, str. 10);
- rozporządzenie Parlamentu Europejskiego i Rady (WE) nr 1107/2009 z dnia 21 października 2009 r. dotyczące wprowadzania do obrotu środków ochrony roślin i uchylające dyrektywę Rady 79/117/EWG i 91/414/EWG (Dz. Urz. UE L 309 z 24.11.2009, str.1, Dz. Urz. UE L 158 z 10.06.2013, str. 72, Dz. Urz. UE L 189 z 27.06.2014, str. 1, Dz. Urz. UE L 95 z 07.04.2017, str. 1, Dz. Urz. UE L 205 z 08.08.2017, str. 59, Dz. Urz. UE L 101 z 20.04.2018, str. 33, Dz. Urz. UE L 170 z 25.06.2019, str. 1, Dz. Urz. UE L 231 z 06.09.2019, str. 1 oraz Dz. Urz. UE L 74 z 04.03.2021, str. 7);
- dyrektywa Rady z dnia 12 czerwca 1986 r. w sprawie ochrony środowiska, w szczególności gleby, w przypadku wykorzystywania osadów ściekowych w rolnictwie (86/278/EWG) (Dz. Urz. WE L 181 z 04.07.1986 r. – Dz. Urz. UE Polskie wydanie specjalne, rozdz. 15, t. 1, str. 265, Dz. Urz. WE L 377 z 31.12.1991, str. 48 – Dz. Urz. UE Polskie wydanie specjalne, rozdz. 5, t. 2, str. 10, Dz. Urz. WE L 122 z 16.05.2003, str. 36 – Dz. Urz. UE Polskie wydanie specjalne, rozdz. 1, t.

4, str. 335, Dz. Urz. UE L 87 z 31.03.2009, str. 109, Dz. Urz. UE L 150 z 14.06.2018, str. 155 oraz Dz. Urz. UE L 170 z 25.06.2019, str. 115);

- dyrektywa Seveso-II oraz dyrektywa Seveso-III;
- dyrektywa Parlamentu Europejskiego i Rady 2010/75/UE z dnia 24 listopada 2010 r. w sprawie emisji przemysłowych (zintegrowane zapobieganie zanieczyszczeniom i ich kontrola) (Dz. Urz. UE L 334 z 17.12.2010, str. 17);
- dyrektywa 91/271/EWG;
- dyrektywa dot. jakości wody przeznaczonej do spożycia;
- dyrektywa 2006/7/WE Parlamentu Europejskiego i Rady z dnia 15 lutego 2006 r. dotycząca zarządzania jakością wody w kąpieliskach i uchylająca dyrektywę 76/160/EWG (Dz. Urz. UE L 64 z 04.03.2006, str. 37, Dz. Urz. UE L 188 z 18.07.2009, str. 14 oraz Dz. Urz. UE L 353 z 28.12.2013, str. 8);
- dyrektywa Rady 92/43/EWG z dnia 21 maja 1992 r. w sprawie ochrony siedlisk przyrodniczych oraz dzikiej fauny i flory (Dz. Urz. WE L 206 z 22.07.1992, str. 7 – Dz. Urz. UE Polskie wydanie specjalne, rozdz. 15, t. 2, str. 102, Dz. Urz. WE L 305 z 08.11.1997, str. 42 – Dz. Urz. UE Polskie wydanie specjalne, rozdz. 15, t. 4, str. 3, Dz. Urz. WE L 284 z 31.10.2003, str. 1, Dz. Urz. WE L 363 z 20.12.2006, str. 368 oraz Dz. Urz. UE L 158 z 10.06.2013, str. 193, Dz. Urz. UE L 111 z 31.03.2021, str. 35);
- dyrektywa Parlamentu Europejskiego i Rady 2009/147/WE z dnia 30 listopada 2009 r. w sprawie ochrony dzikiego ptactwa (Dz. Urz. WE L 20 z 26.01.2010, str. 7, Dz. Urz. UE L 158 z 10.06.2013, str. 193 oraz Dz. Urz. UE L 170 z 25.06.2019, str. 115)
- Dyrektywa Azotanowa;
- DWP;
- dyrektywa Komisji 2009/90/WE z dnia 31 lipca 2009 r. ustanawiająca, na mocy dyrektywy 2000/60/WE Parlamentu Europejskiego i Rady, specyfikacje techniczne w zakresie analizy i monitorowania stanu chemicznego wód (Dz. Urz. UE L 201 z 01.08.2009 r., str. 36).

Działania podstawowe dla obszarów chronionych obejmują zgodnie z art. 11 ust. 3 RDW środki wymagane dla wdrożenia prawodawstwa wspólnotowego dotyczącego ochrony wód, w tym działań wymaganych w ramach prawodawstwa określonego w art. 10 i części A załącznika VI.

Ustawa – Prawo wodne, implementując przepisy RDW, określa w art. 324 cel i zakres zestawu działań ustalanych w ramach przygotowania planu gospodarowania wodami.

Wg pr.w. działania podstawowe ustala się dla wszystkich części wód, zaś uzupełniające dla JCW zagrożonych nieosiągnięciem ustalonych dla nich celów środowiskowych w zależności od ustalenia przyczyn zagrożenia.

Działania uzupełniające, według art. 324 ust. 4 pr.w., ukierunkowane są w szczególności na osiągnięcie celów środowiskowych i mogą wskazywać:

- środki prawne, administracyjne i ekonomiczne niezbędne do zapewnienia optymalnego wdrożenia przyjętych działań;
- wynegocjowane porozumienia dotyczące korzystania ze środowiska;
- działania na rzecz ograniczenia emisji;
- zasady dobrej praktyki;
- przywracanie i tworzenie terenów podmokłych;

- działania służące efektywnemu korzystaniu z wody i ponownemu jej wykorzystaniu, przede wszystkim promowanie technologii polegających na efektywnym wykorzystaniu wody w przemyśle i oszczędzających wodę technik nawadniania;
- przedsięwzięcia techniczne, badawcze, rozwojowe, demonstracyjne i edukacyjne.

Ponadto działania uzupełniające mogą być również wdrażane w celu zapewnienia dodatkowej ochrony lub poprawy stanu wód lub dla realizacji umów międzynarodowych mających na celu ochronę wód, w tym ochronę i zapobieganie zanieczyszczaniu środowiska morskiego (art. 324 ust. 5 pr.w.).

Według art. 325 ust. 1 pr.w. działania uzupełniające, o których mowa w art. 324 ust. 4 pr.w. wprowadza się do planu gospodarowania wodami lub jego aktualizacji, jeżeli wyniki monitoringu wód lub innych danych wskazują, że zagrożone jest osiągnięcie celów środowiskowych, a jeżeli jest to uzasadnione, ustala się bardziej restrykcyjne środowiskowe normy jakości.

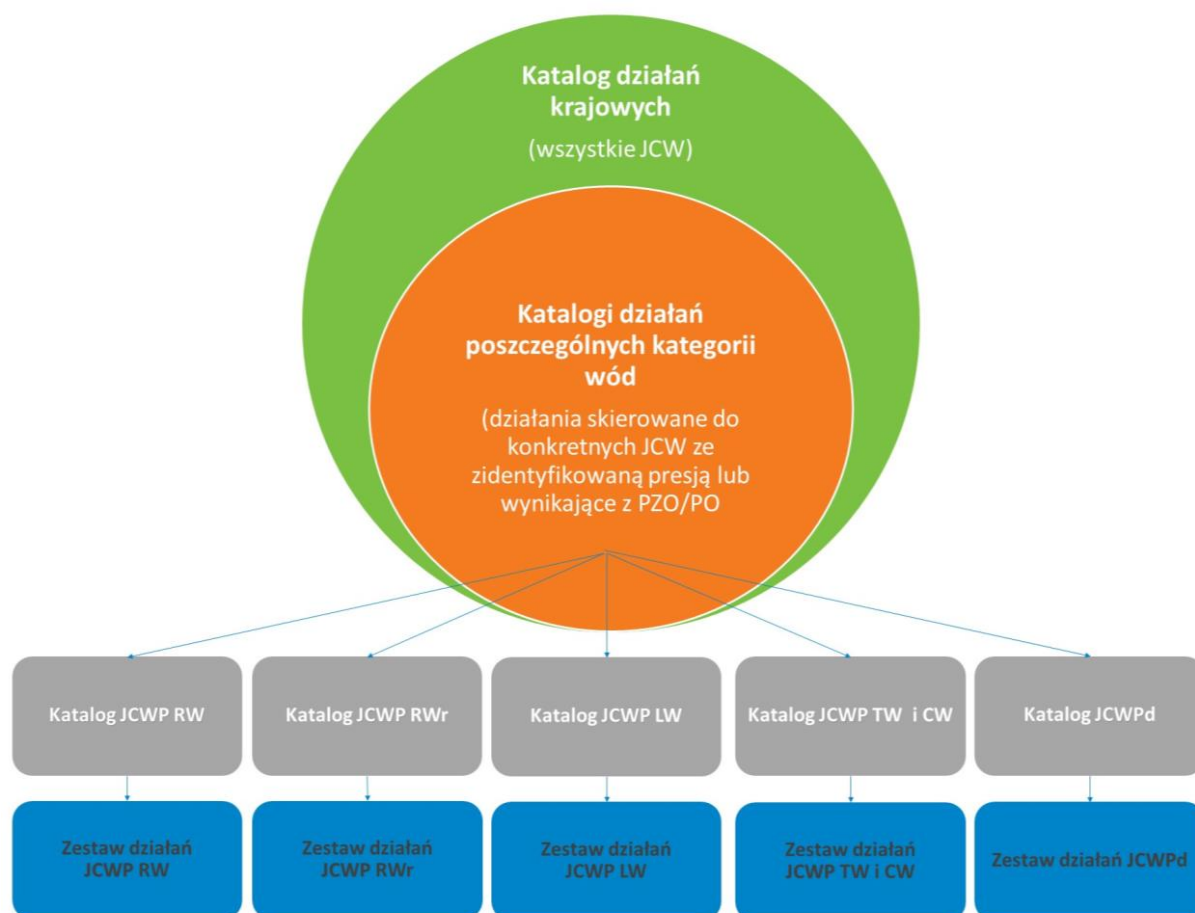
Zgodnie z art. 325 ust. 2 pr.w. działań uzupełniających, o których mowa w art. 324 ust. 4 pr.w., można nie wprowadzić do planu gospodarowania wodami lub jego aktualizacji, jeżeli zagrożenie osiągnięcia celów środowiskowych spowodowane jest okolicznościami pochodzenia naturalnego lub sił wyższych, które są wyjątkowymi i nie mogły być przewidziane, w szczególności ekstremalnymi zjawiskami powodziowymi lub długotrwałymi suszami.

Z uwagi na charakter działań podstawowych, na potrzeby IIaPGW, zostały one podzielone na działania na poziomie krajowym (ogólnokrajowy zakres realizacji) oraz na działania skierowane do konkretnych JCW. W ten sposób utworzone zostały dwa odrębne rodzaje katalogów działań:

- katalog działań krajowych (ogólnokrajowy zakres realizacji działań dotyczących wszystkich JCW);
- katalogi działań dla poszczególnych kategorii wód (zakres realizacji działań ograniczony do konkretnych JCW).

Katalogi działań dla poszczególnych kategorii wód zawierają zarówno działania podstawowe skierowane do poszczególnych JCW oraz działania uzupełniające, stanowiąc podstawę dla zaprojektowanych zestawów działań. W przypadku obszaru dorzecza Wisły katalogi działań dotyczą: JCWP RW, JCWP RWr, JCWP LW, JCWP TW i CW oraz JCWPd.

Powiązania pomiędzy katalogiem działań krajowych, katalogami dla poszczególnych kategorii wód i docelowo zestawami działań prezentuje poniższy schemat.

Rysunek 12-1. Powiązania wzajemne katalogów i zestawów

Źródło: opracowanie własne

Zestawy działań zostały opracowane w ramach kompleksowej analizy dostępnych materiałów oraz uzupełnione o dane pozyskane w procesie ankietyzacji (wykaz materiałów wykorzystanych do przygotowania IIaPGW przedstawia rozdział 24).

Podstawą zestawu działań JCW były działania ukierunkowane na ochronę, poprawę stanu wód i sprzyjające osiągnięciu celów środowiskowych JCWP/JCWPd oraz obszarów chronionych. Działania uzupełniające wskazane zostały na podstawie oceny ryzyka nieosiągnięcia celów środowiskowych ustalonych dla JCWP i JCWPd (podsumowanie identyfikacji znaczących oddziaływań antropogenicznych i oceny ich wpływu na stan wód powierzchniowych i podziemnych przedstawia rozdział 7 IIaPGW).

Podczas identyfikacji działań wykorzystano:

- Plany przeciwdziałania skutkom suszy;
- Krajowy program renaturyzacji wód powierzchniowych;
- Plany zarządzania ryzykiem powodziowym i ich aktualizacje;
- Krajowy program oczyszczania ścieków komunalnych – na podstawie materiałów przedłożonych do konsultacji społecznych w ramach strategicznej oceny oddziaływania na środowisko szóstej aktualizacji Krajowego programu oczyszczania ścieków komunalnych (VI aKPOŚK);
- Program działań mających na celu zmniejszenie zanieczyszczenia wód azotanami pochodzącymi ze źródeł rolniczych oraz zapobieganie dalszemu zanieczyszczeniu;

- program ochrony wód morskich i jego aktualizację – wyciąg działań;
- plany utrzymania wód, opracowane przez dyrektorów RZGW;
- dokumenty źródłowe opracowane na potrzeby realizacji IIaPGW, w tym wskazane w art. 317 pr.w.;
- protokoły z posiedzeń komisji do spraw wód granicznych, działających w ramach współpracy międzynarodowej na wodach granicznych;
- instrumenty wspierające aktualizację Planów Zarządzania Ryzykiem Powodziowym (aPZRP; zadanie – zapewnienie ochrony i zwiększania naturalnej retencji oraz przywracania naturalnych warunków przepływu) – zadanie nr 2;
- wyciąg działań z projektu z dnia 12 sierpnia 2020 r. ustawy o inwestycjach w zakresie przeciwdziałania skutkom suszy;
- ustanowione plany ochrony i plany zadań ochronnych dla obszarów przeznaczonych do ochrony siedlisk lub gatunków, gdzie utrzymanie lub poprawa stanu wód jest ważnym czynnikiem w ich ochronie;
- sprawozdania z realizacji Dyrektywy Azotanowej;
- Program przeciwdziałania niedoborowi wody.

Inne materiały stanowiące źródła danych i informacji:

- Warunki korzystania z wód regionów wodnych i zlewni – jako materiał pomocniczy dla identyfikacji uwarunkowań danego regionu, w tym sformułowane w warunkach korzystania z wód regionu wodnego ograniczenia w korzystaniu z wód jezior lub zbiorników oraz w użytkowaniu ich zlewni – opracowania regionalne;
- *Katalog dobrych praktyk w zakresie robót hydrotechnicznych i prac utrzymaniowych wraz z ustaleniem zasad ich wdrażania;*
- *Zbiór zaleceń dobrej praktyki rolniczej* mający na celu ochronę wód przez zanieczyszczeniem azotanami pochodzącymi ze źródeł rolniczych – wyciąg działań;
- Uwagi KE do planów gospodarowania wodami opracowanych w poprzednich cyklach planistycznych (PGW, aPGW);
- Aktualizacja metodyki oceny stanu JCWPd wraz z opracowaniem metodyki analizy odwracania trendów zanieczyszczeń;
- Program Państwowego Monitoringu Środowiska;
- Program Monitoringu Wód Morskich;
- Aktualizacja wstępnej oceny stanu środowiska wód morskich;
- Analiza znaczących oddziaływań antropogenicznych wraz z oceną ich wpływu na stan wód oraz ryzykiem nieosiągnięcia celów środowiskowych;
- Ocena postępu we wdrażaniu programów działań dla JCWP i JCWPd wynikających z aPWŚK (dalej Ocena postępu we wdrażaniu (...));
- Ocena stopnia osiągnięcia celów środowiskowych dla JCWP przybrzeżnych i przejściowych;
- Polski raport do Komisji Europejskiej z postępów w realizacji KPOWM;
- Materiały robocze: Ocena stanu realizacji KPOŚK (w miarę opracowywania/udostępniania) i inne dane związane z jakością wód śródlądowych;

- Materiały uzupełniające dot. realizowanych i planowanych działań rekultywacyjnych na jeziorach (pozwolenia wodnoprawne) – dokumentacja przekazana przez KZGW.
- Materiały i informacje uzyskane urzędów morskich:
 - Plan zagospodarowania przestrzennego morskich wód wewnętrznych, morza terytorialnego i wyłącznej strefy ekonomicznej w skali 1:200 000;
 - Plany zagospodarowania przestrzennego morskich wód wewnętrznych – szczegółowe dla portów;
- Baza opłat za korzystanie ze środowiska, opłaty za korzystanie z wód;
- Sprawozdania z wykonania KPOŚK;
- Rejestr E-PRTR.

Działania oceniane były pod kątem realności, skuteczności oraz efektywności kosztowej, na podstawie których określone zostały wszystkie możliwe opcje/warianty działań. Realizacja zestawów działań przyczyni się do ograniczenia lub minimalizacji zidentyfikowanych presji znaczących, a w efekcie do nie pogorszenia lub poprawy stanu poszczególnych JCW oraz osiągnięcia celów środowiskowych. Zaplanowane działania w zestawach działań naprawczych nie ograniczają możliwości inwestycyjnych w obrębie poszczególnych JCW, ani nie wpływają na uwarunkowania realizacyjne innych działań. Każda planowana inwestycja wymaga przygotowania zgodnie z obowiązującymi przepisami prawa i uwarunkowaniami odpowiednio do swojego zakresu i specyfiki, przy uwzględnieniu, w określonych przypadkach gdy jest to możliwe technologicznie, uzasadnione ekonomicznie, ustaleń planu gospodarowania wodami, w szczególności w zakresie celów środowiskowych dla JCW i odstępstw od tych celów, zestawu działań a także charakterystyk JCW i wartości granicznych potencjału ekologicznego dla szcw i scw.

Poniższe podrozdziały prezentują informacje podsumowujące w zakresie katalogu działań krajowych, katalogów dla poszczególnych kategorii wód oraz zestawów działań dla JCW na obszarze dorzecza Wisły.

12.1. Katalog działań krajowych

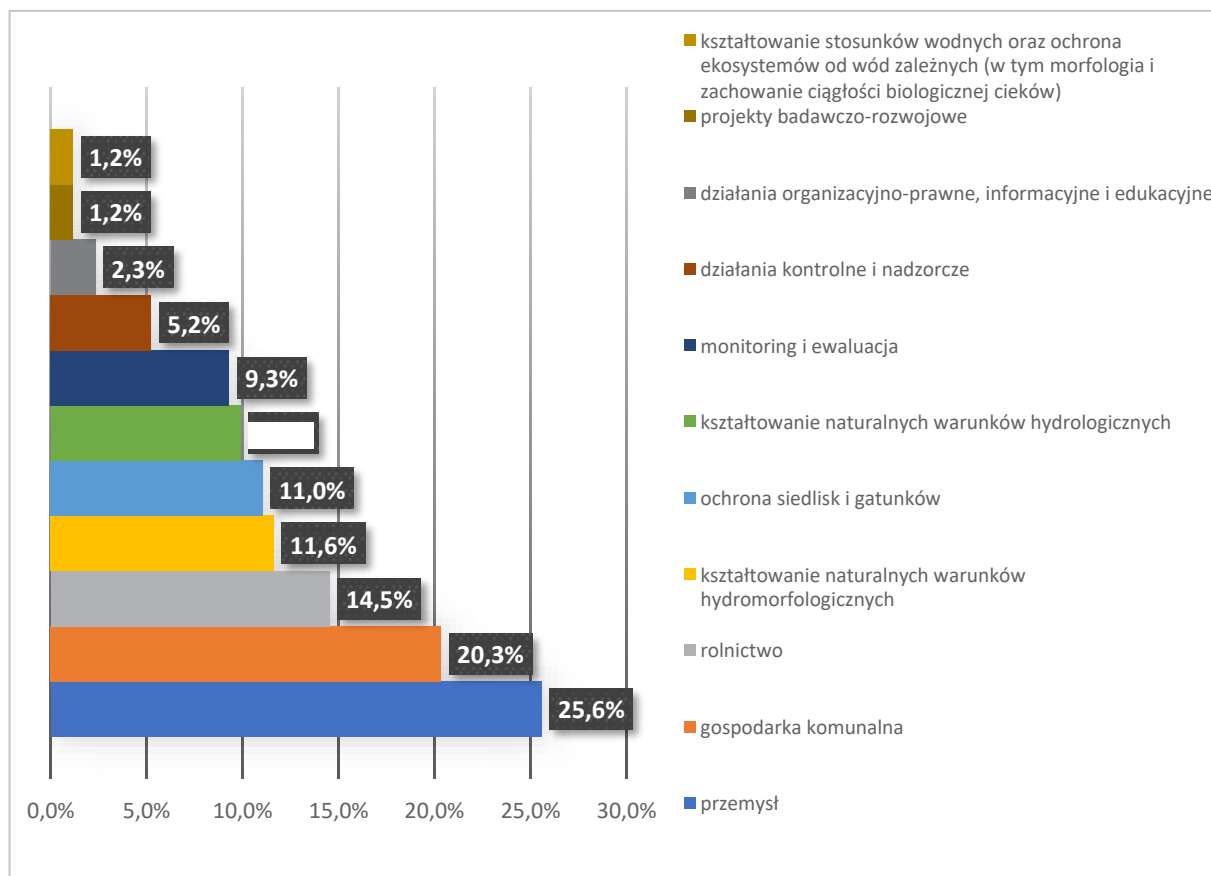
Katalog działań krajowych stanowi zbiór możliwych do zrealizowania działań na poziomie krajowym, ukierunkowanych na osiągnięcie celów środowiskowych poprzez eliminację presji wpływającej na stan wód. W katalogu znalazły się zarówno działania techniczne, jak i szereg działań wspomagających (nietechnicznych), bez których osiągnięcie celów środowiskowych byłoby niemożliwe. Są to zarówno działania nowe, jak i prolongowane z poprzedniego cyklu planistycznego (2016–2021).

Katalog działań krajowych zawiera łącznie 171 działań zgrupowanych w następujące kategorie:

1. przemysł;
2. gospodarka komunalna;
3. rolnictwo;
4. kształtowanie naturalnych warunków hydromorfologicznych;
5. ochrona siedlisk i gatunków;
6. kształtowanie naturalnych warunków hydrologicznych;
7. monitoring i ewaluacja;
8. działania organizacyjno-prawne, informacyjne i edukacyjne;

9. kształtowanie stosunków wodnych oraz ochrona ekosystemów od wód zależnych (w tym morfologia i zachowanie ciągłości biologicznej cieków);
10. działania kontrolne i nadzorcze;
11. projekty badawczo-rozwojowe.

Udział działań poszczególnych kategorii w katalogu działań krajowych przedstawia poniższy wykres.

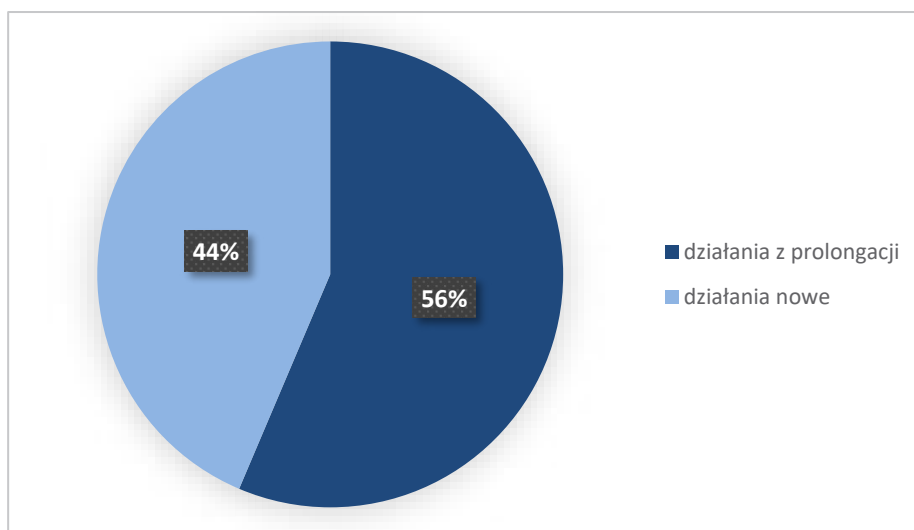

Wykres 12-1. Udział działań poszczególnych kategorii w katalogu działań krajowych IIaPGW

Źródło: opracowanie własne

W wyniku przeprowadzonej analizy uwarunkowań formalno-prawnych zweryfikowane zostały działania katalogu krajowego aPGW (2016–2021) i tym samym wyselekcjonowane zostały działania wskazane do prolongaty (kontynuacji) w obecnym cyklu planistycznym (2022–2027). Katalog uzupełniony został jednocześnie o działania nowe wynikające z obowiązujących przepisów prawa, a nie wskazane w aPGW. Do katalogu wprowadzono działania wynikające z art. 324 pr.w. Są to głównie działania organizacyjno-prawne, informacyjne i edukacyjne oraz dotyczące gospodarki komunalnej. Koszty działań prolongowanych lub wynikających z innych programów wskazane zostały z tych programów.

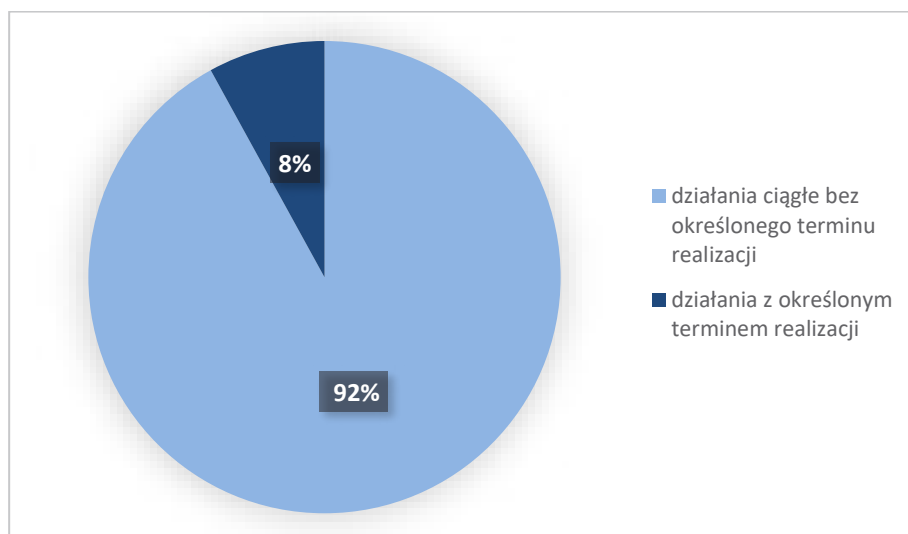
Wszystkie działania zostały zorganizowane w wyżej wymienionych kategoriach, odnoszących się do sektorów gospodarki mających wpływ na stan JCW, a także powiązanych z rodzajem presji. W ramach 11 kategorii wyznaczono 171 działań – 115 (67%) stanowiących działania podstawowe i 56 (33%) uzupełniające. W katalogu krajowym 97 działań to działania z prolongacji (56%), a 74 to działania nowe (44%) – wykres 12-2.

Wykres 12-2. Udział działań z prolongacji oraz nowych w katalogu działań krajowych IIaPGW

Źródło: opracowanie własne

Każde działanie katalogu krajowego zostało scharakteryzowane poprzez informacje dotyczące: opisu działania, podstawy prawnej działania, wskazania jednostek odpowiedzialnych za jego realizację, określenia typu działania (działanie podstawowe, działanie uzupełniające) wraz z określeniem harmonogramu realizacji danego działania. W tym miejscu należy zwrócić uwagę, że 91,9% działań krajowych stanowią działania ciągłe (wykres 12-3).

Wykres 12-3. Udział działań z określonym terminem realizacji oraz działań ciągłych w katalogu działań krajowych IIaPGW

Źródło: opracowanie własne

Katalog działań krajowych prezentuje załącznik nr 11 do IIaPGW.

12.2. Katalogi działań poszczególnych kategorii wód

Dla poszczególnych kategorii wód został przygotowany odrębny katalog działań, uwzględniający specyfikę danej kategorii (JCWP RW, JCWP RWr, JCWP LW, JCWP TW i CW, JCWPd).

Katalogi dla wszystkich kategorii wód zbudowane zostały na bazie działań zebranych w grupy, zdolnych do eliminacji lub przynajmniej zminimalizowania presji istotnych wskazanych w opracowaniu *Analiza presji znaczących (...)*⁸⁹⁾, bądź – w przypadku obszarów przeznaczonych do ochrony siedlisk lub gatunków, o których mowa w przepisach u.o.p., dla których utrzymanie lub poprawa stanu wód jest ważnym czynnikiem w ich ochronie oraz obszarów przeznaczonych do ochrony gatunków zwierząt wodnych o znaczeniu gospodarczym – bezpośrednio nakierowanych na realizację celów środowiskowych. W katalogach zastosowano kodowanie działań odwołujące się bezpośrednio do głównej presji na jaką dane działanie wpływa (jedno działanie może wpływać na eliminację lub redukcję więcej niż jednej presji znaczącej).

Podczas opracowywania katalogów działań uwzględniono zalecenia i uwagi KE do aPGW, w tym:

- Sprawozdanie Komisji dla Parlamentu Europejskiego i Rady w sprawie wykonania Ramowej Dyrektywy Wodnej (2000/60/WE) i Dyrektywy Powodziowej (2007/60/WE); Drugie plany gospodarowania wodami w dorzeczu; Pierwsze plany zarządzania ryzykiem powodziowym; Bruksela, dnia 26 lutego 2019; COM (2019) 95 final;
- Załącznik do sprawozdania Komisji dla Parlamentu Europejskiego i Rady w sprawie wykonania Ramowej Dyrektywy Wodnej (2000/60/WE) i Dyrektywy powodziowej (2007/60/WE); Drugie plany gospodarowania wodami w dorzeczu; Pierwsze plany zarządzania ryzykiem powodziowym; Zalecenia Komisji w sprawie drugich planów gospodarowania wodami w dorzeczu i pierwszych planów zarządzania ryzykiem powodziowym;
- Dokument roboczy służb Komisji do sprawozdania Komisji dla Parlamentu Europejskiego i Rady w sprawie wykonania Ramowej Dyrektywy Wodnej (2000/60/WE) i Dyrektywy powodziowej (2007/60/WE); Drugie plany gospodarowania wodami w dorzeczu; Pierwsze plany zarządzania ryzykiem powodziowym; Bruksela, dnia 26 lutego 2019; SWD (2019) 53 draft.

Każde z działań w poszczególnych katalogach zostało ocenione pod kątem możliwości eliminacji lub redukcji presji, a tym samym osiągnięcia celów środowiskowych. W katalogach dla poszczególnych kategorii wód znalazły się zarówno działania nowe, jak i prolongowane z poprzedniego cyklu planistycznego (2016–2021). Wśród działań prolongowanych znalazły się działania niezrealizowane w poprzednim cyklu planistycznym (aPGW, 2016–2021), a także będące w trakcie realizacji i wymagające kontynuacji w IIaPGW.

W katalogach zastosowano kodowanie działań odwołujące się bezpośrednio do głównej presji na jaką dane działanie wpływa (jedno działanie może wpływać na eliminację lub redukcję więcej niż jednej presji znaczącej). Taki sam sposób kodowania dotyczy wszystkich kategorii wód JCWP (tabela 12-1).

Tabela 12-1. Kodowanie działań w katalogu JCWP

Kod IIaPGW	Objaśnienie	Przykład kodu IIaPGW dla JCWP RW
Oznaczenie kategorii wód + C	presje skumulowane wód	RWC
Oznaczenie kategorii wód + P	presje chemiczne i fizykochemiczne	RWP

⁸⁹⁾ *Analiza znaczących oddziaływań antropogenicznych wraz z oceną ich wpływu na stan wód oraz oceną ryzyka nieosiągnięcia celów środowiskowych*, PGW WP, 2020.

Oznaczenie kategorii wód + H	presje hydrologiczne	RWH
Oznaczenie kategorii wód + HM	presje hydromorfologiczne	RWHM

Źródło: opracowanie własne

W przypadku JCWPd przypisany kod wskazuje rodzaj presji, na redukcję której działanie jest ukierunkowane (presje ilościowe, presje chemiczne lub presje ilościowe i chemiczne) (tabela 12-2).

Tabela 12-2. Kodowanie działań w katalogu JCWPd

Kod IIaPGW	Objaśnienie	Przykład kodu IIaPGW
Oznaczenie kategorii wód + I	presje ilościowe	GW I
Oznaczenie kategorii wód + PA	presje chemiczne A (rolnictwo i gospodarka komunalna)	GWPA
Oznaczenie kategorii wód + PB	presje chemiczne B (przemysł i urbanizacja)	GWPB
Oznaczenie kategorii wód + IC	presje ilościowe i chemiczne	GWIC
Oznaczenie kategorii wód + C	presje chemiczne	GWC

Źródło: opracowanie własne

Jednocześnie w katalogach zastosowano podział działań na tzw. główne rodzaje środków – GRŚ (*Key Types of Measures*; typ działania – KTM), zgodny z kodyfikacją wskazaną przez KE, przypisując poszczególnym działaniom odpowiedni kod działania według KE.

Poniżej przedstawiono opisy katalogów działań dla poszczególnych kategorii wód.

12.2.1. Katalog działań JCWP RW

Katalog dla JCWP rzecznych (RW) zbudowany został na bazie zebranych w grupy działań umożliwiających eliminację lub przynajmniej zminimalizowanie presji znaczących zidentyfikowanych w ramach pracy *Analiza znaczących oddziaływań – JCWP (...)*⁹⁰⁾.

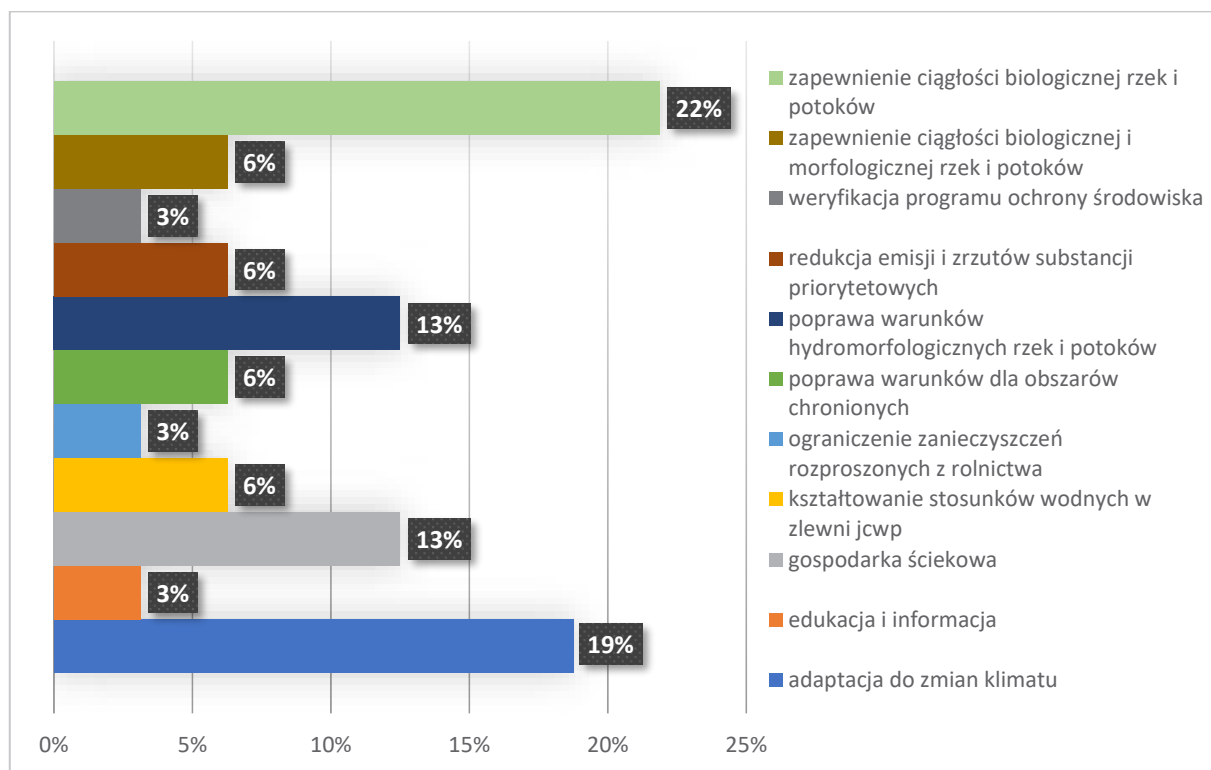
Łącznie 32 działania w katalogu działań JCWP RW zgrupowano w następujących kategoriach:

- adaptacja do zmian klimatu;
- edukacja i informacja;
- gospodarka ściekowa;
- kształtowanie stosunków wodnych w zlewni JCWP;
- ograniczenie zanieczyszczeń rozproszonych z rolnictwa;
- poprawa warunków dla obszarów chronionych;
- poprawa warunków hydromorfologicznych rzek i potoków;
- redukcja emisji i zrzutów substancji priorytetowych;
- aktualizacja programu ochrony środowiska;
- zapewnienie ciągłości biologicznej i morfologicznej rzek i potoków;

⁹⁰⁾ *Analiza znaczących oddziaływań antropogenicznych wraz z oceną ich wpływu na stan wód oraz oceną ryzyka nieosiągnięcia celów środowiskowych*, PGW WP, 2020.

- zapewnienie ciągłości biologicznej rzek i potoków.

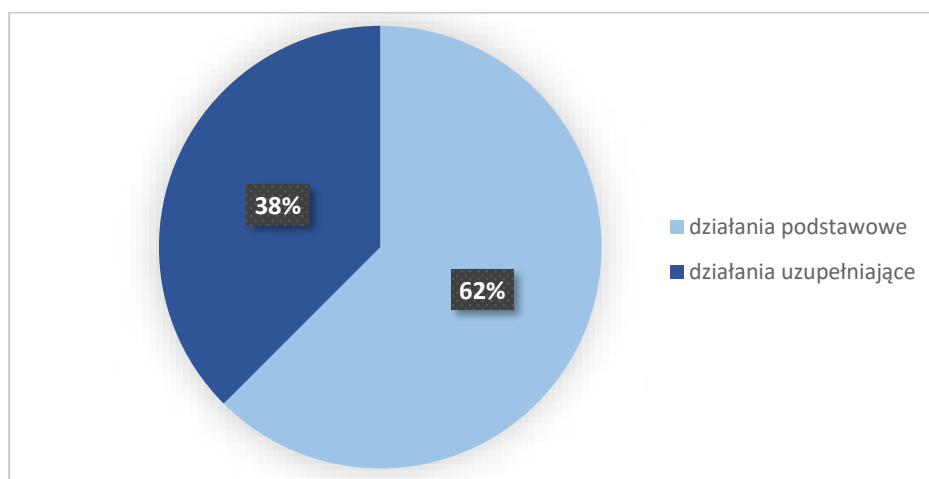
Najliczniejszą kategorię działań stanowi: zapewnienie ciągłości biologicznej rzek i potoków (22% wszystkich działań w katalogu), drugą pod względem liczby działań jest kategoria: adaptacja do zmian klimatu (19% wszystkich działań w katalogu), natomiast najmniejsza liczba działań jest w kategoriach: weryfikacja programu ochrony środowiska, redukcja emisji i zrzutów substancji priorytetowych oraz edukacja i informacja (wykres 12-4).

Wykres 12-4. Udział działań w poszczególnych kategoriach katalogu działań JCWP RW

Źródło: opracowanie własne

Dla JCWP 62% stanowią działania podstawowe i 38% działania uzupełniające (wykres 12-5).

Wykres 12-5. Udział działań podstawowych oraz uzupełniających w katalogu działań JCWP RW

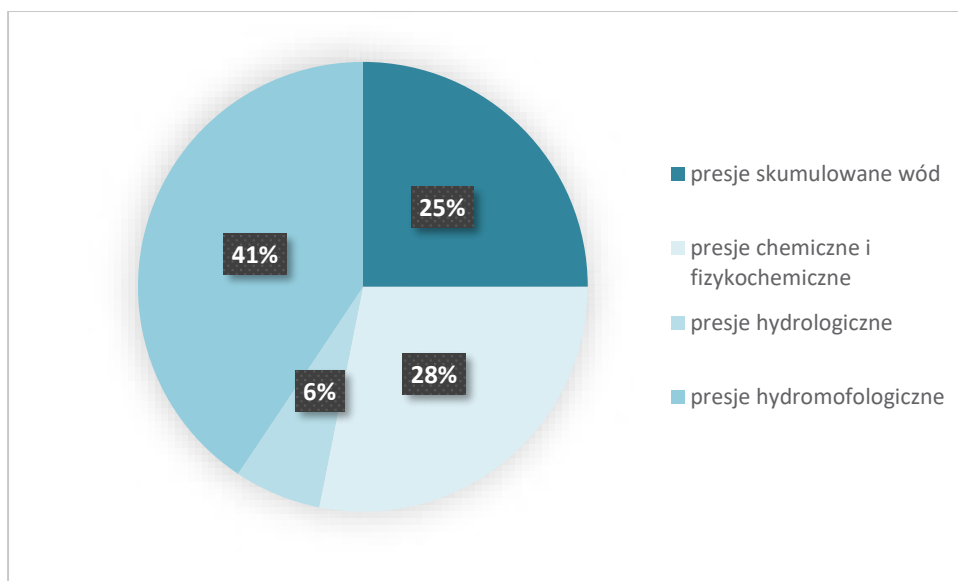
Źródło: opracowanie własne

Każde działanie otrzymało kod IlaPGW wskazujący na rodzaj presji. Zestawienie liczby działań poszczególnych kodów IlaPGW JCWP RW przedstawia tabela 12-3 i wykres 12-6.

Tabela 12-3. Liczba działań poszczególnych kodów IIaPGW JCWP RW

Kod działania IIaPGW	Rodzaj presji	Liczba działań
RWC	presje skumulowane wód	8
RWP	presje chemiczne i fizykochemiczne	9
RWH	presje hydrologiczne	2
RWHM	presje hydromorfologiczne	13
Razem		32

Źródło: opracowanie własne

Wykres 12-6. Udział działań ukierunkowanych na redukcję poszczególnych rodzajów presji

Źródło: opracowanie własne

Wśród działań zaproponowanych dla JCWP rzecznych wskazano:

RWHM_01: działania służące zapewnieniu ciągłości biologicznej oraz morfologicznej rzek i potoków. W obrębie niniejszej kategorii wskazano dwie grupy działań. Pierwsza z nich uwzględnia działania polegające na analizie możliwości likwidacji budowli poprzecznych lub możliwości ich przebudowy na bystrza. Działanie przypisano do JCWP, dla których potrzeby udroźnienia wynikały z opracowania pn. *Ocena potrzeb i priorytetów udroźnienia ciągłości (...)*⁹¹⁾ lub wymagania gatunków chronionych zidentyfikowanych w opracowaniu pn. *Ustalenie celów środowiskowych (...)*⁹²⁾ albo wartości indeksu D badań ichtiofauny przeprowadzonych w ramach PMS, o ile ichtiofauna była jedynym elementem oceny stanu/potencjału ekologicznego pozostającym poniżej dobrego lub Rozporządzenia Ministra Rolnictwa

⁹¹⁾ J. Błachuta, J. Rosa, W. Wiśniewolski, J. Zgrabczyński, R. Bartel, W. Białokoz, I. Borzęcka, Ł. Chybowski, R. Depowski, P. Dębowski, J. Domagała, K. Drożdżyński, P. Hausa, K. Kukuła, D. Kubacka, K. Kulesza, J. Ligęza, M. Ludwiczak, M. Pawłowski, J. Picińska-Fałtynowicz, K. Lisiński, A. Witkowski, D. Zgrabczyński, M. Zgrabczyńska, *Ocena potrzeb i priorytetów udroźnienia ciągłości morfologicznej rzek w kontekście osiągnięcia dobrego stanu i potencjału części wód w Polsce*, Krajowy Zarząd Gospodarki Wodnej, Warszawa 2010.

⁹²⁾ *Ustalenie celów środowiskowych dla jednolitych części wód wraz z opracowaniem rejestru wykazów obszarów chronionych*, PGW WP, 2019.

i Rozwoju Wsi z dnia 6 maja 2021 r. w sprawie określenia gatunków zwierząt wodnych o znaczeniu gospodarczym oraz obszarów przeznaczonych do ochrony tych gatunków. Drugą grupę stanowi działanie mające na celu realizację działań naprawczych dla obszarów chronionych. Było ono przypisane do JCWP w obrębie obszarów chronionych, dla których utrzymanie lub poprawa stanu wód jest ważnym czynnikiem w ich ochronie i jednocześnie stwierdzono ryzyko presji w zakresie kryterium: utrzymanie naturalnego charakteru koryta;

RWHM_02: działania ukierunkowane na przywrócenie ciągłości biologicznej poprzez przebudowę budowli poprzecznych. W tym przypadku działania przypisywano na podstawie weryfikacji dostępnych informacji na temat budowli poprzecznych (Baza HYMO, ortofotomapy) oraz wyników ankietyzacji przeprowadzonej w celu uzupełnienia informacji na temat obiektów. Działania przypisano do JCWP, dla których potrzeby udrożnienia wynikały z opracowania pn. *Ocena potrzeb i priorytetów udrożnienia ciągłości (...)*⁹³⁾ lub wymagania gatunków chronionych zidentyfikowanych w opracowaniu pn. *Ustalenie celów środowiskowych (...)*⁹⁴⁾ albo wartości indeksu D badań ichtiofauny przeprowadzonych w ramach PMŚ, o ile ichtiofauna była jedynym elementem oceny stanu/potencjału ekologicznego pozostającym poniżej dobrego lub r.g.z.w. W obrębie grupy działań z kategorii RWHM_02 uwzględniono także działania kontrolno-administracyjne ukierunkowane na ocenę wpływu obiektów na ciągłość biologiczną i kontrolę użytkowania i funkcjonowania istniejących urządzeń do migracji ryb;

RWHM_03: działania nakierowane na ochronę i odtwarzanie naturalnych procesów hydromorfologicznych w korycie w zakresie spełnienia celów środowiskowych obszarów chronionych w zakresie utrzymania naturalnego charakteru koryta;

RWHM_04: działania służące poprawie stanu elementów hydromorfologicznych w zakresie spełnienia celów środowiskowych, w tym działania renaturyzacyjne uwzględniające status oraz funkcje cieku, a także działania naprawcze dla obszarów chronionych;

RWH_01: działania nakierowane na kształtowanie stosunków wodnych w zlewni JCWP, w tym ochronę ekosystemów wodnych i od wód zależnych oraz odtwarzanie warunków siedliskowych z uwzględnieniem celów środowiskowych wskazanych dla obszarów chronionych;

RWH_03: działania nakierowane na kształtowanie stosunków wodnych w zlewni JCWP, w tym stworzenie zintegrowanego systemu monitoringu wód;

RWC_01: działania nakierowane na adaptację do zmian klimatu oraz poprawę warunków dla obszarów chronionych mające na celu opracowanie oraz realizację przedsięwzięć zmierzających do poprawy retencji na terenach leśnych, rolniczych;

RWC_02: działania służące poprawie warunków dla obszarów chronionych. Wśród tych działań wyróżniono dwie grupy działań. Pierwszą z nich stanowią działania wynikające z planów ochrony/planów zadań ochronnych ustanowionych dla obszarów przeznaczonych do ochrony siedlisk

⁹³⁾ J. Błachuta, J. Rosa, W. Wiśniewolski, J. Zgrabczyński, R. Bartel, W. Białokoz, I. Borzęcka, Ł. Chybowski, R. Depowski, P. Dębowski, J. Domagała, K. Drożdżyński, P. Hausa, K. Kukuła, D. Kubacka, K. Kulesza, J. Ligęza, M. Ludwiczak, M. Pawłowski, J. Picińska-Fałtynowicz, K. Lisiński, A. Witkowski, D. Zgrabczyński, M. Zgrabczyńska, *Ocena potrzeb i priorytetów udrożnienia ciągłości morfologicznej rzek w kontekście osiągnięcia dobrego stanu i potencjału części wód w Polsce*, Krajowy Zarząd Gospodarki Wodnej, Warszawa 2010.

⁹⁴⁾ *Ustalenie celów środowiskowych dla jednolitych części wód wraz z opracowaniem rejestru wykazów obszarów chronionych*, PGW WP, 2019.

lub gatunków, dla których utrzymanie lub poprawa stanu wód jest ważnym czynnikiem w ich ochronie. Drugą natomiast działanią naprawczą ukierunkowaną na redukcję dopływu zanieczyszczeń, przypisane do JCWP, znajdujące się w zasięgu obszarów chronionych, dla których w opracowaniu *Analiza presji znaczących (...)*⁹⁵⁾ zidentyfikowano ryzyko w zakresie presji zrzutów lub/oraz presji na elementy fizykochemiczne.

RWP: działania nakierowane na poprawę jakości wody dla wskaźników fizykochemicznych i chemicznych (substancje priorytetowe oraz inne substancje zanieczyszczające). Działania zawarte w tej grupie nastawione są na ograniczenie presji u źródła powstania zanieczyszczeń, aby zapewnić efektywną ochronę wód powierzchniowych, a w przypadku niektórych działań także wód podziemnych. W tej kategorii wyróżniono 5 grup działań:

RWP_01: działania z zakresu gospodarki ściekowej związane z ograniczeniem presji komunalnej (w aglomeracjach i na obszarach nieurbanizowanych);

RWP_02: działania kontrolne działalności rolniczej – działania kontrolne realizacji Programu azotanowego oraz związane ze stosowaniem środków ochrony roślin;

RWP_04: działania edukacyjne dla rolników dedykowane JCWP, w których zidentyfikowano źródła presji rolniczej przyczyniające się do złego stanu wód;

RWP_06: działania nastawione na kontrole gospodarowania wodami oraz przeglądy pozwoleń wodnoprawnych;

RWP_09: działania związane z aktualizacją programu ochrony środowiska pod kątem poprawy efektywności dotyczącej ograniczania dopływu zanieczyszczeń do JCWP.

Katalog działań JCWP RW prezentuje załącznik nr 12 (Katalog działań dla poszczególnych kategorii wód) IIaPGW.

12.2.2. Katalog działań JCWP RWr

Katalog dla JCWP RWr zbudowany został na bazie zebranych w grupy działań umożliwiających eliminację lub przynajmniej zminimalizowanie presji znaczących zidentyfikowanych w ramach pracy *Analiza znaczących oddziaływań – JCWP (...)*⁹⁶⁾.

Łącznie 15 działań w katalogu działań JCWP RWr zgrupowano w następujących kategoriach:

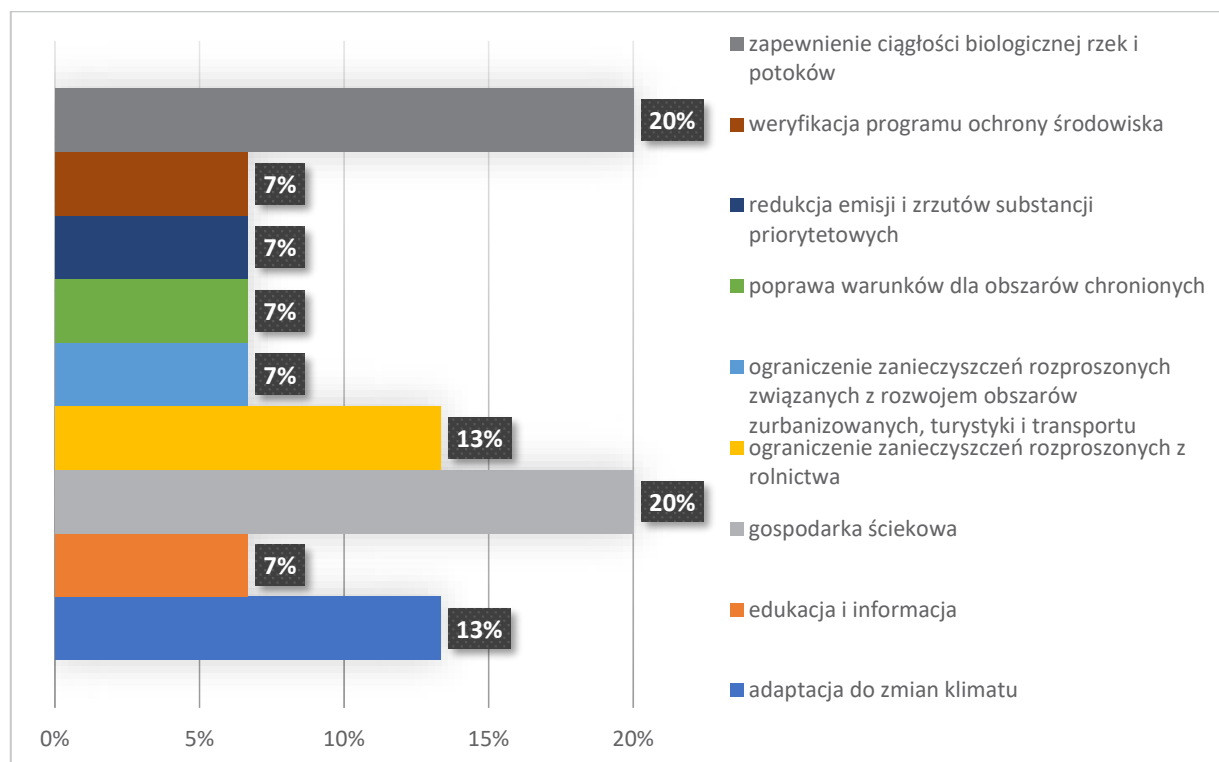
- adaptacja do zmian klimatu;
- edukacja i informacja;
- gospodarka ściekowa;
- ograniczenie zanieczyszczeń rozproszonych z rolnictwa;
- ograniczenie zanieczyszczeń rozproszonych związanych z rozwojem obszarów zurbanizowanych, turystyki i transportu;
- poprawa warunków dla obszarów chronionych;
- redukcja emisji i zrzutów substancji priorytetowych;

⁹⁵⁾ *Analiza znaczących oddziaływań antropogenicznych wraz z oceną ich wpływu na stan wód oraz oceną ryzyka nieosiągnięcia celów środowiskowych*, PGW WP, 2020.

⁹⁶⁾ Ibidem.

- weryfikacja programu ochrony środowiska;
- zapewnienie ciągłości biologicznej rzek i potoków.

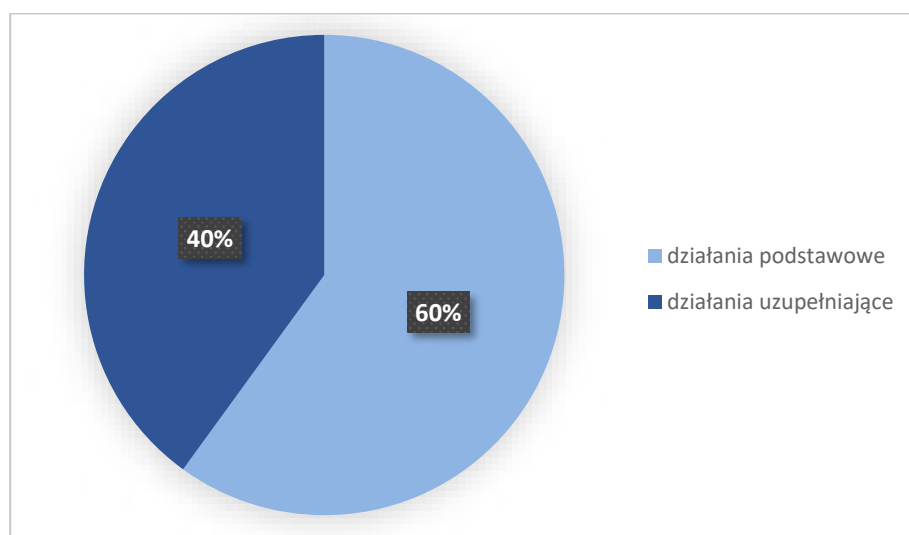
Najliczniejszą kategorię działań stanowią: zapewnienie ciągłości biologicznej rzek i potoków oraz gospodarka wodno-ściekowa (po 20% wszystkich działań w katalogu), drugą pod względem liczby działań jest kategoria: ograniczenie zanieczyszczeń rozproszonych z rolnictwa i ograniczenie zanieczyszczeń rozproszonych związanych z rozwojem obszarów zurbanizowanych, turystyki i transportu (po 13,33% wszystkich działań w katalogu), pozostałe kategorie stanowią po 6,67% wszystkich działań w katalogu (wykres 12-7, dane prezentowane w zaokrągleniu).

Wykres 12-7. Udział działań w poszczególnych kategoriach katalogu działań JCWP RWr

Źródło: opracowanie własne

Dla JCWP RWr wyznaczono 6 działań podstawowych (40%) i 9 działań uzupełniających (60%) (wykres 12-8).

Wykres 12-8. Udział działań podstawowych oraz uzupełniających w katalogu działań JCWP RWr

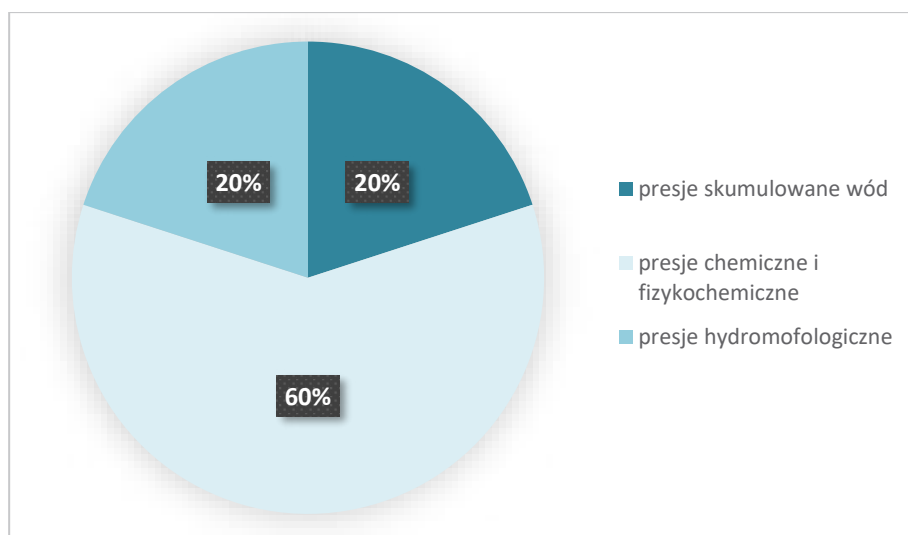
Źródło: opracowanie własne

Każde działanie otrzymało kod IIaPGW wskazujący na rodzaj presji. Zestawienie liczby działań poszczególnych kodów IIaPGW JCWP RWr przedstawia tabela 12-4 i wykres 12-9.

Tabela 12-4. Liczba działań poszczególnych kodów IIaPGW JCWP RWr

Kod działania IIaPGW	Rodzaj presji	Liczba działań
RWrC	presje skumulowane wód	3
RWrP	presje chemiczne i fizykochemiczne	9
RWrH	presje hydrologiczne	0
RWrHM	presje hydromorfologiczne	3
Razem		15

Źródło: opracowanie własne

Wykres 12-9. Udział działań ukierunkowanych na redukcję poszczególnych rodzajów presji

Źródło: opracowanie własne

Wśród działań zaproponowanych dla JCWP RWr wskazano:

RWrHM_02: działania służące zapewnieniu ciągłości biologicznej rzek. Są to działania polegające na: udrażnianiu przegród poprzecznych i dostosowaniu ich do wymagań budowli proekologicznych z uwzględnieniem spełnienia celów środowiskowych oraz kontroli funkcjonowania urządzeń do migracji ryb.

RWrC: działania nakierowane na adaptację do zmian klimatu oraz poprawę warunków dla obszarów chronionych. Wśród tej kategorii zostały zaproponowane dwie grupy działań:

RWrC_01: działania mające na celu opracowanie oraz realizację przedsięwzięć zmierzających do poprawy retencji na obszarach rolniczych;

RWrC_02: działania mające na celu osiągnięcie celów środowiskowych poprzez poprawę warunków dla obszarów chronionych. Do tej grupy należą działania wynikające z planów ochrony/planów zadań

ochronnych ustanowionych dla obszarów przeznaczonych do ochrony siedlisk lub gatunków, dla których utrzymanie lub poprawa stanu wód jest ważnym czynnikiem w ich ochronie.

RWrP: działania nakierowane na poprawę jakości wody dla wskaźników fizykochemicznych i chemicznych (substancje priorytetowe oraz inne substancje zanieczyszczające). Działania zawarte w tej grupie nastawione są na ograniczenie presji u źródła powstania zanieczyszczeń, aby zapewnić efektywną ochronę wód powierzchniowych, a w przypadku niektórych działań także wód podziemnych. W tej kategorii wyróżniono 6 grup działań:

RWrP_01: działania z zakresu gospodarki ściekowej związane z ograniczeniem presji komunalnej (w aglomeracjach i obszarach nieurbanizowanych);

RWrP_02: działania kontrolne działalności rolniczej – dodatkowe działania kontrolne realizacji Programu azotanowego oraz związane ze stosowaniem środków ochrony roślin;

RWrP_03: działanie nakierowane na ograniczanie spływu zanieczyszczeń z terenów zurbanizowanych;

RWrP_04: działania edukacyjne dla rolników dedykowane JCWP, w których zidentyfikowano źródła presji rolniczej przyczyniające się do złego stanu wód;

RWrP_06: działania nastawione na kontrole gospodarowania wodami oraz przeglądy pozwoleń wodnoprawnych;

RWrP_09: działania związane z aktualizacją programu ochrony środowiska pod kątem poprawy efektywności dotyczącej ograniczania dopływu zanieczyszczeń do JCWP.

Katalog działań JCWP RWr prezentuje załącznik nr 12 (Katalog działań dla poszczególnych kategorii wód) IIaPGW.

12.2.3. Katalog działań JCWP LW

Katalog dla JCWP jeziornych (LW) zbudowany został na bazie zebranych w grupy działań umożliwiających eliminację lub przynajmniej zminimalizowanie presji znaczących zidentyfikowanych w ramach pracy *Analiza znaczących oddziaływań - JCWP (...)*⁹⁷⁾.

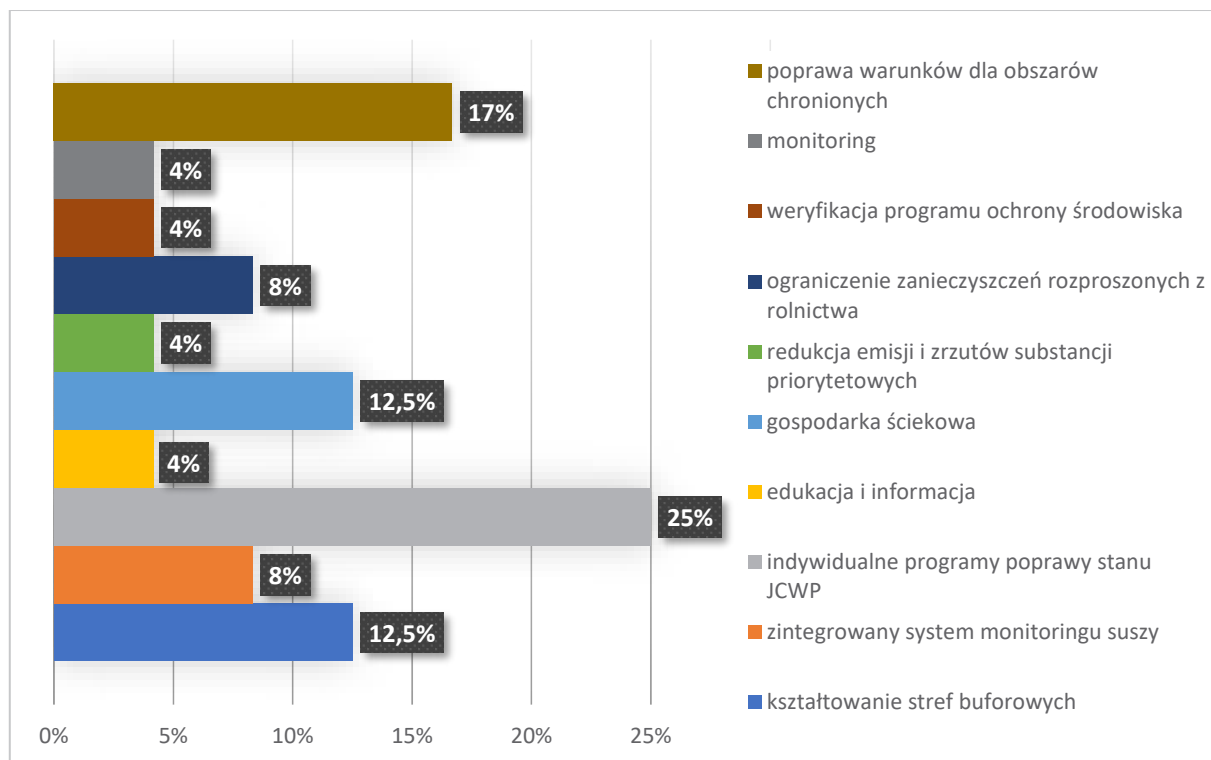
Łącznie 24 działania w katalogu działań JCWP LW zgrupowano w następujących kategoriach:

- kształtowanie stref buforowych,
- zintegrowany system monitoringu suszy,
- indywidualne programy poprawy stanu JCWP,
- edukacja i informacja,
- gospodarka ściekowa,
- redukcja emisji i zrzutów substancji priorytetowych,
- ograniczenie zanieczyszczeń rozproszonych z rolnictwa,
- aktualizacja programu ochrony środowiska,
- monitoring,

⁹⁷⁾ *Analiza znaczących oddziaływań antropogenicznych wraz z oceną ich wpływu na stan wód oraz oceną ryzyka nieosiągnięcia celów środowiskowych*, PGW WP, 2020.

- poprawa warunków dla obszarów chronionych.

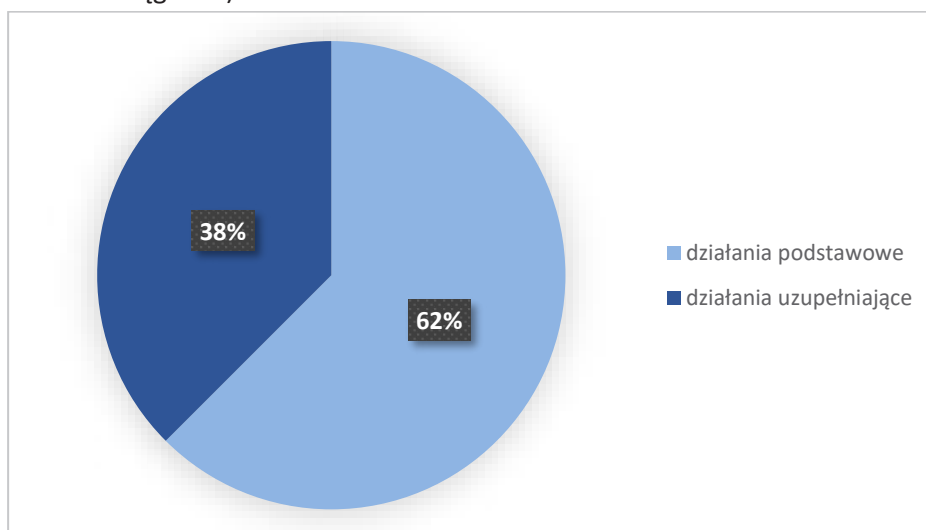
Najliczniejszą kategorią działań są indywidualne programy poprawy stanu JCWP (25% wszystkich działań w katalogu). Drugą kategorią są działania związane z poprawą warunków dla obszarów chronionych, a kolejnymi pod względem liczby działań są kategorie: gospodarka ściekowa oraz kształtowanie stref buforowych (po 12,5%) (wykres 12-10).

Wykres 12-10. Udział działań w poszczególnych kategoriach katalogu działań JCWP LW

Źródło: opracowanie własne

W ramach 10 kategorii działań zaproponowanych dla JCWP LW wyznaczono 9 działań stanowiących działania podstawowe (37,5%) i 15 działań uzupełniających (62,5%), (wykres 12-11, dane prezentowane w zaokrągleniu).

Wykres 12-11. Udział działań podstawowych oraz uzupełniających w katalogu działań JCWP LW

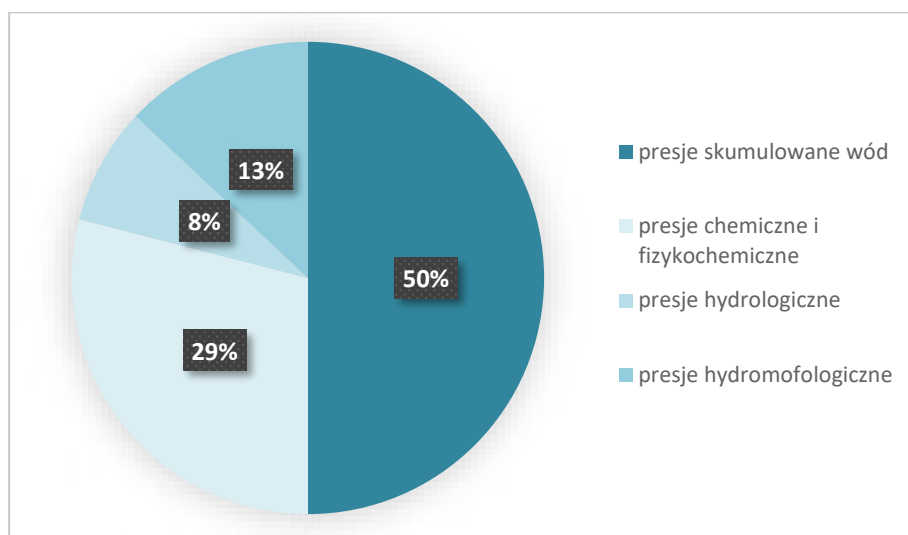
Źródło: opracowanie własne

Każde działanie otrzymało kod IIaPGW wskazujący na rodzaj presji. Zestawienie liczby działań poszczególnych kodów IIaPGW JCWP LW przedstawia tabela 12-5 i wykres 12-12.

Tabela 12-5. Liczba działań poszczególnych kodów IIaPGW JCWP LW

Kod działania IIaPGW	Rodzaj presji	Liczba działań
LWC	presje skumulowane wód	12
LWP	presje chemiczne i fizykochemiczne	7
LWH	presje hydrologiczne	2
LWHM	presje hydromorfologiczne	3
Razem		24

Źródło: opracowanie własne

Wykres 12-12. Udział działań ukierunkowanych na redukcję poszczególnych rodzajów presji

Źródło: opracowanie własne

Do działań z kategorii oznaczonej kodem LWHM należą działania ukierunkowane na eliminację presji hydromorfologicznych. Wśród nich wskazano następujące grupy działań:

LWHM_01: grupa działań mająca na celu poprawę warunków siedliskowych w strefie brzegowej jezior, w tym także stworzenie strefy ekotonowej i buforowej. Działania te wskazane są do realizacji na brzegu zbiorników, w odległości do 15 m od linii brzegowej i mają na celu optymalizację funkcjonowania strefy buforowej, w tym zwiększenie różnorodności biologicznej oraz ograniczenie negatywnych oddziaływań związanych ze sptywem powierzchniowym odkładanej materii organicznej z terenów sąsiednich do jezior. Prawidłowo zorganizowana strefa pozwala na ograniczenie rozwoju gatunków inwazyjnych oraz zarastania jeziora;

LWHM_02: poprawa warunków siedliskowych w strefie litoralnej to działania wskazane do realizacji w strefie litoralnej jezior, mające na celu optymalizację funkcjonowania litoralu pod względem zróżnicowania warunków siedliskowych, w tym ichtiofauny, a także zdolności absorpcji związków biogennych. Działania z tej grupy dedykowane są również jeziorom zarastającym lub z dominacją monokultur trzcinowych.

Kolejną kategorię działań stanowią działania ukierunkowane na ograniczenie presji hydrologicznych tj. grupa **LWH_2**;

Działania z grup LWP to działania ukierunkowane na likwidację presji fizykochemicznych i chemicznych. Wśród nich wskazano następujące grupy działań:

LWP_01 i LWP_02: ukierunkowane na presje związane z działalnością rolniczą. LWP_01 dotyczy promocji działań wynikające ze zbioru zaleceń dobrych praktyk rolniczych dotyczących ograniczenia zanieczyszczenia związkami azotu, w tym w szczególności działania ograniczające migrację biogenów wraz ze spływem powierzchniowym oraz działania wynikające z Kodeksu doradczego dobrej praktyki rolniczej dotyczącej ograniczenia emisji amoniaku m.in. poprzez edukację; LWP_02 dotyczy działań kontrolnych przestrzegania warunków stosowania środków ochrony roślin;

LWP_06, LWP_07, LWP_10: grupy działań dedykowane poprawie stanu gospodarki wodnościekowej na terenie zlewni jeziornych;

LWP_08: grupa działań obejmująca wskazanie do aktualizacji programu ochrony środowiska pod kątem poprawy efektywności ograniczania dopływu zanieczyszczeń do JCWP;

LWP_09: działania nastawione na kontrole gospodarowania wodami oraz przeglądy pozwoleń wodnoprawnych.

Działania z kategorii LWC to działania ukierunkowane na presje skumulowane. Wśród nich wskazano następujące grupy działań:

LWC_01: działania z tej grupy zasługują na szczególną uwagę, gdyż obejmują działania z zakresu zarówno opracowywania, jak i wdrażania programów rekultywacji jezior. Są to działania *sensu stricte* ukierunkowane na osiągnięcie dobrego stanu wód, a ich zakres uzależniony jest od indywidualnych warunków jeziora (jego stanu wyjściowego) i zlewni (presje). Z uwagi za zindywidualizowany charakter rekultywacji każdego jeziora, a także skomplikowanie procesów rekultywacji konieczny jest ich stały monitoring. Monitoring rekultywacji dedykowany działaniom rekultywacyjnym wskazano w grupie **LWC_12**;

LWC_02: działania związane z opracowaniem i wdrożeniem programów renaturyzacji. Działanie to ukierunkowane jest na osiągnięcie dobrego stanu elementów hydromorfologicznych, stworzenie odpowiednich warunków siedliskowych dla elementów biologicznych, pośrednio także odtworzenie naturalnych zdolności regeneracyjnych ekosystemu jeziornego;

LWC_08 oraz LWC_09: działania dedykowane obszarom chronionym, ukierunkowane na osiągnięcie ustanowionych dla nich celów środowiskowych. Grupa LWC_08 to działania wynikające z planów ochrony/planów zadań ochronnych ustanowionych dla obszarów przeznaczonych do ochrony siedlisk lub gatunków, dla których utrzymanie lub poprawa stanu wód jest ważnym czynnikiem ich ochrony. Działania z grupy LWC_09 to działania naprawcze przypisane na podstawie stwierdzonego ryzyka presji w zakresie dopływu zanieczyszczeń, utrzymania naturalnego charakteru jeziora bądź utrzymania wysokiego poziomu wód gruntowych;

LWC_11: działania kontrolne dotyczące stosowania programu działań mających na celu zmniejszenie zanieczyszczenia wód azotanami pochodzącymi ze źródeł rolniczych oraz zapobieganie dalszemu zanieczyszczeniu przez podmioty prowadzące produkcję rolną i działalność.

Katalog działań JCWP LW prezentuje załącznik nr 12 (Katalog działań dla poszczególnych kategorii wód) IIaPGW.

12.2.4. Katalog działań JCWP TW i CW

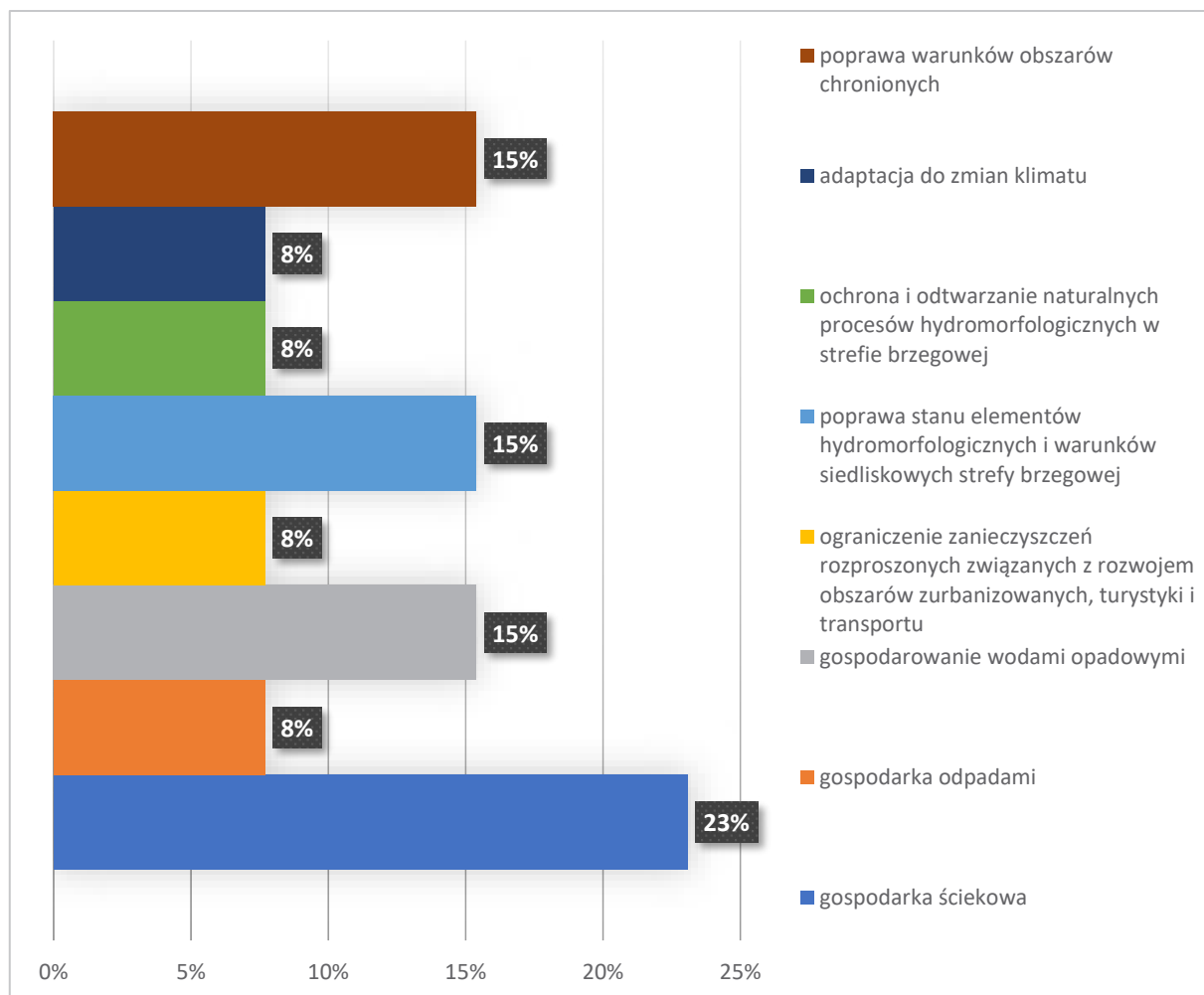
Katalog dla JCWP TW i CW zbudowany został na bazie zebranych w grupy działań umożliwiających eliminację lub przynajmniej zminimalizowanie presji znaczących zidentyfikowanych w ramach pracy *Analiza znaczących oddziaływań – JCWP (...)*⁹⁸⁾.

Łącznie 12 działań w katalogu działań JCWP TW i CW zgrupowano w następujących kategoriach:

- gospodarka ściekowa,
- gospodarka odpadami,
- gospodarowanie wodami opadowymi,
- ograniczenie zanieczyszczeń rozproszonych związanych z rozwojem obszarów zurbanizowanych, turystyki i transportu,
- poprawa stanu elementów hydromorfologicznych i warunków siedliskowych strefy brzegowej,
- ochrona i odtwarzanie naturalnych procesów hydromorfologicznych w strefie brzegowej,
- adaptacja do zmian klimatu,
- poprawa warunków dla obszarów chronionych.

Najliczniejszą kategorię działań stanowi gospodarka ściekowa (23% wszystkich działań w katalogu), kolejnymi pod względem liczby działań są kategorie: poprawa stanu elementów hydromorfologicznych i warunków siedliskowych strefy brzegowej gospodarka ściekowa, gospodarowanie wodami opadowymi oraz poprawa warunków dla obszarów chronionych (po 15% wszystkich działań w katalogu), pozostałe kategorie stanowią po 8% wszystkich działań (wykres 12-13).

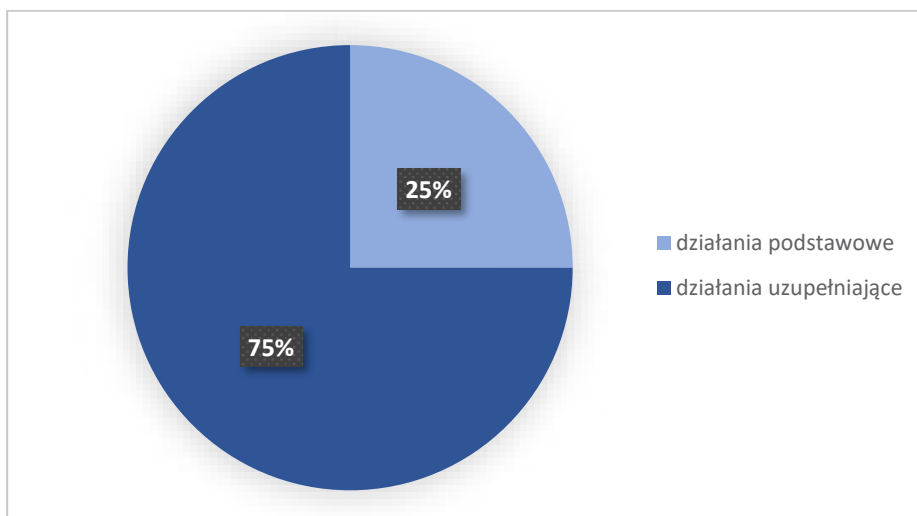
⁹⁸⁾ *Analiza znaczących oddziaływań antropogenicznych wraz z oceną ich wpływu na stan wód oraz oceną ryzyka nieosiągnięcia celów środowiskowych*, PGW WP, 2020.

Wykres 12-13. Udział działań w poszczególnych kategoriach katalogu działań JCWP TW i CW

Źródło: opracowanie własne

W ramach 8 kategorii działań zaproponowanych dla JCWP TW i CW wyznaczono 3 stanowiące działania podstawowe (25%) oraz 9 działań uzupełniających (75%) (wykres 12-14).

Wykres 12-14. Udział działań podstawowych oraz uzupełniających w katalogu działań JCWP TW i CW

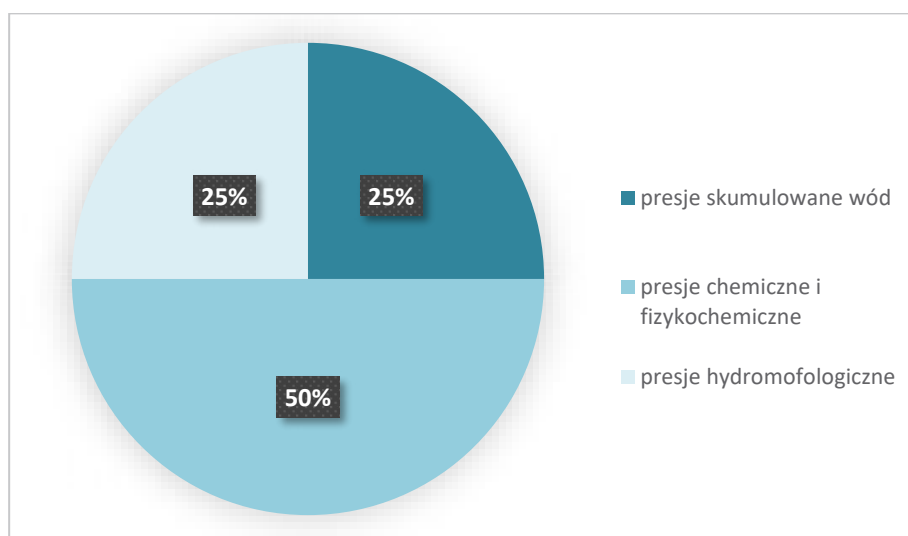
Źródło: opracowanie własne

Każde działanie otrzymało kod IIaPGW wskazujący na rodzaj presji. Zestawienie liczby działań poszczególnych kodów IIaPGW przedstawia tabela 12-6 oraz wykres 12-15.

Tabela 12-6. Liczba działań poszczególnych kodów IIaPGW

Kod działania IIaPGW	Rodzaj presji	Liczba działań
TWCWC	presje skumulowane wód	3
TWCWP	presje chemiczne i fizykochemiczne	6
TWCWH	presje hydrologiczne	0
TWCWHM	presje hydromorfologiczne	3
Razem		12

Źródło: opracowanie własne

Wykres 12-15. Udział działań ukierunkowanych na redukcję poszczególnych rodzajów presji

Źródło: opracowanie własne

Poniżej wskazano opisy poszczególnych kodów działań JCWP TW i CW w odniesieniu do kategorii działań.

Do katalogu włączono cztery grupy działań w zakresie redukcji presji fizykochemicznych i chemicznych obejmujących łącznie 6 działań na terenach przylegających do tych wód:

- **TWCWP01:** gospodarka ściekowa w aglomeracjach – działanie związane z realizacją KPOŚK (grupy działań związane z poprawą jakości wód i ograniczeniem dopływu zanieczyszczeń ze źródeł komunalnych);
- **TWCWP03:** gospodarka ściekowa – działanie dotyczące terenów niezurbanizowanych (grupa działań związane z poprawą jakości wód i ograniczeniem dopływu zanieczyszczeń ze źródeł komunalnych);
- **TWCWP04:** gospodarowanie wodami opadowymi – działanie dotyczące terenów niezurbanizowanych (grupy działań związane z poprawą jakości wód i ograniczeniem dopływu zanieczyszczeń ze źródeł komunalnych i przemysłowych);

- **TWCWP06:** ograniczenie zanieczyszczeń rozproszonych związanych z rozwojem obszarów zurbanizowanych, turystyki i transportu (grupa działań związana z poprawą jakości wód i ograniczeniem dopływu zanieczyszczeń ze źródeł komunalnych i przemysłowych).

Dla działań związanych z presjami wpływającymi na elementy hydromorfologiczne wskazano dwie grupy działań:

- **TWCWHM01:** grupa działań skierowanych na poprawę stanu elementów hydromorfologicznych i warunków siedliskowych strefy brzegowej;
- **TWCWHM02:** grupa działań mająca na celu ochronę i odtwarzanie naturalnych procesów hydromorfologicznych w strefie brzegowej.

Grupa działań skumulowanych obejmuje dwa rodzaje działań:

- **TWCWC01:** działanie skierowane na adaptację do zmian klimatu w zakresie retencji i zagospodarowania wód opadowych i roztopowych na terenach zurbanizowanych;
- **TWCWC04:** działanie związane z poprawą warunków dla obszarów chronionych. Działania w tej grupie są ukierunkowane na realizację zadań wynikających z planów ochrony lub planów zadań ochronnych ustanowionych dla obszarów przeznaczonych do ochrony siedlisk lub gatunków, ustanowionych w u.o.p., dla których utrzymanie lub poprawa stanu wód jest ważnym czynnikiem w ich ochronie oraz działania ukierunkowane na opracowanie indywidualnych programów renaturyzacji mających na celu odbudowę słonych mokradł w strefie brzegowej wód przejściowych zasilanych wodami morskimi – ze wskazaniem konkretnych obszarów chronionych, dla których powinny być one zrealizowane, ponieważ w okresie sporządzania IIaPGW (sierpień 2020 r. - marzec 2022 r.) nie wszystkie obszary Natura 2000 wyznaczone na wodach przejściowych i przybrzeżnych oraz w ich zlewniach mają ustanowione plany ochrony lub plany zadań ochronnych (grupy działań wynikające z wymagań dla obszarów chronionych).

Katalog działań JCWP TW i CW prezentuje załącznik nr 12 (Katalog działań dla poszczególnych kategorii wód) IIaPGW.

12.2.5. Katalog działań JCWPd (GW)

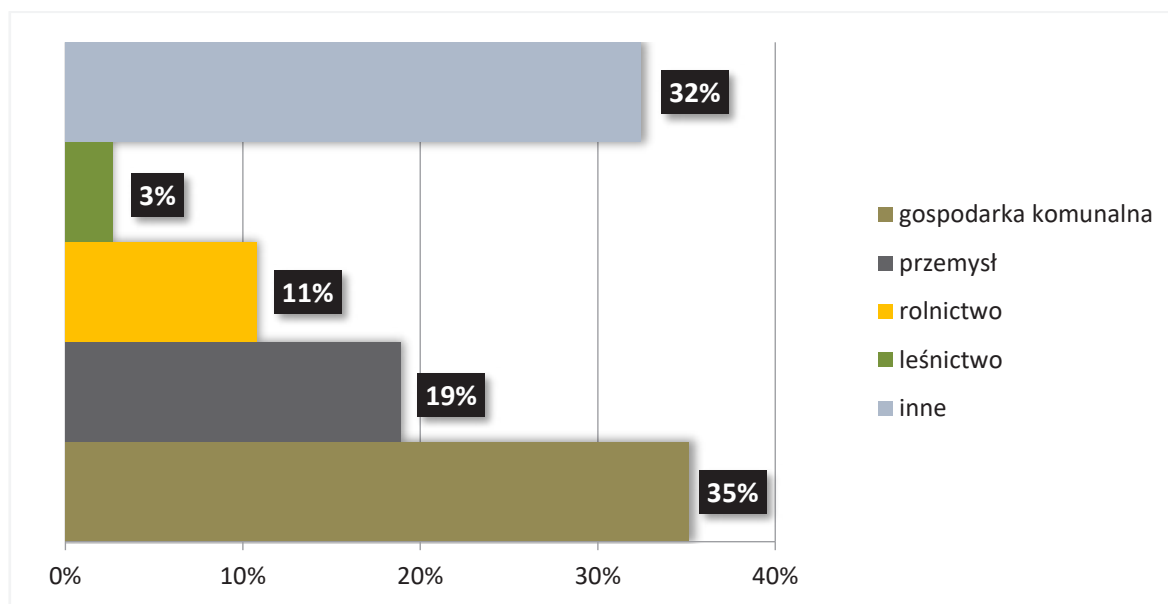
Katalog dla JCWPd (GW) zbudowany został na bazie zebranych w grupy działań umożliwiających redukcję wpływu presji zidentyfikowanych w ramach opracowania *Dalsza charakterystyka JCWPd (...)*⁹⁹⁾.

Katalog działań dla JCWPd (GW) obejmuje 37 działań, w tym 34 nowe działania oraz 3 działania kontynuowane z aPGW, które zgrupowano w pięciu kategoriach, odnoszących się do sektorów gospodarki mających wpływ na stan JCWPd, co jest powiązane także z rodzajem presji (wykres 12-16):

- gospodarka komunalna,
- leśnictwo,
- przemysł,
- rolnictwo,
- inne.

⁹⁹⁾ A. Gryczko-Gostyńska, *Dalsza charakterystyka wód podziemnych zgodnie z załącznikiem II.2 Ramowej Dyrektywy Wodnej wraz z oceną ryzyka*, Wersja 2, PIG-PIB 2020

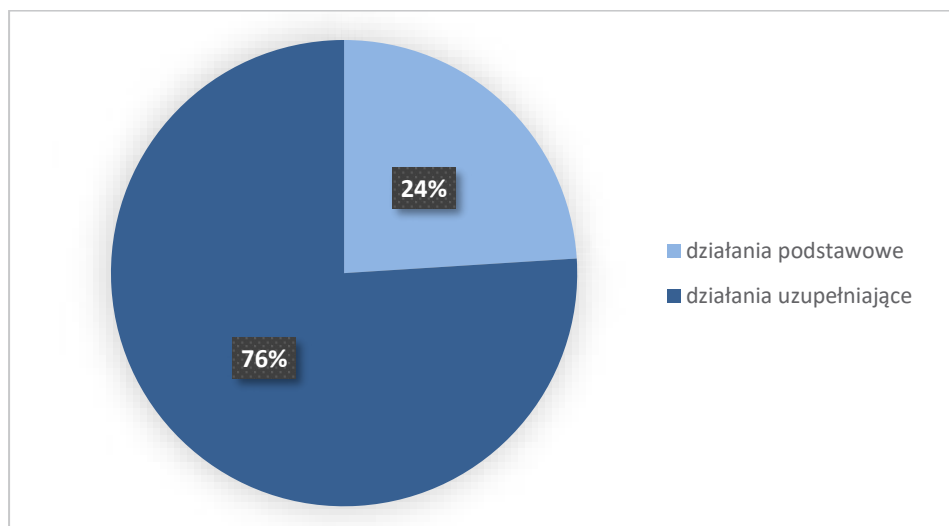
Największa liczba działań została ustalona w kategorii gospodarka komunalna (35% wszystkich działań w katalogu), zaś najmniejsza na obszarze leśnictwo (3%) – wykres 12-16.

Wykres 12-16. Udział działań w poszczególnych kategoriach katalogu działań JCWPd

Źródło: opracowanie własne

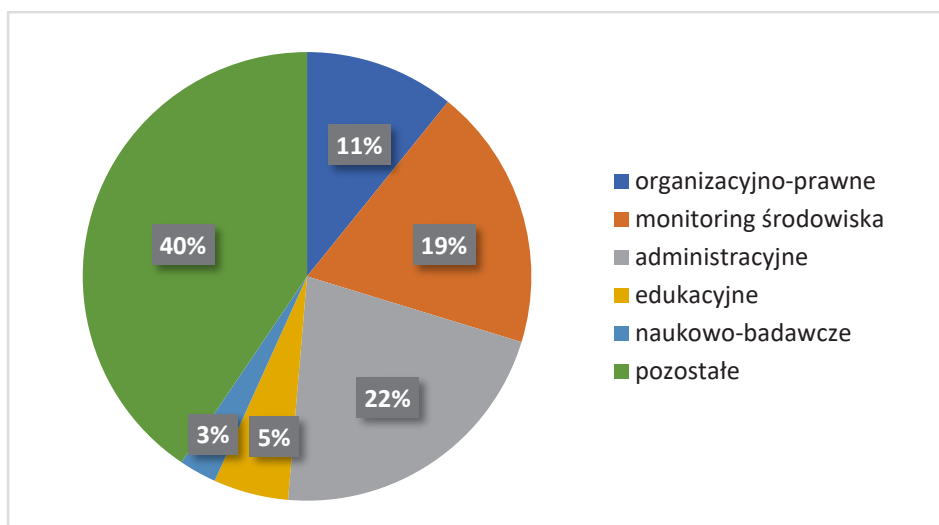
W katalogu wydzielono 9 działań podstawowych (24%), przypisanych do wszystkich JCWPd na obszarze kraju oraz 28 działań uzupełniających (76%), przypisywanych do JCWPd, w których osiągnięcie ustalonego celu środowiskowego jest zagrożone w zależności od przyczyny stanu słabego bądź zagrożenia (wykres 12-17). W uzasadnionych przypadkach działania uzupełniające były także przypisywane do JCWPd, w których osiągnięcie celu środowiskowego nie jest zagrożone. Spośród wszystkich działań w katalogu 5 zostało zakwalifikowanych jako działania ciągłe z uwagi na harmonogram ich realizacji. Pozostałym został wskazany rok, do którego powinno nastąpić wdrożenie działania.

Wykres 12-17. Udział działań podstawowych oraz uzupełniających w katalogu działań JCWPd

Źródło: opracowanie własne

Działania w katalogu dla JCWPd (GW) zostały przypisane do sześciu grup wydzielonych ze względu na rodzaj działania (wykres 12-18). Najwięcej działań jest związanych z grupą pozostałe, zaś najmniej jest działań naukowo-badawczych.

Wykres 12-18. Udział działań dla JCWPd w poszczególnych grupach

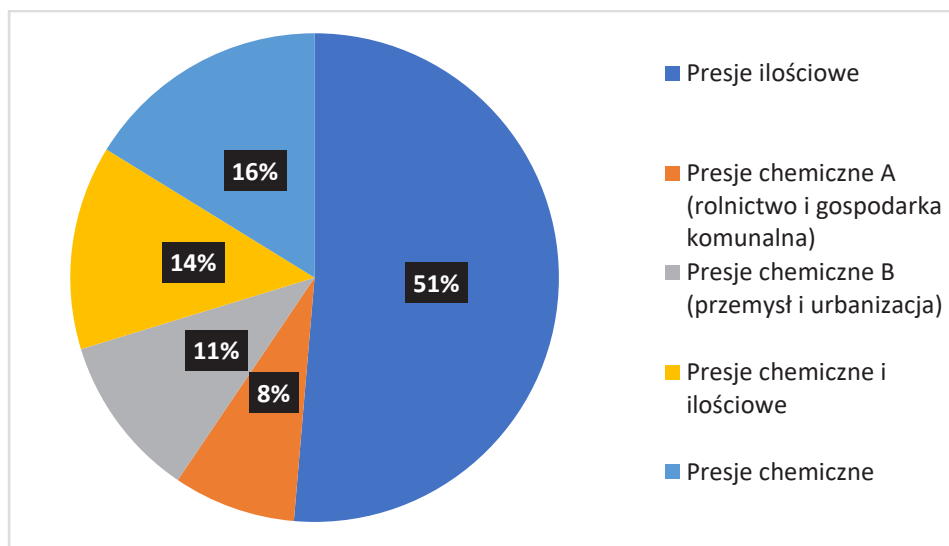
Źródło: opracowanie własne

Każde działanie otrzymało kod IIaPGW wskazujący na rodzaj presji, na redukcję której działanie jest ukierunkowane (presje ilościowe, presje chemiczne lub presje ilościowe i chemiczne). Zestawienie liczby działań w poszczególnych grupach IIaPGW przedstawia tabela 12-7 i wykres 12-19.

Tabela 12-7. Liczba działań w poszczególnych grupach działań - JCWPd

Kod grupy IIaPGW	Rodzaj presji	Liczba działań
GWI	presje ilościowe	19
GWC	presje chemiczne	6
GWPA	presje chemiczne A (rolnictwo i gospodarka komunalna)	3
GWPB	presje chemiczne B (przemysł i urbanizacja)	4
GWIC	presje ilościowe i chemiczne	5
Razem		37

Źródło: opracowanie własne

Wykres 12-19. Udział działań ukierunkowanych na redukcję poszczególnych rodzajów presji

Źródło: opracowanie własne

Poszczególne grupy działań IIaPGW obejmują następujące działania:

GWI: działania ukierunkowane na redukcję presji ilościowej, związane z ograniczaniem zużycia wody, stosowaniem oszczędzających wodę technik nawadniania gruntów ornych i sposobów retencji oraz zagospodarowania wód opadowych w rolnictwie, a także spowolnieniem lub zatrzymaniem odpływu wód ze zlewni oraz zwiększeniem możliwości retencyjnych zlewni, w tym zwiększeniem retencji na obszarach zurbanizowanych. Ponadto obejmują dokonywanie dodatkowego przeglądu pozwoleń wodnoprawnych oraz weryfikację zasobów dyspozycyjnych wód podziemnych i eksploatacyjnych ujęć wód podziemnych, analizę możliwości odbudowy/przebudowy systemów melioracyjnych, a także opracowanie programu monitorowania stanu wód podziemnych w rejonie prowadzonej działalności górniczej i opracowanie programu zagospodarowania wód odwodnieniowych;

GWC: działania ukierunkowane na redukcję presji chemicznej, związane z opracowaniem wniosków na potrzeby ustanawiania obszarów ochronnych zbiorników wód śródlądowych (w tym GZWP) oraz rozporządzeń ustanawiających te obszary wraz ze wsparciem merytorycznym związanych z ich ustanawianiem;

GWPA: działania ukierunkowane są na rozpoznanie występowania nowych zanieczyszczeń w wodach podziemnych w rejonach intensywnej presji urbanizacyjnej, rolniczej i przemysłowej, a także przeprowadzanie szkoleń dla prowadzących działalność rolniczą w zakresie stosowania działań ze Zbioru zaleceń dobrej praktyki rolniczej do dobrowolnego stosowania opracowane dla potrzeb MRiRW, w 2019 r.;

GWPB: działania ukierunkowane na redukcję presji chemicznej związanej z przemysłem i urbanizacją, obejmują prowadzenie monitoringu wód podziemnych w zakresie zanieczyszczeń związkami chlorowcopochodnymi oraz związkami wskazującymi na presję przemysłową, a także opracowanie ekspertyzy mającej na celu określenie zasięgu i źródła zanieczyszczeń na obszarach poprzemysłowych;

GWIC: działania ukierunkowane zarówno na redukcję presji ilościowej jak i chemicznej, związane z prowadzeniem monitoringu stanu chemicznego i ilościowego wód podziemnych, a także wykonaniem dokumentacji hydrogeologicznych określających warunki hydrogeologiczne w związku z zakończeniem odwadniania lub/i likwidacji zakładu górniczego.

Katalog działań JCWPd (GW) prezentuje załącznik nr 12 (Katalog działań dla poszczególnych kategorii wód) IIaPGW.

12.3. Opis zestawu działań podstawowych i uzupełniających JCW

Zestaw działań podstawowych i uzupełniających JCW tworzą działania dobrane z katalogów dla poszczególnych kategorii wód odpowiednio do zidentyfikowanej presji, zgodnie z wynikami oceny ryzyka nieosiągnięcia celów środowiskowych (rozdział 7, załączniki nr 61 – 65 do planu gospodarowania wodami). Katalogi poszczególnych kategorii wód opisane zostały w podrozdziałach 12.2.1 - 12-2.5.

Na obszarze dorzecza Wisły zestawy działań zbudowane zostały dla wszystkich kategorii wód występujących na obszarze dorzecza tj. JCWP RW, JCWP RWr, JCWP LW, JCWP TW i CW oraz JCWPd.

12.3.1. Zestaw działań podstawowych i uzupełniających JCWP RW

Zestawy działań dla JCWP RW zostały ukierunkowane na likwidację presji znaczących powodujących ryzyko nieosiągnięcia celów środowiskowych, ze szczególnym uwzględnieniem:

- przywrócenia drożności dla migracji ryb oraz połączenia pomiędzy korytem, a terenami zalewowymi;
- poprawy warunków morfologicznych (siedliskowych) w korycie oraz warunków przepływu wód w kontekście poprawy stanu elementów biologicznych;
- poprawy jakości wód i ograniczenia dopływu zanieczyszczeń ze źródeł: rolniczych, komunalnych i przemysłowych;
- spełnienia wymagań obszarów przeznaczonych do ochrony siedlisk lub gatunków ustanowionych w u.o.p., dla których utrzymanie lub poprawa stanu wód jest ważnym czynnikiem w ich ochronie.

Na potrzeby przypisywania działań dla JCWP RW z zakresu zachowania ciągłości biologicznej i morfologicznej uwzględniono opracowanie: *Ocena potrzeb i priorytetów udrożnienia ciągłości (...)*¹⁰⁰⁾, lub wymagania gatunków chronionych zidentyfikowanych w opracowaniu *pn. Ustalenie celów środowiskowych (...)*¹⁰¹⁾, albo wartości indeksu D badań ichtiofauny przeprowadzonych w ramach PMŚ, o ile ichtiofauna jest jedynym elementem oceny stanu/potencjału ekologicznego pozostającym poniżej dobrego lub Rozporządzenia Ministra Rolnictwa i Rozwoju Wsi z dnia 6 maja 2021 r. w sprawie określenia gatunków zwierząt wodnych o znaczeniu gospodarczym oraz obszarów przeznaczonych do ochrony tych gatunków. Dodatkowo działania dla konkretnych budowli weryfikowano w oparciu o ortofotomapy i wyniki ankietyzacji. Liczba działań z zakresu zachowania ciągłości biologicznej i morfologicznej wyniosła 939 (RWHM_02 i RWHM_01).

We wszystkich kategoriach wód działania ukierunkowane na likwidację presji fizykochemicznych i chemicznych mają ograniczyć zanieczyszczenia u źródła ich powstania, ze szczególnym uwzględnieniem:

- ograniczenia zanieczyszczeń rozproszonych z obszarów rolniczych i z depozycji atmosferycznej,

¹⁰⁰⁾ J. Błachuta, J. Rosa, W. Wiśniewolski, J. Zgrabczyński, R. Bartel, W. Białokoz, I. Borzęcka, Ł. Chybowski, R. Depowski, P. Dębowski, J. Domagała, K. Drożdżyński, P. Hausa, K. Kukuła, D. Kubacka, K. Kulesza, J. Ligieza, M. Ludwiczak, M. Pawłowski, J. Picińska-Fałtynowicz, K. Lisiński, A. Witkowski, D. Zgrabczyński, M. Zgrabczyńska, *Ocena potrzeb i priorytetów udrożnienia ciągłości morfologicznej rzek w kontekście osiągnięcia dobrego stanu i potencjału części wód w Polsce*, Krajowy Zarząd Gospodarki Wodnej, Warszawa 2010.

¹⁰¹⁾ *Ustalenie celów środowiskowych dla jednolitych części wód wraz z opracowaniem rejestru wykazów obszarów chronionych*, PGW WP, 2019.

- ograniczenia zanieczyszczeń rozproszonych z obszarów zurbanizowanych (miejskich), turystyki i transportu,
- ograniczenia zanieczyszczeń ze źródeł punktowych – przemysłowych i komunalnych.

W zakresie realizacji celów środowiskowych dla obszarów przeznaczonych do ochrony siedlisk lub gatunków, dla których utrzymanie lub poprawa stanu wód jest ważnym czynnikiem w ich ochronie, zaplanowano realizację:

- działań wynikających z PO i PZO dla wodozależnych obszarów chronionych uwzględniających zróżnicowane zagrożenia stwierdzone w czasie ich opracowywania,
- działań naprawczych w zakresie dopływu zanieczyszczeń mogących mieć wpływ na stan wodozależnych obszarów chronionych,
- działań naprawczych w zakresie utrzymania naturalnego charakteru koryta w obrębie obszarów wodozależnych.

W zestawie działań dla JCWP RW obszaru dorzecza Wisły najliczniejszą grupę działań stanowią działania związane z poprawą warunków dla obszarów chronionych (RWC_02) – łączna liczba przypisanych działań to 4 512 przypisanych do 801 JCWP rzecznych (53,1% JCWP RW na obszarze dorzecza Wisły ze zbudowanym zestawem działań). Drugą grupą są działania związane z gospodarką ściekową (RWP_01), o łącznej liczbie działań 1146 w 468 JCWP RW obszaru dorzecza Wisły (31,0%). Trzecią grupą pod względem liczby działań są to działania ukierunkowane na odtwarzanie ciągłości, ochronę i odtwarzanie naturalnych procesów hydromorfologicznych w korycie, w zakresie spełnienia celów środowiskowych JCWP i obszarów przyrodniczych (RWHM_03) – 1036 działań w 565 JCWP RW obszaru dorzecza (37,4%) (tabela 12-8).

Łącznie zestawy działań na obszarze dorzecza Wisły zostały zaplanowane dla 1 509 JCWP RW.

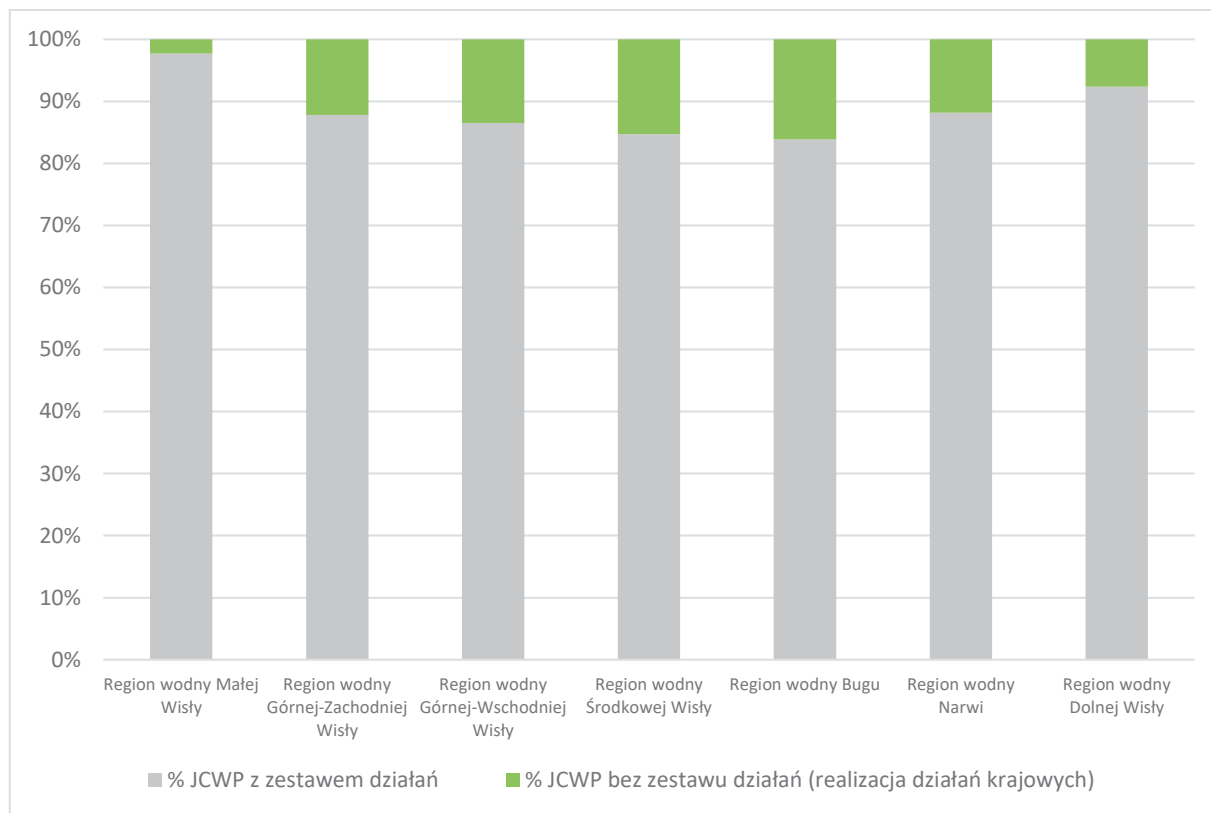
Tabela 12-8. Zestawienie działań zalecanych do wdrożenia w JCWP RW na obszarze dorzecza Wisły

Kod IIaPGW	Grupa działań	łączna liczba przypisanych działań	Liczba JCW z przypisanym działaniem	Udział w ogólnej liczbie JCW ze zbudowanym zestawem działań (%)
RWC_01	Ochrona i zwiększanie retencji leśnej	81	27	1,8
	Ochrona i zwiększanie retencji na obszarach rolniczych			
	Retencja i zagospodarowanie wód opadowych i roztopowych na terenach zurbanizowanych			
RWC_02	Działania wynikające z planów ochrony/planów zadań ochronnych ustanowionych dla obszarów przeznaczonych do ochrony siedlisk lub gatunków, dla których utrzymanie lub poprawa stanu wód jest ważnym czynnikiem w ich ochronie	4512	801	53,1
	Działania naprawcze dla obszarów chronionych			

Kod IIaPGW	Grupa działań	łączna liczba przypisanych działań	Liczba JCW z przypisanym działaniem	Udział w ogólnej liczbie JCW ze zbudowanym zestawem działań (%)
RWH_01	Ochrona ekosystemów wodnych i od wód zależnych/ odtwarzanie warunków siedliskowych z uwzględnieniem celów środowiskowych wskazanych dla obszarów przyrodniczych	175	175	11,6
RWH_03	Zintegrowany system monitoringu stanu wód (suszy)	99	98	6,5
RWHM_01	Udrażnianie przegród poprzecznych i dostosowanie ich do wymagań budowl i proekologicznych z uwzględnieniem spełnienia celów środowiskowych	224	223	14,8
RWHM_02	Przebudowa budowli piętrzących w zakresie zapewniającym ciągłość biologiczną i spełnienia celów środowiskowych	710	368	24,4
	Ocena wpływu budowli poprzecznych na ciągłość biologiczną i cele środowiskowe JCWP			
	Kontrola funkcjonowania urządzeń do migracji ryb.			
	Monitoring skuteczności istniejących urządzeń do migracji ryb			
RWHM_03	Ochrona i odtwarzanie naturalnych procesów hydromorfologicznych w korycie w zakresie spełnienia celów środowiskowych obszarów przyrodniczych	1036	565	37,4
RWHM_04	Poprawa stanu elementów hydromorfologicznych w zakresie spełnienia celów środowiskowych	333	288	19,1
RWP_01	Gospodarka ściekowa w aglomeracjach	1145	468	31,0
	Gospodarka ściekowa w obszarach nieurbanizowanych			
	Działania kontrolne			
RWP_02	Działania kontrolne	708	655	43,4
RWP_04	Działania edukacyjne i doradcze dla rolników	532	532	35,3
RWP_06	Działania kontrolne związane z przeglądem pozwoleń	53	53	3,5
RWP_09	Aktualizacja programu ochrony środowiska	495	495	32,8

Źródło: opracowanie własne

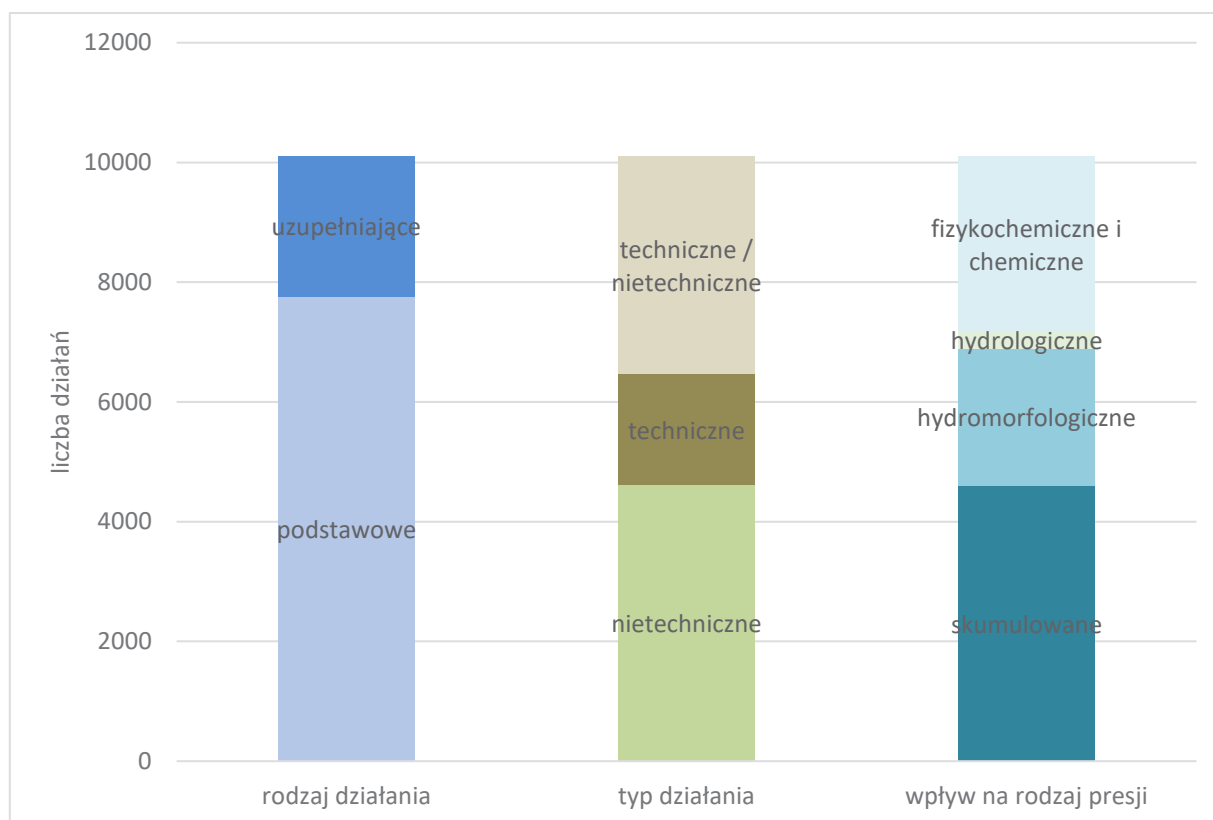
Na obszarze dorzecza Wisły 88% JCWP RW wymagało zbudowania zestawu działań. Na poniższym wykresie (wykres 12-20) przedstawiono informacje o udziale JCWP RW z zestawem działań w ogólnej liczbie JCWP RW na obszarze dorzecza Wisły w podziale na regiony wodne.

Wykres 12-20. Udział JCWP RW z przypisanymi zestawami działań w regionach wodnych obszaru dorzecza Wisły

Źródło: opracowanie własne

Wśród działań zaplanowanych dla JCWP RW obszaru dorzecza Wisły 62% stanowią działania podstawowe, a 38% stanowią działania uzupełniające.

Wykres 12-21. Podział działań w zestawie dla JCWP RW dla obszaru dorzecza Wisły

Źródło: opracowanie własne

Informacje o działaniach zaplanowanych dla danej JCWP uwzględnione zostały w załączniku nr 13 (Zestaw działań RW). Zobrazowanie przestrzenne JCWP RW na obszarze dorzecza Wisły z przypisanym zestawem działań prezentuje załącznik nr 76 do planu gospodarowania wodami.

Dodatkowo na odrębnym załączniku graficznym przedstawione zostały JCWP RW z zestawem działań zawierającym działania ukierunkowane na drożność (załącznik nr 77 do planu gospodarowania wodami).

12.3.2. Zestaw działań podstawowych i uzupełniających JCWP RW

Zestawy działań dla JCWP RW zostały ukierunkowane na likwidację presji znaczących powodujących ryzyko nieosiągnięcia celów środowiskowych, ze szczególnym uwzględnieniem:

- przywrócenia drożności dla migracji ryb;
- poprawy jakości wód i ograniczenia dopływu zanieczyszczeń ze źródeł: rolniczych, komunalnych i przemysłowych;
- spełnienia wymagań obszarów przeznaczonych do ochrony siedlisk lub gatunków ustanowionych w u.o.p., dla których utrzymanie lub poprawa stanu wód jest ważnym czynnikiem w ich ochronie.

Na potrzeby przypisywania działań dla JCWP RW z zakresu zachowania ciągłości biologicznej i morfologicznej uwzględniono opracowanie: *Ocena potrzeb i priorytetów udroźnienia ciągłości (...)*¹⁰²⁾

¹⁰²⁾ J. Błachuta, J. Rosa, W. Wiśniewolski, J. Zgrabczyński, R. Bartel, W. Białokoz, I. Borzęcka, Ł. Chybowski, R. Depowski, P. Dębowski, J. Domagała, K. Drożdżyński, P. Hausa, K. Kukuła, D. Kubacka, K. Kulesza, J. Ligieza, M. Ludwiczak, M. Pawłowski, J. Picińska-Fałtynowicz, K. Lisiński, A. Witkowski, D. Zgrabczyński, M. Zgrabczyńska, *Ocena potrzeb i*

*lub wymagania gatunków chronionych zidentyfikowanych w opracowaniu pn. Ustalenie celów środowiskowych (...)*¹⁰³⁾, albo wartości indeksu D badań ichtiofauny przeprowadzonych w ramach PMŚ, o ile ichtiofauna jest jedynym elementem oceny stanu/potencjału ekologicznego pozostającym poniżej dobrego lub Rozporządzenia Ministra Rolnictwa i Rozwoju Wsi z dnia 6 maja 2021 r. w sprawie określenia gatunków zwierząt wodnych o znaczeniu gospodarczym oraz obszarów przeznaczonych do ochrony tych gatunków. Dodatkowo działania dla konkretnych budowli weryfikowano w oparciu o ortofotomapy i wyniki ankietyzacji. Realizację celów (wodno)środowiskowych dla obszarów przeznaczonych do ochrony siedlisk lub gatunków, dla których utrzymanie lub poprawa stanu wód jest ważnym czynnikiem w ich ochronie zaplanowano poprzez realizację działań wynikających z planów ochrony i planów zadań ochronnych dla wodozależnych obszarów chronionych uwzględniających zróżnicowane zagrożenia stwierdzone w czasie ich opracowywania.

Główną grupę stanowią działania nakierowane na likwidację presji hydromorfologicznych – zapewnienie ciągłości biologicznej rzek i potoków (RWrHM_02) oraz działania nakierowane na poprawę jakości wód i ograniczenia dopływu zanieczyszczeń, w tym gospodarka ściekowa (RWrP_01), ograniczenie zanieczyszczeń rozproszonych z rolnictwa (RWrP_02), ograniczenie zanieczyszczeń rozproszonych związanych z rozwojem obszarów zurbanizowanych, turystyki i transportu (RWrP_03), edukacja i informacja (RWrP_04), redukcja emisji i zrzutów substancji priorytetowych (RWrP_06), weryfikacja programu ochrony środowiska (RWrP_09). Działania nakierowane na likwidację presji skumulowanych - adaptacja do zmian klimatu (RWrC_01) oraz poprawę warunków dla obszarów chronionych (RWrC_02).

Łącznie dla obszaru dorzecza Wisły przypisano 95 działań (tabela 12-9). W tym:

- działania nakierowane na likwidację presji hydromorfologicznych: zapewnienie ciągłości biologicznej rzek i potoków (RWrHM_02)
- działania nakierowane na poprawę jakości wód i ograniczenia dopływu zanieczyszczeń:
 - gospodarka ściekowa (RWrP_01),
 - ograniczenie zanieczyszczeń rozproszonych z rolnictwa (RWrP_02),
 - ograniczenie zanieczyszczeń rozproszonych związanych z rozwojem obszarów zurbanizowanych, turystyki i transportu (RWrP_03),
 - edukacja i informacja (RWrP_04),
 - redukcja emisji i zrzutów substancji priorytetowych (RWrP_06),
 - aktualizacja programu ochrony środowiska (RWrP_09),
 - działania nakierowane na likwidację presji skumulowanych,
 - adaptacja do zmian klimatu (RWrC_01),
 - poprawa warunków dla obszarów chronionych (RWrC_02).

priorytetów udroźnienia ciągłości morfologicznej rzek w kontekście osiągnięcia dobrego stanu i potencjału części wód w Polsce, Krajowy Zarząd Gospodarki Wodnej, Warszawa 2010.

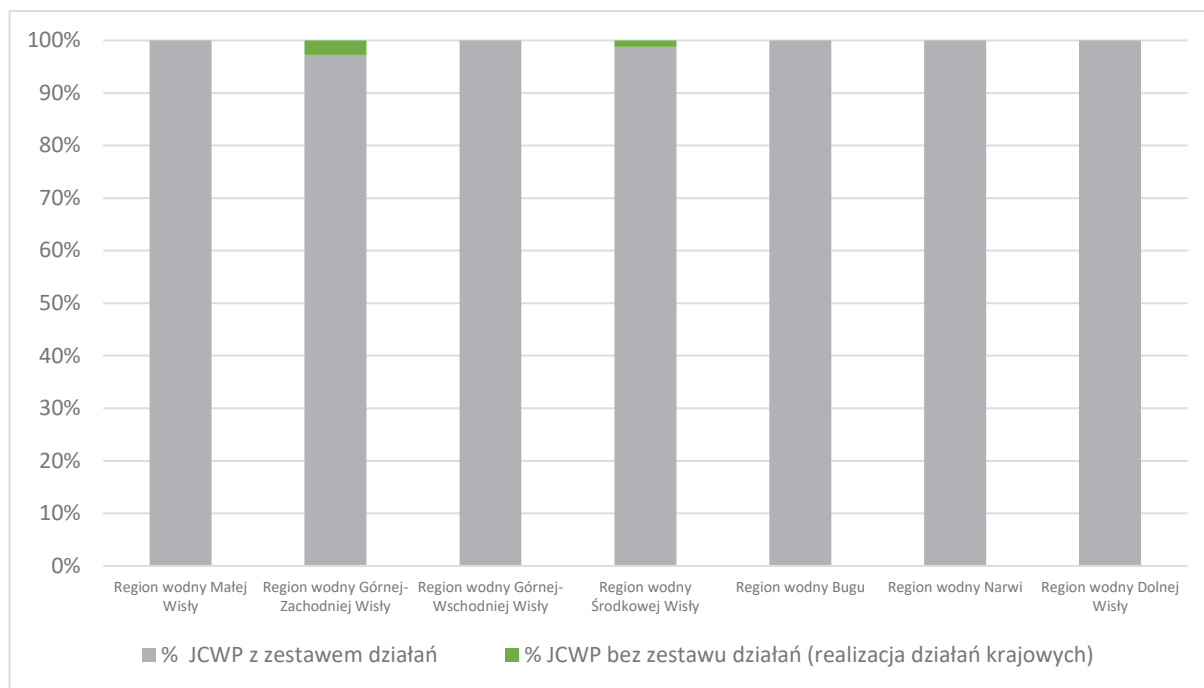
¹⁰³⁾ *Ustalenie celów środowiskowych dla jednolitych części wód wraz z opracowaniem rejestru wykazów obszarów chronionych*, PGW WP, 2019.

Tabela 12-9. Zestawienie działań zalecanych do wdrożenia w JCWP RWr na obszarze dorzecza Wisły

Kod IIaPGW	Grupa działań	Łączna liczba przypisanych działań	Liczba JCW z przypisanym działaniem	Udział w ogólnej liczbie JCW ze zbudowanym zestawem działań (%)
RWrC_01	Ochrona i zwiększanie retencji na obszarach rolniczych	4	2	8,3
RWrC_02	Działania wynikające z planów ochrony/planów zadań ochronnych ustanowionych dla obszarów przeznaczonych do ochrony siedlisk lub gatunków, dla których utrzymanie lub poprawa stanu wód jest ważnym czynnikiem w ich ochronie	28	12	50,0
RWrHM_02	Przebudowa budowli piętrzących w zakresie zapewniającym ciągłość biologiczną w zakresie spełnienia celów środowiskowych/ Kontrola funkcjonowania urządzeń do migracji ryb	19	11	45,8
RWrP_01	Gospodarka ściekowa	19	10	41,7
RWrP_02	Działania kontrolne	2	2	8,3
RWrP_03	Ograniczenie spływu zanieczyszczeń z terenów zurbanizowanych	12	12	50,0
RWrP_04	Działania edukacyjne i doradcze dla rolników	6	6	25,0
RWrP_06	Działania kontrolne związane z przeglądem pozwoleń	1	1	4,2
RWrP_09	Aktualizacja programu ochrony środowiska	4	4	16,7

Źródło: opracowanie własne

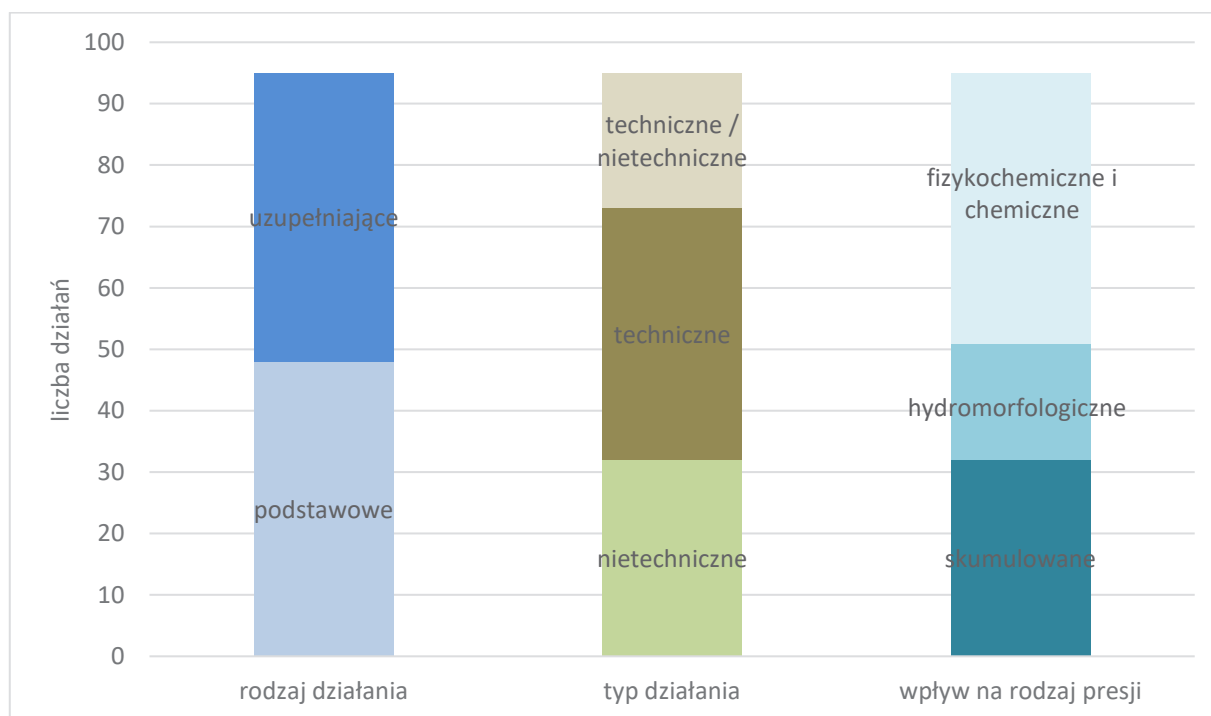
Na obszarze dorzecza Wisły 92% JCWP RWr wymagało zbudowania zestawu działań. Na poniższym wykresie (wykres 12-22) przedstawiono informacje o udziale JCWP RWr z zestawem działań w ogólnej liczbie JCWP RWr na obszarze dorzecza Wisły w podziale na regiony wodne.

Wykres 12-22. Udział JCWP RWR z przypisanymi zestawami działań w regionach wodnych obszaru dorzecza Wisły

Źródło: opracowanie własne

Wśród działań zaplanowanych dla JCWP RWR obszaru dorzecza Wisły 51% stanowią działania podstawowe a 49% stanowią działania uzupełniające.

Wykres 12-23. Podział działań w zestawie dla JCWP RWR dla obszaru dorzecza Wisły

Źródło: opracowanie własne

Informacje o działaniach zaplanowanych dla danej JCWP uwzględnione zostały w załączniku nr 14 (Zestaw działań RWR). Zobrazowanie przestrzenne JCWP RWR na obszarze dorzecza Wisły z przypisanym zestawem działań prezentuje załącznik nr 78 do planu gospodarowania wodami.

12.3.3. Zestaw działań podstawowych i uzupełniających JCWP LW

Zestawy działań dla JCWP LW zostały ukierunkowane na likwidację/zmniejszenie presji znaczących powodujących ryzyko nieosiągnięcia celów środowiskowych, ze szczególnym uwzględnieniem:

- poprawy jakości wód i ograniczenia dopływu zanieczyszczeń ze źródeł: rolniczych, komunalnych i przemysłowych;
- poprawy warunków morfologicznych (siedliskowych) w kontekście poprawy stanu elementów biologicznych;
- przywrócenia drożności dla migracji ryb, w tym także poprawa połączeń ekosystemów rzeczno-jeziornych;
- spełnienia wymagań obszarów przeznaczonych do ochrony siedlisk lub gatunków ustanowionych w u.o.p., dla których utrzymanie lub poprawa stanu wód jest ważnym czynnikiem w ich ochronie.

Największą grupę spośród przypisanych działań na obszarze dorzecza stanowią działania z grupy LWP_08, tj. wskazujące JCWP do aktualizacji programu ochrony środowiska pod kątem poprawy efektywności ograniczania dopływu zanieczyszczeń do JCWP oraz działania kontrolne i monitoringowe z grupy LWC_11 (tabela 12-10).

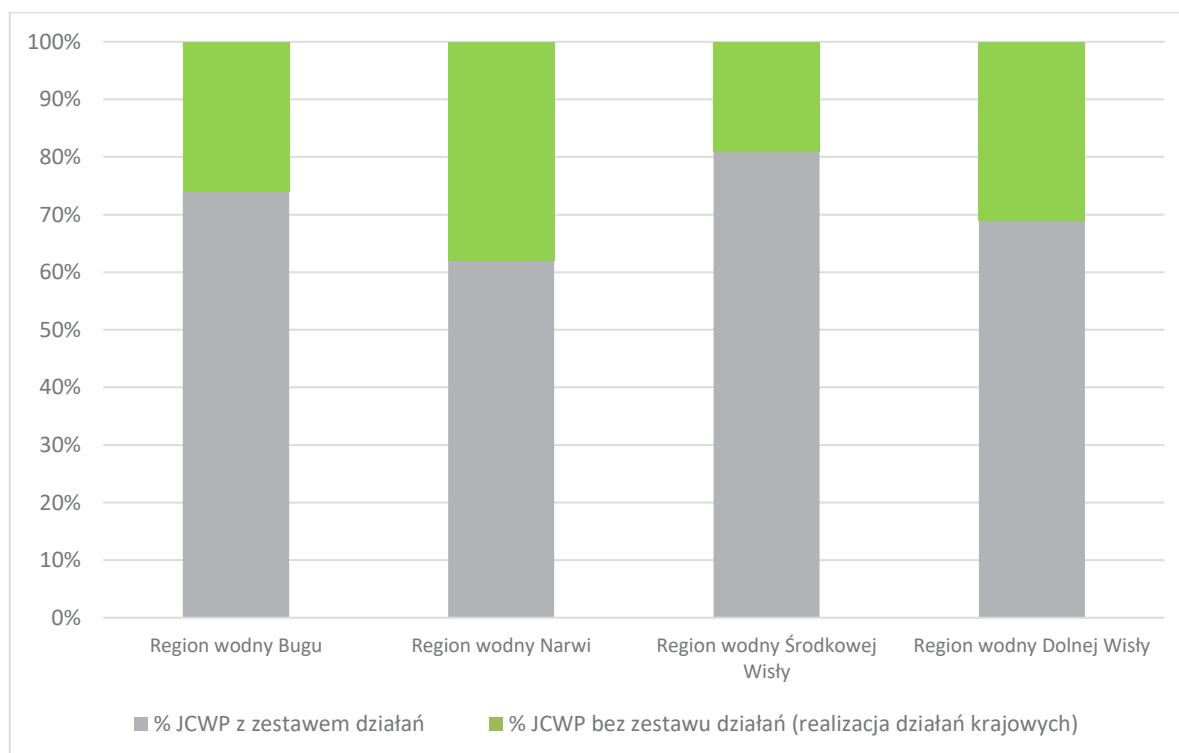
Tabela 12-10. Zestawienie działań zalecanych do wdrożenia w JCWP LW na obszarze dorzecza Wisły

Kod IlaPGW	Grupa działań	Łączna liczba przypisanych działań	Liczba JCW z przypisanym działaniem	Udział w ogólnej liczbie JCW ze zbudowanym działaniem (%)
LWHM_01	Poprawa warunków wodnych i siedliskowych w obrębie strefy brzegowej jezior	18	18	5,4
LWHM_02	Poprawa warunków siedliskowych w strefie litoralnej	9	9	2,7
LWH_02	Zintegrowany system monitoringu suszy	10	5	3,0
LWP_01	Działania edukacyjne i doradcze dla rolników	140	140	41,8
LWP_02	Ograniczenie zanieczyszczenia pestycydami z rolnictwa	108	108	32,2
LWP_06	Gospodarka ściekowa na obszarach niezurbanizowanych	130	130	38,8
LWP_07	Gospodarka ściekowa na obszarach niezurbanizowanych	130	130	38,8
LWP_08	Aktualizacja programu ochrony środowiska	245	245	73,1
LWP_09	Działania kontrolne i monitoringowe	233	233	69,6
LWP_10	Gospodarka ściekowa w aglomeracjach	3	3	0,8
LWC_01	Programy rekultywacji jezior	18	12	5,4
LWC_02	Program renaturyzacji	0	0	0,0
LWC_08	Realizacja działań wynikających z planów ochrony i planów zadań ochronnych dla obszarów chronionych	619	116	31,8

Kod IlaPGW	Grupa działań	Łączna liczba przypisanych działań	Liczba JCW z przypisanym działaniem	Udział w ogólnej liczbie JCW ze zbudowanym działaniem (%)
LWC_09	Działania naprawcze dla obszarów chronionych	125	72	57,9
LWC_11	Działania kontrolne	139	139	41,5
LWC_12	Działania monitoringowe	12	12	3,6

Źródło: opracowanie własne

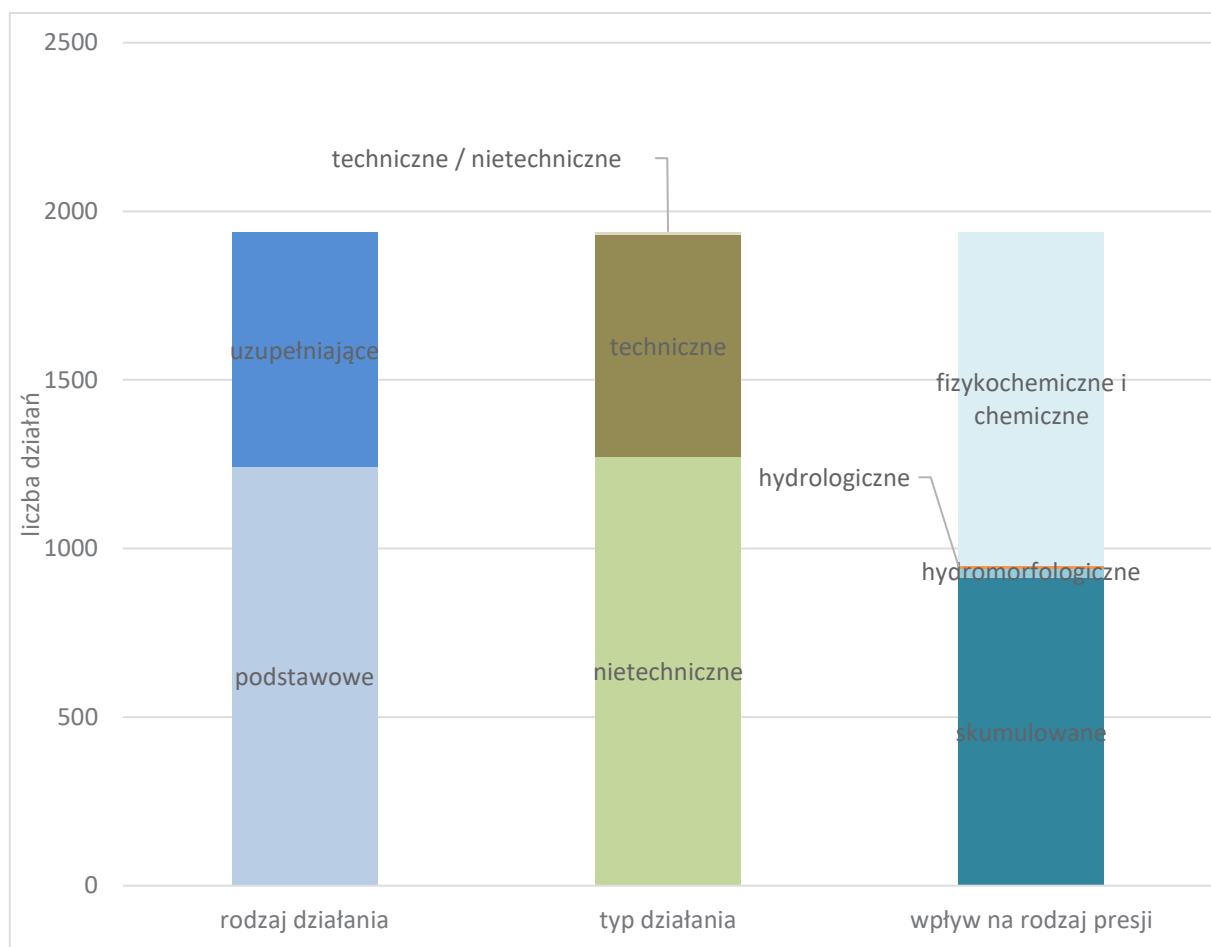
Na obszarze dorzecza Wisły zestaw działań zbudowano dla 335 JCWP LW, co stanowi 67% JCWP LW na obszarze dorzecza. Najwięcej działań dla JCWP LW przypisano do JCWP w regionach wodnych Dolnej Wisły – 201 JCWP oraz Narwi – 100 JCWP. Na poniższym wykresie (wykres 12-24) przedstawiono informacje o udziale JCWP LW z zestawem działań w ogólnej liczbie JCWP LW na obszarze dorzecza Wisły w podziale na regiony wodne.

Wykres 12-24. Udział JCWP LW z przypisanymi zestawami działań w regionach wodnych obszaru dorzecza Wisły

Źródło: opracowanie własne

Wśród działań zaplanowanych dla JCWP LW obszaru dorzecza Wisły 64% stanowią działania podstawowe a 36% stanowią działania uzupełniające.

Wykres 12-25. Podział działań w zestawie dla JCWP LW dla obszaru dorzecza Wisły

Źródło: opracowanie własne

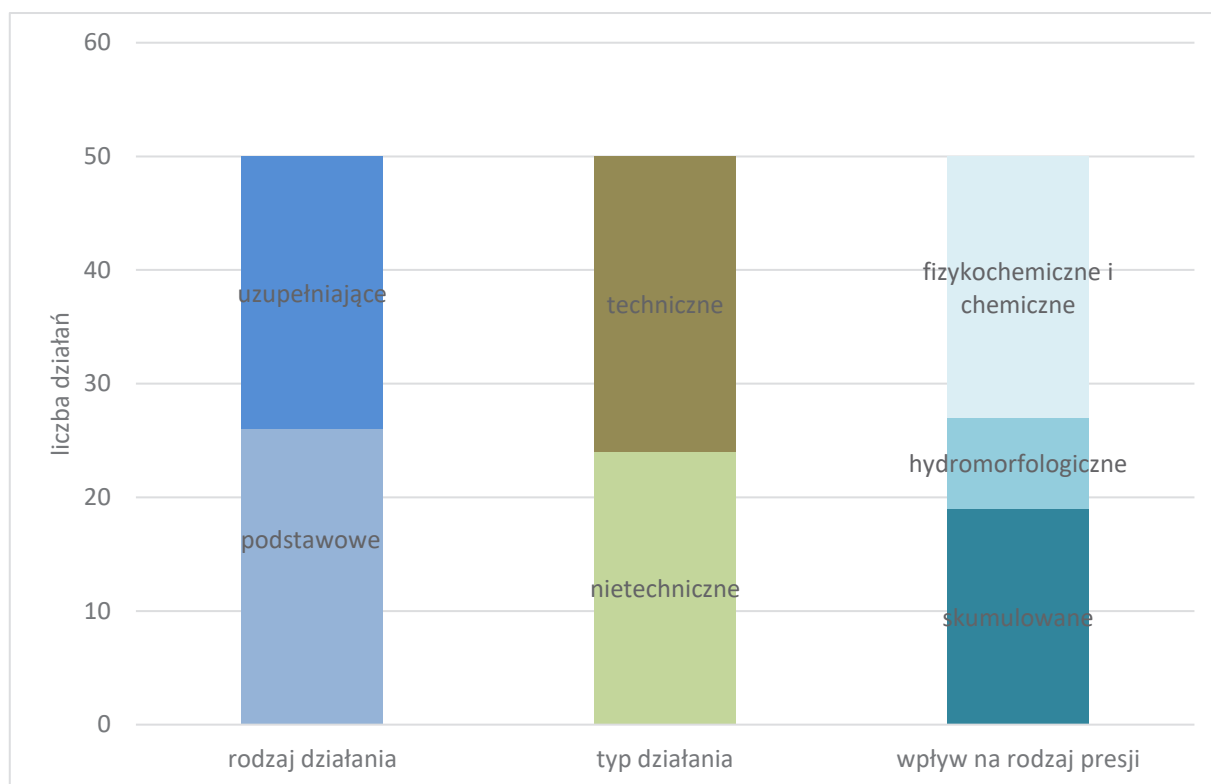
Informacje o działaniach zaplanowanych dla danej JCWP uwzględnione zostały w załączniku nr 15 (Zestaw działań LW). Zobrazowanie przestrzenne JCWP LW na obszarze dorzecza Wisły z przypisanym zestawem działań prezentuje załącznik nr 79 do planu gospodarowania wodami.

12.3.4. Zestaw działań podstawowych i uzupełniających JCWP TW i CW

Wszystkie 7 JCWP przybrzeżnych i przejściowych (TW i CW) na obszarze dorzecza Wisły położonych jest w regionie wodnym Dolnej Wisły. W zestawach działań dla wszystkich (100%) JCWP TW i CW na obszarze dorzecza Wisły zaplanowano łącznie 50 działań, w tym 26 działań podstawowych (52% wszystkich działań) i 24 uzupełniające (48% wszystkich działań).

Dobór działań dla poszczególnych JCWP wynikał z przeprowadzonej analizy presji (podsumowanie identyfikacji znaczących oddziaływań antropogenicznych i oceny ich wpływu na stan wód powierzchniowych i podziemnych przedstawia rozdział 7) i zidentyfikowanych zagrożeń dla osiągnięcia dobrego stanu wód przejściowych i przybrzeżnych.

Największą grupę, spośród przypisanych dla JCWP TW i CW działań na obszarze dorzecza stanowią działania z grupy TWCWP, tj. przeciwdziałające presjom fizykochemicznym.

Wykres 12-26. Podział działań w zestawie dla TW i CW dla obszaru dorzecza Wisły

Źródło: opracowanie własne

Informacje o działaniach zaplanowanych dla danej JCWP uwzględnione zostały w załączniku nr 16 (Zestaw działań TW i CW). Zobrazowanie przestrzenne JCWP TW i CW na obszarze dorzecza Wisły z przypisanym zestawem działań prezentuje załącznik nr 80 do planu gospodarowania wodami.

12.3.5. Zestawy działań dla JCWPd (GW)

Zestawy działań dla poszczególnych JCWPd (GW) były konstruowane na podstawie oceny ryzyka nieosiągnięcia celów środowiskowych, a także wyników oceny stanu JCWPd.

Analizie poddano przyczyny stanu słabego JCWPd oraz zagrożenia w odniesieniu do osiągnięcia ustalonych celów środowiskowych. Dla każdej JCWPd podano w zestawie informację na temat wyniku najnowszej oceny stanu wykonanej w 2020 r. na podstawie wyników monitoringu diagnostycznego z 2019 r. oraz oceny ryzyka, różnicując z uwagi na rodzaj presji decydującej o stanie słabym bądź zagrożeniu JCWPd (presje związane ze stanem ilościowym, chemicznym lub ilościowym i chemicznym). Działania dla poszczególnych JCWPd przypisywano tak, aby były ukierunkowane na redukcję zidentyfikowanych presji decydujących o stanie lub zagrożeniu JCWPd. W obszarze presji wpływających na stan chemiczny JCWPd dodatkowo dokonano rozdzielenia z uwagi na rodzaj presji, wyróżniając:

- presje związane z rolnictwem i gospodarką komunalną (presja chemiczna typu A),
- presje związane z przemysłem i urbanizacją (presja chemiczna typu B).

Z 37 różnego rodzaju działań zdefiniowanych w katalogu działań dla JCWPd wydzielonych na obszarze dorzecza Wisły przypisano 15 działań o zróżnicowanym charakterze. W tej liczbie 4 to działania podstawowe, zaś 11 to działania uzupełniające (tabela 12-11). Dobór działań uzupełniających wynikał z charakterystyki poszczególnych JCWPd, a przede wszystkim z rodzaju zidentyfikowanych presji powodujących, że osiągnięcie ustalonych dla nich celów środowiskowych jest zagrożone.

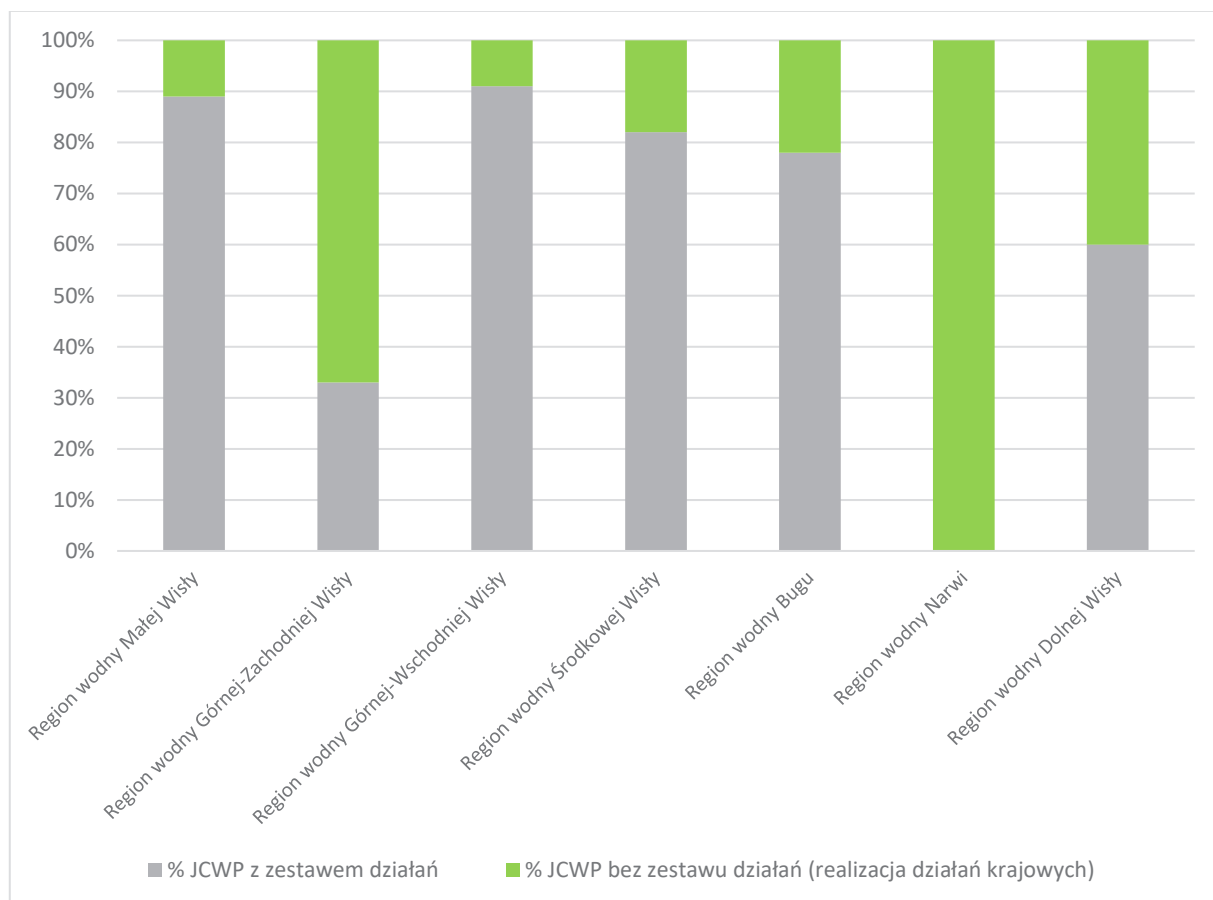
Tabela 12-11. Zestawienie działań uzupełniających przypisanych do JCWPd na obszarze dorzecza Wisły

Kod IIaPGW	Nazwa działania	Liczba JCWPd przypisanym działaniem	Udział w ogólnej liczbie JCWPd ze zbudowanym działaniem (%)
GWl	Weryfikacja zasobów dyspozycyjnych wód podziemnych	11	18,7
GWl	Weryfikacja zasobów eksploatacyjnych ujęć wód podziemnych ustalonych na podstawie dokumentacji hydrogeologicznych wykonanych przed 2004 r.	10	16,9
GWl	Ograniczenie zużycia wody w rolnictwie	9	15,2
GWl	Ograniczenie zużycia wody w przemyśle	10	16,9
GWl	Dodatkowy przegląd udzielonych pozwoleń wodnoprawnych związanych z poborem wód podziemnych	10	16,9
GWPA	Dobrowolne stosowanie działań ze Zbioru zaleceń dobrej praktyki rolniczej	14	23,7
GWPA	Szkolenia w zakresie dobrowolnego stosowania Zbioru zaleceń dobrej praktyki rolniczej mającego na celu ochronę wód przed zanieczyszczeniem azotanami pochodzącymi ze źródeł rolniczych	14	23,7
GWPA	Rozpoznanie występowania nowych zanieczyszczeń w wodach podziemnych	18	30,5
GWIC	Prowadzenie monitoringu badawczego w trakcie likwidacji kopalni ZGH Bolesław oraz udostępniania do eksploatacji pola Laski	1	1,7
GWc	Wsparcie działań organów administracji w zakresie ustanawiania obszarów ochronnych GZWP	58	98,3
GWl	Opracowanie dodatku do dokumentacji	10	16,9

Kod IIaPGW	Nazwa działania	Liczba JCWPd przypisanym działaniem	Udział w ogólnej liczbie JCWPd ze zbudowanym działaniem (%)
	hydrogeologicznej ustalającej zasoby eksploatacyjne ujęcia wód podziemnych		

Źródło: opracowanie własne

63% ogólnej liczby JCWPd (59 JCWPd) wymagało zbudowania zestawu działań. Na poniższym wykresie (wykres 12-27) przedstawiono informacje o udziale JCWPd z zestawem działań w ogólnej liczbie JCWPd na obszarze każdego regionu wodnego obszaru dorzecza Wisły.

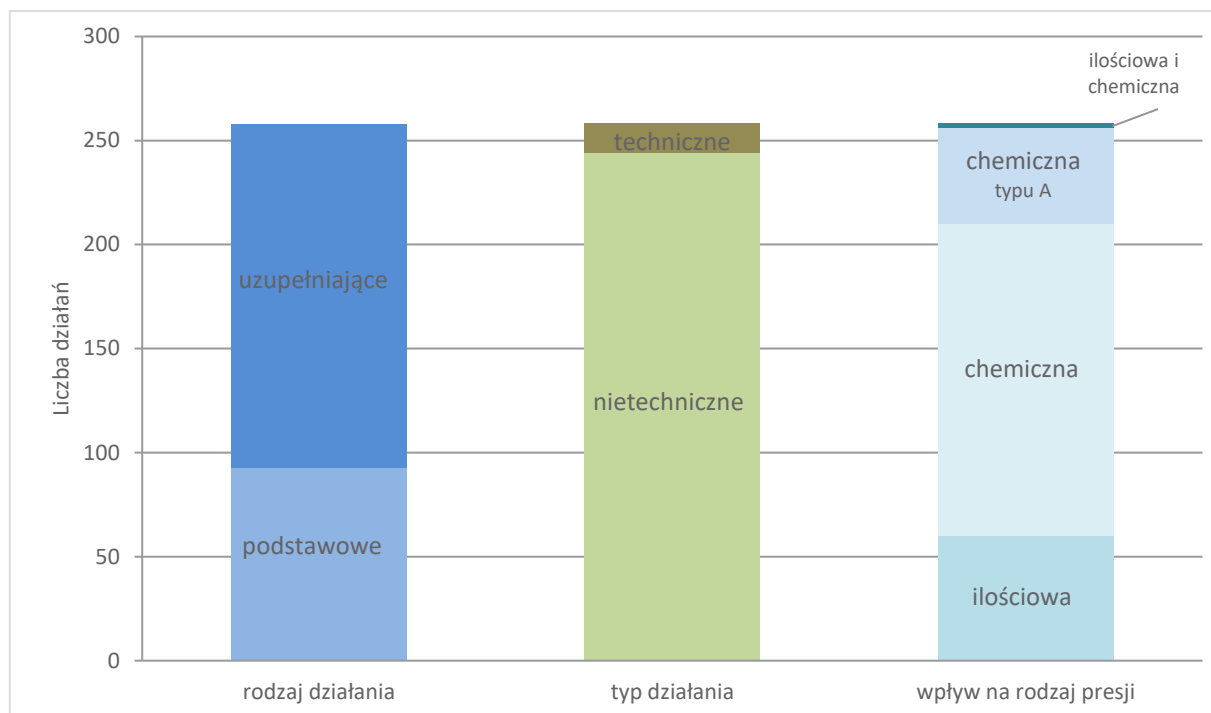

Objaśnienia: *Część JCWPd położona jest na obszarze dwóch regionów wodnych

Wykres 12-27. Udział JCWPd z przypisanymi zestawami działań w regionach wodnych obszaru dorzecza Wisły

Źródło: opracowanie własne

łącznie dla 94 JCWPd wydzielonych na obszarze dorzecza Wisły przypisano 256 działań, w zróżnicowanym zakresie dla poszczególnych JCWPd, w tym sumarycznie 92 działania podstawowe oraz 164 działania uzupełniające. W tej liczbie 62 to działania kontynuowane z aPGW, zaś 194 to działania nowe, dotychczas nie realizowane. Zdecydowana większość działań ma charakter nietechniczny (242 działania). Działania techniczne (w łącznej liczbie 14) związane są z budową lub modernizacją ujęć wód podziemnych, a także stosowaniem działań ze Zbioru zaleceń dobrej praktyki rolniczej opracowanego w 2019 roku dla potrzeb MRiRW. W odniesieniu do rodzaju presji najczęściej działań ukierunkowanych jest na redukcję presji chemicznej (148 działań) oraz presji ilościowej (60 działań). Z presją chemiczną typu A związanych jest 46 działań, zaś najmniej działań związanych jest zarówno z presją ilościową jak i chemiczną (2 działania). W zestawie dla obszaru dorzecza Wisły brak jest działań ukierunkowanych na redukcję presji chemicznej typu B.

Wykres 12-28. Podział działań w zestawie dla JCWPd dla obszaru dorzecza Wisły

Źródło: opracowanie własne

Informacje o działaniach zaplanowanych dla danej JCWPd uwzględnione zostały w załączniku nr 17 (Zestaw działań JCWPd) do planu gospodarowania wodami. Zobrazowanie przestrzenne JCWPd na obszarze dorzecza Wisły z przypisanym zestawem działań prezentuje załącznik nr 81 do planu gospodarowania wodami.

12.4. Koszty zestawu działań

Łączne koszty zestawu działań na obszarze dorzecza Wisły wynoszą 14 611, 7 mln zł. Najwięcej kosztów ponoszonych będzie w regionie wodnym Środkowej Wisły (41%), Górnej-Zachodniej Wisły (18%) oraz Dolnej Wisły (11%). 96% kosztów zestawu działań stanowią nakłady w ramach JCW RW, a 2,54% oraz 1,09% dotyczy odpowiednio wód przybrzeżnych i przejściowych oraz zbiornikowych. Szczegółowe koszty zestawu działań na obszarze dorzecza Wisły prezentują poniższe tabele:

Tabela 12-12. Koszty zestawu działań na obszarze dorzecza Wisły (w tys. zł)

Region wodny	RAZEM	RW	LW	RWr	TW i CW
Bugu	982 833,54	980 908,48	1 873,53	51,53	0,00
Dolnej Wisły	1 679 136,18	1 249 439,77	24 615,75	34 555,06	370 525,60
Górnej-Wschodniej Wisły	1 293 133,03	1 292 884,00	0,00	249,03	0,00
Górnej-Zachodniej Wisły	2 667 861,73	2 621 963,54	0,00	45 898,19	0,00
Małej Wisły	1 369 655,86	1 338 240,31	0,00	31 415,55	0,00
Narwi	625 502,91	608 063,63	14 312,54	3 126,74	0,00

Region wodny	RAZEM	RW	LW	RWr	TW i CW
Środkowej Wisły	5 977 200,65	5 926 154,88	7 030,87	44 014,90	0,00
RAZEM JCWP	14 595 323,90	14 017 654,61	47 832,69	159 311,00	370 525,60

JCWPD	16 378,17

RAZEM nakłady inwestycyjne na obszarze dorzecza Wisły	14 611 702,07

Źródło: opracowanie własne

Tabela 12-13. Udział poszczególnych kategorii wód w kosztach ogółem zestawu działań – obszar dorzecza Wisły

Kategorie wód	RW	LW	RWr	TW i CW	JCWPD
Udział w kosztach ogółem (%)	95,93%	0,33%	1,09%	2,54%	0,11%

Źródło: opracowanie własne

Największy udział w kosztach zestawu działań mają działania podstawowe – 88%, pozostałe 12% stanowią działania uzupełniające (patrz poniższa tabela).

Tabela 12-14. Koszty zestawu działań według rodzajów działań (w tys. zł) – obszar dorzecza Wisły

Rodzaj działania	Razem	RW	LW	RWr	TW i CW	JCWPD
Działania podstawowe	12 713 055,39	12 222 219,17	11 838,06	101 352,00	365 435,60	12 210,57
Działania uzupełniające	1 898 646,67	1 795 435,44	35 994,63	57 959,00	5 090,00	4 167,60

Źródło: opracowanie własne

W przypadku kosztów zestawu działań według kategorii działań należy stwierdzić, że największy udział w kosztach mają działania z zakresu gospodarki komunalnej i odpadami – 87%. Drugą w kolejności kategorią są działania z zakresu adaptacji do zmian klimatu – 8%. Szczegółowe dane w podziale na poszczególne kategorie działań, przedstawia tabela poniżej.

Tabela 12-15. Koszty zestawu działań według kategorii działań (w tys. zł) – obszar dorzecza Wisły

Kategoria działań	RAZEM	RW	LW	RWr	TW i CW	JCWPD
Adaptacja do zmian klimatu	1 209 788,54	1 208 771,01	0,00	417,53	600,00	0,00
Aktualizacja programu ochrony środowiska	90 475,00	68 925,00	20 925,00	625,00	0,00	0,00
Działania kontrolne i monitoringowe	276,48	0,00	276,48	0,00	0,00	0,00

Kategoria działań	RAZEM	RW	LW	RWr	TW i CW	JCWPd
Edukacja i informacja	29 286,66	28 013,46	855,90	417,30	0,00	0,00
Gospodarka komunalna i odpadami	12 621 754,57	12 129 688,96	18 830,00	101 624,01	368 725,60	2 886,00
Ograniczanie zanieczyszczeń rozproszonych	130 498,41	124 865,09	4 692,14	941,18	0,00	0,00
Gospodarowanie wodami opadowymi*	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00
Indywidualne programy poprawy stanu JCWP	600,00	0,00	600,00	0,00	0,00	0,00
Kształtowanie stosunków wodnych w zlewni JCWP	1 982,17	1 982,17	0,00	0,00	0,00	0,00
Kształtowanie stref buforowych	1 087,25	0,00	1 087,25	0,00	0,00	0,00
Leśnictwo*	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00
Ochrona i odtwarzanie naturalnych procesów hydromorfologicznych w strefie brzegowej	720,00	0,00	0,00	0,00	720,00	0,00
Poprawa stanu elementów i warunków hydromorfologicznych*	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00
Poprawa warunków dla obszarów chronionych	480,00	0,00	0,00	0,00	480,00	0,00
Przemysł	45,00	0,00	0,00	0,00	0,00	45,00
Redukcja emisji i zrzutów substancji priorytetowych	42,50	40,12	0,00	2,38	0,00	0,00
Rolnictwo	1 236,60	0,00	0,00	0,00	0,00	1 236,60
Zapewnienie ciągłości biologicznej i morfologicznej rzek i potoków	510 652,40	455 368,80	0,00	55 283,60	0,00	0,00

Kategoria działań	RAZEM	RW	LW	RWr	TW i CW	JCWPd
Zintegrowany system monitoringu suszy	565,92	0,00	565,92	0,00	0,00	0,00
Inne	12 210,57	0,00	0,00	0,00	0,00	12 210,57
RAZEM	14 611 702,07	14 017 654,61	47 832,69	159 311,00	370 525,60	16 378,17

Objaśnienia: *koszt nie został określony (w zależności od wyceny potrzeb)

Źródło: opracowanie własne

Działania finansowane wyłącznie ze środków własnych bądź budżetu państwa stanowią 42% w ogólnej liczbie działań. Pozostałe 58% działań są to działania, które oprócz środków własnych czy budżetu państwa mogą być finansowane ze środków UE, innych środków krajowych (poprzez NFOŚiGW/WFOŚiGW) oraz środków programu LIFE. Ponad 38% wszystkich działań stanowią działania możliwe do wdrożenia do 2024 roku, przy czym nie mają one określonego źródła finansowania. 34% wszystkich działań z kolei jest możliwe do wdrożenia do 2024 roku i posiada zapewnione źródło finansowania. 27% działań jest możliwe do wdrożenia do 2027 roku, ale nie ma określonego źródła finansowania. W poniższej tabeli zaprezentowano zestawienie statystyczne dotyczące realności wdrożenia zestawu działań na obszarze dorzecza:

Tabela 12-16. Ocena realności wdrożenia działań – dorzecze Wisły

Stopień oceny realności	Ocena jakościowa	Liczba działań	Udział (%)
1.	Działania mało realne do wdrożenia do roku 2027	0	0,00
2.	Działania możliwe do wdrożenia do roku 2027, ale brak określonego źródła finansowania lub konieczne zmiany prawne i kompetencyjne	3 324	26,71
3.	Działania możliwe do wdrożenia do roku 2024, ale brak określonego źródła finansowania lub konieczne zmiany prawne i kompetencyjne	4 760	38,25
4.	Działania możliwe do wdrożenia do roku 2027 – działanie jest przygotowane i ma zapewnione finansowanie	83	0,67
5.	Działania możliwe do wdrożenia do roku 2024 - działanie jest przygotowane i ma zapewnione finansowanie	4 276	34,36

Źródło: opracowanie własne

13. Podsumowanie działań

13.1. Informacje o planowanych i podjętych działaniach, które służą wdrożeniu zasady zwrotu kosztów usług wodnych

Zgodnie z art. 9 ust. 2 RDW państwa członkowskie w ramach PGW składają sprawozdanie o planowanych krokach podjętych dla wdrożenia art. 9 ust. 1 RDW, które mają się przyczyniać do osiągnięcia celów środowiskowych dyrektywy, i o wkładzie uczynionym przez różnych użytkowników do zwrotu kosztów usług wodnych. Analogiczne przepisy transponujące ww. założenia do krajowego porządku prawnego znalazły się w art. 318 ust. 1 pkt 8 pr.w., gdzie wskazano, że PGW na obszarze dorzecza zawiera m.in.: informacje o planowanych i podjętych działaniach, które służą wdrożeniu zasady zwrotu kosztów usług wodnych, przy uwzględnieniu wkładu wniesionego przez użytkowników wód oraz kosztów środowiskowych i zasobowych, zawierające w szczególności informacje o wynikach tych działań oraz ich wpływie na stan wód. W poprzednim cyklu planistycznym w ramach grupy działań mających na celu wypełnienie postanowień art. 11 ust. 3 pkt b RDW, czyli środków uznanych za odpowiednie do celów art. 9 RDW, w załączniku nr 1, *Katalog działań krajowych aktualizacji Programu wodno-środowiskowego kraju (aPWŚK)*, zawarto działania (tabela 13-1) mające na celu wypełnienie postanowień art. 11 ust. 3 pkt b RDW.

Tabela 13-1. Działania związane z wdrażaniem zasady zwrotu kosztów usług wodnych ujęte w aPWŚK

Działanie	Jednostka odpowiedzialna	Harmonogram realizacji
Ustalanie taryf za zbiorowe zaopatrzenie w wodę i zbiorowe odprowadzanie ścieków z uwzględnieniem: • kosztów związanych ze świadczeniem usług, • zmian warunków ekonomicznych oraz wielkości usług i warunków ich świadczenia, • kosztów wynikających z planowanych wydatków inwestycyjnych.	przedsiębiorstwa wodociągowo-kanalizacyjne	działanie ciągłe
Uwzględnienie zasady zwrotu kosztów w stosunku do administrowanych rzek i obiektów.	administrator cieku	działanie ciągłe

Źródło: opracowanie własne na podstawie aPWŚK, 2016

Aby zrealizować wymienione wyżej działania, dokonano zmian legislacyjnych mających na celu wdrożenie zasady zwrotu kosztów usług wodnych w ramach następujących aktów prawnych:

- pr.w. oraz przepisy wykonawcze do tej ustawy – rozporządzenie Rady Ministrów z dnia 22 grudnia 2017 r. w sprawie jednostkowych stawek opłat za usługi wodne (Dz. U. z 2021 r. poz. 736 i 2473).
- u.z.z.w.o.ś. oraz przepisy wykonawcze do tej ustawy – **r.s.sz.ś.w.**.

13.1.1. Kompleksowe uregulowanie zasady zwrotu kosztów usług wodnych w ustawie – Prawo wodne

Przyjęta w lipcu 2017 r. ustawa – Prawo wodne jest kompleksową zmianą uregulowań prawnych w zakresie gospodarki wodnej. Także w zakresie przepisów dotyczących zwrotu kosztów usług wodnych zmiany i uregulowania mają znaczący charakter oraz zakres. Ukierunkowane one zostały na wdrożenie do polskiego porządku prawnego zasady zwrotu kosztów usług wodnych przy jednoczesnym zapewnieniu pełnej ochrony wód zarówno pod względem ilościowym, jak i jakościowym. Do najważniejszych przepisów ustawy należy zaliczyć uregulowania w zakresie gospodarowania wodami w oparciu o zasadę zwrotu kosztów usług wodnych z uwzględnieniem kosztów środowiskowych i kosztów zasobowych oraz analizę ekonomiczną (art. 9 ust. 3 pr.w.). Same opłaty za usługi wodne są jednym z pięciu wskazanych enumeratywnie w ustawie instrumentów

zarządzania zasobami wodnymi (art. 11 pkt 3 pr.w.) i jednym z dziewięciu instrumentów ekonomicznych służących gospodarowaniu wodami (art. 267 pkt 1 pr.w.).

Definicja i zakres usług wodnych

Konstrukcja definicji usług wodnych zawarta w pr.w. została oparta na trzech sposobach korzystania z wód: powszechnym, zwykłym i szczególnym.

Powszechne korzystanie z wód służy zaspokojeniu potrzeb osobistych, gospodarstwa domowego lub rolnego, bez stosowania specjalnych urządzeń technicznych, a także do wypoczynku, uprawiania turystyki, sportów wodnych oraz, na zasadach określonych w przepisach odrębnych, amatorskiego połowu ryb. Zwykłe korzystanie z wód służy zaspokojeniu potrzeb własnego gospodarstwa domowego lub własnego gospodarstwa rolnego i obejmuje:

- pobór wód podziemnych lub wód powierzchniowych w ilości średniorocznie nieprzekraczającej 5 m³ na dobę;
- wprowadzanie ścieków do wód lub do ziemi w ilości nieprzekraczającej łącznie 5 m³ na dobę.

Szczególnym korzystaniem z wód jest korzystanie z wód wykraczające poza powszechne korzystanie z wód oraz zwykłe korzystanie z wód, obejmujące:

- odwadnianie gruntów i upraw;
- użytkowanie wody znajdującej się w stawach i rowach;
- wprowadzanie do urządzeń kanalizacyjnych będących własnością innych podmiotów ścieków przemysłowych zawierających substancje szczególnie szkodliwe dla środowiska wodnego;
- wykonywanie na nieruchomości o powierzchni powyżej 3500 m² robót lub obiektów budowlanych trwale związanych z gruntem, mających wpływ na zmniejszenie naturalnej retencji terenowej przez wyłączenie więcej niż 70% powierzchni nieruchomości z powierzchni biologicznie czynnej na obszarach nieujętych w systemy kanalizacji otwartej lub zamkniętej;
- rybackie korzystanie ze śródlądowych wód powierzchniowych;
- wykorzystywanie wód do celów żeglugi śródlądowej oraz spławu;
- przerzuty wód oraz sztuczne zasilanie wód podziemnych;
- wydobywanie z wód powierzchniowych, w tym z morskich wód wewnętrznych wraz z wodami wewnętrznymi Zatoki Gdańskiej oraz wód morza terytorialnego, kamienia, żwiru, piasku oraz innych materiałów, a także wycinanie roślin z wód lub brzegu;
- chów ryb w sadzach;
- zapewnienie wody dla funkcjonowania urządzeń umożliwiających migrację ryb;
- korzystanie z wód do nawadniania gruntów lub upraw, a także na potrzeby działalności rolniczej, w ilości większej niż średniorocznie 5 m³ na dobę;
- korzystanie z wód na potrzeby działalności gospodarczej innej niż działalność rolnicza;
- rolnicze wykorzystanie ścieków, jeżeli ich łączna ilość jest większa niż 5 m³ na dobę;
- chów lub hodowlę ryb oraz innych organizmów wodnych w sztucznych zbiornikach wodnych usytuowanych na wodach płynących, przeznaczonych na te cele.

Zgodnie z pr.w. usługi wodne obejmują:

- pobór wód podziemnych lub wód powierzchniowych;
- piętrzenie, magazynowanie lub retencjonowanie wód podziemnych i wód powierzchniowych oraz korzystanie z tych wód;

- uzdatnianie wód podziemnych i powierzchniowych oraz ich dystrybucję;
- odbiór i oczyszczanie ścieków;
- wprowadzanie ścieków do wód lub do ziemi, obejmujące także wprowadzanie ścieków do urządzeń wodnych;
- korzystanie z wód do celów energetyki, w tym energetyki wodnej;
- odprowadzanie do wód lub do urządzeń wodnych wód opadowych lub roztopowych, ujętych w otwarte lub zamknięte systemy kanalizacji deszczowej służące do odprowadzania opadów atmosferycznych albo w systemy kanalizacji zbiorczej w granicach administracyjnych miast;
- trwałe odwadnianie gruntów, obiektów lub wykopów budowlanych oraz zakładów górniczych, a także odprowadzanie do wód - wód pochodzących z odwodnienia gruntów w granicach administracyjnych miast;
- odprowadzanie do wód lub do ziemi wód pobranych i niewykorzystanych.

System opłat za usługi wodne

Nowa ustawa – Prawo wodne wprowadziła nowy system opłat za usługi wodne, które stanowią jeden z najważniejszych praktycznych instrumentów ukierunkowanych na wdrożenie postanowień art. 9 RDW, czyli zasady zwrotu kosztów usług wodnych. Przed 2018 r. opłaty za korzystanie z wód były w Polsce ustalane i ponoszone na rzecz urzędów marszałkowskich. W wyniku wprowadzonych zmian opłaty za usługi wodne zostały wydzielone z szeroko rozumianych opłat środowiskowych i w całości znalazły się w zakresie regulacji pr.w. oraz zaproponowanego przez tę ustawę systemu instytucjonalnego (w zasadniczej części znalazły się w kompetencjach PGW WP).

Zgodnie z pr.w. opłaty za usługi wodne uiszcza się za następujący zakres form korzystania z wód:

- pobór wód podziemnych lub wód powierzchniowych;
- wprowadzanie ścieków do wód lub do ziemi;
- odprowadzanie do wód: wód opadowych lub roztopowych ujętych w otwarte lub zamknięte systemy kanalizacji deszczowej służące do odprowadzania opadów atmosferycznych albo systemy kanalizacji zbiorczej w granicach administracyjnych miast, a także wód pochodzących z odwodnienia gruntów w granicach administracyjnych miast;
- pobór wód podziemnych i wód powierzchniowych na potrzeby chowu i hodowli ryb oraz innych organizmów wodnych;
- wprowadzanie do wód lub do ziemi ścieków z chowu lub hodowli ryb oraz innych organizmów wodnych

oraz

- zmniejszenie naturalnej retencji terenowej na skutek wykonywania na nieruchomości o powierzchni powyżej 3500 m² robót lub obiektów budowlanych trwale związanych z gruntem, mających wpływ na zmniejszenie tej retencji przez wyłączenie więcej niż 70% powierzchni nieruchomości z powierzchni biologicznie czynnej na obszarach nieujętych w systemy kanalizacji otwartej lub zamkniętej;
- wydobywanie z wód powierzchniowych, w tym z morskich wód wewnętrznych wraz z wodami wewnętrznymi Zatoki Gdańskiej oraz wód morza terytorialnego, kamienia, żwiru, piasku oraz innych materiałów, a także wycinanie roślin z wód lub brzegu.

Opłaty za usługi wodne są ustalane w oparciu o część stałą i część zmienną. Podstawę ustalenia opłaty stałej stanowi pozwolenie wodnoprawne lub pozwolenie zintegrowane i jest ona naliczana za maksymalną ilość m³/s pobranej wody powierzchniowej lub podziemnej. Ideą stojącą

za wprowadzeniem opłaty stałej była racjonalizacja zarządzania zasobami wodnymi (opłata stymulująca do podawania maksymalnych wartości zapotrzebowania na usługi wodne jak najbardziej zbliżonych do faktycznego zapotrzebowania, a nie deklarowanie wartości często znacznie wykraczających poza faktyczne zapotrzebowanie na usługi wodne). Wysokość opłaty zmiennej z kolei zależy od faktycznego zakresu korzystania z wód.

Szczegóły aktualnie obowiązującego systemu opłat za usługi wodne na podstawie delegacji zawartej w art. 277 pr.w. zostały określone w rozporządzeniach Rady Ministrów wydanych jako akty wykonawcze do pr.w. rozporządzenia określiły wysokość jednostkowych stawek opłat za usługi wodne zarówno w formie opłaty stałej, jak i opłaty zmiennej.

Pr.w. określa obszary wyłączeń z obowiązującego systemu opłat, w tym m.in.:

- korzystanie z wód w okresach zdarzeń i zjawisk o nieprzewidywalnym i gwałtownym charakterze oraz zagrażającym innym szczególnie chronionym wartościom i dobrom;
- zakłady górnicze w przypadku poboru wód w ramach prowadzonych przez nie odwodnień;
- szczególny charakter poboru wód z morskich wód wewnętrznych;
- zmniejszenie naturalnej retencji terenowej w przypadku dróg publicznych i dróg kolejowych, z których wody opadowe lub roztopowe są odprowadzane do wód lub do ziemi za pomocą urządzeń wodnych umożliwiających retencję lub infiltrację tych wód, a także w przypadku kościołów i innych związków wyznaniowych (niższe stawki opłat obowiązują w przypadku istnienia urządzeń do retencjonowania wody z terenów uszczelnionych);
- wydobywanie kamienia, żwiru, piasku oraz innych materiałów, a także wycinanie roślin z wód lub brzegu przez urzędy morskie;
- wprowadzanie do ziemi ścieków w celu rolniczego wykorzystania;
- wprowadzanie wód pochodzących z elektrowni, a także wykorzystywanych na potrzeby chowu i hodowli ryb z uwzględnieniem ograniczeń ściśle określonych w pr.w.;
- zwolnienia wynikające z praktycznych aspektów związanych z poborem opłat o małej wartości.

13.1.2. System regulacji i zatwierdzania taryf za usługi wodno-kanalizacyjne

Przed 2018 r. kompetencje w zakresie ustalenia cen za usługi dotyczące zbiorowego zaopatrzenia w wodę i zbiorowego odprowadzania ścieków pozostawały w gestii poszczególnych jednostek samorządu terytorialnego. Kompleksowa zmiana uregulowań w tym obszarze, wynikająca ze znowelizowanych przepisów u.z.z.w.o.ś., dotyczyła wprowadzenia przepisów ukierunkowanych na standaryzację usług w sektorze zbiorowego zaopatrzenia w wodę i zbiorowego odprowadzania ścieków, w szczególności dotyczących wprowadzenia efektywnego nadzoru nad ustanawianiem cen i opłat za świadczenie usług oraz jednolitych ram prawnych prowadzenia działalności w tym zakresie. W tym świetle do najważniejszych wprowadzonych zmian należy zaliczyć:

- wprowadzenie organu regulacyjnego;
- modyfikacje w systemie ustalania i zatwierdzania taryf;
- wprowadzenie uregulowań w obszarze rozstrzygania sporów pomiędzy przedsiębiorstwami wodociągowo-kanalizacyjnymi a odbiorcami usług.

Dwa pierwsze wymienione powyżej obszary stanowią praktyczne ramy instytucjonalne dla realizacji działań związanych z wdrażaniem przez przedsiębiorstwa wodno-kanalizacyjne zasady zwrotu kosztów usług wodnych.

Wprowadzenie organu regulacyjnego

W przyjętym modelu funkcjonowania rynku dostarczania wody i odbioru ścieków zdecydowano się na wprowadzenie organu regulacyjnego, któremu powierzono w szczególności następujące zadania:

- opiniowanie regulaminów dostarczania wody i odprowadzania ścieków w celu zapewnienia ich zgodności z przepisami u.z.z.w.o.ś.;
- zatwierdzanie taryf;
- rozstrzyganie sporów pomiędzy przedsiębiorstwami wodociągowo-kanalizacyjnymi a odbiorcami tych usług.

Funkcja organu regulacyjnego została powierzona właściwemu miejscowo dyrektorowi RZGW WP, w którego kompetencjach znajdują się ponadto:

- zbieranie i przetwarzanie informacji dotyczących przedsiębiorstw wodociągowo-kanalizacyjnych, w szczególności obliczanie średnich cen dostaw wody i odbioru ścieków i publikowanie informacji o tych cenach;
- sporządzanie i publikowanie raportów dotyczących warunków wykonywania działalności w zakresie zbiorowego zaopatrzenia w wodę i zbiorowego odprowadzania ścieków;
- wymierzanie kar pieniężnych związanych ze stosowaniem taryf.

System ustalania i zatwierdzania taryf

Najważniejsze zmiany wprowadzone w zasadach ustalania taryf przez przedsiębiorstwa dotyczyły:

- wydłużenia okresu obowiązywania taryf z jednego roku do trzech lat, co miało na celu zapewnienie możliwości bilansowania dostępnych zasobów wodnych w okresie dłuższym niż 1 rok (przede wszystkim w odpowiedzi na takie zjawiska jak susza), zagwarantowanie przewidywalnego poziomu cen odbiorcom usług wodnych w dłuższym horyzoncie czasowym, a także zmniejszenie obciążeń administracyjnych zarówno po stronie przedsiębiorstw, jak i organu regulacyjnego;
- jasnego i precyzyjnego powiązania niezbędnych przychodów do świadczenia usług (stanowiących podstawę do ustalenia taryfy) z ponoszonymi przez to przedsiębiorstwo kosztami (stałymi, zmiennymi i inwestycyjnymi) związanymi bezpośrednio ze świadczeniem usług wodociągowo-kanalizacyjnych, co oznacza obowiązek zapewnienia realizacji zasady zwrotu kosztów usług wodno-kanalizacyjnych;
- wzmocnienia nadzoru nad alokacją kosztów pomiędzy taryfowymi grupami odbiorców usług na podstawie udokumentowanych różnic kosztów zbiorowego zaopatrzenia w wodę i zbiorowego odprowadzania ścieków, co zapewnia wdrożenie zasady „zanieczyszczający płaci” również na poziomie poszczególnych grup odbiorców.

Organ regulacyjny ocenia i weryfikuje projekt taryfy za zbiorowe zaopatrzenie w wodę i zbiorowe odprowadzanie ścieków m.in. pod względem zgodności z przepisami pr.w., a zatem również pod kątem spełnienia zasady zwrotu kosztów usług wodnych. Na podstawie przedstawionych informacji i wniosków podejmuje w drodze decyzji jedno z dwóch możliwych rozstrzygnięć:

- zatwierdza taryfę zaproponowaną przez przedsiębiorstwo wodociągowo-kanalizacyjne;
- odmawia jej zatwierdzenia, jednocześnie wzywając przedsiębiorstwo do przedłożenia poprawionego wniosku (projektu taryfy lub uzasadnienia).

Dodatkowo, w przypadku nieprzedłożenia w wymaganym terminie poprawionego wniosku wyznacza taryfę tymczasową na podstawie własnej oceny warunków ekonomicznych, w jakich działa dane przedsiębiorstwo, oraz z uwzględnieniem niezbędnego poziomu pokrycia kosztów funkcjonowania i świadczenia usług.

Podsumowując, wprowadzone zmiany w pozytywny sposób przyczyniły się do wsparcia wdrażania zasady zwrotu kosztów usług wodnych, przenosząc kompetencje nadzorcze nad ustalaniem taryf z poziomu jednostek samorządu terytorialnego na poziom organu regulacyjnego, jakim jest dyrektor RZGW WP. Dzięki temu zapewniono odpowiedni mechanizm weryfikacyjno-kontrolny pod kątem przestrzegania i praktycznego wdrażania zasady zwrotu kosztów usług wodnych.

Praktyczne aspekty funkcjonowania nowego systemu

W 2018 r. w oparciu o nowe przepisy organ regulacyjny zweryfikował w skali kraju 2794 wnioski taryfowe, w tym 1903 zostało zweryfikowanych przez RZGW WP w Białymstoku, Gdańsku, Gliwicach, Krakowie, Lublinie, Rzeszowie i Warszawie. Poniższe tabele (tabele 13-2 do 13-4) przedstawiają liczbę złożonych wniosków taryfowych w podziale na typy przedsiębiorstw występujących z wnioskiem.

Tabela 13-2. Liczba złożonych wniosków taryfowych wg organu regulacyjnego (RZGW)

RZGW WP	Liczba wniosków taryfowych	Udział wniosków w podziale na RZGW WP (%)
RZGW WP w Białymstoku	211	7,55
RZGW WP w Gdańsku	284	10,17
RZGW WP w Gliwicach	259	9,27
RZGW WP w Krakowie	339	12,13
RZGW WP w Lublinie	268	9,59
RZGW WP w Rzeszowie	253	9,06
RZGW WP w Warszawie	289	10,34
Pozostałe RZGW WP	891	31,89
Razem	2794	100,00

Źródło: opracowanie własne

Tabela 13-3. Liczba wniosków taryfowych złożonych do RZGW WP w Białymstoku, Gdańsku, Gliwicach, Krakowie, Lublinie, Rzeszowie i Warszawie wg formy organizacyjnej przedsiębiorstwa wodociągowo-kanalizacyjnego występującego z wnioskiem

Forma organizacyjna	Liczba wniosków taryfowych	Udział wniosków w podziale na formę organizacyjną przedsiębiorstwa (%)
Jednoosobowa działalność gospodarcza	15	0,79
Jednostka budżetowa	23	1,21
Jednostka samorządu terytorialnego	469	24,64
Przedsiębiorstwo państwowe	2	0,11
Samorządowy zakład budżetowy	450	23,65
Spółdzielnia	28	1,47
Spółka akcyjna	57	3,00
Spółka cywilna	9	0,47

Forma organizacyjna	Liczba wniosków taryfowych	Udział wniosków w podziale na formę organizacyjną przedsiębiorstwa (%)
Spółka jawna	0	0,00
Spółka wodna	0	0,00
Spółka z ograniczoną odpowiedzialnością	830	43,61
Stowarzyszenie	1	0,05
Związek gmin	19	1,00
Razem	1903	100,00

Źródło: opracowanie własne

Tabela 13-4. Liczba wniosków taryfowych złożonych do RZGW WP w Białymstoku, Gdańsku, Gliwicach, Krakowie, Lublinie, Rzeszowie i Warszawie wg rodzaju działalności przedsiębiorstwa

Rodzaj działalności	Liczba zweryfikowanych wniosków	Udział wniosków (%)
Odbiór ścieków	153	8,04
Zaopatrzenie w wodę	317	16,66
Zaopatrzenie w wodę i odbiór ścieków	1433	75,30
Razem	1903	100,00

Źródło: opracowanie własne

Podsumowując, system ustalania taryf za zbiorowe zaopatrzenie w wodę i zbiorowe odprowadzanie ścieków z uwzględnieniem kosztów związanych ze świadczeniem usług, zmian warunków ekonomicznych oraz wielkości usług i warunków ich świadczenia, a także kosztów wynikających z planowanych wydatków inwestycyjnych został w III cyklu planistycznym zmodyfikowany pod kątem spełnienia zasady zwrotu kosztów usług wodnych.

13.1.3. Planowane działania

Wyszczególnione i omówione powyżej działania są rekomendowane do kontynuowania i powinny być także podjęte w ramach IV cyklu planistycznego (2022–2027). Działania te zostały zaproponowane i były także ujęte w katalogu działań krajowych w ramach III cyklu planistycznego. Mają one charakter ciągły, a ich ujęcie w katalogu działań krajowych w ramach IV cyklu planistycznego (tabela 13-5) zapewnia, że zasada zwrotu kosztów usług wodnych jest i będzie wdrażana w sposób trwały zgodnie z wymogami RDW w dwóch zasadniczych obszarach funkcjonalnych:

- przez przedsiębiorstwa wodociągowo-kanalizacyjne, świadczące usługi w zakresie zbiorowego dostarczania wody i odprowadzania ścieków dla całej czas rosnącej grupy odbiorców;
- przez administratora cieku w zakresie administrowanych rzek i obiektów.

Zgodnie z przepisami art. 9 RDW państwa członkowskie powinny zapewnić, aby usługi wodne były realizowane z uwzględnieniem zasady zwrotu ich kosztów. Ujęcie ww. działań jako działań bezpośrednio wspierających realizację ww. zasady jest więc konieczne i uzasadnione.

Tabela 13-5. Działania planowane na IV cykl planistyczny (2022–2027)

Działanie	Jednostka odpowiedzialna	Harmonogram realizacji
Ustalanie taryf za zbiorowe zaopatrzenie w wodę i zbiorowe odprowadzanie ścieków z uwzględnieniem: • kosztów związanych ze świadczeniem usług, • zmian warunków ekonomicznych oraz wielkości usług i warunków ich świadczenia, • kosztów wynikających z planowanych wydatków inwestycyjnych.	przedsiębiorstwa wodociągowo-kanalizacyjne	działanie ciągłe
Uwzględnienie zasady zwrotu kosztów w stosunku do administrowanych rzek i obiektów.	administrator cieków	działanie ciągłe

Źródło: opracowanie własne

13.2. Podsumowanie działań podjętych dla realizacji celów środowiskowych i wymagań związanych z zaopatrzeniem w wodę

Zaopatrzenie w wodę do spożycia przez ludzi stanowi jeden z aspektów uwzględnionych w pr.w. poprzez uznanie JCWP przeznaczonych do poboru wody na potrzeby zaopatrzenia ludności w wodę przeznaczoną do spożycia przez ludzi, jako obszary chronione (art. 16 pkt 32 pr.w.).

Na obszarze dorzecza Wisły JCWP przeznaczonych do poboru wody na potrzeby zaopatrzenia ludności w wodę przeznaczoną do spożycia jest 169 JCWP RW, co stanowi ok. 10% wszystkich JCWP RW obszaru dorzecza. W przypadku JCWPd, wszystkie (94 JCWPd) są uznane za przeznaczone do poboru wody na potrzeby zaopatrzenia ludności w wodę przeznaczoną do spożycia.

Działania ukierunkowane na zapewnienie odpowiedniej jakości wody na cele zaopatrzenia ludności stanowią podstawowe działania uwzględniane zarówno w poprzednim cyklu planistycznym (2016–2021), jak i obecnie (2022–2027).

Wszystkie działania dla poszczególnych JCWP oraz JCWPd znajdują się w zestawie działań (załączniki 13-17 do planu gospodarowania wodami). Dodatkowo informację dotyczącą przypisanych danej JCW działań prezentuje również załącznik nr 1 (Zestawienie główne) do planu gospodarowania wodami. W załączniku nr 1 (Zestawienie główne) do planu gospodarowania wodami każda JCWP posiada oznaczenie wskazujące, czy zalicza się do grupy JCWP przeznaczonych do poboru wody na potrzeby zaopatrzenia ludności w wodę przeznaczoną do spożycia. W przypadku JCWPd dotyczy to wszystkich JCWPd.

W poprzednim cyklu planistycznym, działania dotyczące realizacji celów środowiskowych i wymagań związanych z zaopatrzeniem w wodę, uwzględnione zostały w ramach grup działań: dostęp do informacji oraz działania organizacyjno-prawne (tabela 13-6).

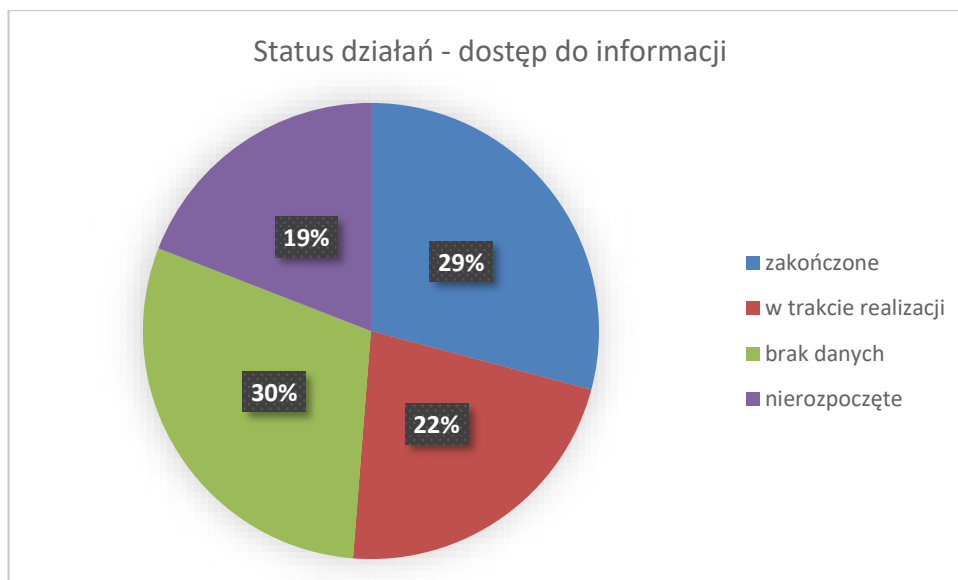
Tabela 13-6. Działania związane z realizacją celów środowiskowych i wymagań związanych z zaopatrzeniem w wodę ujęte w aPWŚK

Grupa działań	Nazwa działania	Harmonogram realizacji
Dostęp do informacji	opracowanie oceny jakości wody wykorzystywanej do zaopatrzenia	działanie ciągłe

Grupa działań	Nazwa działania	Harmonogram realizacji
	ludności w wodę przeznaczoną do spożycia (działania podstawowe)	
Działania organizacyjno-prawne	ustanowienie obszarów ochronnych zbiorników wód śródlądowych (działania podstawowe)	działanie ciągłe
Działania organizacyjno-prawne	opracowanie dokumentacji na potrzeby ustanowienia obszaru ochronnego zbiornika wód śródlądowych (GZWP) (działanie podstawowe)	IV kw. 2021
Działania organizacyjno-prawne	opracowanie projektu rozporządzenia na potrzeby ustanowienia obszaru ochronnego zbiornika wód śródlądowych (GZWP) (działanie podstawowe)	IV kw. 2021
Działania organizacyjno-prawne	wydanie rozporządzenia na potrzeby ustanowienia obszaru ochronnego zbiornika wód śródlądowych (GZWP) (działanie podstawowe)	IV kw. 2021
Działania organizacyjno-prawne	przegląd pozwoleń wodnoprawnych związanych z poborem wód podziemnych (działanie podstawowe)	działanie ciągłe

Źródło: opracowanie własne na podstawie Ocena wdrożenia programów działań JCWP i JCWPd (2020)

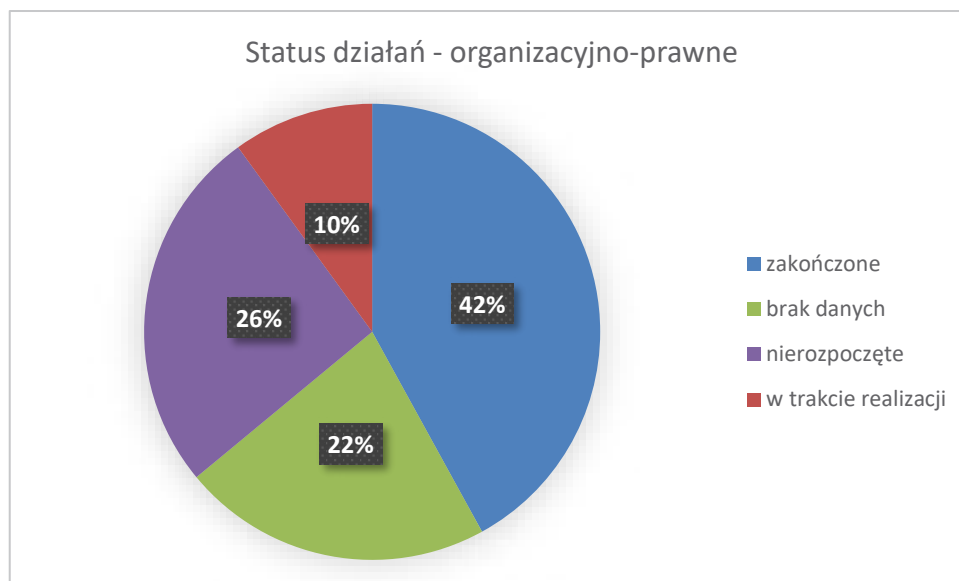
Działania z grupy dostęp do informacji są realizowane w trybie ciągłym, przy wskazanym statusie 29% działań zakończonych, oraz ok. 41% działań niezrealizowanych lub dla których nie ma danych (wykres 13-1).

Wykres 13-1. Stan realizacji działań z grupy dostęp do informacji

Źródło: opracowanie własne na podstawie Ocena wdrożenia programów działań JCWP i JCWPd (2020)

Na podstawie wyników pracy *Ocena postępu we wdrażaniu programów działań dla JCWP i JCWPd wynikających z aPWŚK* w obrębie grupy działań organizacyjno-prawnych stopień wdrożenia działań oszacowano, podobnie jak w przypadku działań z grupy dostęp do informacji, na poziomie 42% (wykres 13-2).

Wykres 13-2. Stan realizacji działań z grupy działania organizacyjno-prawne

Źródło: opracowanie własne na podstawie Ocena wdrożenia programów działań JCWP i JCWPd (2020)

Uzyskany stopień zaawansowania wynika m.in. z dokonanych pr.w. zmian kompetencyjnych w obrębie tej kategorii, skutkujących wskazywaniem zakończenia realizacji działania przez jednostki, które utraciły kompetencje w zakresie wdrażania działania, nawet w przypadku, gdy nie podjęto faktycznych prac. Zmiany w kompetencjach organów właściwych do spraw czynności podejmowanych w przypadku możliwości nieosiągnięcia celów środowiskowych przedstawia poniższa tabela 13-7.

Tabela 13-7. Zmiany w kompetencjach organów właściwych do spraw czynności podejmowanych w przypadku możliwości nieosiągnięcia celów środowiskowych

Lp.	Czynność	Stare pr.w. (s.pr.w.)	Obowiązujące pr.w. (pr.w.)
1.	Monitoring wód powierzchniowych (śródlądowe i morskie)	WIOŚ	GIOŚ
2.	Monitoring wód podziemnych	PIG - PIB	PIG – PIB
3.	Przegląd zagrożeń osiągnięcia celów środowiskowych	Prezes KZGW	Minister właściwy ds. gospodarki wodnej
4.	Przegląd udzielonych pozwoleń wodnoprawnych (organy wydające decyzje administracyjne)	Starosta albo marszałek województwa	PGW WP albo minister właściwy ds. gospodarki wodnej
5.	Przegląd programu monitoringu wód	GIOŚ	GIOŚ w porozumieniu z ministrem właściwym ds. gospodarki wodnej

Źródło: opracowanie własne

Ze względu na stan ilościowy JCWPd, istotne z punktu widzenia zaopatrzenia w wodę do spożycia są m.in. działania niezrealizowane takie jak:

- przegląd pozwoleń wodnoprawnych związanych z poborem wód podziemnych,
- coroczne raportowanie pomiarów ilości eksploatowanych wód podziemnych przez właściciela/użytkownika ujęcia,

- inwentaryzacja ujęć wód podziemnych wykorzystywanych do nawodnień rolniczych (dot. studni wykonanych w ramach zwykłego korzystania z wód), kontrola poboru wody z tych ujęć.

Działania te prawdopodobnie nie zostały zrealizowane ze względu na zmiany prawne zachodzące w poprzednim cyklu planistycznym (wejście w życie nowego pr.w.) lub zostały zrealizowane pośrednio w ramach innych działań wynikających z pr. w. Mogły również zostać niezrealizowane ze względu na brak podstawy prawnej do ich zrealizowania.

W ramach IIaPGW wypracowane katalogi działań zawierają zarówno działania podstawowe, jak i uzupełniające w podziale na działania krajowe (realizowane we wszystkich JCW bez względu na zidentyfikowane presje znaczące) oraz działania przypisane do poszczególnych JCW na podstawie analizy znaczących oddziaływań. W przypadku działań dot. aspektu zaopatrzenia w wodę do spożycia, działania z aPWŚK zostały przyjęte do prolongaty (kontynuacji) przy uwzględnieniu koniecznych modyfikacji wynikających ze zmian wprowadzonych pr.w.

Zaproponowanie działania w aspekcie realizacji celów środowiskowych i wymagań związanych z zaopatrzeniem w wodę, na poziomie krajowym przedstawione zostały w tabeli 13-8.

Tabela 13-8. Proponowane działania krajowe, wspólne dla wszystkich JCW – obszar dorzecza Wisły

Grupa działań	Nazwa działania	Działanie nowe / prolongata	Harmonogram realizacji
Gospodarka komunalna	zakaz wprowadzania wód opadowych lub roztopowych, ujętych w otwarte lub zamknięte systemy kanalizacji deszczowej służące do odprowadzania opadów atmosferycznych bezpośrednio do wód podziemnych	działanie nowe	działanie ciągłe
Gospodarka komunalna	ewidencja zbiorników bezodpływowych w celu kontroli częstotliwości ich opróżniania oraz w celu opracowania planu rozwoju sieci kanalizacyjnej	prolongata	działanie ciągłe
Gospodarka komunalna	ewidencja umów zawartych na odbieranie odpadów komunalnych od właścicieli nieruchomości w celu kontroli wykonywania przez właścicieli nieruchomości i przedsiębiorców obowiązków wynikających z ustawy o utrzymaniu czystości i porządku w gminach	prolongata	działanie ciągłe
Kształtowanie stosunków wodnych oraz ochrona ekosystemów od wód zależnych	uzgadnianie projektów aktów prawa miejscowego ustanawiających strefy ochronne obejmujące teren ochrony bezpośredniej i teren ochrony pośredniej	działanie nowe	działanie ciągłe
Kształtowanie stosunków wodnych oraz ochrona ekosystemów od wód zależnych	obowiązek uwzględniania w aktach planowania przestrzennego zbiorników wód podziemnych, stref ochronnych ujęć wód i obszarów ochronnych zbiorników wód śródlądowych	działanie nowe	działanie ciągłe
Kształtowanie stosunków wodnych oraz ochrona ekosystemów od wód zależnych	Zakaz odprowadzania ścieków do wód i do ziemi w granicach obszarów ochronnych zbiorników wód śródlądowych, jeżeli byłoby to sprzeczne z warunkami ochrony	działanie nowe	działanie ciągłe

Grupa działań	Nazwa działania	Działanie nowe / prolongata	Harmonogram realizacji
Kształtowanie stosunków wodnych oraz ochrona ekosystemów od wód zależnych	ograniczenie poboru wód podziemnych na obszarach i w okresach występowania suszy (niżówki hydrogeologicznej)	działanie nowe	działanie ciągłe
Projekt badawczo-rozwojowy	opracowanie spójnej w skali kraju metodyki wyznaczania jezior do objęcia obszarem ochronnym zbiorników wód śródlądowych, pozwalającej w jednoznaczny sposób wskazać procedurę typowania jezior do objęcia obszarem ochronnym. Metodyka taka powinna zostać w oparciu o badania pilotażowe zrealizowane na jeziorach o różnym stanie ekologicznym oraz uwarunkowaniach zlewniowych	działanie nowe	2023
Przemysł	utworzenie systemu informacji o odwodnieniach górniczych (bazy danych), który będzie zawierał przekazywane raz w roku przez zarządzających obiektami prowadzącymi odwodnienia w skali regionalnej i lokalnej (kopalnie wgłębne i odkrywkowe) dane dotyczące wielkości odwodnienia i zasięgu leja depresji (w formie raportu)	działanie nowe	działanie ciągłe
Monitoring i ewaluacja	przegląd pozwoleń wodnoprawnych na pobór wód, a także realizacji tych pozwoleń, co najmniej raz na 4 lata	prolongata	działanie ciągłe
Monitoring i ewaluacja	przegląd pozwoleń wodnoprawnych na wprowadzanie ścieków do wód lub do ziemi, lub do urządzeń kanalizacyjnych, a także realizacji tych pozwoleń, co najmniej raz na 4 lata	prolongata	działanie ciągłe

Źródło: opracowanie własne, PIG-PIB

Z uwagi na występowanie na obszarze dorzecza Wisły JCWPd charakteryzujących się słabym stanem ilościowym wód podziemnych (JCWPd o nr: 111, 130, 146, 147 oraz 157) oraz stanem dobrym lub słabym chemicznym, dla których ocena ryzyka nieosiągnięcia celu środowiskowego wykazała zagrożenie stanu ilościowego (JCWPd o nr: 47, 101, 112, 145 i 156) zaproponowane zostały również dodatkowe działania uzupełniające mające na celu osiągnięcie dobrego stanu ilościowego wód podziemnych lub braku pogorszenia aktualnego stanu ilościowego wód podziemnych (słaby stan ilościowy w zakresie bilansu wodnego) (dotyczy JCWPd nr 111, 130, 146, 147 i 157). Poniżej w tabeli 13-9 przedstawiono wykaz takich działań dla dorzecza Wisły.

Tabela 13-9. Proponowane działania uzupełniające dla JCWPd

Grupa działań	Nazwa działania	Opis działania	Harmonogram realizacji
Administracyjne	dodatkowy przegląd udzielonych pozwoleń wodnoprawnych związanych z poborem wód podziemnych (działanie uzupełniające)	dodatkowy przegląd pozwoleń wodnoprawnych, uwzględniający faktyczne zapotrzebowanie na wodę oraz dostępne zasoby wód podziemnych, a nie możliwości techniczne poboru wody z ujęcia	działanie ciągłe

Grupa działań	Nazwa działania	Opis działania	Harmonogram realizacji
Organizacyjno-prawne	ograniczenie zużycia wody w przemyśle (działanie uzupełniające)	przeprowadzenie przez podmiot prowadzący działalność gospodarczą analizy możliwości ograniczenia zużycia wody w przemyśle poprzez zastosowanie najlepszych dostępnych technik oszczędzających wodę wraz z oceną możliwości ich zastosowania	działanie ciągłe
Edukacyjne	ograniczenie zużycia wody w rolnictwie (działanie uzupełniające)	przeprowadzenie szkoleń dla prowadzących działalność rolniczą w zakresie możliwości zastosowania wodooszczędnych technik nawadniania gruntów ornych oraz sposobów retencjonowania i zagospodarowania wód opadowych w rolnictwie wraz z przekazaniem informacji o możliwych programach pozyskiwania środków na realizację działań w dowiązaniu do specyfiki produkcji rolnej	działanie ciągłe
Pozostałe	opracowanie dodatku do dokumentacji hydrogeologicznej ustalającej zasoby eksploatacyjne ujęcia wód podziemnych (działanie uzupełniające)	sporządzenie (na podstawie decyzji właściwego organu administracji geologicznej określającej potrzebę i termin przedłożenia dodatku do dokumentacji geologicznej) dodatku do dokumentacji hydrogeologicznej ustalającej zasoby eksploatacyjne ujęcia wód podziemnych	2027
Monitoring środowiska	prowadzenie monitoringu badawczego w trakcie likwidacji kopalni ZGH Bolesław oraz udostępniania do eksploatacji pola Laski (działanie uzupełniające)	monitorowanie stanu chemicznego i ilościowego wód podziemnych w rejonie likwidowanej kopalni ZGH Bolesław oraz udostępniania do eksploatacji pola Laski	2022
Pozostałe	weryfikacja zasobów dyspozycyjnych wód podziemnych (działanie uzupełniające)	opracowanie dokumentacji hydrogeologicznej ustalającej zasoby dyspozycyjne wód podziemnych dla rejonu eksploatacji (RE) Kielce	2024

Grupa działań	Nazwa działania	Opis działania	Harmonogram realizacji
Administracyjne	weryfikacja zasobów eksploatacyjnych ujęć wód podziemnych ustalonych na podstawie dokumentacji hydrogeologicznych wykonanych przez 2004 r. (działanie uzupełniające)	wykonanie analizy obejmującej identyfikację ujęć wód podziemnych o zasobach eksploatacyjnych znacznie przekraczających średni rzeczywisty pobór w poprzednim cyklu planistycznym, złożenie wniosków o weryfikację zasobów eksploatacyjnych ujęć wód podziemnych w trybie wykonania dodatku do dokumentacji hydrogeologicznej, do właściwych organów administracji geologicznej	2024

Źródło: opracowanie własne

13.3. Informacje dotyczące pozwoleń wodnoprawnych

Zgodnie z art. 318 ust. 1 pkt 10 pr.w. PGW zawiera informacje dotyczące pozwoleń wodnoprawnych, które są udzielone na pobór wód, magazynowanie wód, wprowadzanie ścieków do wód oraz regulację wód, w odniesieniu do rejestru pozwoleń zawartych w systemie informacyjnym gospodarowania wodami. W ramach przepisów pr.w. pozwolenie wodnoprawne należy do szerszego zbioru aktów administracyjnych - zgód wodnoprawnych obejmując:

- pozwolenie wodnoprawne;
- zgłoszenie wodnoprawne;
- ocenę wodnoprawną;
- wydanie decyzji, o których mowa:
 - w art. 77 ust. 3 i 8 pr.w. (zwolnienia z zakazów związanych z wprowadzeniem ścieków do wód i ziemi),
 - w art. 176 ust. 4 pr.w. (zwolnienie z zakazów wpływających na szczelność i stabilność wałów przeciwpowodziowych).

W wyniku wejścia w życie pr.w. zmianie uległa struktura kompetencyjna organów właściwych do wydawania pozwoleń wodnoprawnych:

- do 31 grudnia 2017 r. (s.pr.w.) – organem właściwym do wydania pozwolenia wodnoprawnego był co do zasady starosta, w przypadkach wyszczególnionych:
 - marszałek województwa – w sprawach, o których mowa w art. 140 ust. 2 s.pr.w.;
 - dyrektor RZGW – w przypadku przedsięwzięć w całości lub w części położonych na terenach zamkniętych w rozumieniu Prawa ochrony środowiska (art. 140 ust. 2a s.pr.w.).
- od 1 stycznia 2018 r. – organy właściwe do wydawania pozwoleń wodnoprawnych to:
 - właściwe organy PGW WP – zgodnie z podziałem kompetencyjnym zawartym w art. 397 pr.w.;
 - minister właściwy ds. gospodarki wodnej – gdy wnioskodawcą jest PGW WP.

Na podstawie danych z systemu informacyjnego gospodarowania wodami oraz bazy Identyfikacji presji dokonano przeglądu i analizy pozwoleń wodnoprawnych obowiązujących w okresie, którego plan gospodarowania wodami na obszarze dorzecza dotyczy, tj. w okresie 2022–2027 (na podstawie danych bazy Identyfikacji presji). Dodatkowo wskazane zostały pozwolenia wodnoprawne udzielone po wejściu w życie pr.w., tj. w okresie 2018–2019.

Informacje dotyczące pozwoleń wodnoprawnych są wykorzystywane na potrzeby wykonywania szczegółowych analiz dla JCW, w których stwierdzono zagrożenie nieosiągnięciem celów środowiskowych. W myśl art. 325 pr.w. zagrożenie nieosiągnięciem celów środowiskowych może być podstawą do dodatkowego przeglądu udzielonych pozwoleń, a w konsekwencji wskazania pozwoleń, które powinny być cofnięte lub ograniczone w celu zapobieżenia zagrożeniu osiągnięcia celów środowiskowych.

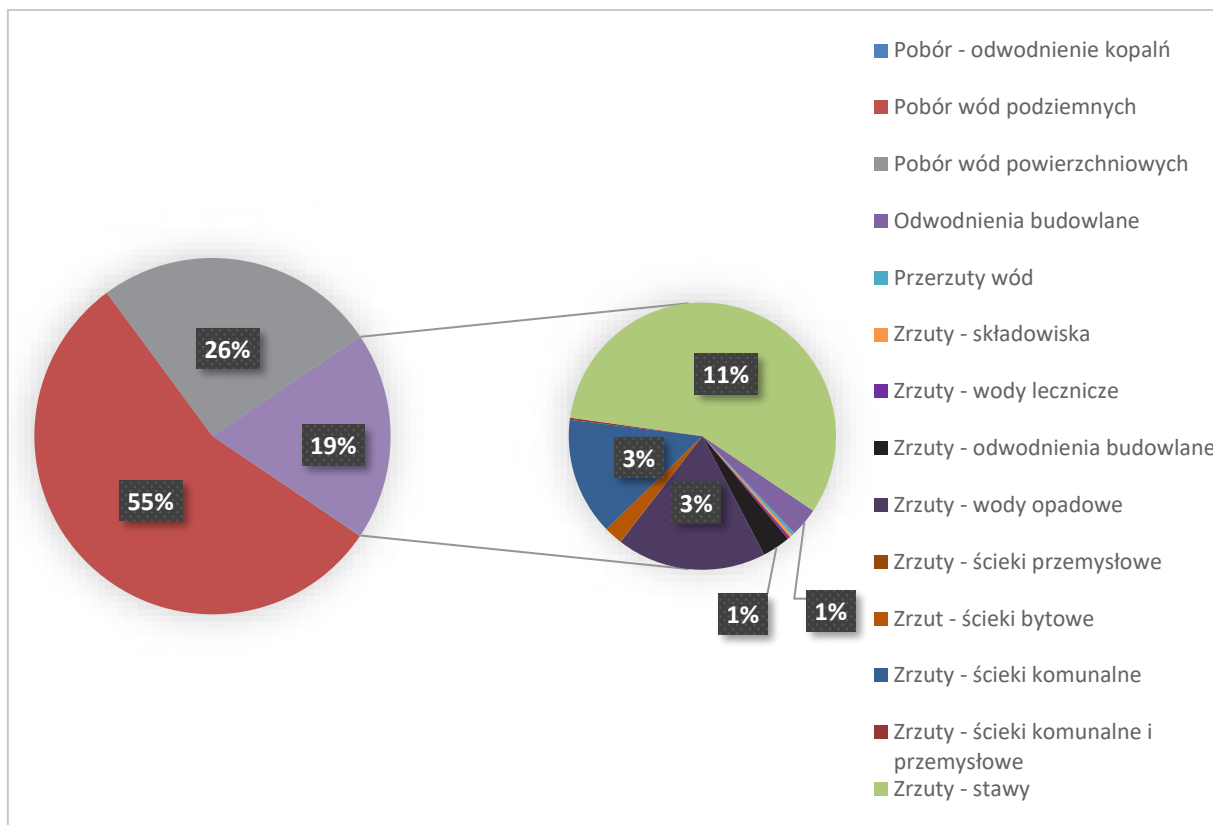
Poniżej zaprezentowane zostały zestawienia dotyczące obowiązujących do 2027 r. pozwoleń wodnoprawnych dla poszczególnych obszarów administracyjnych na obszarze dorzecza Wisły.

Tabela 13-10. Zestawienie liczby pozwoleń wodnoprawnych wydanych do roku 2018 i obowiązujących w okresie 2022–2027

Obszar Dorzecza Wisły, poszczególne regiony wodne	Liczba pozwoleń danej kategorii wydanych do 2018 r. i obowiązujących w okresie 2022–2027														razem
	pobór - odwodnienie kopaliń	pobór wód podziemnych	pobór wód powierzchniowych	odwodnienia budowlane	przerzuty wód	zrzuty - składowiska	zrzuty - wody lecnicze	zrzuty - odpady zwierzęce	zrzuty - odwodnienia budowlane	zrzuty - wody opadowe	zrzuty - ścieki przemysłowe	zrzuty ścieki bytowe	zrzuty - ścieki komunalne	zrzuty - ścieki komunalne i przemysłowe	zrzuty - stawy
Obszar Dorzecza Wisły	6	5858	2717	70	7	7	5	1	68	361	1	44	283	5	1139
region wodny Bugu	–	672	319	–	–	–	–	–	–	11	–	6	22	–	65
region wodny Dolnej Wisły	–	687	253	9	1	5	–	–	7	21	–	4	78	2	56
region wodny Górnej- Wschodniej Wisły	–	459	295	4	1	1	4	–	4	28	1	3	44	–	171
region wodny Górnej- Zachodniej Wisły	–	1106	604	–	–	–	1	–	–	36	–	5	29	–	299
region wodny Małej Wisły	4	134	244	9	1	–	–	–	9	16	–	1	3	1	191
region wodny Narwi	–	316	174	2	–	1	–	1	2	119	–	3	25	–	47
region wodny Środkowej Wisły	2	2484	828	46	4	–	–	–	46	130	–	22	82	2	310
															3956

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych bazy Identyfikacji Presji

Największy udział wśród pozwoleń obowiązujących w okresie 2022–2027 mają pozwolenia wodnoprawne dotyczące poboru wód podziemnych, stanowiąc 55% ogólnej liczby pozwoleń obowiązujących w okresie obowiązywania IIaPGW. Drugą pod względem liczby wydanych pozwoleń jest grupa pozwoleń dotyczących poboru wód powierzchniowych (26%), pozostałe 19% tworzą łącznie inne rodzaje pozwoleń wskazane w tabeli powyżej oraz na poniższym wykresie.

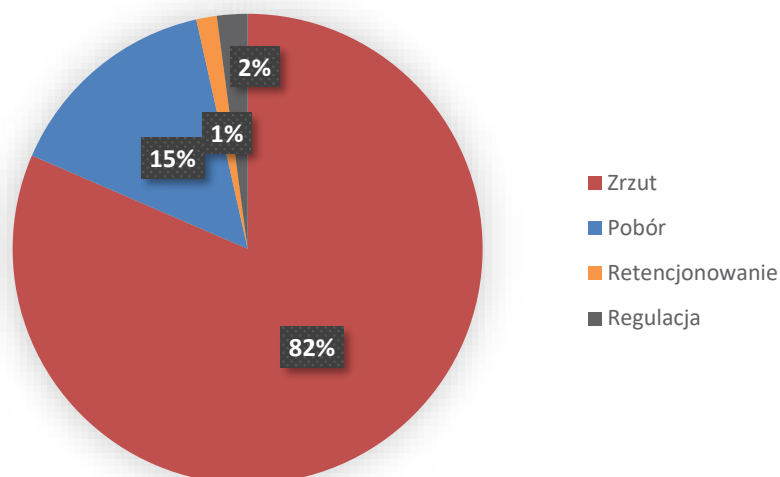

Wykres 13-3. Udział poszczególnych typów pozwoleń wodnoprawnych w ogólnej liczbie pozwoleń obowiązujących w okresie 2022–2027 na obszarze dorzecza Wisły

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych z systemu informacyjnego gospodarowania wodami PGW WP

Dodatkową pulę pozwoleń obowiązujących w okresie 2022–2027 stanowią pozwolenia wodnoprawne udzielone w okresie 2018–2019. Poniżej zaprezentowane zostały zestawienia udzielonych pozwoleń wodnoprawnych dla poszczególnych obszarów administracyjnych na obszarze dorzecza Wisły, przygotowane na podstawie danych z systemu informacyjnego gospodarowania wodami PGW WP.

Zdecydowaną większość pozwoleń udzielonych w okresie 2018–2019 na obszarze dorzecza Wisły stanowią pozwolenia w zakresie zrzutu ścieków do wód obejmując ponad 80% wszystkich wydanych pozwoleń.

Wykres 13-4. Udział poszczególnych rodzajów pozwoleń wodnoprawnych udzielonych w okresie 2018–2019 na obszarze dorzecza Wisły

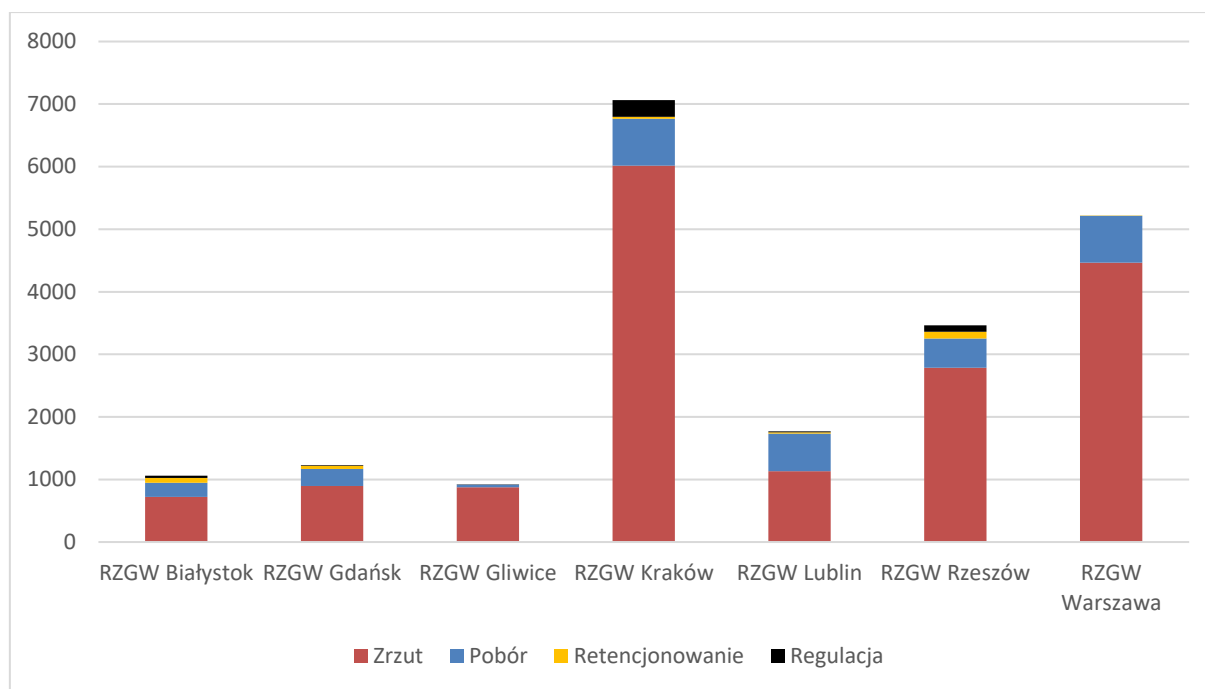
Źródło: opracowanie własne na podstawie danych z systemu informacyjnego gospodarowania wodami PGW WP

Proporcja udziału rodzajów udzielonych pozwoleń w okresie 2018–2019 wskazana dla obszaru dorzecza jako całości, rozkłada się w podobny sposób w poszczególnych RZGW WP. Największa liczba udzielonych pozwoleń w poszczególnych RZGW WP dotyczy zrzutu.

Tabela 13-11. Zestawienie liczby pozwoleń wodnoprawnych udzielonych w okresie 2018–2019 na obszarze dorzecza Wisły z podziałem na RZGW WP

Rodzaj pozwolenia wodnoprawnego	RZGW WP							Ogółem
	Białystok	Gdańsk	Gliwice	Kraków	Lublin	Rzeszów	Warszawa	
Zrzut	722	894	875	6 016	1 131	2 785	4 466	16 889
Pobór	228	273	40	749	602	467	749	3108
Retencjonowanie	73	54	0	34	21	108	2	292
Regulacja	40	8	1	264	16	106	0	435

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych z systemu informacyjnego gospodarowania wodami PGW WP

Wykres 13-5. Rodzaje udzielonych w okresie 2018–2019 pozwoleń wodnoprawnych na obszarze poszczególnych RZGW WP dorzecza Wisły

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych z systemu informacyjnego gospodarowania wodami PGW WP

Całkowite wielkości zrzutów i poborów zarejestrowanych na obszarze dorzecza Wisły przedstawiają poniższe tabele.

Tabela 13-12. Wielkość zrzutu w podziale na rodzaj zrzutu na obszarze dorzecza Wisły

Obszar dorzecza	Rodzaj zrzutu					
	bytowe	komunalne	lecnicze	przemysłowe	składowiska	suma zrzutów
	wielkość zrzutu (m ³ /rok)					
Wisła	64 703 882,83	1 370 254 959	1 959 475,5	878 795 014,9	205 302,2437	2 315 918 634

Źródło: opracowanie własne na podstawie wyników Analizy znaczących oddziaływań - JCWP (...)

Suma poborów powierzchniowych na obszarze dorzecza Wisły wg danych bazy Identyfikacji presji (do 2018 r.) wyniosła 3 557 016 149 m³/rok.

Przedstawione wartości stanowią wielkości zrzutów i poborów dopuszczanych zgodnie z udzielonymi i obowiązującymi pozwoleniami wodnoprawnymi, a więc maksymalne dopuszczalne wielkości, co nie jest równoznaczne z wielkościami rzeczywistych zrzutów i poborów.

13.4. Informacje o zezwoleniach na wprowadzanie zanieczyszczeń bezpośrednio do wód podziemnych

Zgodnie z art. 318 ust. 1 pkt 11 pr.w. plan gospodarowania wodami na obszarze dorzecza zawiera informacje dotyczące przypadków, w których udzielono zezwolenia na wprowadzenie zanieczyszczeń bezpośrednio do wód podziemnych, rozumiane jako wprowadzenie w inny sposób niż poprzez przesiąkanie przez glebę i podglebie.

Zgodnie z postanowieniami DWP „wprowadzanie zanieczyszczeń do wód podziemnych” oznacza bezpośrednie lub pośrednie wprowadzanie zanieczyszczeń do wód podziemnych spowodowane działalnością człowieka.

Wprowadzenie ścieków oraz wód opadowych lub roztopowych, ujętych w otwarte lub zamknięte systemy kanalizacji deszczowej służące do odprowadzania opadów atmosferycznych, bezpośrednio do wód podziemnych jest zakazane na podstawie art. 75 pkt 1 i art. 75a pkt 1 pr.w.

W zakresie bezpośrednich zrzutów ścieków do wód podziemnych w katalogu działań krajowych znajdują się działania ciągłe związane z działaniem podstawowym (art. 324 ust. 2 pr.w.): niewprowadzanie zanieczyszczeń bezpośrednio do wód podziemnych, rozumiane jako wprowadzanie w inny sposób niż przez przesiąkanie przez glebę i podglebie, z zastrzeżeniem wyjątków określonych w odrębnych przepisach, o ile nie zagrażą one osiągnięciu celów środowiskowych dla jednolitych części wód podziemnych (zgodnie z art. 76 ust. 1 pkt 5 pr.w.). Dopuszcza się wprowadzanie wód wykorzystanych pochodzących z pomp ciepła lub wykorzystanych wód geotermalnych – do wód podziemnych). Poprzez zanieczyszczenie – rozumie się emisję w rozumieniu art. 3 pkt 4 p.o.ś., która może być szkodliwa dla zdrowia ludzi lub stanu środowiska, w tym jakości ekosystemów wodnych lub ekosystemów lądowych bezpośrednio zależnych od ekosystemów wodnych, powodować szkodę w dobrach materialnych, pogarszać walory estetyczne środowiska lub kolidować z uzasadnionymi sposobami korzystania ze środowiska, w szczególności powodować zanieczyszczenie wód powierzchniowych i wód podziemnych.

Działanie podstawowe realizowane jest poprzez następujące działania z katalogu krajowego IIaPGW:

- stosowanie przepisów dotyczących urządzeń wodnych odpowiednio do robót w wodach oraz innych robót, które mogą być przyczyną zmiany naturalnych przepływów wód, stanu wód stojących i stanu wód podziemnych poza granicami nieruchomości gruntowej, na której są prowadzone te roboty; podstawa prawna: art. 324 ust. 2 pr.w. w związku z art. 17 ust. 1 pkt 3 lit. c) pr.w.; podmiot odpowiedzialny: wykonawca robót;
- zakaz wprowadzania ścieków bezpośrednio do wód podziemnych; podstawa prawna: art. 324 ust. 2 pr.w. w związku z art. 75 pkt 1 pr.w.; podmiot odpowiedzialny – nieograniczony krąg podmiotów;
- zakaz wprowadzania wód opadowych lub roztopowych, ujętych w otwarte lub zamknięte systemy kanalizacji deszczowej służące do odprowadzania opadów atmosferycznych bezpośrednio do wód podziemnych; podstawa prawna: art. 324 ust. 2 pr.w. w związku z art. 75a pkt 1 pr.w.; podmiot odpowiedzialny – zarządcy otwartych lub zamkniętych systemów kanalizacji deszczowej;
- umieszczenie w PGW informacji o przypadkach, w których udzielono zezwolenia na wprowadzanie zanieczyszczeń bezpośrednio do wód podziemnych, rozumiane jako wprowadzanie w inny sposób niż przez przesiąkanie przez glebę i podglebie;
- nałożenie obowiązku zlikwidowania nieczynnych studni położonych na terenie ochrony pośredniej ujęcia wody, jeżeli studnie te zagrażają jakości ujmowanej wody. Obowiązek ten nakłada na właściciela gruntu, w drodze decyzji, właściwy organ Wód Polskich na wniosek właściciela ujęcia wody i na jego koszt; podstawa prawna: art. 324 ust. 2 pr.w. w związku z art. 132 pr.w.); podmiot odpowiedzialny: właściciel gruntów.

13.5. Podsumowanie działań podjętych w celu eliminowania stężeń substancji priorytetowych

Zgodnie z art. 318 ust. 1 pkt 12 pr.w. plany gospodarowania wodami zawierają podsumowanie działań podjętych w celu eliminowania stężeń substancji priorytetowych, określonych w przepisach wydanych na podstawie art. 114 pr.w., dla których środowiskowe normy jakości zostały określone w faunie wodnej i florze oraz które wykazują tendencje do akumulowania się w osadach, w tym informacje o wynikach tych działań oraz ich wpływie na stan wód.

13.5.1. Wdrażanie działań w celu eliminowania stężeń substancji priorytetowych

Opracowana w 2016 r. aPWŚK zdefiniowała program działań podstawowych i uzupełniających. W zakresie eliminowania stężeń substancji priorytetowych działania podstawowe stanowią minimalne wymogi dla administracji i podmiotów korzystających ze środowiska, jakie należy spełnić w celu utrzymania wpływu presji co najmniej na tym samym poziomie i nie pogarszania stanu wód. Obowiązek realizacji tych działań wynika zarówno z RDW, jak i innych postanowień UE oraz przepisów prawa krajowego. Zakres realizacji części zadań podstawowych wyodrębniono w aPGW jako grupę działań realizowanych na poziomie krajowym. Wśród tego zestawu znajduje się szereg wymagań dotyczących postępowania z substancjami priorytetowymi w celu ich eliminacji ze środowiska wodnego.

Działania związane bezpośrednio lub pośrednio z ograniczaniem emisji zanieczyszczeń priorytetowych, określone w aPWŚK w celu eliminowania stężeń substancji priorytetowych ze środowiska wodnego, wprowadzono do planów gospodarowania wodami. Najważniejsze wybrane grupy działań zestawiono w tabeli 13-13. Pozostałe działania związane z eliminacją zanieczyszczeń priorytetowych zostały przypisane do konkretnych JCWP w ramach właściwych zestawów działań.

Tabela 13-13. Wybrane działania z Katalogu działań krajowych aPWŚK (2016), znaczące dla poprawy stanu jakościowego JCWP

Lp.	Grupy działań zdefiniowanych w aPWŚK (2016), istotnych dla redukcji emisji substancji priorytetowych	Harmonogram realizacji
Bezpośredni wpływ na eliminację zanieczyszczeń		
1.	Zakaz produkcji i stosowania substancji: aldryna, chlordan, chlordakon, dieldryna, endryna, endosulfan, heptachlor, heksachlorobenzen, mireks, toksafen, heksabromobifenyl, heksabromocyklododekan oraz DDT	działanie ciągłe
2.	Obowiązki w zakresie uzyskania pozwolenia zintegrowanego dla instalacji	działanie ciągłe
3.	Kontrola warunków odprowadzania ścieków	działanie ciągłe
4.	Obowiązek uzyskania pozwolenia wodnoprawnego na wprowadzanie ścieków przemysłowych do systemów zbierania i oczyszczania ścieków komunalnych	działanie ciągłe
5.	Kontrola dopuszczalnych mas substancji w odprowadzanych ściekach przemysłowych	działanie ciągłe
6.	Zakaz zrzutu ścieków ze statków do wód powierzchniowych	działanie ciągłe
7.	Obowiązek w zakresie uzyskania pozwolenia wodnoprawnego na wprowadzanie ścieków w ramach szczególnego korzystania z wód	działanie ciągłe
8.	Obowiązek zapewnienia, że wartości dopuszczalne zanieczyszczeń w ściekach wprowadzanych do wód i do ziemi nie są przekroczone	działanie ciągłe
9.	Kontrola dotycząca przestrzegania decyzji ustalających warunki korzystania ze środowiska oraz przestrzegania zakresu, częstotliwości i sposobu prowadzenia pomiarów wielkości emisji i jej wpływu na stan środowiska	działanie ciągłe
10.	Przegląd ustaleń pozwoleń wodnoprawnych na odprowadzanie ścieków oraz realizacji tych pozwoleń co najmniej raz na 4 lata	działanie ciągłe
Pośredni wpływ na eliminację zanieczyszczeń		

Lp.	Grupy działań zdefiniowanych w aPWŚK (2016), istotnych dla redukcji emisji substancji priorytetowych	Harmonogram realizacji
1.	Obowiązki w zakresie przeprowadzenia procedury oceny oddziaływania na środowisko lub obszar Natura2000 dla przedsięwzięć	działanie ciągłe
2.	Obowiązki związane z zatwierdzaniem, stosowaniem i udostępnianiem informacji dotyczącej środków ochrony roślin	działanie ciągłe
3.	Przeprowadzanie kontroli zgodności z przepisami rozporządzenia Parlamentu Europejskiego o środkach ochrony roślin	działanie ciągłe
4.	Obowiązki związane z prowadzeniem instalacji o zwiększonym i dużym ryzyku wystąpienia awarii, a także przeciwdziałaniem poważnym awariom	działanie ciągłe
5.	Wymagania związane z planami operacyjno-ratowniczymi i bezpieczeństwem społeczeństwa	działanie ciągłe
6.	Realizacja KPOŚK	działanie ciągłe
7.	Obowiązki związane ze zbieraniem, przetwarzaniem i ewidencją komunalnych osadów ściekowych	działanie ciągłe
8.	Opracowanie zbioru zasad dobrej praktyki rolniczej (działanie wdraża zbiór zasad mających pośrednio wpływ na prawidłową gospodarkę środkami ochrony roślin przez rolników)	działanie ciągłe
9.	Wdrażanie działań dla obszarów szczególnie narażonych na zanieczyszczenia związkami azotu ze źródeł rolniczych	co 4 lata
10.	Zapewnienie środków zapobiegania lub ograniczania wprowadzaniu zanieczyszczeń do wód podziemnych	działanie ciągłe
11.	Ewidencja zbiorników bezodpływowych i przydomowych oczyszczalni ścieków	działanie ciągłe
12.	Ewidencja umów zawartych na odbieranie odpadów komunalnych od właścicieli nieruchomości	działanie ciągłe
13.	Obowiązek przyłączenia nieruchomości do istniejącej sieci kanalizacyjnej	działanie ciągłe
14.	Zakaz odprowadzania ścieków bezpośrednio do wód podziemnych	działanie ciągłe

Źródło: opracowanie własne

Działania wskazane w obowiązujących przepisach prawa są realizowane przez jednostki zobligowane do tego ustawowo, w większości w sposób ciągły.

Środki podjęte w aPGW (2016) w zestawach działań aPWŚK dla JCWP w odniesieniu do substancji priorytetowych

Na poziomie zestawów dla poszczególnych JCWP działania związane m.in. ze stanem chemicznym wód dotyczyły wykonywania przeglądów pozwoleń wodnoprawnych na wprowadzanie ścieków w zakresie substancji, dla których stwierdzono przekroczenia. Zaplanowano również działania polegające na przeprowadzeniu pogłębionej analizy presji dla JCWP, dla których zidentyfikowanie przyczyny przekroczeń było niemożliwe. Jako działanie ukierunkowane na ograniczanie emisji substancji priorytetowych zaproponowano weryfikację programu ochrony środowiska dla gmin w zakresie wprowadzania do atmosfery substancji z grupy WWA. Dodatkowo zaplanowano przeprowadzenie weryfikacji istniejącej sieci punktów pomiarowo-kontrolnych sieci monitoringowej z uzupełnieniem o nowe punkty pomiarowe do końca cyklu planistycznego.

13.5.2. Postęp we wdrażaniu działań w ramach aPGW (2016)

Podstawowym materiałem określającym postęp we wdrażaniu programów działań wynikających z aPWŚK (2016) jest opracowana w 2018 r. *Ocena postępu we wdrażaniu programów działań dla JCWP*

i JCWPd, wynikających z aPWŚK¹⁰⁴⁾. Podstawą dokumentu były wyniki ankietyzacji przeprowadzonej w 2018 r. wśród podmiotów odpowiedzialnych za realizację działań wynikających z aPWŚK. Zgromadzone dane umożliwiły ocenę działań, w tym w zakresie poprawy stanu chemicznego wód, ujętych w następujących kategoriach działań:

- gospodarka komunalna;
- rolnictwo;
- monitoring;
- działania kontrolne;
- działania organizacyjno-prawne i edukacyjne;
- rekultywacja.

Analiza postępu realizacji działań zaplanowanych w aPWŚK w pierwszej połowie cyklu wdrażania aPGW wskazywała na rozpoczęcie wdrażania zaplanowanych prac. Istotnymi kwestiami podnoszonymi w ocenie postępu realizacji działań, związanymi z jakością wód były m.in.: niewielki stopień wdrożenia gminnych działań inwestycyjnych z zakresu porządkowania gospodarki komunalnej poza aglomeracjami oraz zmiana systemu wykonywania przeglądów pozwoleń wodnoprawnych w związku ze zmianą pr.w. Wykonana ocena pierwszej połowy cyklu planistycznego wskazała ogólny postęp, ale zdecydowanie mniejszy, niż zakładano w aPWŚK.

Drugim szczegółowym źródłem danych w zakresie realizacji działań w kontekście eliminowania substancji priorytetowych są sprawozdania z realizacji działań przedkładane przez podmioty zobowiązane do ich realizacji. Na potrzeby IIaPGW dokonano analizy sprawozdań określających status wdrażania działań w latach 2018–2019.

Cykl planistyczny aPGW w zakresie działań mających na celu eliminację substancji priorytetowych obejmował przede wszystkim działania mające oszacować i zlokalizować występowanie presji w częściach wód. W okresie tym zmieniły się wymagania w zakresie monitoringu substancji priorytetowych oraz wprowadzono klasyfikację stanu chemicznego z uwzględnieniem substancji w biocie. Uzyskane w okresie 2016–2019 wyniki monitoringu środowiska wskazują istotny wpływ na klasyfikację stanu chemicznego JCWP rozproszonych zanieczyszczeń obszarowych pochodzenia antropogenicznego. Decydujący wpływ na stan chemiczny JCWP mają produkty spalania paliw, które powodują większość przekroczeń zarówno w wodzie, jak i biocie. Opracowana na potrzeby IIaPGW dokumentacja *Analiza znaczących oddziaływań – JCWP (...)*¹⁰⁵⁾ umożliwiła oszacowanie występowania presji obszarowych i ich wpływu na stan JCWP.

Działania w zakresie jakości wód przyjęte w aPGW, ukierunkowane były głównie na redukcję zanieczyszczeń organicznych i biogennych pochodzenia komunalnego oraz rolniczego. Te działania były również głównym elementem i celem krajowych oraz międzynarodowych programów finansujących inwestycje w dziedzinie gospodarki wodno-ściekowej. Dzięki bardzo szerokiemu spektrum działań zarówno technicznych, jak i nietechnicznych skutkowały również poprawą stanu chemicznego wód. Zanieczyszczenia te generowane są w wielu obszarach aktywności człowieka, tak więc wprowadzenie działań ograniczających zrzut ścieków nieoczyszczonych lub redukcję spływu zanieczyszczeń obszarowych z terenów rolnych, daje w efekcie pośrednio pozytywny wpływ na ograniczenie emisji substancji priorytetowych.

¹⁰⁴⁾ Ocena postępu we wdrażaniu programów działań dla JCWP i JCWPd wynikających z aPWŚK, PGW WP 2018

¹⁰⁵⁾ Analiza znaczących oddziaływań antropogenicznych wraz z oceną ich wpływu na stan wód oraz oceną ryzyka nieosiągnięcia celów środowiskowych, PGW WP, 2020.

Na potrzeby oceny realizacji działań ukierunkowanych na jakość wód powierzchniowych, w tym pośrednio lub bezpośrednio na stan chemiczny, przeanalizowano sprawozdania ze statusami realizacji działań za lata 2018–2019 i przeanalizowano następujące grupy presji:

- gospodarka komunalna i przemysł;
- nierozpoznana presja i zlewnie niemonitorowane, depozycja atmosferyczna;
- rolnictwo;
- programy rekultywacji zbiorników wodnych.

Są to zarówno działania techniczne, jak i nietechniczne związane z jakością wód:

1. Gospodarka komunalna:

- budowa i rozbudowa sieci kanalizacyjnych;
- budowa, modernizacja, rozbudowa oczyszczalni ścieków;
- likwidacja oczyszczalni ścieków;
- budowa indywidualnych systemów oczyszczania ścieków;
- budowa nowych zbiorników bezodpływowych oraz remont istniejących;
- ewidencja zbiorników bezodpływowych;
- regularny wywóz nieczystości płynnych;
- opracowanie sprawozdań kwartalnych o ilości i rodzaju nieczystości ciekłych odebranych z obszaru gminy wraz ze wskazaniem stacji zlewnej;
- opracowanie wykazu stacji zlewnych.

2. Rolnictwo:

- objęcie obszaru szczególnie narażonego na zanieczyszczenia związkami azotu ze źródeł rolniczych programem działań mających na celu ograniczenie odpływu azotu ze źródeł rolniczych;
- realizacja programu działań mającego na celu ograniczenie odpływu azotu ze źródeł rolniczych.

3. Kontrole w zakresie gromadzenia i oczyszczania ścieków:

- kontrola postępowania w zakresie gromadzenia ścieków przez użytkowników prywatnych i przedsiębiorców oraz oczyszczania ścieków przez użytkowników prywatnych z częstotliwością co najmniej raz na 3 lata;
- kontrola rolniczego gospodarowania przez użytkowników prywatnych i przedsiębiorstwa z częstotliwością raz w roku;
- kontrola postępowania w zakresie oczyszczania ścieków przez przedsiębiorstwa z częstotliwością raz na 3 lata.

4. MB wód.

5. Działania nietechniczne w zakresie przeciwdziałania zanieczyszczeniu wód:

- objęcie nadzorem sanitarnym wody w kąpielisku i wykonanie oceny jakości wody;
- opracowanie dokumentacji na potrzeby ustanowienia obszaru ochronnego zbiornika wód śródlądowych;

- opracowanie oceny jakości wody wykorzystywanej do zaopatrzenia ludności w wodę przeznaczoną do spożycia – opracowanie oceny obszarowej jakości wody,
- przegląd pozwoleń wodnoprawnych;
- przeprowadzenie pogłębionej analizy presji w celu ustalenia przyczyn nieosiągnięcia dobrego stanu wód;
- weryfikacja ryzyka nieosiągnięcia celów środowiskowych;
- weryfikacja warunków korzystania z wód zlewni;
- przeprowadzenie weryfikacji programu ochrony środowiska dla gminy w zakresie ograniczania emisji do atmosfery wielopierścieniowych węglowodorów aromatycznych.

6. Działania w zakresie rekultywacji jezior:

- MO efektów działań rekultywacyjnych.

Status działania został określony poprzez ocenę stanu realizacji z podziałem na następujące kategorie:

- działanie ciągłe – zaplanowane do realizacji w sposób ciągły w całym cyklu, a realizacja takiego działania wpływa pozytywnie na ograniczenie emisji substancji priorytetowych;
- zakończone – realizacja działania jest zakończona i została uwzględniona w ocenie stopnia wdrożenia działań;
- niezrealizowane lub nierozpoczęte – wskazano w sprawozdaniach brak realizacji i nie uwzględniono ich w ocenie skuteczności;
- działanie w trakcie realizacji, którego skutek wprowadzenia będzie możliwy do oceny w kolejnym cyklu planistycznym.

Odrzucono tym samym działania: niezrealizowane, nierozpoczęte oraz takie, dla których jest zbyt mało danych umożliwiających określenie stanu realizacji.

Wyodrębnienie działań mogących w sposób bezpośredni lub pośredni oddziaływać na emisje substancji priorytetowych do wód pozwoliło na otrzymanie wykazu zaawansowanych i zrealizowanych działań, których ilość w skali kraju i obszaru dorzecza Wisły kształtuje się w sposób przedstawiony w tabelach 13-14 i 13-15.

Tabela 13-14. Podsumowanie liczby działań zrealizowanych i zaawansowanych w realizacji, mających znaczenie dla poprawy stanu jakościowego JCWP – wszystkie obszary dorzeczy i kategorie wód

Lp.	Kategoria działań	Kategoria wód					
		RW		LW		TW i CW	
1.	Gospodarka komunalna – budowa/modernizacja oczyszczalni ścieków, budowa kanalizacji, wywóz nieczystości	10 994	69,3%	170	15,8%	94	61,8%
2.	Rolnictwo – program ograniczenia odpływu azotu, kontrola zarybiania	1544	9,7%	48	4,5%	6	3,9%
3.	Gospodarka komunalna/przemysł – kontrole w zakresie gromadzenia i oczyszczania ścieków	2533	16,0%	795	74,1%	0	0,0%
4.	Nierozpoznana presja/zlewnia niemonitorowana	77	0,5%	4	0,4%	37	24,3%

Lp.	Kategoria działań	Kategoria wód					
		RW		LW		TW i CW	
5.	Odptyw zanieczyszczeń – działania nietechniczne: przeglądy pozwoleń, warunki korzystania z wód, weryfikacja POŚ	720	4,5%	50	4,7%	15	9,9%
6.	Program rekultywacji	0	0,0%	6	0,6%	0	0,0%
Suma		15 868	100%	1073	100%	152	100%

Źródło: opracowanie własne

Tabela 13-15. Podsumowanie liczby działań zrealizowanych i zaawansowanych w realizacji, mających znaczenie dla poprawy stanu jakościowego JCWP – obszar dorzecza Wisły

Lp.	Kategoria działań	Kategoria wód					
		RW		LW		TW i CW	
1.	Gospodarka komunalna – budowa/modernizacja oczyszczalni ścieków, budowa kanalizacji, wywóz nieczystości	6338	69,9%	78	17,1%	52	59,1%
2.	Rolnictwo – program ograniczenia odpływu azotu, kontrola zarybiania	792	8,7%	24	5,3%	5	5,7%
3.	Gospodarka komunalna/przemysł – kontrole w zakresie gromadzenia i oczyszczania ścieków	1527	16,8%	334	73,1%	0	0,0%
4.	Nierozpoznana presja/zlewnia niemonitorowana	18	0,2%	1	0,2%	21	23,9%
5.	Odptyw zanieczyszczeń – działania nietechniczne: przeglądy pozwoleń, warunki korzystania z wód, weryfikacja POŚ	397	4,4%	19	4,2%	10	11,4%
6.	Program rekultywacji	0	0,0%	1	0,2%	0	0,0%
Suma		9072	100%	457	100%	88	100%

Źródło: opracowanie własne

13.5.3. Ocena skuteczności zrealizowanych działań w ramach aPGW

Weryfikacja i porównanie stanu chemicznego wód na początku oraz na końcu cyklu aPGW umożliwiło opracowanie oceny efektywności wprowadzonych działań. W analizie skuteczności wdrożonych działań w ramach aPGW uwzględniono grupy zrealizowanych działań mogących w sposób bezpośredni i pośredni wpłynąć na stan chemiczny wód.

Analizę wykonano zgodnie z przyjętymi w metodyce opracowania IIaPGW założeniami do statystycznej oceny skuteczności działań w cyklu planistycznym. Przyjęte warunki dla oceny redukcji zanieczyszczeń:

- dla zestawu oznaczeń w monitoringu określa się liczbę przypadków stwierdzonej istotnej redukcji stężenia, liczonych jako procentowa redukcja (w odniesieniu do wartości bazowej przyjętej jako najbardziej aktualny pomiar z okresu 2010–2015);

- uwzględnia się wyłącznie przypadki, dla których możliwe było wyznaczenie redukcji - musi być liczbowa wartość bazowa i min. 1 wartość z cyklu (przy czym wartość poniżej granicy oznaczalności traktuje się jako maksymalną oczekiwaną redukcję (100%));
- dla każdego JCWP ocenia się odsetek oznaczeń z redukcją stężenia.

Wyniki analizy skuteczności działań i oceny redukcji stężeń substancji priorytetowych przedstawiono w tabelach od 13-16 do 13-19, w podziale na JCWP rzeczne i JCWP jeziorne – dla obszaru całego kraju oraz dorzecza Wisły.

Tabela 13-16. Skuteczność działań dla kategorii JCWP rzecznych w zakresie oceny substancji priorytetowych w wodzie – analiza statystyczna obejmująca wszystkie obszary dorzeczy

Ocena skuteczności działań w JCWP RW	Liczba JCWP		Udział w liczbie JCWP (%)		Uwagi
Liczba JCWP z realizowanym lub zrealizowanym min. jednym zestawem działań ciągłych	3310		72,2		-
Liczba JCWP ze zrealizowanym min. jednym działaniem jednorazowym	733		16,0		-
Liczba ocen JCWP z wynikami umożliwiającymi uwzględnienie w ocenie skuteczności	609		13,2		-
Skuteczność redukcji stężeń oceniana jako odsetek wykonanych oznaczeń, dla których uzyskano redukcję stężenia	Powyżej 50% oznaczeń		Powyżej 85% oznaczeń		Uwagi
Liczba JCWP, w których redukcja stężenia występuje w powyżej 50% oznaczeń (za istotne przyjęto pomiary o redukcji poniżej 20%)	573	94,1%	400	65,7%	proc. wykonanych ocen
Liczba JCWP, w których nie stwierdzono przekroczeń powyżej 50% wartości odchylenia od normy (kryterium przyjęte dla oceny skuteczności działań)	170	29,7%	170	42,5%	proc. ocen o wymaganej redukcji
Liczba JCWP, w których stosowano działania i uzyskano skuteczność redukcji dla liczby oznaczeń	571	99,7%	398	99,5%	proc. ocen o wymaganej redukcji z działaniami
Liczba działań dających założoną skuteczność redukcji dla liczby oznaczeń i maks. przekroczenie dla pojedynczego oznaczenia do 50%	147	25,7%	130	32,7%	proc. ocen jw., gdzie przekroczenia były niższe niż 50%

Źródło: opracowanie własne

Tabela 13-17. Skuteczność działań dla kategorii JCWP jeziornych w zakresie oceny substancji priorytetowych w wodzie – analiza statystyczna obejmująca wszystkie obszary dorzeczy

Ocena skuteczności działań w JCWP LW	Liczba JCWP		Udział w liczbie JCWP (%)		Uwagi
Liczba JCWP ze realizowanym lub zrealizowanym min. jednym zestawem działań ciągłych	686		65,7		-
Liczba JCWP ze zrealizowanym min. jednym działaniem jednorazowym	14		1,3		-
Liczba ocen JCWP z wynikami umożliwiającymi uwzględnienie w ocenie skuteczności	202		19,3		-

Ocena skuteczności działań w JCWP LW	Liczba JCWP		Udział w liczbie JCWP (%)		Uwagi
Skuteczność redukcji stężeń oceniana jako odsetek wykonanych oznaczeń, dla których uzyskano redukcję stężenia	Co najmniej 50% oznaczeń		Co najmniej 85% oznaczeń		Uwagi
Liczba JCWP, w których redukcja stężenia występuje w powyżej 50% oznaczeń (za istotne przyjęto pomiary o redukcji poniżej 20%)	176	87,1%	142	70,3%	proc. wykonanych ocen
Liczba JCWP, w których nie stwierdza się przekroczeń powyżej 50% wartości odchylenia od normy (kryterium przyjęte dla oceny skuteczności działań)	95	54,0%	95	66,9%	proc. ocen o wymaganej redukcji
Liczba JCWP, w których stosowano działania i uzyskano skuteczność redukcji dla liczby oznaczeń	107	60,8%	91	64,1%	proc. ocen o wymaganej redukcji z działaniami
Liczba działań dających założoną skuteczność redukcji dla liczby oznaczeń i maks. przekroczenie dla pojedynczego oznaczenia do 50%	60	56,1%	60	65,9%	proc. ocen jw., gdzie przekroczenia były niższe niż 50%

Źródło: opracowanie własne

Przedstawione obliczenia skuteczności wprowadzania działań, odniesione do całego obszaru kraju, wykonane dla 13% JCWP RW i 19% JCWP LW – wskazują, że w badanych JCWP uzyskuje się wysoki odsetek oznaczeń z redukcją stężenia. Jednocześnie zauważa się znaczący udział JCWP, w których nie stwierdza się przekroczeń stężenia powyżej 50%, co jest przyjętym w opracowaniu *Analiza znaczących oddziaływań – JCWP (...)*¹⁰⁶⁾ granicznym kryterium wystąpienia presji znaczącej.

Tabela 13-18. Skuteczność działań dla kategorii JCWP RW w zakresie oceny substancji priorytetowych w wodzie – analiza statystyczna obejmująca obszar dorzecza Wisły

Ocena skuteczności działań w JCWP RW	Liczba JCWP		Udział w liczbie JCWP (%)		Uwagi
Liczba JCWP ze realizowanym lub zrealizowanym min. jednym zestawem działań ciągłych	2029		76,3		-
Liczba JCWP ze zrealizowanym min. jednym działaniem jednorazowym	379		14,2		-
Liczba ocen JCWP z wynikami umożliwiającymi uwzględnienie w ocenie skuteczności	337		12,7		-
Skuteczność redukcji stężeń oceniana jako odsetek wykonanych oznaczeń, dla których uzyskano redukcję stężenia	Powyżej 50% oznaczeń		Powyżej 85% oznaczeń		Uwagi
Liczba JCWP, w których redukcja stężenia występuje w powyżej 50% oznaczeń (za istotne przyjęto pomiary o redukcji poniżej 20%)	316	93,8%	224	66,5%	proc. wykonanych ocen
Liczba JCWP, w których nie stwierdzono przekroczeń powyżej 50% wartości odchylenia od normy (kryterium przyjęte dla oceny skuteczności działań)	110	34,8%	110	49,1%	proc. ocen o wymaganej redukcji

¹⁰⁶⁾ *Analiza znaczących oddziaływań antropogenicznych wraz z oceną ich wpływu na stan wód oraz oceną ryzyka nieosiągnięcia celów środowiskowych*, PGW WP, 2020.

Ocena skuteczności działań w JCWP RW	Liczba JCWP		Udział w liczbie JCWP (%)		Uwagi
Liczba JCWP, w których stosowano działania i uzyskano skuteczność redukcji dla liczby oznaczeń	315	99,7%	223	99,6%	proc. ocen o wymaganej redukcji z działaniami
Liczba działań dających założoną skuteczność redukcji dla liczby oznaczeń i maks. przekroczenie dla pojedynczego oznaczenia do 50%	94	29,8%	82	36,8%	proc. ocen jw., gdzie przekroczenia były niższe niż 50%

Źródło: opracowanie własne

Tabela 13-19. Skuteczność działań dla kategorii JCWP LW w zakresie oceny substancji priorytetowych w wodzie – analiza statystyczna obejmująca obszar dorzecza Wisły

Ocena skuteczności działań w JCWP LW	Liczba JCWP		Udział w liczbie JCWP (%)		Uwagi
Liczba JCWP ze realizowanym lub zrealizowanym min. jednym zestawem działań ciągłych	292		60,3		-
Liczba JCWP ze zrealizowanym min. jednym działaniem jednorazowym	5		1,0		-
Liczba ocen JCWP z wynikami umożliwiającymi uwzględnienie w ocenie skuteczności	95		19,6		-
Skuteczność redukcji stężeń oceniana jako odsetek wykonanych oznaczeń, dla których uzyskano redukcję stężenia	Co najmniej 50% oznaczeń		Co najmniej 85% oznaczeń		Uwagi
Liczba JCWP, w których redukcja stężenia występuje w powyżej 50% oznaczeń (za istotne przyjęto pomiary o redukcji poniżej 20%)	85	89,5%	74	77,9%	proc. wykonanych ocen
Liczba JCWP, w których nie stwierdza się przekroczeń powyżej 50% wartości odchylenia od normy (kryterium przyjęte dla oceny skuteczności działań)	57	67,1%	57	77,0%	proc. ocen o wymaganej redukcji
Liczba JCWP, w których stosowano działania i uzyskano skuteczność redukcji dla liczby oznaczeń	51	60,0%	47	63,5%	proc. ocen o wymaganej redukcji z działaniami
Liczba działań dających założoną skuteczność redukcji dla liczby oznaczeń i maks. przekroczenie dla pojedynczego oznaczenia do 50%	36	70,6%	36	76,6%	proc. ocen jw., gdzie przekroczenia były niższe niż 50%

Źródło: opracowanie własne

Skuteczność działań dla obszaru dorzecza odnosi się do obliczeń wykonanych dla ok. 13% JCWP RW i 20% JCWP LW, uzyskując podobnie, jak w skali kraju, wysoki odsetek oznaczeń z redukcją stężenia substancji priorytetowych, w tym istotny udział JCWP, gdzie przekroczenia stężenia substancji wynoszą do 50%, tj. granicznego kryterium wystąpienia presji znaczącej.

W przypadku JCWP TW i CW, pomimo realizacji działań we wszystkich JCWP – uzyskano zły stan chemiczny, nie osiągając celów środowiskowych. Przyczyną braku możliwości wykazania skuteczności działań było przede wszystkim stwierdzenie pogorszenia stanu chemicznego wskutek rozpoczęcia monitoringu bioty oraz zmiana rozporządzenia klasyfikacyjnego dla substancji priorytetowych.

13.5.4. Działania służące eliminacji stężeń substancji priorytetowych w ramach IIaPGW

Planowane w IIaPGW działania służące eliminacji stężeń substancji priorytetowych ze środowiska wodnego obejmują zarówno działania o charakterze krajowym prolongowane z aPGW odniesione do aktualnych wymagań przepisów, jak również działania nowe, których obowiązek realizacji wynika z nowych regulacji prawnych.

Zbiór regulacji prawnych jest podstawą działań dla eliminacji emisji substancji priorytetowych do środowiska. Zobowiązania narzucone na podmioty i organy administracyjne tworzą system umożliwiający w cyklu planistycznym redukcję uwalniania zanieczyszczeń.

Zestaw działań tworzących katalog krajowy zawiera zaktualizowany wykaz obowiązków wraz z odniesieniem do aktualnej podstawy prawnej w przepisach krajowych oraz UE. Działania prolongowane dające możliwość eliminacji substancji priorytetowych stanowią w katalogu działań krajowych liczną grupę, obejmującą około 55% wszystkich działań w katalogu krajowym.

Poza zbiorem działań z poprzedniego cyklu wskazanych do prolongaty, uzupełniono listę działań ogólnokrajowych o inne obowiązujące wymagania wynikające z przepisów – opisane w katalogu krajowym jako działania nowe. Wśród nich wyróżnia się m.in.:

- obowiązki podmiotów i organów w ramach procedury oceny wodnoprawnej;
- przeglądy pozwoleń wodnoprawnych, dla wód zagrożonych nieosiągnięciem celów środowiskowych;
- wymagania odnośnie substancji zanieczyszczających, które mogą być odprowadzane w ściekach przemysłowych;
- wymagania w zakresie odprowadzania wód opadowych;
- analizę warunków realizacji pozwoleń zintegrowanych, w tym weryfikacja wdrożenia konkluzji BAT;
- zobowiązanie prowadzącego instalację do sporządzenia i przedłożenia przeglądu ekologicznego;
- kontrole pozwoleń i naruszeń w zakresie gospodarowania odpadami;
- realizację zadań systemowych gospodarki odpadami zawartych w planach gospodarki odpadami;
- opracowanie analiz ryzyka dla ujęć wody;
- wymagania związane z ustanawianiem stref ochrony ujęć wód;
- wymagania i ograniczenia wynikające z funkcjonowania obszarów ochronnych zbiorników wód śródlądowych;
- wymagania związane z wyznaczaniem oraz przeglądami obszarów i granic aglomeracji kanalizacyjnych.

Kompletny katalog działań krajowych, prolongowanych i nowych w IIaPGW, ze szczegółowym opisem działania, a także wskazaniem jednostki odpowiedzialnej za realizację oraz harmonogramem realizacji – prezentuje załącznik nr 11 (Katalog działań krajowych).

Zestawy działań dla JCWP w IIaPGW zawierają grupy nowych działań ukierunkowanych na poprawę jakości wód. Obejmują one zarówno działania wspólne dla presji fizykochemicznych i chemicznych, jak i działania ukierunkowane na poprawę chemicznego stanu wód. Poza działaniami zaprogramowanymi wyłącznie na redukcję presji chemicznych uwzględniają również działania skumulowane, dla których efekt poprawy elementów jakościowych stanu wód jest ściśle powiązany z likwidacją innych presji, w tym hydromorfologicznych i ilościowych, głównie powiązanych z retencją.

Propozycje działań uzupełniających i rozszerzających zakres realizowanych w ramach aPGW, ukierunkowanych na stwierdzone presje chemiczne, zestawiono w katalogach działań, gdzie wyspecyfikowano zakres każdego z proponowanych działań wraz z prognozowaną oceną wpływu na chemiczne presje w środowisku.

13.6. Podsumowanie działań podjętych w celu zapobieżenia skutkom zanieczyszczeń niedających się przewidzieć lub łagodzenia tych skutków

Działania wynikające z realizacji ogólnych wymagań prawnych

Problematyka ochrony przed skutkami niedających się przewidzieć zanieczyszczeń obejmuje system procedur w zakresie działań chroniących przed poważną awarią. Oznacza to zarówno zapobieganie zdarzeniom mogącym powodować awarię, jak i ograniczanie jej skutków dla ludzi i środowiska. Awarie kwalifikowane zgodnie z przepisami p.o.ś., jako zdarzenia poważne to te obejmujące w szczególności emisję, pożar lub eksplozję i dotyczące procesu przemysłowego, magazynowania lub transportu niebezpiecznych substancji, prowadzące w efekcie do zagrożenia życia i zdrowia ludzi lub skażenia środowiska.

Przepisy mające na celu identyfikację skutków awarii i ochronę przed nimi wynikają z implementacji do prawa krajowego wymagań określonych w przepisach UE:

- dyrektywy 2003/105/WE Parlamentu Europejskiego i Rady z dnia 16 grudnia 2003 r. zmieniająca dyrektywę Seveso-II (uchylona dyrektywą 2012/18/UE);
- dyrektywy Seveso-III.

Państwa UE mają obowiązek zapewnienia wdrożenia środków w celu usuwania skutków awarii w zasięgu oddziaływania funkcjonowania instalacji przemysłowych, gdzie przechowywane są znaczne ilości niebezpiecznych substancji. Zobowiązano tym samym zakłady do informowania o narażeniu na skutki awarii oraz ustanowienia systemów zarządzania bezpieczeństwem.

Funkcjonowanie systemu przeciwdziałania poważnym awariom przemysłowym

Ustanowienie krajowego systemu przeciwdziałania poważnym awariom przemysłowym wprowadzono w latach 2001–2003 przepisami p.o.ś. Podstawą polskich regulacji prawnych były przepisy Dyrektywy Seveso-II i następnie Dyrektywy Seveso-III. Dyrektywa Seveso-II miała na celu zapewnienie wysokiego poziomu ochrony ludzi i środowiska, poprzez wdrożenie odpowiednich systemów i procedur służących zarządzaniu i kontroli zagrożeń związanych z substancjami niebezpiecznymi. Dyrektywa Seveso-III wprowadziła nowy system klasyfikacji, oznakowania i pakowania chemikaliów, zasady dostępu społeczeństwa do informacji o właściwym postępowaniu w przypadku awarii prowadzącej do skażenia i jego udziału w procesie decyzyjnym, a także wzmocnienie zasad prowadzenia kontroli.

Dyrektywa Seveso-III klasyfikuje zakłady przemysłowe według poziomu ryzyka wystąpienia w nich awarii przemysłowej, dzieląc jednostki na:

- zakłady o podwyższonym ryzyku wystąpienia awarii,
- zakłady o wysokim ryzyku wystąpienia awarii przemysłowej.

Na powyższe grupy nakłada się różne rodzaje obowiązków operacyjnych i sprawozdawczych. Od zakładów o podwyższonym ryzyku wymaga się dokonania zgłoszenia o prowadzonej działalności do odpowiedniego organu Państwowej Straży Pożarnej. Zakłady te muszą stworzyć i wdrożyć politykę zapobiegania poważnym awariom. Natomiast zakład o wysokim ryzyku mają dodatkowo obowiązek przygotowywania raportu o bezpieczeństwie i planów operacyjno-ratowniczych (wewnętrznego i zewnętrznego). Dyrektywa Seveso-III nałożyła także obowiązek informacyjny na państwa

członkowskie UE i zakłady funkcjonujące na terenie tych krajów. Każdy kraj na terenie UE musi informować o właściwym postępowaniu w przypadku awarii prowadzącej do skażenia środowiska.

W sprawie kontroli niebezpieczeństwa wystąpienia poważnych awarii, a także zapobiegania i łagodzenia ich skutków, funkcjonuje w strukturach UE Biuro ds. Zagrożeń Poważnymi Awariami (*Major Accident Hazard Bureau – MAHB*) Dyrekcji Generalnej ds. Środowiska. MAHB jest jednostką w ramach Instytutu Wspólnego Centrum Badawczego Ochrony i Bezpieczeństwa Obywateli, do której zadań należy:

- zarządzanie systemem zgłaszania poważnych awarii (*Major – Accident Reporting System – MARS*);
- udzielanie naukowego, technicznego i administracyjnego wsparcia Technicznym Grupom Roboczym (*Technical Working Group – TWG*);
- zarządzanie Wspólnym Centrum Dokumentacji Zagrożeń Przemysłowych (*Community Documentation Centre on Industrial Risks – CDCIR*).

Na aktualny stan regulacji prawnych Polski dotyczących przeciwdziałania poważnym awariom przemysłowym składają się także przepisy Konwencji o ochronie środowiska morskiego obszaru Morza Bałtyckiego, sporządzonej w Helsinkach dnia 9 kwietnia 1992 r. (Dz. U. z 2000 r. poz. 346). Jako strona Konwencji, Polska jest zobowiązana do stosowania środków w celu zapobiegania i eliminowania zanieczyszczenia Bałtyku.

Krajowe przepisy regulują bezpieczeństwo w zakresie skutków awarii i zanieczyszczeń na kilku poziomach, obejmujących:

- przeciwdziałanie awariom i ich skutkom,
- warunki funkcjonowania instalacji przemysłowych,
- systemy ostrzegania i przeciwdziałania skutkom awarii,
- planowanie przestrzenne w zakresie bezpieczeństwa ludności i środowiska.

Zasadnicze grupy działań wraz z określeniem podstawy prawnej oraz kompetencji służb, organów administracji i podmiotów prowadzących zakład/instalację – zestawione zostały w tabeli poniżej (tabela 13-20).

Tabela 13-20. Zakres obowiązków w celu przeciwdziałania skutkom zanieczyszczeń wraz ze wskazaniem podmiotu odpowiedzialnego i podstawy prawnej działania

Lp.	Zakres działania	Podmiot/organ/służby odpowiedzialne	Podstawa prawna	Artykuł
1.	Realizacja zadań w sprawach: • przeciwdziałania poważnym awariom, • transgranicznych skutków awarii przemysłowych, • awaryjnych zanieczyszczeń wód granicznych	Główny Inspektor Ochrony Środowiska	p.o.ś.	art. 271b
2.	Obowiązek zgłoszenia zakładu o zwiększonym ryzyku lub o dużym ryzyku właściwemu komendantowi wojewódzkiemu Państwowej Straży Pożarnej	prowadzący zakład/instalację o zwiększonym ryzyku lub o dużym ryzyku	p.o.ś.	art. 250
3.	Sporządzanie i wdrażanie dokumentów precyzujących	prowadzący zakład/instalację o	p.o.ś.	art. 251 art. 252

Lp.	Zakres działania	Podmiot/organ/służby odpowiedzialne	Podstawa prawna	Artykuł
	politykę przeciwdziałania poważnym awariom	zwiększonym ryzyku lub o dużym ryzyku		
4.	Zapobieganie efektowi domina (zwiększeniu prawdopodobieństwa wystąpienia awarii przemysłowej lub pogłębianiu jej skutków)	właściwy komendant wojewódzkiej Państwowej Straży Pożarnej (wg informacji podanych przez prowadzących zakład)	p.o.ś.	art. 264d
5.	Składanie sprawozdań o bezpieczeństwie	prowadzący zakład/instalację o dużym ryzyku	p.o.ś.	art. 253 art. 254 art. 256
6.	Sporządzanie wewnętrznych planów operacyjno-ratowniczych	prowadzący zakład/instalację o dużym ryzyku	p.o.ś.	art. 260 art. 261
7.	Sporządzanie zewnętrznych planów operacyjno-ratowniczych	właściwy komendant wojewódzkiej Państwowej Straży Pożarnej (wg informacji przedstawionych przez prowadzącego zakład o dużym ryzyku)	p.o.ś.	art. 260 art. 265
8.	Obowiązki informacyjne względem społeczeństwa – Państwowa Straż Pożarna	właściwe organy Państwowej Straży Pożarnej	p.o.ś.	art. 267
9.	Obowiązki kontrolno-rozpoznawcze	komendant powiatowy lub przy udziale komendanta wojewódzkiego Państwowej Straży Pożarnej	p.o.ś.	art. 269
10.	Obowiązki informacyjne w razie wystąpienia awarii	prowadzący zakład/instalację	p.o.ś.	art. 264
11.	Uwzględnienie problematyki awarii przemysłowych w aktach planowania przestrzennego	wójt, burmistrz lub prezydent miasta	u.p.i.z.p.	art. 1 art. 10 art. 11 art. 17

Źródło: opracowanie własne

Przepisy wykonawcze p.o.ś. określające szczegółowe wymagania dla realizacji obowiązków w zakresie przeciwdziałania skutkom awarii i zanieczyszczeń – zawarte są w przepisach:

- rozporządzenia Ministra Rozwoju z dnia 29 stycznia 2016 r. w sprawie rodzajów i ilości znajdujących się w zakładzie substancji niebezpiecznych, decydujących o zaliczeniu zakładu do zakładu o zwiększonym lub dużym ryzyku wystąpienia poważnej awarii przemysłowej (Dz. U. poz. 138);
- rozporządzenia Ministra Rozwoju z dnia 23 lutego 2016 r. w sprawie raportu o bezpieczeństwie zakładu o dużym ryzyku (Dz. U. poz. 287);
- rozporządzenia Ministra Spraw Wewnętrznych i Administracji z dnia 8 czerwca 2016 r. w sprawie wymagań, jakim powinny odpowiadać plany operacyjno-ratownicze (Dz. U. poz. 821);
- rozporządzenia Ministra Spraw Wewnętrznych i Administracji z dnia 2 grudnia 2015 r. w sprawie szczegółowego zakresu informacji wymaganych do podania do publicznej wiadomości przez właściwe organy Państwowej Straży Pożarnej (Dz. U. poz. 2145);

- rozporządzenia Ministra Środowiska z dnia 30 grudnia 2002 r. w sprawie poważnych awarii objętych obowiązkiem zgłoszenia do Głównego Inspektora Ochrony Środowiska;
- rozporządzenia Ministra Środowiska z dnia 18 maja 2016 r. zmieniające rozporządzenie w sprawie poważnych awarii objętych obowiązkiem zgłoszenia do Głównego Inspektora Ochrony Środowiska (Dz. U. poz. 799).

Obowiązki organów straży pożarnej, wynikające z ustawy z dnia 24 sierpnia 1991 r. o Państwowej Straży Pożarnej (Dz. U. z 2022 r. poz. 1969) – precyzuje rozporządzenie Ministra Spraw Wewnętrznych i Administracji z dnia 24 października 2005 r. w sprawie czynności kontrolno-rozpoznawczych przeprowadzanych przez Państwową Straż Pożarną (Dz. U. poz. 1934).

Zgodnie z art. 267 ust. 1 p.o.ś. właściwe organy Państwowej Straży Pożarnej na swoich stronach podmiotowych w Biuletynie Informacji Publicznej udostępniają:

- informacje o zatwierdzonych raportach o bezpieczeństwie lub ich zmianach;
- informacje o przyjętych zewnętrznych planach operacyjno-ratowniczych lub ich zmianach;
- informacje o przedłożonych zgłoszeniach zakładów, o których mowa w art. 250 ust. 1 p.o.ś.;
- informacje o pozytywnie zaopiniowanych programach zapobiegania poważnym awariom;
- informacje o kontrolach planowych w terenie;
- informacje o możliwości udziału społeczeństwa w postępowaniu, którego przedmiotem jest sporządzenie zewnętrznego planu operacyjno-ratowniczego – na 30 dni przed jego przyjęciem;
- informacje o decyzjach wydanych na podstawie art. 267a ust. 2 oraz art. 264d ust. 1 p.o.ś.;
- instrukcje postępowania mieszkańców na wypadek wystąpienia awarii;
- informacje o zamieszczeniu w publicznie dostępnym wykazie, aktualizowanym corocznie, wykazu substancji niebezpiecznych znajdujących się w zakładach o dużym ryzyku;
- uzasadnienie odstąpienia od sporządzenia zewnętrznego planu operacyjno-ratowniczego.

Poważne awarie zgłasza się do centrów zarządzania kryzysowego, do których kontakty podane są do publicznej wiadomości na stronie internetowej Rządowego Centrum Bezpieczeństwa.

Realizacja założeń zewnętrznego planu operacyjno-ratowniczego, w razie zagrożenia awarią przemysłową lub jej wystąpienia, jest niezwłocznie wdrażana przez komendanta wojewódzkiego Państwowej Straży Pożarnej – zgodnie z art. 266 ust. 1 p.o.ś.

W przypadku zagrożenia o charakterze transgranicznym procedura określona w art. 270 p.o.ś. przewiduje następujący tryb przekazywania informacji:

- komendant wojewódzki Państwowej Straży Pożarnej, który na podstawie informacji otrzymanych od prowadzącego zakład o dużym ryzyku stwierdzi, że możliwe skutki awarii przemysłowej mogą mieć zasięg transgraniczny, niezwłocznie przekazuje ministrowi właściwemu do spraw klimatu, za pośrednictwem Komendanta Głównego Państwowej Straży Pożarnej, istotne dla sprawy informacje, a w szczególności raport o bezpieczeństwie oraz wewnętrzny i zewnętrzny plan operacyjno-ratowniczy;
- minister właściwy do spraw klimatu po uzyskaniu informacji niezwłocznie zawiadamia państwo, na którego terytorium mogą wystąpić skutki awarii przemysłowej, o lokalizacji zakładu o dużym ryzyku. Do zawiadomienia dołącza się informację dotyczącą raportu o bezpieczeństwie oraz zewnętrzny plan operacyjno-ratowniczy w części dotyczącej zagrożeń transgranicznych;

- minister właściwy do spraw klimatu po uzyskaniu informacji od Komendanta Głównego Państwowej Straży Pożarnej o wystąpieniu awarii przemysłowej na terytorium Rzeczypospolitej Polskiej niezwłocznie zawiadamia państwo, na którego terytorium mogą wystąpić skutki tej awarii, i przekazuje wszystkie istotne dla sprawy informacje.

Zgodnie z art. 271b p.o.ś. GIOŚ jest organem właściwym do realizacji zadań ministra właściwego do spraw klimatu w sprawach: przeciwdziałania poważnym awariom, transgranicznych skutków awarii przemysłowych oraz awaryjnych zanieczyszczeń wód granicznych. Kwestie kompetencji w zakresie zapobiegania poważnym awariom, które mogą być następstwem określonych działań przemysłowych oraz ograniczania ich skutków dla zdrowia ludzi i środowiska, określają przepisy dyrektywy Seveso-II oraz Konwencji w sprawie transgranicznych skutków awarii przemysłowych, sporządzonej w Helsinkach dnia 17 marca 1992 r. (Dz. U. z 2004 r. poz. 1352 i 1353 oraz z 2018 r. poz. 1665). Główny Inspektor Ochrony Środowiska jest również organem kompetentnym do współpracy z Biurem ds. Zagrożeń Poważnymi Awariami Komisji Europejskiej.

Zadania Inspekcji Ochrony Środowiska w zakresie przeciwdziałania poważnym awariom określa u.i.o.ś. Należą do nich:

- kontrola podmiotów, których działalność może stanowić przyczynę powstania poważnej awarii;
- badanie przyczyn powstawania oraz sposobów likwidacji skutków poważnych awarii dla środowiska;
- prowadzenie rejestru zakładów, których działalność może być przyczyną wystąpienia poważnej awarii, w tym zakładów o zwiększonym ryzyku wystąpienia awarii i o dużym ryzyku wystąpienia awarii w rozumieniu przepisów o ochronie środowiska;
- prowadzenie rejestru poważnych awarii.

Inspekcja Ochrony Środowiska współdziała w zwalczaniu poważnej awarii z organami właściwymi do jej prowadzenia oraz sprawuje nadzór nad usuwaniem skutków tej awarii.

Poza regulacjami dotyczącymi funkcjonowania systemu bezpieczeństwa w aspekcie skutków awarii i zanieczyszczeń, przepisy dają organom administracji możliwości kontroli podmiotów w zakresie przestrzegania warunków ustalonych w decyzjach. Narzędzia kontrolne obejmują procedury, takie jak:

- przeglądy ekologiczne instalacji – zgodnie z przepisami p.o.ś. organ ochrony środowiska może w drodze decyzji zobowiązać podmiot prowadzący instalację (podmiot korzystający ze środowiska) do sporządzenia i przedłożenia przeglądu ekologicznego w razie okoliczności wskazujących na możliwość negatywnego oddziaływania instalacji na środowisko; przegląd jest opinią specjalistyczną, którą sporządza podmiot prowadzący instalację i może ona m.in. służyć wyjaśnieniu, czy należy podjąć działania w celu zmniejszenia lub całkowitej eliminacji negatywnego oddziaływania instalacji.
- kontrole gospodarowania wodami – dotyczą m.in. kontroli przestrzegania warunków ustalonych w decyzjach wydanych na podstawie pr.w., ale też przestrzegania warunków ustalonych w pozwoleniach zintegrowanych wydanych na podstawie p.o.ś.; kontrole obejmują również weryfikację przestrzegania nałożonych na właścicieli gruntów obowiązków oraz ograniczeń. Organ kontrolny wzywa zakład do usunięcia w określonym terminie zaniedbań w zakresie gospodarki wodnej, a jeżeli te nie zostaną usunięte w określonym terminie i nadal utrzymuje się stan zagrażający życiu lub zdrowiu, wydaje się decyzję o wstrzymaniu działalności zakładu lub jego części do czasu usunięcia zaniedbań.

Wykaz awarii prowadzony przez GIOŚ

Informacje o przestrzennym występowaniu incydentów lub zdarzeń o znamionach poważnej awarii są gromadzone w rejestrze prowadzonym przez GIOŚ. Wykaz ten wyszczególnia rodzaje awarii według miejsca wystąpienia zdarzenia:

- zdarzenia na terenie zakładów i instalacji: zakład, stacja trafo, transport rurociągowy;
- zdarzenia komunikacyjne: transport morski, transport kolejowy, transport drogowy;
- pozostałe zdarzenia: inne.

Wykaz zdarzeń, jakie wystąpiły w cyklu planistycznym aPGW w okresie w jakim były dostępne dane dla pełnych lat, tj. od stycznia 2016 r. do grudnia 2019 r. przedstawiono poniżej w tabelach w podziale na:

- występowanie według rodzajów awarii (tabela 13-21),
- występowanie zdarzeń w województwach w granicach obszaru dorzecza (tabela 13-22, wykres 13-6).

Tabela 13-21. Występowanie zdarzeń o znamionach poważnej awarii w okresie 2016–2019 – według rodzajów awarii na obszarze dorzecza Wisły

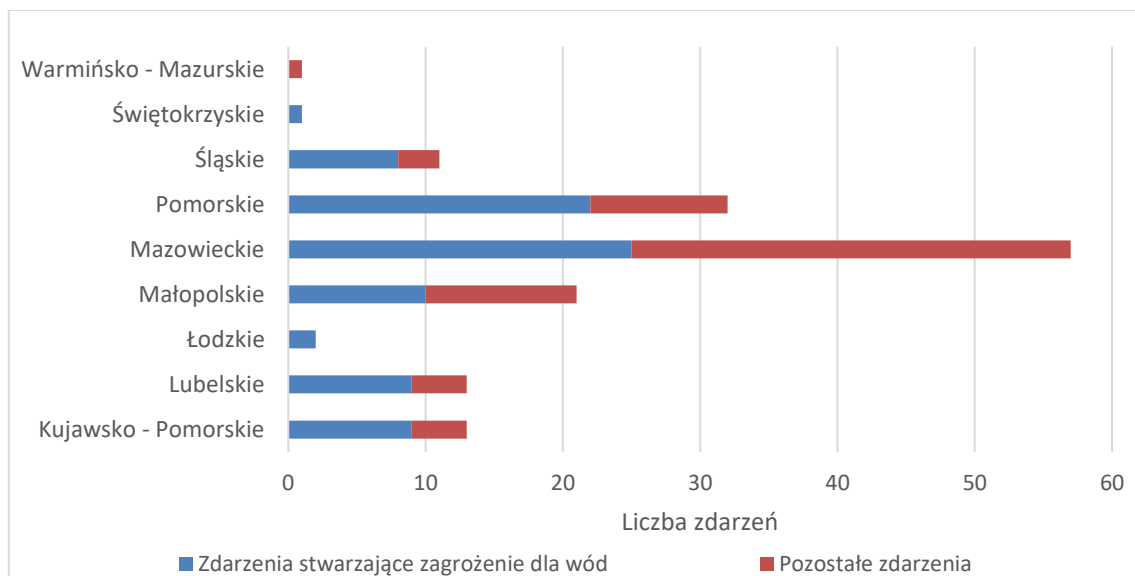
Rodzaj awarii	Liczba zdarzeń razem	Liczba zdarzeń wg rodzajów	Udział rodzajów zdarzeń (%)	Zdarzenia stwarzające zagrożenie dla wód	Udział awarii stwarzających zagrożenie dla wód (%)
Zakład	151	87	57,6	45	51,7
Transport rurociągowy		23	15,2	9	39,1
Transport morski		1	0,7	1	100,0
Transport kolejowy		1	0,7	1	100,0
Transport drogowy		18	11,9	16	88,9
Inne		21	13,9	14	66,7

Źródło: opracowanie własne

Tabela 13-22. Występowanie zdarzeń o znamionach poważnej awarii w okresie 2016–2019 na obszarze dorzecza Wisły – według lokalizacji w województwach

Województwo na obszarze dorzecza	Liczba zdarzeń razem	Liczba zdarzeń wg województw	Udział rodzajów zdarzeń (%)	Zdarzenia stwarzające zagrożenie dla wód	Udział awarii stwarzających zagrożenie dla wód wg województw (%)
Kujawsko-pomorskie	151	13	8,6	9	6,0
Lubelskie		13	8,6	9	6,0
Łódzkie		2	1,3	2	1,3
Małopolskie		21	13,9	10	6,6
Mazowieckie		57	37,7	25	16,6
Podkarpackie		0	0	0	0
Podlaskie		0	0	0	0
Pomorskie		32	21,2	22	14,6
Śląskie		11	7,3	8	5,3
Świętokrzyskie		1	0,7	1	0,7
Warmińsko-mazurskie		1	0,7	0	0,0

Źródło: opracowanie własne

Wykres 13-6. Występowanie zdarzeń o znamionach poważnej awarii w okresie 2016–2019 na obszarze dorzecza Wisły – według lokalizacji w województwach, z wyszczególnieniem zdarzeń stwarzających potencjalne zagrożenie dla wód

Źródło: opracowanie własne

W skali całego kraju rejestr obejmuje łącznie 204 zdarzenia w okresie 2016–2019, z czego 62% dotyczyło awarii stanowiących potencjalne lub rzeczywiste zagrożenie dla wód. Spośród wszystkich awarii stwierdzono w 88 przypadkach (43%) rzeczywiste zagrożenie w wyniku uwolnienia do środowiska, poprzez rozlanie niebezpiecznej substancji na powierzchni terenu z infiltracją do gruntu, bądź spływ do wód. Dla obszaru dorzecza Wisły sprawozdano w ocenianym okresie łącznie 151 awarii, z czego w 86 przypadkach wystąpiło zagrożenie dla wód, w tym dla 58 zdarzeń stwierdzono zanieczyszczenie wód.

Ocena wszystkich zdarzeń na obszarze dorzecza Wisły w analizowanych latach również wskazuje na wysoki odsetek awarii stwarzających zagrożenie dla wód. Na podstawie sprawozdawanych informacji o awariach nie jest możliwe stwierdzenie charakteru i skali oddziaływania wszystkich zdarzeń na wody powierzchniowe lub podziemne, jak również skorelowanie skutków zdarzenia z wynikami monitoringu.

W zakładach przemysłowych większość awarii jest związana z ryzykiem zanieczyszczenia wód, a w przypadku zdarzeń komunikacyjnych zagrożenie dla wód dotyczy praktycznie wszystkich wypadków.

Informacje o planowanych w IIaPGW działaniach zapobiegających skutkom niedającym się przewidzieć zanieczyszczeń lub łagodzących te skutki z odniesieniem do działań podjętych w tym zakresie w aPGW

Działania podjęte w aPGW

Starania podjęte w celu zapobieżenia skutkom niedającym się przewidzieć zanieczyszczeń lub łagodzenia tych skutków obejmują działania na poziomie krajowym w ramach aPWŚK, prolongowane do nowego cyklu IIaPGW. Są to działania:

- bezpośrednio związane z przeciwdziałaniem skutkom zanieczyszczeń i wynikające z przepisów dotyczących przeciwdziałania i postępowania w przypadku poważnych awarii – zakres obowiązków wraz ze wskazaniem podmiotu odpowiedzialnego i podstawy prawnej działania przedstawiono wyżej w tabeli 1;
- pośrednio powiązane z przeciwdziałaniem skutkom zanieczyszczeń i wynikające z koniecznych do przeprowadzenia ocen, analiz i warunków realizacji inwestycji na etapie uzyskiwania decyzji o środowiskowych uwarunkowaniach, realizacji i eksploatacji inwestycji, pozwoleń emisyjnych oraz wyników kontroli podmiotów – wyszczególnione poniżej w tabeli (tabela 13-23).

Tabela 13-23. Działania pośrednio związane z przeciwdziałaniem skutkom zanieczyszczeń – wynikające z powiązanych przepisów

Lp.	Nazwa działania	Zweryfikowana podstawa prawna (IIaPGW)	Zweryfikowany podmiot odpowiedzialny za realizację (IIaPGW)
1.	Kontrola gospodarowania wodami w zakresie uprawnień danych na podstawie pr.w.	art.334 - art.348 pr.w.	właściwy organ PGW WP, właściwy dyrektor urzędu morskiego, Inspekcja Ochrony Środowiska
2.	Dodatkowy przegląd pozwoleń wodnoprawnych, jeżeli wyniki monitoringu wód lub innych danych wskazują, że jest zagrożone osiągnięcie celów środowiskowych	art.325 pr.w.	właściwy organ PGW WP
3.	Kontrola dotycząca przestrzegania decyzji ustalających warunki korzystania ze środowiska oraz przestrzegania zakresu, częstotliwości i sposobu prowadzenia pomiarów wielkości emisji i jej wpływu na stan środowiska	art. 2 ust. 1 pkt 1 lit. b u.i.o.ś.	Inspekcja Ochrony Środowiska
4.	Zobowiązanie prowadzącego instalację do sporządzenia i przedłożenia przeglądu ekologicznego	art. 237 p.o.ś.	właściwy organ ochrony środowiska

Lp.	Nazwa działania	Zweryfikowana podstawa prawna (IIaPGW)	Zweryfikowany podmiot odpowiedzialny za realizację (IIaPGW)
5.	Obowiązek przeprowadzenia procedury oceny oddziaływania na środowisko dla przedsięwzięcia mogącego zawsze znacząco oddziaływać na środowisko	art. 59 ust. 1 pkt 1 u.o.o.ś.	inwestor
6.	Obowiązek przeprowadzenia procedury oceny oddziaływania na środowisko dla przedsięwzięcia mogącego potencjalnie znacząco oddziaływać na środowisko, zależnie od postanowienia organu właściwego do wydania decyzji o środowiskowych uwarunkowaniach	art. 59 ust. 1 pkt 2 u.o.o.ś.	inwestor
7.	Obowiązek przeprowadzenia procedury oceny oddziaływania na obszar Natura 2000 dla przedsięwzięcia mogącego znacząco oddziaływać na obszar Natura 2000, a nie związanego bezpośrednio z ochroną tego obszaru lub nie wynikającego z tej ochrony	art. 59 ust. 2 pkt 1 u.o.o.ś.	inwestor
8.	Obowiązek przeprowadzenia procedury oceny oddziaływania na obszar Natura 2000 dla przedsięwzięcia wskazanego przez organ (przedsięwzięcia innego niż przedsięwzięcie mogące znacząco oddziaływać na środowisko, niezwiązanego bezpośrednio z ochroną obszaru Natura 2000 lub niewynikającego z tej ochrony)	art. 59 ust. 2 pkt 2 w zw. z art. 96 ust. 1 i 3 i art. 97 ust. 1 u.o.o.ś.	inwestor
9.	Obowiązek przeprowadzenia transgranicznej oceny oddziaływania na środowisko dla przedsięwzięć, dla których stwierdzono możliwość znaczącego transgranicznego oddziaływania na środowisko	art. 104 ust. 1 pkt 1 u.o.o.ś.	inwestor
10.	Obowiązek uzyskania pozwoleń zintegrowanych dla instalacji	art. 201-204 p.o.ś.	prowadzący instalację
11.	Weryfikacja odstępstw od granicznych wielkości emisyjnych w pozwoleniu zintegrowanym przez organ właściwy do wydania pozwolenia	art. 215-216 p.o.ś.	organ wydający decyzję
12.	Analiza warunków pozwolenia zintegrowanego oraz weryfikacja spełnienia konkluzji BAT odnoszących się do danej instalacji,	art. 215-216 p.o.ś.	organ wydający decyzję
13.	Kontrola dotycząca pozwoleń i naruszeń w zakresie gospodarowania odpadami lub działalności w zakresie prowadzenia składowiska odpadów	art. 2 ust. 1 pkt 1 lit. b u.i.o.ś. art. 379 p.o.ś.	Inspekcja Ochrony Środowiska
14.	Obowiązek uzyskania oceny wodnoprawnej dla inwestycji i działań mogących wpłynąć na możliwość osiągnięcia celów środowiskowych	art. 425 - art. 438 pr.w.	organ wydający decyzję

Lp.	Nazwa działania	Zweryfikowana podstawa prawna (IIaPGW)	Zweryfikowany podmiot odpowiedzialny za realizację (IIaPGW)
15.	Uzgadnianie i opiniowanie w toku postępowań o wydanie decyzji o środowiskowych uwarunkowaniach przez organ właściwy w sprawach ocen wodnoprawnych	art. 428 pr.w.	organ wydający decyzję
16.	Obowiązek uzyskania pozwolenia wodnoprawnego na usługę wodną obejmującą wprowadzanie ścieków do wód lub do ziemi, a także wprowadzanie ścieków do urządzeń wodnych	art. 389 pkt 1 oraz art. 35 ust. 3 pkt 5 pr.w.	podmiot wprowadzający ścieki
17.	Kontrola dotycząca przestrzegania decyzji ustalających warunki korzystania ze środowiska oraz przestrzegania zakresu, częstotliwości i sposobu prowadzenia pomiarów wielkości emisji i jej wpływu na stan środowiska	art. 2 ust. 1 pkt 1 lit. b u.i.o.ś.	Inspekcja Ochrony Środowiska
18.	Przegląd pozwoleń wodnoprawnych na odprowadzanie ścieków oraz realizacji tych pozwoleń co najmniej raz na 4 lata	art. 416 ust. 1 pr.w.	właściwy organ PGW WP
19.	Obowiązek zapewnienia, że wartości dopuszczalne zanieczyszczeń w ściekach wprowadzanych do wód i do ziemi nie są przekroczone	r.s.sz.ś.w	podmiot wprowadzający ścieki
20.	Kontrola dopuszczalnych mas substancji w odprowadzanych ściekach przemysłowych	art. 99 i art. 100 pr.w., art. 335 ust. 5 pr.w.	Inspekcja Ochrony Środowiska
21.	Kontrola jakości wody pitnej	art. 12 ust. 1 u.z.z.w.o.ś.	właściwy organ Państwowej Inspekcji Sanitarnej
22.	Informowanie o jakości wody przeznaczonej do spożycia przez ludzi	art. 12 ust. 5 u.z.z.w.o.ś.	wójt, burmistrz lub prezydent miasta
23.	Obowiązek prowadzenia ewidencji kąpielisk i jej aktualizacji	art. 38 ust. 1 pr.w.	wójt, burmistrz lub prezydent miasta
24.	Obowiązek kontroli stanu jakości wody w kąpieliskach	art. 334 pkt 8 pr.w.	właściwy organ Państwowej Inspekcji Sanitarnej
25.	Obowiązek oceny stanu wody w kąpielisku	art. 344 ust. 1 pkt 1 pr.w.	państwowy powiatowy inspektor sanitarny
26.	Obowiązki związane z informowaniem ludności o jakości wody w kąpielisku oraz o zakazie kąpieli wraz z podaniem przyczyny zakazu	art. 347 ust. 3 pr.w.	właściwy organ Państwowej Inspekcji Sanitarnej
27.	Regulacja możliwości realizacji planów i przedsięwzięć mogących znacząco negatywnie oddziaływać na cele ochrony obszaru Natura 2000 przez zobowiązanie do wykonania kompensacji przyrodniczej niezbędnej do zapewnienia spójności i właściwego funkcjonowania sieci obszarów Natura 2000	art. 34 u.o.p.	właściwy regionalny dyrektor ochrony środowiska albo dyrektor właściwego urzędu morskiego

Lp.	Nazwa działania	Zweryfikowana podstawa prawna (IIaPGW)	Zweryfikowany podmiot odpowiedzialny za realizację (IIaPGW)
28.	Ocena skutków planów i programów mogących znacząco negatywnie oddziaływać na cele ochrony obszaru Natura 2000 przy uwzględnieniu obowiązku kompensacji przyrodniczej niezbędnej do zapewnienia spójności i właściwego funkcjonowania sieci obszarów Natura 2000	art. 46 ust. 1 pkt 2 i pkt 3 u.o.o.ś., art. 34 ust. 1 u.o.p.	organ opracowujący projekt dokumentu
29.	Obowiązek właściwego projektowania pomiarów monitoringowych i prowadzenia sprawozdawczości	art. 349, art 350 pr.w.	państwowa służba hydrogeologiczna, właściwy organ Inspekcji Ochrony Środowiska
30.	Zapobieganie lub ograniczanie pośredniego wprowadzania zanieczyszczeń do wód podziemnych	art. 59, art. 132, art. 134 ust. 1, art. 135, art. 141 pr.w.	minister właściwy ds. gospodarki wodnej, PGW WP, właściwy wojewoda, właściciel ujęcia wody, właściciel gruntu

Źródło: opracowanie własne

Identyfikacja działań zaplanowanych i zrealizowanych w cyklu planistycznym aPGW, w zakresie ochrony przed skutkami awarii umożliwiła sformułowanie działań na nowy cykl planistyczny. Działania związane z ograniczeniem ryzyka i skutków awarii ze względu na ich losowy charakter dotyczą całego kraju, a w ramach przepisów wykonawczych określają kompetencje organów i służb oraz zadania podmiotów, stąd też stanowią element katalogu krajowego, którego realizacja odnosi się w głównej mierze do obowiązku wypełniania przepisów prawnych oraz planów i programów, wspierających razem możliwość osiągnięcia celów środowiskowych.

Działania wskazane w aPWŚK są realizowane zgodnie z wymaganiami określonymi w obowiązujących przepisach obejmujących regulacje w zakresie ochrony przed skutkami niedających się przewidzieć zanieczyszczeń. Działania rekomendowane do prolongowania do nowego cyklu planistycznego oraz propozycje nowych działań – przedstawione w tabeli 13-20 i tabeli 13-23, ujęte zostały w katalogu działań krajowych IIaPGW jako działania ciągłe. Ocena dostępnych instrumentów prawnych, mogących poprawić skuteczność działań ograniczających zagrożenie awariami, wskazuje na możliwość zastosowania dodatkowych zabiegów w ramach kontroli funkcjonowania podmiotów.

13.7. Podsumowanie działań, o których mowa w art. 325 ust. 1 ustawy – Prawo wodne

Zgodnie z art. 318 ust. 1 pkt 15 pr.w. oraz §2 ust. 1 pkt 21 r.p.g.w. plan gospodarowania wodami zawiera informacje dotyczące podsumowania działań, o których mowa w art. 325 ust. 1 pr.w.

W przypadku, gdy wyniki monitoringu wód lub innych danych wskazują, że jest zagrożone osiągnięcie celów środowiskowych:

1. dokonuje się analizy przyczyn tych zagrożeń i wprowadza do planu gospodarowania wodami na obszarze dorzecza lub jego aktualizacji działania uzupełniające, o których mowa w art. 324 ust. 4 pr.w., w tym, jeżeli jest to uzasadnione, ustala się bardziej restrykcyjne środowiskowe normy jakości; w takim przypadku, zgodnie z art. 325 ust. 3 pr. w., minister właściwy do spraw gospodarki wodnej dokonuje analizy przyczyny zagrożeń i wprowadza do planu gospodarowania wodami na obszarze dorzecza lub jego aktualizacji działania uzupełniające;
2. dokonuje się dodatkowego przeglądu udzielonych pozwoleń wodnoprawnych;

3. poddaje się przeglądowi programy monitoringu wód i w razie potrzeby właściwie je dostosowuje w celu zapewnienia osiągnięcia celów środowiskowych.

Jednocześnie zgodnie z art. 416 ust. 2 pr.w., jeżeli na podstawie wyników monitoringu wód lub innych danych (w tym danych uzyskanych w toku opracowywania projektu planu gospodarowania wodami na obszarze dorzecza lub jego aktualizacji) minister właściwy do spraw gospodarki wodnej stwierdzi, że jest zagrożone osiągnięcie celów środowiskowych, to organ właściwy w sprawach pozwoleń wodnoprawnych dokonuje (w oparciu o przyczyny zagrożeń osiągnięcia celów środowiskowych wskazane przez ministra – art. 325 ust. 4 pr.w.) dodatkowego przeglądu pozwoleń wodnoprawnych na pobór wód lub wprowadzanie ścieków do wód lub do ziemi.

Realizacja działań określonych w art. 325 ust. 1 pkt 1 pr.w. stanowi element, dokonywanych w cyklach sześcioletnich, aktualizacji planów gospodarowania wodami.

Działania, o których mowa w art. 325 ust. 1 pkt. 2-3 pr.w. w aPGW uznano jako działania o charakterze ciągłym i włączono do katalogu działań krajowych. IIaPGW wprowadza działania polegające na przeprowadzeniu dodatkowych przeglądów pozwoleń wodnoprawnych (JCWP i JCWPd), jako działania uzupełniające indywidualne dla poszczególnych JCW w zestawach działań (załączniki nr 13-17 do IIaPGW). Zestawienie działań z katalogów poszczególnych kategorii wód, w zakresie działań, o których mowa w art. 325 ust. 1 pkt 2 pr.w., przedstawia poniższa tabela.

Tabela 13-24. Działania, o których mowa w art. 325 ust.1 pkt. 2 pr.w. – katalogi działań JCWP RW, JCWPd IIaPGW

Nazwa działania	Podstawa prawna	Harmonogram realizacji
Dodatkowy przegląd pozwoleń wodnoprawnych, uwzględniający faktyczne zapotrzebowanie na wodę oraz dostępne zasoby wód podziemnych, a nie możliwości techniczne poboru wody z ujęcia (działanie uzupełniające)	art. 325 pr.w.	działanie ciągłe
Dodatkowy przegląd pozwoleń wodnoprawnych (działanie uzupełniające)	art. 325 pr.w.	2024

Źródło: opracowanie własne

Na obszarze dorzecza Wisły działania dotyczące dodatkowych przeglądów pozwoleń wodnoprawnych przypisano w zestawach działań do:

- 132 JCWP RW działanie polegające na przeprowadzeniu dodatkowego przeglądu pozwoleń wodnoprawnych uwzględniającego faktyczne zapotrzebowanie na wodę oraz dostępne zasoby wód podziemnych, a nie możliwości techniczne poboru wody z ujęcia,
- 10 JCWPd działanie polegające na przeprowadzeniu dodatkowego przeglądu pozwoleń wodnoprawnych.

Zgodnie z art. 325 ust. 4-6 pr.w. minister właściwy do spraw gospodarki wodnej informuje organy właściwe w sprawach pozwoleń wodnoprawnych o konieczności dokonania dodatkowego przeglądu udzielonych pozwoleń wodnoprawnych, wskazując przyczyny zagrożeń osiągnięcia celów środowiskowych, o których mowa w art. 325 ust. 1 pkt 1 pr.w. Organy właściwe w sprawach pozwoleń wodnoprawnych przekazują ministrowi właściwemu do spraw gospodarki wodnej wyniki przeglądu pozwoleń wodnoprawnych, o którym mowa w art. 325 ust. 1 pkt 2 pr.w., w terminie 6 miesięcy od dnia przekazania informacji, o której mowa w art. 325 ust. 4 pr.w., wskazując pozwolenia wodnoprawne, które powinny zostać cofnięte lub ograniczone w celu zapobieżenia zagrożeniu osiągnięcia celów środowiskowych.

Przyjęta w lipcu 2017 r. pr.w. wprowadziła zmiany w zakresie kompetencji jednostek odpowiedzialnych za wykonywanie analizy przyczyn zagrożeń nieosiągnięcia celów środowiskowych oraz przeglądów pozwoleń wodnoprawnych. Ze względu na krótki czas na skorzystanie z możliwości,

jakie daje art. 325 pr.w., analiza przyczyn tych zagrożeń została wykonana w ramach pracy *Analiza znaczących oddziaływań – JCWP (...)*¹⁰⁷⁾, a dodatkowe przeglądy pozwoleń zostały wskazane w zestawie działań IIaPGW.

Programy monitoringu aktualizowane są w cyklach sześcioletnich zgodnych z cyklami planistycznymi planów gospodarowania wodami w wyniku czego w każdym cyklu obowiązującą jest sieć monitoringu zaprojektowana odpowiednio do zidentyfikowanych presji znaczących. Ostatnia aktualizacja sieci monitoringu przeprowadzona została na potrzeby obecnego cyklu planistycznego, tj. 2022–2027. Szczegółowe informacje dotyczące sieci monitoringu 2022–2027 przedstawia rozdział 5 IIaPGW.

13.8. Informacje o sposobie prowadzenia działań polegających na utrzymywaniu wód

Zgodnie z art. 318 ust. 1 pkt 15 pr.w. oraz §2 ust. 1 pkt 21 r.p.g.w. w planie gospodarowania wodami powinny się znaleźć informacje o sposobie prowadzenia działań polegających na utrzymywaniu wód, uwzględniających cele środowiskowe określone w art. 56, art. 57, art. 59 oraz w art. 61 pr.w.

Pr.w. w art. 226 ust. 1 wskazuje, że właściciel wód zobowiązany jest do utrzymania wód z uwzględnieniem konieczności osiągnięcia celów środowiskowych, o których mowa w art. 56, art. 57, art. 59 oraz w art. 61 pr.w. Utrzymywanie wód publicznych obejmuje działania:

1. wynikające z PUW;
2. niewynikające z PUW, jeżeli nie wywierają one istotnego wpływu na osiągnięcie celów środowiskowych, o których mowa w art. 56, art. 57, art. 59 oraz w art. 61 pr.w.;
3. niewynikające z PUW, jeżeli zachodzi pilna i uzasadniona konieczność realizacji tych działań z uwagi na zapewnienie ochrony przed powodzią lub suszą oraz w związku z koniecznością usunięcia skutków powodzi lub suszy.

Zgodnie z art. 227 ust. 3 pr.w. utrzymywanie wód, o których mowa w art. 227 ust. 1 pr.w., realizowane jest przez: utrzymywanie publicznych śródlądowych wód powierzchniowych oraz morskich wód wewnętrznych polega także na zachowaniu stanu dna lub brzegów oraz na remoncie lub konserwacji istniejących budowli regulacyjnych.

Utrzymywanie wód ma na celu zapewnienie:

1. ochrony przed powodzią lub usuwania skutków powodzi;
2. spływu lodu oraz przeciwdziałania powstawaniu niekorzystnych zjawisk lodowych;
3. warunków umożliwiających korzystanie z wód, w tym utrzymywania zwierciadła wody na poziomie umożliwiającym funkcjonowanie urządzeń wodnych, obiektów mostowych, rurociągów, linii energetycznych, linii telekomunikacyjnych oraz innych urządzeń;
4. warunków eksploatacyjnych śródlądowych dróg wodnych określonych w przepisach wydanych na podstawie art. 42 ust. 4 ustawy z dnia 21 grudnia 2000 r. o żegludze śródlądowej;
5. działania urządzeń wodnych, w szczególności ich odpowiedniego stanu technicznego i funkcjonalnego

¹⁰⁷⁾ *Analiza znaczących oddziaływań antropogenicznych wraz z oceną ich wpływu na stan wód oraz oceną ryzyka nieosiągnięcia celów środowiskowych*, PGW WP, 2020.

i nie powinno uniemożliwić osiągnięcia celów środowiskowych określonych w art. 56, art. 57, art. 59 oraz w art. 61 pr.w., przy uwzględnieniu dopuszczalności nieosiągnięcia celów środowiskowych, o której mowa w art. 66 pr.w.

Zgodnie z art. 227 ust. 3 pr.w. utrzymywanie wód realizowane jest przez:

1. wykaszanie roślin z dna oraz brzegów śródlądowych wód powierzchniowych;
2. usuwanie roślin pływających i korzeniących się w dnie śródlądowych wód powierzchniowych;
3. usuwanie drzew i krzewów porastających dno oraz brzegi śródlądowych wód powierzchniowych;
4. usuwanie ze śródlądowych wód powierzchniowych przeszkód naturalnych oraz wynikających z działalności człowieka;
5. zasypywanie wyrw w brzegach i dnie śródlądowych wód powierzchniowych oraz ich zabudowę biologiczną;
6. udrażnianie śródlądowych wód powierzchniowych przez usuwanie zatorów utrudniających swobodny przepływ wód oraz usuwanie namulów i rumoszu;
7. remont lub konserwację stanowiących własność właściciela wód:
 - ubezpieczeń w obrębie urządzeń wodnych,
 - budowli regulacyjnych;
8. rozbiórkę lub modyfikację tam bobrowych oraz zasypywanie nor bobrów lub nor innych zwierząt w brzegach śródlądowych wód powierzchniowych.

Aspekt sposobu prowadzenia prac utrzymaniowych stanowi jeden z elementów, w którym widoczne są zmiany wynikające z pr.w. Pr.w. nie zmieniła brzmienia przepisów dotyczących celów utrzymania wód oraz kategorii prac utrzymaniowych. Jednakże od dnia 1 stycznia 2018 r. zasadniczej zmianie uległa organizacja jednostek odpowiedzialnych za utrzymanie wód. PGW WP, na podstawie pr.w. weszło w prawa i obowiązki WZMiUW. Artykuł 240 ust. 4 pkt 8 pr.w. stanowi, że ZZ WP realizują zadania związane z utrzymaniem wód i pozostałego mienia Skarbu Państwa związanego z gospodarką wodną, w tym obwałowań oraz obszaru międzywala. Tak więc obecnie jednostkami odpowiedzialnymi za utrzymanie wód i wykonywanie prac utrzymaniowych są ZZ WP, w ramach właściwych RZGW WP, które wykonują prawa właścicielskie Skarbu Państwa w stosunku do śródlądowych wód płynących oraz gruntów pokrytych tymi wodami (art. 240, ust. 3 pkt 9 pr.w.). Zmiana ta miała na celu m.in. zwiększenie koordynacji działań z zakresu gospodarowania wodami oraz zapewnienie spójnego, kompleksowego zarządzania w gospodarce wodnej poprzez skupienie zadań w tym obszarze w jednej instytucji – PGW WP.

Podstawowym źródłem danych o sposobie prowadzenia działań w ramach prac utrzymaniowych w cyklu planistycznym 2016–2021 są PUW, które zostały opracowane przez poszczególne RZGW WP dla obszarów przez nie administrowanych i przyjęte w formie aktów prawnych – rozporządzeń.

13.8.1. Działania wykonywane na poziomie obszaru dorzecza oraz regionu wodnego na podstawie PUW

Działania wykonywane na poziomie obszaru dorzecza oraz regionu wodnego zgodnie z PUW obejmują następujące kategorie:

1. wykaszanie roślin z dna oraz brzegów śródlądowych wód powierzchniowych – działanie ma na celu zwiększenie pojemności koryta oraz prędkości przepływu poprzez zmniejszenie współczynnika szorstkości dna i brzegów koryta;
2. usuwanie roślin pływających i korzeniących się w dnie śródlądowych wód powierzchniowych – podobnie jak poprzednie, to działanie ma na celu zwiększenie przepustowości koryta poprzez zwiększenie jego pojemności oraz zmniejszenie współczynnika szorstkości przepływu.

Dodatkowo usuwanie roślin korzeniących się w dnie zapewni ochronę przed osadzaniem się namułów i rumoszu;

3. usuwanie drzew i krzewów porastających dno oraz brzegi śródlądowych wód powierzchniowych – celem działania jest ułatwienie i przyspieszenie spływu wód wezbraniowych, a podczas wiosennych roztopów – spływu kry lodowej. Jest ono niezbędne szczególnie na obszarach, gdzie istnieje ryzyko wystąpienia powodzi. Działanie jest regulowane prawnie (u.o.p., pr.w.);
4. usuwanie z śródlądowych wód powierzchniowych przeszkód naturalnych oraz wynikających z działalności człowieka – celem działania jest udrożnienie koryta i tym samym zwiększenie jego przepustowości oraz zapewnienie swobodnego odpływu wód poprzez zlokalizowanie i wydobycie przeszkód tamujących przepływ wody;
5. zasypywanie wyrw w brzegach i dnie śródlądowych wód powierzchniowych – działanie ma na celu zasypywanie wyrw w brzegach i dnie śródlądowych wód powierzchniowych w celu powstrzymania degradacji brzegów koryta, spowodowanej erozją denną i brzegową. Pomimo że procesy erozyjne są naturalnym zjawiskiem hydromorfologicznym, należy je kontrolować, ponieważ mogą stanowić zagrożenie dla znajdującej się w korytach cieków i w ich sąsiedztwie zabudowy regulacyjnej, budynków mieszkalnych i gospodarczych oraz infrastruktury technicznej;
6. udrażnianie śródlądowych wód powierzchniowych przez usuwanie zatorów utrudniających swobodny przepływ wód oraz usuwanie namułów i rumoszu – celem działania jest zwiększenie pojemności i przepustowości koryta cieku, a tym samym zapewnienie bezpieczeństwa przeciwpowodziowego z zachowaniem odpowiednich warunków dla potrzeb rolniczych (systemy melioracyjne) i transportowych (drogi wodne);
7. remont lub konserwacja stanowiących własność właściciela wody budowli regulacyjnych oraz ubezpieczeń w obrębie tych budowli i urządzeń wodnych – w celu ujednolicenia PUW realizowanych przez poszczególne RZGW WP przyjęto zestaw definicji:
 - budowlę regulacyjną stanowi obiekt budowlany niebędący budynkiem lub obiektem małej architektury, którego wykonanie bądź przebudowa wymaga uzyskania pozwolenia na budowę. Dodatkowym kryterium decydującym o istotności budowli regulacyjnej dla zarządzania wodami jest jej wykorzystanie przy kształtowaniu przepływu dla szczególnego korzystania z wód (np. uprawianie żeglugi śródlądowej – w tym prowadzenie zimowej akcji lodołamania, zapewnienie właściwych warunków dla ujęć wody) lub realizacji zadań związanych z ochroną przeciwpowodziową. Budowlami regulacyjnymi istotnymi dla zarządzania wodami są ostrogi, tamy poprzeczne, kierownice itp.;
 - budowli regulacyjnych nie stanowią między innymi budowle piętrzące o możliwości sterowania przepływem wód (jazy, śluzy), a także urządzenia wodne składające się z kilku budowli, np. wielozadaniowe zbiorniki wodne wraz z śluzami, jazem itd.;
 - pozostałe urządzenia wodne istotne dla zarządzania wodami stanowią budowle piętrzące o możliwości sterowania przepływem wód (jazy, śluzy, wrota przeciwpowodziowe), a także urządzenia wodne składające się z kilku budowli, np. wielozadaniowe zbiorniki wodne wraz ze śluzami, jazem, elektrownią wodną itd., wykorzystywane do zaopatrzenia w wodę ludzi, przemysłu i rolnictwa. Pozostałe urządzenia wodne i ubezpieczenia brzegów, w tym także zapory przeciwrumowiskowe, o ile nie stanowią infrastruktury istotnej dla zarządzania

wodami, są niezbędne dla utrzymania parametrów koryt i zabezpieczenia brzegów oraz dna przed erozją;

- rozbiórka lub modyfikacja tam bobrowych oraz zasypywanie nor bobrów w brzegach śródlądowych wód powierzchniowych – mają na celu zwiększenie przepustowości koryta cieków. Tamy bobrowe stanowią utrudnienie w swobodnym przepływie wód. Powodują one spiętrzanie wody i zalewanie terenów przyległych do cieków wodnych. Jednocześnie bobry przyczyniają się do rozkopywania grobli oraz wałów przeciwpowodziowych, a także blokowania rowów melioracyjnych, przepustów i innych budowli hydrotechnicznych.

13.8.2. Katalog dobrych praktyk w zakresie robót hydrotechnicznych i prac utrzymaniowych wraz z ustaleniem zasad

W katalogu działań krajowych aPWŚK zaplanowano działanie polegające na „opracowaniu dobrych praktyk w zakresie robót hydrotechnicznych i prac utrzymaniowych wraz z ustaleniem zasad ich wdrażania”. Potrzebę jego stworzenia zdiagnozowano następująco:

Podjęmowane w przeszłości działania technicznej regulacji cieków, realizowane głównie w celu ochrony przeciwpowodziowej, doprowadziły do znacznej degradacji oraz zniszczenia występujących na ich obszarze charakterystycznych ekosystemów wodnych i od wód zależnych. Obecnie wszelkim podejmowanym na rzekach pracom stawiane są nowe wymagania, które wskazują na utrzymanie cieków zbliżone jak najbardziej do naturalnego i maksymalnie zbieżnego z celami renaturyzacji, które jednocześnie mają umożliwić bezpieczne dla otoczenia przeprowadzenie wód wezbraniowych. W pracach utrzymaniowych rzek znaczenie mają kryteria z grupy jakości hydromorfologicznej wód płynących, które podlegają ocenie zgodnie z normą PN-EN 14616:2008.

Stwierdzenie to jest realizowane w *Katalogu dobrych praktyk w zakresie robót hydrotechnicznych i prac utrzymaniowych wraz z ustaleniem zasad ich wdrażania* (dalej jako *Katalog dobrych praktyk PU*), który został opracowany w 2019 roku dla potrzeb Ministerstwa Środowiska i funkcjonuje jako osobny dokument.

Katalog dobrych praktyk PU definiuje „dobre praktyki”, odnosząc się do 4 kroków decyzyjnych, stanowiących zasady prowadzenia prac utrzymaniowych:

1. Etap pierwszy: analiza i diagnoza problemu oraz rozważenie możliwych rozwiązań
 - Zrozumienie źródeł problemu oraz rozpatrzenie rozwiązań z uwzględnieniem funkcjonowania cieków, zagospodarowania terenów przyległych oraz występowania form ochrony przyrody.
2. Etap drugi: ograniczenia prawne i środowiskowe
 - Analiza ograniczeń, które mogą stworzyć bariery prawnośrodowiskowe. Występowanie ich może prowadzić do potrzeby wprowadzenia istotnych modyfikacji sposobu wykonania prac, tak by oddziaływanie przedsięwzięcia było ograniczone do nieznaczącego i prace były dopuszczalne.
3. Etap trzeci: opłacalność celowej interwencji
 - Sprawdzenie, czy podejmowana interwencja będzie opłacalna ekonomicznie, tj. czy przewidywane korzyści będą znacząco wyższe od poniesionych kosztów.
4. Etap czwarty: wybór optymalnego rozwiązania
 - Dobór form, terminów, technologii i zakresu wykonywania prac, a także środków minimalizujących i ewentualnych działań kompensujących przy zachowaniu zakładanej skuteczności.

13.8.3. Raport dotyczący zrealizowanych prac na przykładzie roku 2019

W celu przedstawienia zbiorczej informacji o realizowanych pracach utrzymaniowych, przygotowane zostały zestawienia wykazanych w PUW prac/interwencji skategoryzowane odpowiednio do wskazanych w podrozdziale 13.8.1 kategorii działań zgodnych z PUW, tj:

1. wykaszanie roślin z dna oraz brzegów śródlądowych wód powierzchniowych;
2. usuwanie roślin pływających i korzeniących się w dnie śródlądowych wód powierzchniowych;
3. usuwanie drzew i krzewów porastających dno oraz brzegi śródlądowych wód powierzchniowych;
4. usuwanie z śródlądowych wód powierzchniowych przeszkód naturalnych oraz wynikających z działalności człowieka;
5. zasypywanie wyrw w brzegach i dnie śródlądowych wód powierzchniowych oraz przez ich zabudowę biologiczną;
6. udrażnianie śródlądowych wód powierzchniowych przez usuwanie zatorów utrudniających swobodny przepływ wód oraz usuwanie namułów i rumoszu;
7. remont lub konserwacja stanowiących własność właściciela wody budowli regulacyjnych oraz ubezpieczeń w obrębie tych budowli i urządzeń wodnych;
8. rozbiórka lub modyfikacja tam bobrowych oraz zasypywanie nor bobrów w brzegach śródlądowych wód powierzchniowych.

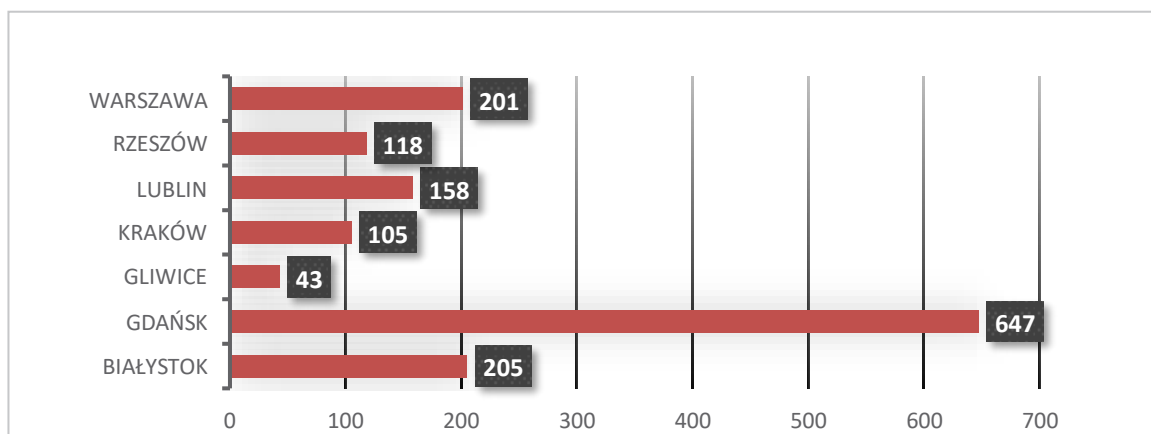
Z uwagi na sposób prowadzenia sprawozdawczości z realizowanych prac utrzymaniowych informacje zaprezentowane są w podziale na poszczególne RZGW WP, jako wykonujących prawa właścicielskie Skarbu Państwa w stosunku do śródlądowych wód płynących oraz gruntów pokrytych tymi wodami (art. 240, ust. 3 pkt. 9 pr.w.).

Sprawozdania z realizacji prac utrzymaniowych na obszarze dorzecza Wisły wskazują, że główną kategorią prac realizowanych na obszarze omawianego dorzecza są prace związane z utrzymywaniem brzegów oraz dna śródlądowych wód powierzchniowych – wykaszanie, usuwanie roślin pływających i korzeniących się w dnie śródlądowych wód powierzchniowych oraz usuwanie drzew i krzewów porastających dno oraz brzegi śródlądowych wód powierzchniowych.

Drugą pod względem liczby podjętych interwencji, kategorią zrealizowanych prac utrzymaniowych są prace modernizacyjne dot. budowli regulacyjnych na obszarze dorzecza Wisły.

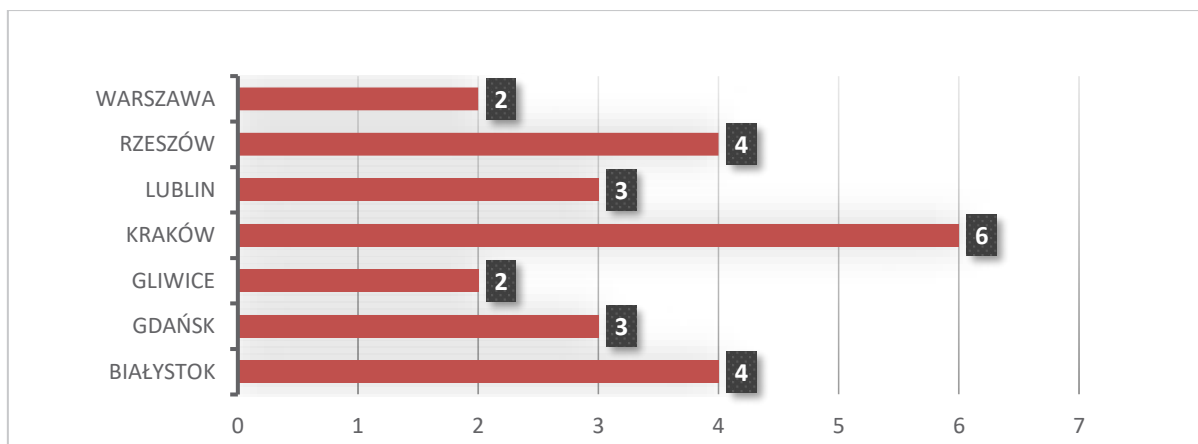
Udział kategorii prac w ogólnej liczbie prac zrealizowanych na obszarze poszczególnych RZGW WP obszaru dorzecza Wisły jest zbliżony. W przypadku RZGW WP Gdańsk zauważalna jest, w roku 2018, większa ilość prac związanych z udrażnianiem śródlądowych wód powierzchniowych przez usuwanie zatorów utrudniających swobodny przepływ wód oraz usuwanie namułów i rumoszu, w stosunku do innych RZGW WP.

Poniższe wykresy od 13-7 do 13-17 podsumowują prace utrzymaniowe zrealizowane na obszarze omawianego dorzecza w latach 2018 i 2019.

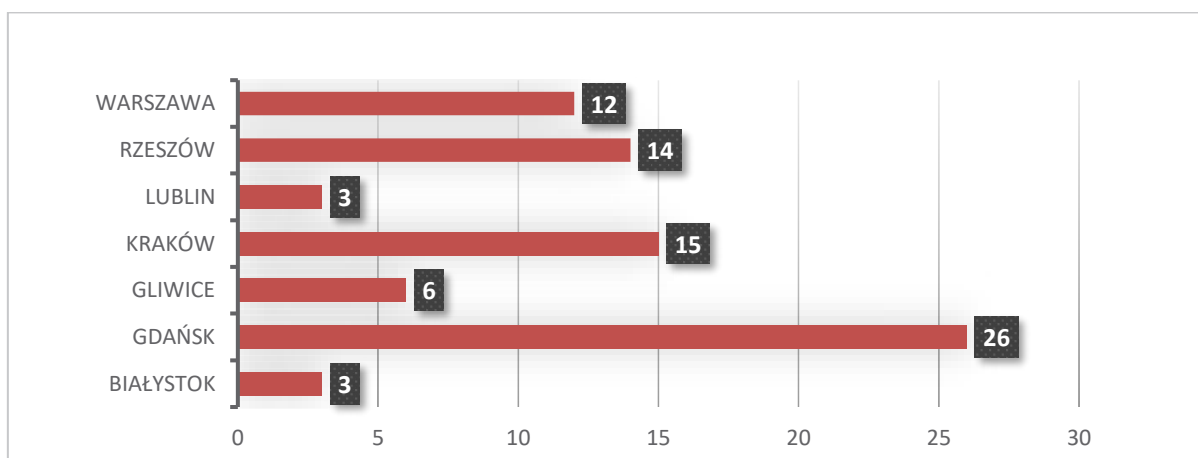
Wykres 13-7. Liczba wykonanych prac dla kategorii 1 - 3 wg PUW, 2018 r.

Źródło: opracowanie własne

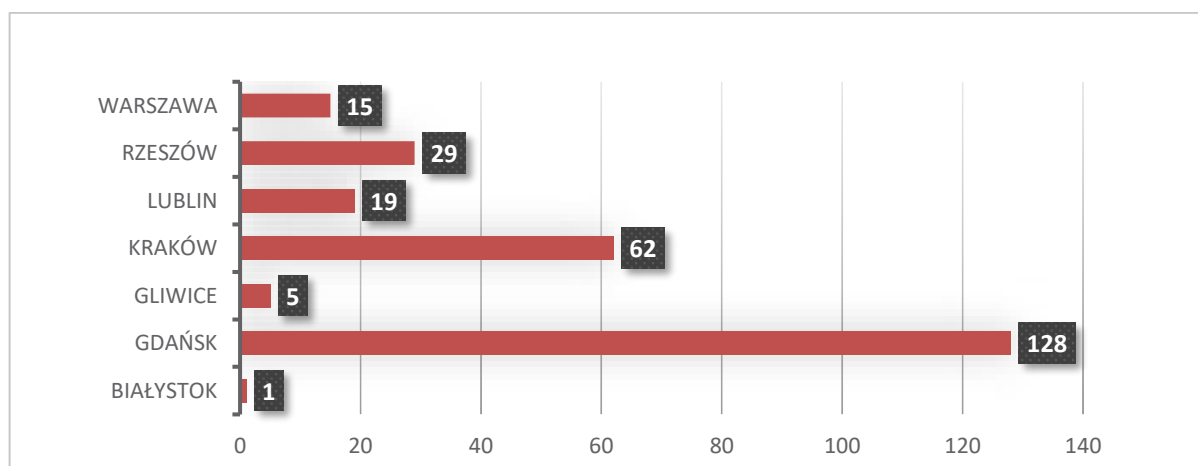
Wykres 13-8. Liczba wykonanych prac dla kategorii 4 wg PUW, 2018 r.

Źródło: opracowanie własne

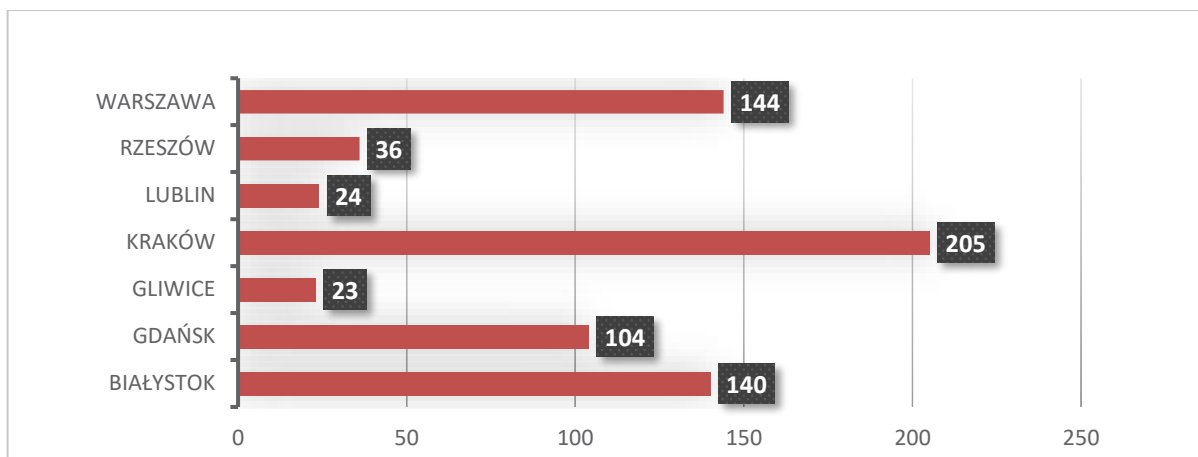
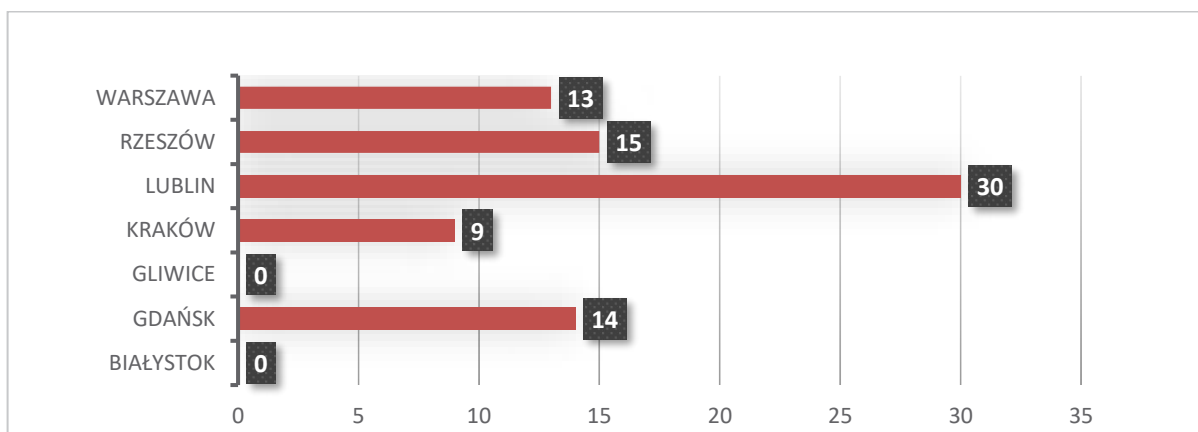
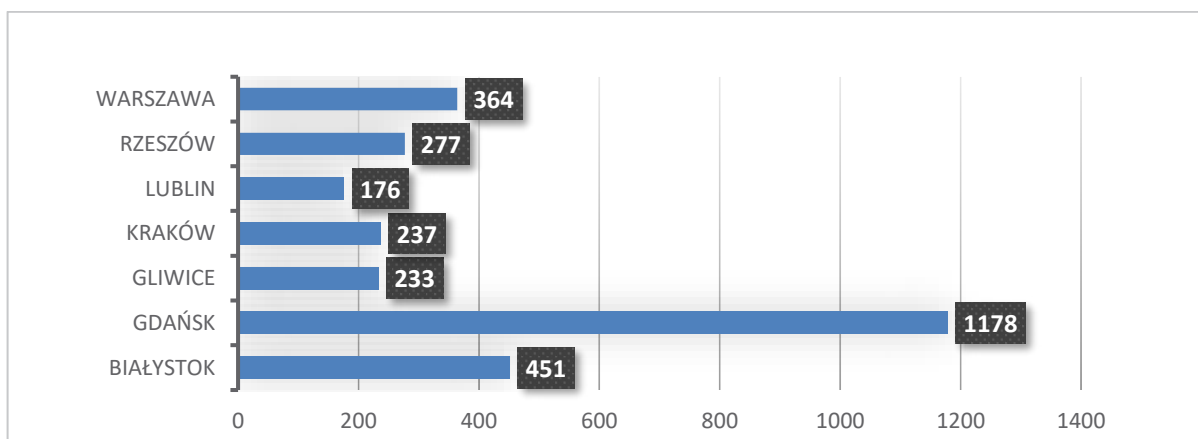
Wykres 13-9. Liczba wykonanych prac dla kategorii 5 wg PUW, rok 2018

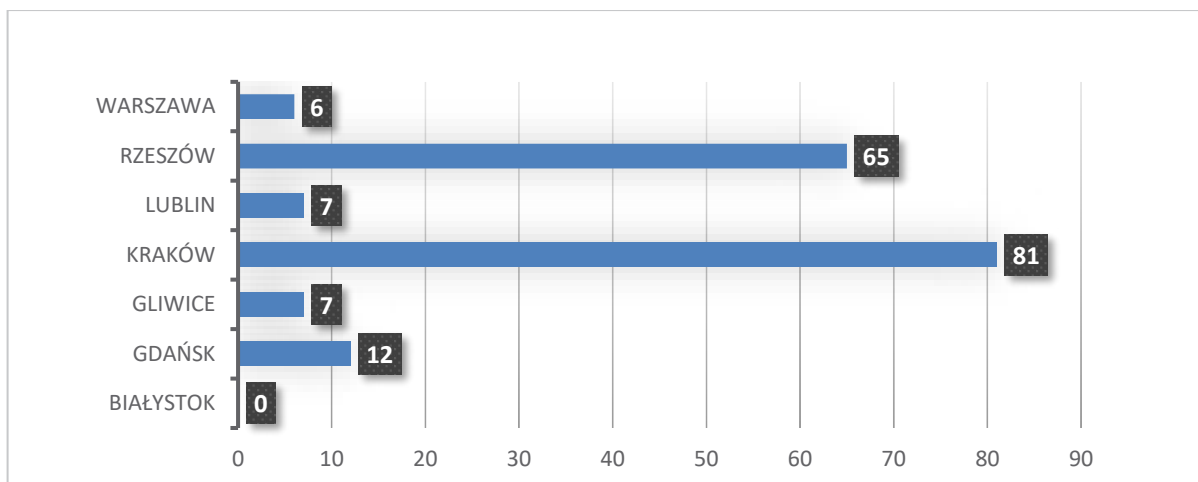
Źródło: opracowanie własne

Wykres 13-10. Liczba wykonanych prac dla kategorii 6 wg PUW, rok 2018

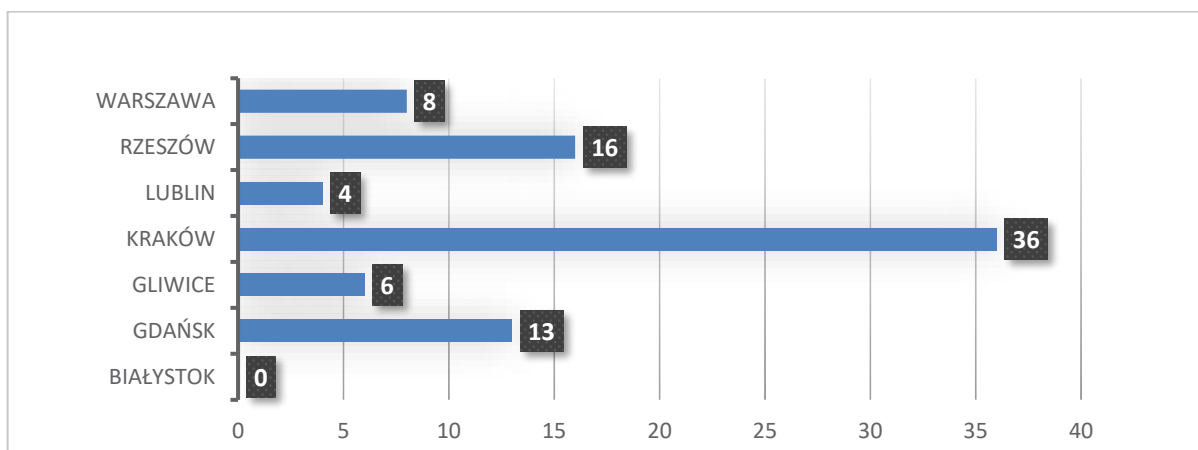
Źródło: opracowanie własne

Wykres 13-11. Liczba wykonanych prac dla kategorii 7 wg PUW, rok 2018*Źródło: opracowanie własne***Wykres 13-12. Liczba wykonanych prac dla kategorii 8 wg PUW, rok 2018***Źródło: opracowanie własne***Wykres 13-13. Liczba wykonanych prac dla kategorii 1 - 4 wg PUW, 2019 r.***Źródło: opracowanie własne*

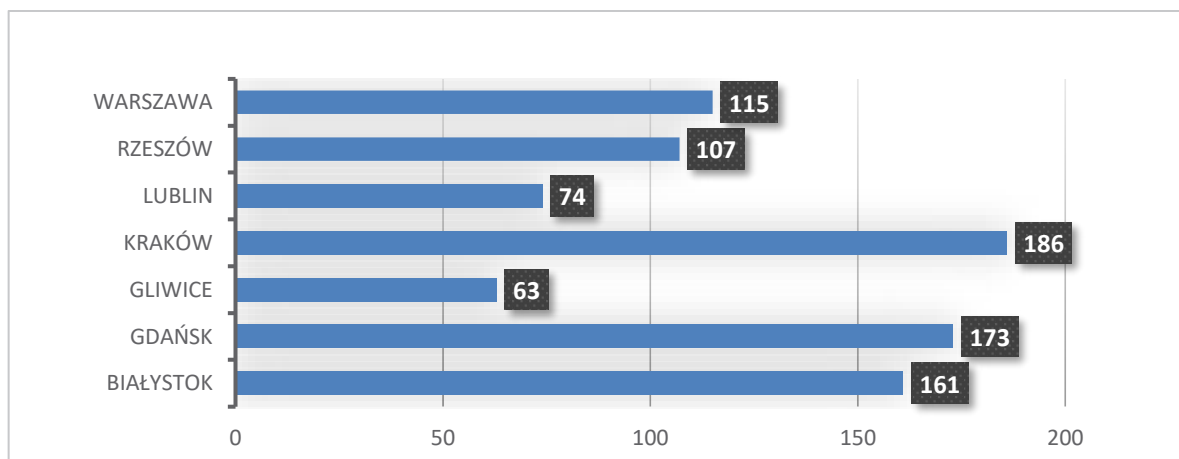
Wykres 13-14. Liczba wykonanych prac dla kategorii 5 wg PUW, rok 2019

Źródło: opracowanie własne

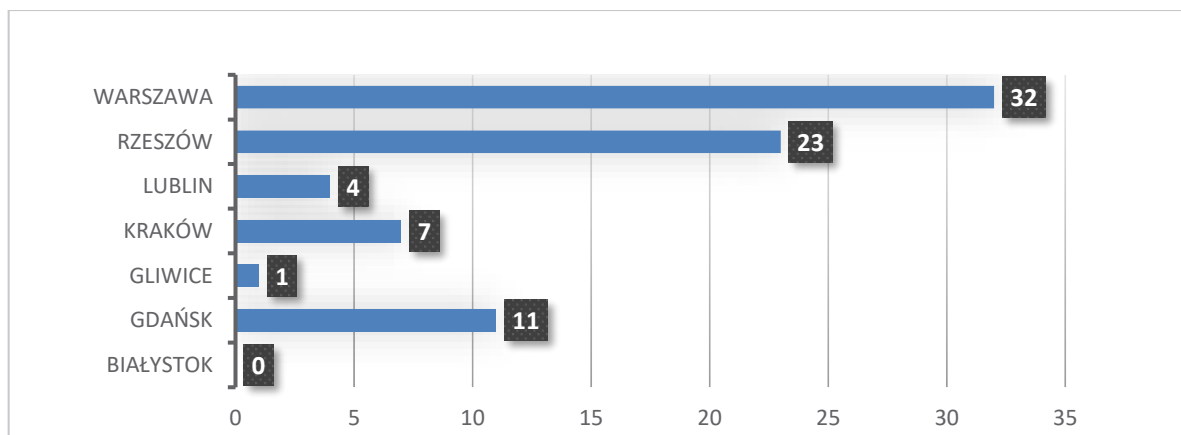
Wykres 13-15. Liczba wykonanych prac dla kategorii 6 wg PUW, rok 2019

Źródło: opracowanie własne

Wykres 13-16. Liczba wykonanych prac dla kategorii 7 wg PUW, rok 2019

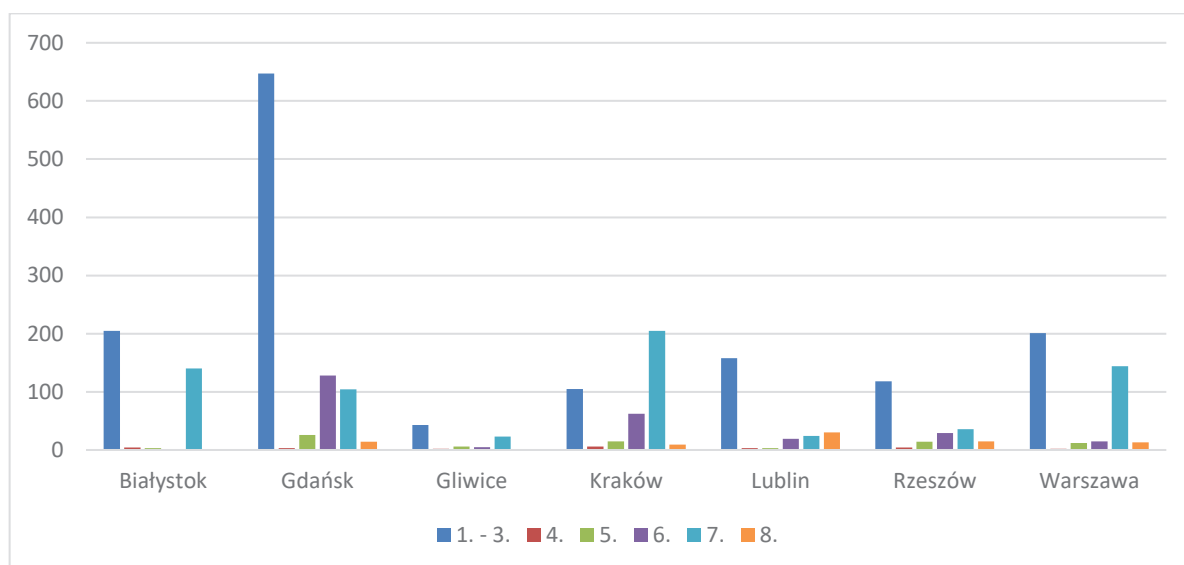
Źródło: opracowanie własne

Wykres 13-17. Liczba wykonanych prac dla kategorii 8 wg PUW, rok 2019

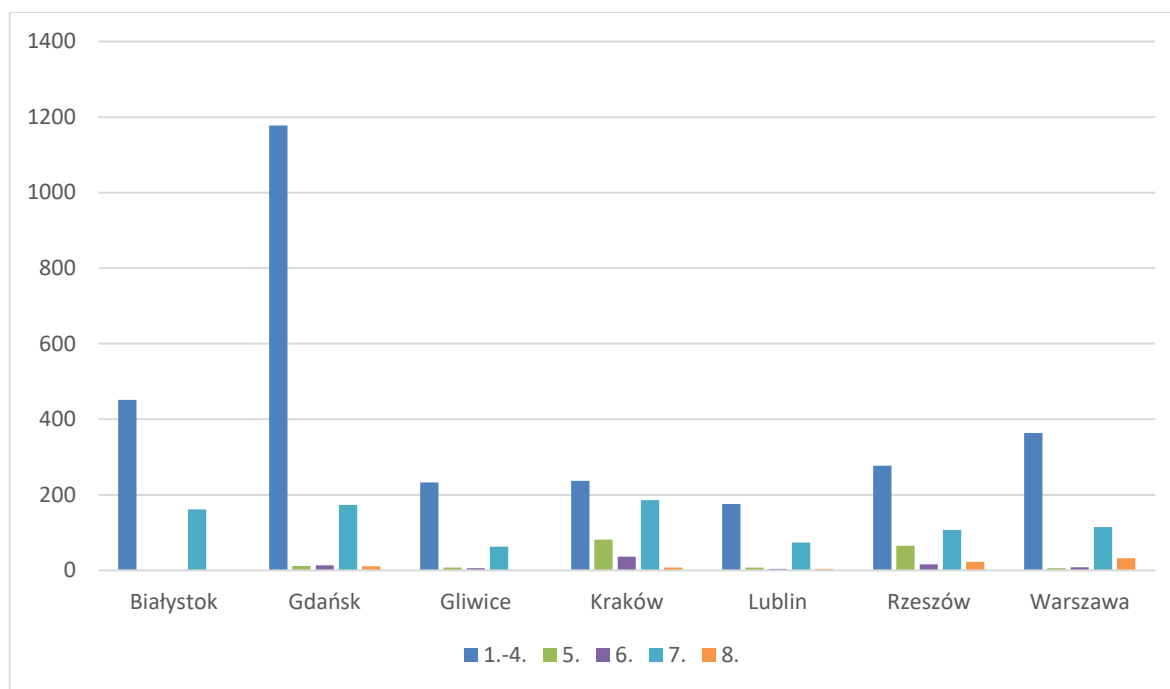
Źródło: opracowanie własne

Poniższe wykresy 13-18 i 13-19 przedstawiają podsumowanie wykonanych prac utrzymaniowych wg kategorii zgodnie z PUW w podziale na poszczególne RZGW WP w latach 2018 i 2019

Wykres 13-18. Liczba podjętych interwencji w podziale na kategorie wg PUW – poszczególne RZGW WP, 2018 r.

Źródło: opracowanie własne

Wykres 13-19. Liczba podjętych interwencji w podziale na kategorie wg PUW – poszczególne RZGW WP, 2019 r.

Źródło: opracowanie własne

13.9. Działania związane z ochroną wód morskich

Prezentowane w rozdziale informacje, zgodnie z art. 318 ust.1 pkt 16 pr.w. dotyczą podejmowanych dotychczas działań związanych z ochroną wód morskich.

Działania zaplanowane dla JCWP TW i CW wynikają przede wszystkim z presji lądowych, których negatywne oddziaływanie odzwierciedla się w wartościach monitorowanych wskaźników, ujętych r.kl.jcwp. Stan elementów biologicznych jest głównym czynnikiem oceny stanu wód, jednak zasadniczy wpływ na te elementy ma stan elementów fizykochemicznych, które jednocześnie niosą informację o presji na jaką narażone są elementy biologiczne. Stan elementów fizykochemicznych zależy bowiem od jakości wód rzecznych, a w szczególności ładunków azotu i fosforu odprowadzanych rzekami oraz wprowadzanych wraz ze ściekami (podsumowanie identyfikacji znaczących oddziaływań przedstawia rozdział 7). Co najmniej dobry stan wspomagających elementów fizykochemicznych determinuje możliwość poprawy stanu elementów biologicznych, co jest koniecznym warunkiem osiągnięcia celów środowiskowych.

Działania związane z ograniczaniem dopływu azotu i fosforu z terenów rolniczych na obszarze dorzecza Wisły zostały zaproponowane odrębnie dla rzek i jezior, natomiast w celu redukcji presji, jaką jest bezpośredni dopływ zanieczyszczeń do morza, opracowano działania obejmujące obszary nadmorskie obszaru dorzecza Wisły wraz z gospodarką komunalną na terenach gmin bezpośrednio przylegających do JCWP TW i CW. Intensyfikacja działań w zakresie gospodarki komunalnej na terenach gmin przybrzeżnych może mieć kluczowe znaczenie. Ze względu na ograniczanie odpływu ścieków w skali całego kraju słabo wiąże się z wielkością ładunków azotu i fosforu odprowadzanych przez Polskę rzekami do Bałtyku. Zgodnie z Raportem PLC-7¹⁰⁸⁾, na poziomie kraju nie stwierdzono żadnej zależności między tymi dwoma zmiennymi.

¹⁰⁸⁾ Opracowanie bilansu ładunków zanieczyszczeń odprowadzanych rzekami do Morza Bałtyckiego - PLC 7, PGW Wody Polskie, 2019

Kolejna grupa zaplanowanych działań jest związana z presjami takimi jak: działalność gospodarcza, ochrona brzegu morskiego przed abrazją i powodziami sztormowymi oraz turystyka i rekreacja wpływające na stan elementów hydromorfologicznych (podsumowanie identyfikacji znaczących oddziaływań przedstawia rozdział 7).

Zarówno w aPGW, jak i w IIaPGW nie są przedstawione cele środowiskowe związane ze stanem elementów hydromorfologicznych dla JCWP TW i CW. Biorąc pod uwagę ocenę stanu elementów hydromorfologicznych poniżej klasy dobrej w niektórych JCWP TW i CW (GIOŚ 2020 r.), pomimo braku szczegółowych danych, podjęto próbę wskazania działań, które docelowo mają doprowadzić do eliminacji lub redukcji oddziaływania presji na te elementy.

Odrębną grupę stanowią działania dla obszarów chronionych obejmujące kompleksowe działania zgodnie z wymaganiami ujętymi w PO.

Opracowując działania określono wzajemną relację pomiędzy wymaganiami RDW a RDSM w celu uniknięcia dublowania działań w IIaPGW i KPOWM.

Zgodnie z ustaleniami na poziomie KE ocena JCWP TW i CW w całości jest włączana do aktualizacji wstępnej oceny stanu środowiska wód morskich, gdyż te JCWP z natury rzeczy należą do środowiska morskiego, a w Polsce do polskich obszarów morskich i tym samym uwzględnione są w całości w załączniku nr 1 (Zestawienie główne) do uchwały nr 170 Rady Ministrów z dnia 15 listopada 2018 r. dotyczącej przedłożenia Komisji Europejskiej projektu aktualizacji zestawu celów środowiskowych dla wód morskich z 2019 roku.

W niektórych przypadkach sformułowane cele odnoszą się wprost do JCWP TW i CW. Na przykład dla cechy C6 (Integralność dna morskiego utrzymuje się na poziomie zapewniającym ochronę struktury i funkcji ekosystemów oraz brak negatywnego wpływu zwłaszcza na ekosystemy bentosowe), kryterium D6C1 (Zasięg przestrzenny i rozkład strat fizycznych (stała zmiana) naturalnego dna morskiego) celem dla JCWP TW i CW jest minimalizowanie powierzchni utraconego dna morskiego w obrębie JCWP w odniesieniu do wartości granicznych zawartych w opracowaniu aktualizacji zestawu właściwości typowych dla dobrego stanu środowiska wód morskich. Zbieżność celów dotyczy także cechy C5 (Do minimum ogranicza się eutrofizację wywołaną przez działalność człowieka) – eutrofizacja w zakresie dopływu ładunku biogenów do morza, a także elementów biologicznych w szczególności na zalewach będących JCW TW¹⁰⁹).

Analizując działania ujęte w KPOWM¹¹⁰), stwierdzono, że niektóre działania KPOWM opisane w kartach działań obejmowały swoim zasięgiem także obszary JCWP TW i CW, jednak bez wskazania na te obszary.

Na przykład działanie KTM 16_6 Analiza zakresu i skutków środowiskowych trwałych zmian hydrograficznych, które powinno być zrealizowane do 2018 roku, dotyczy w dużej mierze zmian hydromorfologicznych JCWP TW i CW.

Innym działaniem jest KTM 31_3 Wykorzystanie wyników kompleksowych wytycznych dotyczących ekosystemowej metodyki wyboru miejsca deponowania osadów (urobku bagrowanego) w morzu oraz zarządzania przybrzeżnymi kładowiskami na obszarze Morza Bałtyckiego, które dotyczy także JCWP TW.

W związku z faktem, że wiele innych działań w KPOWM dotyczyło równocześnie JCWP TW i CW oraz wód otwartego morza, a także zgodnie z krajowym prawodawstwem uznano, że w IIaPGW zostaną

¹⁰⁹) Uchwała nr 170 Rady Ministrów z dnia 15 listopada 2018 r. w sprawie wyrażenia zgody na przedłożenie Komisji Europejskiej projektu aktualizacji zestawu celów środowiskowych dla wód morskich (M.P. z 2019 r. poz. 173).

¹¹⁰) Rozporządzenie Rady Ministrów z dnia 11 grudnia 2017 r. w sprawie przyjęcia Krajowego programu ochrony wód morskich (Dz. U. poz. 2469).

zamieszczone tylko działania dla JCWP TW i CW nie powielające się z działaniami KPOWM, a dotyczące przede wszystkim strefy brzegowej JCWP CW oraz całości JCWP TW.

IlaPGW, podobnie jak program działań realizowany w ramach aPGW, a wynikający z aPWŚK, obejmuje działania, które bezpośrednio lub pośrednio wpływają na poprawę stanu wód morskich.

Do działań wpływających bezpośrednio na stan wód JCWP TW i CW należą:

- działania wynikające z konieczności porządkowania systemu gospodarki ściekowej;
- realizacja KPOŚK na terenach przylegających do JCWP TW i CW;
- ograniczenia rozprzestrzeniania zanieczyszczeń;
- kształtowanie naturalnych warunków hydrodynamicznych oraz ochrona ekosystemów i zachowanie różnorodności biologicznej;
- kształtowanie stosunków wodnych oraz ochrona ekosystemów od wód zależnych (w tym poprawa warunków morfologicznych i zachowanie ciągłości biologicznej strefy brzegowej, zapewnienie ciągłości rzek i potoków uchodzących do morza poprzez udrożnienie obiektów stanowiących przeszkodę dla migracji ryb, ograniczenie wpływu presji morfologicznej);
- realizacja zadań wynikających z planów ochrony obszarów chronionych obejmujących zarówno tereny nadbrzeżne, jak i wody oraz dno JCWP TW i CW.

Do działań wpływających pośrednio na stan wód TW i CW zaliczane są:

- ograniczenie odpływu azotu i fosforu z terenów rolniczych do wód powierzchniowych;
- działania organizacyjno-prawne i edukacyjne (analiza stanu zagospodarowania terenów nadmorskich, analiza potrzeb wykupu gruntów na terenach zagrożonych osuwiskami i w obrębie klifów);
- działania kontrolne (kontrola użytkowników prywatnych i przedsiębiorstw, badanie i monitorowanie oddziaływania na środowisko wodne w przypadku trwających inwestycji hydrotechnicznych).

Stopień realizacji działań wynikających z KPOŚK analizowany jest w kolejnych aktualizacjach programu oraz w corocznych sprawozdaniach, dotyczących stopnia wykonania Programu, przedkładanych przez marszałków województw Prezesowi KZGW. Obecnie obowiązuje VIaKPOŚK, przyjęta przez Radę Ministrów w dniu 5 maja 2022 r. Program ten także został uwzględniony w IlaPGW.

Podsumowanie informacji uzyskanych w wyniku monitorowania realizacji działań zawartych w aPGW (2016 r.) przedstawiono w rozdziale 10.

W IlaPGW w wyniku procedury doboru działań i ich priorytetyzacji przyjęto zestaw działań ukierunkowany na osiągnięcie celów środowiskowych dla wód TW i CW zarówno w okresie obowiązywania IlaPGW, jak i w dłuższej perspektywie czasowej. W szczególności realizacja zadań badawczych umożliwi zaplanowanie konkretnych działań w kolejnej aktualizacji planu gospodarowania wodami.

Działania dotyczące ochrony wód morskich w IlaPGW obejmują cztery typy – w zależności od ich ukierunkowania na ograniczenie lub eliminację znaczącej presji:

1. TWCWP – działania ukierunkowane na eliminację/ograniczenie presji fizykochemicznych i chemicznych na elementy biologiczne (grupy presji punktowe przemysłowe i komunalne, rozproszone, odpływ miejski, rozwój obszarów zurbanizowanych, turystyka, transport, odpływ z miasta) w obrębie zlewni bezpośrednich – wszystkie JCWP TW i CW na obszarze dorzecza Wisły.
2. TWCWHM – działania ukierunkowane na eliminację/ograniczenie presji hydromorfologicznych na elementy biologiczne, w tym:

- ochrona cennych siedlisk i gatunków w strefie brzegowej i morskiej; działania przeznaczone dla JCWP, w obrębie których znajdują się obszary chronione powiązane z wodami morskimi, dla których warunki hydromorfologiczne i hydrologiczne są ważnym elementem ich ochrony;
 - ograniczenia negatywnych wpływów na ekosystemy denne oraz powrót ekosystemu w miejscach, w których antropogeniczne lub naturalne presje zaburzyły strukturę i procesy zachodzące w obrębie dna morskiego lub struktur biotycznych, do stanu w mniejszym stopniu zmodyfikowanego.
 - ochrona cennych siedlisk i gatunków w strefie brzegowej i morskiej;
 - renaturyzacja rzek przymorskich, ze wskazaniem na realizację działań z katalogu rzeczno, przypisanych do JCWP RW wskazanych jako OWR – Reda od Dopywu z polderu Rekowo do ujścia JCWP RW20001447899;
 - prowadzenie MB w zakresie elementów hydromorfologicznych na potrzeby identyfikacji wpływu zabudowy hydrotechnicznej na stan środowiska strefy brzegowej JCWP przejściowych i przybrzeżnych wszystkie JCWP przejściowe i przybrzeżne); działanie wskazane w katalogu działań krajowych.
3. TWCWC – działania ukierunkowane na eliminację/ograniczenie presji skumulowanych na elementy biologiczne, w tym:
- ochrona i zwiększanie retencji w zlewni;
 - działania wynikające z PO i PZO obszarów chronionych – realizowane w JCWP, w obrębie których znajdują się obszary przeznaczone do ochrony siedlisk lub gatunków, ustanowione w u.o.p., dla których utrzymanie lub poprawa stanu wód jest ważnym czynnikiem w ich ochronie oraz w planach ochrony/planach zadań ochronnych zostały zidentyfikowane działania/zadania w zakresie wymagań wodnych;
 - opracowanie indywidualnych programów renaturyzacji mających na celu odbudowę słonych mokradł w strefie brzegowej wód przejściowych zasilanych wodami morskimi.

Działania dotyczące ochrony wód morskich na obszarze dorzecza Wisły zaplanowane w IIaPGW przedstawia tabela 13-26.

Tabela 13-25. Działania dotyczące ochrony wód morskich zaplanowane w IIaPGW

Indywidualny kod grupy działań	Kategoria działań	Grupa działań	Nr działania	Nazwa działania
TWCWP_01	Gospodarka ściekowa	gospodarka ściekowa w aglomeracjach	TWCWP_01.00	realizacja działań wyszczególnionych w VI aKPOŚK
TWCWP_01	Gospodarka odpadami	ochrona przed przedostawaniem się zanieczyszczeń ze statków do wód	TWCWP_01.01	analiza potrzeb w zakresie budowy i modernizacji infrastruktury portowej służącej do odbioru odpadów oraz pozostałości ładunkowych ze statków
TWCWP_03	Gospodarka ściekowa	gospodarka ściekowa na obszarach nieurbanizowanych	TWCWP_03.01	budowa/modernizacja oczyszczalni ścieków

Indywidualny kod grupy działań	Kategoria działań	Grupa działań	Nr działania	Nazwa działania
TWCWP_03	Gospodarka ściekowa	gospodarka ściekowa na obszarach niezurbanizowanych	TWCWP_03.05	analizy techniczno-ekonomiczne gospodarowania ściekami na obszarze niezurbanizowanym
TWCWP_04	Gospodarowanie wodami opadowymi	gospodarka wodami opadowymi na terenach zurbanizowanych	TWCWP_04.01	rozpoznanie techniczno-ekonomicznej wykonalności ograniczenia ładunku biogenów i zanieczyszczeń chemicznych odprowadzanego z dużych aglomeracji kanalizacją deszczową
TWCWP04	Gospodarowanie wodami opadowymi	gospodarka wodami opadowymi na terenach zurbanizowanych	TWCWP_04.02	budowa systemów retencjonowania i oczyszczania wód opadowych
TWCWHM01	Poprawa stanu elementów hydromorfologicznych i warunków siedliskowych strefy brzegowej	zapobieganie dalszym antropogenicznym zmianom strefy brzegowej	TWCWHM_01.01	zapobieganie dalszym antropogenicznym zmianom strefy brzegowej JCWP TW
TWCWHM_02	Ochrona i odtwarzanie naturalnych procesów hydromorfologicznych w strefie brzegowej	odtworzenie i poprawa stanu elementów hydromorfologicznych	TWCWHM_02.05	monitoring - kontrola wpływu zabudowy hydrotechnicznej na stan środowiska strefy brzegowej JCWP przejściowych i przybrzeżnych.
TWCWC_01	Adaptacja do zmian klimatu	retencja i zagospodarowanie wód opadowych i roztopowych na terenach zurbanizowanych	TWCWC_01.13	realizacja postanowień uchwalonych Miejskich planów adaptacji do zmian klimatu w zakresie związanym ze zwiększeniem retencji wód opadowych na terenach zurbanizowanych i przeciwdziałania skutkom suszy

Indywidualny kod grupy działań	Kategoria działań	Grupa działań	Nr działania	Nazwa działania
TWCWC_04	Poprawa warunków dla obszarów chronionych	działania wynikające z planów ochrony/planów zadań ochronnych ustanowionych dla obszarów przeznaczonych do ochrony siedlisk lub gatunków, ustanowione w u.o.p., dla których utrzymanie lub poprawa stanu wód jest ważnym czynnikiem w ich ochronie	TWCWC_04.02	realizacja działań wynikających z planów ochrony i planów zadań ochronnych dla obszarów chronionych
TWCWC_04	Poprawa warunków dla obszarów chronionych	ochrona ekosystemów morskich i od wód morskich zależnych/ zachowanie lub przywracanie właściwego stanu siedlisk i siedlisk gatunków	TWCWC_04.03	opracowanie indywidualnych programów renaturyzacji mających na celu odbudowę słonych mokradeł w strefie brzegowej wód TW zasilanych wodami morskimi

Źródło: opracowanie własne

Działania wskazane w Katalogu działań krajowych, które będą kluczowe dla realizacji celów środowiskowych wód przejściowych i przybrzeżnych to:

- identyfikacja obszarów gdzie dopuszcza się zachowanie naturalnych procesów przemieszczania się osadów dennych;
- usuwanie odpadów i zanieczyszczeń w zasięgu pasa nadbrzeżnego;
- weryfikacja gminnego programu ochrony środowiska pod kątem poprawy efektywności ograniczania dopływu zanieczyszczeń do JCWP;
- analiza potrzeb w zakresie wykupu gruntów w strefie zagrożonej osuwiskami i abrazją klifów;
- identyfikacja obszarów gdzie dopuszcza się zachowanie naturalnych procesów przemieszczania się osadów dennych;
- opracowanie planów obejmujących zachowanie lub przywrócenie ciągłości przepływu rumowiska wzdłuż brzegów morskich oraz utrzymanie, lub odtwarzanie naturalnych procesów geodynamicznych (abrazji i akumulacji) w strefie brzegowej;
- stopniowe usuwanie odnawiających się obcych gatunków drzew oraz krzewów;
- uwzględnianie zapisów planu zagospodarowania przestrzennego obszarów morskich przy wydawaniu decyzji administracyjnych związanych z działalnością mogącą mieć wpływ na środowisko morskie;
- monitorowanie realizacji Programu Ochrony Wód Morskich i jego aktualizacji.

13.10. Informacje o pozostałych działaniach

Zapewnienie osiągnięcia ustalonych celów środowiskowych jest procesem wymagającym podejmowania odpowiednich działań wynikających z przepisów prawa, ale nie ograniczonym wyłącznie do nich.

Niniejszy rozdział, zgodnie z art. 318 ust. 1 pkt 17 pr.w., odnosi się do pozostałych działań, innych niż wskazane w art. 318 ust. 1 pkt 8-16 pr.w.:

art. 318. ust. 1 pkt 8 pr.w.	informacje o planowanych i podjętych działaniach, które służą wdrożeniu zasady zwrotu kosztów usług wodnych (informacje przedstawione w rozdziale 13.1 IIaPGW);
art. 318. ust. 1 pkt 9 pr.w.	podsumowanie działań podjętych dla realizacji: a) celów środowiskowych, o których mowa w art. 56, art. 57, art. 59 oraz w art. 61 pr.w., b) wymagań wynikających z przepisów u.z.z.w.o.ś. – dla jednolitych części wód przeznaczonych do poboru wody na potrzeby zaopatrzenia ludności w wodę przeznaczoną do spożycia przez ludzi (informacje przedstawione w rozdziale 13.2 IIaPGW);
art. 318. ust. 1 pkt 10 pr.w.	informacje dotyczące pozwoleń wodnoprawnych udzielonych na: pobór wód, magazynowanie wód, wprowadzanie ścieków do wód, regulację wód (informacje przedstawione w rozdziale 13.3 IIaPGW);
art. 318. ust. 1 pkt 11 pr.w.	informacje o przypadkach, w których udzielono zezwolenia na wprowadzanie zanieczyszczeń bezpośrednio do wód podziemnych (informacje przedstawione w rozdziale 13.4 IIaPGW);
art. 318. ust. 1 pkt 12 pr.w.	podsumowanie działań podjętych w celu eliminowania stężeń substancji priorytetowych (informacje przedstawione w rozdziale 13.5 IIaPGW);
art. 318. ust. 1 pkt 13 pr.w.	podsumowanie działań podjętych w celu zapobieżenia skutkom zanieczyszczeń niedających się przewidzieć lub łagodzenia tych skutków (informacje przedstawione w rozdziale 13.6 IIaPGW);
art. 318. ust. 1 pkt 14 pr.w.	podsumowanie działań, o których mowa w art. 325 pr.w. – dotyczących analizy przyczyn zagrożeń i wprowadzenia do planu gospodarowania wodami działań uzupełniających, informacji o wynikach przeglądu pozwoleń wodnoprawnych oraz programów monitoringu wód (informacje przedstawione w rozdziale 13.7 IIaPGW);
art. 318. ust. 1 pkt 15 pr.w.	informacje o sposobie prowadzenia działań polegających na utrzymywaniu wód uwzględniających cele środowiskowe (informacje przedstawione w rozdziale 13.8 IIaPGW);
art. 318. ust. 1 pkt 16 pr.w.	informacje o działaniach zastosowanych w celu niedopuszczenia do wzrostu zanieczyszczeń wód morskich (informacje przedstawione w rozdziale 13.9 IIaPGW), które podjęto ze względu na konieczność osiągnięcia celów środowiskowych.

Niniejszy rozdział prezentuje informacje dotyczące działań, które nie zostały przewidziane ściśle w r.p.g.w. a których potrzeba może wynikać z ustaleń dokonywanych w ramach współpracy międzynarodowej a także z procesu konsultacji społecznych projektów planów gospodarowania wodami.

Realizowana współpraca międzynarodowa i wynikające z jej ustaleń podejmowane działania przedstawia rozdział 22 IIaPGW.

Wśród podejmowanych innych działań mających na celu przyczynienie się do osiągnięcia celów środowiskowych wyróżnić należy inicjatywy współpracy podejmowane przez PGW WP z różnymi organizacjami oraz podmiotami.

Porozumienie o współpracy Wód Polskich z Państwową Strażą Rybacką.

W dniu 26 września 2019 r. zawarto porozumienie pomiędzy RZGW WP w Białymstoku a Wojewódzką Państwową Strażą Rybacką w Olsztynie, dotyczące zasad współdziałania w zwalczaniu przestępstw i wykroczeń związanych z naruszeniem przepisów pr.w. oraz ustawy o rybactwie śródlądowym. Współpraca polega między innymi na wzajemnym przekazywaniu przez RZGW WP informacji o podejrzeniu dokonywania nielegalnego połowu ryb, oraz innych przepisów ustawy o rybactwie śródlądowym na administrowanych wodach, a ze strony Państwowej Straży Rybackiej w Olsztynie na przekazywaniu informacji o podejrzeniach dotyczących: nielegalnej budowy urządzeń lub budowli wodnych, niszczenia roślinności szuwarowej, nielegalnej wycinki drzew i krzewów, naruszenia linii brzegowej poprzez wykonanie robót ziemnych, nielegalnego grodzenia nieruchomości przyległych do wód wynikających z naruszenia przepisów pr.w. i u.o.p.

Współpraca RZGW WP z Uniwersytetem Śląskim w Katowicach.

Celem podjętej współpracy jest wykorzystanie doświadczenia i potencjału naukowego oraz dydaktycznego uniwersytetu, a także potencjału inżynierskiego i merytorycznego RZGW WP w Gliwicach. Wśród przewidywanych kierunków współpracy podjętej przez instytucje wymienić należy m.in. wzajemne prezentowanie i propagowanie wspólnych osiągnięć w kraju oraz poza jego granicami czy wymianę informacji i doświadczeń pomiędzy kadrą obydwu jednostek. Wspólne działania obejmować będą także wykonywanie opinii, ekspertyz lub opracowań, organizowanie konferencji naukowo-technicznych, seminariów, kursów i szkoleń czy współdziałanie w zakresie realizacji praktyk studenckich i zatrudniania absolwentów. Współpraca Uniwersytetu z PGW WP to szansa na przygotowanie i realizację projektów badawczych oraz badawczo-rozwojowych związanych z gospodarowaniem wodami, zmianami klimatu, wdrażaniem nowoczesnych rozwiązań w gospodarce wodnej. Współpraca ta jest niezwykle ważna, szczególnie w dobie zmian klimatu, gdzie wdrażanie nowoczesnego, opartego na wiedzy, systemu gospodarowania zasobami wodnymi może łagodzić /ograniczać skutki zmian klimatu.

14. Warunki potwierdzenia ważności pomiarów lub badań w monitoringu JCWP i JCWPd

Zapewnienie wyników badań monitoringowych o możliwie najwyższej wiarygodności stanowi podstawę dla dokonywanych analiz i ocen stanu środowiska.

Badania i pomiary w ramach monitoringu JCWP i JCWPd prowadzone są zgodnie z wymogami potwierdzenia ich ważności zawartymi w r.m.jcw określającym następujące warunki:

1. dwustopniowy system potwierdzania ważności badań obejmujący:
 - monitorowanie ważności wyników badań i pomiarów oraz prawidłowości pobierania próbek w ramach bieżącej działalności laboratoryjnej,
 - uczestnictwo w badaniach biegłości lub uczestnictwo w innych porównaniach międzylaboratoryjnych, nie rzadziej niż raz na 4 lata;
2. zapewnienie jakości i porównywalności wyników analiz zgodnie z międzynarodowymi standardami;
3. wdrożenie systemu zarządzania jakością obejmującego wszystkie etapy prowadzenia pomiarów lub badań, a w szczególności: poboru, utrwalania, transportu próbek, przechowywania próbek przed oddaniem ich do laboratorium, wykonywania oznaczeń fizykochemicznych, instrumentalnych lub taksonomicznych;
4. stosowanie do badań i pomiarów, realizowanych w ramach monitoringu JCWP, metodyk referencyjnych zawartych w r.m.jcw oraz zapewnienie walidacji i dokumentowania wszystkich metod analizy stosowanych w programach monitorowania stanu wód;
5. oparcie, w przypadku wszystkich stosowanych metod analizy w zakresie elementów, grup wskaźników lub poszczególnych wskaźników fizykochemicznych bądź chemicznych, minimalnych kryteriów w zakresie wyników, na niepewności pomiaru równej lub mniejszej 50%, szacowanej na poziomie odpowiednich norm lub wartości granicznych albo środowiskowych norm jakości oraz zapewnienie, że granica oznaczalności nie przekracza wartości 30% tych norm, wartości granicznych lub środowiskowych norm jakości;
6. dopuszczenie przekroczenia wartości granicy oznaczalności równej 30% odpowiednich norm lub wartości granicznych, czy środowiskowych norm jakości w sytuacji, gdy najlepsze dostępne techniki badawcze nie zapewniają spełnienia wymogów zawartych w punkcie 4, §24 r.m.jcw z zastrzeżeniem, aby nie była ona wyższa niż najbardziej rygorystyczna odpowiednia norma lub wartość graniczna bądź środowiskowa norma jakości określona dla danego elementu, grupy wskaźników, czy też danego wskaźnika;
7. prowadzenie, w przypadku gdy dla danego elementu, grupy wskaźników lub danego wskaźnika nie istnieje odpowiednia norma lub wartość graniczna, czy środowiskowa norma jakości, albo nie istnieje metoda analizy spełniająca minimalne kryteria w zakresie warunków określonych w punkcie 5, §24 r.m.jcw, monitorowania przy wykorzystaniu najlepszych dostępnych technik badawczych zwalidowanych i opisanych w procedurach badawczych, oraz spełniających wymóg pozytywnych wyników badań biegłości lub porównań międzylaboratoryjnych;
8. podawanie, wraz z wynikami pomiarów lub badań, szacowanych poziomów ufności, niepewności i dokładności wyników dla elementów fizykochemicznych, chemicznych i biologicznych.

W monitoringu JCWP i JCWPd stosowane są metodyki referencyjne pomiarów i badań zawarte w załączniku nr 7 do r.m.jcw.

W przypadku wód podziemnych, system zarządzania jakością w monitoringu realizowany jest zgodnie z przyjętymi na poziomie międzynarodowym praktykami systemu zarządzania, określonymi w normie PN-EN ISO/IEC 17025. Potwierdzeniem wdrożenia i funkcjonowania systemu zarządzania jest akredytacja PIG-PIB nr AB283 udzielona przez Polskie Centrum Akredytacji (dalej PCA). Obejmuje ona zarówno etap pobierania próbek, badania właściwości fizycznych wody wykonywanych w terenie przez Zespół Poboru Próbek Środowiskowych (ZPPŚ) PIG-PIB jak i badania fizykochemiczne w Laboratorium Chemicznym (LCh) PIG-PIB. Prace monitoringowe objęte systemem zarządzania i kontroli jakości mają zapewniony 2 etapowy system kontrolny – etap pierwszy obejmujący kontrolę wewnętrzną oraz etap drugi – system kontroli zewnętrznej. System zarządzania i kontroli wewnętrznej jest realizowany poprzez Terenowy Program Kontroli Jakości (opróbowanie i analiza statystyczna wyników próbek kontrolnych), realizacja auditów wewnętrznych, wykorzystanie CRM (certyfikowane materiały odniesienia) oraz zapewnienie spójności pomiarowej zgodnie z przyjętymi na poziomie międzynarodowym standardami (wytyczne normy ISO/IEC 17025). Etap drugi – system kontroli zewnętrznej – realizowany jest poprzez coroczne oceny jednostki certyfikującej (PCA) oraz udział w PT/ILC (badania biegłości i porównania międzylaboratoryjne).

Zapewnienie jakości i porównywalności wyników określonych w normie PN-EN ISO/IEC 17025 obejmuje wszystkie etapy prowadzenia pomiarów, począwszy od pobierania próbek, poprzez ich utrwalenie, transport, przechowywanie i wykonanie oznaczeń laboratoryjnych. Szereg wymagań niezbędnych do prawidłowego pobierania próbek jak i uzyskania wiarygodnych wyników uwzględniono w procedurach badawczych i instrukcjach wykonawczych do norm, które są na bieżąco aktualizowane. Wszystkie etapy prowadzonych badań są dokumentowane na odpowiednio przygotowanych formularzach.

Laboratorium LCh posiada akredytację na oznaczenia 94 ze 100 wskaźników jakości wody, które są badane w ramach monitoringu chemicznego wód podziemnych co jest gwarancją miarodajności uzyskanych wyników oznaczeń poszczególnych wskaźników. Badania nieakredytowane dotyczą cyjanków wolnych, indeksu fenolowego oraz pestycydów triazynowych: symazyny, atrazyny, propazyny i prometryny. Zespół Poboru Próbek Środowiskowych PIG-PIB posiada akredytację na pobieranie próbek do badań chemicznych i fizycznych oraz badania: temperatury wody, poziomu lustra wody, pH i przewodności elektrolitycznej właściwej. Metodą nieakredytowaną jest pomiar tlenu rozpuszczonego.

Granice oznaczalności dla wszystkich wskaźników fizykochemicznych nie przekraczają 30% norm jakości środowiska, rozumianych jako wartości progowe dobrego stanu chemicznego wód podziemnych, natomiast szacowane niepewności pomiarów nie są wyższe niż 50%. Granice oznaczalności metod analitycznych dla wskaźników fizykochemicznych są dostosowane do wymogów krajowych i umożliwiają ocenę jakości wód podziemnych badanych próbek w zakresie klas jakości I-V. W przypadku związków organicznych dla dwóch wskaźników: dichlorofosu i parationu etylowego, podawana jest niepewność rozszerzona wyników, przy założonym poziomie ufności 95% i współczynniku rozszerzenia $k=2$, odpowiednio 65% i 57%. Natomiast dla pestycydów triazynowych, metoksychloru i benzo[a]pirenu granica oznaczalności przekracza wartość 30% wartości progowych dobrego stanu chemicznego wód podziemnych. Obecne możliwości analityczne laboratorium nie pozwalają na obniżenie wyżej wymienionych parametrów związków organicznych.

Jedynie oznaczenie wskaźnika TOC (ogólny węgiel organiczny) nie jest wykonywane metodą referencyjną, pozostałe 43 elementów fizykochemicznych i 60 elementów organicznych są badane metodami odniesienia opisanymi w r.m.jcw – załącznik nr 7.

Wyniki pomiarów podawane są wraz z niepewnością, dokładnością i szacowanym poziomem ufności.

15. Uzasadnienie częstotliwości prowadzenia monitoringu substancji priorytetowych określonej w przepisach wydanych na podstawie art. 350 ust. 1 ustawy – Prawo wodne

Warunki prowadzenia monitoringu substancji priorytetowych w wodach powierzchniowych

Zakres i częstotliwość badań wskaźników JCWP w punktach pomiarowo-kontrolnych określana jest na podstawie przepisów dotyczących form i sposobu prowadzenia monitoringu jednolitych części wód. W zakresie badania substancji priorytetowych dla fauny i flory oraz osadów dennych w nowym cyklu planistycznym, wymogi te precyzują przepisy s.r.m.jcw (2019).

Zakończony cykl aPGW opierał się na wymaganiach s.r.m.jcw (2016). W zakresie klasyfikacji stanu chemicznego realizowane badania obejmowały wdrażanie wymagań Dyrektywy 2013/39/UE, w związku z czym uległ zmianie zakres badań grupy wskaźników według rozszerzonej listy substancji priorytetowych, wraz z koniecznością badania stężenia wybranych substancji w biocie.

Normy jakościowe dla substancji priorytetowych ustalone w s.r.kl.jcwp (2016 r., 2019 r.) nie zmieniły się istotnie w nowych przepisach wykonawczych z roku 2021 r.

Monitoring jednolitych części wód powierzchniowych prowadzony jest w formie:

- pomiarów poziomu i objętości lub natężenia przepływu wód w zakresie stosownym dla stanu ekologicznego lub potencjału ekologicznego lub stanu chemicznego;
- badań grup wskaźników lub poszczególnych wskaźników jakości wód m.in. na potrzeby analiz długoterminowych trendów zmian stężeń substancji priorytetowych, o których mowa w przepisach wydanych na podstawie art. 114 pr.w., i innych zanieczyszczeń, dla których określa się środowiskowe normy jakości, o których mowa w przepisach wydanych na podstawie art. 53 ust. 4 pr.w.

Badania grup wskaźników lub poszczególnych wskaźników jakości wód na potrzeby analiz obejmują również elementy chemiczne w biocie lub osadach dennych. Na potrzeby ustalenia stanu wód oraz planowania w gospodarowaniu wodami odpowiada program monitoringu realizowany w ramach:

- MD;
- MO;
- MB;
- monitoringu obszarów chronionych.

Szczegółowe informacje dotyczące programów monitoringowych przedstawione są w rozdziale 5.

Kryteria ustalania zakresu monitorowania jednolitych części wód powierzchniowych:

1. w ramach MD do monitorowania wyznacza się JCWP, w liczbie wystarczającej do dokonania oceny ogólnego stanu wód powierzchniowych na obszarach dorzeczy lub w zlewniach, reprezentatywnej dla występujących oddziaływań antropogenicznych oraz występujących typów wód powierzchniowych.
2. w ramach MO wyznacza się JCWP uznane, na podstawie oceny wpływu znaczących oddziaływań na stan wód powierzchniowych lub na podstawie monitoringu diagnostycznego, jako zagrożone niespełnieniem określonych dla nich celów środowiskowych, w szczególności dotyczy to JCWP:
 - zagrożonych znacznym oddziaływaniem ze strony punktowych, liniowych lub obszarowych źródeł zanieczyszczeń, wskazanych w dokumentacjach planistycznych, o których mowa w art. 317 ust. 1 pkt 3 i pkt 8 pr.w.;

- zagrożonych znacznym oddziaływaniem mogącym mieć wpływ na hydromorfologię, wskazanych w dokumentacjach planistycznych, o których mowa w art. 317 ust. 1 pkt 3 pr.w.;
- do których odprowadzane są substancje priorytetowe, o których mowa w przepisach wydanych na podstawie art. 114 pr.w., oraz inne substancje odprowadzane w znacznych ilościach, wskazane w dokumentacji planistycznej, o której mowa w art. 317 ust. 1 pkt 8 pr.w.;
- w zlewniach, w których występują źródła zanieczyszczeń, o których mowa w rozporządzeniu (WE) nr 166/2006 Parlamentu Europejskiego i Rady z dnia 18 stycznia 2006 r. w sprawie ustanowienia Europejskiego Rejestru Uwalniania i Transferu Zanieczyszczeń i zmieniającym dyrektywę Rady 91/689/EWG i 96/61/WE.

Przepisy umożliwiają wykonanie dodatkowego monitorowania wód w ramach MB, wykraczającego poza podane wyżej cele MD i MO. W takim trybie monitoruje się JCWP, dla których jest konieczne:

- ustalenie przyczyn nieosiągnięcia celów środowiskowych, o ile wyjaśnienie tych przyczyn jest niemożliwe na podstawie danych oraz informacji uzyskanych w wyniku pomiarów lub badań prowadzonych w ramach monitoringu diagnostycznego lub MO;
- ustalenie przyczyn, które mogą uniemożliwić osiągnięcie celów środowiskowych, w przypadku gdy nie został ustanowiony MO JCWP;
- określenie wielkości lub wpływu przypadkowego zanieczyszczenia;
- ustalenie przyczyn rozbieżności między wynikami klasyfikacji stanu ekologicznego lub potencjału ekologicznego na podstawie elementów biologicznych, hydromorfologicznych i fizykochemicznych;
- zebranie dodatkowych informacji o stanie wód w związku z uwarunkowaniami lokalnymi lub umowami międzynarodowymi, których Rzeczpospolita Polska jest stroną.

Zakres zadań państwowego monitoringu środowiska jest określony w wieloletnich strategicznych programach państwowego monitoringu środowiska i wykonawczych programach państwowego monitoringu środowiska. Główny Inspektor Ochrony Środowiska opracowuje i realizuje wieloletnie strategiczne oraz wykonawcze programy państwowego monitoringu środowiska, zgodnie z określonym zakresem zadań według u.o.i.ś.

Zakończone w cyklu aPGW wojewódzkie programy badań w ramach PMŚ uwzględniały *Wytyczne do planowania monitoringu wód powierzchniowych* na potrzeby aneksowania wojewódzkich programów monitoringu środowiska na lata 2016–2020 wydane przez GIOŚ. Plan ujmował zmiany prawne, jakie dokonały się w zakresie monitoringu wód w 2016 roku. Nowe normy określiły zarówno zasady realizacji badań i były podstawą do wyboru JCWP właściwych do monitorowania na podstawie informacji zawartych w planach gospodarowania wodami dla dorzeczy.

Zakres klasyfikacji stanu chemicznego realizowany był w ramach monitoringu diagnostycznego, którego zadaniem jest kompleksowy przegląd stanu wód oraz zgromadzenie informacji na temat długoterminowych zmian naturalnych i wynikających z presji antropogenicznych. Częstotliwość badań substancji, w tym z grupy elementów stanu chemicznego przyjęta była zgodnie z postanowieniami s.r.m.jcw (2016).

Badania w ramach MO wykonywano w celu określenia stanu wód w przypadku, gdy istniało ryzyko, że cele środowiskowe dla tych wód nie będą osiągnięte. Wyniki tego monitoringu są szczególnie istotne dla oceny realizacji planów gospodarowania wodami, ponieważ jest wykorzystywany również w ocenie realizacji programów działań.

W przypadku, gdy na podstawie wyników badań monitoringu diagnostycznego stwierdzono przekroczenia stężeń substancji priorytetowych, MO obejmowano również te części wód, prowadząc coroczne badania w zakresie wskaźników chemicznych.

Poniżej zestawiono wyniki klasyfikacji stanu chemicznego dla obszaru dorzecza Wisły na podstawie wyników klasyfikacji i oceny stanu jednolitych części wód powierzchniowych wykonanej przez GIOŚ za 2019 rok na podstawie danych z lat 2014–2019 wraz z uzupełnieniem oceny w przypadku zlewni niemonitorowanych o wartości wg wyników opracowania *Analiza znaczących oddziaływań – JCWP (...)*¹¹¹⁾.

Tabela 15-1. Klasyfikacja stanu chemicznego wód dla kategorii wód na obszarze dorzecza Wisły w oparciu o wyniki oceny stanu GIOŚ za lata 2014–2019 oraz wartości wg *Analizy znaczących oddziaływań – JCWP (...)* w zlewniach niemonitorowanych

Lp.	Kategoria wód	Łączna liczba JCWP	Liczba JCWP ocenianych w monitoringu GIOŚ	Liczba JCWP niemonitorowanych - z oceną wg wyniku <i>Analizy znaczących oddziaływań (...)</i>	Klasyfikacja stanu chemicznego		
					dobry	poniżej dobrego	brak oceny
1.	LW	499	278	220	216	282	1
2.	RW	1719	1048	217	320	945	454
3.	RWr	26	25	1	1	25	-
4.	CW	2	2	-	-	2	-
5.	TW	5	5	-	-	5	-
łącznie JCWP		2251	1358	438	537	1259	455

Źródło: opracowanie własne na podstawie wykazu GIOŚ

Dla zaplanowanego programu monitoringu oraz w przypadku przekroczeń dodatkowych elementów oceny stanu wód – w obrębie JCWP są stosowane różne rodzaje monitoringu. Ponadto rodzaj przypisanego monitoringu może ulec zmianie w ciągu jednego cyklu planistycznego w zależności od występowania presji w JCWP. Jednakże pomimo dążenia do objęcia monitoringiem coraz większej liczby JCWP, ciągle pozostaje odsetek jednolitych części wód powierzchniowych niemonitorowanych. W konsekwencji prowadzi to do tego, że nie do każdej JCWP został dopisany rodzaj planowanego/zrealizowanego monitoringu w cyklu planistycznym 2016–2021, co zostało przedstawione w tabeli 15-2.

Tabela 15-2. Udział wód objętych programami monitoringu na obszarze dorzecza Wisły

Lp.	Kategoria wód	Monitoring operacyjny		Monitoring diagnostyczny		Monitoring diagnostyczny i operacyjny	
		liczba JCWP	odsetek JCWP (%)	liczba JCWP	odsetek JCWP (%)	liczba JCWP	odsetek JCWP (%)
1.	LW	256	51,3	240	48,1	240	48,1
2.	RW	867	50,4	1352	78,7	806	46,9
3.	RWr	22	84,6	23	88,5	22	84,6
4.	CW	2	100,0	2	100,0	2	100,0
5.	TW	5	100,0	5	100,0	5	100,0

¹¹¹⁾ *Analiza znaczących oddziaływań antropogenicznych wraz z oceną ich wpływu na stan wód oraz oceną ryzyka nieosiągnięcia celów środowiskowych, PGW WP 2020.*

Lp.	Kategoria wód	Monitoring operacyjny		Monitoring diagnostyczny		Monitoring diagnostyczny i operacyjny	
		liczba JCWP	odsetek JCWP (%)	liczba JCWP	odsetek JCWP (%)	liczba JCWP	odsetek JCWP (%)
Łącznie JCWP w skali obszaru dorzecza		1152	51,2	1622	72,1	1075	47,8

Źródło: opracowanie własne na podstawie wykazu GIOŚ

Prowadzenie monitoringu substancji priorytetowych w cyklu planistycznym IIaPGW

Realizacja klasyfikacji stanu chemicznego w nowym cyklu oparta jest na wymogach r.m.jcw, które określa zasady prowadzenia monitoringu wód. Standardy jakościowe w zakresie badania substancji priorytetowych w wodzie i biocie określa r.kl. jcw.

Częstotliwość prowadzenia monitoringu substancji priorytetowych

Zakres i częstotliwość prowadzenia badań, w tym monitoringu substancji priorytetowych określa załącznik nr 3 r.m.jcw.

Kryteria zmiany częstotliwości monitoringu jednolitych części wód powierzchniowych

Zmiana w realizacji monitoringu możliwa jest w przypadku spełnienia przesłanek określonych w załącznik nr 4 r.m.jcw:

1. Jeżeli na podstawie wyników uzyskanych w ramach zrealizowanego monitoringu diagnostycznego prowadzonego w danej jednolitej części wód powierzchniowych oceniono jej stan jako dobry i na podstawie oceny wpływu znaczących oddziaływań, w tym oddziaływań antropogenicznych, nie można stwierdzić zmian w tych oddziaływaniach na ocenianą jednolitą część wód powierzchniowych, MD może być prowadzony w okresie obowiązywania co trzeciego planu gospodarowania wodami na obszarze dorzecza.
2. Dopuszcza się zmianę w realizacji MO, w trakcie okresu obowiązywania planu gospodarowania wodami na obszarze dorzecza, na podstawie informacji pozyskanych w wyniku przeprowadzonej oceny wpływu znaczących oddziaływań, w tym oddziaływań antropogenicznych na jednolite części wód powierzchniowych, w szczególności polegającą na zmniejszeniu rocznej częstotliwości pomiarów lub badań, jeżeli stwierdzone oddziaływanie nie jest znaczne lub oddziaływanie to zostało usunięte.
3. Dopuszcza się skrócenie okresu prowadzenia MO w innym niż reperowy reprezentatywnym punkcie pomiarowo-kontrolnym do okresu objętego działaniami zmierzającymi do poprawy lub utrzymania dobrego stanu wód określonymi w zestawie działań, o którym mowa w art. 318 ust. 1 pkt 7 pr.w.
4. Analizy długoterminowych trendów zmian stężeń substancji priorytetowych i innych zanieczyszczeń ulegających akumulacji w osadach dennych przeprowadza się, wykonując badania osadów dennych w jednolitych częściach wód powierzchniowych, w których zlokalizowano reperowe punkty pomiarowo-kontrolne z częstotliwością nie mniejszą niż co 3 lata, co najmniej 2 razy w każdym okresie obowiązywania danego planu gospodarowania wodami na obszarze dorzecza.

Plan sieci i programu monitoringu na cykl planistyczny IIaPGW jest elementem Programu PMŚ realizowanego na podstawie założeń określonych w Strategicznym Programie Państwowego Monitoringu Środowiska na lata 2020–2025. W przypadku monitoringu chemicznego wód program odnosi się do konieczności zapewnienia poprawności danych determinujących odpowiednią jakość oznaczeń w monitoringu chemicznym, co osiągnięte będzie poprzez:

- stosowanie metod analizy w zakresie parametrów fizykochemicznych i chemicznych z przyjęciem minimalnych kryteriów w zakresie wyników dla niepewności rozszerzonej pomiaru równej lub mniejszej 50% (dla $k=2$ i prawdopodobieństwa 95%),
- zapewnienie, że granica oznaczalności nie przekracza wartości 30% odpowiednich norm jakości środowiska.

Badania wykonywane w ramach monitoringu chemicznego wód powierzchniowych muszą uwzględniać wymagania zawarte w załączniku nr 14 dotyczącym środowiskowych norm jakości dla substancji szczególnie szkodliwych dla środowiska wodnego (substancji priorytetowych w dziedzinie polityki wodnej oraz innych substancji zanieczyszczających).

16. Wykaz inwestycji i działań, które mogą spowodować nieosiągnięcie dobrego stanu wód lub pogorszenie dobrego stanu wód

Ramowa Dyrektywa Wodna w art. 4 ust. 7 stanowi, że państwa członkowskie nie naruszają RDW, gdy:

- nieosiągnięcie dobrego stanu wód podziemnych, dobrego stanu ekologicznego lub, gdzie stosowne, dobrego potencjału ekologicznego lub niezapobieganie pogarszaniu się stanu części wód powierzchniowych czy podziemnych jest wynikiem nowych zmian w charakterystyce fizycznej części wód powierzchniowych lub zmian poziomu części wód podziemnych, lub
- niezapobieganie pogorszeniu się ze stanu bardzo dobrego do dobrego danej części wód powierzchniowych jest wynikiem nowych zrównoważonych form działalności gospodarczej człowieka

i spełnione są wszystkie następujące warunki:

- zostały podjęte wszystkie praktyczne kroki, aby ograniczyć niekorzystny wpływ na stan części wód;
- przyczyny tych modyfikacji lub zmian są szczegółowo określone i wyjaśnione w planie gospodarowania wodami na obszarze dorzecza wymagany na mocy art. 13, a cele podlegają ocenie co sześć lat;
- przyczyny tych modyfikacji lub zmian stanowią nadrzędny interes społeczny i/lub korzyści dla środowiska i dla społeczeństwa płynące z osiągnięcia celów wymienionych w art. 4 ust. 1 są przeważone przez wpływ korzyści wynikających z nowych modyfikacji czy zmian na ludzkie zdrowie, utrzymanie ludzkiego bezpieczeństwa lub zrównoważony rozwój; oraz
- korzystne cele, którym służą te modyfikacje lub zmiany części wód, nie mogą, z przyczyn możliwości technicznych czy nieproporcjonalnych kosztów, być osiągnięte innymi środkami, stanowiącymi znacznie korzystniejszą opcję środowiskową.

Krajowym odpowiednikiem ww. przepisu są art. 66-68 pr.w.

W odniesieniu do warunku określonego w art. 4 ust. 7 lit. b RDW dokument pn. *Guidance Document No. 20. Guidance Document on Exemptions to the Environmental Objectives*¹¹²⁾ (*Wytyczne CIS nr 20 dotyczące wyłączeń z realizacji celów środowiskowych*) wskazuje, że przedstawienie informacji w planie gospodarowania wodami ma charakter sprawozdawczy.

W polskim systemie prawnym przyjęto, że analiza zgodności planowanego działania, inwestycji lub przedsięwzięcia z celami środowiskowymi JCW jest:

1. elementem postępowań administracyjnych w sprawie ocen wodnoprawnych (art. 429 pr.w.), pozwoleń wodnoprawnych (art. 396 ust. 1 pr.w.), decyzji o środowiskowych uwarunkowaniach (art. 81 ust. 3 u.o.o.ś.) oraz decyzji wykonawczych (pozwolenie na budowę, zezwolenie na realizację inwestycji drogowej itp.) w przypadku przeprowadzania ponownej oceny oddziaływania na środowisko (art. 90 ust. 2 pkt 2 u.o.o.ś.);
2. przedmiotem analizy przy rozpatrywaniu zgłoszeń wodnoprawnych (art. 423 ust. 5 pkt 3 pr.w.);
3. przedmiotem analizy przy przeglądzie pozwoleń wodnoprawnych (art. 416 ust. 2 oraz art. 325 ust. 1 pkt 2 pr.w.);

¹¹²⁾ Guidance Document No. 20. Guidance Document on Exemptions to the Environmental Objectives, Common Implementation Strategy for the Water Framework Directive (2000/60/EC), 2009.

4. uwzględniana w ramach utrzymywania wód (art. 226 ust. 1-2, art. 229, art. 231 pr.w.) oraz innych czynności związanych z gospodarką wodną (art. 236 ust. 4, art. 164 ust. 1, art. 187 ust. 1, art. 198 pr.w.);
5. przedmiotem analizy przy wydawaniu deklaracji zgodności z RDW (art. 439-440a pr.w.).

Każdy przypadek realizacji działania, inwestycji lub przedsięwzięcia mogącego zagrażać celom środowiskowym JCW wymaga autoryzacji w formie decyzji administracyjnej.

Zgodnie ze stanem prawnym obowiązującym w Polsce od 1 stycznia 2018 r. wydanie zgody wodnoprawnej lub decyzji o środowiskowych uwarunkowaniach jest możliwe nawet w przypadku, gdy dane przedsięwzięcie pogarsza stan wód lub uniemożliwia osiągnięcie celu środowiskowego JCW – pod warunkiem, że spełnione są przesłanki wskazane w art. 68 pkt 1, 3 i 4 pr.w. (przepis będący odpowiednikiem art. 4 ust. 7 RDW). Widoczny brak pkt 2 wynika z treści art. 81 ust. 3 u.i.o.ś oraz art. 432 pr.w. Według stanu prawnego obowiązującego między datą przyjęcia aPGW a 1 stycznia 2018 r. wydanie decyzji o środowiskowych uwarunkowaniach oraz pozwolenia wodnoprawnego dla przedsięwzięcia lub działania mogącego kolidować z celami środowiskowymi JCW było dopuszczalne tylko w sytuacji, gdy były spełnione wszystkie warunki wynikające z art. 4 ust. 7 RDW, tzn. gdy inwestycja była ujęta w aPGW.

Obligatoryjnym elementem planu gospodarowania wodami jest wykaz inwestycji lub działań spełniających łącznie następujące kryteria:

- mogą one wpłynąć na możliwość osiągnięcia celów środowiskowych, o których mowa w art. 56, art. 57, art. 59 oraz w art. 61 pr.w.;
- spełniają warunki, o których mowa w art. 68 pr.w.

Tak określony wykaz inwestycji i działań, które mogą spowodować nieosiągnięcie dobrego stanu wód lub pogorszenie dobrego stanu wód, prezentuje załącznik nr 10 (Wykaz inwestycji i działań).

Zestawiając informacje wynikające z powyższej treści, należy podkreślić, że wykaz ten ma funkcję sprawozdawczą. Przedstawia on informacje wynikające z decyzji administracyjnych (decyzje o środowiskowych uwarunkowaniach, oceny wodnoprawne) na temat działań i przedsięwzięć, dla których wydano (w okresie od daty przyjęcia aPGW do 21 grudnia 2020 r.) ostateczną decyzję potwierdzającą spełnienie warunków, o których mowa w art. 68 pkt 1, 3 i 4 pr.w. Ponadto, uwzględnia on informacje o planowanych i realizowanych inwestycjach i działaniach, dla których w aPGW z 2016 r. potwierdzono warunki spełniania odstępstwa w trybie art. 4 ust. 7 RDW.

Wskazanie informacji o przedsięwzięciu, działaniu lub inwestycji w Wykazie Inwestycji i Działań nie zwalnia z konieczności uzyskania wymaganych przepisami prawa decyzji administracyjnych dot. realizacji przedsięwzięcia (działania, inwestycji). Oznacza to, że analiza zgodności planowanego działania, inwestycji lub przedsięwzięcia z celami środowiskowymi JCW wraz z uzasadnieniem przesłanek, o których mowa w art. 4.7 Ramowej Dyrektywy Wodnej może być przeprowadzona wyłącznie w toku postępowań administracyjnych kończących się wydaniem DUŚ, oceny wodnoprawnej. Źródłem informacji do wykazu była ankietyzacja, którą objęto następujące podmioty:

1. podmioty określone jako „Inwestor” w wykazach inwestycji stanowiących załącznik do aPGW z 2016 r.; uwzględniono włączenie Zarządów Melioracji i Urządzeń Wodnych (wskazanych w aPGW z 2016 r. jako „Inwestor”) w struktury PGW WP; w przypadku innych inwestorów skierowano ankiety do podmiotów kontynuujących zamierzenie inwestycyjne;
2. organy właściwe w sprawach ocen wodnoprawnych (które wydawały oceny wodnoprawne, brały udział w postępowaniach w sprawie wydania decyzji środowiskowych uwarunkowaniach oraz prowadziły wykazy inwestycji zgodnie z art. 435-436 pr.w.);

3. organy wydające decyzje o środowiskowych uwarunkowaniach, przy wydawaniu których zastosowano art. 68 pr.w. (wskazane przez organy właściwe w sprawach ocen wodnoprawnych).

Ponadto w przypadku, gdy uzyskane dane były niewystarczające, uwzględniono dane wynikające z treści decyzji administracyjnych.

Z wykonanej analizy wynika, że na obszarze dorzecza Wisły zidentyfikowano 120 inwestycji i działań spełniających przesłanki wskazane w art. 4 ust. 7 RDW. Informacje o nich są przedstawione w załączniku nr 10 (Wykaz inwestycji i działań).

17. Zagrożenia dla swobodnego przepływu wód oraz spływu lodów

Zgodnie z art. 318 ust 2 pkt 1 pr.w. oraz wymaganym zakresem opracowania planu gospodarowania wodami wskazanym w r.p.g.w. w planie gospodarowania wodami prezentowane są informacje dotyczące odcinków śródlądowych wód powierzchniowych, w obrębie których występują zagrożenia dla swobodnego przepływu wód oraz spływu lodu wraz z identyfikacją tych zagrożeń.

Na potrzeby określania odcinków śródlądowych wód powierzchniowych, w obrębie których występują zagrożenia dla swobodnego przepływu wód oraz spływu lodu konieczne jest uwzględnienie wskaźników hydromorfologicznych związanych z czynnikami naturalnymi oraz ingerencją człowieka w koryto rzeczne. Podstawowym źródłem informacji dotyczących odcinków zagrożenia spływu lodu są PUW przygotowywane przez poszczególne RZGW WP. Informacje i dane dotyczące potencjalnych miejsc zagrożenia dla swobodnego spływu gromadzone przez PGW WP podlegają corocznym aktualizacjom podczas przygotowania do sezonu zimowego. Przedstawione w niniejszym rozdziale dane pochodzą z PUW z 2016 r. oraz danych PGW WP w zakresie miejsc potencjalnie zatorogennych (oszacowanie z 2020 r.).

Na podstawie dostępnych danych z roku 2020, ogółem na obszarze dorzecza Wisły, zidentyfikowano 476 odcinków utrudnionego spływu lodu w obrębie 156 JCWP RW. Zgodnie z PUW wg stanu na rok 2016 liczba JCWP RW ze zidentyfikowanymi odcinkami zagrożenia swobodnego przepływu oraz spływu lodu wyniosła ponad 1300 JCWP co stanowi ponad 81% wszystkich JCWP RW na obszarze dorzecza Wisły.

Zestawienie liczby odcinków potencjalnie zagrożonych w odniesieniu do poszczególnych regionów wodnych dorzecza Wisły prezentuje poniższa tabela 17-1.

Tabela 17-1. Zestawienie liczby odcinków i liczby JCWP potencjalnie zagrożonych w odniesieniu do poszczególnych regionów wodnych dorzecza Wisły

Region wodny	Liczba JCWP RW w regionach wodnych	PUW 2016		Dane PGW WP - oszacowanie 2020		
		liczba JCWP ^{a)}	udział JCWP ^{b)} (%)	liczba odcinków ^{c)}	liczba JCWP ^{a)}	udział JCWP ^{b)} (%)
Bugu	254	193	76	57	19	9
Dolnej Wisły	357	290	81	26	4	1
Górnej-Wschodniej Wisły	208	192	93	102	32	15
Górnej-Zachodniej Wisły	229	221	96	48	24	15
Małej Wisły	44	bd	bd	59	17	43
Narwi	229	164	72	7	4	2
Region wodny Środkowej Wisły	398	338	85	177	56	14
Ogółem	1719	1398	81	476	156	100

Objaśnienia:

^{a)} Liczba JCWP – liczba JCWP RW ze zidentyfikowanymi odcinkami zagrożenia swobodnego przepływu wód oraz spływu lodu;

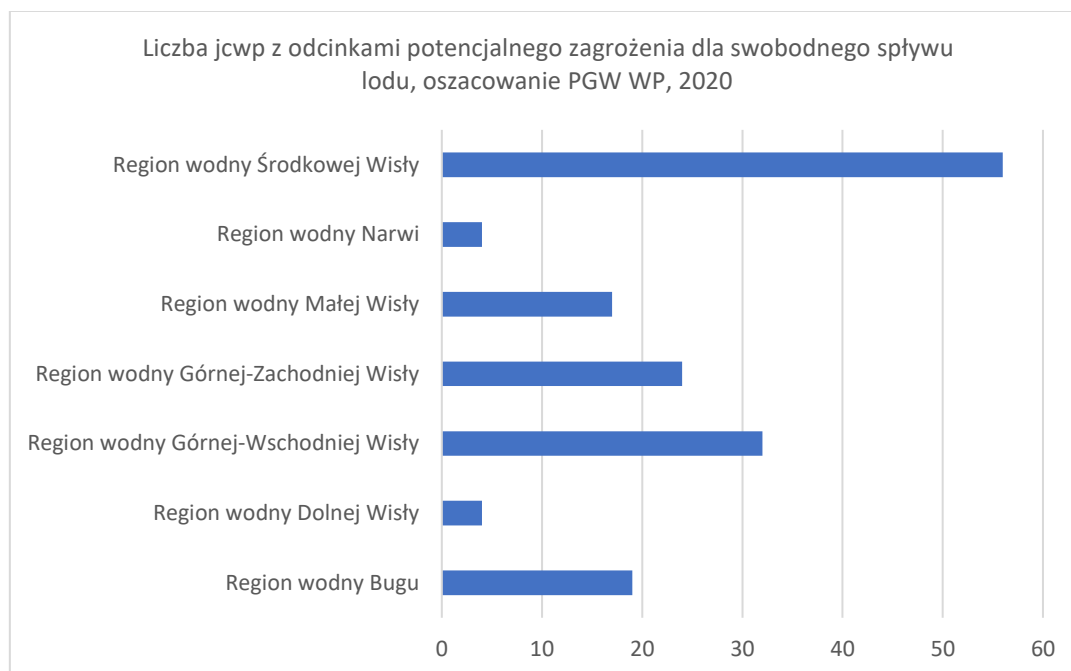
^{b)} Udział JCWP – udział JCWP RW ze zidentyfikowanym zagrożeniem swobodnego przepływu wód oraz spływu lodu w ogólnej liczbie JCWP w regionie wodnym

^{c)} Liczba odcinków – liczba odcinków ze zidentyfikowanym zagrożeniem dla swobodnego spływu wód lub lodu

bd – brak danych możliwych do przeniesienia na nowy układ planistyczny

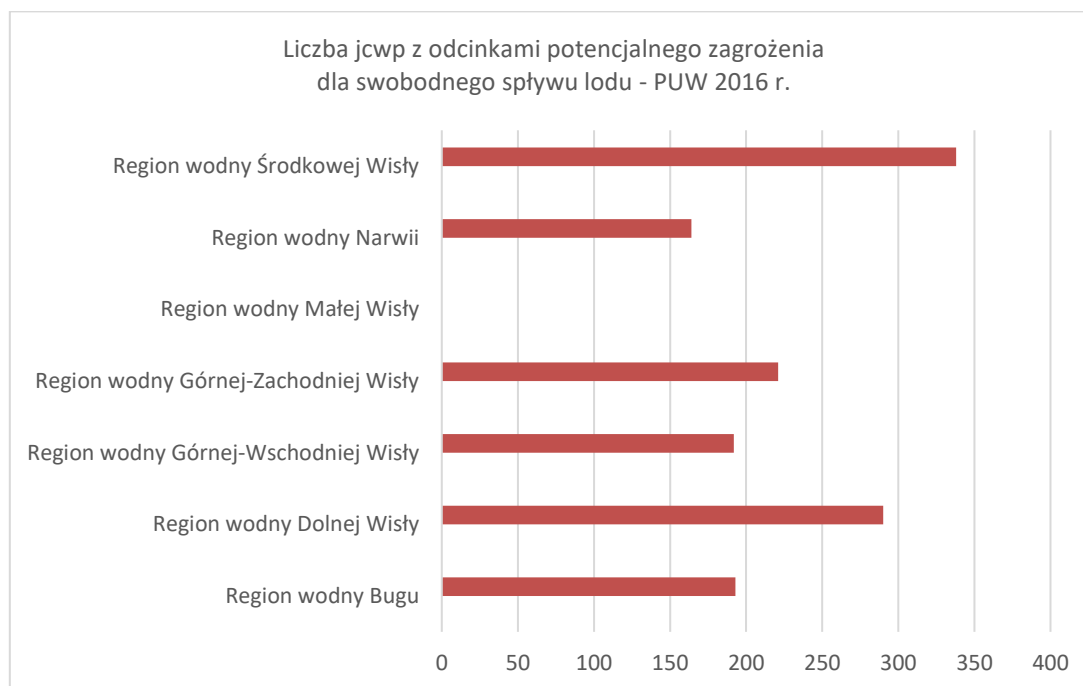
Źródło: opracowanie własne na podstawie PUW 2016, oraz wykazów PGW WP z roku 2020 dotyczących potencjalnych miejsc zatorogennych na obszarze administrowanym przez poszczególne RZGW WP

Analiza danych z okresu 2016–2020 wskazuje na utrzymującą się tendencję występowania odcinków potencjalnego zagrożenia swobodnego spływu lodu. Pomimo różnic w liczbie odcinków w latach 2016 i 2020 największy udział liczby odcinków zatorogennych występuje w regionie wodnym Środkowej Wisły.

Wykres 17-1. Liczba JCWP z odcinkami potencjalnego zagrożenia dla swobodnego spływu lodu – wykazy 2020 r.

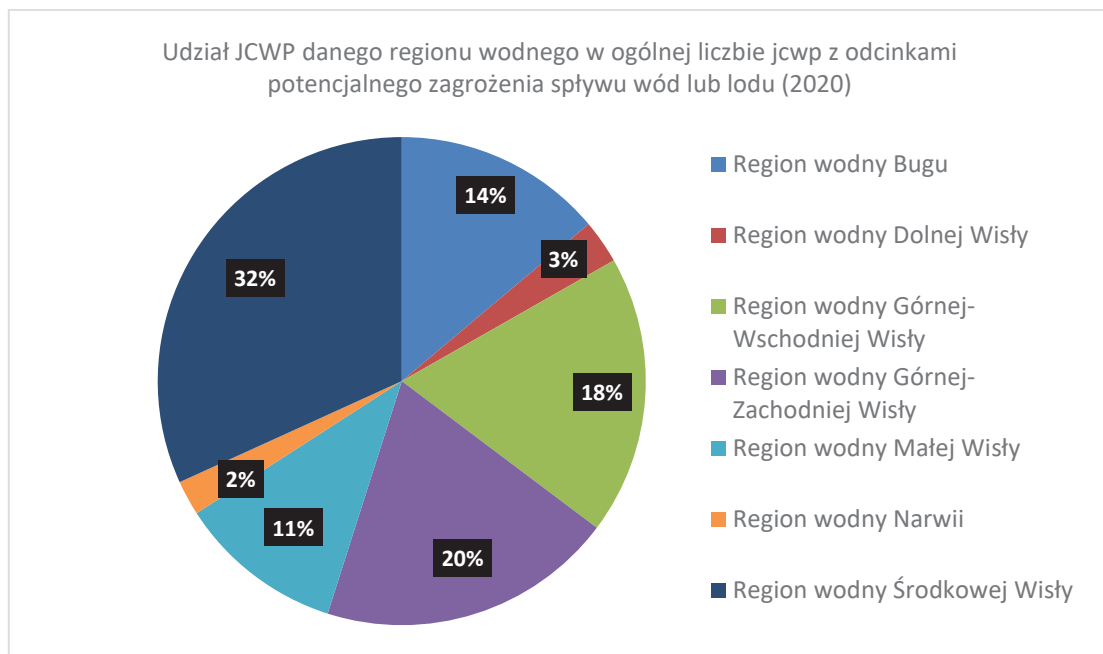
Źródło: opracowanie własne na podstawie danych dot. miejsc potencjalnie zatorogennych 2020 r.

Wykres 17-2. Liczba JCWP z odcinkami potencjalnego zagrożenia dla swobodnego spływu lodu – PUW 2016 r.

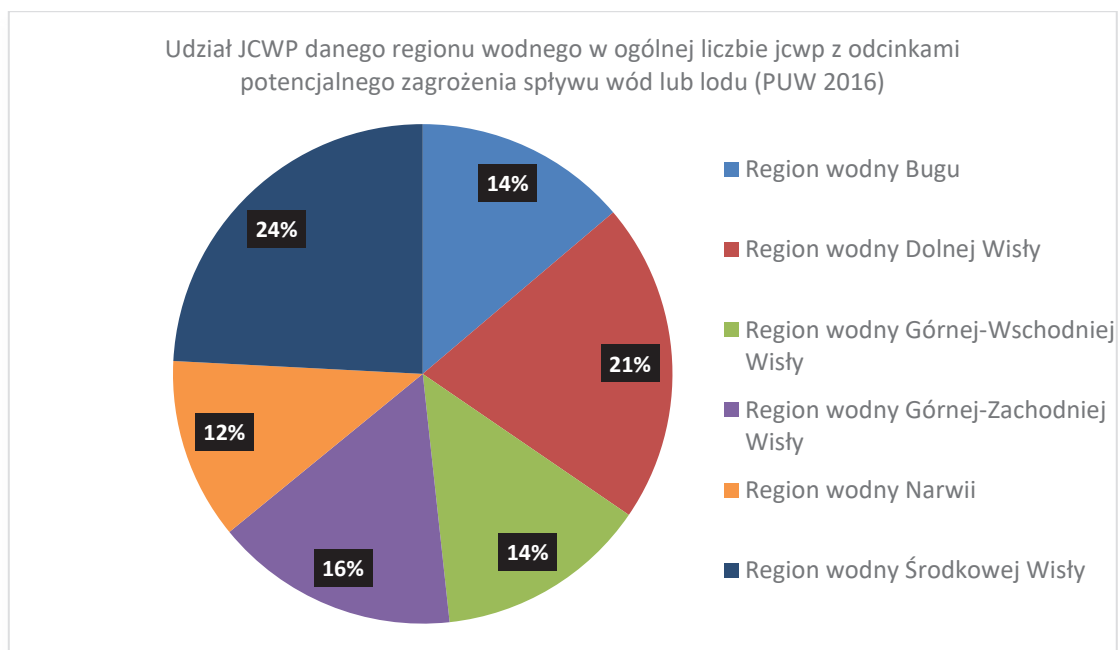
Źródło: opracowanie własne na podstawie PUW 2016 r.

Porównanie udziału JCWP danego regionu wodnego obszaru dorzecza Wisły w ogólnej liczbie JCWP z odcinkami potencjalnego zagrożenia spływu wód lub lodu, wg danych z roku 2016 oraz 2020, wskazuje na utrzymujący się udział JCWP poszczególnych regionów wodnych w ogólnej liczbie JCWP z odcinkami zatorogennymi. Różnice zauważalne są w przypadku regionu Dolnej Wisły i Narwi, gdzie w stosunku do roku 2016 nastąpiło zmniejszenie liczby JCWP z odcinkami potencjalnego zagrożenia swobodnego spływu.

Wykres 17-3. Udział JCWP danego regionu wodnego w ogólnej liczbie JCWP z odcinkami potencjalnego zagrożenia spływu wód lub lodu – wykazy 2020 r.

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych dot. miejsc potencjalnie zatorogennych 2020 r.

Wykres 17-4. Udział JCWP danego regionu wodnego w ogólnej liczbie JCWP z odcinkami potencjalnego zagrożenia spływu wód lub lodu – PUW 2016 r.

Źródło: opracowanie własne na podstawie PUW 2016 r.

Wśród wskazywanych przyczyn występującego zagrożenia znaczna część istotnych z punktu widzenia gospodarowania wodą lokalizacji potencjalnego zagrożenia spływu lodu związana jest zarówno z uszkodzeniem dna i obecnością łach, jak i ze zwężeniem koryta przez obiekty mostowe (93 lokalizacje na sumarycznie 266 km rzeki). Dodatkowy element wpływający na zwiększenie potencjalnego zagrożenia spływu lodu na odcinkach narażonych na wystąpienie zatoru, stanowić mogą istniejące elementy budowli regulacyjnych, obecność jazów (32 lokalizacje) i mostów (63 lokalizacje). Inną grupą charakterystyk rzek jest grupa odnosząca się do morfologii koryta, czyli wypłylenia (107 lokalizacji na 421 km rzek), zakola (41 lokalizacji) i zwężenia koryta (46 lokalizacji na 73 km rzek). Pozostałymi przyczynami uznania odcinków za potencjalnie zatorogenne są również ujścia rzek, obecność pochylonych i powalonych drzew (99 lokalizacji na 550 km rzek) oraz miejsca bytowania bobrów, co stanowi element istotny podczas pochodu lodu.

Wskazanie JCWP ze zidentyfikowanym zagrożeniem swobodnego przepływu wód oraz spływu lodu dla poszczególnych JCWP wg danych z roku 2019 zawiera załącznik nr 1 (Zestawienie główne) do planu gospodarowania wodami oraz dodatkowo w załączniku nr 19 (Wykaz odcinków potencjalnie utrudnionego spływu lodu) do planu gospodarowania wodami zawarty jest wykaz odcinków potencjalnie utrudnionego spływu lodu wraz ze wskazaniem kilometrażu oraz przyczyn zagrożenia. Lokalizację przestrzenną miejsc potencjalnie zatorogennych na obszarze dorzecza Wisły prezentuje załącznik nr 87 do planu gospodarowania wodami.

18. Budowle regulacyjne i urządzenia wodne

Zgodnie z art.318 ust. 2 pkt 2 pr.w. oraz § 2 ust. 1 pkt 33 r.p.g.w plan gospodarowania wodami prezentuje informacje dotyczące budowli regulacyjnych i urządzeń wodnych będących własnością Skarbu Państwa o istotnym znaczeniu dla zarządzania wodami.

Budowle regulacyjne zgodnie z art. 16 pr.w. są jedną z kategorii budowli przeciwpowodziowych a jednocześnie hydrotechniczną, która zgodnie z rozporządzeniem Ministra Środowiska z dnia 20 kwietnia 2007 r. w sprawie warunków technicznych, jakim powinny odpowiadać budowle hydrotechniczne i ich usytuowanie (Dz. U. poz. 579) rozumiana jest jako budowle wraz z urządzeniami i instalacjami technicznymi z nimi związanymi, służące gospodarce wodnej oraz kształtowaniu zasobów wodnych i korzystaniu z nich, w tym: zapory ziemne i betonowe, jazy, budowle upustowe z przelewami i spustami, przepusty wałowe i mnichy, śluzy żeglugowe, wały przeciwpowodziowe, siłownie i elektrownie wodne, ujęcie śródlądowych wód powierzchniowych, wyloty ścieków, czasze zbiorników wodnych wraz ze zboczami i skarpami, pompownie, kanały, sztolnie, rurociągi hydrotechniczne, syfony, lewary, akwedukty, budowle regulacyjne na rzekach i potokach, progi, grodzie, nadpoziomowe zbiorniki gromadzące substancje płynne i półpłynne, porty, baseny, zimowiska, pirsy, mola, pomosty, nabrzeża, bulwary, pochylnie i falochrony na wodach śródlądowych, przepławki dla ryb.

Podstawę dla przygotowania przedstawionych w rozdziale informacji stanowiły dane bazy HYMO (baza projektu *Identyfikacja presji (...)*, aktualizacja wrzesień 2020 r.) oraz dane PGW WP.

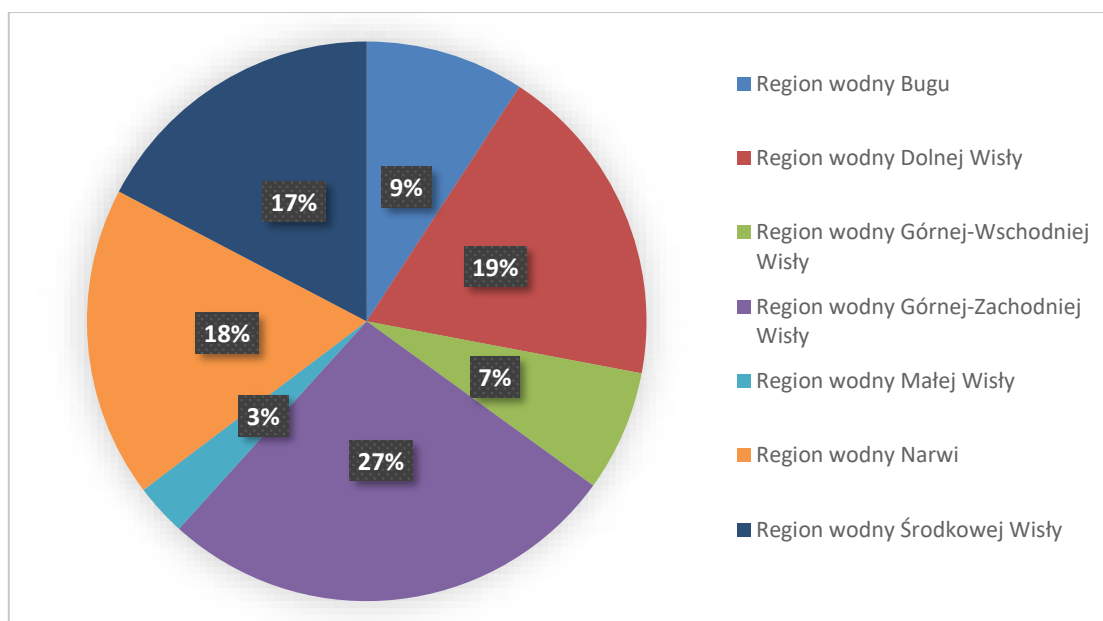
Łączna liczba uwzględnionych w bazie budowli regulacyjnych na obszarze dorzecza Wisły wynosi ponad 34 tys. budowli. Wśród nich występuje 26 budowli nowych lub zmodernizowanych w latach 2017–2019 będących własnością Skarbu Państwa.

Zestawienie udziału liczby budowli regulacyjnych znajdujących się w obrębie poszczególnych regionów wodnych w stosunku do ogólnej liczby budowli na obszarze dorzecza Wisły prezentuje poniższa tabela 18-1 i wykres 18-1.

Tabela 18-1. Budowle regulacyjne na obszarze dorzecza Wisły

Region wodny	Liczba budowli regulacyjnych	Udział w ogólnej liczbie budowli (%)	Budowle nowe lub zmodernizowane w latach 2017-2019 będące własnością Skarbu Państwa
Bugu	3 176	9	4
Dolnej Wisły	6 496	19	13
Górnej-Wschodniej Wisły	2 422	7	5
Górnej-Zachodniej Wisły	9 237	27	4
Małej Wisły	1 037	3	0
Narwi	6 213	18	0
Środkowej Wisły	5 988	17	0
Ogółem liczba na obszarze dorzecza Wisły	34 569	100	26

Źródło: opracowanie własne na podstawie Bazy HYMO (09.2020) oraz wykazu budowli nowych lub modernizowanych w latach 2017-2019, będących własnością Skarbu Państwa

Wykres 18-1. Udział liczby budowli regulacyjnych poszczególnych regionów wodnych w ogólnej liczbie budowli na obszarze dorzecza Wisły

Źródło: opracowanie własne na podstawie Ocena wdrożenia programów działań JCWP i JCWPd (2020)

Rozmieszczenie przestrzenne budowli regulacyjnych na obszarze dorzecza Wisły przedstawione zostało w załączniku nr 71 do planu gospodarowania wodami.

Informacja o występowaniu budowli regulacyjnych i urządzeń wodnych w obrębie danej JCWP wraz z określeniem rodzaju budowli uwzględniona jest w załączniku nr 1 (Zestawienie główne).

19. Wykaz szczegółowych programów i planów gospodarowania dla obszaru dorzecza

W celu sporządzenia wykazu programów i planów gospodarowania dla obszaru dorzecza Wisły dokonano przeglądu dokumentów (w tym również projektów i aktualizacji) na wszystkich poziomach systemu zarządzania polityką rozwoju (krajowym, regionalnym oraz lokalnym)¹¹³⁾.

Identyfikacja dokumentów powiązanych miała charakter wielopłaszczyznowy i została przeprowadzona z uwzględnieniem: aspektu przestrzennego (podziału na jednostki planistyczne); sektorów gospodarki; problemów (np. susza, powódź, transport wodny itp.); typów wód (podział na wody powierzchniowe: rzeki, zbiorniki, jeziora, wody przejściowe, wody przybrzeżne, wody morskie; oraz wody podziemne).

Układ dokumentów odzwierciedla nowo przyjęty porządek w zakresie prowadzenia polityki rozwoju wprowadzony uchwałą nr 162/2018 Rady Ministrów z dnia 29 października 2018 r. w sprawie przyjęcia „Systemu zarządzania rozwojem Polski” i usankcjonowany ustawą z dnia 15 lipca 2020 r. o zmianie ustawy o zasadach prowadzenia polityki rozwoju oraz niektórych innych ustaw (Dz. U. poz. 1378 oraz z 2022 r. poz. 1079)¹¹⁴⁾.

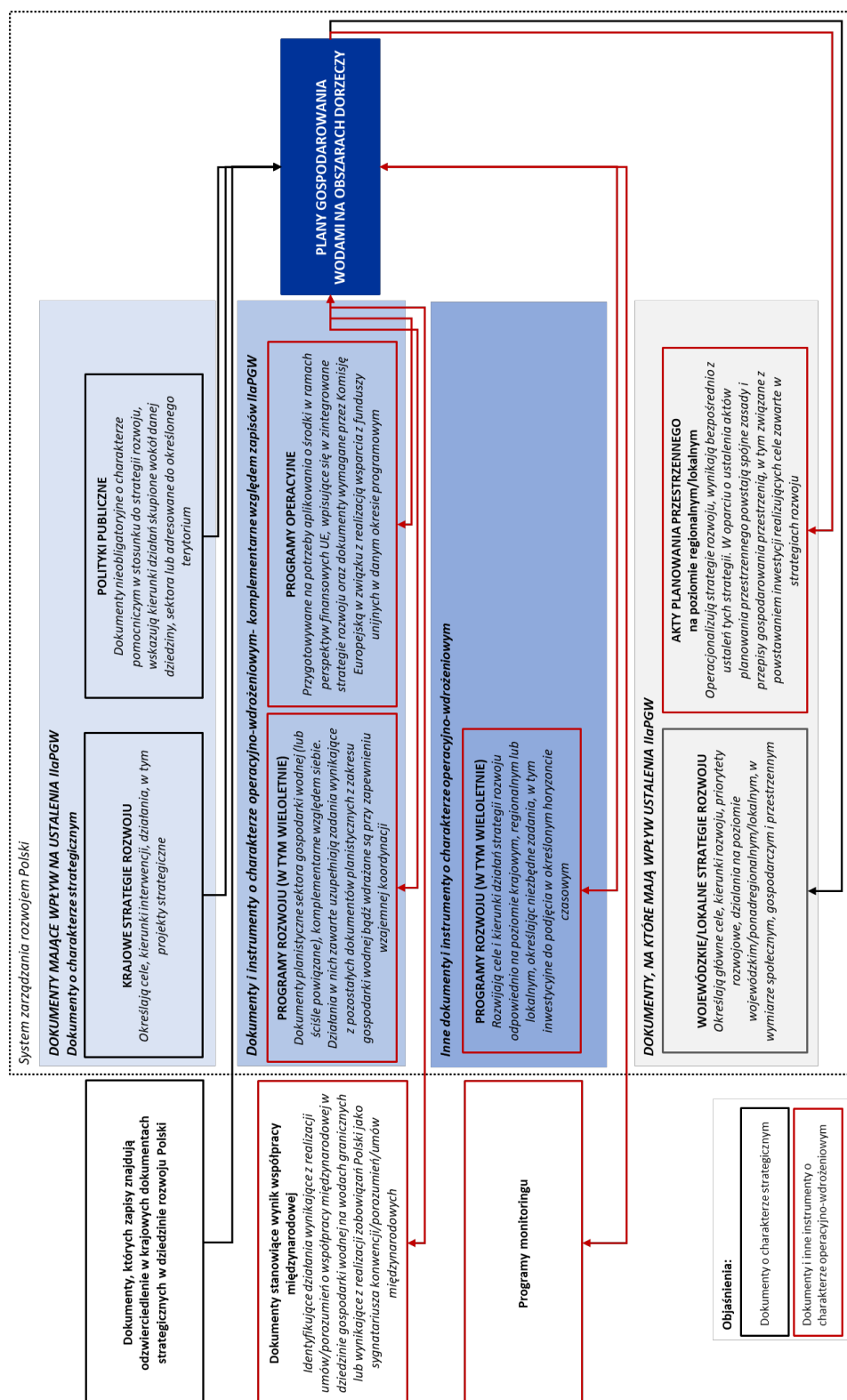
Zaprezentowana poniżej lista dokumentów różnicuje je na dokumenty o charakterze strategicznym (planistycznym), wyznaczające obszary i kierunki działań, pełniące podstawową rolę programującą – tj. identyfikującą wyzwania, określającą cele rozwoju i obszary priorytetowe oraz wskazującą na oczekiwane rezultaty; oraz na dokumenty i instrumenty o charakterze operacyjno-wdrożeniowym, ustanawiane w celu realizacji strategii rozwoju, określające niezbędne zadania, w tym inwestycyjne.

Poniższy schemat prezentuje charakter relacji pomiędzy ww. dokumentami a dokumentem IIaPGW. Można wyróżnić dwie grupy dokumentów: dokumenty powiązane mające wpływ na ustalenia IIaPGW oraz dokumenty, których zakres i zawartość determinowały będą zapisy m.in. IIaPGW.

W pierwszej grupie znajdują się zarówno dokumenty o charakterze strategicznym i o ogólnokrajowym zasięgu, jak również dokumenty i instrumenty wdrożeniowe, wśród których wyodrębnić należy grupę dokumentów komplementarnych względem IIaPGW, stanowiących pakiet dokumentów planistycznych kształtujących gospodarkę wodną w kraju. Drugą grupę dokumentów tworzą regionalne oraz lokalne strategie rozwoju oraz akty planowania przestrzennego, które przez wzgląd na zasadę synergii i komplementarności, uwzględniają zapisy dokumentów strategicznych oraz operacyjno-wdrożeniowych obowiązujących na wyższych szczeblach.

¹¹³⁾ Gdzie poziom regionalny odnosi się do poziomu województw, a poziom lokalny do dokumenty tworzone na poziomie gmin lub odnoszące się do obszarów chronionych.

¹¹⁴⁾ Zmiany wynikające z uchwalenia ustawy z dnia 15 lipca 2020 r. o zmianie ustawy o zasadach prowadzenia polityki rozwoju oraz niektórych innych ustaw realizują postanowienia „Strategii na rzecz Odpowiedzialnego Rozwoju do roku 2020 (z perspektywą do 2030 r.)” w zakresie konsolidacji systemu zarządzania rozwojem Polski i etapowego wprowadzania systemu zintegrowanych strategii – krajowej, wojewódzkiej i lokalnej. Obecnie obowiązuje ustawa z dnia 6 grudnia 2006 r. o zasadach prowadzenia polityki rozwoju (Dz. U. z 2021 r. poz. 1057 oraz z 2022 r. poz. 1079 i 1846).

Rysunek 19-1. Schemat - relacje pomiędzy wybranymi dokumentami systemu zarządzania polityką rozwoju a dokumentem IIPGW

Źródło: opracowanie własne

Zaprezentowaną na powyższym schemacie kategoryzację dokumentów powiązanych z IIaPGW odzwierciedla układ kolejnych podrozdziałów, zawierających syntetyczne ich opisy.

19.1. Dokumenty powiązane mające wpływ na ustalenia IIaPGW

19.1.1. Dokumenty o charakterze strategicznym

Poziom krajowy – dokumenty, których zapisy znajdują odzwierciedlenie w krajowych dokumentach strategicznych w dziedzinie rozwoju Polski

Strategia Bezpieczeństwa Narodowego Rzeczypospolitej Polskiej

Cele i oczekiwane rezultaty wdrożenia dokumentu: zapewnienie zdolności państwa do przeciwdziałania zagrożeniom (w tym dla obszaru ochrony środowiska) i sprostania wyzwaniom spowodowanym zmieniającymi się uwarunkowaniami bezpieczeństwa Polski.

Obszar problemowy: dokument prezentuje wizję kształtowania bezpieczeństwa narodowego kraju we wszystkich wymiarach, w tym środowiskowym. Interesy narodowe w dziedzinie bezpieczeństwa narodowego obejmują m.in. ochronę środowiska naturalnego, co jest wskazywane jako jeden z czterech filarów bezpieczeństwa narodowego Rzeczypospolitej Polskiej. Wśród zagrożeń dla bezpieczeństwa w dziedzinie ochrony środowiska naturalnego wymienia się m.in. postępujące zmiany klimatu, które mogą się przyczyniać do groźnych i wcześniej niewystępujących na obszarze kraju anomalii pogodowych (np. długotrwałych susz), a także zanieczyszczeń oraz emisji szkodliwych substancji. Przekłada się to na pogorszenie funkcjonowania gospodarki wodnej, co może negatywnie oddziaływać na bezpieczeństwo żywnościowe kraju i dostępność zasobów wodnych dobrej jakości.

Sposób osiągnięcia zakładanych celów i/lub rozwiązania zidentyfikowanych problemów: dokument wśród działań ukierunkowanych na zapewnienie bezpieczeństwa narodowego wskazuje m.in. stworzenie spójnej polityki ochrony, odbudowy i zagospodarowania zasobów wodnych z uwzględnieniem bezpieczeństwa żywnościowego kraju. Dokument wyznacza również kierunki działań w zakresie rozwoju transportu wodnego. W celu rozwinięcia współpracy w formule bilateralnej, regionalnej oraz w wymiarze globalnym przewiduje m.in. realizację programu rozwoju śródlądowych dróg wodnych o szczególnym znaczeniu transportowym, w tym służącym m.in. poprawie dostępu do portów morskich oraz włączenie ich do sieci TEN-T. W obszarze zwiększenia odporności państwa na zagrożenia przewiduje z kolei realizowanie polityki dotyczącej planowania i zagospodarowania przestrzennego kraju, w tym na obszarach morskich Rzeczypospolitej Polskiej, w ramach inwestycji celu publicznego, z uwzględnieniem wymogów bezpieczeństwa i obronności państwa oraz wynikających z tego potrzeb w zakresie ich finansowania.

Poziom krajowy – dokumenty, których zapisy znajdują odzwierciedlenie w krajowych dokumentach strategicznych w dziedzinie rozwoju Polski

Krajowy Plan Zarządzania Kryzysowego (KPZK). Część A
Aktualizacja Krajowego Planu Zarządzania Kryzysowego, 2020

Cele i oczekiwane rezultaty wdrożenia dokumentu: KPZK to narzędzie planistyczne wspomagające ogólnokrajowy system zarządzania kryzysowego m.in. w obszarze gospodarki wodnej oraz morskiej. Głównym celem jest wzmocnienie systemu zarządzania kryzysowego, prowadzące m.in. do poprawy ochrony przeciwpowodziowej oraz minimalizacji skutków suszy, a także służące przeciwdziałaniu innym zagrożeniom mającym wpływ na zasoby wodne w Polsce.

Obszar problemowy: KPZK koncentruje się na działaniach realizowanych na rzecz minimalizacji ryzyka wystąpienia sytuacji kryzysowych, takich jak np.: susza/upał, powódź, skażenie chemiczne na morzu, katastrofa morska, intensywne opady śniegu itp., oraz niwelowania ich skutków. Część A obejmuje działania realizowane przez organy administracji publicznej w fazach zarządzania kryzysowego, takich jak zapobieganie i przygotowanie. Dokument zawiera krótki opis potencjonalnych zagrożeń oraz ocenę ryzyka ich wystąpienia.

Sposób osiągnięcia zakładanych celów i/lub rozwiązania zidentyfikowanych problemów: wśród działań wskazanych w KPZK, ukierunkowanych na zapobieganie określonym w nim sytuacjom kryzysowym, minimalizowanie ich oraz przygotowanie do nich, pojawia się m.in.: (1) uzgadnianie planów przeciwdziałania skutkom suszy na obszarach dorzeczy oraz (2) opracowanie planów zarządzania ryzykiem powodziowym dla obszarów dorzeczy.

Poziom krajowy – dokumenty, których zapisy
znajdują odzwierciedlenie w krajowych
dokumentach strategicznych w dziedzinie
rozwoju Polski

Narodowy Program Zdrowia na lata 2021–2025

Cele i oczekiwane rezultaty wdrożenia dokumentu: wydłużenie życia w zdrowiu, poprawa zdrowia i związanej z nim jakości życia ludności oraz zmniejszenie nierówności społecznych w zdrowiu.

Obszar problemowy: zwiększanie świadomości oraz pogłębianie wiedzy w zakresie wpływu stanu środowiska na stan zdrowia i jakość życia, nadzór i kontrola wpływu.

Sposób osiągnięcia zakładanych celów i/lub rozwiązania zidentyfikowanych problemów: program wyróżnia takie zadania jak m.in.: prowadzenie działalności informacyjno-edukacyjnych dotyczących uświadamiania ryzyka związanego z nadmiernym narażeniem na zanieczyszczenie wody oraz upowszechnianie wiedzy na temat źródeł emisji i powstawania zanieczyszczeń w środowisku, ich rozpraszania i migracji. Ponadto w dokumencie podkreśla się istotność działań związanych z prowadzeniem Państwowego Monitoringu Środowiska. W ramach programu jako zadania wspierające przewidziano realizację prac naukowych związanych z badaniem i oceną wpływu jakości środowiska na stan zdrowia, z uwzględnieniem komponentów środowiska i elementów presji z nim powiązanych, takich jak m.in.: odpady i ścieki odprowadzane do środowiska (w tym farmaceutyki i substancje endokrynopodobne), woda przeznaczona do spożycia oraz wykorzystywana do celów rekreacyjnych, klimat (w tym susze i zjawiska ekstremalne, choroby wektorowe, osuwiska ziemi, powodzie i podtopienia) i działania związane z adaptacją do jego zmian.

Poziom krajowy – strategię rozwoju

Polityka ekologiczna państwa 2030

– strategia rozwoju w obszarze środowiska i gospodarki wodnej (PEP2030)

Jedna z dziewięciu horyzontalnych zintegrowanych strategii rozwoju

Cele i oczekiwane rezultaty wdrożenia dokumentu: wzmocnienie działań rządu dążących do budowy innowacyjnej gospodarki z zachowaniem zasad zrównoważonego rozwoju, które prowadzą do zapewnienia bezpieczeństwa ekologicznego kraju oraz poprawy jakości środowiska, w tym zasobów wodnych.

Obszar problemowy: polityka wśród najważniejszych obszarów problemowych w sektorze środowiska wskazuje m.in.: (1) przybierający na znaczeniu negatywny wpływ zanieczyszczonego środowiska na zdrowie ludzi¹¹⁵; (2) zwiększającą się konkurencję o zasoby; (3) rosnącą presję na ekosystemy; (4) nasilające się skutki zmian klimatu; (5) rosnącą ilość wytwarzanych odpadów, niewłaściwą gospodarkę nimi, przyczyniającą się do zmian klimatu, zanieczyszczenia powietrza, gleb i wody; oraz problem unieszkodliwiania odpadów zgodnie z przyjętą hierarchią sposobów postępowania z odpadami (zrównoważona gospodarka wodna została wydzielona w dokumencie jako osobny obszar polityki środowiskowej, w ramach którego przewidziano szereg działań oraz zadań).

Sposób osiągnięcia zakładanych celów i/lub rozwiązania zidentyfikowanych problemów: polityka wyznacza kierunki interwencji, działania i zadania. W obszarze zasobów wodnych są to: (1) zrównoważone gospodarowanie wodami, w tym zapewnienie dostępu do czystej wody dla społeczeństwa i gospodarki oraz osiągnięcie dobrego stanu wód; (2) zarządzanie zasobami dziedzictwa przyrodniczego; (3) wspieranie wdrażania ekoinnowacji odgrywających ważną rolę w rozpowszechnianiu zrównoważonego korzystania z zasobów wodnych i zapewniania ich dobrej jakości; (4) wspieranie wielofunkcyjnej i trwale zrównoważonej gospodarki leśnej (w tym zwłaszcza wykorzystywanie potencjału lasów w zakresie łagodzenia zmian klimatu); (5) przeciwdziałanie zmianom klimatu, adaptacja do jego zmian i zarządzanie ryzykiem klęsk żywiołowych; (6) edukacja ekologiczna, m.in. w zakresie kształtowania wzorców zrównoważonej konsumpcji; (7) wdrażanie gospodarki o obiegu zamkniętym mającej m.in. znaczenie w gospodarce wodno-ściekowej – w kontekście zagospodarowywania osadów ściekowych i wykorzystania oczyszczonych ścieków jako wody technologicznej lub do celów utrzymania zieleni miejskiej; oraz w energetyce, a także w zagospodarowaniu wód opadowych i roztopowych (recykling wody, zmniejszanie tzw. „śladu wodnego”).

Poziom krajowy – strategie rozwoju

Polityka energetyczna Polski do 2040 r.

– strategia rozwoju sektora paliwowo-energetycznego (PEP2040)

Jedna z dziewięciu horyzontalnych zintegrowanych strategii rozwoju

Cele i oczekiwane rezultaty wdrożenia dokumentu: bezpieczeństwo energetyczne przy zapewnieniu konkurencyjności gospodarki, efektywności energetycznej i zmniejszeniu oddziaływania sektora energii na środowisko z optymalnym wykorzystaniem własnych zasobów energetycznych.

Obszar problemowy: ze względu na ograniczony krajowy potencjał wodny PEP2040 nie przewiduje znaczącego wzrostu wykorzystania energii wód płynących. W dokumencie wskazano natomiast, że w horyzoncie długoterminowym na rozwój energetyki wodnej może wpłynąć rozwój śródlądowych dróg wodnych oraz rewitalizacja piętrzeń wodnych, które są istotne z punktu widzenia regulacji cieków i gospodarki przeciwpowodziowej.

Sposób osiągnięcia zakładanych celów i/lub rozwiązania zidentyfikowanych problemów: polityka zwraca m.in. uwagę na konieczność zmniejszania wpływu sektora energii na środowisko, w szczególności poprzez modernizację mocy wytwórczych oraz dywersyfikację struktury wytwarzania energii.

¹¹⁵ W rozumieniu odczuwalnych skutków zdrowotnych zanieczyszczenia środowiska, czynników stresogennych związanych ze środowiskiem.

Poziom krajowy – strategię rozwoju

Strategia Zrównoważonego Rozwoju Transportu do 2030 r. (SRT 2030)

Jedna z dziewięciu horyzontalnych zintegrowanych strategii rozwoju

Cele i oczekiwane rezultaty wdrożenia dokumentu: utworzenie spójnego, zrównoważonego, innowacyjnego i przyjaznego użytkownikom oraz środowisku systemu transportowego na poziomie krajowym, europejskim i globalnym.

Obszar problemowy: zwiększenie dostępności transportowej kraju oraz poprawa bezpieczeństwa uczestników ruchu i efektywności sektora transportowego, z uwzględnieniem ochrony i zapobiegania dalszemu pogarszaniu stanu ekosystemów wodnych oraz zmniejszania ilości wprowadzanych do wód substancji mogących negatywnie oddziaływać na wody.

Sposób osiągnięcia zakładanych celów i/lub rozwiązania zidentyfikowanych problemów: w dokumencie wskazano m.in. na potrzebę rozwoju sektora żeglugi śródlądowej (zagospodarowanie śródlądowych dróg wodnych i rozwój żeglugi śródlądowej przyczyniają się do rozwoju społeczno-gospodarczego oraz poprawy efektywności systemu transportowego). Dokument przedstawia propozycje działań o charakterze innowacyjno-technicznym, które powinny uwzględniać wpływ transportu na środowisko, w tym zasoby wodne. SRT 2030 wyróżnia również działania związane z zapobieganiem zanieczyszczaniu morza i linii brzegowej, w tym działania związane z zapobieganiem wypadkom morskim, tj. poprawę szeroko pojętego bezpieczeństwa żeglugi śródlądowej czy ograniczanie zanieczyszczenia środowiska związanego z normalną eksploatacją jednostek pływających.

Poziom krajowy – strategię rozwoju

Strategia zrównoważonego rozwoju wsi, rolnictwa i rybactwa 2030 (SZRWRiR 2030)

Jedna z dziewięciu horyzontalnych zintegrowanych strategii rozwoju

Cele i oczekiwane rezultaty wdrożenia dokumentu: rozwój gospodarczy wsi, który umożliwia trwały wzrost dochodów jej mieszkańców przy m.in. poprawie stanu środowiska naturalnego, w tym zasobów wodnych (w rozumieniu osiągnięcia lub utrzymania dobrego stanu wód oraz ekosystemów zależnych od wód, a także ochrony, poprawy i zapobiegania dalszemu pogarszaniu stanu ekosystemów wodnych).

Obszar problemowy: SZRWRiR 2030 porusza problematykę związaną z wyzwaniami, które stoją przed polskimi gospodarstwami. Dotyczą one m.in. ochrony zasobów wodnych, ich dostępności i sposobów gospodarowania nimi, a także sposobów ograniczania emisji zanieczyszczeń do środowiska. Dostępność oraz jakość zasobów wodnych są wskazywane w dokumencie jako jedno z kryteriów umożliwiających rozwój działalności rolniczej oraz rybackiej. Ważnym punktem odniesienia w pracach nad SZRWRiR 2030 były kierunki zmian polityk wspólnotowych, w tym przede wszystkim Wspólna Polityka Rolna (WPR)¹¹⁶⁾, Wspólna polityka rybołówstwa (WPRyb) i polityki spójności zarysowane w propozycjach legislacyjnych przedstawionych przez służby KE.

Sposób osiągnięcia zakładanych celów i/lub rozwiązania zidentyfikowanych problemów: w dokumencie wskazano działania horyzontalne związane m.in. z proekologicznym zarządzaniem lokalnymi zasobami wodnymi, obejmującym kształtowanie krajobrazów sprzyjających zatrzymywaniu wody.

¹¹⁶⁾ Wspólna polityka rolna – wszystkie przedsięwzięcia dotyczące sektora rolnego, podejmowane przez Unię Europejską w celu wypełnienia postanowień zapisanych w Traktacie o funkcjonowaniu Unii Europejskiej (TFUE) – cele WPR określone w art. 39. Obejmuje: rolnictwo, leśnictwo, uprawę winorośli oraz ogrodnictwo. Jej podstawowymi filarami są dopłaty bezpośrednie oraz rozwój obszarów wiejskich wspierany ze środków Europejskiego Funduszu Rolnego na rzecz Rozwoju Obszarów Wiejskich (EFRROW).

Wśród kierunków interwencji SZRW RiR 2030 wskazuje m.in.: zrównoważone gospodarowanie i ochronę zasobów środowiska, a także adaptację do zmian klimatu oraz przeciwdziałanie tym zmianom. Działania mające na uwadze ochronę zasobów wodnych, gleby i różnorodności biologicznej powiązane z działaniami na rzecz adaptacji rolnictwa do zmian klimatu i ograniczającymi emisje.

Poziom krajowy – strategię rozwoju

Krajowa Strategia Rozwoju Regionalnego 2030 (KSRR 2030)

Jedna z dziewięciu horyzontalnych zintegrowanych strategii rozwoju

Cele i oczekiwane rezultaty wdrożenia dokumentu: rozwój państwa jako społecznie i terytorialnie zrównoważonego, dzięki czemu lokalne zasoby i potencjały wszystkich regionów będą efektywnie rozwijane oraz wykorzystywane. Istotnym celem takiego mechanizmu jest wspomaganie obszarów wiejskich i miejskich, zwłaszcza tych, które nie mogą w pełni wykorzystywać i rozwijać swojego potencjału.

Obszar problemowy: efektywne wykorzystanie endogenicznych potencjałów obszarów i ich specjalizacji dla zrealizowania zrównoważonego rozwoju w celu stworzenia w przyszłości warunków do wzrostu dochodów społeczeństwa przy jednoznacznym osiągnięciu spójności w obszarze społecznym, gospodarczym, środowiskowym oraz przestrzennym.

Sposób osiągnięcia zakładanych celów i/lub rozwiązania zidentyfikowanych problemów: w dokumencie przewidziano inicjatywy na rzecz m.in.: ochrony i poprawy stanu środowiska, ograniczenia ekstremalnych skutków zmian klimatu, zapewnienia dostępu do czystej wody oraz ochrony przed powodzią i suszą. W ramach polityki regionalnej wdrożone będą działania związane m.in. z rozwojem infrastruktury komunalnej. Dotyczyć będą m.in. usług w zakresie zaopatrzenia w wodę oraz oczyszczania ścieków. Ponadto w ramach realizacji celów i kierunków działań wskazanych w KSRR 2030 będą realizowane inwestycje związane z źródłowymi drogami wodnymi czy portami morskimi. Dokument wskazuje również konieczność zastosowania nowoczesnych zasad gospodarowania wodą oraz zarządzania ryzykiem powodziowym.

Realizacja działań w KSRR 2030 powiązana jest z celami wskazanymi w *Polityce ekologicznej państwa 2030 – strategii rozwoju w obszarze środowiska i gospodarki wodnej* (PEP2030) oraz w *Polityce Energetycznej Polski do 2040 r. – strategia rozwoju sektora paliwowo-energetycznego* (PEP2040).

Poziom krajowy – strategię rozwoju

Strategia „Sprawne i Nowoczesne Państwo 2030” (SiNP)

Aktualizacja

Jedna z dziewięciu horyzontalnych zintegrowanych strategii rozwoju

Cele i oczekiwane rezultaty wdrożenia dokumentu: budowa sprawnego i nowoczesnego państwa służącego obywatelom, środowisku oraz gospodarce.

Obszar problemowy: wzmocnienie bezpieczeństwa zewnętrznego i wewnętrznego, w tym ochrona przed zagrożeniami oraz klęskami żywiołowymi (powódzie i susze).

Sposób osiągnięcia zakładanych celów i/lub rozwiązania zidentyfikowanych problemów: działania przewidziane w SiNP przyczyniają się do zapewniania bezpieczeństwa wewnętrznego państwa w celu ratowania i ochrony m.in. zasobów środowiska naturalnego (w tym zasobów wodnych) w przypadku klęsk żywiołowych lub innych miejscowych zagrożeń. Promowane w dokumencie programy Społecznej Odpowiedzialności Nauki (SON) mają na celu uruchamianie potencjału uczelni i podmiotów nauki w zakresie innowacyjności gospodarki, rozwoju kultury i społeczeństwa obywatelskiego, przy jednoczesnym uwzględnianiu interesów społecznych, ochrony środowiska oraz relacji z różnymi grupami interesariuszy.

Poziom krajowy – strategię rozwoju

**Strategia Rozwoju Kapitału Społecznego
(współdziałanie, kultura, kreatywność) 2030 (SRKS)**

Aktualizacja

Jedna z dziewięciu horyzontalnych zintegrowanych strategii rozwoju

Cele i oczekiwane rezultaty wdrożenia dokumentu: wzrost jakości życia społecznego i kulturalnego Polaków.

Obszar problemowy: realizacja głównego celu SRKS odbywa się przez wdrażanie kierunków interwencji zaplanowanych do realizacji w trzech obszarach: (1) współdziałanie – społeczeństwo obywatelskie; (2) kultura – tożsamość i postawy obywatelskie; (3) kreatywność – potencjał kulturowy i kreatywny.

Sposób osiągnięcia zakładanych celów i/lub rozwiązania zidentyfikowanych problemów: SRKS wspiera inicjatywy w zakresie zmian w treściach nauczania, nastawione na kształtowanie postaw proinnowacyjnych. Działania mogą być związane m.in. z ochroną środowiska. Również promowane przez SRKS programy w zakresie Społecznej Odpowiedzialności Nauki (SON) mają na celu uruchamianie potencjału uczelni i podmiotów nauki w zakresie innowacyjności gospodarki, rozwoju kultury i społeczeństwa obywatelskiego, przy jednoczesnym uwzględnianiu interesów społecznych, ochrony środowiska oraz relacji z różnymi grupami interesariuszy.

Poziom krajowy – strategię rozwoju

Strategia produktywności 2030 (SP 2030)

Jedna z dziewięciu horyzontalnych zintegrowanych strategii rozwoju

Cele i oczekiwane rezultaty wdrożenia dokumentu: progresywny wzrost produktywności w warunkach gospodarki: neutralnej klimatycznie, o obiegu zamkniętym, opartej na danych. Dokument określa cele związane z zasobami naturalnymi (w tym zasobami wodnymi), do których zalicza się wzrost wydajności surowcowej gospodarki oraz wykorzystania surowców odnawialnych i biomasy w gospodarce.

Obszar problemowy: projekt SP 2030 identyfikuje siedem obszarów istotnych dla transformacji gospodarki w przyszłości. Pięć z nich to zasoby komplementarne, synergiczne, które pozwalają na wzrost produktywności i innowacyjności oraz przystosowanie do ogólnoswiatowych makrotrendów. Zalicza się do nich m.in. zasoby naturalne, w tym zasoby wodne.

Sposób osiągnięcia zakładanych celów i/lub rozwiązania zidentyfikowanych problemów: projekt SP 2030 określa kierunki interwencji oraz instrumenty wsparcia stosowane przez struktury rządzące w kolejnych latach w celu pobudzenia wzrostu poziomu inwestycji i produktywności przedsiębiorstw w kraju, z uwzględnieniem aspektów środowiskowych (m.in. zużycia wody w produkcji). Określone w dokumencie cele dotyczące aspektów środowiskowych mają zostać spełnione dzięki optymalizacji gospodarowania surowcami nieodnawialnymi ze szczególnym uwzględnieniem ich jakości, wartości i możliwości wielokrotnego użycia. Jest to związane z działaniem polegającym na zwiększaniu wydajności gospodarowania surowcami w całym cyklu życia, tj. upowszechnianiem narzędzia pomiaru śladu środowiskowego.

W dokumencie zwraca się również uwagę na działania związane z ekoprojektowaniem, które w założeniu ma się przekładać na optymalizację procesów produkcji, zmniejszenie zużycia wody bądź redukcję emisji do wody.

Poziom krajowy – polityki publiczne

Krajowy plan na rzecz energii i klimatu na lata 2021–2030 (KPEiK)

Cele i oczekiwane rezultaty wdrożenia dokumentu: zrównoważona, ekonomicznie efektywna i sprawiedliwa transformacja w kierunku gospodarki niskoemisyjnej.

Obszar problemowy: obniżenie emisyjności m.in. w obszarze gospodarki wodnej.

Sposób osiągnięcia zakładanych celów i/lub rozwiązania zidentyfikowanych problemów: dokument wyróżnia m.in. działania na rzecz dostosowania sektora gospodarki wodnej do zmian klimatu. Są to m.in. inicjatywy w zakresie: opracowania i wdrożenia metod oceny ryzyka powodziowego na obszarach miejskich; zwiększenia odporności systemu zarządzania ryzykiem powodziowym na skutki zmian klimatu; zwiększenia możliwości retencyjnych i renaturyzacji cieków wodnych; przywracania i utrzymania dobrego stanu wód, ekosystemów wodnych i od wody zależnych, w tym realizacji działań wynikających z ustaleń planów gospodarowania wodami na obszarach dorzeczy lub aktualizacji tych planów. Ponadto dokument wskazuje istotną rolę poszczególnych technologii OZE w miksie energetycznym w podziale na źródła sterowalne i niesterowalne, zwłaszcza w obszarze hydroenergii wykorzystującej zasoby wodne. W KPEiK zaprezentowano również działania związane z łagodzeniem zmian klimatu i adaptacją do nich, a także zapobieganiem ryzyku klęsk żywiołowych.

Poziom krajowy – polityki publiczne

Polityka morska Rzeczypospolitej Polskiej do 2020 r. (z perspektywą do 2030 r.)

Cele i oczekiwane rezultaty wdrożenia dokumentu: kompleksowe wykorzystanie morskiego potencjału Polski, obejmujące rozwój gospodarki morskiej; ściśle związane z użytkowaniem morza, z uwzględnieniem konieczności podjęcia działań w zakresie poprawy stanu zasobów wód morskich oraz ograniczenia emisji szkodliwych substancji do morza.

Obszar problemowy: wzrost świadomości roli oraz znaczenia zasobów morskich w rozwoju społeczno-gospodarczym kraju.

Sposób osiągnięcia zakładanych celów i/lub rozwiązania zidentyfikowanych problemów: dokument zawiera procedury, instrumenty prawne i ekonomiczne potrzebne do realizacji określonych w dokumencie celów w panujących warunkach politycznych i społeczno-gospodarczych. Wśród koniecznych do podjęcia działań dokument wskazuje m.in.: wzmocnienie pozycji polskich portów morskich, zwiększenie konkurencyjności transportu morskiego oraz zapewnienie bezpieczeństwa na morzu. Istotnym kierunkiem są również poprawa stanu środowiska morskiego i ochrona brzegu morskiego, stworzenie warunków do rozwoju gospodarki morskiej opartej na wiedzy oraz racjonalne korzystanie z zasobów naturalnych środowiska przyrodniczego. Za ważne aspekty polityki morskiej uznaje się również zrównoważone zarządzanie rybołówstwem morskim oraz usprawnienie zarządzania morskiego.

Poziom krajowy – polityki publiczne

Krajowa Polityka Miejska 2023

Cele i oczekiwane rezultaty wdrożenia dokumentu: zrównoważony rozwój miast oraz ich obszarów funkcjonalnych z wykorzystaniem ich potencjału w procesach rozwoju państwa.

Obszar problemowy: wzmocnienie zdolności miast oraz obszarów zurbanizowanych do promowania zrównoważonego rozwoju poprzez dbałość o wysoką jakość polityki miejskiej na poziomie krajowym oraz samorządowym.

Sposób osiągnięcia zakładanych celów i/lub rozwiązania zidentyfikowanych problemów: dokument wskazuje kierunki interwencji, takie jak zarządzanie wodą w mieście, uwzględniające lepsze wykorzystanie układu hydrograficznego w układzie miejskim czy zwiększenie możliwości obszarów miejskich. W zakresie monitoringu i ostrzegania o zagrożeniach środowiskowych (m.in. powodzi) przewiduje działania mające na celu rozbudowę systemów monitorowania zjawisk przyrodniczych.

Ponadto dokument wskazuje potrzebę przeglądu skuteczności stosowania prawa dotyczącego gospodarki wodnej w zakresie zasad inwestowania na obszarach narażonych na niebezpieczeństwo powodzi (tereny zalewowe).

19.1.2. Dokumenty i inne instrumenty o charakterze operacyjno-wdrożeniowym – komplementarne względem zapisów IIaPGW

Poziom krajowy – programy rozwoju

Krajowy Program Oczyszczania Ścieków Komunalnych (KPOŚK) Aktualizacja

Cele i oczekiwane rezultaty wdrożenia dokumentu: zidentyfikowanie faktycznych potrzeb w zakresie uporządkowania gospodarki ściekowej oraz uszeregowanie ich realizacji w taki sposób, aby wywiązać się z wymagań wynikających Dyrektywy Azotanowej, oraz z zobowiązań traktatu akcesyjnego.

Obszar problemowy: [ANTROPOPRESJA - ZANIECZYSZCZENIE WÓD] zmniejszenie zanieczyszczenia wód biogenami pochodzenia komunalnego poprzez redukcję zanieczyszczeń biodegradowalnych oraz związków azotu i fosforu z oczyszczalni ścieków.

Sposób osiągnięcia zakładanych celów i/lub rozwiązania zidentyfikowanych problemów: KPOŚK jest dokumentem o charakterze programowym, obejmującym wykaz aglomeracji, które w określonych w nim terminach muszą zostać wyposażone w systemy kanalizacji zbiorczej i oczyszczalnie ścieków.

Po raz pierwszy KPOŚK przygotowany został w 2003 r. Obecnie obowiązuje VI aktualizacja KPOŚK, przyjęta przez Radę Ministrów w dniu 5 maja 2022 r. w ramach której zaplanowano kolejne przedsięwzięcia z zakresu budowy nowych oczyszczalni ścieków modernizacji, rozbudowy lub likwidacji istniejących oczyszczalni. W VIaKPOŚK zakłada się również dalszą rozbudowę i modernizację sieci kanalizacyjnej oraz modernizację gospodarki osadowej na oczyszczalniach ścieków.

Poziom krajowy – programy rozwoju

Program działań mających na celu zmniejszenie zanieczyszczenia wód azotanami pochodzącymi ze źródeł rolniczych oraz zapobieganie dalszemu zanieczyszczeniu wraz ze Zbiorem zaleceń dobrej praktyki rolnej mający na celu ochronę wód przed zanieczyszczeniem azotanami pochodzącymi ze źródeł rolniczych (Warszawa, luty 2019 r.)

Cele i oczekiwane rezultaty wdrożenia dokumentu: ograniczenie wprowadzania azotanów pochodzenia rolniczego do wód powierzchniowych i podziemnych, aby wywiązać się z wymagań wynikających z Dyrektywy Azotanowej.

Obszar problemowy: [ANTROPOPRESJA - ZANIECZYSZCZENIE WÓD] ograniczenie wprowadzania azotanów pochodzenia rolniczego do wód powierzchniowych i podziemnych.

Sposób osiągnięcia zakładanych celów i/lub rozwiązania zidentyfikowanych problemów: program obliguje wszystkich prowadzących produkcję rolną oraz działalność, w ramach której wykorzystywane są lub przechowywane nawozy – do gospodarowania nimi w zrównoważony sposób. W celu rozwiązania problemu emisji zanieczyszczeń z terenów rolniczych w programie wskazuje się zasady postępowania z nawozami: (1) warunki rolniczego wykorzystania nawozów w pobliżu wód, na terenach o dużym nachyleniu, a także na glebach zamrzniętych, zalanych wodą, nasyconych wodą lub przykrytych śniegiem; (2) terminy, w których dozwolone jest wykorzystanie nawozów (3) dawki i sposoby nawożenia azotem oraz (4) warunki przechowywania nawozów naturalnych oraz postępowanie z odciekami.

Poziom krajowy – programy rozwoju

Krajowy program renaturyzacji wód powierzchniowych (KPRWP)
wraz z „Podręcznikiem dobrych praktyk renaturyzacji wód powierzchniowych”

Cele i oczekiwane rezultaty wdrożenia dokumentu: wskazanie kierunku działań oraz zaproponowanie Obszarów Priorytetowych (OP), w których działania renaturyzacyjne powinny zostać zrealizowane w pierwszej kolejności, biorąc pod uwagę uwarunkowania środowiskowe i ekonomiczne.

Obszar problemowy: [ANTROPOPRESJA - RENATURYZACJA] dokonany na poziomie JCWP, które zostały zaliczone do Obszarów Wymagających Renaturyzacji (OWR) oraz Obszarów Priorytetowych (OP), dobór działań wpływających na poprawę odporności, czyli adaptację ekosystemów i ciągłość dostarczanych przez nie usług ekosystemowych.

Sposób osiągnięcia zakładanych celów i/lub rozwiązania zidentyfikowanych problemów: każdej JCWP, która została zaliczona do OWR oraz OP, przypisano potencjalne zestawy działań renaturyzacyjnych. Zaplanowana w dokumencie renaturyzacja wód powierzchniowych uwzględnia takie działania, jak: (1) poprawa retencji korytovej, dolinowej; (2) normalizacja stosunków wodnych w zlewni; (3) renaturyzacja mokradeł i torfowisk; (4) przywracanie ciągłości i różnorodności hydromorfologicznej cieków i jezior.

Ponadto KPRWP przewiduje realizację działań ukierunkowanych na rozpoznanie zagrożeń i przyczyn zmian hydromorfologicznych cieków i zbiorników wodnych oraz zaplanowanie działań naprawczych, które pozwolą na osiągnięcie celów środowiskowych dla tych części wód.

Na potrzeby wsparcia procesu wdrażania KPRWP w 2020 r. na zlecenie PGW WP został opracowany „Podręcznik dobrych praktyk renaturyzacji wód powierzchniowych”, stanowiący kompendium wiedzy nt. renaturyzacji rzek, jezior, wód przejściowych i przybrzeżnych.

Poziom krajowy – programy rozwoju

Program przeciwdziałania niedoborowi wody na lata 2021-2027 z perspektywą do 2030 r.
(zwany Programem Rozwoju Retencji) (PRR)
Projekt Programu

Cele i oczekiwane rezultaty wdrożenia dokumentu: poprawa stanu zasobów wodnych, w tym wód podziemnych, oraz rozwój retencji.

Obszar problemowy: [RETENCJA] ocena możliwości i wskazanie niezbędnych kierunków działań w zakresie rozwoju retencji wodnej na poziomie dorzeczy i regionów wodnych. W projekcie PRR cel główny został podzielony na trzy priorytety: (1) wskazanie i realizacja działań z zakresu budowy zintegrowanego systemu naturalnej i sztucznej retencji wodnej; (2) stworzenie warunków do zrównoważonego wykorzystania zasobów wodnych; (3) wzmocnienie świadomości społecznej w zakresie potrzeby retencionowania i oszczędzania wody.

Sposób osiągnięcia zakładanych celów i/lub rozwiązania zidentyfikowanych problemów: w projekcie dokumentu wskazano działania, których realizacja zwiększy retencję wody na obszarze kraju. Wskazano planowane zadania inwestycyjne oraz podział na działania związane ze sztuczną i naturalną retencją oraz na pozostałe działania. Efektem programu ma być: wybudowanie 113 obiektów retencjonujących wodę, 646 obiektów kształtujących retencję, podjęcie działań z zakresu naturalnej retencji oraz wspierających inwestycje.

Poziom krajowy – programy rozwoju

Programy wspomagające małą retencję na terenach wiejskich i miejskich:

- „Modernizacja gospodarstw rolnych – obszar nawadniania w gospodarstwie”
- „Retencja korytowa – program kształtowania zasobów wodnych na terenach rolniczych”
- „Moja Woda”
- „Adaptacja do zmian klimatu i ochrona wód przed zanieczyszczeniami”

Cele i oczekiwane rezultaty wdrożenia dokumentu: wsparcie małej retencji na terenach wiejskich i miejskich.

Obszar problemowy: [RETENCJA] adaptacja zlewni rolniczych/miejskich do zachodzących zmian klimatu, a co za tym idzie – poprawa bilansu wodnego na obszarze kraju.

Sposób osiągnięcia zakładanych celów i/lub rozwiązania zidentyfikowanych problemów: „Modernizacja gospodarstw rolnych – obszar nawadniania w gospodarstwie” stanowi program dopłat do nawodnień dla gospodarstw rolnych realizowany przez Agencję Restrukturyzacji i Modernizacji Rolnictwa. „Retencja korytowa – program kształtowania zasobów wodnych na terenach rolniczych” to program realizowany przez PGW WP. Program jest działaniem międzyresortowym, realizowanym wraz z Ministerstwem Klimatu i Środowiska, Ministerstwem Rolnictwa i Rozwoju Wsi oraz z samorządami i spółkami wodnymi skupiającymi rolników. Celem jest przywrócenie dwufunkcyjności urządzeń melioracyjnych, co zapewni retencję wód na użytkach rolnych w okresach suszy oraz jej bezpieczne odprowadzenie w okresie wzmożonych opadów. Program „Moja Woda” pozwoli sfinansować aż 20 tys. instalacji przydomowej retencji, co ma przyczynić się do zatrzymania 1 mln metrów sześciennych rocznie w miejscu opadu wody, a więc na działkach prywatnych. „Adaptacja do zmian klimatu i ochrona wód przed zanieczyszczeniami” – program skierowany do jednostek samorządu obejmujący szeroki zakres działań, w tym działania z zakresu zapobiegania powodzi i suszy: retencja korytowa lub przykorytowa wraz z działaniami na rzecz renaturyzacji koryta cieku, rewitalizacji starorzeczy oraz odtwarzania mokradeł; działania w zakresie adaptacji do zmian klimatu, w tym: „zielono-niebieska” infrastruktura, likwidacja powierzchni nieprzepuszczalnych, zrównoważone systemy zagospodarowania wód opadowych i kanalizacja deszczowa i wiele innych.

Podjęte działania przełożą się bezpośrednio na wzrost ilości zgromadzonej wody i będą stanowiły odpowiedź na pogarszające się warunki wodne. Dzięki działaniom podjętym w ramach ww. programów poprawie ulegnie również ochrona przeciwpowodziowa oraz złagodzone zostaną negatywne skutki suszy.

Poziom regionalny – programy rozwoju

Wojewódzkie programy małej retencji

Cele i oczekiwane rezultaty wdrożenia dokumentu: wsparcie małej retencji na poziomie województwa.

Obszar problemowy: [RETENCJA] zwiększenie zasobów wodnych i oszczędne gospodarowanie nimi.

Sposób osiągnięcia zakładanych celów i/lub rozwiązania zidentyfikowanych problemów: działania ujęte w programach to m.in. plany budowy i przebudowy obiektów do retencjonowania wody.

Poziom krajowy – programy rozwoju

Plan Przeciwdziałania Skutkom Suszy (PPSS)

Cele i oczekiwane rezultaty wdrożenia dokumentu: cel główny: Przeciwdziałanie skutkom suszy, doprecyzowany przez cztery cele szczegółowe: (1) skuteczne zarządzanie zasobami wodnymi dla zwiększenia dyspozycyjnych zasobów wodnych na obszarach dorzeczy; (2) zwiększanie retencji na obszarach dorzeczy; (3) edukacja i zarządzanie ryzykiem suszy; (4) formalizacja i zaplanowanie finansowania działań służących przeciwdziałaniu skutkom suszy.

Obszar problemowy: [ZMIANY KLIMATU - SUSZA] analizowane na poziomie dorzeczy: (1) możliwości powiększenia dyspozycyjnych zasobów wodnych; (2) potrzeby w zakresie budowy lub przebudowy urządzeń wodnych; (3) propozycje niezbędnych zmian w zakresie korzystania z zasobów wodnych oraz zmian naturalnej i sztucznej retencji; (4) katalog działań służących przeciwdziałaniu skutkom suszy.

Sposób osiągnięcia zakładanych celów i/lub rozwiązania zidentyfikowanych problemów: PPSS nie ma charakteru odrębnego planu inwestycyjnego, scala jedynie informacje nt. planów budowy, przebudowy i remontu urządzeń wodnych, które zostały zawarte w innych dokumentach planistycznych z zakresu gospodarki wodnej.

Najważniejszą składową PPSS jest katalog działań zawierający konkretne, mierzalne rozwiązania, które należy wdrożyć, aby ograniczyć skutki suszy. Katalog ma wymiar operacyjny wobec pozostałych elementów PPSS, które są sformułowane w charakterze analizy lub propozycji.

Wskazane w dokumencie działania, które mają posłużyć realizacji celów, to m.in.: propagowanie ponownego wykorzystania wód, przeprowadzenie weryfikacji zasad gospodarowania wodą w zbiornikach retencyjnych, czasowe ograniczenie korzystania z wód, budowa i przebudowa ujęć wód podziemnych oraz rurociągów wodociągowych magistralnych do przesyłania wody do obszarów zagrożonych suszą hydrologiczną.

Poziom krajowy – programy rozwoju

Plany Zarządzania Ryzykiem Powodziowym dla obszarów dorzeczy (PZRP)

Aktualizacja

Cele i oczekiwane rezultaty wdrożenia dokumentu: zarządzanie ryzykiem powodziowym skutkujące ograniczeniem potencjalnych negatywnych skutków powodzi dla życia i zdrowia ludzi, środowiska, dziedzictwa kulturowego oraz działalności gospodarczej.

Obszar problemowy: [ZMIANY KLIMATU - POWÓDŹ] ocena ryzyka powodziowego i identyfikacja obszarów zagrożonych powodzią na poziomie dorzeczy i regionów wodnych oraz dobór działań służących minimalizacji zidentyfikowanych zagrożeń i ich skutków.

Sposób osiągnięcia zakładanych celów i/lub rozwiązania zidentyfikowanych problemów: PZRP obejmują wszystkie aspekty zarządzania ryzykiem powodziowym; w szczególności działania ukierunkowane na zapobieganie powodzi, ochronę i właściwe przygotowanie do powodzi, w tym prognozowanie powodzi oraz systemy wczesnego ostrzegania, z uwzględnieniem specyfiki poszczególnych obszarów dorzecza. PZRP zawierają katalog działań służących osiągnięciu celów zarządzania ryzykiem powodziowym, z uwzględnieniem ich priorytetu.

PZRP wprowadzają dwie kategorie działań: (1) działania techniczne, obejmujące głównie prace związane z budową zbiorników wodnych, wałów czy przebudową aktualnie funkcjonujących urządzeń wodnych oraz innych budowli wpływających na ciekę wodne; (2) działania nietechniczne, skupiające się

przede wszystkim na zwiększaniu retencji, przywracaniu naturalnych warunków przepływu, konieczności budowy nowych systemów informujących o zagrożeniu, dostosowaniu zagospodarowania przestrzennego do określonego zagrożenia powodziowego.

Obecna aktualizacja PZRP stanowi dokument będący jednym ze źródeł dobieranych działań na potrzeby IIaPGW. Działania innych planów/programów, które poprzez swoją specyfikę i zakres wpisują się jednocześnie w cele IIaPGW (działania ukierunkowane na poprawę stanu JCWP oraz spełnienie celów środowiskowych) włączane mogą być do katalogów działań IIaPGW i tym samym stanowić element budowanych zestawów działań.

Poziom krajowy – programy rozwoju

Krajowy program ochrony wód morskich (KPOWM)

Cele i oczekiwane rezultaty wdrożenia dokumentu: określenie optymalnego zestawu działań, który doprowadzi w określonym czasie do osiągnięcia i utrzymania dobrego stanu ekologicznego Morza Bałtyckiego.

Obszar problemowy: [ANTROPOPRESJA - ZANIECZYSZCZENIE WÓD] KPOWM został opracowany w oparciu o dokumenty przygotowane uprzednio w ramach cyklu planistycznego dyrektywy ramowej w sprawie strategii morskiej. W dokumentach tych kluczową kwestię stanowiła wstępna ocena stanu środowiska wód morskich oraz określony w oparciu o tę ocenę zestaw celów środowiskowych, do których osiągnięcia lub utrzymania kraje członkowskie zobowiązane są do 2020 r.

Zasięg przestrzenny analiz wykonanych w ramach KPOWM obejmuje wody morskie, w tym wody przybrzeżne i przejściowe. W dokumencie wyodrębniono 6 obszarów planowania (zwanymi podakwenami, subakwenami lub akwenami), z których wydzielono dodatkowe dwa: wody Zalewu Wiślanego i Szczecińskiego. Z uwagi na specyfikę zagadnienia oraz szeroki zakres terytorialny oddziaływań z nim związanych zasięg prowadzonych analiz obejmował nie tylko ww. obszary planowania oraz poszczególne jego elementy, ale również obszar całego kraju.

W ramach prowadzonych prac analitycznych, z uwagi na ich zakres i niezbędne do weryfikacji siedliska oraz gatunki flory i fauny, cenne z uwagi na przyjęte cele środowiskowe, w sposób szczególny potraktowano obszary Natura 2000 przynajmniej częściowo położone na wodach morskich, zdefiniowane w dokumencie jako „morskie obszary Natura 2000”.

Sposób osiągnięcia zakładanych celów i/lub rozwiązania zidentyfikowanych problemów: KPOWM określa m.in.: (1) działania podstawowe niezbędne do osiągnięcia lub utrzymania dobrego stanu środowiska wód morskich (w tym działania prawne, administracyjne, ekonomiczne, edukacyjne i kontrolne); (2) działania doraźne; (3) wpływ działań podstawowych i działań doraźnych na wody pozostające poza obszarem wód morskich w celu zminimalizowania zagrożeń i, jeśli jest to możliwe, uzyskanie pozytywnego wpływu na te wody; (4) sposób podejmowania działań podstawowych i działań doraźnych oraz stopień, w jakim przyczyniają się one do osiągnięcia celów środowiskowych dla wód morskich. Wskazany w KPOWM horyzont czasowy realizacji działań w nim wskazanych to rok 2020, ze wskazaniem możliwości osiągnięcia niektórych celów środowiskowych w kolejnej perspektywie, tj. do 2027 r.

Poziom krajowy – programy rozwoju

Program ochrony wód morskich (POWM)

Aktualizacja

Cele i oczekiwane rezultaty wdrożenia dokumentu: dążenie do osiągnięcia i utrzymania dobrego stanu Morza Bałtyckiego poprzez realizację działań określonych w POWM.

Obszar problemowy: [ANTROPOPRESJA - ZANIECZYSZCZENIE WÓD] aPOWM została opracowana po przeanalizowaniu efektów działań zrealizowanych w poprzednim okresie programowania (KPOWM). Określono, które działania mają być kontynuowane (22 działania) i zaplanowano nowe działania (37 działań), łącznie zaplanowano 59 działań, najistotniejszym z nich nadano priorytet wykonania.

Zasięg przestrzenny analiz wykonanych w ramach aPOWM obejmuje wyodrębnione jednostki planistyczne: wody morskie, wody przejściowe i wody przybrzeżne (nazwywane podakwenami). Stan każdego podakwenu oceniono na podstawie zaktualizowanej wstępnej oceny stanu środowiska wód morskich i zebranych w latach 2011-2016 danych. Zdefiniowano 11 cech każdego podakwenu obejmujących warunki biotyczne i abiotyczne oraz dla każdej z nich zdefiniowano cele środowiskowe. Dla każdej z analizowanych cech określono cele środowiskowe.

Z uwagi na specyfikę zagadnienia oraz szeroki zakres terytorialny oddziaływań z nim związanych zasięg prowadzonych analiz obejmował nie tylko obszary morskie i ich elementy, ale również obszar całego kraju, ponieważ wpływ na stan Morza Bałtyckiego mają działania takie jak rolnictwo i gospodarka wodno-ściekowa, nie tylko w strefie nadmorskiej.

Sposób osiągnięcia zakładanych celów i/lub rozwiązania zidentyfikowanych problemów: aPOWM określa działania podstawowe, w tym prawne, administracyjne, ekonomiczne, edukacyjne i kontrolne oraz działania doraźne. Działania podzielono na: wynikające z przepisów oraz przyjętych dokumentów planistycznych i programowych, działania kontynuowane z KPOWM, działania nowe (zgłoszone przez instytucje, ekspertów oraz rekomendowane w ramach HELCOM), wynikające z analizy luk, a także działania doraźne. Działaniami o najwyższym priorytecie są: poszerzenie monitoringu i zwiększenie wymogów w zakresie usuwania biogenów w oczyszczalniach ścieków, doposażenie gmin w nowoczesny sprzęt do czyszczenia plaż, ograniczenie przyłówów morświnów w polskich obszarach morskich, ograniczenie niepokojenia fok przez ludzi w miejscu ich rozrodu, wdrożenie rejestru źródeł hałasu impulsowego (pochodzącego z podwodnych eksplozji, badań sejsmicznych, sonarów i inne). Wskazany w aPOWM horyzont czasowy realizacji działań to 2027, przy czym zidentyfikowano małe prawdopodobieństwo osiągnięcia niektórych cech dla niektórych obszarów w takim terminie.

Poziom krajowy – programy rozwoju

Założenia do Planów Rozwoju Śródlądowych Dróg Wodnych w Polsce na lata 2016–2020 z perspektywą do roku 2030

wraz z delegacją w zakresie opracowania programów rozwoju śródlądowych dróg wodnych, w tym: Programu Rozwoju Drogi Wodnej Rzeki Wisły do roku 2030 (z perspektywą do roku 2060)

Cele i oczekiwane rezultaty wdrożenia dokumentu: budowa lub zmodernizowanie śródlądowych dróg wodnych (śdw) do parametrów co najmniej IV klasy żeglowności oraz spełnienie wymogów infrastruktury transportu wodnego śródlądowego dla sieci TEN-T.

Obszar problemowy: [ANTROPOPRESJA - ZANIECZYSZCZENIE WÓD] w założeniach wyszczególniono trzy śródlądowe szlaki żeglugowe, przebiegające przez terytorium Polski, tj.: E-30, E-40 i E-70, a także określono cztery priorytety dotyczące planowanych inwestycji (obejmujące ogółem 11 zadań), w tym m.in.: Priorytet II: Droga wodna rzeki Wisły – uzyskanie znacznej poprawy warunków nawigacyjnych; Priorytet III: Połączenie Odra-Wisła-Zalew Wiślany; rozbudowa drogi wodnej E-70; Priorytet IV: Rozwój partnerstwa i współpracy na rzecz śródlądowych dróg wodnych.

Sposób osiągnięcia zakładanych celów i/lub rozwiązania zidentyfikowanych problemów: założenia zawierają zakres zadań inwestycyjnych na polskich drogach wodnych podzielonych na perspektywę krótko- i długoterminową (bez określenia terminów), w tym szczegółowy zakres zadań inwestycyjnych na drodze wodnej rzeki Wisły. W założeniach ustalono, że w perspektywie krótkoterminowej dla wszystkich inwestycji przewidzianych do realizacji w okresie długoterminowym przygotowana zostanie część dokumentacyjna, w tym analizy hydrologiczne pozwalające na zbilansowanie zasobów wodnych niezbędnych dla zapewnienia funkcji żeglugowej na drogach wodnych, wraz ze wskazaniem

na ewentualne potrzeby budowy dodatkowych zbiorników retencyjnych zapewniających wodę do celów żeglugowych, które powinny obejmować całościowo poszczególne szlaki żeglugowe i rekomendować wariantowo najlepsze rozwiązania. Założenia przewidują również konieczność przygotowania inwentaryzacji stanu technicznego istniejących dróg wodnych w ramach prac nad programami rozwoju śdw.

Poziom krajowy – programy rozwoju

Krajowy Program Żeglugowy 2030 [KPŻ2030]

Cele i oczekiwane rezultaty wdrożenia dokumentu: przywrócenie warunków dla niezawodnego transportu wodnego śródlądowego na śródlądowych drogach wodnych w Polsce.

Obszar problemowy: [ANTROPOPRESJA - ZANIECZYSZCZENIE WÓD] (1) poprawa parametrów nawigacyjnych na śródlądowych drogach wodnych; (2) wsparcie rozwoju rynku w sektorze transportu wodnego śródlądowego; (3) rozwój partnerstwa na rzecz gospodarczego wykorzystania dróg wodnych.

Sposób osiągnięcia zakładanych celów i/lub rozwiązania zidentyfikowanych problemów: strategia realizacji KPŻ2030 ukierunkowana będzie przede wszystkim na realizację projektów inwestycyjnych oraz na działania o charakterze sektorowo-programowym. Inwestycje wdrażane w ramach KPŻ2030 będą miały na celu poprawę warunków nawigacyjnych, poprzez modernizację istniejącej infrastruktury hydrotechnicznej, na wykorzystywanych transportowo odcinkach dróg wodnych. Natomiast zadania programowe ukierunkowane będą na rozwój sektora i przystosowanie rynku żeglugowego do wyzwań związanych ze zrównoważonym rozwojem sektora transportu.

Poziom regionalny – instrumenty wdrożeniowe

Plany utrzymania wód (PUW)

wraz z Katalogiem dobrych praktyk w zakresie robót hydrotechnicznych i prac utrzymaniowych wraz z ustaleniem zasad ich wdrażania (opracowanym w ramach realizacji aPWŚK)

Cele i oczekiwane rezultaty wdrożenia dokumentu: ochrona przed powodzią oraz osiągnięcie dobrego stanu wszystkich wód.

Obszar problemowy: [ZMIANY KLIMATU - POWÓDŹ] zapewnienie skutecznej ochrony przeciwpowodziowej jako odpowiedzialność każdego RZGW WP w obszarze jego jurysdykcji.

Sposób osiągnięcia zakładanych celów i/lub rozwiązania zidentyfikowanych problemów: plan utrzymania wód zawiera określenie odcinków śródlądowych wód powierzchniowych, na których mogą wystąpić zagrożenia dla swobodnego przepływu wód i spływu lodów, oraz identyfikuje te zagrożenia. W dokumencie gromadzone i kojarzone są wszystkie planowane roboty utrzymaniowe na ciekach administrowanych przez różne organy w danym regionie wodnym. Zawiera się w nim również wykazy budowli regulacyjnych oraz urządzeń wodnych, które mają istotne znaczenie dla zarządzania wodami, a także wykazy planowanych działań utrzymaniowych (takich jak m.in.: odmulanie, usuwanie zatorów, zabezpieczanie brzegów koryta, dbanie o dobry stan techniczny budowli hydrotechnicznych), zgodnych z Katalogiem dobrych praktyk w zakresie robót hydrotechnicznych i prac utrzymaniowych wraz z ustaleniem zasad ich wdrażania.

Poziom regionalny – programy rozwoju

Wojewódzkie programy ochrony zasobów wodnych

Cele i oczekiwane rezultaty wdrożenia dokumentu: przywrócenie rzekom ich funkcji ekologicznych - ożywienie rzek poprzez wprowadzenie występujących w nich gatunków ryb lub odtworzenie właściwości wpływających na życie i rozwój organizmów wodnych.

Obszar problemowy: [ZASOBY WODNE/DROŻNOŚĆ CIEKÓW] stworzenie stabilnych podstaw przyrodniczych do prowadzenia racjonalnej gospodarki rybackiej w wodach śródlądowych danego województwa z zachowaniem równowagi i różnorodności biologicznej w środowisku wodnym.

Sposób osiągnięcia zakładanych celów i/lub rozwiązania zidentyfikowanych problemów: wojewódzkie programy ochrony zasobów wodnych wyznaczają kierunki działań, jakie należy podjąć, aby osiągnąć zakładany cel, jakim jest udrożnienie rzek dla umożliwienia wędrówki ryb. Opracowywane na potrzeby dokumentów programy budowy przepławek dla ryb stanowią pierwszy krok w kierunku renaturyzacji rzek, co w konsekwencji doprowadzić powinno do ich rewitalizacji.

Poziom krajowy – programy

Programy perspektywy finansowej 2021–2027

Programy krajowe i regionalne opracowane na potrzeby wykorzystania funduszy europejskich perspektywy finansowej 2021–2027

Cele i oczekiwane rezultaty wdrożenia dokumentu: w latach 2021–2027 Polska będzie realizować Umowę Partnerstwa uzgodnioną z Komisją Europejską. Polityka spójności na lata 2021–2027 określa następujące obszary wsparcia: CP1 Bardziej konkurencyjna i inteligentna Europa, CP2 Bardziej przyjazna dla środowiska niskoemisyjna Europa, CP3 Lepiej połączona Europa, CP4 Europa o silniejszym wymiarze społecznym, CP5 Europa bliżej obywateli, CP6 Łagodzenie skutków transformacji w kierunku gospodarki neutralnej dla klimatu.

Obszar problemowy: działania planowane w nowej perspektywie finansowej w ramach poszczególnych celów polityki odpowiadać będą na wyzwania krajowe wynikające z dokumentów strategicznych oraz będą uwzględniać kontekst europejski taki jak: Europejski Zielony Ład, konsekwencje COVID-19, Europejską Agendę Cyfrową.

Sposób osiągnięcia zakładanych celów i/lub rozwiązania zidentyfikowanych problemów: za kształt oraz zakres programów na poziomie kraju odpowiada

minister właściwy ds. rozwoju regionalnego we współpracy z innymi ministrami. Regionalne programy przygotowują zarządy województw we współpracy z ministrem właściwym ds. rozwoju regionalnego.

Programy zawierają całość spójnych priorytetów strategicznych, do osiągnięcia których będzie się dążyć za pomocą Europejskiego Funduszu Rozwoju Regionalnego, Funduszu Spójności, Europejskiego Funduszu Społecznego Plus, uzupełnionych przez Fundusz Sprawiedliwej Transformacji oraz Europejski Fundusz Morski, Rybacki i Akwakultury. Wśród celów Polityki Spójności na lata 2021–2027 istotne z punktu widzenia wsparcia gospodarki wodnej są cele szczegółowe w ramach Celu Polityki 2, w tym przede wszystkim dotyczące wsparcia działań w zakresie dostosowania do zmian klimatu, zapobiegania ryzyku i odporności na klęski żywiołowe, zrównoważonej gospodarki wodnej, przechodzenia na gospodarkę o obiegu zamkniętym, sprzyjanie różnorodności biologicznej i rozwojowi zielonej infrastruktury w środowisku miejskim oraz zmniejszanie zanieczyszczenia. Działania te będą wspierane zarówno ze środków EFRR, jak i FS.

Wsparcia z EFRR udziela się m.in. na inwestycje w infrastrukturę. Środki z FS przeznaczone były i będą na: inwestycje na rzecz środowiska, w tym korzystne dla środowiska inwestycje związane ze zrównoważonym rozwojem oraz energią oraz inwestycje w TEN-T.

Odrębną grupę stanowią środki Europejskiego Funduszu Rolnego na rzecz Rozwoju Obszarów Wiejskich (EFRROW). EFRROW stanowi instrument finansowania Wspólnej Polityki Rolnej (WPR) wspierającej dynamiczny rozwój i efektywność gospodarczą społeczności wiejskich w ramach działań podejmowanych na rzecz rozwoju obszarów wiejskich. Do takich działań należą: realizacja strategii i finansowanie mające wzmocnić sektory rolno-spożywcze i leśne, zrównoważenie środowiskowe oraz ogólny dobrostan obszarów wiejskich. EFRROW ma za zadanie wpierać strategie i projekty realizujące długoterminowe cele rozwoju obszarów wiejskich przyjęte na szczeblu wspólnotowym. W tym m.in.

cele w zakresie zapewniania zrównoważonego zarządzania zasobami naturalnymi oraz podejmowania działań w dziedzinie klimatu, co znajduje odzwierciedlenie również w celach polityki wodnej. Wspólna polityka rolna poprzez zapewnienie środków bezpośredniego wsparcia i rozwoju obszarów wiejskich zapewnia ponadto zaplecze dla realizacji zobowiązań wynikających z dyrektyw unijnych, w tym np. Dyrektywy Azotanowej. Uzyskanie bezpośredniego wsparcia jest z kolei uzależnione od przestrzegania przepisów UE dotyczących ochrony środowiska, między innymi ustanowionych w Dyrektywie Azotanowej.

Dokumenty stanowiące wynik współpracy międzynarodowej

- Protokoły z posiedzeń komisji do spraw wód granicznych
- Konwencje / porozumienia / dwustronne i wielostronne umowy międzynarodowe

Cele i oczekiwane rezultaty wdrożenia dokumentu: realizacja zobowiązań wynikających z dwustronnych oraz wielostronnych umów międzynarodowych.

Obszar problemowy: realizacja działań wynikających z umów/porozumień dwustronnych z Państwami ościennymi, o współpracy międzynarodowej w dziedzinie gospodarki wodnej na wodach granicznych, podejmowanych w ramach posiedzeń komisji ds. Wód Granicznych.

Realizacja zobowiązań wynikających z: (1) Konwencji o obszarach wodno-błotnych mających znaczenie międzynarodowe, zwłaszcza jako środowisko życiowe ptactwa wodnego, sporządzonej w Ramsarze dnia 2 lutego 1971 r. (Dz. U. z 1978 r. poz. 24 i 25); (2) Konwencji o ochronie i użytkowaniu cieków transgranicznych i jezior międzynarodowych, sporządzonej w Helsinkach dnia 17 marca 1992 r. (Dz. U. z 2003 r. poz. 702 i 703); (3) Porozumienia o ochronie małych waleń Bałtyku, Północno-Wschodniego Atlantyku, Morza Irlandzkiego i Północnego, sporządzonego w Nowym Jorku dnia 17 marca 1992 r. [ASCOBANS] (Dz. U. z 1999 r. poz. 1108 i 1109); (4) Konwencji o ochronie środowiska morskiego obszaru Morza Bałtyckiego, sporządzonej w Helsinkach dnia 9 kwietnia 1992 r. sankcjonującej istnienie i działalność Komisji Ochrony Środowiska Morskiego Bałtyku, znanej również jako Komisja Helsińska lub HELCOM, w tym zwłaszcza prowadzone obecnie działania Komisji w zakresie aktualizacji Bałtyckiego Planu Działań HELCOM; (5) Umowa o współpracy w zlewni Bugu pomiędzy PGW WP RZGW w Lublinie a Regionalnym Zarządem Zasobów Wodnych Bugu i Sanu Republiki Ukrainy z dnia 14 sierpnia 2019 r.; (6) Umowa o współpracy w zlewni Sanu pomiędzy PGW WP RZGW w Rzeszowie a Regionalnym Zarządem Zasobów Wodnych Bugu i Sanu Republiki Ukrainy z dnia 19 lutego 2021 r.

Sposób osiągnięcia zakładanych celów i/lub rozwiązania zidentyfikowanych problemów: przedmiot oraz zakres międzynarodowych uzgodnień w dziedzinie gospodarki wodnej zostały szczegółowo omówione w rozdziale 13.10, dotyczącym informacji o pozostałych działaniach, innych niż wskazane w art. 318 ust. 1 pkt 8–16 pr.w., w tym podsumowania działań dotyczących współpracy międzynarodowej (art. 320 pr.w.).

19.1.3. Dokumenty i inne instrumenty o charakterze operacyjno-wdrożeniowym – inne powiązane

Poziom krajowy – programy rozwoju

Strategiczny plan adaptacji dla sektorów i obszarów wrażliwych na zmiany klimatu do 2020 r. z perspektywą do 2030 r. (SPA 2020)

wraz z „Poradnikiem przygotowania inwestycji z uwzględnieniem zmian klimatu, ich łagodzenia i przystosowania do tych zmian oraz odporności na klęski żywiołowe”

Cele i oczekiwane rezultaty wdrożenia dokumentu: poprawa odporności na aktualne i oczekiwane zmiany klimatu, ze zwróceniem szczególnej uwagi na lepsze przygotowanie do ekstremalnych zjawisk klimatycznych i pogodowych oraz redukcję kosztów społeczno-ekonomicznych z tym związanych.

Obszar problemowy: [ZMIANY KLIMATU - ADAPTACJA] zapewnienie zrównoważonego rozwoju oraz efektywnego funkcjonowania gospodarki i społeczeństwa w warunkach zmieniającego się klimatu.

Sposób osiągnięcia zakładanych celów i/lub rozwiązania zidentyfikowanych problemów: w dokumencie wskazano priorytetowe kierunki działań adaptacyjnych, które należy podjąć w najbardziej wrażliwych na zmiany klimatu obszarach, takich jak m.in.: gospodarka wodna, rolnictwo, leśnictwo, różnorodność biologiczna, zdrowie, energetyka, budownictwo i gospodarka przestrzenna, obszary zurbanizowane, transport, obszary górskie i strefy wybrzeża.

Działania podejmowane zarówno przez podmioty publiczne, jak i prywatne będą dokonywane poprzez inwestycje w infrastrukturę oraz rozwój technologii. Dotyczą przedsięwzięć technicznych, takich jak np. budowa niezbędnej infrastruktury przeciwpowodziowej i ochrony wybrzeża, oraz zmian regulacji prawnych, np. w systemie planowania przestrzennego (ograniczanie możliwości zabudowy terenów zagrożonych powodzią).

Poziom krajowy – programy rozwoju

Plany adaptacji do zmian klimatu w miastach powyżej 100 tys. Mieszkańców – Miejskie plany adaptacji do zmian klimatu (MPA)

jako realizacja wskazań SPA 2020

Cele i oczekiwane rezultaty wdrożenia dokumentu: zwiększenie odporności na zmiany klimatu zgodnie z ideą zrównoważonego rozwoju wg zasady 3Z – zdrowie, zieleń, zadowolenie.

Obszar problemowy: [ZMIANY KLIMATU - ADAPTACJA] adaptacja miast do zmian klimatu objawiających się m.in. wzrostem średniej temperatury powietrza, częstotliwości występowania intensywnych opadów deszczu i silnego oraz bardzo silnego wiatru, które mogą prowadzić do powodzi i sztormów oraz do większego stężenia glonów w wodzie czy też bakterii w sieci i zbiornikach. Jako jeden z sektorów, który należy zabezpieczyć przed szkodliwymi zmianami klimatu, MPA wskazuje gospodarkę wodną. W przedmiotowym obszarze głównym celem jest: obniżenie występowania lokalnych powodzi oraz podtopień, także efektywne korzystanie z zasobów wód dla poprawy stanu przyrodniczego środowiska miejskiego.

Sposób osiągnięcia zakładanych celów i/lub rozwiązania zidentyfikowanych problemów: działania wskazane w MPA to m.in.: (1) kampanie społeczne mające na celu edukowanie mieszkańców o wpływie ich decyzji na ochronę środowiska; (2) opracowanie systemu gospodarowania wodami opadowymi wraz z budową układu retencjonowania wód opadowych oraz zmniejszenie tempa ich odpływu; (3) budowa „zielonych przystanków” (m.in. w celu zwiększenia retencji wód opadowych na terenach miejskich).

Poziom krajowy – programy rozwoju

Krajowy Program Zwiększania Lesistości (KPZL)
Aktualizacja

Cele i oczekiwane rezultaty wdrożenia dokumentu: KPZL jest opracowaniem stanowiącym instrument polityki leśnej w zakresie kształtowania przestrzeni przyrodniczej kraju. Zawiera ogólne wytyczne sporządzania regionalnych planów przestrzennego zagospodarowania w dziedzinie zwiększania lesistości. Przyjęte w KPZL założenia metodyczne i kryteria określania preferencji zalesieniowych mogą być pomocne w tworzeniu oryginalnych rozwiązań regionalnych oraz lokalnych, wspierających ochronę przyrody. Program realizuje pośrednio cele, jakie przyświecają gospodarce wodnej w zakresie osiągnięcia celów środowiskowych. Przeciwdziała negatywnym skutkom suszy oraz poprawia ochronę przeciwpowodziową.

Obszar problemowy: [ZMIANY KLIMATU - ADAPTACJA] zwiększenie lesistości z uwzględnieniem wpływu na zwiększenie naturalnej retencji, ograniczenie spływu powierzchniowego, redukcja spływu biogenów oraz ochrona wód podziemnych.

Sposób osiągnięcia zakładanych celów i/lub rozwiązania zidentyfikowanych problemów: zwiększanie powierzchni leśnych na obszarach poszczególnych jednostek administracyjnych odbywa się poprzez wprowadzenie dotacji na zalesienie dla rolników, aktualizację miejscowych planów zagospodarowania przestrzennego, sterowanie rozmieszczeń zalesień w skali regionalnej i krajowej oraz usprawnienie procedur przeklasyfikowywania zalesionych gruntów na lasy.

Poziom krajowy – programy rozwoju

Program rozwoju polskich portów morskich do 2030 roku

Cele i oczekiwane rezultaty wdrożenia dokumentu: dynamiczny rozwój polskich portów morskich.

Obszar problemowy: [ANTROPOPRESJA - ZANIECZYSZCZENIE WÓD] rozbudowa infrastruktury morskiej przy uwzględnieniu potrzeb ochrony środowiska, m.in. w zakresie osiągnięcia lub utrzymania dobrego stanu ekosystemów morskich i przybrzeżnych oraz promowania zrównoważonego korzystania z wód.

Sposób osiągnięcia zakładanych celów i/lub rozwiązania zidentyfikowanych problemów:

w programie rozwoju portów morskich znalazły się ogólne wytyczne w zakresie uwzględniania w działalności portowej przepisów i standardów środowiskowych, w tym w zakresie rozbudowy infrastruktury morskiej, które powinny być respektowane w celu zapewnienia możliwie najmniejszej ingerencji w środowisko naturalne, zachowania jego jakości, a także obniżenia emisji zanieczyszczeń do wód.

Poziom krajowy – programy rozwoju

Program ochrony brzegów morskich

Cele i oczekiwane rezultaty wdrożenia dokumentu: zabezpieczenie brzegu przed zjawiskiem erozji i powodzi od strony morza.

Obszar problemowy: [ZMIANY KLIMATU - POWÓDŹ] budowa, rozbudowa i utrzymywanie systemu ochrony brzegów morskich przed erozją morską i powodzią od strony morza, ochrona klifów, terenów przybrzeżnych oraz zalewowych.

Sposób osiągnięcia zakładanych celów i/lub rozwiązania zidentyfikowanych problemów: w celu zabezpieczenia brzegów przed erozją niezbędne są: wzmocnienie i utrzymanie systemu zabezpieczenia przeciwpowodziowego terenów nadmorskich; stabilizacja linii brzegowej, zapobieganie zanikowi plaż oraz degradacji klifów; prowadzenie i rozszerzanie zakresu monitoringu stanu wybrzeża morskiego i strefy wód przybrzeżnych.

Poziom krajowy – programy rozwoju

Program polskiej energetyki jądrowej (PEJ)

Cele i oczekiwane rezultaty wdrożenia dokumentu: budowa oraz oddanie do eksploatacji w Polsce elektrowni jądrowych z zachowaniem dobrego stanu wód oraz przy wdrożeniu wszelkich możliwych środków mających na celu minimalizację ryzyka pogorszenia stanu ekosystemów wodnych, lądowych i podmokłych.

Obszar problemowy: [ANTROPOPRESJA - ZANIECZYSZCZENIE WÓD] budowa elektrowni jądrowej to inwestycja strategiczna dla zrównoważonego rozwoju Polski. Stopniowe eliminowanie źródeł niskiej emisji na rzecz energii jądrowej poprawia kondycję ekosystemów naturalnych. Jest to skomplikowany i wieloetapowy proces, podczas którego powinny zostać zachowane zasady ochrony środowiska.

Sposób osiągnięcia zakładanych celów i/lub rozwiązania zidentyfikowanych problemów: do działań przewidzianych do realizacji wyznaczonego celu należą rozwój niezbędnej infrastruktury, w tym rozbudowa sieci wodociągowej i kanalizacyjnej wokół placu budowy elektrowni jądrowej, budowa oczyszczalni oraz zrzut ścieków oczyszczonych do odbiornika.

Poziom regionalny – programy rozwoju

Wojewódzkie programy ochrony środowiska wraz z raportami z ich wykonania

Cele i oczekiwane rezultaty wdrożenia dokumentu: realizacja przez jednostki samorządu terytorialnego polityki ochrony środowiska zbieżnej z założeniami najważniejszych dokumentów strategicznych i programowych. Programy ochrony środowiska powinny stanowić podstawę funkcjonowania systemu zarządzania środowiskiem, spajającą wszystkie działania i dokumenty dotyczące ochrony środowiska i przyrody na szczeblu danej jednostki samorządu terytorialnego. Programy realizują cele i zadania wynikające z polityki ekologicznej poszczególnych województw i dotyczą m.in. poprawy jakości wód powierzchniowych, zachowania i ochrony środowiska naturalnego oraz wsparcia efektywnego gospodarowania zasobami.

Obszar problemowy: dokumenty identyfikują najważniejsze atuty środowiska naturalnego, zagrożenia wynikające z zanieczyszczenia środowiska, cele i kierunki inwestycyjne oraz działania, które mają poprawić stan środowiska i pomóc w zachowaniu równowagi ekologiczno-społeczno-gospodarczej.

Sposób osiągnięcia zakładanych celów i/lub rozwiązania zidentyfikowanych problemów: przykładowe działania przewidziane do realizacji: (1) zwiększenie udziału wytwarzania energii z OZE, głównie z biomasy oraz słońca, edukacja społeczeństwa w zakresie ochrony powietrza i przeciwdziałania zmianom klimatu; (2) odtwarzanie ciągłości ekologicznej i renaturyzacja rzek, ochrona zasobów wodnych; (3) rozbudowa i modernizacja sieci wodociągowej oraz ujęć wody; (4) uwzględnienie w procesie planowania przestrzennego ograniczeń związanych z zaopatrzeniem w wodę; (5) ochrona siedlisk i gatunków; (6) planowanie działań ochronnych na terenach cennych przyrodniczo.

Poziom lokalny – instrumenty wdrożeniowe**Plany ochrony parków narodowych, rezerwatów przyrody, parków krajobrazowych, obszaru Natura 2000 lub jego części oraz Plany Zadań Ochronnych (PZO) obszarów Natura 2000**

Cele i oczekiwane rezultaty wdrożenia dokumentu: plany zawierają cele ochrony przyrody oraz wskazanie: (1) uwarunkowań ich realizacji, nakreślenie sposobów identyfikacji i eliminacji wystąpienia możliwych zagrożeń; (2) obszarów oraz określenie działań ochronnych na obszarach ochrony ścisłej, czynnej i krajobrazowej; (3) miejsc możliwych do udostępnienia do celów naukowych oraz edukacyjnych, w których może być prowadzona działalność handlowa i turystyczna.

Obszar problemowy: zachowanie oraz popularyzacja wartości przyrodniczych i naukowych, społecznych, historycznych, kulturowych, edukacyjnych oraz walorów krajobrazowych w warunkach zrównoważonego rozwoju.

Sposób osiągnięcia zakładanych celów i/lub rozwiązania zidentyfikowanych problemów: działania przewidziane do realizacji w ramach planów obejmują ochronę obszarów chronionych, ekosystemów, ostoi i siedlisk przyrodniczych, a także siedlisk roślin, zwierząt i grzybów oraz tworów i składników przyrody nieożywionej, wyróżniających się szczególnymi wartościami oraz walorami. W ramach Planu ochrony obszaru Natura 2000 obejmują ochronę: obszarów specjalnej ochrony ptaków, specjalnych obszarów ochrony siedlisk, obszarów mających znaczenie dla „Wspólnoty” oraz część lub całość obszarów i obiektów objętych formami ochrony przyrody, o których mowa w art. 6 ust. 1 pkt 1–4 i 6–9 u.o.p.

PZO w swej treści określają konkretne zadania ochronne, w tym w szczególności działania dotyczące ochrony czynnej siedlisk przyrodniczych, gatunków roślin i zwierząt oraz ich siedlisk, monitoringu stanu przedmiotów ochrony oraz monitoringu realizacji celów, uzupełnienia stanu wiedzy o przedmiotach ochrony i uwarunkowaniach ich ochrony, a także wskazania zmian w obowiązujących dokumentach zagospodarowania przestrzennego dotyczących eliminacji lub ograniczenia zagrożeń wewnętrznych lub zewnętrznych, jeżeli są niezbędne dla utrzymania lub odtworzenia właściwego stanu ochrony siedlisk przyrodniczych oraz gatunków roślin i zwierząt, dla których ochrony wyznaczono obszar Natura 2000.

Poziom krajowy – programy rozwoju**Krajowy plan gospodarki odpadami [KPGO 2022]**

Cele i oczekiwane rezultaty wdrożenia dokumentu: wdrożenie hierarchii sposobów postępowania z odpadami oraz zasady samowystarczalności i bliskości, a także utworzenie i utrzymanie zintegrowanej i wystarczającej sieci instalacji gospodarowania odpadami.

Obszar problemowy: ograniczenie negatywnego wpływu na środowisko, w tym na wody, poprzez uporządkowanie gospodarki odpadami.

Sposób osiągnięcia zakładanych celów i/lub rozwiązania zidentyfikowanych problemów: KPGO 2022 stanowi instrument wdrożenia wymagań unijnych oraz celów PEP2030 z obszaru gospodarki odpadami. Określa kierunki działań w zakresie zapobiegania powstawaniu odpadów oraz kształtowania systemu gospodarki odpadami. Kierunki te znajdują odzwierciedlenie w opracowywanych na poziomie regionalnym wojewódzkich planach gospodarki odpadami (w tym planach inwestycyjnych). KPGO 2022 przewiduje wsparcie inwestycji związanych z recyklingiem odpadów, przeróbką i wykorzystaniem surowców z wtórnego obiegu, przedsięwzięciami w zakresie wdrażania gospodarki odpadami o obiegu zamkniętym na poziomie gminnym oraz pracami badawczo-rozwojowymi i wdrożeniowymi związanymi z innowacyjnymi technologiami środowiskowymi, dotyczącymi wykorzystania surowców wtórnych i gospodarki odpadami.

W związku z przyjęciem pakietu odpadowego i transpozycją jego postanowień w aktualizacji KPGO 2022 wsparcie będzie nakierowane między innymi na uszczelnienie systemu zbierania, transportu, przetwarzania i unieszkodliwiania odpadów, w szczególności z tworzyw sztucznych tak, aby zapobiegać przedostawaniu się ich z lądu do wód, w tym morskich. Zapobieganie zanieczyszczeniu wód, w tym morskich, odpadami tworzyw sztucznych będzie wspierane również dzięki modernizacji oczyszczalni ścieków komunalnych pod kątem pełnego wdrożenia w nich podejścia gospodarki o obiegu zamkniętym.

Wspierane będą także działania edukacyjne, mające na celu zmniejszenie ilości tworzyw sztucznych docierających do wód morskich oraz działania ukierunkowane na unowocześnienie portowych urządzeń do odbioru odpadów w celu zapewnienia, aby odpady wytwarzane na statkach lub zebrane na morzu (np. stare sieci rybackie) dostarczano na ląd i właściwie nimi gospodarowano (segregacja, recykling, unieszkodliwienie).

Poziom regionalny – programy rozwoju

Wojewódzkie Plany Gospodarki Odpadami (WPGO)

Cele i oczekiwane rezultaty wdrożenia dokumentu: opracowywane dla osiągnięcia celów założonych w polityce ekologicznej państwa i wdrażania hierarchii postępowania z odpadami.

Obszar problemowy: ograniczenie negatywnego wpływu na środowisko, w tym na wody, poprzez uporządkowanie gospodarki odpadami.

Sposób osiągnięcia zakładanych celów i/lub rozwiązania zidentyfikowanych problemów: WPGO obejmują pełen zakres zadań koniecznych do zapewnienia zintegrowanej gospodarki odpadami w poszczególnych województwach w sposób, który gwarantuje ochronę środowiska oraz uwzględnia obecne i przyszłe możliwości, a także uwarunkowania ekonomiczne oraz poziom technologiczny istniejącej infrastruktury. Celem jest zapewnienie środków, procedur i zasad postępowania zmierzających do zapobiegania występowaniu negatywnych dla środowiska skutków składowania odpadów lub ich zmniejszenia w największym możliwym stopniu, w trakcie całego cyklu istnienia składowisk; budowa kolejnych Punktów Selektywnej Zbiórki Odpadów na terenie poszczególnych województw; modernizacja instalacji do zagospodarowania odpadów oraz działania edukacyjne na rzecz selektywnej zbiórki odpadów.

Poziom krajowy – programy monitoringu

Strategiczny program państwowego monitoringu środowiska na lata 2020–2025

wraz z wykonawczymi programami państwowego monitoringu środowiska

Cele i oczekiwane rezultaty wdrożenia dokumentu: zapewnienie wiarygodnych informacji o stanie środowiska.

Obszar problemowy: zaplanowanie i uporządkowanie zadań pomiarowo/badawczo/analitycznych oraz informacyjnych w zakresie: kontroli jakości elementów środowiskowych (w tym przyrodniczych) i dotrzymywania standardów jakości środowiska określonych przepisami; występujących zmian jakości elementów środowiska i przyczyn tych zmian, w tym powiązań przyczynowo skutkowych występujących pomiędzy emisjami i stanem elementów środowiska. Informacje wytworzone w ramach PMŚ są wykorzystywane także do celów monitorowania skuteczności działań i strategicznego planowania w zakresie ochrony środowiska i zrównoważonego rozwoju na wszystkich poziomach zarządzania.

Sposób osiągnięcia zakładanych celów i/lub rozwiązania zidentyfikowanych problemów: zakres oraz zawartość programów monitoringu wód w kontekście formułowania zapisów IIaPGW zostały szczegółowo omówione w rozdziale 5.

19.2. Dokumenty powiązane, na które wpływ mają ustalenia IIaPGW

Zgodnie z obowiązującym brzmieniem art. 326 ust. 1 pr.w. ustalenia planu gospodarowania wodami uwzględnia się w: strategii rozwoju województwa, planach zagospodarowania przestrzennego województwa, strategii rozwoju gminy, strategii rozwoju ponadlokalnego, studium uwarunkowań i kierunków zagospodarowania przestrzennego gminy oraz w miejscowych planach zagospodarowania przestrzennego.

Według założeń systemu zarządzania rozwojem Polski przyjętego w 2018 r. działania w przestrzeni powinny wynikać z aktów planowania przestrzennego, stanowiących z kolei narzędzie wykonawcze dla realizacji wszystkich polityk i strategii.

Zgodnie z postanowieniami u.p.i.z.p. w dokumentach planistycznych – w celu zapewnienia spójności systemu – należy uwzględniać ustalenia strategii rozwoju i planów zagospodarowania przestrzennego wyższego szczebla. Każda aktualizacja strategii rozwoju w wymiarze przestrzennym wymaga każdorazowego dostosowania treści aktu planowania przestrzennego na adekwatnym poziomie.

W myśl postanowień u.p.i.z.p. uwzględnia się elementy stanowiące składowe planów gospodarowania wodami, tj.: wymagania ochrony środowiska, w tym gospodarowania wodami (art. 1 ust. 2 pkt 3 u.p.i.z.p.), oraz potrzebę zapewnienia odpowiedniej ilości i jakości wody do celów zaopatrzenia ludności (art. 1 ust. 2 pkt 13 u.p.i.z.p.).

Na etapie sporządzania dokumentów planistycznych bierze się pod uwagę uwarunkowania wynikające m.in.: ze stanu środowiska, w tym wielkości i jakości zasobów wodnych oraz wymogów ochrony środowiska, przyrody i krajobrazu; występowania obiektów i terenów chronionych na podstawie przepisów odrębnych; występowania udokumentowanych zasobów wód podziemnych; stanu systemów komunikacji i infrastruktury technicznej, w tym stopnia uporządkowania gospodarki wodno-ściekowej; a także wymagań dotyczących ochrony przeciwpowodziowej.

Wszystkie ww. elementy stanowią zakres przedmiotowy IIaPGW i jako takie (bezpośrednio lub pośrednio w ramach zapewniania spójności z zapisami krajowych strategii i polityk) są uwzględniane w aktach planowania przestrzennego oraz regionalnych i lokalnych strategiach rozwoju.

Odrębną grupę dokumentów planistycznych stanowią plany zagospodarowania przestrzennego morskich wód wewnętrznych, morza terytorialnego i wyłącznej strefy ekonomicznej. Aktem prawnym regulującym zasady sporządzania przedmiotowych planów jest ustawa z dnia 21 marca 1991 r. o obszarach morskich Rzeczypospolitej Polskiej i administracji morskiej ((Dz. U. z 2022 r. poz. 457, 1079, 1250 i 1604)).

Ustawowe postanowienia planów zagospodarowania przestrzennego morskich wód wewnętrznych, morza terytorialnego i wyłącznej strefy ekonomicznej powinny być komplementarne z zapisami dokumentów planistycznych na poziomie wojewódzkim i gminnym. W myśl postanowień art. 37d ustawy plany zagospodarowania przestrzennego morskich wód wewnętrznych, morza terytorialnego i wyłącznej strefy ekonomicznej mogą zawierać ustalenia wiążące samorządy województw oraz gminy, na obszarze których występują morskie wody wewnętrzne, lub gminy sąsiadujące z obszarem planu poprzez linię brzegową lub odpowiadające tej linii granice obszarów morskich, przy sporządzaniu odpowiednio planów zagospodarowania przestrzennego województw, studiów uwarunkowań i kierunków zagospodarowania przestrzennego gmin oraz miejscowych planów zagospodarowania przestrzennego, w zakresie: rozmieszczenia inwestycji celu publicznego o znaczeniu krajowym określonych w średniookresowej strategii rozwoju kraju i innych strategiach rozwoju; obszarów chronionych, w tym obszarów przestrzeni chronionej; sposobu korzystania z obszarów morskich, w tym ograniczeń i dopuszczeń.

W myśl postanowień ww. ustawy (zgodnie z art. 37b) przy opracowywaniu planów stosuje się podejście ekosystemowe, mając na względzie m.in. wsparcie zrównoważonego rozwoju w sektorze morskim z uwzględnieniem aspektów gospodarczych, społecznych i środowiskowych, w tym poprawy stanu środowiska i odporności na zmiany klimatu.

Przez podejście ekosystemowe należy rozumieć spełnienie w zarządzaniu działalnością człowieka niżej wymienionych warunków (traktowanych łącznie):

- wpływ na ekosystem planowanej działalności człowieka będzie utrzymywany na poziomie umożliwiającym osiągnięcie i utrzymanie dobrego stanu ekologicznego środowiska;
- zostanie zachowana zarówno zdolność do prawidłowego funkcjonowania ekosystemu, jak i odporność na zmiany środowiskowe, powstałe w wyniku działalności człowieka;
- zostanie umożliwione jednoczesne, trwałe i zrównoważone użytkowanie zasobów i usług ekosystemowych przez obecne i przyszłe pokolenia.

Wymienione wyżej warunki bezpośrednio wpisują się w cele i zasady gospodarowania wodami przyjęte w IIaPGW.

20. Podsumowanie działań zastosowanych w celu informowania społeczeństwa i konsultacji publicznych, opis wyników i dokonanych na ich podstawie zmian w Planie

Udział społeczeństwa jest istotnym elementem procesu planowania w gospodarce wodnej, gdyż daje możliwość rozpoznania potrzeb i oczekiwań oraz uzyskania akceptacji społecznej dla podejmowanych decyzji. W związku z tym powinien on być procesem ciągłym i nie ograniczać się jedynie do wybranych etapów cyklu planistycznego. Zgodnie z art. 318 ust.1 pkt 19 pr.w. oraz § 2 ust. 1 pkt 28 r.p.g.w. plan gospodarowania wodami przedstawia informacje podsumowujące proces konsultacji społecznych planu wraz z podsumowaniem procedury strategicznej oceny oddziaływania na środowisko, w tym wskazanie informacji dotyczących działań zastosowanych w celu informowania społeczeństwa i konsultacji publicznych wraz z opisem ich wyników i dokonanych na tej podstawie zmian w planie gospodarowania wodami na obszarze dorzecza.

Ramy konsultacji społecznych w tym zakresie wyznacza art. 319 pr.w. Przepis ten obowiązuje ministra właściwego do spraw gospodarki wodnej do zapewnienia aktywnego udziału wszystkich zainteresowanych w osiąganiu celów środowiskowych, o których mowa w art. 56 pr.w. cel środowiskowy dla jednolitych części wód powierzchniowych, art. 57 pr.w. cel środowiskowy dla sztucznych i silnie zmienionych jednolitych części wód powierzchniowych, art. 59 cel środowiskowy dla jednolitych części wód podziemnych, art. 61 pr.w. cel środowiskowy dla obszarów chronionych, w szczególności w opracowywaniu, przeglądzie i aktualizacji planu gospodarowania wodami na obszarze dorzecza, Minister właściwy do spraw gospodarki wodnej podaje do publicznej wiadomości, na zasadach i w trybie określonym w przepisach u.o.o.ś., w celu zgłaszania uwag:

- harmonogram i program prac związanych ze sporządzaniem planu gospodarowania wodami na obszarze dorzecza, w tym zestawienia działań, które należy wprowadzić w drodze konsultacji;
- przegląd istotnych problemów gospodarki wodnej określonych dla danego obszaru;
- projekt planu gospodarowania wodami na obszarze dorzecza.

Działania konsultacyjne dotyczące harmonogramu oraz przeglądu istotnych problemów gospodarki wodnej zostały przeprowadzone przed przystąpieniem do opracowania IIaPGW.

Projekt planu gospodarowania wodami jest podawany do publicznej wiadomości na zasadach i w trybie określonych w przepisach u.o.o.ś. W okresie 6-miesięcznych konsultacji społecznych projektu planu gospodarowania wodami zainteresowane strony mogą zgłaszać uwagi do ustaleń zawartych w tych dokumentach.

Cały proces konsultacji społecznych ma na celu włączenie wszystkich zainteresowanych stron w proces IIaPGW, tak aby stanowił on podstawę podejmowania decyzji kształtujących stan zasobów wodnych i zasad gospodarowania nimi w przyszłości. Przeprowadzane konsultacje społeczne oraz kampania informacyjna skierowane są do ogółu społeczeństwa, podmiotów korzystających ze środowiska, organizacji pozarządowych, zrzeszeń oraz organów odpowiedzialnych za gospodarowanie wodami.

Przeprowadzane konsultacje mają na celu przede wszystkim:

- poinformowanie społeczeństwa o IIaPGW;
- zachęcenie społeczeństwa do dialogu z grupami ekspertów oraz z władzami w celu uwzględnienia w IIaPGW społecznych potrzeb i oczekiwań;
- zwiększenie świadomości społecznej dotyczącej problematyki wody oraz gospodarki wodnej w Polsce przez dotarcie do różnych grup docelowych;

- spełnienie wymogów KE co do zakresu PGW oraz przejrzystości informowania, udostępniania i zaangażowania zainteresowanych w ich opracowywanie.

W trakcie trwania konsultacji IIaPGW (od 14 kwietnia do 14 października 2021 roku) zrealizowane zostały zarówno działania informacyjne, jak i zachęcające społeczeństwo oraz ekspertów do wyrażania opinii. Działania konsultacyjne obejmowały m.in:

- wszystkie wymagane działania określone w u.o.o.ś. w dziale III rozdziale III;
- udostępnienie na stronie internetowej poświęconej IIaPGW formularza do zgłaszania opinii bądź uwag dotyczących IIaPGW. Formularz jest podstawową formą badania opinii grup interesariuszy i mieszkańców obszaru dorzeczy.

Dostęp do projektu IIaPGW na obszarze dorzecza Wisły zapewniono poprzez stronę internetową www.apgw.gov.pl oraz wyłożenie dokumentów w siedzibie PGW WP oraz Ministerstwie Infrastruktury.

Uwagi i wnioski można było składać poprzez formularz zgłaszania uwag na dedykowanej stronie internetowej, przesłać na wskazany adres mailowy, pisemnie pocztą oraz ustnie do protokołu. Łącznie wpłynęło 790 uwag i wniosków dotyczących projektu IIaPGW dla obszaru dorzecza Wisły oraz 104 podczas spotkań konsultacyjnych dedykowanych zagadnieniom obszaru dorzecza Wisły. Uwagi i wnioski zgłoszone zostały łącznie przez 109 różnych instytucji oraz 103 osoby fizyczne. Wśród instytucji, które wzięły udział w konsultacjach publicznych znalazły się m.in. GIOŚ, Regionalne Dyrekcje Ochrony Środowiska, 3 instytuty naukowe, 18 podmiotów prowadzących działalność, 8 gmin, 12 urzędów wojewódzkich oraz marszałkowskich, 16 stowarzyszeń, 15 NGOs i inne.

Największy udział w zgłoszonych uwagach i wnioskach miały uwagi dotyczące zestawów działań (ok. 27% wszystkich zgłoszonych uwag) oraz dotyczące odstępstw (ok. 15% zgłoszonych uwag). Uwagi nie dotyczące bezpośrednio IIaPGW stanowiły ok. 18% wszystkich zgłoszonych uwag i wniosków.

Wszystkie zgłoszone uwagi i wnioski zostały zgodnie z art. 42 u.o.o.ś. rozpatrzone przez organ opracowujący projekt IIaPGW, sporządzono zestawienie zebranych uwag i wniosków. Każda została opatrzona komentarzem w zakresie oceny zasadności i sposobu jej uwzględnienia lub nieuwzględnienia, w przypadku uwag i wniosków częściowo uwzględnionych lub nieuwzględnionych, zostało podane uzasadnienie takiej decyzji.

W wyniku zgłoszonych uwag w Planie dokonano korekt redaktorskich treści Planu, uzupełnienia załącznika 3 o doprecyzowanie dotyczące wartości granicznych potencjału ekologicznego w zakresie wskaźników fizykochemicznych, weryfikacji zestawów działań ostatecznie usuwając 214 działań, dodając 219 działań oraz dokonując modyfikacji łącznie 2690 działań oraz weryfikacji wykazu odstępstw na podstawie przekazanych dodatkowych informacji przez podmioty prowadzące działalność.

- lokalne spotkania konsultacyjne, których celem jest włączenie zainteresowanych stron do prac nad sporządzeniem planów gospodarowania wodami na obszarze dorzecza. Spotkania są poświęcone zagadnieniom dotyczącym poszczególnych obszarów dorzeczy, zgodnie z zaplanowaną lokalizacją spotkań odpowiednią dla siedzib RZGW WP. Przeprowadzono łącznie 15 regionalnych spotkań konsultacyjnych, we współpracy z właściwymi Regionalnymi Zarządami Gospodarki Wodnej (RZGW):

Rysunek 20-1. Miejsca spotkań konsultacyjnych projektów IlaPGW

Źródło: opracowanie własne

Łącznie odbyło się 9 spotkań konsultacyjnych dotyczących obszaru dorzecza Wisły:

- 13 maja 2021 r. (spotkanie konsultacyjne Warszawa);
- 17 maja 2021 r. (spotkanie konsultacyjne Łódź);
- 18 maja 2021 r. (spotkanie konsultacyjne Kielce);
- 25 maja 2021 r. (spotkanie konsultacyjne Gdańsk);
- 31 maja 2021 r. (spotkanie konsultacyjne Białystok);
- 2 czerwca 2021 r. (spotkanie konsultacyjne Lublin);
- 7 czerwca 2021 r. (spotkanie konsultacyjne Rzeszów);
- 10 czerwca 2021 r. (spotkanie konsultacyjne Kraków);
- 17 czerwca 2021 r. (spotkanie konsultacyjne Gliwice).

Wszystkie spotkania, ze względu na pandemię COVID- 19 i związane z tym obostrzenia, odbyły się w formule online.

Podczas spotkań konsultacyjnych dostępny był czat umożliwiający zadawanie pytań, na które odpowiedzi udzielali eksperci podczas części dyskusyjnej. W ich gronie znaleźli się również przedstawiciele Ministerstwa Infrastruktury, Państwowego Gospodarstwa Wodnego Wody Polskie, Dyrekcji właściwego Regionalnego Zarządu Gospodarki Wodnej.

Wszystkie zgłoszone podczas spotkań konsultacyjnych pytania, uwagi zostały uwzględnione w zestawieniu uwag i wniosków z konsultacji społecznych.

Wszelkie informacje dotyczące podejmowanych działań konsultacyjnych zamieszczono na stronie internetowej www.apgw.gov.pl, www.gov.pl/web/infrastruktura.

Dodatkowo plany gospodarowania wodami na obszarach dorzeczy – jako dokumenty wyznaczające ramy dla późniejszej realizacji przedsięwzięć mogących znacząco oddziaływać na środowisko – wymagają, zgodnie z art. 46 u.o.o.ś, przeprowadzenia SOOŚ. Za przeprowadzenie SOOŚ odpowiada organ przygotowujący projekt dokumentu – IlaPGW, tj. Prezes PGW WP.

Celem strategicznej oceny oddziaływania na środowisko, której elementem jest Prognoza oddziaływania na środowisko (zwana dalej „Prognozą OOS”), jest ocena środowiskowych skutków realizacji ocenianego dokumentu, tj. projektu IIaPGW. Ocena potencjalnego wpływu realizacji postanowień dokumentu – z uwzględnieniem zarówno negatywnych, jak i pozytywnych oddziaływań – dotyczy poszczególnych komponentów środowiska. Analizie i ocenie poddawana jest również spójność projektów IIaPGW z dokumentami strategicznymi i planistycznymi odnoszącymi się do środowiska, obowiązującymi zarówno na szczeblu krajowym, jak i unijnym. Zgodnie z obowiązującymi przepisami w Prognozie OOS prezentowane są również wnioski w zakresie analizy oddziaływań transgranicznych oraz skumulowanych. Prognoza OOS zawiera działania mające na celu zapobieganie, ograniczenie lub kompensację przyrodniczą negatywnych oddziaływań na środowisko mogących być rezultatem realizacji projektu IIaPGW, w szczególności na cele i przedmioty ochrony obszarów Natura 2000 oraz integralność tych obszarów¹¹⁷⁾.

Prognoza OOS zostaje podana do publicznej wiadomości w ramach przeprowadzanych zgodnie z wymogami u.o.o.ś. konsultacji społecznych w ramach strategicznej oceny oddziaływania na środowisko. Zgłoszone uwagi i wnioski zostaną rozpatrzone przed przyjęciem IIaPGW.

Postępowanie w sprawie SOOS projektu IIaPGW na obszarze dorzecza Wisły obejmowało:

- uzgodnienie stanowiska w sprawie zakresu i stopnia szczegółowości informacji wymaganych w prognozie oddziaływania na środowisko,
- sporządzenie prognozy oddziaływania na środowisko,
- opiniowanie projektu IIaPGW wraz z prognozą przez organy administracji - uzyskano opinie:
 - Generalnego Dyrektora Ochrony Środowiska w Warszawie (pismo z dnia 15 listopada 2021 r.),
 - Głównego Inspektora Sanitarnego w Warszawie (pismo z dnia 2 listopada 2021 r.),
 - Dyrektora Urzędu Morskiego w Gdyni (pismo z dnia 5 listopada 2021 r.);
- zapewnienie możliwości udziału społeczeństwa w postępowaniu:
 - informacja o konsultacjach społecznych została zamieszczona na dedykowanej stronie internetowej oraz w prasie,
 - konsultacje społeczne projektu IIaPGW na obszarze dorzecza Wisły wraz z prognozą przeprowadzono w okresie od 30.09.2021 r. do 20.10.2021 r.,
 - dostęp do projektu IIaPGW na obszarze dorzecza Wisły wraz z prognozą zapewniono poprzez stronę internetową www.apgw.gov.pl oraz wyłożenie dokumentów w siedzibie PGW WP,

Uwagi i wnioski można było składać poprzez formularz zgłaszania uwag na dedykowanej stronie internetowej, przesłać na wskazany adres mailowy, pisemnie pocztą oraz ustnie do protokołu. Łącznie wpłynęło 132 uwagi i wnioski dotyczące: projektu IIaPGW, prognozy oraz SOOS. Wszystkie zgłoszone uwagi i wnioski zostały zgodnie z art. 42 u.o.o.ś. rozpatrzone przez organ opracowujący projekt IIaPGW – PGW WP, sporządzono zestawienie zebranych uwag i wniosków. Każda została opatrzona komentarzem w zakresie oceny zasadności i sposobu jej uwzględnienia lub nieuwzględnienia, w przypadku uwag i wniosków częściowo uwzględnionych lub nieuwzględnionych, zostało podane uzasadnienie takiej decyzji.

¹¹⁷⁾ Zawartość prognozy oddziaływania na środowisko oraz niezbędny zakres analiz i ocen, jaki powinna ona obejmować, określa art. 51 ust. 2 i ust 3 u.o.o.ś. wraz z instrukcjami wskazanymi w art. 52 ust. 1 i ust 2 u.o.o.ś.; uszczegółowiony przez Generalnego Dyrektora Ochrony Środowiska, Głównego Inspektora Sanitarnego oraz Dyrektorów Urzędów Morskich.

Zgodnie z art. 55 u.o.o.ś., przed przyjęciem dokumentu organ administracji bierze pod uwagę ustalenia zawarte w prognozie, opinie organów oraz uwagi i wnioski zgłoszone w ramach konsultacji społecznych.

Dodatkowo zorganizowana została w dniach 17-18.11.2021 w Warszawie ogólnopolska konferencja podsumowująca proces opracowania IIaPGW. Konferencja stanowiła podsumowanie dwóch prowadzonych równolegle procesów opracowania dokumentów strategicznych gospodarowania wodami: planów gospodarowania wodami oraz planów zarządzania ryzykiem powodziowym.

21. Organy właściwe w sprawach gospodarowania wodami dla obszaru dorzecza

Zgodnie z art. 14 pr.w. organami właściwymi w sprawach gospodarowania wodami są: minister właściwy do spraw gospodarki wodnej, minister właściwy do spraw żeglugi śródlądowej, Prezes PGW WP, dyrektor RZGW WP, dyrektor ZZ WP, kierownik NW WP, dyrektor urzędu morskiego, wojewoda, starosta, wójt, burmistrz lub prezydent miasta.

W poniższej tabeli 21-1 przedstawiono organy właściwe w sprawach gospodarowania wodami wraz z informacjami adresowymi.

Tabela 21-1. Zestawienie organów właściwych w sprawach gospodarowania wodami dla obszaru dorzecza Wisły wraz ze statusem prawnym oraz danymi adresowymi

Lp.	Organ	Status prawny organów właściwych w sprawach gospodarowania wodami dla obszaru dorzecza	Adres
1.	Minister właściwy do spraw gospodarki wodnej	ustawa z dnia 4 września 1997 r. o działach administracji rządowej (Dz. U. z 2021 r. poz. 1893, 2368 i 2469 oraz z 2022 r. poz. 350, 807, 847, 1390, 1933); ustawa – Prawo wodne; rozporządzenie Prezesa Rady Ministrów z dnia 18 listopada 2019 r. w sprawie szczegółowego zakresu działania Ministra Infrastruktury (Dz. U. z 2021 r. poz. 937); zarządzenie nr 59 Prezesa Rady Ministrów z dnia 20 kwietnia 2018 r. w sprawie nadania statutu Ministerstwu Infrastruktury (M.P. z 2021 r. poz. 1187 oraz z 2022 r. poz. 748)	Ministerstwo Infrastruktury ul. Chałubińskiego 4/6, 00-928 Warszawa https://www.gov.pl/web/infrastuktura
2.	Minister właściwy do spraw żeglugi śródlądowej	ustawa z dnia 4 września 1997 r. o działach administracji rządowej; ustawa – Prawo wodne; rozporządzenie Prezesa Rady Ministrów z dnia 18 listopada 2019 r. w sprawie szczegółowego zakresu działania Ministra Infrastruktury; zarządzenie nr 59 Prezesa Rady Ministrów z dnia 20 kwietnia 2018 r. w sprawie nadania statutu Ministerstwu Infrastruktury	Ministerstwo Infrastruktury ul. Chałubińskiego 4/6, 00-928 Warszawa https://www.gov.pl/web/infrastuktura
3.	Prezes PGW WP	ustawa – Prawo wodne; rozporządzenie Ministra Środowiska z dnia 28 grudnia 2017 r. w sprawie nadania statutu Państwowemu Gospodarstwu Wodnemu Wody Polskie (Dz. U. poz. 2506)	PGW WP ul. Żelazna 59a, 00-848 Warszawa https://www.wody.gov.pl
4.	Dyrektor RZGW WP	ustawa – Prawo wodne; rozporządzenie Ministra Środowiska z dnia 28 grudnia 2017 r. w sprawie nadania statutu Państwowemu Gospodarstwu Wodnemu Wody Polskie	RZGW w Białymstoku ul. Jana Klemensa Branickiego 17A, 15-085 Białystok RZGW w Gdańsku ul. ks. Franciszka Rogaczewskiego 9/19, 80-804 Gdańsk

Lp.	Organ	Status prawny organów właściwych w sprawach gospodarowania wodami dla obszaru dorzecza	Adres
			RZGW w Gliwicach ul. H. Sienkiewicza 2, 44-100 Gliwice RZGW w Krakowie ul. Marszałka J. Piłsudskiego 22, 31-109 Kraków RZGW w Lublinie ul. Leszka Czarnego 3, 20-610 Lublin RZGW w Rzeszowie ul. Hanasiewicza 17B, 35-103 Rzeszów RZGW w Warszawie ul. Zarzecz 13B, 03-194 Warszawa
5.	Dyrektor ZZ WP	ustawa – Prawo wodne; rozporządzenie Ministra Środowiska z dnia 28 grudnia 2017 r. w sprawie nadania statutu Państwowemu Gospodarstwu Wodnemu Wody Polskie	Zgodnie z wykazem PGW WP na obszarze dorzecza Wisły funkcjonuje 31 ZZ WP
6.	Kierownik NW WP	ustawa – Prawo wodne; rozporządzenie Ministra Środowiska z dnia 28 grudnia 2017 r. w sprawie nadania statutu Państwowemu Gospodarstwu Wodnemu Wody Polskie	Zgodnie z wykazem PGW WP na obszarze dorzecza Wisły funkcjonuje 186 NW WP
7.	Dyrektor Urzędu Morskiego	ustawa – Prawo wodne; ustawa z dnia 21 marca 1991 r. o obszarach morskich Rzeczypospolitej Polskiej i administracji morskiej (art. 38 ust. 1 pkt 2); rozporządzenie Ministra Transportu i Gospodarki Morskiej z dnia 7 października 1991 r. w sprawie utworzenia urzędów morskich, określenia ich siedzib oraz terytorialnego zakresu działania dyrektorów urzędów morskich (Dz. U. z 2021 r. poz. 1339)	Urząd Morski w Gdyni ul. Bernarda Chrzanowskiego 10, 81-338 Gdynia
8.	Wojewoda	ustawa – Prawo wodne; ustawa z dnia 23 stycznia 2009 r. o wojewodzie i administracji rządowej w województwie (art. 3) (Dz. U. z 2022 r. poz. 135, 655 i 1504)	Stosownie do podziału administracyjnego
9.	Starosta	ustawa – Prawo wodne; ustawa z dnia 5 czerwca 1998 r. o samorządzie powiatowym (art. 26 ust. 2) (Dz. U. z 2022 r. poz. 1526)	Stosownie do podziału administracyjnego
10.	Wójt, burmistrz lub prezydent miasta	ustawa – Prawo wodne; ustawa z 8 marca 1990 r. o samorządzie gminnym (art. 11a ust. 1 pkt 2 i art. 26 ust. 1)	Stosownie do podziału administracyjnego

Źródło: opracowanie własne na podstawie obowiązujących aktów prawnych

W poprzednim stanie prawnym, tj. na bazie przepisów s.pr.w. organami właściwymi w sprawach gospodarowania wodami byli: minister właściwy ds. gospodarki wodnej, Prezes KZGW, Dyrektor RZGW, wojewoda i organy samorządu terytorialnego. Przy określaniu kompetencji Ministra Środowiska wskazywano na art. 4 ust. 2 s.pr.w., z którego wynikało, że minister właściwy do spraw gospodarki wodnej składa Sejmowi Rzeczypospolitej Polskiej co dwa lata, nie później niż do dnia 30 czerwca, informację o gospodarowaniu wodami dotyczącą m.in. realizowania planów gospodarowania wodami na obszarach dorzeczy. Ponadto zgodnie z art. 89 ust. 4 s.pr.w. minister właściwy do spraw gospodarki wodnej sprawował nadzór nad działalnością Prezesa KZGW w szczególności w zakresie:

1. zatwierdzania programów realizacji zadań związanych z utrzymywaniem wód lub urządzeń wodnych oraz inwestycji w gospodarce wodnej;
2. zatwierdzania corocznego sprawozdania, o którym mowa w art. 91 s.pr.w.;
3. zatwierdzania planu kontroli gospodarowania wodami wykonywanej przez Prezesa KZGW;
4. przeprowadzenia kontroli nieuwjętych w planie kontroli.

Prezes KZGW

Prezes KZGW był centralnym organem administracji rządowej, właściwym w sprawach gospodarowania wodami, a w szczególności w sprawach zarządzania wodami oraz korzystania z wód i wykonywał zadania określone s.pr.w. Prezes KZGW pełnił funkcję organu wyższego stopnia w rozumieniu ustawy – Kodeks postępowania administracyjnego w stosunku do marszałków województw i dyrektorów regionalnych zarządów gospodarki wodnej, w sprawach określonych s.pr.w. (art. 4 ust. 3).

Organem opiniodawczo-doradczym Prezesa KZGW była Krajowa Rada Gospodarki Wodnej (art. 96 ust. 1 s.pr.w.). Utworzono także rady gospodarki wodnej regionów wodnych jako organy opiniodawczo-doradcze dyrektorów regionalnych zarządów gospodarki wodnej.

Ówczesne organy współpracujące z Prezesem KZGW w zakresie gospodarowania wodami to: Minister Gospodarki Morskiej i Żeglugi Śródlądowej, Minister Środowiska, Minister Rolnictwa i Rozwoju Wsi, Minister Rozwoju, Minister Zdrowia, Główny Inspektor Sanitarny, Główny Inspektor Ochrony Środowiska, Generalny Dyrektor Ochrony Środowiska, wojewódzki inspektor ochrony środowiska, wojewódzki inspektor sanitarny, wojewoda, marszałek województwa.

Dyrektorzy regionalnych zarządów gospodarki wodnej

Prezesowi KZGW podlegali dyrektorzy RZGW WP (art. 4 ust. 1 pkt 3 s.pr.w.). Zadania dyrektora zostały w szczególności wskazane w art. 92 ust. 3 s.pr.w. Ponadto wspomniany organ (na mocy delegacji ustawowej zawartej w art. 47 ust. 3 s.pr.w.) określał, w drodze rozporządzenia, wody powierzchniowe i podziemne wrażliwe na zanieczyszczenie związkami azotu ze źródeł rolniczych oraz obszary szczególnie narażone, z których odpływ azotu ze źródeł rolniczych do tych wód należy ograniczyć. Na podstawie art. 47 ust. 7 s.pr.w. dyrektorzy RZGW WP wydawali także rozporządzenia w sprawie wprowadzenia programu działań mających na celu ograniczenie odpływu azotu ze źródeł rolniczych. W świetle art. 58 ust. 1 s.pr.w. strefę ochronną ujęcia wody dyrektor RZGW WP ustanawiał w drodze rozporządzenia. Także poprzez wydanie rozporządzenia właściwy dyrektor RZGW WP przyjmował plan utrzymania wód (art. 114b ust. 5 s.pr.w.). Przepisy s.pr.w. (art. 60 s.pr.w.) wyposażyły dyrektora RZGW w kompetencję do ustanawiania - w drodze aktu prawa miejscowego - obszarów ochronnych zbiorników wód śródlądowych. Zgodnie z art. 120 ust. 1 s.pr.w. dyrektor RZGW WP ustalał warunki korzystania z wód regionu wodnego oraz warunki korzystania z wód zlewni, w drodze aktu prawa miejscowego, po ich uzgodnieniu z Prezesem KZGW. Właściwy dyrektor RZGW WP mógł także wprowadzać w drodze aktu prawa miejscowego:

- a. czasowe odstępstwo od podejmowania działań doraźnych (art. 61u s.pr.w.),

- b. zakazy dotyczące terenów, dla których nie określono obszarów narażonych na niebezpieczeństwo powodzi (art. 88m s.pr.w.),
- c. czasowe ograniczenia w korzystaniu z wód, w szczególności w zakresie poboru wody lub wprowadzania ścieków do wód lub do ziemi oraz zmiany sposobu gospodarowania wodą w zbiornikach retencyjnych (art. 88q ust. 1 i art. 88t ust. 1 s.pr.w.) w przypadku wprowadzenia stanu klęski żywiołowej, w celu ograniczenia skutków powodzi bądź suszy.

Na mocy art. 140 ust. 2a s.pr.w. dyrektor RZGW WP wydawał wszystkie pozwolenia wodnoprawne wymagane dla przedsięwzięć, w przypadku gdy szczególne korzystanie z wód lub wykonanie urządzeń wodnych dotyczące tych przedsięwzięć, w całości lub w części odbywało się na terenach zamkniętych w rozumieniu przepisów p.o.ś., a odrębne przepisy nie stanowiły inaczej.

Wojewodowie

Przepis art. 4 ust. 1 pkt 4 s.pr.w. wskazywał wojewodów wśród organów właściwych w sprawie gospodarowania wodami. Do kompetencji tych organów należało m.in: uzgadnianie rozstrzygnięć marszałka województwa w przedmiocie kosztów wykonywania urządzeń melioracji wodnych, opiniowanie projektu wstępnej oceny ryzyka powodziowego, uzgadnianie decyzji nakazujących zakładowi piętrzącemu wodę obniżenie piętrzenia wody lub opróżnienie zbiornika, bez odszkodowania.

Organy jednostek samorządu terytorialnego

Zgodnie z art. 4 ust. 1 pkt 5 s.pr.w. organami właściwymi w sprawach gospodarowania wodami były także organy jednostek samorządu terytorialnego. Organem wyższego stopnia w rozumieniu k.p.a. w stosunku do starostów w odniesieniu do zadań z zakresu administracji rządowej oraz kompetencji organu właściwego do wydania pozwolenia wodnoprawnego, był właściwy dyrektor RZGW WP. Z kolei organem wyższego stopnia w rozumieniu k.p.a. w stosunku do marszałków województw był Prezes KZGW. Zgodnie z art. 15 ust. 2 pkt 2 i 3 s.pr.w. linię brzegu ustalał, w drodze decyzji, na wniosek mającego interes prawny lub faktyczny: właściwy marszałek województwa dla wód granicznych oraz śródlądowych dróg wodnych, oraz właściwy starosta realizujący zadanie z zakresu administracji rządowej dla pozostałych wód. Z kolei na mocy art. 140 ust. 1 s.pr.w. organem właściwym do wydawania pozwoleń wodnoprawnych był starosta, wykonujący to zadanie jako zadanie z zakresu administracji rządowej. Marszałek województwa wydawał pozwolenie wodnoprawne w przypadkach wskazanych w art. 140 ust. 2 s.pr.w. Starosta sprawował także nadzór i kontrolę nad działalnością spółek wodnych (art. 178 s.pr.w.). Prawa i obowiązki przysługujące wobec spółek wodnych staroście w stosunku do związków spółek wodnych wykonywał – na mocy art. 164 ust. 9 s.pr.w. marszałek województwa. Aglomeracje były wyznaczane w drodze uchwały przez sejmik województwa, natomiast rada gminy określała, także w drodze uchwały, wykazy kąpielisk (art. 43 ust.2a i art. 34a s.pr.w.).

Dyrektorzy wojewódzkich zarządów melioracji i urządzeń wodnych

Wojewódzkie zarządy melioracji i urządzeń wodnych realizowały, w imieniu marszałka województwa, zadania wynikające z wykonywania przez marszałka województwa praw właścicielskich w stosunku do wód publicznych stanowiących własność Skarbu Państwa, istotnych dla regulacji stosunków wodnych na potrzeby rolnictwa oraz w stosunku do pozostałych wód niepodlegających zarządzaniu przez Prezesa KZGW lub dyrektorów parków narodowych.

Minister Gospodarki Morskiej i Żeglugi Śródlądowej

Minister Gospodarki Morskiej i Żeglugi Śródlądowej był ministrem właściwym do spraw gospodarki morskiej oraz organem nadrzędnym w stosunku do dyrektorów urzędów morskich oraz dyrektorów urzędów żeglugi śródlądowej.

Minister Rolnictwa i Rozwoju Wsi

Zgodnie z art. 78 ust. 3 s.pr.w. minister właściwy do spraw rozwoju wsi określał w drodze rozporządzenia sposób:

1. prowadzenia ewidencji: śródlądowych wód powierzchniowych lub ich części, stanowiących własność publiczną, istotnych dla regulacji stosunków wodnych na potrzeby rolnictwa, urządzeń melioracji wodnych oraz zmeliorowanych gruntów;
2. ustalania obszaru, na który wywierają korzystny wpływ urządzenia melioracji wodnych szczegółowych.

W planach gospodarowania wodami na obszarze dorzecza przyjętych na podstawie przepisów s.pr.w. wskazywano w wykazach organów właściwych w sprawach gospodarowania wodami dla obszaru dorzecza także Głównego Inspektora Ochrony Środowiska i regionalnych dyrektorów ochrony środowiska.

W aktualnym stanie prawnym, na mocy art. 14 pr.w. organami właściwymi w sprawach gospodarowania wodami są: Prezes PGW WP dyrektor RZGW WP, dyrektor ZZ WP, kierownik NW WP, dyrektor urzędu morskiego, wojewoda, starosta, wójt, burmistrz lub prezydent miasta. Od dnia wejścia w życie pr.w. PGW WP wykonują zadania dotychczasowego Prezesa KZGW, dotychczasowych dyrektorów regionalnych zarządów gospodarki wodnej oraz marszałków województw związane z utrzymaniem wód oraz pozostałego mienia Skarbu Państwa związanego z gospodarką wodną, a także inwestycjami w gospodarce wodnej.

Zgodnie z przepisami sprawy gospodarki wodnej, gospodarki morskiej i sprawy żeglugi śródlądowej podlegają Ministrowi Infrastruktury (rozporządzenie Prezesa Rady Ministrów z dnia 18 listopada 2019 r. w sprawie szczegółowego zakresu działania Ministra Infrastruktury).

Minister Infrastruktury

Zgodnie z art. 353 pr.w. minister właściwy do spraw gospodarki wodnej jest naczelnym organem administracji rządowej właściwym w sprawach gospodarowania wodami i składa Sejmowi Rzeczypospolitej Polskiej co dwa lata, nie później niż do dnia 31 sierpnia, informację o gospodarowaniu wodami dotyczącą: stanu zasobów wodnych państwa i stanu ich wykorzystywania; realizacji planów gospodarowania wodami na obszarach dorzeczy; współpracy międzynarodowej na wodach granicznych oraz wykonywania umów w tym zakresie; realizacji zadań w zakresie utrzymywania wód oraz pozostałego mienia Skarbu Państwa związanego z gospodarką wodną; prowadzonych inwestycji; realizacji planów zarządzania ryzykiem powodziowym oraz planu przeciwdziałania skutkom suszy; stanu ochrony ludności i mienia przed powodzią oraz suszą. Z kolei na mocy art. 354 pr.w. wspomniany organ kształtuje kierunki polityki wodnej państwa, uwzględniając kierunki rozwoju żeglugi śródlądowej oraz koordynuje realizację zadań publicznych w gospodarce wodnej, w szczególności wydaje Prezesowi PGW WP wytyczne i polecenia dotyczące sposobu realizacji zadań oraz żąda przekazania informacji w tym zakresie i akceptuje przygotowane przez Prezesa PGW WP propozycje dotyczące sposobu realizacji zadań w zakresie inwestycji. Na mocy art. 355 pr.w. przywołany minister – z wyłączeniem zadań w zakresie rybactwa śródlądowego – nadzoruje PGW WP. Przedmiotowy nadzór polega w szczególności na: dokonaniu oceny okresowej Prezesa PGW WP; dokonywaniu rocznej oceny działalności PGW WP; zatwierdzaniu planu finansowego oraz rocznych planów działalności; zatwierdzaniu programów realizacji zadań związanych z utrzymywaniem wód oraz pozostałego mienia Skarbu Państwa związanego z gospodarką wodną oraz planowanych inwestycji w gospodarce wodnej i ich zmian; zatwierdzaniu sprawozdań z działalności za rok poprzedni; zatwierdzaniu planów kontroli (w jednostkach organizacyjnych PGW WP i gospodarowania wodami wykonywanej przez Wody Polskie); poleceniu przeprowadzenia kontroli nieujętych w planie kontroli.

Zgodnie art. 317 ust. 7 pr.w. minister właściwy do spraw gospodarki wodnej zatwierdza dokumentację planistyczne:

- wykazy JCW;
- charakterystyki JCW ze wskazaniem SCW i SZCW oraz JCW zagrożonych nieosiągnięciem celów środowiskowych;
- identyfikację znaczących oddziaływań antropogenicznych oraz ocenę ich wpływu na stan wód powierzchniowych i wód podziemnych;
- identyfikację oddziaływań zmian poziomów wód podziemnych;
- rejestr wykazów obszarów chronionych;
- analizy ekonomiczne związane z korzystaniem z wód;
- wykazy wielkości emisji i stężeń.

Na podstawie art. 321 pr.w. minister właściwy do spraw gospodarki wodnej przyjmuje i aktualizuje plan gospodarowania wodami na obszarze dorzecza w drodze rozporządzenia, kierując się koniecznością zapewnienia osiągnięcia celów środowiskowych, o których mowa w art. 56, art. 57, art. 59 i w art. 61 pr.w., oraz powszechnym charakterem tego planu.

Na mocy art. 319 ust. 4 pr.w., przy zapewnieniu aktywnego udziału wszystkich zainteresowanych w osiąganiu celów środowiskowych, o których mowa w art. 56, art. 57, art. 59 oraz w art. 61 pr.w., w szczególności w opracowywaniu, przeglądzie i aktualizacji planu gospodarowania wodami na obszarze dorzecza, minister właściwy do spraw gospodarki wodnej podaje do publicznej wiadomości, na zasadach i w trybie określonych w przepisach u.o.o.ś., w celu zgłaszania uwag:

1. harmonogram i program prac związanych ze sporządzaniem planu, w tym zestawienie działań, które należy wprowadzić w drodze konsultacji;
2. przegląd istotnych problemów gospodarki wodnej określonych dla danego obszaru dorzecza;
3. projekt planu gospodarowania wodami na obszarze dorzecza.

Na mocy art. 320 ust. 1 i ust. 3 pr.w. dla obszaru dorzecza, którego część znajduje się na terytorium innych państw członkowskich UE (bądź dla obszaru dorzecza, którego część znajduje się na terytorium państw leżących poza granicami UE), minister właściwy do spraw gospodarki wodnej podejmuje współpracę z właściwymi organami tych państw w celu przygotowania jednego międzynarodowego planu gospodarowania wodami lub zapewnienia koordynacji w jak największym stopniu na poziomie międzynarodowego obszaru dorzecza planu gospodarowania wodami, obejmującego obszar dorzecza znajdujący się na terytorium Rzeczypospolitej Polskiej, w szczególności w zakresie działań na tym obszarze dorzecza ukierunkowanych na osiągnięcie celów środowiskowych, o których mowa w art. 56, art. 57, art. 59 oraz w art. 61 pr.w.

Zgodnie z § 1 pkt 1 lit. a rozporządzenia Prezesa Rady Ministrów z dnia 6 października 2020 r. zmieniającego rozporządzenie w sprawie szczegółowego zakresu działania Ministra Infrastruktury (Dz. U. z 2020 r. poz. 1722) sprawy żeglugi śródlądowej podlegają Ministrowi Infrastruktury (minister właściwy do spraw żeglugi śródlądowej). Minister właściwy do spraw gospodarki wodnej jest organem z delegacją prawną do uzgadniania projektu planu gospodarowania wodami. Zgodnie z art. 319 ust. 2 pr.w. PGW WP uzgadniają projekt planu gospodarowania wodami na obszarze dorzecza w zakresie dotyczącym śródlądowych dróg wodnych z ministrem właściwym do spraw żeglugi śródlądowej.

Organem opiniodawczo-doradczym ministra jest – zgodnie z dyspozycją art. 362 pr.w. – Państwowa Rada Gospodarki Wodnej, do zakresu działania której należy opracowywanie dla ministra właściwego do spraw gospodarki wodnej opinii, propozycji i wniosków w sprawach gospodarowania wodami, ochrony przed powodzią i skutkami suszy.

Prezes PGW WP

Zgodnie z art. 241 pr.w. organem PGW WP jest Prezes PGW WP. Kieruje on działalnością PGW WP i reprezentuje PGW WP na zewnątrz. Ponadto Prezes PGW WP kieruje pracą KZGW WP oraz dokonuje wszelkich czynności prawnych w zakresie praw i obowiązków majątkowych PGW WP. Aktualne zadania KZGW WP określa art. 240 ust. 2 pr.w. KZGW WP wykonuje swoje zadania przy pomocy zastępców Prezesa oraz kierowników jednostek organizacyjnych PGW WP. Prezesa PGW WP powołuje (i odwołuje) minister właściwy do spraw gospodarki wodnej (art. 242 ust. 1 i ust. 2 pr.w.).

PGW WP sporządza projekty dokumentacji planistycznych:

- wykazy jednolitych części wód;
- charakterystyki jednolitych części wód ze wskazaniem sztucznych i silnie zmienionych jednolitych części wód oraz jednolitych części wód zagrożonych nieosiągnięciem celów środowiskowych;
- identyfikacje znaczących oddziaływań antropogenicznych oraz ocenę ich wpływu na stan wód powierzchniowych i wód podziemnych;
- identyfikację oddziaływań zmian poziomów wód podziemnych;
- rejestr wykazów obszarów chronionych;
- analizy ekonomiczne związane z korzystaniem z wód;
- wykazy wielkości emisji i stężeń;

i przekazuje je do zatwierdzenia ministrowi właściwemu do spraw gospodarki wodnej.

Zgodnie z art. 240 ust. 2 pkt 10 pr.w. KZGW WP wykonuje również zadanie PGW WP polegające na opracowaniu projektów planów gospodarowania wodami na obszarach dorzeczy, o których mowa w art. 319 ust. 1 pr.w., i ich aktualizacje.

Projekt planu gospodarowania wodami opracowywany jest po zasięgnięciu opinii właściwych wojewodów, uzgadniany jest przez PGW WP w zakresie dotyczącym śródlądowych dróg wodnych z ministrem właściwym do spraw żeglugi śródlądowej oraz przekazany ministrowi właściwemu do spraw gospodarki wodnej.

Udostępnienie przez Wody Polskie materiałów źródłowych wykorzystanych do opracowania projektu planu gospodarowania wodami na obszarze dorzecza odbywa się na zasadach i w trybie określonych w przepisach u.o.o.ś.

Na mocy art. 328 ust. 2 pr.w. PGW WP w zakresie swojej właściwości, sporządzają roczne sprawozdania z realizacji działań zawartych w planach gospodarowania wodami na obszarach dorzeczy za rok poprzedni i przekazują te sprawozdania ministrowi właściwemu do spraw gospodarki wodnej w terminie do dnia 28 lutego roku następnego. Szczegółowy zakres informacji z realizacji działań zawartych w planach gospodarowania wodami na obszarach dorzeczy określa rozporządzenie Ministra Gospodarki Morskiej i Żeglugi Śródlądowej z dnia 14 grudnia 2018 r. w sprawie zakresu informacji z realizacji działań zawartych w planach gospodarowania wodami na obszarach dorzeczy, planach zarządzania ryzykiem powodziowym i programie ochrony wód morskich.

W świetle art. 14 ust. 3 pr.w. Prezes PGW WP pełni funkcję organu wyższego stopnia w rozumieniu przepisów k.p.a w stosunku do dyrektorów RZGW WP w sprawach określonych pr.w.

Organami współpracującymi z Prezesem PGW WP w zakresie gospodarowania wodami są również GIOŚ i GDOŚ.

GIOŚ jest centralnym organem administracji rządowej, powołanym do kontroli przestrzegania przepisów o ochronie środowiska oraz badania stanu środowiska, nadzorowanym przez ministra

właściwego do spraw klimatu. Zadania Głównego Inspektora Ochrony Środowiska zostały wskazane w art. 4a u.i.o.ś.

GDOŚ jest instytucją, która odpowiada za realizację polityki ochrony środowiska w zakresie: zarządzania ochroną przyrody, w tym m.in. obszarami Natura 2000, kontroli procesu inwestycyjnego.

Dyrektor RZGW WP

Właściwi dyrektorzy RZGW WP kierują pracą regionalnych zarządów gospodarki wodnej i pełnią funkcję organu wyższego stopnia w rozumieniu przepisów k.p.a. W stosunku do dyrektorów ZZ WP w sprawach określonych pr.w. RZGW wykonują zadania PGW WP wskazane w art. 240 ust. 3 pr.w. Dyrektora RZGW WP oraz zastępców RZGW WP powołuje Prezes PGW WP (art. 245 pr.w.). Zgodnie z art. 397 ust. 3 pkt 1 lit. a) i b) pr.w. dyrektor RZGW WP jest organem właściwym w sprawie pozwoleń wodnoprawnych i ocen wodnoprawnych w przypadkach wskazanych tym przepisem.

Zgodnie z art. 435 pr.w. organ właściwy w sprawach ocen wodnoprawnych sporządza wykaz planowanych inwestycji lub działań mogących wpłynąć na możliwość osiągnięcia celów środowiskowych, o których mowa w art. 56, art. 57, art. 59 oraz w art. 61 pr.w., obejmujący informację o wydanych ocenach wodnoprawnych oraz o przyczynach odmowy wydania oceny wodnoprawnej.

Dyrektor ZZ WP

Pracą zarządów zlewni kierują dyrektorzy ZZ WP. Dyrektora zarządu zlewni oraz jego zastępców powołuje (i odwołuje) Prezes PGW WP, na wniosek dyrektora RZGW WP. Zadania PGW WP, które wykonują ZZ WP sprecyzowano w art. 240 ust. 4 pr.w. W szczególności ZZ WP zobligowane są do programowania, planowania i nadzorowania wykonywania urządzeń melioracji wodnych w trybie, o którym mowa w art. 199 ust. 2 pr.w. oraz prowadzą ewidencję urządzeń melioracji wodnych oraz zmeliorowanych gruntów i udostępniają dane zawarte w tej ewidencji. Właściwy dyrektor ZZ WP pełni funkcję organu wyższego stopnia w rozumieniu przepisów k.p.a. w stosunku do kierowników NW WP w sprawach określonych ustawą. Dyrektor ZZ WP jest właściwy w sprawach pozwoleń wodnoprawnych niewymienionych w art. 397 ust. 3 pkt 1 lit. a, c i d pr.w. i ocen wodnoprawnych w zakresie niezastrzeżonym dla dyrektora RZGW WP.

Kierownik NW WP

Nadzory wodne realizują zadania PGW WP nałożone poprzez art. 240 ust. 5 pr.w. Pracą nadzorów wodnych kierują kierownicy NW WP powoływani (i odwoływani) przez właściwych dyrektorów RZGW WP, na wniosek dyrektora ZZ WP, po zasięgnięciu opinii właściwego starosty. Kierownik NW WP jest organem właściwym w sprawach zgłoszeń wodnoprawnych. Oznacza to, że przedmiotowy organ wnosi sprzeciw, jeżeli wykonywanie czynności, robót lub urządzeń wodnych, a także korzystanie z wód: jest objęte obowiązkiem uzyskania pozwolenia wodnoprawnego; narusza ustalenia dokumentów, o których mowa w art. 396 ust. 1 pkt 1–7 pr.w., nie spełnia wymagań, o których mowa w art. 396 ust. 1 pkt 8 pr.w., lub narusza interesy osób trzecich, w tym właściciela wód; zagraża osiągnięciu celów środowiskowych, o których mowa w art. 56, art. 57, art. 59 oraz w art. 61 pr.w.

Dyrektor urzędu morskiego

Zgodnie z art. 38 ustawy z dnia 21 marca 1991 r. o obszarach morskich Rzeczypospolitej Polskiej i administracji morskiej organami administracji morskiej są minister właściwy do spraw gospodarki morskiej - jako naczelnny organ administracji morskiej oraz dyrektorzy urzędów morskich – jako terenowe organy administracji morskiej. Minister właściwy do spraw gospodarki morskiej sprawuje nadzór nad działalnością dyrektorów urzędów morskich w zakresie uregulowanym w przywołanej ustawie oraz w przepisach odrębnych. Dyrektor urzędu morskiego podlega ww. ministrowi.

Dyrektor urzędu morskiego wykonuje swoje kompetencje przy pomocy urzędu morskiego, który jest państwową jednostką budżetową. W skład urzędu morskiego wchodzi w szczególności: inspekcja morska, inspekcja bandery, inspekcja portu - przy pomocy których dyrektor urzędu morskiego realizuje swoje zadania w zakresie inspekcji statków; Służba Kontroli Ruchu Statków (Służba VTS) – przy pomocy

której dyrektor urzędu morskiego realizuje swoje zadania w zakresie monitorowania ruchu statków i przekazywania informacji; kapitanaty i bosmanaty portów – przy pomocy których dyrektor urzędu morskiego wykonuje swoje kompetencje w portach i przystaniach morskich; Biuro Spraw Obronnych Żegluga – do realizacji zadań ochrony portów morskich i żegluga morskiej oraz do wykonywania zadań obronnych oraz zadań o charakterze niemilitarnym.

Zgodnie z art. 328 ust. 2 pr.w. dyrektorzy urzędów morskich, w zakresie swojej właściwości, sporządzają roczne sprawozdania z realizacji działań zawartych w planach gospodarowania wodami na obszarach dorzeczy za rok poprzedni i przekazują te sprawozdania ministrowi właściwemu do spraw gospodarki wodnej w terminie do dnia 28 lutego roku następnego. Szczegółowy zakres informacji z realizacji działań zawartych w planach gospodarowania wodami na obszarach dorzeczy określa rozporządzenie Ministra Gospodarki Morskiej i Żegluga Śródlądowej z dnia 14 grudnia 2018 r. w sprawie zakresu informacji z realizacji działań zawartych w planach gospodarowania wodami na obszarach dorzeczy, planach zarządzania ryzykiem powodziowym i programie ochrony wód morskich.

Wojewoda

Wojewoda – zgodnie z postanowieniami art. 3 ustawy z dnia 23 stycznia 2009 r. o wojewodzie i administracji rządowej w województwie – jest m.in. przedstawicielem Rady Ministrów w województwie; zwierzchnikiem rządowej administracji zespolonej w województwie; organem rządowej administracji zespolonej w województwie; organem nadzoru nad działalnością jednostek samorządu terytorialnego i ich związków pod względem legalności, organem administracji rządowej w województwie, do którego właściwości należą wszystkie sprawy z zakresu administracji rządowej w województwie niezastrzeżone w odrębnych ustawach do właściwości innych organów tej administracji.

Zgodnie z przepisami pr.w. do zadań wojewody. należy m. in. opiniowanie projektu planu gospodarowania wodami na obszarze dorzecza (art. 319 ust. 1). Na mocy art. 328 ust. 2 pr.w. Wojewodowie, w zakresie swojej właściwości, sporządzają roczne sprawozdania z realizacji działań zawartych w planach gospodarowania wodami na obszarach dorzeczy, za rok poprzedni i przekazują te sprawozdania ministrowi właściwemu do spraw gospodarki wodnej w terminie do dnia 28 lutego roku następnego.

Ponadto – w zakresie określonym przez regulacje pr.w. – wojewoda m.in. ustanawia w drodze rozporządzenia teren ochrony bezpośredniej i teren ochrony pośredniej (art. 135 ust. 1 pkt 2); ustanawia w drodze rozporządzenia, na wniosek PGW WP, obszar ochronny (art. 141 ust. 1); wyposaża i utrzymuje wojewódzki magazyn przeciwpowodziowy (art. 165 ust. 2); opiniuje projekt wstępnej oceny ryzyka powodziowego (art. 168 ust. 3); uzgadnia projekty map zagrożenia powodziowego oraz map ryzyka powodziowego (art. 171 ust. 1); uzgadnia projekt planu przeciwdziałania skutkom suszy (art. 185 ust. 1). Warto jeszcze dodać, że na mocy art. 31 ust. 2 pr.w. w sytuacjach nadzwyczajnych, o których mowa w ustawie z dnia 23 stycznia 2009 r. o wojewodzie i administracji rządowej w województwie, wojewoda może, w drodze aktu prawa miejscowego, określić rozmiar i czas korzystania z każdej wody na potrzeby zwalczania poważnych awarii, klęsk żywiołowych, pożarów lub innych miejscowych zagrożeń oraz w razie konieczności zapobieżenia poważnemu i nagłemu niebezpieczeństwu grożącemu życiu lub zdrowiu ludzi albo mieniu znacznej wartości, którego w inny sposób nie można uniknąć. Natomiast w przypadku wprowadzenia stanu klęski żywiołowej, w celu zapobieżenia skutkom powodzi lub suszy, wojewoda może, w drodze aktu prawa miejscowego, wprowadzić czasowe ograniczenia w korzystaniu z wód, w szczególności w zakresie poboru wód lub wprowadzania ścieków do wód lub do ziemi, a także zmiany sposobu gospodarowania wodą w zbiornikach retencyjnych.

Starosta

Starosta – zgodnie z art. 34 ust. 1 ustawy z dnia 5 czerwca 1998 r. o samorządzie powiatowym – organizuje pracę zarządu powiatu i starostwa powiatowego, kieruje bieżącymi sprawami powiatu

oraz reprezentuje powiat na zewnątrz. Do kompetencji starosty określonych przez przepisy pr.w. należą m.in: gospodarowanie innym mieniem związanym z gospodarką wodną stanowiącym własność Skarbu Państwa (art. 216 ust. 4); wykonywanie przysługującego Skarbowi Państwa prawa pierwokupu w przypadku sprzedaży nieruchomości obejmującej grunt pod źródłowymi wodami stojącymi (art. 217 ust. 13); zatwierdzanie w drodze decyzji administracyjnej statutu spółki wodnej (art. 446 ust. 3); sprawowanie nadzoru i kontroli nad działalnością takiej spółki (art. 462).

Wójt, burmistrz lub prezydent miasta

Wójt, burmistrz lub prezydent miasta – zgodnie z art. 11a i art. 31 u.s.g. – jest organem gminy oraz kieruje bieżącymi sprawami gminy i reprezentuje ją na zewnątrz. W świetle przepisów pr.w. gminny organ wykonawczy m.in. przygotowuje projekt uchwały określającej wykaz kąpielisk na terenie gminy lub na polskich obszarach morskich przyległych do danej gminy (art. 37 ust. 8); prowadzi i aktualizuje ewidencję kąpielisk (art. 38 ust. 1); prowadzi i aktualizuje ewidencję miejsc okazjonalnie wykorzystywanych do kąpeli (art. 40 ust. 1); co dwa lata dokonuje przeglądu obszarów i granic aglomeracji wyznaczonych na podstawie stosownej uchwały rady gminy, i w razie potrzeby informuje radę gminy o konieczności zmiany obszarów i granic aglomeracji (art. 92). Ponadto na mocy art. 223 ust. 2 pr.w. właściciel nieruchomości przyległej do wód objętych powszechnym korzystaniem jest obowiązany zapewnić dostęp do wód w sposób umożliwiający to korzystanie. Części nieruchomości umożliwiające dostęp do wód wyznacza wójt, burmistrz lub prezydent miasta, w drodze decyzji.

Zgodnie z art. 326 pr.w. ustalenia planu gospodarowania wodami na obszarze dorzecza uwzględnia się w strategii rozwoju ponadlokalnego, strategii rozwoju gminy, studium uwarunkowań i kierunków zagospodarowania przestrzennego gminy oraz w miejscowych planach zagospodarowania przestrzennego.

Zgodnie z art. 10g ust. 8 u.s.g. strategia rozwoju ponadlokalnego opracowana przez porozumienie międzygminne jest przyjmowana przez właściwe rady gmin i obowiązuje od dnia jej przyjęcia przez ostatnią radę gminy. Na mocy art. 10f ust. 4 u.s.g. strategia rozwoju gminy jest przyjmowana przez radę gminy w drodze uchwały.

22. Współpraca międzynarodowa

Podsumowanie współpracy w zakresie wód transgranicznych z sąsiednimi państwami

Podstawy prawne

Zobowiązania państw członkowskich UE w zakresie współpracy międzynarodowej na wodach transgranicznych określa art. 3 RDW, dotyczący koordynacji uzgodnień administracyjnych w obszarach dorzeczy. Najistotniejszą kwestią wynikającą z ww. przepisów jest określenie pojedynczych dorzeczy leżących na terytorium danego państwa oraz przydzielenie ich do określonych obszarów dorzeczy. Jeśli obszar dorzecza obejmuje terytorium więcej niż jednego państwa członkowskiego UE przydzielone jest ono do międzynarodowego obszaru dorzecza.

Państwa członkowskie Unii Europejskiej zapewniają na swoim terytorium odpowiednie uzgodnienia administracyjne oraz określają właściwe władze, w celu zastosowania zasad RDW na całym międzynarodowym obszarze dorzecza. Aby zagwarantować optymalne warunki do osiągnięcia celów środowiskowych RDW, ustalonych na mocy art. 4, państwa członkowskie UE koordynują działania na poziomie obszaru dorzecza. W przypadku międzynarodowego obszaru dorzecza, również gdy wykracza on poza terytorium UE, wszystkie państwa leżące w jego obrębie starają się zapewnić koordynację działań dla całego obszaru dorzecza. W tym celu państwa członkowskie UE mogą wykorzystać istniejące struktury wynikające z umów międzynarodowych.

Przepisy RDW odnoszące się do współpracy międzynarodowej na wodach transgranicznych zostały transponowane do ustawodawstwa polskiego w szczególności za pomocą art. 320 pr.w.

Charakterystyka międzynarodowego obszaru dorzecza Wisły

Wody śródlądowe Międzynarodowego obszaru dorzecza Wisły znajdują się na terytorium 4 państw, tj.:

- Rzeczypospolitej Polskiej,
- Republiki Białorusi,
- Republiki Słowacji,
- Ukrainy.

W zakresie wód morskich i przybrzeżnych obszar dorzecza Wisły sięga także na terytorium Federacji Rosyjskiej.

Ponad 87% międzynarodowego obszaru dorzecza Wisły leży na terytorium Polski. Charakter transgraniczny mają dopływy Wisły, w tym Narew z uchodzącym do niej Bugiem, San oraz Dunajec z wpadającym do niego Popradem. Pod względem powierzchni międzynarodowy obszar dorzecza Wisły jest największy w Rzeczypospolitej Polskiej i czwarty co do wielkości w Unii Europejskiej, po obszarze dorzecza Dunaju, Renu i Łaby. Jego powierzchnia wynosi około 183 tys. km², co stanowi około 59% powierzchni Rzeczypospolitej Polskiej. Obszar dorzecza Wisły oraz inne pojedyncze dorzecza międzynarodowego obszaru dorzecza Wisły uchodzą do zlewiska Morza Bałtyckiego.

Umowy o współpracy w Międzynarodowym obszarze dorzecza Wisły

Rzeczypospolita Polska jest związana umowami dwustronnymi o współpracy na wodach transgranicznych ze wszystkimi państwami leżącymi w obrębie międzynarodowego obszaru dorzecza Wisły. Rzeczypospolita Polska jest także sygnatariuszem Konwencji o ochronie środowiska morskiego obszaru Morza Bałtyckiego sporządzonej w Helsinkach dnia 9 kwietnia 1992 r. Charakterystyka współpracy w ramach poszczególnych umów różni się, ze względu na odmienne problemy gospodarki wodnej i inne kwestie, w tym polityczne. Trzy spośród pięciu państw dzielących międzynarodowy obszar dorzecza Wisły nie należą do Unii Europejskiej. Umowy zawierane były w różnym czasie, przed

lub po przystąpieniu Rzeczypospolitej Polskiej do Unii Europejskiej. Realizacja współpracy jest więc na różnym etapie zaawansowania, w zależności od daty zawarcia umowy.

Współpraca z Ukrainą

Podstawą polsko – ukraińskiej współpracy w gospodarce wodnej jest Umowa między Rządem Rzeczypospolitej Polskiej a Rządem Ukrainy o współpracy w dziedzinie gospodarki wodnej na wodach granicznych, sporządzona w Kijowie dnia 10 października 1996 r. (Dz. U. z 1999 r. poz. 282 i 283) Jako strategiczny cel współpracy strony wskazały zagwarantowanie racjonalnego zagospodarowania wód granicznych i poprawy ich jakości, jak też zapewnienie zachowania ekosystemów. Zawierając Umowę strony kierowały się przekonaniem, że ochrona i wykorzystanie wód granicznych oraz ochrona przed szkodami powodowanymi przez wody graniczne są ważnymi zadaniami, których skuteczne rozwiązanie może być zapewnione tylko przez ścisłą współpracę w dziedzinie gospodarki wodnej.

Zasięg terytorialny umowy polsko – ukraińskiej obejmuje znaczną część transgranicznej zlewni Bugu oraz Sanu. Źródła Bugu znajdują się na Ukrainie, a ujście, do Narwi, na terytorium Polski. Pod względem długości Bug jest czwartą rzeką Rzeczypospolitej Polskiej. Średni przepływ w dolnym biegu rzeki wynosi 154 m³/s, co czyni Bug istotną zlewnią transgraniczną dla obszaru dorzecza Wisły. San jest prawobrzeżnym dopływem Wisły, jego źródła znajdują się na Ukrainie. Długość rzeki wynosi 457,76 km. Zgodnie z dokumentacją graniczną odcinek wodny granicy Rzeczypospolitej Polskiej i Ukrainy wynosi łącznie 287,97 km i przebiega na rzekach: Bugu – 227,77 km, Sanie – 59,21 km oraz Kanale Zawadówka – 0,99 km. Charakter transgraniczny mają także rzeki Wiar, Wisznia, Szkło, Lubaczówka, Warężanka, Sołokija które przecina granica państwowa.

Platformę współpracy stanowi Polsko-Ukraińska Komisja do spraw Wód Granicznych. W skład Komisji wchodzi Delegacje Stron złożone z Pełnomocników Rządów, ich Zastępców, Sekretarzy, Członków oraz Kierowników Grup Roboczych, którzy są wybierani spośród odpowiednich organów gospodarki wodnej. Funkcję Pełnomocnika Rządu RP ds. Współpracy z Ukrainą pełni przedstawiciel ministerstwa obsługującego ministra właściwego do spraw gospodarki wodnej (Ministerstwa Infrastruktury), w randze sekretarza stanu. Również funkcje Zastępcy Pełnomocnika i Sekretarza pełnią przedstawiciele ministerstwa obsługującego ministra właściwego do spraw gospodarki wodnej. Członkami Delegacji Polskiej są przedstawiciele PGW WP, w tym RZGW WP Rzeszowie oraz Komendy Głównej Straży Granicznej. Pełnomocnikiem Rady Ministrów Ukrainy ds. Współpracy z Polską jest przedstawiciel Państwowej Agencji Zasobów Wodnych Ukrainy w randze prezesa lub jego zastępcy. Zadaniem Pełnomocników i ich Zastępców jest dbałość o wypełnianie zobowiązań stron wynikających z Umowy. Utrzymują oni bezpośrednią łączność, w razie potrzeby powołują ekspertów i zwołują spotkania. Sekretarze odpowiedzialni są za sporządzanie protokołów i innych dokumentów współpracy. Raz w roku odbywa się posiedzenie Komisji, podczas którego dokonuje się oceny realizacji prac, wysłuchuje sprawozdań grup roboczych i zatwierdza plany pracy.

Współpraca podzielona jest na cztery obszary i realizowana jest przez cały rok w ramach polsko-ukraińskich Grup Roboczych, które działają na podstawie statutu Komisji, mandatów i regulaminów oraz planów pracy zatwierdzanych podczas posiedzeń Komisji.

- **Grupa Robocza HH ds. hydrometeorologii i hydrogeologii**

prowadzi badania, obserwacje oraz wymianę danych w zakresie hydrometeorologii i hydrogeologii wód granicznych. Po stronie polskiej za zadania Grupy HH odpowiada IMGW - PIB z siedzibą w Warszawie. W ramach Grupy HH współpracuje także Stacja Hydrologiczno-Meteorologiczna w Lublinie-Radawcu oraz PIG - PIB Oddział Karpacki. Po stronie ukraińskiej za współpracę odpowiada Ukraińskie Centrum Hydrologiczno-Meteorologiczne przy pomocy Regionalnego Centrum Hydrologiczno-Meteorologicznego we Lwowie oraz Regionalnego Centrum Hydrologiczno-Meteorologicznego Obwodu Wołyńskiego w Łucku.

W ramach prac grupy HH odbywa się codzienna wymiana operacyjnych danych hydrologiczno-meteorologicznych do sporządzania prognoz hydrologicznych. Dane hydrometeorologiczne

i hydrogeologiczne na potrzeby bilansów wodnych wymieniane są w cyklach kwartalnych. Strony wykonują także wspólne pomiary przepływów oraz wspólne przekroje geodezyjne w wybranych profilach Bugu. Na podstawie uzgodnionych danych sporządzane są roczne charakterystyki hydrologiczne ustalonych profili. Bieżąca informacja ze stacji wodowskazowych i opadowych umożliwia ocenę sytuacji hydrologiczno-meteorologicznej w ukraińskiej części zlewni Bugu. Na bieżąco analizowane są też prognozy na potrzeby codziennej ostony hydrologicznej. Prognozy z modelu meteorologicznego otrzymywane są z trzydniowym wyprzedzeniem i zawierają dane dotyczące dobowej sumy opadów i średniej dobowej temperatury powietrza. Wyniki tych prognoz wprowadzane są do modelu hydrologicznego, podliczającego stosunek opadu/tajania do odpływu, następnie przekazywane są one do biur prognoz hydrologicznych i używane do formułowania komunikatów i ostrzeżeń hydrometeorologicznych.

W ostatnich latach stronom udało się przeprowadzić wspólne pomiary natężenia przepływu Bugu w profilach Kryłów i Litowież. W 2019 r. wykonano także serię wspólnych pomiarów geodezyjnych Bugu w profilach Kryłów i Strzyżów. Strony podtrzymują potrzebę przeprowadzania powyższych pomiarów z częstotliwością raz w roku.

- **Grupa Robocza OW ds. ochrony wód granicznych przed zanieczyszczeniem**

prowodzi monitoring stanu wód granicznych. Po stronie polskiej za zadania grupy odpowiada Główny Inspektorat Ochrony Środowiska – Regionalne Wydziały Monitoringu Środowiska w Lublinie i Rzeszowie. Za analizę prób odpowiadają Centralne Laboratoria Badawcze GIOŚ oddziały w Lublinie i Rzeszowie. Po stronie ukraińskiej za współpracę odpowiada Zlewniowy Zarząd Zasobów Wodnych we Lwowie, podlegający Państwowej Agencji Zasobów Wodnych Ukrainy, Biuro Regionalne Zasobów Wodnych Obwodu Wołyńskiego, Lwowskie Regionalne Centrum Hydrometeorologii oraz Wołyńskie Obwodowe Centrum Hydrometeorologii.

Do stałych zadań Grupy OW należy badanie jakości wód w zlewniach Bugu i Sanu. W zlewni Bugu każda strona ma po cztery punkty pomiarowo - kontrolne, strona polska: Kryłów, Zosin, Horodło, Dorohusk, strona ukraińska: Litowież, Ambuków, Uściług, Zabuże. W zlewni Sanu, punkty pomiarowo - kontrolne umieszczone są na rzekach Wisznia i Szkło. Po stronie polskiej: na Wiszni w Gajach, na Szkle w Budzynie, po stronie ukraińskiej: na Wiszni w Czerwoniewie, na Szkle w Krakowcu. Z pobranych prób wykonuje się analizę 9 wskaźników, tj.: zawiesina ogólna, BZT₅, tlen rozpuszczony, azot amonowy, azot azotynowy, fosforany, chlorki i siarczany. Próby pobierane są 6 razy w roku. o jakość i porównywalność badań dbają eksperci ds. jakości analiz, którzy opracowują programy pomiarowe i ujednolicają metody badawcze. Raz w roku odbywa się wspólny pobór prób, wykonywany przez obie strony w tym samym czasie. Na Bugu pobór ten odbywa się w punkcie pomiarowo – kontrolnym zlokalizowanym na przejściu granicznym Zosin-Uściług, w zlewni Sanu wspólny pobór odbywa się w punktach pomiarowo – kontrolnych na Wiszni i Szkle, jednocześnie po obu stronach granicy. Wspólne pobory pozwalają na weryfikację metod pomiarowych stosowanych po obu stronach. Wyniki badań i obserwacji służą do sporządzania rocznej oceny jakości wód granicznych. Ocena ta dotyczy wód Bugu oraz rzek w zlewni Sanu. Grupa OW zajmuje się także identyfikacją potencjalnych źródeł zanieczyszczeń wód granicznych.

Ponadto Grupa OW podejmuje działania w przypadku wystąpienia nadzwyczajnego zanieczyszczenia wód granicznych. Do działań tych należy wymiana informacji i ostrzeżeń, a także usuwanie skutków awarii. Za zarządzanie kryzysowe odpowiadają właściwe organy obu stron. Po stronie polskiej zawiadamiane jest Krajowe Centrum Koordynacji Ratownictwa i Ochrony Ludności Główniej Państwowej Straży Pożarnej, WIOŚ Lublin i Rzeszów, urzędy wojewódzkie, urzędy marszałkowskie oraz Państwowe Centrum Zarządzania Kryzysowego. Po stronie ukraińskiej, na poziomie państwowym współpracują Ministerstwo Środowiska i Zasobów Naturalnych, Państwowa Agencja Zasobów Wodnych, Państwowa Służba ds. Nadzwyczajnych Sytuacji oraz Państwowa Inspekcja Ochrony Środowiska.

W ostatnich latach, po długiej przerwie, strony wznowiły wspólne pobory prób Bugu na przejściu granicznym Zosin-Uściług oraz jednocześnie pobory prób w zlewni Sanu, dla rzek Wiszni i Szkła. Aby zapobiec różnicom wyników, laboratoria zapewniają najlepsze warunki transportu próbek oraz uwzględniają zmienne w zakresie metod badań i sprzętu pomiarowego.

Ze środków WFOŚiGW w Lublinie sfinansowano modernizację oczyszczalni ścieków w Rawie Ruskiej oraz budowę kanalizacji w gminie Krasne. Przeprowadzone zostały także prace podnoszące poziom wód rzeki Sołokija, aby nawodnić gleby torfowe i zapobiec samozapłonowi torfu. Spowodowało to polepszenie warunków hydrologicznych w dolinie rzeki oraz poprawę stanu rzeki i terenów podmokłych.

- **Grupa Robocza PL ds. planowania wód granicznych**

odpowiada za planowanie gospodarowania wodami granicznymi pod kątem ich wykorzystania do celów użytkowych oraz wdrażanie unijnych przepisów wodnych w zlewniach Bugu i Sanu. Po stronie polskiej za zadania grupy odpowiada PGW WP, w szczególności RZGW WP w Rzeszowie i Lublinie oraz ZZ WP w Przemyślu. Współpracują także Urząd Marszałkowski Województwa Lubelskiego oraz Regionalna Dyrekcja Ochrony Środowiska w Lublinie. Po stronie ukraińskiej za współpracę odpowiada Zlewniowy Zarząd Zasobów Wodnych we Lwowie podlegający pod Państwową Agencję Zasobów Wodnych Ukrainy. Współpracują także nowo utworzone zarządy dorzeczy.

We współpracy z partnerem ukraińskim ważne jest bieżące śledzenie sytuacji politycznej i gospodarczej stron. Rolą Grupy PL jest wymiana informacji dotyczącej kierunków polityki wodnej, planowania i zarządzania zasobami wodnymi, a także wzajemne informowanie się o zmianach w przepisach i strukturze instytucjonalnej. Równie ważna jest rola grupy związana z implementowaniem unijnych dyrektyw wodnych. Ukraina aktualnie posiada status państwa stowarzyszonego z Unią Europejską i przechodzi reformę administracyjną w dziedzinie zarządzania zasobami wodnymi. W kontekście powyższego strony wymieniają się danymi na potrzeby opracowania planów gospodarowania wodami i innych dokumentów planistycznych, wynikających z przepisów RDW. Pomocne w realizacji tego zadania są plany zarządzania zasobami wodnymi, które strony prowadziły w dotychczasowej współpracy. W zakresie planowania gospodarczego wód granicznych strony przeprowadzają analizę i wymianę informacji odnośnie do poboru wody i zrzutu ścieków w zlewniach Bugu i Sanu. Przy tym zadaniu prowadzona jest inwentaryzacja sieci wodociągowych i kanalizacyjnych oraz oczyszczalni ścieków na obszarze przygranicznym.

Grupa PL koordynuje współpracę z pozostałymi grupami roboczymi w ramach Komisji, a także z administracją samorządową i organami zarządzającymi zasobami wodnymi. W tym celu grupa monitoruje realizowane w zlewni Bugu projekty polsko-ukraińsko-białoruskie w zakresie gospodarki wodnej, a także współpracę dwustronną pomiędzy regionalnymi jednostkami gospodarki wodnej.

Na podstawie umowy o współpracy w zlewni Bugu zarządy regionalne stron prowadzą wymianę informacji dotyczących sytuacji wodnej i meteorologicznej. Prowadzona jest stała analiza poziomów i zużycia wody do celów prognozowania przeciwpowodziowego oraz oceny jakości wód na odcinku granicznym Bugu. Działania te wspomagają system osłony państwa przed zagrożeniem powodziowym oraz nadzwyczajnymi zanieczyszczeniami.

W ostatnich latach strona ukraińska poczyniła dalsze postępy w harmonizacji ustawodawstwa z prawem Unii Europejskiej. W lutym 2017 r. weszła w życie ustawa o zmianie niektórych aktów ustawodawczych Ukrainy w zakresie integrowanego podejścia do gospodarki wodnej. Stanowi to przełom w sposobie zarządzania zasobami wodnymi na Ukrainie. Analiza danych monitoringowych stron wskazuje, że stan środowiska wodnego ulega systematycznej poprawie. Notowane zmniejszenie presji na środowisko jest wynikiem prowadzonych w ostatnich kilkunastu latach działań inwestycyjnych. Spada objętość zrzutu ścieków i zmniejsza się zużycie wody, w związku z zainstalowaniem liczników oraz minimalizacją strat wody podczas przesyłu.

W ramach Programu Współpracy Transgranicznej Polska-Białoruś-Ukraina na lata 2014–2020, realizowana jest budowa linii technologicznej utylizacji osadów ściekowych oczyszczalni w Czerwonogrodzie oraz budowa zakładu przeróbki osadów ściekowych i produkcji biogazu w oczyszczalni we Lwowie. Planowany jest rozwój systemu zaopatrzenia w wodę na obszarze Transgranicznego Rezerwatu Biosfery Roztocze oraz ochrona wód Jeziora Solińskiego i wód leczniczych uzdrowiska Schidnycia.

- **Grupa Robocza OP ds. ochrony przeciwpowodziowej, regulacji i melioracji**

odpowiedzialna jest za utrzymanie drożności cieków wodnych i zabezpieczeń terenów przygranicznych w celu ochrony przed powodzią. Po stronie polskiej za zadania grupy odpowiada PGW WP, w szczególności RZGW WP w Lublinie i Rzeszowie oraz ZZ WP w Białej Podlaskiej. Po stronie ukraińskiej za współpracę odpowiada Zlewniowy Zarząd Zasobów Wodnych we Lwowie podlegający Państwowej Agencji Zasobów Wodnych Ukrainy, współpracującą nowo utworzone zarządy dorzeczy.

Grupa OP dokonuje objazdów wód granicznych, podczas których lokalizowane są problemy i konieczne roboty utrzymaniowe w obrębie wód granicznych oraz urządzeń wodnych. Drobniejsze prace, które nie wymagają dużych nakładów czasowych i finansowych ekipa terenowa wykonuje samodzielnie. Większe naprawy i remonty, wymagające inwestycji są wykonywane zgodnie z harmonogramem lub zgłaszane do odpowiednich organów wodnych. Do katalogu prac i robót grupy OP należą: naprawczo-odtworzeniowe korygowanie koryta i wzmacnianie brzegów ulegających erozji, oczyszczanie światła otworów pod mostami z naniesionych przez wodę zanieczyszczeń, konserwacja obiektów hydrotechnicznych, koszenie zarośli i traw na brzegach wód, likwidacja nielegalnych wysypisk śmieci i inne.

W ramach prac grupy OP regularnie odbywają się oględziny rzek i kanałów melioracyjnych na terenach przygranicznych w zlewniach Bugu i Sanu. Badane są rzeki Warężanka wraz dopływami, kanał melioracyjny MK-45-A, Zawadówka i Smolynka. Dokonuje się oceny stanu technicznego obiektów hydrotechnicznych oraz ustala działania naprawcze dla zaobserwowanych szkód.

Ponadto w sierpniu 2019 r. podpisano umowę o współpracy Regionalnego Zarządu Zasobów Wodnych Bugu i Sanu we Lwowie z RZGW WP w Lublinie, będącą kontynuacją współpracy realizowanej przez RZGW WP w Warszawie i Zachodnio-Bużański Zlewniowy Zarząd Zasobów Wodnych w Łucku. Jako główne cele współpracy wskazano wymianę danych i informacji w zakresie gospodarowania zasobami wodnymi, oceny stanu środowiska wodnego oraz konieczności koordynacji działań wdrażania postanowień RDW oraz Dyrektywy Powodziowej Unii Europejskiej.

Współpraca z Republiką Słowacji

Podstawą polsko-słowackiej współpracy w gospodarce wodnej jest Umowa między Rządem Rzeczypospolitej Polskiej a Rządem Republiki Słowackiej o gospodarce wodnej na wodach granicznych, podpisana w Warszawie w dniu 14 maja 1997 r. (M.P. z 2012 r. poz. 186).

Zasięg terytorialny umowy polsko-słowackiej obejmuje m.in. transgraniczną zlewnię Dunajca, uchodzącą do Wisły, wraz z jego dopływem Popradem, a także rzeki Jelesnicę, Smereczek i Białkę. Długość odcinków wodnych granicy polsko - słowackiej wynosi łącznie 105 km.

Platformę współpracy stanowi Polsko-Słowacka Komisja do spraw Wód Granicznych, w skład której wchodzi Delegacje Stron złożone z Przewodniczących Delegacji, Sekretarzy, Członków oraz Kierowników Grup Roboczych, którzy są wybierani spośród odpowiednich organów gospodarki wodnej. Funkcję Przewodniczącego Delegacji Polskiej pełni przedstawiciel ministerstwa obsługującego ministra właściwego ds. gospodarki wodnej (Ministerstwa Infrastruktury), w randze dyrektora departamentu. Również funkcje Sekretarza pełni przedstawiciel ministerstwa obsługującego ministra właściwego ds. gospodarki wodnej. Członkami Delegacji Polskiej są przedstawiciele PGW WP, RZGW WP w Krakowie, IMGW-PIB, GIOŚ oraz Komendy Głównej Straży Granicznej. Zadaniem Przewodniczących Delegacji jest dbałość o wypełnianie zobowiązań stron wynikających z Umowy. Utrzymują oni bezpośrednią łączność, w razie potrzeby powołują ekspertów i zwołują spotkania.

Sekretarze odpowiedzialni są za sporządzanie protokołów i innych dokumentów współpracy. Raz w roku odbywa się posiedzenie Komisji, podczas którego dokonuje się oceny realizacji prac, wysłuchuje sprawozdań grup roboczych i zatwierdza plany pracy.

Współpraca podzielona jest na cztery obszary i realizowana jest przez cały rok w ramach polsko - słowackich Grup Roboczych, które działają na podstawie statutu Komisji, mandatów i regulaminów oraz planów pracy zatwierdzanych podczas posiedzeń Komisji.

- **Grupa Robocza R ds. przedsięwzięć przeciwpowodziowych, regulacji i utrzymania cieków granicznych oraz melioracji terenów przygranicznych** współpracuje ze Stałą Polsko-Słowacką Komisją Graniczną, która jest uprawniona do pomiarów granicznych cieków wodnych, kwalifikowania zakresu zmian położenia koryt granicznych cieków wodnych i opiniowania projektów regulacji granicznych cieków wodnych z punktu widzenia przebiegu granicy państwowej oraz opiniowania działalności budowlanej i innych przedsięwzięć o charakterze technicznym, podejmowanych w rejonie przygranicznym. Grupą R kieruje przedstawiciel RZGW WP w Krakowie.
- **Grupa Robocza HyP ds. hydrologii i osłony przeciwpowodziowej na wodach granicznych** zajmuje się między innymi wymianą informacji hydrometeorologicznych oraz wykonywaniem pomiarów przepływów na profilach granicznych. W ramach realizowanych zadań Grupa HyP współpracuje też z instytutami geologicznymi w zakresie monitoringu i inwentaryzacji danych dotyczących użytkowania przygranicznych wód podziemnych w celu zrównoważonego korzystania z ich zasobów i zapobieżenia ewentualnym zagrożeniom. Grupą HyP kieruje przedstawiciel IMGW-PIB.
- **Grupa Robocza OPZ ds. ochrony wód granicznych przed zanieczyszczeniem** zajmuje się między innymi monitorowaniem i oceną stanu powierzchniowych wód granicznych, identyfikacją i monitorowaniem potencjalnych źródeł zanieczyszczenia, planowaniem i realizacją monitoringu wód, zgodnie z przyjętymi metodami wykonywania wspólnych pomiarów, kryteriami oceny i klasyfikacją stanu i jakości wód granicznych. Grupa OPZ, w jej polskiej części, kierowana jest przez reprezentanta WIOŚ w Krakowie.
- **Grupa Robocza WFD ds. planowania w gospodarce wodnej na wodach granicznych** pracuje pod kierownictwem przedstawiciela RZGW WP w Krakowie. Polsko-słowacka współpraca na wodach transgranicznych prowadzona jest od ponad 24 lat. Strony pozostają w przyjaznych, dobrosąsiedzkich stosunkach. W ciągu tych lat strony przyjęły wspólne procedury i zasady realizacji krajowych i wspólnych prac na wodach transgranicznych, rozliczania środków oraz planowania wód granicznych, w takich obszarach jak ochrona przeciwpowodziowa, ochrona jakości wody, hydrologia i hydrogeologia. Polsko-Słowacka Komisja do spraw Wód Granicznych współpracuje także z instytutami geologicznymi w zakresie monitoringu i inwentaryzacji danych dotyczących użytkowania przygranicznych wód podziemnych, aby zapewnić zrównoważone korzystanie z ich zasobów i zapobiegać ewentualnym zagrożeniom. W celu wzmocnienia dwustronnych stosunków strony opracowały system wymiany informacji o gospodarce wodnej pomiędzy Polską a Słowacją: „System wspólnych polsko-słowackich wód granicznych dla ramowej dyrektywy wodnej i dyrektywy powodziowej” (projekt PLUSK). Projekt był współfinansowany przez Unię Europejską z Europejskiego Funduszu Rozwoju Regionalnego w ramach Programu Współpracy Transgranicznej Polska - Słowacja 2007–2013.

Ponadto strony opracowały wspólne zasady zwalczania problemów gospodarki wodnej, w następujących obszarach:

- Zatwierdzone wspólne zasady współpracy w zakresie środków przeciwpowodziowych, regulacji cieków granicznych, zaopatrzenia w wodę, melioracji obszarów przygranicznych, planowania i hydrogeologii cieków granicznych;

- Zatwierdzone wspólne zasady współpracy w zakresie ochrony wód transgranicznych przed zanieczyszczeniem;
- Zatwierdzone wspólne zasady współpracy w zakresie hydrologii i służb przeciwpowodziowych na wodach transgranicznych;
- Zatwierdzone wspólne zasady współpracy i planowania w ramach Ramowej Dyrektywy Wodnej.

Współpraca z Republiką Białorusi

Porozumienie między Rządem Rzeczypospolitej Polskiej a Rządem Republiki Białorusi o współpracy w dziedzinie ochrony i racjonalnego wykorzystania wód transgranicznych, podpisane w Białowieży dnia 7 lutego 2020 r. (Dz. U. z 2021 r. poz. 119), po blisko 20 latach prac negocjacyjnych. Porozumienie weszło w życie z dniem 26 listopada 2020 r.

Od uzyskania niepodległości Republiki Białorusi od Związku Radzieckiego, współpraca pomiędzy Rzeczpospolitą Polską a Białorusią na wodach transgranicznych nie była uregulowana prawnie. Wobec braku podstaw prawnych przez wiele lat współpraca pomiędzy stronami ograniczała się do uzgadniania pojedynczych projektów wspólnych lub jednostronnych. Mając na względzie tę sytuację, w marcu 2000 r. Rząd RP przedstawił stronie białoruskiej projekt umowy, z propozycją negocjacji. Pierwsze uzgodnienia tego projektu odbyły się w latach 2004–2006, po czym prace zostały zawieszone, ze względu na pogorszenie się stosunków dyplomatycznych stron. Wznowienie prac nastąpiło w 2013 r. Obie strony przygotowały swoje projekty umowy, które po porównaniu okazały się rozbieżne. Projekt białoruski w głównej mierze opierał się na przepisach Konwencji ONZ EKG o ochronie i racjonalnym wykorzystaniu transgranicznych cieków wodnych i jezior międzynarodowych (Konwencji Wodnej). Projekt polski uwzględniał przepisy RDW oraz Dyrektywy 2007/60/WE Parlamentu Europejskiego i Rady z dnia 23 października 2007 r. w sprawie oceny ryzyka powodziowego i zarządzania nim (Dz. Urz. UE L 288 z dnia 06.11.2007, str. 27), a także praktyki wynikające z doświadczeń komisji ds. wód granicznych, których Rzeczypospolita Polska jest stroną. Wybór projektu jako podstawy do negocjacji okazał się trudnym i czasochłonnym procesem. We wrześniu 2016 r., w ramach Polsko - Białoruskiej Komisji ds. Ochrony Środowiska powołana została Grupa Robocza ds. zasobów wodnych, której głównym zadaniem były uzgodnienia ww. projektu. Przełom uzgodnieniach nastąpił w kwietniu 2017 r., podczas II spotkania Grupy Roboczej ds. zasobów wodnych, kiedy rozpatrzono rozbieżności i uzgodniono roboczy projekt umowy, przy czym za podstawę do negocjacji przyjęta została wersja polska. Ze względu na brak terminu „gospodarka wodna” w słownictwie białoruskim, projekt umowy otrzymał także nowy tytuł, w jego obecnym brzmieniu. Kolejne rundy negocjacji Porozumienia odbyły się w latach 2017–2019. We wrześniu 2019 r. udało się uzyskać tekst kompromisowy i zakończyć negocjacje projektu Porozumienia. Strony poinformowały się o uzyskaniu pełnomocnictw do podpisania porozumienia i dzień 7 lutego 2020 r. wyznaczony został terminem uroczystego podpisania Porozumienia.

Porozumienie posiada wymierne znaczenie dla gospodarki wodnej w Polsce, gdyż granica pomiędzy Rzeczpospolitą Polską a Białorusią w znacznej mierze przebiega na ciekach wodnych, w szczególności na Bugu i Świsłoczy. Porozumienie reguluje prawnie współpracę między stronami, co ułatwi wspólne działania planistyczne, inwestycyjne i utrzymaniowe z zakresu gospodarki wodnej, zapewni wymianę informacji oraz przyczyni się do rozwoju turystyki w zlewni Bugu i Niemna. Wspólne działania korzystnie wpłyną na stan wód transgranicznych i ekosystemów od wód zależnych.

Szczegółowy zakres właściwości Porozumienia obejmuje współpracę stron w następujących aspektach:

- badania i obserwacje hydrologiczne i hydrogeologiczne oraz wymiana informacji w tych dziedzinach;
- prowadzenie monitoringu wód w celu określenia ich jakości i ilości;
- sporządzanie bilansów wodnogospodarczych oraz uzgadnianie klasyfikacji wód;

- ochrona przed zanieczyszczeniem i nadmiernym poborem;
- ochrona przed powodzią i negatywnym oddziaływaniem zjawisk lodowych;
- przeciwdziałanie zjawisku suszy;
- zapobieganie i likwidacja awaryjnego zanieczyszczenia wód;
- wydobywanie bogactw naturalnych z koryt i obszarów zalewowych;
- wspólne użytkowanie urządzeń wodnych;
- zabezpieczenie warunków nawigacyjnych;
- utrzymywanie naturalnego biegu koryt rzek granicznych;
- ochrona i użytkowanie ekosystemów wodnych i zależnych od wody;
- realizacja projektów w zakresie racjonalnego użytkowania wód transgranicznych.

Realizacja współpracy spowoduje pozytywne skutki społeczne i gospodarcze, w tym podniesienie bezpieczeństwa przeciwpowodziowego, przeciwdziałanie skutkom suszy, podniesienie jakości wód i poprawę dostępu do wody dobrej jakości dla ludności, zwiększenie dyspozycyjności zasobów wodnych dla potrzeb społecznych i gospodarczych, polepszenie planowania wodno-gospodarczego i utrzymania wód. Kierując się zasadami prawa międzynarodowego w gospodarce wodnej, Porozumienie zapewnia działania zgodne z kierunkiem międzynarodowej polityki wodnej oraz zlewniowe podejście do zarządzania zasobami wodnymi. Aktualnie w celu rozpoczęcia współpracy i realizacji postanowień umowy konieczne jest ustanowienie organów współpracy – komisji oraz grup roboczych.

Rzeczpospolita Polska i Białoruś wraz z Ukrainą są odpowiedzialne za kształtowanie gospodarki wodnej w transgranicznej zlewni Bugu. Porozumienie z Białorusią uszczelnia system gospodarowania wodami wschodniej Polski oraz otwiera perspektywy dalszej integracji regionu i rozwoju kolejnych form współpracy międzynarodowej na wodach transgranicznych.

Współpraca z Federacją Rosyjską

Międzynarodowy obszar dorzecza Wisły obejmuje zasięgiem także wody przejściowe, które Rzeczpospolita Polska dzieli z Federacją Rosyjską. Formalnie współpraca Rzeczypospolitej Polskiej z Federacją Rosyjską w dziedzinie gospodarki wodnej prowadzona jest na podstawie Porozumienia między Rządem Polskiej Rzeczypospolitej Ludowej a Rządem Związku Socjalistycznych Republik Radzieckich o gospodarce wodnej na wodach granicznych, sporządzonego w Warszawie dnia 17 lipca 1964 r. (Dz. U. z 1965 r. poz. 78 i 79). Porozumienie to obowiązuje na zasadzie sukcesji i podlega automatycznemu przedłużaniu o kolejne pięcioletnie okresy. Wdrażanie ww. porozumienia jest niewystarczające i niezadowalające, gdyż strona rosyjska nie wykazuje praktycznego zainteresowania jego realizacją. Problemy notowane na polsko-rosyjskich wodach granicznych dotyczą m.in. szkód powodowanych przez zatamowanie swobodnego przepływu wód, czego wynikiem jest czasowe podtapianie niektórych pól po stronie polskiej.

Aktualnie współpraca ze stroną rosyjską w zakresie wód transgranicznych wymaga ponownego sformalizowania, ustanowienia nowych ram prawnych i organów współpracy. Od 1992 r. podejmowano rozmowy w sprawie uzgodnienia nowego porozumienia międzyrządowego, niestety negocjacje nie powiodły się i w rezultacie zostały zawieszone, z uwagi na brak zgody strony rosyjskiej na objęcie umową morskich wód granicznych.

W chwili obecnej konieczne jest rozpoczęcie negocjacji nowego tekstu umowy. Istnieje potrzeba podjęcia realnej współpracy w zakresie ochrony wód transgranicznych, melioracji terenów przygranicznych, ochrony rezerwatów wodnych w strefie przygranicznej, opracowania i podjęcia realizacji wspólnych planów gospodarki wodnej na wodach granicznych, zorganizowania wspólnego systemu zapobiegania nadzwyczajnym zanieczyszczeniom na wodach granicznych i zwalczania ich oraz

zapewnienia konsultacji i ocen oddziaływania na środowisko przedsięwzięć mających wpływ na zasoby wód granicznych. Zawiązanie takiej współpracy przyczynić się może nie tylko do stworzenia systemu rozwiązywania istotnych problemów na terenach przygranicznych, ale także do rozwoju tych terenów.

Zainicjowanie rozmów ze stroną rosyjską na tematy współpracy na wodach transgranicznych wymaga przede wszystkim przygotowania na gruncie dyplomatycznym i politycznym, przez właściwe służby podlegające ministrowi ds. zagranicznych. Bez odpowiedniej podstawy jaką są właściwe stosunki międzynarodowe nie jest możliwe rozpoczęcie rozmów mających na celu podpisanie międzyrządowej umowy o współpracy na wodach transgranicznych.

Do czasu uzgodnienia i podpisania umowy polsko - rosyjskiej, rolę platformy do planowania działań na wodach transgranicznych w polsko-rosyjskiej strefie przygranicznej mogą stanowić umowy międzynarodowe. Zarówno Rzeczypospolita Polska, jak i Rosja są stronami innych umów międzynarodowych, np. Konwencji o ochronie i użytkowaniu cieków transgranicznych i jezior międzynarodowych, sporządzonej w Helsinkach dnia 17 marca 1992 r., czy Konwencji o ochronie środowiska morskiego obszaru Morza Bałtyckiego sporządzonej w Helsinkach dnia 9 kwietnia 1992 r., zwana dalej „drugą Konwencją helsińską”.

Współpraca na rzecz ochrony środowiska morskiego Morza Bałtyckiego

Komisja Ochrony Środowiska Morskiego Bałtyku (Komisja Helsińska, HELCOM) jest organizacją międzynarodową powołaną w ramach Konwencji o ochronie środowiska morskiego obszaru Morza, sporządzonej w Helsinkach dnia 22 marca 1974 r. (Dz. U. z 1980 r. poz. 64). Sygnatariuszami Konwencji Helsińskiej były wszystkie państwa położone w obrębie basenu Morza Bałtyckiego: Dania, Estonia, Finlandia, Niemcy, Łotwa, Litwa, Polska, Rosja, Szwecja, a także Unia Europejska. 9 kwietnia 1992 r. podpisano drugą Konwencję helsińską, która weszła w życie w dniu 17 stycznia 2000 r. Tym samym uchylono Konwencję z 1974 r. Celem Konwencji jest ochrona środowiska morskiego Bałtyku – wód, dna, zasobów żywych – przed zanieczyszczeniami ze wszystkich źródeł – z lądu, działalności morskiej i atmosfery.

Członkostwo Polski w Komisji Helsińskiej wiąże się z udziałem w pracach poszczególnych grup roboczych, eksperckich, korespondencyjnych oraz projektach HELCOM, sporządzaniem opracowań i ekspertyz, a także przekazywaniem informacji o stanie środowiska i zanieczyszczeniach zrzuconych do morza. Dane te są następnie analizowane i na ich podstawie opracowywane są zalecenia skierowane do państw członkowskich, zobowiązujące je do działań, mających na celu ochronę obszaru Morza Bałtyckiego. Państwa-strony wprowadzają zalecenia Komisji Helsińskiej w postaci odpowiednich działań prawno-administracyjnych, inwestycyjnych, edukacyjno-szkoleniowych, kontrolnych, monitoringowych i innych. HELCOM jednomyślnie przyjmuje zalecenia odnośnie ochrony środowiska morskiego Morza Bałtyckiego, które to następnie powinny znaleźć swoje odzwierciedlenie w programach krajowych oraz legislacji państw-stron Konwencji. Działania podejmowane w ramach HELCOM dotyczą zarówno wód morskich, jak również całej zlewni Morza Bałtyckiego, do której należy 99,7% powierzchni Polski.

Komisja Helsińska jako organ wykonawczy funkcjonuje w oparciu o pięć grup stałych:

1. **GEAR** – grupa ds. wdrażania podejścia ekosystemowego i regionalnej współpracy we wszystkich elementach krajowych strategii morskich,
2. **STATE AND CONSERVATION** – grupa ds. stanu środowiska i ochrony przyrody,
3. **PRESSURE** – grupa ds. minimalizacji presji od strony lądu i morza na stan środowiska Morza Bałtyckiego,
4. **MARITIME** – grupa ds. zapobiegania zanieczyszczeniom ze statków,
5. **RESPONSE** – grupa ds. reagowania na zanieczyszczenia Morza Bałtyckiego,

a także trzy grupy tymczasowe uzupełniające pracę grup stałych:

6. **AGRI** – grupa ds. zrównoważonego rolnictwa,
7. **FISH** – grupa ds. zrównoważonego rybołówstwa,
8. **HELCOM- VASAB MSP** – grupa ds. morskiego planowania przestrzennego.

W ramach ww. grup funkcjonuje wiele podgrup, grup eksperckich i projektowych. Polska, poprzez prawie 100 przedstawicieli z różnych instytucji (m.in. ministerstw, instytutów, uczelni, naukowych jednostek badawczych), aktywnie uczestniczy w pracach ponad 40 grup i projektów HELCOM.

W związku z przejęciem spraw związanych z członkostwem Polski w Komisji Helsińskiej przez ministra właściwego ds. gospodarki morskiej, aktualnie za prowadzenie obsługi Sekretariatu HELCOM w Polsce odpowiada Ministerstwo Infrastruktury.

Najważniejszym dokumentem strategicznym HELCOM, który wyznacza zakres działań państw-stron Komisji Helsińskiej na rzecz ochrony środowiska morskiego jest Bałtycki Plan Działań (BSAP – *Baltic Sea Action Plan*). Podjęcie prac nad sformułowaniem BSAP podyktowane było złym stanem wód Morza Bałtyckiego i koniecznością ograniczenia ładunków związków fosforu i azotu oraz substancji niebezpiecznych odprowadzanych do tych wód głównie z lądu. Plan zakłada osiągnięcie dobrego stanu ekologicznego Bałtyku do 2021 r. Główne kierunki działań ujęto w czterech segmentach: eutrofizacja, substancje niebezpieczne, różnorodność biologiczna i ochrona przyrody oraz działalność na morzu. Plan został przyjęty przez wszystkie dziewięć państw członkowskich i Unię Europejską na spotkaniu ministerialnym HELCOM w listopadzie 2007 r. w Krakowie.

Jak wynika z raportu *State of the Baltic Sea*, opublikowanego przez HELCOM w 2018 r., dobry stan środowiska wód morskich nie zostanie osiągnięty do 2021 r., dlatego Komisja Helsińska zdecydowała się na podjęcie prac mających na celu weryfikację działań zaproponowanych w BSAP i oceny ich wystarczalności, a także zaproponowania nowych działań. Mając na uwadze powyższe od 2018 r. najważniejszym zadaniem stojącym przed Komisją Helsińską i jej stronami jest aktualizacja Bałtyckiego Planu Działań, która ma dobiec końca w październiku 2021 r. Strategiczny plan działania dla aktualizacji BSAP uwzględnia między innymi takie zadania jak: analiza stanu wdrożenia obecnych działań i zobowiązań w HELCOM, analiza wystarczalności działań dla osiągnięcia celów HELCOM, opracowanie regionalnego scenariusza *Business as Usual* (BAU), ponowne zdefiniowanie działań poprzez poprawę obecnych lub zaproponowanie nowych oraz analizę opłacalności tych działań.

23. Podsumowanie wszelkich zmian lub uaktualnień dokonanych od dnia ogłoszenia poprzedniego planu gospodarowania wodami na obszarze dorzecza

III cykl planistyczny (2016–2021) był szczególnie istotny dla gospodarki wodnej w Polsce, ponieważ 20 lipca 2017 r. przyjęto nowe pr.w. (obowiązujące od 1 stycznia 2018 r.), które wprowadziło szereg znaczących zmian w tej dziedzinie.

Niniejszy rozdział przedstawia podsumowanie wszelkich zmian lub uaktualnień dokonanych od dnia ogłoszenia poprzedniego planu gospodarowania wodami na obszarze dorzecza Wisły wskazując odwołanie do rozdziału IIaPGW w którym dane zmiany opisane są szczegółowo.

Podstawowa zmiana dokonana pr.w. dotyczyła struktury zarządzania gospodarką wodną – nastąpiły zmiany o charakterze instytucjonalnym, zapewniono całkowitą zgodność z prawem UE (w tym przede wszystkim z RDW) oraz wprowadzono wiele instrumentów pozwalających na racjonalne korzystanie z zasobów wodnych, z uwzględnieniem zwrotu kosztów za usługi wodne. Opis zmian w zakresie organów właściwych w sprawach gospodarowania wodami zawiera rozdział 21 IIaPGW.

Wszystkie niezbędne dokumentacje planistyczne opracowane zostały na podstawie zaktualizowanych metodyk, uwzględniających najnowsze dostępne dane i informacje. Prace planistyczne wykonywano zgodnie z wytycznymi KE, bazując na doświadczeniach z kilkunastoletniego wdrażania RDW. Zakresy zmiany dotyczących metodyk przedstawione zostały w odpowiednich dla danego zagadnienia rozdziałach IIaPGW.

Pozostałymi zmianami wprowadzonymi w III cyklu planistycznym (2016–2021) są:

- zmiana obszarów dorzeczy – plany gospodarowania wodami opracowane zostały dla 9 obszarów dorzeczy, a nie jak dotychczas dla 10. W przypadku obszaru dorzecza Wisły nastąpiła również zmiana regionów wodnych obszaru dorzecza. W wyniku dokonanego podziału regionu wodnego Górnej Wisły na region wodny Górnej-Zachodniej Wisły oraz region wodny Górnej-Wschodniej Wisły, oraz podziału regionu wodnego Środkowej Wisły na: region wodny Środkowej Wisły, Narwi i Bugu, obszar dorzecza Wisły (IIaPGW) obejmuje 7 regionów wodnych. Zmiana wprowadzona pr.w.;
- weryfikacja i aktualizacja jednostek planistycznych:
 - wprowadzenie nowego wykazu JCWP- jako wynik weryfikacji i aktualizacji granic zlewni JCWP oraz weryfikacji i aktualizacji typologii wód wraz z określeniem warunków referencyjnych dla nowych typów wód. Porównanie liczby JCWP danej kategorii i o danym statusie według aPGW i IIaPGW przedstawia poniższa tabela 23-1.

Tabela 23-1. Porównanie liczby JCWP danej kategorii i o danym statusie wg aPGW (2016–2021) i IIaPGW (2022–2027)

		Wskazanie aPGW, IIaPGW	Liczba JCWP ogółem	Liczba JCWP RW	Liczba JCWP RWr	Liczba JCWP LW	Liczba JCWP TW i CW	Liczba JCWP NAT	Liczba JCWP SCW	Liczba JCWP SZCW
Obszar dorzecza Wisły wg aPGW		aPGW	3155	2660	0*	484	11	2580	61	514
Obszar dorzecza Wisły wg IIaPGW		IIaPGW	2251	1719	26	499	7	1905	33	313
Region wodny IIaPGW	Region wodny aPGW									
Dolnej Wisły	Dolnej Wisły	aPGW	757	461	0	285	11	606	21	130
Bugu	–	IIaPGW	278	254	1	23	0	243	2	33

		Wskaźnik aPGW, IIaPGW	Liczba JCWP ogółem	Liczba JCWP RW	Liczba JCWP RW r	Liczba JCWP LW	Liczba JCWP TW i CW	Liczba JCWP NAT	Liczba JCWP SCW	Liczba JCWP SZCW
Górnej-Zachodniej Wisły	Górnej Wisły	aPGW	763	763	0	0	0	541	22	200
Dolnej Wisły	–	IIaPGW	661	357	4	2293	7	594	17	50
Górnej-Wschodniej Wisły	Górnej Wisły	aPGW	763	763	0	0	0	541	22	200
Górnej-Wschodniej Wisły	–	IIaPGW	212	208	4	0	0	171	4	37
Małej Wisły	Małej Wisły	aPGW	85	85	0	0	0	38	7	40
Górnej-Zachodniej Wisły	–	IIaPGW	236	229	7	0	0	153	3	73
Narwi	Środkowej Wisły	aPGW	1550	1351	0	199	0	1395	11	144
Małej Wisły	–	IIaPGW	48	44	4	0	0	12	4	32
Bugu	Środkowej Wisły	aPGW	1550	1351	0	199	0	1395	11	144
Narwi	–	IIaPGW	392	229	1	162	0	357	3	32
Środkowej Wisły	Środkowej Wisły	aPGW	1550	1351	0	199	0	1395	11	144
Środkowej Wisły	–	IIaPGW	424	398	5	21	0	370	4	50

Źródło: opracowanie własne

- zweryfikowanie podziału JCWPd, obecnie obowiązuje podział na 174 JCWPd.

Na cykl planistyczny 2016–2021 obowiązywał podział Polski na 172 JCWPd i 4 subczęści wydzielone poza obszarem dorzecza Wisły. Zasadniczym kryterium wydzielenia był podział zlewniowy i częściowe przyjęcie obszarów bilansowych jako podstawowych jednostek determinujących nowe wydzielania. Od zasady podziału zlewniowego w obrębie obszaru dorzecza odstąpiono w kilku przypadkach:

JCWPd nr 64 – wydzielenie Kampinoskiego Parku Narodowego,

JCWPd nr 12 – wydzielenie Słowińskiego Parku Narodowego,

JCWPd nr 15, 16 oraz 18 – wydzielenie obszaru Żuław Wiślanych, w którym uwzględniono polderowy system odwodnienia,

JCWPd nr 17 – wydzielenie Mierzei Wiślanej,

JCWPd nr 14 – wydzielenie Półwyspu Hel.

Na cykl planistyczny 2022–2027 zastosowano podział na 174 JCWPd w skali kraju. Zasadniczą zmianą względem poprzedniego cyklu planistycznego jest wyeliminowanie sytuacji, w których jedna JCWPd będzie obejmowała obszar kilku dorzeczy. Dlatego też wyodrębniono JCWPd nr 173 obejmującą obszar dorzecza Banówki i JCWPd nr 174 obejmującą obszar dorzecza Świeżej. Obydwie jednolite części zostały oddzielone z JCWPd nr 20 (zawierającej dotychczas obszar trzech dorzeczy). W obrębie obszaru dorzecza Wisły korekty granic JCWPd były mało znaczące. Obejmowały jedynie wyeliminowanie błędów topologicznych na granicach dorzeczy i dostosowanie granic jednolitych części do granic zlewni w oparciu o obecnie obowiązującą warstwę MPHP 10K.

- zmiany rejestru obszarów chronionych (szczegółowe informacje zawiera rozdział 3 IIaPGW). Zmiana wprowadzona pr.w. Nowelizacja ustawy – Prawo wodne wprowadziła nowy spis obszarów chronionych, względem obowiązującego w II cyklu planistycznym i uwzględnionego w aPGW z 2016 r.;
 - art. 113 ust. 4 s.pr.w. określał 6 typów wykazów obszarów chronionych, natomiast obecnie obowiązujące przepisy – art. 317 ust. 4 pr.w. wskazuje 5 typów obszarów chronionych. Nie sporządza się wykazu obszarów narażonych na zanieczyszczenia związkami azotu, pochodzącymi ze źródeł rolniczych;
 - zmianie uległa również zawartość poszczególnych wykazów, co było wynikiem m.in. przeprowadzonej aktualizacji granic JCWP wykonanej na potrzeby 3. cyklu planistycznego, zaś w zakresie obszarów przeznaczonych do ochrony siedlisk lub gatunków uwzględniono formy ochrony przyrody, które w poprzedniej wersji wykazu nie były brane pod uwagę (użytki ekologiczne, zespoły przyrodniczo-krajobrazowe, stanowiska dokumentacyjne, pomniki przyrody).
3. zmiany w zakresie ppk reprezentatywnych dla zaktualizowanego układu jednostek planistycznych wraz z ustaleniem nowej sieci monitoringu 2022–2027 (szczegółowe informacje zawiera rozdział 5 IIaPGW);
 4. zmiany warunków klasyfikacji stanu jednolitych części wód powierzchniowych wprowadzone r.kl.jcwp (szczegółowe informacje zawiera rozdział 5 IIaPGW);
 5. zmiany dotyczące wskazywanych wartości granicznych potencjału ekologicznego – wartości prezentowane są w planie gospodarowania wodami (szczegółowe informacje zawiera rozdział 3 IIaPGW). Zmiana wprowadzona r.kl.jcwp.;
 6. włączenie zestawu działań do planu gospodarowania wodami (szczegółowe informacje zawiera rozdział 12 IIaPGW). Zmiana wprowadzona pr.w.;
 7. wprowadzenie nowych celów szczegółowych, którym służy realizacja działań:
 - art. 324 ust. 2 pkt 1f pr.w. – mający na celu zapobieganie znacznemu wzrostowi stężeń substancji priorytetowych wykazujących tendencję do akumulowania się w osadach lub faunie i florze;
 - art. 324 ust. 5 pr.w. – wskazujący, że działania uzupełniające mogą być również przyjmowane dla zapewnienia dodatkowej ochrony lub poprawy stanu wód lub dla realizacji umów międzynarodowych mających na celu ochronę wód, w tym ochronę i zapobieganie zanieczyszczaniu środowiska morskiego;
 8. zmiana zakresu informacji, jakie należy przedstawić w odniesieniu do każdego działania w zestawie działań – został on rozszerzony o takie atrybuty jak wynik analizy skutków społeczno-gospodarczych związanych z realizacją działania, wynik analizy efektywności kosztowej, wynik priorytetyzacji działań, a także wyniki przeprowadzonego sprawdzianu klimatycznego;
 9. zmiany w zakresie ustanawiania stref ochronnych ujęć wód i obszarów ochronnych zbiorników wód śródlądowych (zakres zestawu działań) – ustanawianie terenów ochrony bezpośredniej stało się obligatoryjne dla każdego ujęcia w ramach korzystania szczególnego, natomiast w innym zakresie doszedł obowiązek wykonania analizy ryzyka oraz zmiana kompetencji organów.

Dokonane uaktualnienia obejmują:

1. aktualizację rejestru wykazów obszarów chronionych, o których mowa w art. 317 ust. 4 pr.w.;
2. aktualizację oceny ryzyka nieosiągnięcia celów środowiskowych w wyniku przeprowadzonych analiz znaczących oddziaływań (szczegółowe informacje zawiera rozdział 7 IIaPGW);

3. aktualizację celów środowiskowych dokonanych w wyniku przeprowadzonej oceny stopnia osiągnięcia celów środowiskowych (szczegółowe informacje zawiera rozdział 8 IIaPGW);
4. weryfikację i wskazanie JCW do odstępstw na podstawie nowych wypracowanych wyników analiz (szczegółowe informacje zawiera rozdział 8 IIaPGW).

24. Informacja o sposobach i procedurach pozyskiwania informacji i dokumentacji źródłowej wykorzystanej do sporządzenia IIaPGW oraz informacji o spodziewanych wynikach realizacji IIaPGW

Zgodnie z art. 318 ust. 1 pkt 21 pr.w. oraz § 2 ust. 1 pkt 30 r.p.g.w. plan gospodarowania wodami przedstawia informacje o sposobach i procedurach pozyskiwania informacji i dokumentacji źródłowej wykorzystywanej do sporządzenia IIaPGW oraz informacji o spodziewanych wynikach realizacji planu.

24.1. Punkty kontaktowe pozyskiwania informacji o spodziewanych wynikach realizacji planu

Organem właściwym do udzielania informacji z zakresu IIaPGW jest Prezes PGW WP wraz z dyrektorami RZGW WP właściwymi na obszarze dorzecza (tabela 24-1).

Tabela 24-1. Dane adresowe organów właściwych do udzielania informacji z zakresu IIaPGW dla obszaru dorzecza Wisły

Lp.	Organ	Adres
1.	Prezes PGW WP	PGW WP ul. Żelazna 59a, 00-848 Warszawa https://www.wody.gov.pl
2.	Dyrektor RZGW WP	RZGW w Białymstoku ul. Jana Klemensa Branickiego 17A, 15-085 Białystok RZGW w Gdańsku ul. ks. Franciszka Rogaczewskiego 9/19, 80-804 Gdańsk RZGW w Gliwicach ul. H. Sienkiewicza 2, 44-100 Gliwice RZGW w Krakowie ul. Marszałka J. Piłsudskiego 22, 31-109 Kraków RZGW w Lublinie ul. Leszka Czarnego 3, 20-610 Lublin RZGW w Rzeszowie ul. Hanasiewicza 17B, 35-103 Rzeszów RZGW w Warszawie ul. Zarzecz 13B, 03-194 Warszawa

Źródło: opracowanie własne

Organem właściwym do udzielania informacji z zakresu monitoringu wód powierzchniowych, podziemnych oraz obszarów chronionych oraz stanu JCWP i JCWPd jest GIOŚ (dane adresowe przedstawia poniższa tabela).

Tabela 24-2. Dane adresowe organów właściwych do udzielania informacji z zakresu monitoringu wód i obszarów chronionych dla obszaru dorzecza Wisły

Lp.	Organ	Adres
1.	Główny Inspektor Ochrony Środowiska	Główny Inspektorat Ochrony Środowiska ul. Bitwy Warszawskiej 1920 r. 3 02-362 Warszawa

Źródło: opracowanie własne

24.2. Procedury pozyskiwania źródłowej dokumentacji

Procedury pozyskiwania dokumentacji źródłowej wykorzystanej na potrzeby przygotowania IIaPGW reguluje u.o.o.ś. Zgodnie z art. 8 u.o.o.ś., organy administracji są zobowiązane do udostępniania każdemu informacji o środowisku i jego ochronie znajdujących się w ich posiadaniu lub które są dla nich przeznaczone.

Informacje o środowisku oraz jego ochronie udostępniane są w formie ustnej, pisemnej, elektronicznej, wizualnej, dźwiękowej lub w innej formie (art. 9 ust. 2 u.o.o.ś.) na wniosek pisemny (za wyjątkiem informacji zawartych w udostępnionej bazie danych GIOŚ), bądź w przypadkach niewymagających wyszukiwania – bez pisemnego wniosku (art. 12 ust. 1 i ust. 2 u.o.o.ś.), nie później niż w ciągu miesiąca od dnia otrzymania wniosku (art. 14 ust. 1 u.o.o.ś.). Informacja o środowisku i jego ochronie jest udostępniana na pisemny wniosek o udostępnienie informacji.

Kategorie informacji podlegających udostępnieniu wskazuje art. 9 ust. 1 u.o.o.ś. i są to między innymi: informacje dotyczące stanu elementów środowiska, emisji zanieczyszczeń i odpadów promieniotwórczych, środków administracyjnych, przepisów prawnych dotyczących środowiska i gospodarki wodnej, raporty na temat realizacji przepisów dotyczących ochrony środowiska, informacje na temat stanu zdrowia, bezpieczeństwa i warunków życia ludzi.

Zgodnie z art. 16 ust. 1 u.o.o.ś. organ administracji może odmówić udostępnienia informacji o środowisku i jego ochronie, jeżeli informacje dotyczą w szczególności danych objętych tajemnicą statystyczną, prawem autorskim, związanych z ochroną danych osobowych, spraw związanych z toczącym się postępowaniem sądowym, informacji o wartości handlowej, danych zagrażającym bezpieczeństwu publicznemu i państwowemu.

Dane o dokumentach zawierających informacje o środowisku i jego ochronie zamieszczane są w publicznie dostępnych wykazach (art. 21 ust. 1 u.o.o.ś), do prowadzenia których zobowiązane są organy administracji właściwe w sprawach, bądź właściwe do prowadzenia postępowania, w ramach którego lub w wyniku którego sporządzane są dokumenty (art. 22 u.o.o.ś). Publicznie dostępne wykazy prowadzone są w formie elektronicznej i udostępniane w Biuletynie Informacji Publicznej (art. 23 ust. 1 u.o.o.ś.).

24.3. Dokumentacja źródłowa wykorzystana przy sporządzaniu IIaPGW

Podczas prac przy IIaPGW wykorzystano dokumenty i opracowania sporządzone w trakcie trwania III cyklu planistycznego (2016–2021) aktualizujące, bądź uszczegóławiające dane opracowane i wykorzystane w drugim cyklu planistycznym.

Wszystkie dane wykorzystane przy sporządzaniu IIaPGW stanowią dane publiczne, dostępne rejestry lub też zostały pozyskane w trybie u.o.o.ś.

Podstawowe źródła danych niezbędne dla przeprowadzenia analiz IIaPGW stanowiły dane monitoringowe i wyniki ocen PMŚ. Na potrzeby opracowania IIaPGW wykorzystane zostały dane monitoringowe 2011–2019 oraz oceny stanu 2014–2019.

Wykorzystane zostały dostępne bazy danych PGW WP, wraz z wynikami zrealizowanych prac, w tym:

- Analiza i aktualizacja jednostek do planowania z uwzględnieniem MPHP10 (2017); w IIaPGW jako Analiza i aktualizacja jednostek do planowania (...);
- Wdrożenie metody szacowania przepływów środowiskowych w Polsce (2018);
- Przegląd i weryfikacja metodyk wyznaczania silnie zmienionych i sztucznych części wód powierzchniowych wraz ze wstępnym i ostatecznym wyznaczeniem (2019); w IIaPGW jako Przegląd i weryfikacja metodyk – scw i szcw (...);
- Identyfikacja presji antropogenicznych, w tym:
 - I: Utworzenie krajowej bazy danych o zmianach hydromorfologicznych (w IIaPGW jako Baza HYMO; 2019),
 - II: Opracowanie bazy danych o presjach antropogenicznych (w IIaPGW jako Baza IP; 2019),
 - III: Opracowanie modelu obliczania ładunków zanieczyszczeń (2020).
- Ustalenie celów środowiskowych dla jednolitych części wód wraz z opracowaniem rejestru wykazów obszarów chronionych (2019); w IIaPGW jako Ustalenie celów środowiskowych (...);
- Analiza znaczących oddziaływań antropogenicznych wraz z oceną ich wpływu na stan wód oraz oceną ryzyka nieosiągnięcia celów środowiskowych (2020); w IIaPGW jako Analiza znaczących oddziaływań – JCWP (...);
- Przegląd istotnych problemów gospodarki wodnej na obszarach dorzeczy (2020);
- Dalsza charakterystyka wód podziemnych zgodnie z załącznikiem II.2 Ramowej Dyrektywy Wodnej wraz z oceną ryzyka (2020); w IIaPGW jako Dalsza charakterystyka wód podziemnych (...) ¹¹⁸⁾;
- Identyfikacja oddziaływań zmian poziomów zwierciadła wód podziemnych w regionach wodnych (PSH; 2017);
- Krajowy Program Renaturyzacji Wód Powierzchniowych (2020); dalej KPRWP;
- Analiza zwrotu kosztów za usługi wodne wraz z prognozą rozwoju oraz analiza zwrotu kosztów środowiskowych i zasobowych w regionach wodnych i na obszarach dorzeczy (2019, uzupełniona 07.2020); w IIaPGW jako Analiza ekonomiczna (...);
- Ocena postępu we wdrażaniu programów działań wraz ze sporządzeniem raportu dla KE (z I aktualizacji PWŚK);

Specyfika planów gospodarowania wodami oraz ich miejsce w planistyce gospodarki wodnej w Polsce determinuje konieczność zachowania spójności, pomiędzy opracowanymi dokumentami w danym cyklu planistycznym w zakresie proponowanych w nich działań, mających jednocześnie wpływ na cele środowiskowe JCW. W związku z tym, w ramach opracowywania IIaPGW poddane analizie zostały następujące dokumenty o charakterze strategicznym:

- Krajowa Strategia Rozwoju Regionalnego 2010–2020: Regiony, Miasta, Obszary wiejskie;
- System Zarządzania Rozwojem Polski;
- Strategia produktywności 2030;
- Wojewódzkie strategie rozwoju;
- Wojewódzkie plany zagospodarowania przestrzennego;

¹¹⁸⁾ A. Gryczko-Gostyńska, *Dalsza charakterystyka wód podziemnych zgodnie z załącznikiem II.2 Ramowej Dyrektywy Wodnej wraz z oceną ryzyka*, Wersja 2, PIG-PIB 2020.

- Krajowy plan na rzecz energii i klimatu na lata 2021–2030;
- Polityka ekologiczna państwa 2030 – strategia rozwoju w obszarze środowiska i gospodarki wodnej;
- Polityka energetyczna Polski do 2040 roku;
- Strategia Zrównoważonego Rozwoju Wsi, Rolnictwa i Rybactwa 2030;
- Program wieloletni – Przedsięwzięcia technologiczno-przyrodnicze na rzecz innowacyjnej, efektywnej i niskoemisyjnej gospodarki na obszarach wiejskich;
- Program działań mających na celu zmniejszenie zanieczyszczenia wód azotanami pochodzącymi ze źródeł rolniczych oraz zapobieganie dalszemu zanieczyszczeniu;
- Narodowy Program Zdrowia na lata 2021–2025;
- Krajowy Plan Zarządzania Kryzysowego;
- Strategiczny plan adaptacji dla sektorów i obszarów wrażliwych na zmiany klimatu do roku 2020 (z perspektywą do roku 2030) – SPA 2020;
- Wspólna Polityka Rolna (Dyrektywa Azotanowa – działanie rolnictwo);
- Plan przeciwdziałania skutkom suszy;
- Plany zarządzania ryzykiem powodziowym;
- Plany utrzymania wód;
- Krajowy program ochrony wód morskich i jego aktualizacja;
- VI aktualizacja Krajowego programu oczyszczania ścieków komunalnych (projekt VIaKPOŚK. VIaKPOŚK przyjęta została przez Radę Ministrów w dniu 5 maja 2022 r.);
- Warunki korzystania z wód regionów wodnych i zlewni – jako materiał pomocniczy dla identyfikacji uwarunkowań danego regionu w tym sformułowane w warunkach korzystania z wód regionu wodnego ograniczenia w korzystaniu z wód jezior lub zbiorników oraz w użytkowaniu ich zlewni – opracowania regionalne;
- Program Państwowego Monitoringu Środowiska 2016–2021 oraz strategiczny program państwowego monitoringu środowiska na lata 2020–2025.

Na potrzeby identyfikacji i doboru działań w procesie budowania zestawów działań dodatkowo wykorzystano:

- Krajowy program renaturyzacji wód powierzchniowych;
- Dokumenty źródłowe opracowane na potrzeby realizacji IIaPGW, w tym wskazane w art. 317 pr.w.;
- Protokoły z posiedzeń Komisji ds. Wód Granicznych, działających w ramach współpracy międzynarodowej na wodach granicznych;
- Instrumenty wspierające aktualizacji Planów Zarządzania Ryzykiem Powodziowym (aPZRP Zadanie – zapewnienie ochrony i zwiększania naturalnej retencji oraz przywracania naturalnych warunków przepływu);
- Projekt ustawy o inwestycjach w zakresie przeciwdziałania skutkom suszy z dnia 12 sierpnia 2020 r. – wyciąg działań;

- Ustanowione plany ochrony i plany zadań ochronnych dla obszarów przeznaczonych do ochrony siedlisk lub gatunków, gdzie utrzymanie lub poprawa stanu wód jest ważnym czynnikiem w ich ochronie;
- Sprawozdania z realizacji Dyrektywy Azotanowej;
- Program przeciwdziałania niedoborowi wody – projekt;
- Warunki korzystania z wód regionów wodnych i zlewni – jako materiał pomocniczy dla identyfikacji uwarunkowań danego regionu w tym sformułowane w warunkach korzystania z wód regionu wodnego ograniczenia w korzystaniu z wód jezior lub zbiorników oraz w użytkowaniu ich zlewni – opracowania regionalne;
- Katalog dobrych praktyk w zakresie robót hydrotechnicznych i prac utrzymaniowych wraz z ustaleniem zasad ich wdrażania;
- Zbiór zaleceń dobrej praktyki rolniczej mający na celu ochronę wód przed zanieczyszczeniem azotanami pochodzącymi ze źródeł rolniczych – wyciąg działań;
- Aktualizacja metodyki oceny stanu JCWPd wraz z opracowaniem metodyki analizy odwracania trendów zanieczyszczeń;
- Program Monitoringu Wód Morskich;
- Aktualizacja wstępnej oceny stanu środowiska wód morskich;
- Ocena postępu we wdrażaniu programów działań dla JCWP i JCWPd wynikających z aPWŚK;
- Ocena stopnia osiągnięcia celów środowiskowych dla JCWP przybrzeżnych i przejściowych;
- Polski raport do Komisji Europejskiej z postępów w realizacji POWM;
- Materiały robocze: Ocena stanu realizacji KPOŚK i inne dane związane z jakością wód śródlądowych;
- Materiały uzupełniające dot. realizowanych i planowanych działań rekultywacyjnych na jeziorach (pozwolenia wodnoprawne);
- Materiały i informacje uzyskane urzędów morskich:
 - Plan zagospodarowania przestrzennego morskich wód wewnętrznych, morza terytorialnego i wyłącznej strefy ekonomicznej w skali 1:200 000 (projekt);
 - Plany zagospodarowania przestrzennego morskich wód wewnętrznych – szczegółowe dla portów;
- Baza opłat za korzystanie ze środowiska, opłaty za korzystanie z wód;
- Sprawozdania z wykonania KPOŚK;
- Rejestr E-PRTR.

Jako materiały uzupełniające wykorzystane zostały również opracowania o charakterze zaleceń lub wytycznych, w tym w szczególności uwagi KE odnośnie do planów gospodarowania wodami opracowanych w poprzednich cyklach planistycznych (PGW, aPGW) oraz wytyczne KE dot. raportowania:

- sprawozdanie Komisji Dla Parlamentu Europejskiego i Rady w sprawie wykonania Ramowej Dyrektywy Wodnej (2000/60/WE) i Dyrektywy Powodziowej (2007/60/WE); Drugie plany gospodarowania wodami w dorzeczu; Pierwsze plany zarządzania ryzykiem powodziowym; Bruksela, dnia 26 lutego 2019 r.; COM (2019) 95 final;

- załącznik do sprawozdania Komisji dla Parlamentu Europejskiego i Rady w sprawie wykonania Ramowej Dyrektywy Wodnej (2000/60/WE) i Dyrektywy powodziowej (2007/60/WE); Drugie plany gospodarowania wodami w dorzeczu; Pierwsze plany zarządzania ryzykiem powodziowym; Zalecenia Komisji w sprawie drugich planów gospodarowania wodami w dorzeczu i pierwszych planów zarządzania ryzykiem powodziowym;
- dokument roboczy służb Komisji do sprawozdania Komisji dla Parlamentu Europejskiego i Rady w sprawie wykonania Ramowej Dyrektywy Wodnej (2000/60/WE) i Dyrektywy powodziowej (2007/60/WE); Drugie plany gospodarowania wodami w dorzeczu; Pierwsze plany zarządzania ryzykiem powodziowym; Bruksela, dnia 26 lutego 2019 r.; SWD(2019) 53 draft.

25. Załączniki

Załączniki do części tekstowej

Załącznik nr 1	Zestawienie główne
Załącznik nr 2	Wykazy obszarów chronionych SiG
Załącznik nr 3	Wykaz obszarów przeznaczonych do ochrony gatunków zwierząt wodnych o znaczeniu gospodarczym
Załącznik nr 4	Wartości graniczne SCW i SZCW
Załącznik nr 5	Wykaz emisji i stężeń
Załącznik nr 6	Cele środowiskowe
Załącznik nr 7	Ocena stopnia osiągnięcia celów środowiskowych JCWP
Załącznik nr 8	Porównanie wyników oceny stanu JCWPd 2016, 2019
Załącznik nr 9	Podsumowanie wyników oceny stanu JCWPd na obszarze dorzecza Wisły – JCWPd o stanie słabym
Załącznik nr 10	Wykaz inwestycji i działań
Załącznik nr 11	Katalog działań krajowych
Załącznik nr 12	Katalog działań dla poszczególnych kategorii wód
Załącznik nr 13	Zestaw działań JCWP RW
Tabela nr 2 załącznika nr 13	Wykaz działań dla budowli
Załącznik nr 14	Zestaw działań JCWP RWr
Załącznik nr 15	Zestaw działań JCWP LW
Załącznik nr 16	Zestaw działań JCWP TW i CW
Załącznik nr 17	Zestaw działań JCWPd
Załącznik nr 18	Wykaz JCW wskazanych do odstępstw
Załącznik nr 19	Wykaz odcinków potencjalnie utrudnionego spływu lodu

Załączniki graficzne

Załącznik nr 20	Położenie jednolitych części wód powierzchniowych (JCWP) i granice ich zlewni na tle regionów wodnych obszaru dorzecza Wisły
Załącznik nr 21	Ekoregiony i typy jednolitych części wód powierzchniowych rzecznych (JCWP RW) na tle regionów wodnych obszaru dorzecza Wisły
Załącznik nr 22	Ekoregiony i typy jednolitych części wód powierzchniowych jeziornych (JCWP LW) na tle regionów wodnych obszaru dorzecza Wisły
Załącznik nr 23	Ekoregiony i typy jednolitych części wód powierzchniowych przybrzeżnych i przejściowych (JCWP CW i TW) na tle regionów wodnych obszaru dorzecza Wisły
Załącznik nr 24	Status jednolitych części wód powierzchniowych (JCWP) na tle regionów wodnych obszaru dorzecza Wisły
Załącznik nr 25	Położenie i granice jednolitych części wód podziemnych (JCWPd) i granice ich zlewni na tle regionów wodnych obszaru dorzecza Wisły
Załącznik nr 26	Obszary chronione (art. 317 ust. 4 pkt 1 ustawy – Prawo wodne) – jednolite części wód przeznaczone do poboru wody na potrzeby zaopatrzenia ludności w wodę przeznaczoną do spożycia przez ludzi – na tle regionów wodnych obszaru dorzecza Wisły
Załącznik nr 27	Obszary chronione (art. 317 ust. 4 pkt 2 ustawy – Prawo wodne) – jednolite części wód przeznaczone do celów rekreacyjnych, w tym kąpieliskowych – na tle regionów wodnych obszaru dorzecza Wisły
Załącznik nr 28	Obszary chronione (art. 317 ust. 4 pkt 4 ustawy – Prawo wodne) – obszary przeznaczone do ochrony siedlisk lub gatunków, dla których utrzymanie lub poprawa stanu jest ważnym czynnikiem w ich ochronie – na tle regionów wodnych obszaru dorzecza Wisły
Załącznik nr 29	Obszary chronione - obszary przeznaczone do ochrony gatunków zwierząt wodnych o znaczeniu gospodarczym na tle regionów wodnych obszaru dorzecza Wisły
Załącznik nr 30	Planowana sieć monitoringu jednolitych części wód powierzchniowych rzecznych (JCWP RW) 2022–2027 na tle regionów wodnych obszaru dorzecza Wisły
Załącznik nr 31	Planowana sieć monitoringu jednolitych części wód powierzchniowych zbiornikowych (JCWP RWr) 2022–2027 na tle regionów wodnych obszaru dorzecza Wisły
Załącznik nr 32	Planowana sieć monitoringu jednolitych części wód powierzchniowych jeziornych (JCWP LW) 2022–2027 na tle regionów wodnych obszaru dorzecza Wisły
Załącznik nr 33	Planowana sieć monitoringu jednolitych części wód powierzchniowych przybrzeżnych i przejściowych (JCWP CW i TW) 2022–2027 na tle regionów wodnych obszaru dorzecza Wisły
Załącznik nr 34	Planowana sieć monitoringu jednolitych części wód podziemnych (JCWPd) 2022–2027 na tle regionów wodnych obszaru dorzecza Wisły
Załącznik nr 35	Stan/potencjał ekologiczny jednolitych części wód powierzchniowych rzecznych (JCWP RW) zgodnie z r.kl.jcwp do 2022 roku, na tle regionów wodnych obszaru dorzecza Wisły
Załącznik nr 36	Stan/potencjał ekologiczny jednolitych części wód powierzchniowych jeziornych (JCWP LW) zgodnie z r.kl.jcwp do 2022 roku, na tle regionów wodnych obszaru dorzecza Wisły
Załącznik nr 37	Potencjał ekologiczny jednolitych części wód powierzchniowych zbiornikowych (JCWP RWr) zgodnie z r.kl.jcwp do 2022 roku, na tle regionów wodnych obszaru dorzecza Wisły

Załącznik graficzny nr 38	Stan ekologiczny jednolitych części wód powierzchniowych przybrzeżnych i przejściowych (JCWP CW i TW) zgodnie z r.kl.jcwp do 2022 roku, na tle regionów wodnych obszaru dorzecza Wisły
Załącznik nr 39	Stan/potencjał ekologiczny jednolitych części wód powierzchniowych rzecznych (JCWP RW) zgodnie z r.kl.jcwp od 2022 roku (ocena ekspercka), na tle regionów wodnych obszaru dorzecza Wisły
Załącznik nr 40	Potencjał ekologiczny jednolitych części wód powierzchniowych zbiornikowych (JCWP RWr) zgodnie z r.kl.jcwp od 2022 roku (ocena ekspercka), na tle regionów wodnych obszaru dorzecza Wisły
Załącznik nr 41	Stan/potencjał ekologiczny jednolitych części wód powierzchniowych jeziornych (JCWP LW) zgodnie z r.kl.jcwp od 2022 roku (ocena ekspercka), na tle regionów wodnych obszaru dorzecza Wisły
Załącznik nr 42	Stan ekologiczny jednolitych części wód powierzchniowych przybrzeżnych i przejściowych (JCWP CW i TW), zgodnie z r.kl.jcwp od 2022 roku (ocena ekspercka), na tle regionów wodnych obszaru dorzecza Wisły
Załącznik nr 43	Stan chemiczny jednolitych części wód powierzchniowych rzecznych (JCWP RW), zgodnie z r.kl.jcwp do 2022 roku, na tle regionów wodnych obszaru dorzecza Wisły
Załącznik nr 44	Stan chemiczny jednolitych części wód powierzchniowych zbiornikowych (JCWP RWr), zgodnie z r.kl.jcwp do 2022 roku, na tle regionów wodnych obszaru dorzecza Wisły
Załącznik nr 45	Stan chemiczny jednolitych części wód powierzchniowych jeziornych (JCWP LW), zgodnie z r.kl.jcwp do 2022 roku, na tle regionów wodnych obszaru dorzecza Wisły
Załącznik nr 46	Stan chemiczny jednolitych części wód powierzchniowych przybrzeżnych i przejściowych (JCWP CW i TW), zgodnie z r.kl.jcwp do 2022 roku, na tle regionów wodnych obszaru dorzecza Wisły
Załącznik nr 47	Stan chemiczny jednolitych części wód powierzchniowych rzecznych (JCWP RW), zgodnie z r.kl.jcwp od 2022 roku (ocena ekspercka), na tle regionów wodnych obszaru dorzecza Wisły
Załącznik nr 48	Stan chemiczny jednolitych części wód powierzchniowych zbiornikowych (JCWP RWr), zgodnie z r.kl.jcwp od 2022 roku (ocena ekspercka), na tle regionów wodnych obszaru dorzecza Wisły
Załącznik nr 49	Stan chemiczny jednolitych części wód powierzchniowych jeziornych (JCWP LW), zgodnie z r.kl.jcwp od 2022 roku (ocena ekspercka), na tle regionów wodnych obszaru dorzecza Wisły
Załącznik nr 50	Stan chemiczny jednolitych części wód powierzchniowych przybrzeżnych i przejściowych (JCWP CW i TW), zgodnie z r.kl.jcwp od 2022 roku (ocena ekspercka), na tle regionów wodnych obszaru dorzecza Wisły
Załącznik nr 51	Ocena stanu jednolitych części wód powierzchniowych rzecznych (JCWP RW) zgodnie z r.kl.jcwp do 2022 roku na tle regionów wodnych obszaru dorzecza Wisły
Załącznik nr 52	Ocena stanu jednolitych części wód powierzchniowych zbiornikowych (JCWP RWr) zgodnie z r.kl.jcwp do 2022 roku na tle regionów wodnych obszaru dorzecza Wisły
Załącznik nr 53	Ocena stanu jednolitych części wód powierzchniowych jeziornych (JCWP LW) zgodnie z r.kl.jcwp do 2022 roku na tle regionów wodnych obszaru dorzecza Wisły

Załącznik nr 54	Ocena stanu jednolitych części wód powierzchniowych przybrzeżnych i przejściowych (JCWP CW i TW) zgodnie z r.kl.jcwp do 2022 roku na tle regionów wodnych obszaru dorzecza Wisły
Załącznik nr 55	Ocena stanu jednolitych części wód powierzchniowych rzecznych (JCWP RW), zgodnie z r.kl.jcwp od 2022 roku (ocena ekspercka), na tle regionów wodnych obszaru dorzecza Wisły
Załącznik nr 56	Ocena stanu jednolitych części wód powierzchniowych zbiornikowych (JCWP RWr) , zgodnie z r.kl.jcwp od 2022 roku (ocena ekspercka), na tle regionów wodnych obszaru dorzecza Wisły
Załącznik nr 57	Ocena stanu jednolitych części wód powierzchniowych jeziornych (JCWP LW), zgodnie z r.kl.jcwp od 2022 roku (ocena ekspercka), na tle regionów wodnych obszaru dorzecza Wisły
Załącznik nr 58	Ocena stanu jednolitych części wód powierzchniowych przybrzeżnych i przejściowych (JCWP CW i TW) , zgodnie z r.kl.jcwp od 2022 roku (ocena ekspercka), na tle regionów wodnych obszaru dorzecza Wisły
Załącznik nr 59	Ocena stanu chemicznego jednolitych części wód podziemnych (JCWPd) na tle regionów wodnych obszaru dorzecza Wisły
Załącznik nr 60	Ocena stanu ilościowego jednolitych części wód podziemnych (JCWPd) na tle regionów wodnych obszaru dorzecza Wisły
Załącznik nr 61	Ocena ryzyka nieosiągnięcia celów środowiskowych jednolitych części wód powierzchniowych rzecznych (JCWP RW) na tle regionów wodnych obszaru dorzecza Wisły
Załącznik nr 62	Ocena ryzyka nieosiągnięcia celów środowiskowych jednolitych części wód powierzchniowych zbiornikowych (JCWP RWr) na tle regionów wodnych obszaru dorzecza Wisły
Załącznik nr 63	Ocena ryzyka nieosiągnięcia celów środowiskowych jednolitych części wód powierzchniowych jeziornych (JCWP LW) na tle regionów wodnych obszaru dorzecza Wisły
Załącznik nr 64	Ocena ryzyka nieosiągnięcia celów środowiskowych jednolitych części wód powierzchniowych przybrzeżnych i przejściowych (JCWP CW i TW) na tle regionów wodnych obszaru dorzecza Wisły
Załącznik nr 65	Ocena ryzyka nieosiągnięcia celów środowiskowych jednolitych części wód podziemnych (JCWPd) na tle regionów wodnych obszaru dorzecza Wisły
Załącznik nr 66	Punkty zrzutów ścieków na tle regionów wodnych obszaru dorzecza Wisły
Załącznik nr 67	Punkty poboru wód na tle regionów wodnych obszaru dorzecza Wisły
Załącznik nr 68	Składowiska odpadów na tle JCWPd obszaru dorzecza Wisły
Załącznik nr 69	Zakłady przemysłowe zgodnie z bazą PRTR na tle regionów wodnych obszaru dorzecza Wisły
Załącznik nr 70	Stopień wykorzystania zasobów wód podziemnych z podziałem na jednolite części wód podziemnych (JCWPd) na tle regionów wodnych obszaru dorzecza Wisły
Załącznik nr 71	Budowle regulacyjne na tle regionów wodnych obszaru dorzecza Wisły
Załącznik nr 72	Budowle poprzeczne na tle regionów wodnych obszaru dorzecza Wisły

Załącznik nr 73	Jednolite części wód powierzchniowych rzecznych (JCWP RW) z przypisanymi celami środowiskowymi dotyczącymi zapewnienia drożności cieków dla migracji ryb na tle regionów wodnych obszaru dorzecza Wisły
Załącznik nr 74	Jednolite części wód powierzchniowych rzecznych (JCWP RW) ze zidentyfikowaną presją poboru - na tle regionów wodnych obszaru dorzecza Wisły
Załącznik nr 75	Potencjalne presje skumulowane na zasoby wodne na tle regionów wodnych obszaru dorzecza Wisły
Załącznik nr 76	Zlewnie jednolitych części wód powierzchniowych rzecznych (JCWP RW) z zestawami działań na tle regionów wodnych obszaru dorzecza Wisły
Załącznik nr 77	Zlewnie jednolitych części wód powierzchniowych rzecznych (JCWP RW) z działaniami uierunkowanymi na zapewnienie drożności i ciągłości morfologicznej – okres 2022–2027 – na tle regionów wodnych obszaru dorzecza Wisły
Załącznik nr 78	Zlewnie jednolitych części wód powierzchniowych zbiornikowych (JCWP RWr) z zestawami działań na tle regionów wodnych obszaru dorzecza Wisły
Załącznik nr 79	Zlewnie jednolitych części wód powierzchniowych jeziornych (JCWP LW) z zestawami działań na tle regionów wodnych obszaru dorzecza Wisły
Załącznik nr 80	Zlewnie jednolitych części wód powierzchniowych przybrzeżnych i przejściowych (JCWP CW i TW) z zestawami działań na tle regionów wodnych obszaru dorzecza Wisły
Załącznik nr 81	Jednolite części wód podziemnych (JCWPd) z zestawami działań na tle regionów wodnych obszaru dorzecza Wisły
Załącznik nr 82	Jednolite części wód powierzchniowych rzeczne (JCWP RW), dla których wskazano odstępstwa z art. 4 RDW na tle regionów wodnych obszaru dorzecza Wisły
Załącznik nr 83	Jednolite części wód powierzchniowych zbiornikowych (JCWP RWr), dla których wskazano odstępstwa z art. 4 RDW na tle regionów wodnych obszaru dorzecza Wisły
Załącznik nr 84	Jednolite części wód powierzchniowych jeziornych (JCWP LW), dla których wskazano odstępstwa z art. 4 RDW na tle regionów wodnych obszaru dorzecza Wisły
Załącznik nr 85	Jednolite części wód powierzchniowych przybrzeżnych i przejściowych (JCWP CW i TW), dla których wskazano odstępstwa z art. 4 RDW na tle regionów wodnych obszaru dorzecza Wisły
Załącznik nr 86	Jednolite części wód podziemnych (JCWPd), dla których wskazano odstępstwa z art. 4 RDW na tle regionów wodnych obszaru dorzecza Wisły
Załącznik nr 87	Lokalizacja przestrzenna zidentyfikowanych miejsc utrudnionego spływu lodu na tle regionów wodnych obszaru dorzecza Wisły